

**T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

**MECMÛ' A-İ EŞ' ÂR
(YAPI KREDİ ARAŞTIRMA KÜTÜPHANESİ Y-1033)
(METİN-İNCELEME-TASNİF)**

Doktora Tezi

Mehmet YILMAZ

Danışman

Prof. Dr. Yavuz BAYRAM

SAMSUN
2025

TEZ KABUL VE ONAYI

Mehmet YILMAZ tarafından, **Prof. Dr. Yavuz BAYRAM** danışmanlığında hazırlanan “**MECMÛ‘A-İ EŞ’ÂR (YAPI KREDİ ARAŞTIRMA KÜTÜPHANESİ Y-1033) (METİN-İNCELEME-TASNİF)**” başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından 4.8.2025 tarihinde yapılan sınav sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı Adı Soyadı Üniversitesi Ana Bilim/Ana Sanat Dalı	Sonuç
Başkan	Prof. Dr. Dursun Ali TÖKEL Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi Eski Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı	☒ Kabul ☐ Ret
Üye	Prof. Dr. Yavuz BAYRAM Ondokuz Mayıs Üniversitesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı	☒ Kabul ☐ Ret
Üye	Doç. Dr. Avni ERDEMİR Amasya Üniversitesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı	☒ Kabul ☐ Ret
Üye	Doç. Dr. Semih YEŞİLBAĞ Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eski Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı	☒ Kabul ☐ Ret
Üye	Dr. Öğr. Üye. Halil İbrahim HAKSEVER Ondokuz Mayıs Üniversitesi Türk İslam Edebiyatı Ana Bilim Dalı	☒ Kabul ☐ Ret

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen ve yukarıda adları yazılı jüri üyeleri tarafından uygun görülmüştür.

Prof. Dr. Faik Ahmet SESLİ
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Hazırladığım Doktora tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin Kaynaklar'da gösterilenlerden oluştuğunu, her unsurun enstitü yazım kılavuzuna uygun yazıldığını ve TÜBİTAK Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği'nin 3. bölüm 9. maddesinde belirtilen durumlara aykırı davranılmadığını taahhüt ve beyan ederim.

Etik Kurul Gerekli mi ?

Evet ☐ (Gerekli ise ekler kısmına ekleyiniz)

Hayır ☒

12 /06/ 2025
Mehmet YILMAZ

TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI

Tez Başlığı : “MECMÛ‘A-İ EŞ‘ÂR (YAPI KREDİ ARAŞTIRMA KÜTÜPHANESİ Y-1033) (METİN-İNCELEME-TASNİF)”

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışması için şahsım tarafından 02/10/2025 tarihinde intihal tespit programından alınmış olan özgünlük raporu sonucunda;

Benzerlik oranı : % 30

Tek kaynak oranı : % 2 çıkmıştır.

02 /10/ 2025
Prof.Dr.Yavuz BAYRAM

ÖZET

“MECMÛ‘A-İ EŞ’ÂR (YAPI KREDİ ARAŞTIRMA KÜTÜPHANESİ Y-1033)
(METİN-İNCELEME-TASNİF)”

Mehmet YILMAZ
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Doktora, Ağustos/2025
Danışman: Prof. Dr. Yavuz BAYRAM

Şiir mecmuaları zengin içerikleri ve özgün tertipleri ile bir toplumun sosyo-kültürel tarihine ışık tutan önemli kaynaklar arasındadır. Her bir şiir mecmuasında ne ile karşılaşılacağı bilinmemekte, beklenmedik metin ve bilgilere rastlanabilmektedir. Bu nedenle şiir mecmualarında, bilinmeyen şairlere ve şiirlerine, bilinen şairlerin neşredilmemiş şiirlerine tesadüf etmek mümkündür. İncelenmemiş, bilim dünyasına kazandırılmamış her bir şiir mecmuası, içerisinde bin bir zenginliği barındıran hazine misali yazma eser kütüphanelerinde gün yüzüne çıkarılmayı beklemektedir. Yapı Kredi Araştırma Kütüphanesi Y-1033 numarada “Mecmû‘a-i Eş’âr” adıyla kayıtlı bulunan şiir mecmuasının ele alındığı bu çalışma böyle bir ihtiyacın ve beklentinin ürünüdür.

Çalışmada ilk olarak şiir mecmuaları ve şiir mecmualarının Türk kültür-edebiyatındaki önemi hakkında bilgi verilmiştir. Ardından şiir mecmuasının tanıtımı yapılmış, mecmua muhtelif açılardan incelenmiş, elde edilen bulgular tablo ve grafikler eşliğinde paylaşılmıştır. Sonrasında mecmua, araştırmacıların içerisindeki ürünlere daha hızlı ve kolay ulaşabilmeleri için, Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP) tablosuna göre tasnif edilmiştir. Sonraki bölümde, mecmuanın tam metni transkripsiyonlu olarak paylaşılmıştır.

Mecmuada en az 162 farklı şairin 548 şiiri bulunmaktadır. 13. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar farklı dönem ve diyarlarda yaşamış bu şairlerin büyük çoğunluğu başta Hurûfî-Alevî-Bektâşî olmak üzere Gülşenî, Halvetî, Celvetî gibi zümrelere mensup tekke ehlidir. Bu şairler arasında dîvân sahibi olanlar bulunduğu gibi şiirleri cönk ve mecmualarda dağınık halde olanlar da bulunmaktadır. Mecmuada şiiri bulunan dîvân sahibi şairlerin bazı şiirleri neşredilen dîvânlarında bulunmamakta; bazı şiirleri ise neşredilen dîvânlarındakilerden fazla beyit/bent içermektedir. Aynı zamanda, dîvân sahibi olmayan pek çok şairin bilinmeyen şiirleri de mecmuada yer almaktadır. Bu şiirler, şairlerin hayatlarına ve sanat anlayışlarına ışık tutmaktadır.

Bu çalışmanın bilim dünyasına faydalı olması, mecmualar hakkında yapılacak yeni araştırmalara örnek teşkil etmesi umulmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Türk edebiyatı, Klasik Türk edebiyatı, Şiir mecmuası

ABSTRACT

MECMÛ' A-İ EŞ' ÂR (YAPI KREDİ RESEARCH LIBRARY Y-1033)
(TEXT-ANALYZE-CLASIFICATION)

Mehmet YILMAZ
Ondokuz Mayıs University
Institute of Graduate Studies
Department of Turkish Language and Literature
Ph.D., August/2025
Supervisor: Prof. Dr. Yavuz BAYRAM

Poetry anthologies, with their rich content and unique arrangements, are among the important sources that shed light on the socio-cultural history of a society. It is not always known what will be encountered in each poetry anthology; unexpected texts and information can be found. Therefore, it is possible to come across unknown poets and their poems, as well as unpublished poems of well-known poets, in poetry anthologies. Every poetry anthology that has not been examined or introduced to the academic world awaits to be brought to light in manuscript libraries, like a treasure containing countless riches. This study, which focuses on the poetry anthology registered under the number Y-1033 in the Yapı Kredi Research Library under the title “Mecmû'a-i Eş'âr,” is the result of such a need and expectation.

Firstly, the study provides information about poetry anthologies and their significance in Turkish culture and literature. Then, the anthology itself is introduced, examined from various perspectives, and the findings are shared accompanied by tables and charts. Subsequently, to enable researchers to access the contents more quickly and easily, the anthology is classified according to the Anthologies Systematic Classification Project (MESTAP) table. In the following section, the full text of the anthology is shared with transcription.

The anthology contains at least 548 poems by 162 different poets. These poets, who lived in different periods and regions from the 13th to the 19th century, mostly belong to religious orders such as Hurûfî, Alevî, Bektâşî, as well as groups like Gülşenî, Halvetî, and Celvetî. Among these poets, some have divans (collected works), while others' poems are scattered across notebooks and anthologies. Some poems by divan poets included in the anthology are not found in their published divans; some poems also contain more couplets or stanzas than those in the published divans. Additionally, the anthology includes previously unknown poems by many poets who do not have divans. These poems shed light on the poets' lives and artistic perspectives.

It is hoped that this study will be beneficial to the academic world and serve as an example for future research on poetry anthologies.

Keywords: Turkish literature, Classical Turkish literature, Poetry anthology

ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR

Klasik Türk edebiyatı yüzyıllar boyunca gelişen köklü bir edebî geleneğin ürünüdür. Bu gelenek içerisinde şairlerin şiirleri sadece divanlarında değil, farklı derleyiciler tarafından oluşturulan şiir mecmualarında da yer almıştır. Böylelikle, şiir mecmuaları dönemlerinin edebî zevkini, şiir tercihlerini, sosyal ve kültürel bağlamlarını yansıtan önemli kaynaklar arasına girmiştir. Toplumun her kesimine ulaşan şiir mecmuaları Klasik Türk şiirinin sadece belirli bir kesime ait olmadığını göstermeleri açısından da önem arz etmektedir. Bu öneme binâen şiir mecmuaları üzerine yapılan çalışmalar her geçen gün artmaktadır. Bu tez çalışmasında da Yapı Kredi Araştırma Kütüphanesi Y-1033 numarada “Mecmû‘ a-i Eş’âr” ismiyle kayıtlı şiir mecmuasının incelemesi yapılmış, transkripsiyonlu metni verilmiş ve Mecmuaların Sistematiik Tasnifi Projesi’ne göre tasnifi yapılmıştır.

Çalışmam süresince bilgi ve birikimiyle bana yol gösteren, her aşamada desteğini esirgemeyen kıymetli danışman hocam Prof. Dr. Yavuz BAYRAM’a, tez izleme komitesinde yer alan Doç. Dr. Semih YEŞİLBAĞ ve Dr. Öğretim Üyesi Halil İbrahim HAKSEVER hocalarıma, tez savunma jürisine uzaklardan gelerek katılma nezaketinde bulunan Prof. Dr. Dursun Ali TÖKEL ve Doç. Dr. Avni ERDEMİR hocalarıma, her bir öğrenci ile özenle ilgilenen bölüm başkanımız Prof. Dr. Selçuk ÇIKLA hocama, lisans/yüksek lisans/doktorada dersini aldığım hocalarıma, ilköğretimden bugünlere üzerimde emeği bulunan tüm hocalarıma, doktora öğrenimim boyunca gerekli anlayış ve kolaylığı sağlayan Millî Savunma Üniversitesi yönetimine, çalışmam boyunca bilgi ve düşüncelerine başvurduğum MSÜ Deniz Harp Okulu Beşeri ve Sosyal Bilimler Bölümündeki mesai arkadaşlarıma, OMÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü yönetim ve çalışanlarına, üzerinde çalıştığım şiir mecmuasını temin ettiğim Yapı Kredi Araştırma Kütüphanesi yönetim ve çalışanlarına, öğrenim hayatım boyunca desteklerini esirgemeyen aile bireylerime, arkadaşlarıma teşekkür eder; üzerimde emeği bulunup ahirete irtihal eden hocalarıma ve başta babam olmak üzere tüm aile fertlerime rahmet niyaz ederim.

Mehmet YILMAZ

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAYI	i
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI	ii
TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ.....	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ	xii
TABLOLAR DİZİNİ	xiii
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Konusu, Amacı ve Önemi	1
1.2. Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi.....	2
2. ESKİ TÜRK EDEBİYATINDA MECMUALAR.....	5
2.1. Mecmuanın Tanımı ve Türleri	5
2.2. Mecmuaların Önemi	10
3. MECMÛ‘A-İ EŞ‘ÂR‘IN TANITIMI VE İNCELENMESİ	11
3.1. Mecmuanın Tavsifi	11
3.2. Mecmuanın Tertip ve İmla Hususiyetleri	12
3.3. Mecmuanın Muhtevası.....	19
3.3.1. Mecmuada Şiiri Bulunan Şairler.....	19
3.3.2. Mecmuada Kullanılan Nazım Şekilleri	38
3.3.3. Mecmuada Kullanılan Vezinler	40
3.3.4. Mecmuada Geçen Âyet, Hadis ve Arapça/Farsça İfadeler	45
3.3.4.1. Âyetler	45
3.3.4.2. Hadisler.....	65
3.3.4.3. Arapça/Farsça İfadeler	70
3.4. Mecmuanın Özgünlüğü ve Türk Edebiyatı, Kültürü Açısından Önemi.....	76
3.5. Mürettibin Kimliği	94
3.6. Mecmuanın MESTAP’a Göre Tasnifi	95
3.6.1. Mecmuadaki Manzum Ürünlerin MESTAP’a Göre Tasnifi	95
3.6.2. Mecmuadaki Mensur Ürünlerin MESTAP’a Göre Tasnifi	155
4. MECMÛ‘A-İ EŞ‘ÂR‘IN TRANSKRİPSİYONLU METNİ	157
4.1. Metnin Kurulumunda İzlenen Yol	157
4.2. Transkripsiyonlu Metin.....	160
SONUÇ	838
KAYNAKÇA	841
ÖZ GEÇMİŞ.....	851

TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

آ	: A, a, Ā, ā, E, e	ص	: Ş, ş
ء	: ' (glottal stop)	ض	: Đ, đ, Ž, ž
ب	: B, b	ط	: T, t
پ	: P, p	ظ	: Z, z
ت	: T, t	ع	: ' (glottal stop)
ث	: S, s	غ	: Ğ, ğ
ج	: C, c	ف	: F, f
چ	: Ç, ç	ق	: K, k
ح	: H, h	ك	: K, k, G, g, Ñ, ñ
خ	: H, h	گ	: G, g
د	: D, d	ل	: L, l
ذ	: Z, z	م	: M, m
ر	: R, r	ن	: N, n
ز	: Z, z	و	: V, v, ʋ, O, o, Ö, ö, U, u, Ü, ü, Ū, ū
ژ	: J, j	ھ	: H, h, A, a, E, e
س	: S, s	ي	: Y, y, I, ı, İ, i, Ī, ī
ش	: Ş, ş		

SİMGELER VE KISALTMALAR

ABD	: Azbî Baba Dîvânı-Mehmet Erol
ABSD	: Abdülmecid Sivâsî Dîvânı-Alper Ay
ACD	: Ahmed Cezbî Dîvânı-Mahnaz Roohi Maleky
AD	: Askerî Dîvânı-Halil Karagöz
AGS	: Abdullah Güven Sahvî Makale
AE	: Ali Emirî Senâî Şiiri-Cemal Kurnaz ve Halil Çeltik
AND	: Abdülahad Nûrî Dîvânı-Hüseyin Akkaya
AÖD	: Âşık Ömer Dîvânı-Yakup Karasoy ve Orhan Yavuz
ARD	: Arşî Dîvânı-Bahattin Kahraman
ASD	: Acem Surûrî Dîvânı-Saule Şaripbekova
AŞD	: Aşkî Dîvânı-İskender Pala
ATD	: Abdürrahim Tirsî Dîvânı-Emine Aydoğmuş Yüce
AY	: Abdurrahim Yıldırım Kaygusuz Abdâl Makale
b.	: Beyt
BD	: Bâkî Dîvânı-Sabahattin Küçük
BHD	: Bolulu Himmet Dîvânı-Meliha Tapsız
Bkz.	: Bakınız
BRD	: Bağdatlı Rûhî Dîvânı-Coşkun Ak
CD	: Ca'ferî Dîvânı-Üzeyir Dereli
CUD	: Cemâleddîn-i Uşşâkî Dîvânı-Mehmet Ergin
DAD	: Dükakinzade Ahmed Beg Dîvânı-Hüseyin Süzen
DMSİ	: Dîvân-ı Mahvî Sukûkî-zâde Şeyh İsmâ Efendi
DZG	: Dîvân-ı Za'fî-i Gülşenî
EDD	: Esrâr Dede Dîvânı-Osman Horata
EFD	: Enderunlu Fâzıl Dîvânı
EMD	: Edirneli Misâlî Dîvânçesi-Yunus Kaplan
ERD	: Eşrefoğlu Rûmî Dîvânı-Mustafa Güneş
F.	: Fazla Beyit/Bent
FD	: Fuzûlî Dîvânı-Kenan Akyüz
FHD	: Fıtnat Hanım Dîvânı-Halil Çeçen
FHS	: Fuzûlî Hadikatü's-süedâ-Şeyma Güngör
FİD	: Figânî Dîvânı-Abdulkadir Karahan

FND	: Fenâyî Dîvânı-Alim Yıldız
FRD	: Ferîdûn Dîvânı-Kadriye Şimşek
h.	: Hicrî
HBD	: Hâşim Baba Dîvânı-Mehmet Akif Yalçınkaya
HD	: Hayretî Dîvânı-Ferhat Musluoğlu
HMD	: Halîlî-i Maraşî Dîvânı-Lütfî Alıcı
HSD	: Hasan Sezâyî Dîvânı-Ali Rıza Özuygun
İEK	: Oğlan Şeyh İbrâhim Efendi Külliyyatı-H. Rahmi Yananlı
İHB	: İsmâil Hakkı Bursevî Fevâid Mecnûası-Tubanur Kaya
k.	: Kıta
KAK	: Kaygusuz Abdal Külliyyatı-Abdurrahman Güzel
KBE	: Küfrî-i Bahâyî Eserleri-Ramazan Ekici
KD	: Kâdı Dîvânı-Serdar Kayalar
KN	: Kul Nesîmî Şiirleri-Cahit Öztelli
KND	: Karamanlı Nizâmî Dîvânı-Haluk İpekten
LM	: Leyla ile Mecnun-Muhammed Nur Doğan
LMD	: Lâ-mekânî Hüseyin Dîvânı-İbrahim Halil Tuğluk
M.	: Y-1033 Numaralı Mecnua
m.	: Miladi
MBD	: Müştak Baba Dîvânı-Mehmed Kemâl Gündoğdu
MD	: Muhibbî Dîvânı-Kemal Yavuz ve Orhan Yavuz
MEN	: Mustafa Erdoğan Nesîmî Makale
MFK	: Mehmet Fatih Köksal Nesîmî Makale
MGD	: Muhyî-i Gülşenî Dîvânı-Önder Yaşar
MHD	: Aziz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı
MİD	: Misâlî Dîvânı: Deva Güneş
MİHD	: Mihrî Hâtun Dîvânı-Mehmet Arslan
MMD	: Mehmed Muhyiddin Dîvânı-Hafsa Mutlu
MND	: Mehmed Nasûhî Efendi Dîvânı-Mustafa Yılmaz
MUD	: Muhîtî Dîvânı-Abdullah Tataroğlu
mü.	: Müstezat
n.	: Nazm
NAD	: Nakşî Ali Akkirmânî Dîvânı-Hikmet Atik

ND	: Nâtıkî Dîvânı-Sait Özer
ND-CG	: Seyyid Nesîmî Dîvânı-Cihangir Gehramanov
ND-GP	: Seyyid Nesîmî Dîvânı-Gazenfer Paşayetoru
ND-HA	: Seyyid Nesîmî Dîvânı-Hüseyin Ayan
ND-HMS	: Seyyid Nesîmî Dîvânı-Hüseyin Muhammedzâde Sadık
NED	: Nef'î Dîvânı-Metin Akkuş
NMD	: Niyâzî-i Mısırî Dîvânı-Kenan Erdoğan
oi.	: On ikili
ÖFD	: Ömer Fuâdî Dîvânı-Mustafa Tatcı ve Musa Yıldız
r.	: Rubai
RBD	: Resmî Ali Baba Dîvânı-Saime Arslan
RKD	: Refî'-i Kâlâyî Dîvânı-Bilal Alpaydın
s.	: Sayfa
SBD	: Sabîh Dîvânı-Vicdan Özdingiş
SD	: Selâmî Dîvânı-Ayşe Kaya
SFD	: Sâfî Dîvânı-Ahmet Sevgi ve Hakan Sevindik
SGD	: Sunullah Gaybî Dîvânı-Bilal Kemikli
SND	: Seyfullâh Nizâmoğlu Dîvânı-İdris Söylemez
ss.	: Sayfadan sayfaya
SUD	: Salâhaddîn-i Uşşâkî Dîvânı-Bedriye Gülay Açar
ŞGD	: Şeyh Gâlib Dîvânı-M. Muhsin Kalkışım
ŞHD-İA	: Şah İsmâil Hatâyî Dîvânı-İbrahim Arslanoğlu
ŞHD-MM	: Şah İsmâil Hatâyî Dîvânı-Muhsin Macit
ŞHD-SNE	: Şah İsmâil Hatâyî Dîvânı-Sadeddin Nüzhet Ergun
ŞSD	: Şemseddîn Sivâsî Dîvânı-Fatih Ramazan Süer
t.	: Tuyuğ
tcb	: Terciibend
tkb	: Terkiibend
TDV	: Türkiye Diyânet Vakfı
TŞM	: Tezkire-i Şuarâ-yı Mevleviyye
UBD	: Ubeydî Dîvânı-M. Şahabettin Ünlü
UD	: Usûlî Dîvânı-Mustafa İsen
ÜD	: Üftâde Dîvânı-Derda İlhan

vb.	: ve benzeri
VD	: Vahdetî Dîvânı-Yılmaz Öztürk
VİD	: Vîrânî Dîvânı-Taha Tuna Kaya
VUD	: Vuslatî Dîvânı-Gülcan Tanıdır
VÜD	: Vâhid Ümmî Dîvânı-Mustafa Tatçı ve Ahmet Ögke
YED-BT	: Yûnus Emre Dîvânı-Burhan Toprak
YEK	: Yûnus Emre Külliyyâtı
y.	: Yirmili
yy.	: Yüzyıl
ZAD	: Zâtî Süleyman Efendi Dîvânı-Mehmet Arslan
ZD	: Zekâyî Dîvânı-Sinan Köseoğlu
ZED	: Zekî Dîvânı-Gülay Şahin

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 3.1. Mecmuada Şiiri Bulunan Şairlerin Yüzyıllara Göre Dağılımı	36
Şekil 3.2. Mecmuada En Çok Şiiri Bulunan 10 Şairin Şiir Sayıları	37
Şekil 3.3. Mecmuada Kullanılan Nazım Şekillerinin Dağılımı	38
Şekil 3.4. Mecmuada Kullanılan Vezinlerin Dağılımı	42
Şekil 3.5. Mecmuada Kullanılan Aruz Vezinlerinin Bahlere Göre Dağılımı	43
Şekil 3.6. Mecmuada Kullanılan Hece Vezinlerinin Dağılımı	43
Şekil 3.7. Mecmuada En Çok Kullanılan İlk 5 Vezin	43
Şekil 3.8. Mecmuada En Çok İktibas Edilen İlk 10 Âyet	74
Şekil 3.9. Mecmuada En Çok İktibas Edilen İlk 5 Hadis	74
Şekil 3.10. Mecmuada En Çok İktibas Edilen İlk 5 Arapça-Farsça İfade	74

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 3.1. Mecmuada Şiiri Bulunan Şairler Yaşadıkları Yüzyıl, Şiir Sayıları	19
Tablo 3.2. Mecmuada Kullanılan Vezinler	40
Tablo 3.3. Mecmuadaki Manzum Ürünlerin MESTAP'a Göre Tasnifi	94
Tablo 3.4. Mecmuadaki Mensur Ürünlerin MESTAP'a Göre Tasnifi	154

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Konusu, Amacı ve Önemi

Cihan hakimiyeti mefkûresine inanmış, Altay eteklerinden Tuna kıyılarına cihanın pek çok yerini yurt edinmiş Türk milletinin ortaya koyduğu yazılı ve sözlü ürünleri bir çatı altında toplamak, uygun şekilde tasnif etmek bir hayli meşakkatli bir iştir. Bu doğrultuda yapılan her bir çalışma, gün yüzüne çıkarılmış her bir kaynak oldukça önem arz etmektedir. Mecmualar, Türk edebiyatının kaynakları arasında önemli bir konuma sahiptir. Barındırdığı edebi bilgiler ve ürünler itibariyle mecmualar, araştırmacılara ve bilim dünyasına ışık tutmaktadır. Öyle ki mecmualarda bazen hiç duyulmamış bir şair bazen de bilinen bir şairin daha önce rastlanılmamış bir şiiri ile karşılaşılabilir. Her bir mecmua içerisinde ne ile karşılaşılacağı bilinmediği için gizli bir hazine vasfı taşımakta ve araştırmacısına tarifsiz heyecanlar yaşatmaktadır.

Yazma eser kütüphanelerimiz şiir mecmuaları bakımından bir hayli zengindir. Gün yüzüne çıkarılmayı bekleyen gizli bir hazine gibi binlerce mecmua araştırmacısını beklemektedir. Bu mecmualar üzerine yapılacak her bir yeni çalışma, bilim dünyasına farklı kapılar aralayacaktır. Binlerce gizli hazineden sadece biri olan Yapı Kredi Araştırma Kütüphanesi Y-1033 numarada kayıtlı şiir mecmuasının ele alındığı bu çalışma da böyle bir ihtiyacın ve sorumluluğun ürünüdür. Bu çalışmanın konusunu mezkûr şiir mecmuasının günümüz harflerine transkribe edilmesi, muhtelif açılardan incelenmesi ve Mecmuaların SistematiK Tasnifi Projesi'ne göre tasnif edilmesi oluşturmaktadır.

Binlerce mecmuanın içerisinde neden zikrolunan şiir mecmuasının seçildiği açıklanması gereken bir konudur. Bu seçimin başlıca sebeplerinden birisi içeriğinin uyandırdığı merak ve heyecan duygusudur. Müstensih mecmuanın başlangıcına “Hurûfî Nefesi” başlığını atmış ve ilk yapraklarda Hurûfî şairlerin şiirlerine yer vermiştir. Aynı zamanda imlasında, “Mecmuanın İmla Özellikleri” bölümünde ayrıntılı olarak değineceğimiz Hurûfî remizlerini kullanmıştır. Bu durum mezkûr mecmuaya odaklanmamıza vesile olmuştur. Hurûfilik, XIV. yüzyılda Fazlullâh-ı Hurûfî tarafından İran'da kurulmuş, harflerin esrarına dayanan mistik ve felsefi bir akımdır. Hurûfilik, Anadolu ve Balkanlar başta olmak üzere geniş bir coğrafyaya yayılmış; her meslekten her çevreden insanı etkisi altına almıştır. Bu akımı

benimseyen Hurûfî şairler de Hurûfî felsefesini şiir diliyle ifade ederek geniş kitlelere ulaşımlardır. Ancak farklı nedenlerden ötürü bu akıma mensup insanlar toplumdaki dışlanmış, takip ve kovuşturmalara maruz kalmışlardır. Hurûfî şairler de bu durumdan nasibini almış, hem kendileri hem şiirleri toplum tarafından dışlanmışlardır.¹ Tarih boyunca devam eden bu durum günümüz bilim dünyasına da yansımıştır. Hurûfî şairlerin şiirleri üzerine yapılan sayılı çalışmalarda sınırlı sayılarda olan dîvân nüshalarından faydalanılmıştır. Bundan dolayı mezkûr mecmuada yer alan Hurûfî şairlere ait şiirlerin daha önce yayımlanmamış şiirlerden olabileceği düşüncesi doğmuştur. Nitekim mecmua incelemesinin yapıldığı bölümde ayrıntısıyla görüldüğü üzere bu düşüncenin haklılığına şahit olunmuştur. Zira, mecmuada şiiri bulunan kimi şairlerin dîvânlarının tek nüsha üzerinden neşredildiği ve mecmuadaki bazı şiirlerin bu dîvânlarda yer almadığı anlaşılmıştır.

1.2. Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi

Bu çalışma, Yapı Kredi Araştırma Kütüphanesi Y-1033 numarada kayıtlı şiir mecmuasının günümüz harflerine transkripsiyonunu, muhtelif açılardan incelenmesini ve Mecmuaların SistematiK Tasnifi Projesi'ne (MESTAP) göre tasnifini kapsamaktadır. Bu doğrultuda çalışmaya başlamadan önce Niyazi Karasar'ın "Bilimsel Araştırma Yöntemi" adlı kitabı başta olmak üzere çeşitli kaynaklardan yararlanarak çalışma planı hazırlandı. Mecmualar üzerine yapılan çalışmalar incelendi. Yapılan plan doğrultusunda çalışmalara başlandı.

Çalışmanın birinci bölümünü "Giriş" kısmı oluşturmaktadır. Burada, çalışmanın konusu, amacı, önemi, kapsamı ve yöntemi ifade edilmiştir.

İkinci bölümde mecmua kavramının tanımı, mecmua çeşitleri, mecmuaların Türk kültür ve edebiyatı açısından önemi ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde Y-1033 numaralı şiir mecmuasının tanıtımı ve muhtelif açılardan incelemesi yapılmıştır. Bu bölümde, mecmuanın genel fiziki özellikleri verilirken kütüphanenin katalog bilgilerinden faydalanılmıştır. Mecmuanın imla ve şekil özellikleri tespit edilmiştir. Mecmuada yer alan şairler, bu şairlerin yaşadıkları yüzyıllar, mecmuadaki şiir sayıları, şiirlerinin mecmuadaki sıra numaraları ve nazım biçimleri tablo halinde verilmiştir. Varılan sonuçlar, matematiksel veriler şekil ve

¹ Fatih Usluer, *Hurufilik İlk Elden Kaynaklarla Doğuşundan İtibaren*, Kabalcı Yayıncılık, İstanbul 2014, ss. 9-15.

grafiklerle sunulmuştur. Mecmuadaki şiirler yazıldıkları vezinlere göre gruplandırılmış ve varılan sonuçlar şekil ve grafiklerle değerlendirilmiştir.

Mecmua metninde yer alan âyet, hadis ve Arapça/Farsça ifadelerin mealleri verilmiş; geçtikleri yerler “Yaprak Numarası-Şiir numarası/Beyit veya bent numarası” şeklinde belirtilmiştir. Kur’ân âyetlerinin mealleri verilirken Diyanet İşleri Başkanlığı’nın www.kuran.diyaret.gov.tr internet sitesinden yararlanılmıştır. Hadis-i Şerif mealleri ve kaynakları gösterilirken öncelikli olarak Diyanet İşleri Başkanlığının “Hadislerle İslam” eserinden faydalanılmış, burada bulunmayan ve hadis olduğu görüşü taşıyanlar için farklı kaynaklara başvurulmuş ve söz konusu kaynaklar dipnotta belirtilmiştir. Mecmua metninde bulunan Arapça-Farsça ibarelerin mealleri verilirken yararlanılan kaynaklar da dipnotta belirtilmiştir. Araştırmacıların mecmua içerisindeki ürünlere daha kolay ulaşabilmeleri için Mecmuların SistematiK Tasnifi Projesi’ne (MESTAP) göre mecmuanın tasnifi yapılmıştır. MESTAP tablosu oluşturulurken aşağıdaki yöntem izlenmiştir:

Manzum ürünler için tablonun her satırında–her satır bir şiire ayrılmak üzere– şu bilgilerin bulunduğu 8 sütun bulunmaktadır:

1. sütunda: Ürün sıra numarası / Ürünün bulunduğu varak numarası
2. sütunda: Şairin mahlası
3. sütunda: Şiirin matla‘ beyti (bendi)
4. sütunda: Şiirin makta‘ beyti (bendi)
5. sütunda: Şiirin nazım şekli/birimi
6. sütunda: Şiirin vezni

7. sütunda: Şiir ile ilgili açıklamalar (Şiir ve şairle ilgili özel durumların belirtilmesi, şairin daha önce yayımlanan dîvânında şiirin mevcut olup olmadığının belirtilmesi... vb.).

Mensur bölümler (fazla hacimli olmayan müstakil bir eser veya eserin bölümü, çeşitli dualar vs.) için hazırlanacak tabloda şu bilgilerin yer aldığı 7 sütun bulunmaktadır:

1. sütunda: Ürünün sıra numarası/Ürünün bulunduğu varak numarası
2. sütunda: Mensur bölümün müellifinin adı (belliyse)

3. sütunda: Mensur bölümün yer aldığı eserin adı (varsa)
4. sütunda: Mensur bölümün başı (Metni tanımaya imk n verecek kadar baştan bir veya birkaç satır)
5. sütunda: Mensur bölümün sonu (Metnin son cümleleri)
6. sütunda: Mensur bölümün konusu (Metnin muhtevasını açıklayıcı cümleler)
7. sütunda: Mensur bölüm ile ilgili açıklamalar (Metin hakkında vurgulanması gereken dikkat çekici hususlar).

Çalışmanın dördüncü bölümünde mecmuanın transkripsiyonlu metni verilmiştir. Transkripsiyonlu metin oluşturulurken izlenen yöntem “Metnin Kurulumunda İzlenen Yol” bölümünde ifade edilmiştir.

Sonuc bölümünde, çalışma neticesinde elde edilen kazanımlar ve varılan sonuçlar ifade edilmiştir.

Çalışma boyunca faydalanılan kaynaklar “Kaynakça” bölümünde verilmiştir.

2. ESKİ TÜRK EDEBİYATINDA MECMUALAR

2.1. Mecmuanın Tanımı ve Türleri

Mecmua kavramı sözlükte “dağınık şeyleri bir araya getirmek, toplamak” anlamındaki Arapça “cem” masdarından türemiş olan ve “bir araya getirilmiş, toplanmış” manasına gelen “mecnû”dan gelmektedir. Mecmua, terim olarak ise “genelde bir veya daha fazla yazar yahut şaire ait çeşitli şekil ve hacimlerdeki dinî, din dışı nesir ya da şiirlerden oluan derleme kitap” olarak tanımlanmaktadır. Mecmua evvelde, birçok bakımdan benzerlik gösterdiği cönk gibi âyetler, hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, şiirler, şarkılar mektuplar, latifeler, lügazlar, muammalar, ilaç tarifleri, faydalı bilgiler, notlar, tarihi belge ve kayıtların derlendiği bir not defteri halinde ortaya çıkmış; zaman içerisinde gelişip düzenli bir tertip ve şekle kavuşarak türlerine göre bazı farklılıklar gösteren bir kitap veya telif çeşidi özelliği kazanmıştır.²

Mecmualar, araştırmacılar tarafından başta içerisinde barındırdıkları ürünler bakımından olmak üzere muhtelif açılardan tasnif edilmiştir. Örneğin; Agâh Sırrı Levent mecmuaları muhtevasına göre beşe ayırmıştır:

1. Nazire mecmuaları
2. Meraklılarınca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiirler mecmuaları
3. Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar
4. Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar
5. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar.³

Günay Kut da Levent’inkine benzer bir şekilde mecmuaları muhtevasına göre beşe ayırmıştır:

1. Nazire mecmuaları
2. Seçme şiir mecmuaları

² Mustafa İsmet Uzun, “Mecmua”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 28, TDV Yayınları, İstanbul 2003, s. 265.

³ Agâh Sırrı Levent, *Türk Edebiyatı Tarihi*, TTK Yayınları, Ankara 2008, ss. 165-166.

3. Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya gelmesi ile oluşan mecmualar (Mecmua-i edviye, mecmua-i ed'îye, mecmua-i tevarih, mecmua-i muammeyât, mecmua-i münşeat, mecmuatü'r-resâil gibi)

4. Karışık mecmualar (nazım-nesir, Arapça-Farsça-Türkçe bir arada gibi)

5. Tanınmış kişilerce veya derleyeni belli kişilerce hazırlanmış mecmualar.⁴

Bizim çalışmamıza konu olan mecmua, bu sınıflandırmada 2. sırada yer alan şiir mecmuaları içerisine girmektedir.

Şiir mecmuaları, herhangi bir nazım türü veya nazım şekli birliği aranmadan derlenmiş manzum metinlerden oluşan toplama eserlerdir. Bu eserler, kütüphanelerde “Şiir Mecmuası” adı altında kayıtlı olabileceği gibi genellikle “Mecmû'a-i eş'âr veya Mecmû'atü'l-eş'âr” olarak kayıtlıdır. Şiir mecmualarında pek çok şairin muhtelif nazım şekillerindeki şiirleri genel olarak bir sıra, esas gözetilmeden bir araya getirilmiştir. Ancak belirli nazım şekilleri veya türlerinden şiirlerle oluşturulan mecmualar da vardır. Bu tür mecmualar, içeriğindeki nazım şekli/türüne göre isim alırlar. Örneğin; İlahilerin toplandığı mecmualara “mecmû'a-i ilâhiyât”, kasidelerin bir arada toplandığı mecmualara “mecmû'atü'l-kasâid”, nazirelerin ve nazirelere esas olan zemin şiirlerin bir arada toplandığı mecmualara “mecmû'atü'n-nezâ'ir, mecmû'a-i nezâ'ir”, gazellerin toplandığı mecmualara “mecmû'a-i gazeliyât” ismi verilmektedir.⁵ Bu örneklerden de anlaşılacağı üzere şiir mecmuaları da kendi içerisinde araştırmacılar tarafından tasnif edilmiştir.

Mehmet Gürbüz, şiir mecmualarını şiir merkezli ve şair merkezli olmak üzere iki yönlü tasnif etmiştir.⁶ Gürbüz, mecmuaları şiir merkezli olarak üçe (1-3) , şair merkezli olarak iki gruba ayırmıştır (4-5):

1. Şiirlerin şekil özelliklerine göre oluşturulan şiir mecmuaları: Gazel Mecmuaları, Kaside Mecmuaları, Müstezad Mecmuaları, Beyit Mecmuaları...

2. Şiirlerin konularına göre oluşturulan (tematik) şiir mecmuaları: Tarih Mecmuaları, Na't Mecmuaları, Muamma Mecmuaları...

⁴ Günay Kut, “Mecmua”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, C. 32, Dergah Yayınları, İstanbul 1986, s. 170.

⁵ www.mestap.com/mestap

⁶ Mehmet Gürbüz, “Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, hzl. Hatice Aynur vd., Turkuaz Yayınları, Ankara 2012, ss. 97-113.

3. Nazire mecmuaları

4. Şairlerin aidiyeti/mensubiyeti esasına göre hazırlanan mecmualar:

a.) Aynı zümreye mensup şairlerin şiirlerini toplayan mecmualar (Mevlevî/Hurûfî/Bektâşî şairlerin şiirlerini toplayan mecmualar...).

b.) Aynı coğrafyada ya da aynı şehirde yetişmiş veya aynı millete mensup şairlerin şiirlerini toplayan mecmualar (Edirne/Bursa/İstanbul'da yaşayan şairlerin şiirlerini toplayan mecmualar...).

5. Bir mensubiyet ilişkisi gözetmeksizin belirli şairlerin dîvânlarını/şiirlerini bir araya getirmeyi amaçlayan mecmualar.

Mecmua tasnifine yönelik bir diğer çalışma Atabey Kılıç'a aittir.⁷ Kılıç mecmuaları “cilt ve tertip hususiyetleri bakımından, şekil bakımından, dil bakımından, muhteva bakımından, şahısların tertip ettiği veya şahıslar için tertip edilen mecmualar” olmak üzere 5 ana grupta tasnif etmiş; bu gruplardan biri olan “Şekil Bakımından Mecmualar” başlığı altında manzum metin mecmualarını 19 farklı gruba ayırmıştır:

1. Kaside Mecmuaları

2. Gazel Mecmuaları

3. Nazire Mecmuaları

4. Muamma Mecmuaları

5. Manzum Lügat Mecmuaları

6. İlahi Mecmuaları

7. Şehrengiz Mecmuaları

8. Naat Mecmuaları

9. Hilye Mecmuaları

10. Miraciye Mecmuaları

11. Matla‘ Mecmuaları

12. Mersiye Mecmuaları

⁷ Atabey Kılıç, “Mecmua Tasnifine Dair”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII: Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, hzl. Hatice Aynur vd., Turkuaz Yayınları, Ankara 2012, ss. 75-96.

13. Çeşitli Mesnevilerden Seçkiler Barındıran Mecmualar
14. Güfte Mecmuaları
15. Müstezat Mecmuaları
16. Tarih Mecmuaları
17. Musammat Mecmuaları
18. Kıtâ ve Rubai Mecmuaları
19. Dîvân Mecmuaları

Mecmualara yönelik en kapsamlı tasniflerden biri, mecmualar üzerine birçok çalışması bulunan, Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP) kurucusu Mehmet Fatih Köksal'a aittir.⁸ Köksal, tasnifinde mecmuaları “Şekil Bakımından Mecmualar, Muhteva Bakımından Mecmualar” olmak üzere 2 ana başlık altında değerlendirmiş, “Muhteva Bakımından Mecmualar” başlığı altında manzum mecmuaları 3 gruba ayırmıştır:

A. Şiir Mecmuaları ve Cönkler

1) Şiir Mecmuaları

a) Sistematik (mürettep) Şiir Mecmuaları: Belli bir sisteme göre (nazım şekillerine, nazım türlerine, şairlere, aruz kalıplarına veya başka kriterlere göre) kategorize edilmiş mürettep şiir mecmuaları. Bu tür mecmualara, karışık şiir mecmualarına göre daha az rastlanır.

b) Karışık Şiir Mecmuaları: Şiirlerin herhangi bir sıra, sistem, esasa tabi tutulmaksızın rastgele yazıldığı şiir mecmualarıdır.

2) Cönkler

a) Klasik cönkler: Âşık, Tekke veya Dîvân şirine mensup şairlerin şiirlerine karışık olarak yer veren cönklerdir.

b) Farklı Muhtevalardaki Cönkler: Cönk şeklinde olmakla birlikte mecmua çeşitlenmelerinden herhangi birisinin muhtevasını ihtiva edebilen cönkler.

⁸ Mehmet Fatih Köksal, “Yazma Mecmualara Dair Yeni Bir Tasnif Denemesi”, 2. Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Kongresi (4-7 Nisan 2018) Bildiri Tam Metinleri Kongre E Kitabı, ed. Kadir Ulusoy, Antalya 2018, ss. 87-92, <http://semp.ijoess.com/upload/bf31d703-4eb8-4151-b736-1ed581ea0a7c.pdf> (Erişim: 23.05.2025).

B. Belli Bir Nazım Şekline Tahsis Edilmiş Mecmualar

1. Kaside Mecmuaları
2. Gazel Mecmuaları
3. Müstezat Mecmuaları
4. Şarkı Mecmuaları
5. Beyit Mecmuaları ve Müfred Mecmuaları
6. Rubai Mecmuaları
7. Kıt'a Mecmuaları

C. Belli Bir Nazım Türüne Tahsis Edilmiş Şiir Mecmuaları

1. İlahi Mecmuaları
2. Naat Mecmuaları
3. Mersiye/Muharremiye Mecmuaları
4. Nazire Mecmuaları
5. Tarih Mecmuaları
6. Vefeyât Mecmuaları
7. Muamma Mecmuaları
8. Lugaz (Elgâz) Mecmuaları
9. Güfte Mecmuaları

Araştırmacıların yapmış olduğu tasniflere göre bu çalışmada ele alınan Y-1033 numaralı şiir mecmuası tertibi ve içerdiği nazım şekilleri bakımından “karışık şiir mecmuaları”, içerisinde şiiri bulunan şairlerin büyük çoğunluğunun Alevî-Bektâşî-Hurûfî-Gülşeni-Halvetî-Nakşî gibi zümrelere ait tekke ehli şairler olmasından ötürü “aynı zümreye mensup şairlerin şiirlerini toplayan mecmualar” grubuna girmektedir.

2.2. Mecmuaların Önemi

Mecmuların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP) kurucusu M. Fatih Köksal bir toplumun sosyo-kültürel hayatına ışık tutan kaynaklar arasında yer alan mecmuaların önemini 11 madde hâlinde sıralamıştır:⁹

1. Kaynaklarda adı geçmeyen, unutulmuş şairlerin şiirlerine mecmualarda rastlamak mümkündür.

2. Bilinen şairlerin bilinmeyen/dîvânlarında bulunmayan şiirlerine rastlamak mümkündür.

3. Şairlerin dîvânlarındaki şiirlerinin farklı şekillerine (fazla veya eksik beyitler, nüsha farkları) mecmualarda rastlanabilir.

4. Mecmualar arasında bilinmeyen, varlığı bilindiği hâlde nüshası tespit edilemeyen eserlerle karşılaşılabilir.

5. Bilinmeyen veya kullanılmayan nazım şekilleri, bilinen nazım şekillerinin örneği görülmemiş kafiye tipleri, farklı bend yapıları; yeni türler, edebiyatımızda kullanımına rastlanmamış aruz kalıpları, görsel şiirler vb. örnekler de mecmualarda bulunabilir.

6. Mecmualarda, zaman zaman şairlerin hayatıyla ilgili önemli malumata tesadüf etme imkânı vardır. Bu, ölümü bilinmeyen bir şairin ölümü için düşürülmüş bir tarih manzumesi şeklinde olabileceği gibi, araştırmacılar için çok önemli olabilecek derkenara düşürülmüş bir bilgi notu veya şiir başlığı şeklinde olabilir.

7. Bazı şiir mecmualarında, başka şairlerin şiirleri bulunmakla beraber, özellikle bir şairin şiirlerinin yoğun olduğu görülür. Derleyenin şair olduğu bir şiir mecmuası edebiyat araştırmalarına katkısı bakımından kuşkusuz daha kıymetli sayılır.

8. Mecmualar, -bir kısmı kendisi de şair olan- şiir sever kişiler tarafından tertip edilen eserlerdir. Derleyeni belli olan mecmualarda şahsın/şairin şiir zevkinin yanında dönemin genel beğenisiyle de alakalı önemli ipuçları verecektir.

9. Nazire mecmuası olmasa da kimi şiir mecmualarında nazire şiirler bulunduğundan, şairler arasındaki etkileşimi takip etmek de mümkündür.

10. Hemen her mecmuanın boş kalmış sayfalarında, yazılı sayfaların derkenarlarında, vikaye ve fevaid yapraklarında çeşitli dualar, otlarla ilaç yapım tarifleri, tılsım, vefk, reml, tefe'ül gibi bazı gizli ilimler, havas denilen bazı itikadlara dair notlar, tarih kıt'aları, müstakil matla ve müfredler bulunur. Bunlar asıl mecmua konusuyla ilgisi olmayan kayıtlardır. Bütün bunlar edebiyat araştırmacıları kadar sosyoloji, tarih, antropoloji, dinler tarihi, halkbilim gibi farklı bilim dallarının alanına giren çok önemli bilgilerdir. Türk milletinin kültür kodlarını ortaya koyması bakımından, mecmuaların bir de bu gözle incelenmesi çok önemlidir.

11. Tüm bunların önemi mecmuaların tek tek, birbirinden bağımsız bir şekilde incelenmesi çok fazla bir anlam ifade etmez. Bu bakımdan önce şiir mecmualarının daha sonra edebiyat sahasına giren tüm mecmuaların taranacağı bir “bilgi bankası” oluşturulması zaruridir.

Köksal, yazısında mecmuaların öneminden ve mecmualar üzerine yapılacak çalışmaların tek çatı altında olması gerekliliğinden bahsetmiş; bu idealle Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi’ni (MESTAP) oluşturmuştur. Mecmuaların Türk kültür ve edebiyatı açısından öneminin farkında olarak yaptığımız bu çalışmaya, mecmualar üzerine yapılacak çalışmaların tek çatı altında olması gerekliliğine inanarak mecmuanın MESTAP’a göre tasnif tablosu da dahil edilmiştir.

⁹ M. Fatih Köksal, “Şiir Mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi”, *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori*, Kesit Yayınları, İstanbul 2012, ss. 88-91.

3. MECMÛ‘A-İ EŞ‘ÂR‘IN TANITIMI VE İNCELENMESİ

3.1. Mecmuanın Tavsifi

Bu çalışmaya konu olan şiir mecmuası, Yapı Kredi Araştırma Kütüphanesi Yazma Eserler Koleksiyonu’nda Y-1033 numara ile “Mecmû‘a-i Eş‘âr” adıyla kayıtlıdır. Kütüphaneye ait yazma eser tespit fişinde mecmuanın fizikî özelliklerine ilişkin aşağıdaki bilgiler yer almaktadır:

Cilt: Koyu kahverengi

Kâğıt türü: Aharlı, mine beyazı

Ölçüler: 228 x 134 – 172 x 94 mm.

Yazı stili: Nestalik

Sütun sayısı: 2

Satır sayısı: Ekseriyetle 19, ancak farklılık göstermektedir.

Tespit fişinde mecmuanın 195 varaktan oluştuğu belirtilmiştir. Bu bilgi, mecmuanın müstensihi tarafından yapılmış olan yaprak numaralandırmasına dayanmaktadır. Müstensih, her yaprağın sol üst köşesine Arap rakamlarıyla numara düşmüştür. Bu numaralandırmaya göre metin, ٢ (2) numaralı yapraktan başlamakta ve ١٩٥ (195) numarada sona ermektedir. Ancak daha sonra kataloglama çalışması çerçevesinde mecmua, günümüz rakamları ile yeniden numaralandırılmıştır. Bu yeni sistemde, metnin başladığı yaprak 1 olarak kabul edilmiş ve mecmua 188 varakta tamamlanmıştır. Bu iki numaralandırma arasındaki farkın sebebi, iki temel unsura dayanmaktadır:

1. Müstensihin numaralandırmaya bir sayfa önden başlaması (muhtemelen iç kapak veya boş sayfa dahil edilmiştir),

2. 134 ile 141 numaralı yapraklar arasında meydana gelen eksiklik. Bu durum, ilk bakışta müstensihin numaralandırmada hata yaptığı izlenimini uyandırır da, mecmuanın fiziksel incelemesinde 134 ile 141 arasında kopmuş yaprak izlerine rastlanması, burada bir numaralandırma hatasından ziyade yaprak eksilmesi olasılığını güçlendirmektedir. Müstensih mecmua boyunca düzenli olarak her yaprağın son alt tarafına sonraki yaprağın ilk kelimesini yazması da bu konuda önemli bir ipucu vermektedir. Mecmuada 134b’nin altında “Hikâyet” kelimesi

yazmaktadır ve 141a da “Hikâyet” ile başlamaktadır. Bu bağlamda, eksik yaprakların şu iki olasılıktan biriyle açıklanabileceği değerlendirilmektedir:

1. Eksik yapraklar tamamen boştur ve yalnızca sayfa bütünlüğünü sağlamak amacıyla numaralandırılmıştır.

2. Eksik yapraklar doludur, tesadüfi olarak hem 135a hem 141a “Hikâyet” kelimesi ile başlamıştır.

Her iki ihtimalde de, müstensih'in bilinçli bir numaralandırma yaptığı, ancak zaman içerisinde bazı yaprakların fiziksel olarak mecmuadan ayrıldığı kabul edilmektedir.

Sonradan numaralandırma yapan kişi de bu durumu fark ederek, mecmuanın tespit fişinde yer alan 195 varak bilgisinin üzerini çizip “188 varaktır. Arada bazı varaklar eksiktir.” notunu düşmüştür. Bu kişi eksik olan kısımlara numara vermemiştir. Bu çalışmada, tutarlılık ve erişilebilirlik açısından sonradan yapılan numaralandırma esas alınmış ve mecmua 188 varak olarak kabul edilmiştir.

Mecmunun istinsah tarihi h. 1235/m. 1820'dir. Bu bilgi, müstensih'in mecmuanın sonunda “Temmet” notunun altına düştüğü tarihten elde edilmektedir. Aynı zamanda müstensih 56a'da h.1194/m. 1780, 56b'de h. 1197/m. 1782-83 tarihlerini not düşmüştür.

Mecmunun müstensihi belli değildir. Bu durum, şiir mecmualarında sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Çünkü bu tür derlemelerde çoğu zaman ferağ, ketebe veya istinsah kayıtları bulunmamaktadır. Bu konuyla ilgili olarak M. Fatih Köksal, mecmuaların “derleyen kişilerin tabiri caizse tamamen zevklerine göre tuttıkları defterler kabilinden” olduğunu ifade eder.¹⁰ Bu yaklaşım, müstensih isminin belirtilmemesinin arkasındaki kültürel ve işlevsel nedeni de ortaya koymaktadır.

3.2. Mecmunun Tertip ve İmla Hususiyetleri

Bu çalışmaya konu olan şiir mecmuası, tertip açısından "karışık şiir mecmuaları" grubuna dâhil edilebilecek yapıdadır. Müstensih, şiirlerin sıralamasında belirgin bir sistematik ya da yöntem takip etmemiştir. Ancak mecmua genelinde bazı şair veya konu birlikteliklerine dayanan kısmi kümelenmeler dikkat çekmektedir.

¹⁰ M. Fatih Köksal, “Şiir Mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi”, *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori*, s. 85.

Örneğin, mecmuanın ilk şiiri “Hurûfî Nefesi” başlığıyla kaydedilmiş; ardından Hurûfî gelenekten Vahdetî’ye ait 7 şiir ile Misâli’ye ait 10 şiir arka arkaya sıralanmıştır. Benzer şekilde:

31b–33a varakları arasında Vâhib Ümmî’ye ait 6 şiir,

135a–137a varakları arasında Hatâyî’ye ait 6 şiir,

143a–145b varakları arasında Seyyid Nesîmî’ye ait 11 şiir,

147b-149a varakları arasında Fenâyî’ye ait 9 şiir ardı ardına yer almıştır.

Bu örneklerin dışında da, şair veya konu ortaklığına dayanan iki ya da üç şiirlik küçük gruplar mecmua genelinde oldukça yaygındır. Bu durum, mecmuanın rastgele değil, yer yer bilinçli tercihlerle tertip edildiğini göstermektedir.

Müstensih, 6 şiiri mecmua içerisinde iki kez yazmıştır. Bu tekrarların farkına varmış ve ilgili şiirlerin kenarına, metnin tekrar yazıldığını belirten notlar düşmüştür. Şiirlerin tekrar yazıldığı yerler ve aralarındaki farklar şu şekildedir:

2 numaralı şiir, 24 numarada 1 bent fazlasıyla,

64 numaralı şiir, 180 numarada 3 beyit eksiğiyle,

93 numaralı şiir, 259 numarada,

153 numaralı şiir, 210 numarada,

223 numaralı şiir, 247 numarada 4 beyit fazlasıyla,

355 numaralı şiir, 488 numarada tekrar edilmiştir.

Bu farklılıklar, müstensihın aynı şiirleri farklı kaynaklardan istinsah ettiği ihtimalini doğurmaktadır. Dolayısıyla, bu durum şiir varyantları açısından da önem arz etmektedir. Metnin akışını bozmamak ve kaynak çeşitliliğini yansıtmak amacıyla, bu tekrarlar transkripsiyonlu metinde de aynen tekrar edilmiştir.

Mecmuada yer alan şiirlerin büyük kısmı başlıksız olmakla birlikte, bazı şiirlerde müstensih tarafından konulmuş başlıklar mevcuttur. Bu başlıklar içeriklerine göre 6 ana gruba ayrılabilir:

1. Yalnızca nazım şeklini belirten başlıklar: Müseddes, Muhammes, Rubâ‘iyyât vb.

2. Yalnızca nazım türünü belirten başlıklar: Mersiye, Nasihatnâme vb.

3. Nazım şekli ve şair adını birlikte içeren başlıklar: Gazel-i Misâlî, Müsebbâ‘-ı Vahdetî, Müseddes-i Gâlib, Gazel-i Vahdetî Tahmîs-i Nâtîkî vb.

4. Nazım türü ve şair adını birlikte içeren başlıklar: Mersiye-i ‘Aşkî Baba, Mi‘râciyye-i Hatâyî, Nutk-ı Ferîdûn vb.

5. Nazım şekli, türü ve şairi birlikte belirten başlıklar: Müseddes-i Kanberî Medh-i Hünkâr, Müsebbâ‘-ı Mî‘âdî Medh-i Hünkâr vb.

6. Şiir veya şairle ilgili çeşitli bilgiler içeren detaylı başlıklar:

Mesnevî-i der-Zuhûr-ı Vidînî Es-seyyid Muhammed Âsım Baba Bektâşî el-Hüseynî el-Üsküdârî Bandırmalizâde,

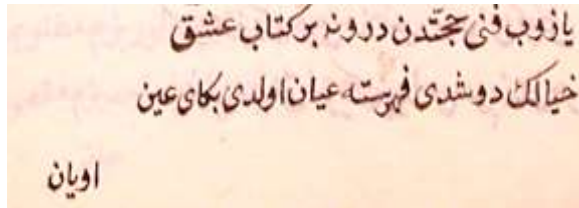
Abdâl Mûsâ Hazretleri’nün Dergâhında Postnişîn es-Seyyid İbrâhîm Baba’nın iltimâsıyla dinilmüştür vb.

Bu başlıklandırmalar, yalnızca şiir türüne dair bilgi vermekle kalmaz; aynı zamanda şairin meşrebi, sosyal konumu, bazen de şiirin icra bağlamı hakkında fikir verir. Böylece mecmua, içerdiği başlıklarla şair-eser-tür ilişkisini belgeleyen zengin bir yapıya kavuşmaktadır.

Mecmuada şiir metinleri genel olarak siyah mürekkeple, başlıklar ve mahlaslar ise kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Müstensih bazı şiirlerden sonra “bitti, tamam oldu” anlamında “temmet” ifadesini, musammatlarda ilk bentten sonra diğer bentlerde tekrar eden mısraların yerine “yine öyle, bu da öyle” anlamındaki “eyzan” ifadesini kullanmıştır. Her iki ifadede de kırmızı mürekkep kullanmıştır.

Müstensih her yaprağın sol alt tarafına sonraki yaprağın ilk kelimesini yazmıştır:

(19b sonu)

(20a başı)

Müstensihin metni oluştururken çoğu şiirde birden fazla nüshadan yararlandığı düşünülmektedir. Bu düşünceye neden olan durum, müstensihin metinde bazı kısımların yerine kullanılabilecek farklılıkları sayfa kenarında belirtmesidir. Bunu yaparken kırmızı mürekkep kullanmış, metinde varyantı olan kısmın üzerine işareti koymuş, mısranın yan tarafına farklılığı yazmış ve bu yazdığının üzerine , altına işareti koymuştur:

(4b-4/III)

(68a-163/5)

Müstensih nüsha farklılıklarını gösterirken bazı yerlerde varyantı doğrudan farklılık içeren kısmın üzerine kırmızı mürekkeple yazmayı, bazı yerlerde de (özellikle farklılık başta ise) farklılık içeren kısımdan noktalarla çizgi çıkartıp nüsha farkını sayfa kenarına yazmayı tercih etmiştir:

(153a-432/10)

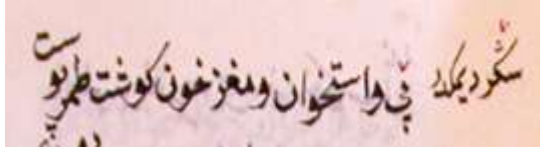
(130b-341/5)

Müstensih, bazı beyitlerin kimi nüshalarda bulunmadığını da belirtmiştir. Bunu yaparken mezkûr beyitten noktalarla çizgi çıkartıp “nüsha” yazmıştır. Bu beyitlerin şairinin dîvân neşri incelendiği zaman mezkûr beyitlerin kimi nüshalarda bulunmadığının araştırmacı tarafından da ifade edildiği görülmüştür:¹¹

(40a-89/24)

¹¹ CD 189.

Müstensih 64a da “pī” kelimesinin üzerine nüsha farklarını gösterdiği işaretini koymuş, sayfa kenarına da “pī” için “siñir dimekdür” notunu düşmüştür:

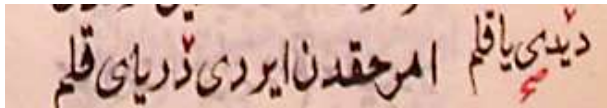
(64a-152/20)

Müstensih kimi şiirlerde bazı kısımları yazmamış veya yazmayı unutmuş, ardından noktalarla çizgi çıkararak söz konusu kısımları sayfa kenarına yazmış ve yanına kırmızı mürekkeple “doğru oldu” anlamında “sah” notunu düşmüştür:

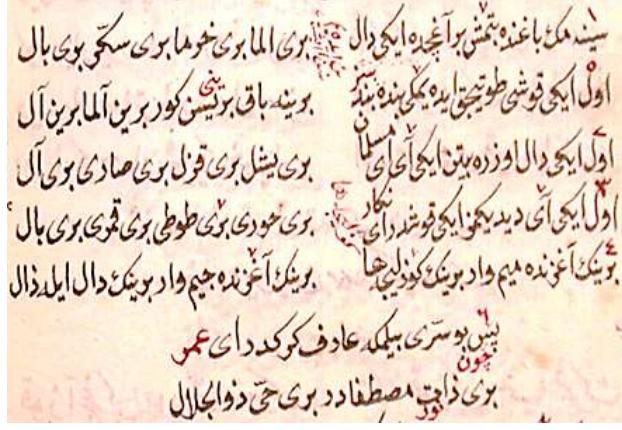
(174a-497)

Müstensih türlü nedenlerden ötürü yanlış yazdığı kısımları, nüsha farkı gösterdiği yöntemdeki işaretleri kullanarak işaretlemiş, sayfa kenarına doğru olan ifadeyi yazıp altına “doğru oldu” anlamında “sah” notunu düşmüştür:

(83b-221/VIII)

Müstensih türlü nedenlerle şiirin mısra/beyit/bent sıralamasını yanlış yaptığı zaman kırmızı mürekkeple mısra/beyit/bendin üzerine yeniden numaralandırma yapmıştır:

(134b-359)

Mecmuada Hurûfî şairlere ait birçok şiir bulunmaktadır. Harf gizemciliğine dayanan Hurûfilikte remizler ve simgelerle dolu bir inanış söz konusudur. Hurûfî şairlerin şiirlerinde yer verdikleri bu remiz ve simgeler zamanla Hurûfilikle hiçbir ilgisi olmayan şairler tarafından bile kullanılmış ve edebiyatta ayrı bir Hurûfilik simgeciliği oluşmuştur.¹² Müstensih de metin imlasında bu remiz ve simgeleri kullanmıştır. Müstensihin mecmuada kullandığı remizlerin anlamları şu şekildedir:¹³

: Ādem

: Bist ü heşt

: Çār-deh

: Faẓl

: Hāk

: Hārf

: Haṭṭ-ı istivā

: Ka‘be

¹² Dursun Ali Tökel, *Divan Şiirinde Harf Simgeciliği*, Hece Yayınları, İstanbul 2003, s. 53.

¹³ Hurûfî remizlerinin anlamları için faydalanan eserler:

Abdülbâki Gölpınarlı, *Hurûfilik Metinleri Kataloğu*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1973, ss. 148-149.

Bedri Noyan Dedeşaba, *Bütün Yönleriyle Bektâşilik ve Alevîlik*, Ardıç Yayınları, Ankara 1999, c. II ss. 269-273.

M. Sâdık Vicdânî Kayıkcıoğlu, *Hurûfilik ve Bektâşilik*, hzl. İsmail Güleç, İz Yayıncılık, İstanbul 2017, ss. 66-72.

: Kūr'ān

: Sī vū dü

: Ṣurat

: Ṣeyṭān

: Ṭā-hā

: Vech

Müstensih Hurûfî şairlerin anlam yüklediği harfleri metin içerisinde kırmızı mürekkep ile yazmıştır:

: Allah (6a-8/2)

: Faẓl (162a-454/4)

Müstensih, Hurûfîler için önem addeden Fazlullâh-ı Hurûfî'nin eserlerinin isimlerini de bazı yerlerde kırmızı mürekkeple yazmıştır:

: Maḥabbet-nāme

: Cāvidān-nāme, 'Arş-nāme
(9a-14/4)

Müstensih, muhtelif okunma ihtimali olan kelimelerin doğru okunması için hareke kullanmıştır:

: adīm (56b-138/8)

: gūneh (145b-401/3)

Seyyid Nesîmî Dîvânı'nı hazırlayan Hüseyin Ayan çalışmasında bu şiiri tek nüsha üzerinden ve “gine” olarak olarak neşretmiştir.¹⁴ Bu durum, müstensihin yapmış olduğu harekelendirme ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

3.3. Mecmuanın Muhtevâsı

3.3.1. Mecmuada Şiiri Bulunan Şairler

Bir şiir mecmuasının muhtevasını etkileyen pek çok etken vardır. Bu etkenlerden en önemlisi mecmuanın mürettibinin zevk ve tercihleridir. Öte yandan mecmuaların muhtevası belirli bir çerçeve (yüzyıl, şiir anlayışı, sosyal kesim vb.) dahilinde de oluşabilir. Bu çalışmada ele alınan şiir mecmuasının muhtevâsının büyük çoğunluğunu başta Alevî-Bektâşî-Hurûfî olmak üzere Halveti, Gülşeni, Nakşî vb. zümrelere bağlı tekke ehli şairlerin şiirleri oluşturmaktadır. Bu şiirlerin temasını Kur'ân, Peygamberler, Hadis, Dört Halife, 12 İmam, din büyükleri, Allah'a ulaşma arzusu, vahdet-i vücûd anlayışı, ilahi aşk, kalp temizliği, nefis terbiyesi, insanları iyiye ve doğruya yönlendirme gibi konular oluşturmaktadır. Şiiri düşünceyi tanıtmaya ve yayma aracı olarak gören bu şairlerin şiirlerinde bağlı oldukları zümrenin inanç ve anlayışlarını, ayin ve törenlerini görmek mümkündür. Mecmuada az sayıda da olsa herhangi bir zümreye bağlı olmayan şairlerin şiirleri de bulunmaktadır.

Mecmuada şiiri bulunan şairlerin yaşadıkları yüzyıl, hangi şairin hangi nazım biçiminden kaç şiirinin bulunduğunu gösteren tablo mecmuanın muhtevasına dair daha isabetli değerlendirmeler yapmamızı sağlayacaktır. Mecmuada yer alan kimi şiirlerin belirtilen şaire ait olmadığı, zaman içerisinde o şaire atfedildiği anlaşılmaktadır. Mevlânâ adına kayıtlı Türkçe şiirler, Şah İsmâîl Hatâyî'ye atfedilen hece ölçülü şiirler bu türdendir. Mecmuada bazı şiirlerin belirtilen şaire ait olmadığı, farklı bir şairin dîvânında yer aldığı görülmektedir. Yine mecmuada müstensih bazı şiirlerin başlıklarında nazım şekillerini hatalı belirtmiştir. Her iki durum için transkripsiyonlu metinde asla bağlı kalınmış ancak aşağıdaki tabloda şiirin doğru sahibi ve nazım şekli belirtilmiştir. Tabloda mahlasların karşısında bulunan rakamlar şiirin transkripsiyonlu metindeki sıra numarasını ifade etmektedir.

¹⁴ ND-HA 217.

Tablo 3.1. Mecmuada Şiiri Bulunan Şairler, Yaşadıkları Yüzyıl, Şiir Sayıları

Sıra Numarası	Şairin Mahlası	Yaşadığı Yüzyıl	Kaside	Mesnevi	Yirmili On ikili	Terkibibent Tercibent	Muaşşer	Müsemmen	Müsebbâ	Müseddes	Muhammes	Tahmis	Murabba	Gazel	Müstezat/Beyt Kıta /Nazm Rubai/Tuyuğ	Koşma	Toplam
1	Abdal Mûsâ	14												138		510	2
2	Abdülahad Nûrî	17												26, 27, 37, 199			4
3	Acem Sürûrî	16											61	62, 63, 66, 67, 68, 79, 80, 120, 226, 227, 228, 229, 371, 378			15
4	Adnî	?												489, 503			2
5	Âlî	?								36				46			2
6	Ârif	18								230, 231							2
7	Arşî	16	94											55, 130, 165, 285, 286, 287			7
8	Âsım Baba	18		137										133, 134, 135, 136,			5
9	Askerî	17												173			1
10	Âşık Ömer	17											184	359			2

Tablo 3.1. (devam)

Sıra Numarası	Şairin Mahlası	Yaşadığı Yüzyıl	Kaside	Mesnevi	Yirmili On ikili	Terkibibent Terciiibent	Muaşşer	Müsemmen	Müsebbâ'	Müseddes	Muhammes	Tahmis	Murabba	Gazel	Müstezat/Beyt Kıta /Nazm Rubai/Tuyuğ	Koşma	Toplam
11	Aşkî	16	75, 76, 77,								78						4
12	Atâ	?												126			1
13	Azbî Baba	18												52, 53, 127			3
14	Azmî	?					104					302					2
15	Bahâyî	17								293							1
16	Bâkî	16												218			1
17	Belîğî	?										501					1
18	Bezcizâde Muhyî	16												170, 512, 526		31	4
19	Ca'ferî Baba	16		89										157			2
20	Câmî-i Rûmî	15												508			1

Tablo 3.1. (devam)

Sıra Numarası	Şairin Mahlası	Yaşadığı Yüzyıl	Kaside	Mesnevi	Yirmili On ikili	Terkibibent Tercüibent	Muaşşer	Müsemmen	Müsebbâ'	Müseddes	Muhammes	Tahmis	Murabba	Gazel	Müstezat/Beyt Kıta /Nazm Rubai/Tuyuğ	Koşma	Toplam
21	Câvidî	?												354, 407			2
22	Cemâleddin Uşşâkî	18										212		511			2
23	Cemâl-i Halveti	15												522, 523			2
24	Cezbî	18												303, 304			2
25	Cihâdî	?												38			1
26	Dertli Kazak	?											48				1
27	Dükakinzâde Ahmed	16	373							235				140, 279, 372, 374			6
28	Edirneli Misâlî	16												360			1
29	Ehlî	?												205			1
30	Emînî	?	152											139	39 m. 40 m.		4
31	Emir	15														527	1

Tablo 3.1. (devam)

Sıra Numarası	Şairin Mahlası	Yaşadığı Yüzyıl	Kaside	Mesnevi	Yirmili On ikili	Terkibibent Tercüibent	Muaşşer	Müsemmen	Müsebbâ'	Müseddes	Muhammes	Tahmis	Murabba	Gazel	Müstezat/Beyt Kıta /Nazm Rubai/Tuyuğ	Koşma	Toplam
32	Enderunlu Fâzıl	18												100			1
33	Esrar Dede	18									237						1
34	Eşrefoğlu Rûmî	15												28, 64, 65, 180			4
35	Fasih	17												144			1
36	Fâzılî	16												382			1
37	Fazlî	17												495			1
38	Fedâyî	?												292			1
39	Fehmî	?												469			1
40	Fenâyî	17												200, 201, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 500			12
41	Ferah	?												487			1

Tablo 3.1. (devam)

Sıra Numarası	Şairin Mahlası	Yaşadığı Yüzyıl	Kaside	Mesnevi	Yirmili On ikili	Terkibibent Tercüibent	Muaşşer	Müsemmen	Müsebbâ	Müseddes	Muhammes	Tahmis	Murabba	Gazel	Müstezat/Beyt Kıta /Nazım Rubai/Tuyuğ	Koşma	Toplam
42	Ferîdûn	17												113, 122			2
43	Ferrûhî	?												490			1
44	Feyzî	?											307				1
45	Figânî	16												35			1
46	Fitnat Hanım	18							241					209			2
47	Fuâdî	17												347			1
48	Fuzûlî	16				315 tkb.								18, 19, 33, 101, 102, 142, 194, 195			9
49	Gafûrî	17											409, 410				2
50	Gedâyî	?									484						1
51	Gubârî	?												444			1

Tablo 3.1. (devam)

Sıra Numarası	Şairin Mahlası	Yaşadığı Yüzyıl	Kaside	Mesnevi	Yirmili On ikili	Terkibibent Tercibent	Muaşşer	Müsemmen	Müsebbâ'	Müseddes	Muhammes	Tahmis	Murabba	Gazel	Müstezat/Beyt Kıta /Nazm Rubai/Tuyuğ	Koşma	Toplam
52	Hâfız-ı Şirâzî	14													549 r.		1
53	Hakkı	17												316, 317, 318, 492, 533			5
54	Hâlî	?												448			1
55	Halîlî	?										96					1
56	Hamza Abdâl	?								509							1
57	Hasan Dede	16														47	1
58	Hâşim Baba	18										420		335, 348			3
59	Hatâyî	16		528	368 oi.								41, 366,	81, 99, 108, 109, 188, 342, 343, 344, 345, 346, 363, 364, 365, 472, 479	529 n. 530 t. 531 t.	98, 189, 311, 312, 313, 314, 367, 434	30
60	Hayretî	16	161 162 163 164											380			5

Tablo 3.1. (devam)

Sıra Numarası	Şairin Mahlası	Yaşadığı Yüzyıl	Kaside	Mesnevi	Yirmili On ikili	Terkibibent Terciiibent	Muaşşer	Müsemmen	Müsebbâ'	Müseddes	Muhammes	Tahmis	Murabba	Gazel	Müstezat/Beyt Kıta /Nazm Rubai/Tuyuğ	Koşma	Toplam
61	Herdem	?														309	1
62	Hevâyî	?												471			1
63	Himmet	17												498			1
64	Hüdâyî	17												198			1
65	Hüseyinî	16												493			1
66	Hüsrevî	?												507			1
67	İbrâhîm	17	326											323, 324, 325			4
68	İdrîs	?												321			1
69	İzzet	?												290			1
70	Kadı	16												154, 155			2
71	Kalender Abdal	16														248	1

Tablo 3.1. (devam)

Sıra Numarası	Şairin Mahlası	Yaşadığı Yüzyıl	Kaside	Mesnevi	Yirmili On ikili	Terkibibent Tercibent	Muaşşer	Müsemmen	Müsebbâ'	Müseddes	Muhammes	Tahmis	Murabba	Gazel	Müstezat/Beyt Kıta /Nazm Rubai/Tuyuğ	Koşma	Toplam
72	Kanberî	16								243							1
73	Kaygusuz Abdal	15		186										288, 532		187, 289, 305, 390	7
74	Kelâmî	16												454, 455			2
75	Kul Himmet	16														249, 250, 251, 310	4
76	Kul Nesîmî	17											93, 192, 259,	43, 87, 88, 90, 91, 92, 167, 291, 295, 355, 402, 428, 429, 433, 439, 488	538 n.		20
77	Lâ-mekânî Hüseyin	17												185, 319			2
78	Mahfi	?												466, 467, 470			3
79	Mahvî	17											458	449, 457, 459, 460, 461, 496, 525		456	9
80	Mevlânâ	13											494	83, 84, 128, 132, 269, 329, 481			8

Tablo 3.1. (devam)

Sıra Numarası	Şairin Mahlası	Yaşadığı Yüzyıl	Kaside	Mesnevi	Yirmili On ikili	Terkibibent Terciiibent	Muaşşer	Müsemmen	Müsebbâ'	Müseddes	Muhammes	Tahmis	Murabba	Gazel	Müstezat/Beyt Kıta /Nazm Rubai/Tuyuğ	Koşma	Toplam
81	Mezîdî	?												362			1
82	Mîâdî	?							236								1
83	Mihri	15												502			1
84	Misâlî	16	17											8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 25, 57, 224, 225,			14
85	Misâlî (Edirneli)	16												360			1
86	Molla Câmî	15													536 n. 550 n.		2
87	Muhibbî	16												217, 480			2
88	Muhîfî	16		266										264, 265, 267, 276, 277, 278			7
89	Mukîmî	?										119					1
90	Müştak Baba	18												214			1
91	Nâbî	?												336			1

Tablo 3.1. (devam)

Sıra Numarası	Şairin Mahlası	Yaşadığı Yüzyıl	Kaside	Mesnevi	Yirmili Onikili	Terkibibent Tercüibent	Muaşşer	Müsemmen	Müsebbâ'	Müseddes	Muhammes	Tahmis	Murabba	Gazel	Müstezat/Beyt Kıta /Nazm Rubai/Tuyuğ	Koşma	Toplam
92	Naîmî	?											42				1
93	Nakşî	17												51, 82, 153, 210, 219			5
94	Nâme Hüsrev	?												232			1
95	Nasûhî	17												358, 386			2
96	Nâtıkî	16										118					1
97	Nemâyî	16												447, 463			2
98	Nefî	17												203, 204			2
99	Nihânî	?												381			1
100	Niyâzî-i Mısırî	17												49, 50, 54, 105, 178, 196			6
101	Niyâzî	?								482							1
102	Nizâmî	15												369			1

Tablo 3.1. (devam)

Sıra Numarası	Şairin Mahlası	Yaşadığı Yüzyıl	Kaside	Mesnevi	Yirmili Onikili	Terkibibent Tercibent	Muaşşer	Müsemmen	Müsebbâ'	Müseddes	Muhammes	Tahmis	Murabba	Gazel	Müstezat/Beyt Kıta /Nazm Rubai/Tuyuğ	Koşma	Toplam
103	Nutkî	?												370			1
104	Pendî	?												468, 499			2
105	Pir Sultan Abdal	16														308, 385	2
106	Râ Elif Nun Vav	?												56, 284, 301			3
107	Râmiz	?												181			1
108	Refî	18	435, 436							388							3
109	Resmî Baba	18	141							244, 245				171, 172, 220			6
110	Rıfat	?													537 k.		1
111	Rûhî	16									85			103, 403			3
112	Rüşdî	?								150							1
113	Sabîh	18												485			1

Tablo 3.1. (devam)

Sıra Numarası	Şairin Mahlası	Yaşadığı Yüzyıl	Kaside	Mesnevi	Yirmili On ikili	Terkibibent Tercüibent	Muaşşer	Müsemmen	Müsebbâ'	Müseddes	Muhammes	Tahmis	Murabba	Gazel	Müstezat/Beyt Kıta /Nazm Rubai/Tuyuğ	Koşma	Toplam
114	Sâdık	15								252							1
115	Sâdî	?												238			1
116	Sadrî	?										483					1
117	Sâfî	16	174														1
118	Sahvî	18												524			1
119	Sâlim	?												387			1
120	Salâhî	18												58, 59, 60, 361,			4
121	Seher Abdal	16								146, 256			258				3
122	Selâmî	18									327			328			2
123	Selîm	18														30	1
124	Senâî	18			253 y.												1

Tablo 3.1. (devam)

Sıra Numarası	Şairin Mahlası	Yaşadığı Yüzyıl	Kaside	Mesnevi	Yirmili On ikili	Terkibibent Tercibent	Muaşşer	Müsemmen	Müsebbâ'	Müseddes	Muhammes	Tahmis	Murabba	Gazel	Müstezat/Beyt Kıta /Nazm Rubai/Tuyuğ	Koşma	Toplam
125	Seyyid Nizamoğlu	16								169				280, 281, 282			4
126	Seyyah Dede	?														349	1
127	Seyyid Nesîmî	14											211, 221, 306, 391, 394	29, 86, 95, 129, 168, 179, 183, 191, 283, 294, 296, 297, 298, 299, 300, 330, 392, 393, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 404, 408, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 430, 431, 432, 437, 438, 440, 450, 451, 473, 474, 475, 476, 477			52
128	Seyyid Şeref	18											519	517			2
129	Sezâyî-i Gülşenî	18											260	175, 176, 177, 239			5
130	Sun'î	?								504							1

Tablo 3.1. (devam)

Sıra Numarası	Şairin Mahlası	Yaşadığı Yüzyıl	Kaside	Mesnevi	Yirmili On ikili	Terkibibent Tercibent	Muaşşer	Müsemmen	Müsebbâ'	Müseddes	Muhammes	Tahmis	Murabba	Gazel	Müstezat/Beyt Kıta /Nazm Rubai/Tuyuğ	Koşma	Toplam
131	Sun 'ullah Gaybî	17	322											320			2
132	Şâfi	?												233			1
133	Şehîdî	?												34			1
134	Şemsî	16												341, 491, 497, 514, 516			5
135	Şevkî	?												505			1
136	Şeyh Gâlip	18		207						206				208			3
137	Şeyhî (Ab. Sivâsî)	17														515	1
138	Şeyh Muhammed	?											149				1
139	Şîrî	18						147		257				45, 148, 190			5

Tablo 3.1. (devam)

Sıra Numarası	Şairin Mahlası	Yaşadığı Yüzyıl	Kaside	Mesnevi	Yirmili On ikili	Terkibibent Terciiibent	Muaşşer	Müsemmen	Müsebbâ'	Müseddes	Muhammes	Tahmis	Murabba	Gazel	Müstezat/Beyt Kıta /Nazm Rubai/Tuyuğ	Koşma	Toplam
140	Şuhûdî	17												518			1
141	Şükri	18												351			1
142	Tırsî	16												405, 406			2
143	Tufeylî	16												375, 376, 377			3
144	Ubeydî	16												193			1
145	Usûlî	16								166		441			338 n. 339 n. 340 n.		5
146	Üftâde	16												352, 353			2
147	Ülfetî	?												182			1
148	Vahdetî	16	107		242 oi.				3, 4		2, 24, 114	22, 23 121		1, 5, 6, 7, 106, 110, 111, 112, 115, 116, 117, 131, 202, 222, 337			25
149	Vâhib Ümmî	16												20, 21, 69, 70, 71, 72, 73, 74,			8

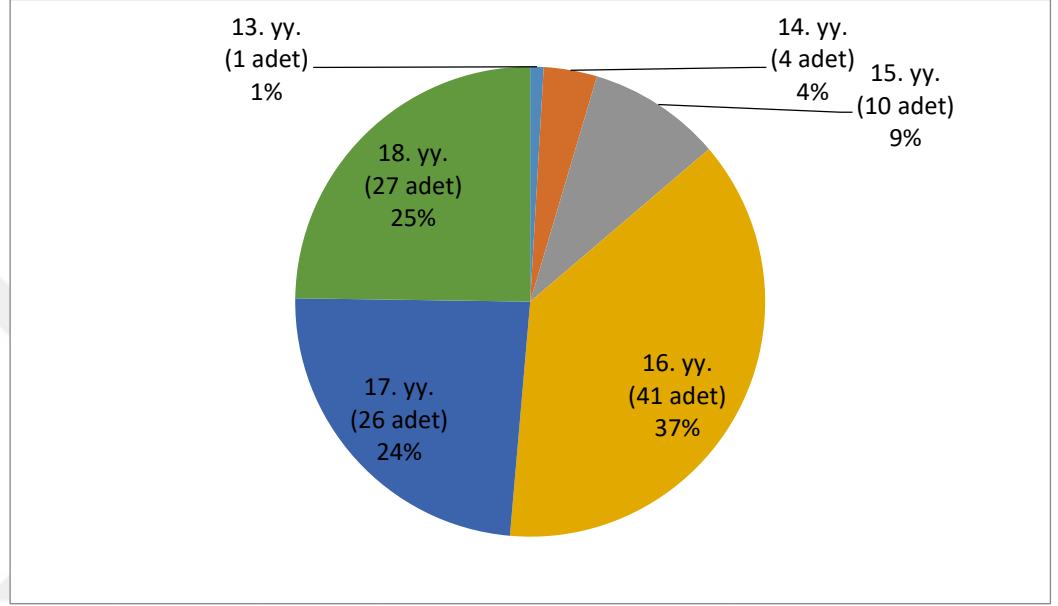
Tablo 3.1. (devam)

Sıra Numarası	Şairin Mahlası	Yaşadığı Yüzyıl	Kaside	Mesnevi	Yirmili On ikili	Terkibibent Tercibent	Muaşşer	Müsemmen	Müsebbâ'	Müseddes	Muhammes	Tahmis	Murabba	Gazel	Müstezat/Beyt Kıta /Nazm Rubai/Tuyuğ	Koşma	Toplam
150	Vechî	?												462			1
151	Virânî	17								159, 254			334	97, 151, 156, 158, 160, 261, 268, 270, 271, 331, 332, 333			15
152	Vuslatî	18											124, 125	123, 389			4
153	Yakînî	?												255			1
154	Yemînî	16												383, 384			2
155	Yumnî	17												32			1
156	Yûnus Emre	14												223, 247, 486, 521		478	5
157	Yûnus (Âşık Yûnus ve Diğerleri)	15												464		143, 197, 246, 350, 465, 513, 520,	8
158	Za'fî-i Gülşenî	16	452											44, 379, 453			4

Tablo 3.1. (devam)

Sıra Numarası	Şairin Mahlası	Yaşadığı Yüzyıl	Kaside	Mesnevi	Yirmili On ikili	Terkibibent Tercibent	Muaşşer	Müsemmen	Müsebbâ	Müseddes	Muhammes	Tahmis	Murabba	Gazel	Müstezat/Beyt Kıta /Nazm Rubai/Tuyuğ	Koşma	Toplam
159	Zâtî	18												262, 263			2
160	Zekî	18										240		145, 215, 216			4
161	Zekâyî	18			272 oi.									273, 274, 275			4
162	Zeynî	?												506			1
163	Mahlassız		446	356, 357		445 tcb.								213	442 n. 443 n. 539 b. 540 b. 542 n. 543 n. 546 n. 551 r. 552 r. 553 b. 554 n.	541	17
Tp.			20	8	3 oi. 1 y.	1 trb. 1 tcb.	1	1	4	22	8	13	26	378	24 (13 n. 3 r. 2 m. 2 t. 1 k. 3 b.)	37	548

Mecmuada 162 şaire ait 531 şiir yer almaktadır. Bu sayıya mahlasları bulunmayan ve kime ait olduğu tespit edilemeyen 17 şiir eklendiği zaman 548 şiire ulaşılmaktadır. Mecmuada şiiri bulunan 162 şairin 109'unun kaçınıcı yüzyılda yaşadığı tespit edilebilmiştir. Mecmuada şiiri bulunan ve hangi yüzyılda yaşadığı bilinen şairlere dair veriler şu şekildedir:

Şekil 3.1. Mecmuada Şiiri Bulunan Şairlerin Yüzyıllara Göre Dağılımı

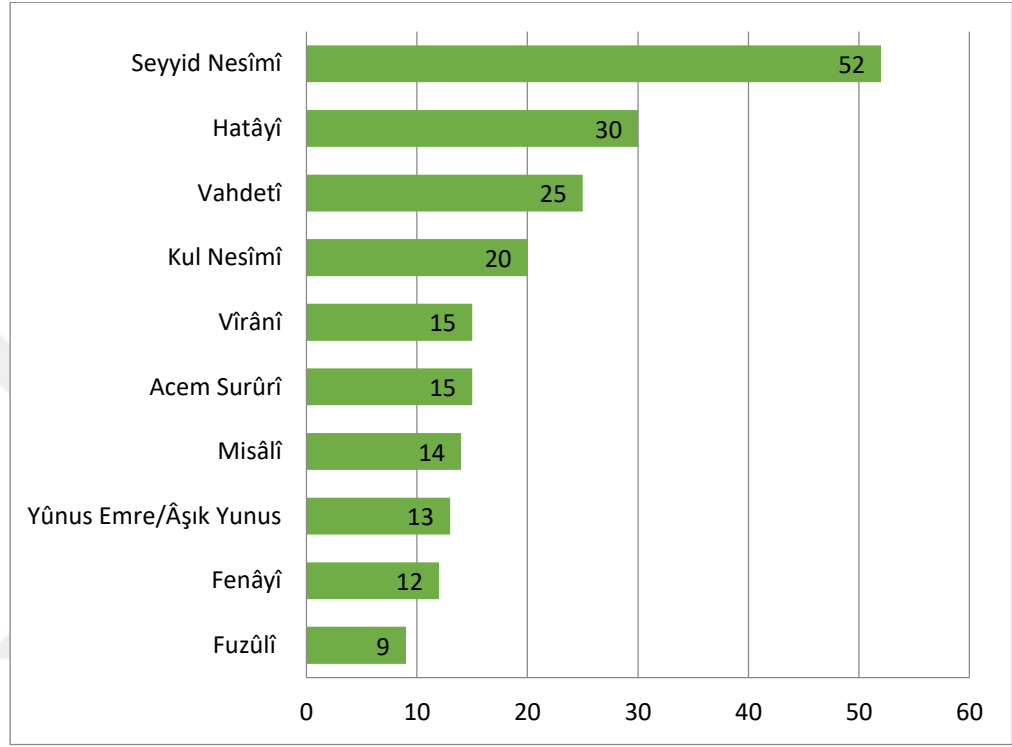
Mecmuada şiiri bulunan 53 şairin hangi yüzyılda yaşadığının tespit edilememesinin sebepleri şu şekilde sıralanabilir:

1. Türk edebiyatında aynı mahlası kullanan birden fazla şair bulunuyorsa şiirin hangi şaire ait olduğu net olarak saptanamamaktadır. Bundan dolayı şairin yaşadığı yüzyıl hakkında net bir şey söylemek de mümkün olmamaktadır. Örneğin mecmuada “Nihânî” ve “Rüşdî” mahlaslı şairlerin şiirleri bulunmaktadır. Bu mahlasları kullanan ve dîvân oluşturan şairler mevcuttur. Ancak söz konusu şiirler, bu dîvânlarda bulunmamaktadır. Türk edebiyatında da “Nihânî” ve “Rüşdî” mahlasını kullanıp dîvânı bulunmayan birden fazla şair olduğu için bu şiirlerin hangi şaire ait olduğu hakkında kesin bir şey söylenememektedir.

2. Bazı şairlerin kimlikleri ve şiirlerin kendilerine aidiyetleri bilinse de yaşadıkları yüzyıla dair kaynaklarda bilgi bulunmamaktadır. Yakînî, Şehîdî, Kazak Abdâl, Seyyah Dede, Mukîmî, Mi'âdî gibi şairler bu gruptandır.

3. Bazı mahlaslar ve bu mahlasları kullanan şairler hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır. Zeynî, Hamza Abdâl, Herdem, Hâlî, Ferrûhî gibi şairler bu gruptandır.

Tablo 3.1.’deki verilere göre mecmuada en çok şiiri bulunan ilk 10 şair ve şiir sayıları şu şekildedir:

Şekil 3.2. Mecmuada En Çok Şiiri Bulunan İlk 10 Şairin Şiir Sayıları

3.3.2. Mecmuada Kullanılan Nazım Şekilleri

Klasik Türk şiirinde tertip edilen mürettep dîvânlarda nazım şekli bakımından büyükten küçüğe doğru sıralanış söz konusudur. Kasideler, mesneviler, musammatlar ve araya girebilen tarih manzumelerinden sonra dîvânda asıl ağırlığı oluşturan gazeller kısmı gelir. Çoğunlukla bu kısım manzume sayısı bakımından dîvânın en hacimli bölümü olur.¹⁵ Ele alınan mecmuada nazım şekillerinin sıralanmasıyla ilgili bir tertip bulunmamaktadır, ancak çoğu dîvân gibi içerisinde barındırdığı manzum ürünlerin büyük çoğunluğunu gazeller oluşturmaktadır. Tablo 3.1.’deki verilere göre mecmuada 378 adet gazel nazım şekliyle yazılmış şiir bulunmaktadır.

¹⁵ Ömer Faruk Akün, “Divan Edebiyatı”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 9, TDV Yayınları İstanbul 1994, s. 397.

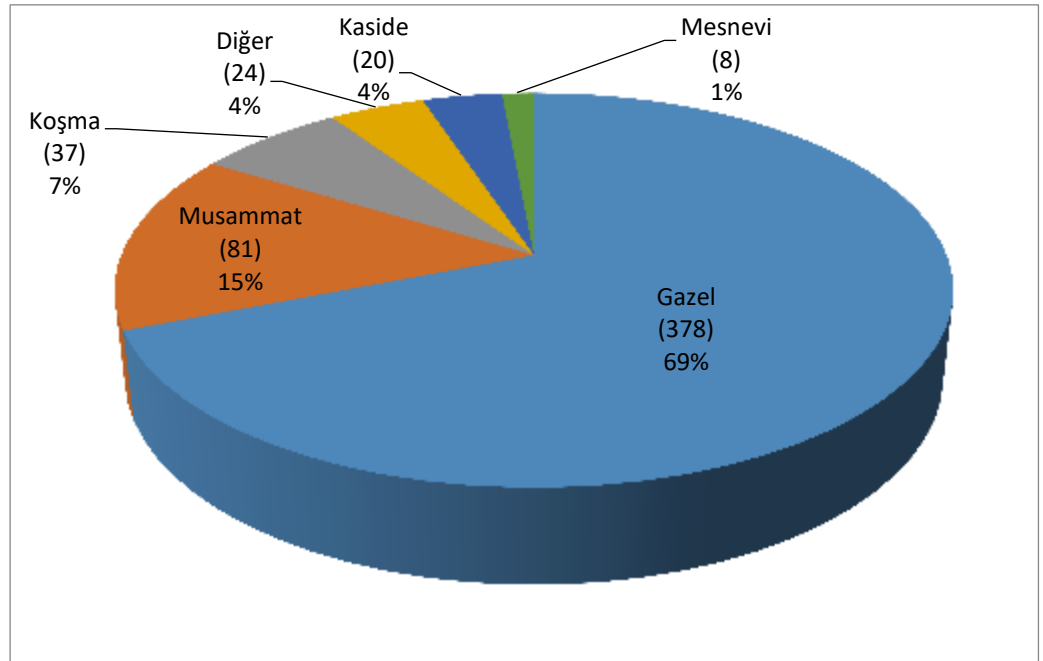
Gazellerin ardından sayı bakımından en çok bulunan nazım şekli musammatlardır. 81 adet musammat içerisinde 26 murabba, 22 müseddes, 13 tahmis, 8 muhammes, 4 müsebba, 3 on ikili, 1 yirmili, 1 terciibent, 1 terkebient, 1 müsemmen ve 1 muaşşer bulunmaktadır.

Mecmuada, şiiri bulunan şairlerin pek çoğu tekke ehlidir. Tekke edebiyatı, Halk edebiyatı ile Dîvân edebiyatının müştereklerini içerisinde barındıran bir gelenektir. Tekke ehli şairler hem Dîvân edebiyatı hem Halk edebiyatı nazım şekillerini kullanmışlardır. Mecmuada yer alan şiirlerin 37'sinde Halk edebiyatı nazım şekli olan koşma kullanılmıştır.

Mecmuada koşmadan sonra en çok bulunan nazım şekli 20 adet ile kasidedir.

Mecmuada 8 şiirde mesnevi nazım şekli kullanılmıştır. Bunlardan 137, 186, 207, 356, 357 numaralı şiirler 5-19 arası beyit sayılarıyla kısa manzum ürünlerdir. 89. numaralı Ca'ferî'ye ait şiir 78 beyitlik bir mesnevidir. 528 numarada bulunan Hatâyî'ye ait "Nasihât-nâme" isimli mesnevi 177 beyitten oluşmaktadır

Mecmuada bulunan diğer nazım şekilleri ise 13 nazm, 3 rubai, 3 beyt, 2 müstezat, 2 tuyuğ ve 1 kıtadır.

Şekil 3.3. Mecmuada Kullanılan Nazım Şekillerinin Dağılımı

3.3.3. Mecmuada Kullanılan Vezinler

Ele alınan mecmuada şiiri bulunan pek çok şairin tekke ehli olması, kullandıkları vezin türünde de etkili olmuştur. Mecmuada bulunan şiirlerin büyük çoğunluğu aruz ölçüsü ile yazılmış olsa da hece ölçüsü ile yazılmış olanları da bulunmaktadır.

Mecmuada yer alan 548 şiirin 494'ünde 9 bahirden 24 farklı aruz kalıbı kullanılmıştır. 9 bahir içerisinde 305 adetle remel, en çok kullanılan bahir; remel bahri içerisinde 250 adetle “fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün”, en çok tercih edilen kalıp olmuştur. Bahirler içerisinde 138 adetle hecez, en çok kullanılan ikinci bahir; hecez bahri içerisinde 72 adetle “mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün” en çok tercih edilen ikinci kalıp olmuştur.

Mecmuada bulunan 52 şiirde hece vezni kullanılmıştır. Hece vezni içerisinde 19 adetle 11'li hece ve 15 adetle 8'li hece en çok tercih edilen vezinler olmuştur.

Mecmuada bulunan 230 ve 231 numaralı şiirlerin ise vezni tespit edilememiştir.

Mecmuada bazı şiirlerde birden fazla vezin kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu şiirlerde ilk kullanılan vezin esas alınmıştır.

Mecmuada kullanılan vezin türleri ve kullanıldıkları şiirler ve toplam kullanım adetlerine dair ayrıntılı bilgiler aşağıdaki tablo ve grafiklerde yer almaktadır:

Tablo 3.2. Mecmuada Kullanılan Vezinler

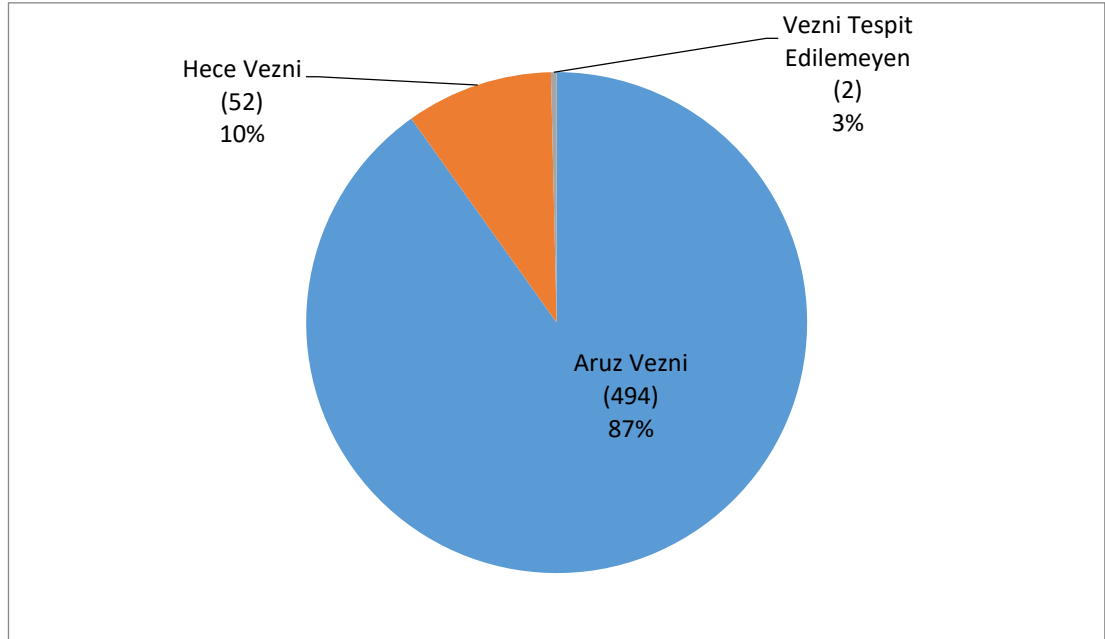
Tür	Vezin	Şiir Numaraları	Tp.
Aruz Remel Bahri	fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün	1, 2, 3, 9, 10, 11, 12, 15, 19, 23, 24, 25, 27, 28, 29, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 48, 50, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 63, 66, 68, 69, 70, 71, 72, 74, 75, 76, 77, 81, 85, 86, 87, 90, 92, 94, 95, 101, 104, 106, 109, 110, 112, 113, 114, 119, 120, 122, 124, 125, 130, 132, 133, 134, 136, 137, 139, 141, 145, 147, 150, 151, 154, 155, 156, 160, 163, 166, 171, 172, 173, 175, 176, 177, 179, 182, 183, 184, 190, 192, 193, 194, 196, 199, 203, 208, 209, 211, 213, 214, 217, 218, 224, 225, 226, 227, 228, 232, 243, 244, 245, 257, 258, 261, 263, 265, 267, 268, 275, 276, 287, 290, 291, 297, 300, 301, 303, 304, 306, 307, 316, 320, 321, 322, 325, 327, 330, 333, 334, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 346, 347, 348, 351, 353, 354, 355, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 368, 369, 370, 371, 372, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 283, 384, 386, 387, 388, 389, 391, 393, 394, 395, 396, 402, 404, 407, 409, 410, 414, 417, 419, 424, 428, 431, 433, 435, 438, 440, 441, 444, 448, 450, 451, 453, 454, 462, 463, 472, 475, 476, 481, 482, 484, 488, 489, 490, 492, 493, 496, 499, 500, 501, 502, 504, 506, 507, 509, 512, 517, 518, 519, 522, 523, 533, 538, 540, 543, 554	250
	fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün	6, 64, 78, 84, 135, 164, 167, 180, 201, 221, 222, 237, 260, 266, 282, 412, 413, 418, 422, 446, 447, 467, 483, 530, 531	25
	fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün (fâ' ilâtün) (fa' lün)	4, 7, 100, 102, 103, 115, 116, 117, 118, 121, 142, 146, 148, 202, 216, 236, 240, 242, 253, 283, 293, 403, 442, 455, 480, 485, 487, 495, 508	29
	fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün	233	1
Aruz Hecez Bahri	mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün	8, 18, 20, 21, 22, 26, 38, 49, 51, 65, 82, 88, 96, 105, 111, 127, 128, 131, 140, 144, 152, 153, 158, 159, 168, 169, 170, 188, 195, 198, 210, 212, 215, 219, 229, 241, 252, 262, 274, 277, 281, 286, 292, 295, 298, 299, 302, 317, 318, 319, 326, 328, 332, 337, 352, 398, 399, 400, 420, 437, 449, 457, 460, 469, 470, 471, 479, 503, 505, 525, 546, 553	72
	mef' ülü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ülün	5, 67, 93, 107, 123, 129, 185, 204, 206, 239, 254, 259, 264, 269, 279, 397, 408, 473, 494, 497, 524, 536, 537	23

Tablo 3.2. (devam)

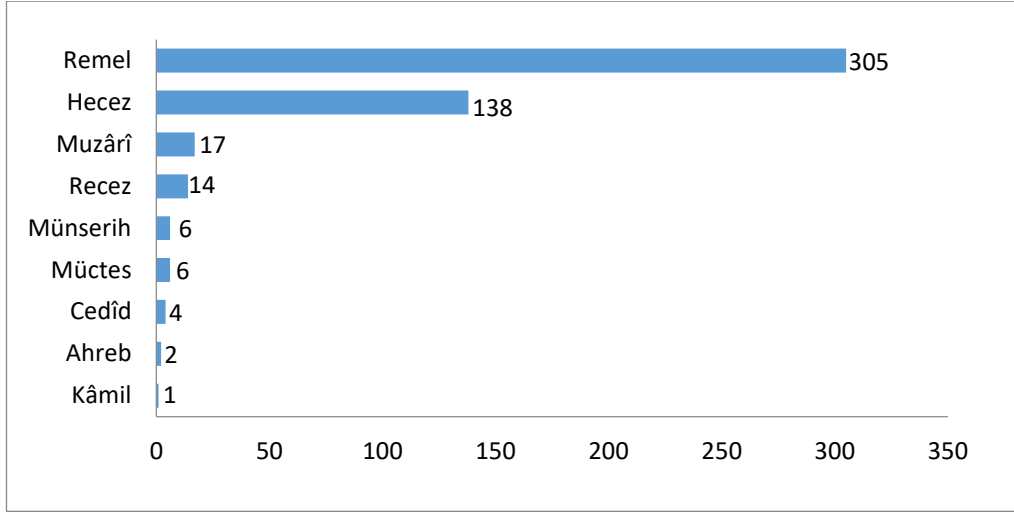
Tür	Vezin	Şiir Numaraları	Tp.
Aruz Hecez Bahri	mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün mef'ûlü fe'ûlün	39, 40	2
	mef'ûlü mefâ'ilün mef'ûlü mefâ'ilün	13, 80, 461, 516, 526	5
	mef'ûlü mefâ'ilün fe'ûlün	445	1
	mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ûlün	14, 89, 91, 99, 108, 149, 165, 186, 191, 200, 207, 220, 256, 270, 271, 285, 294, 331, 344, 345, 366, 374, 411, 415, 416, 427, 429, 432, 458, 466, 514, 528, 529, 532	34
	mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ûlün	539	1
Aruz Recez Bahri	müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün	126, 178, 284, 296, 439, 474, 491	7
	müfte'ilün mefâ'ilün müfte'ilün mefâ'ilün	329, 401, 430, 468	4
	müstef'ilâtün müstef'ilâtün	273, 335, 511	3
	müstef'ilâtün müstef'ilâtün müstef'ilâtün müstef'ilâtün	336	1
Aruz Münserih Bahri	müfte'ilün fâ'ilün müfte'ilün fâ'ilün	278, 373, 426, 452	4
	müstef'ilün fe'ûlün müstef'ilün fe'ûlün	97, 280	2
Aruz Muzâri Bahri	mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün	17, 62, 161, 162, 174, 181, 205, 235, 255, 272, 315, 392, 425, 477, 552	15
	mef'ûlü fâ'ilâtün mef'ûlü fâ'ilâtün	16, 550	2
Aruz Müctes Bahri	mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün	79, 83, 157, 436, 443, 542	6
Aruz Kâmil Bahri	mütefâ'ilün fe'ûlün mütefâ'ilün fe'ûlün	238	1
Aruz Cedid Bahri	fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün (fâ'ilâtün) (fâ'lün)	356, 357, 421, 423	4

Tablo 3.2. (devam)

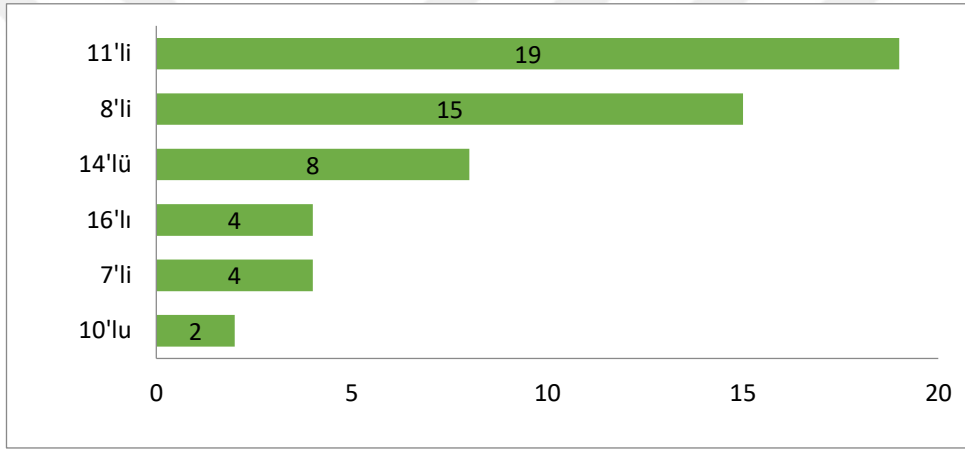
Aruz Ahreb Bahri	mef' ûlû mefâ' ilün mefâ' ilü fe' ûl	549	1
	mef' ûlû mefâ' ilün mefâ' ilün fa'	551	1
Hece Vezni	16'lı hece	73, 324, 405, 406	4
	14'lü hece	223, 247, 288, 323, 459, 464, 486, 521	8
	11'li hece	30, 138, 246, 248, 249, 250, 251, 308, 309, 310, 311, 313, 314, 349, 350, 367, 434, 510, 527	19
	10'lu hece	456, 498	2
	8'li hece	31, 47, 98, 143, 187, 189, 289, 312, 385, 465, 478, 513, 515, 520, 534	15
	7'li hece	197, 305, 390, 541	4
Diğer	Vezni Tespit Edilemeyenler	230, 231	2

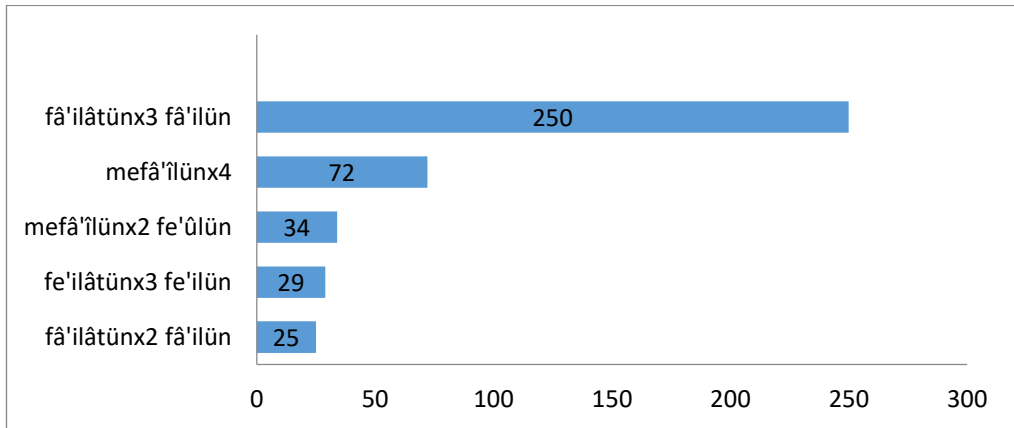
Şekil 3.4. Mecmuada Kullanılan Vezinlerin Dağılımı

Şekil 3.5. Mecmuada Kullanılan Aruz Vezinlerinin Bahirlere Göre Dağılımı

Şekil 3.6. Mecmuada Kullanılan Hece Vezinlerinin Dağılımı

Şekil 3.7. Mecmuada En Çok Kullanılan İlk 5 Vezin

3.3.4. Mecmuada Geçen Âyet, Hadis ve Arapça/Farsça İfadeler

Ele alınan mecmuada şiiri bulunan şairlerin büyük çoğunluğu tekke mensubudur. Bu nedenle Tekke edebiyatının belirgin izleri görülmektedir. Dinî-Tasavvufî Halk Edebiyatı olarak da adlandırılan Tekke edebiyatı, temel kaynağını İslam tasavvufundan almaktadır. Halk edebiyatı ile Divan edebiyatı arasında bir konumda yer alan bu edebi gelenek, her iki edebiyatın ortak özelliklerini bünyesinde barındırmaktadır. Bu bağlamda, Tekke şairleri hem Halk hem de Divan edebiyatından çeşitli yönleriyle etkilenmişlerdir.

Tekke şairleri, eserlerinde düşüncelerini genellikle vahdet-i vücûd anlayışı çerçevesinde dile getirmişler; yaratılış, tevhid, peygamberler, tarikat önderleri, tasavvuf büyükleri, ilahî aşk ve güzel ahlâk gibi temaları şiirlerinde işlemişlerdir. Tezkirelerde "veli" olarak nitelendirilen bu şairler, şiirlerinde halkın beğenisini kazanmak amacıyla sanat gösterisine ya da hayal unsurlarına başvurmamış; övgü ve şöhret arayışıyla söz söylemekten kaçınmışlardır. Her türlü kötü niyet ve şahsî menfaatten uzak durarak, sanatlarını yalnızca Allah rızası için icra etmişlerdir.¹⁶ İslam tasavvufu ekseninde eser veren bu şairler, şiirlerinde İslam'ın temel kaynakları olan ayet ve hadislerle sıkça yer vermişlerdir. İncelemeye konu olan mezkûr mecmuada da bu genel özelliklerin yansımaları açık biçimde görülmektedir. Mecmua metninde yer alan âyet, hadis ve Arapça/Farsça ifâdelerin mealleri ve nerede geçtiklerine dair bilgiler aşağıda yer almaktadır.¹⁷

3.3.4.1. Âyetler

Tekke edebiyatının kaynakları arasında ilk olarak Kur'ân-ı Kerim yer almaktadır. Tasavvufun konuları olan güzel ahlak, tevbe, zühd, sabır, şükür, muhabbetullâh, mehâfetullâh, haşyetullâh gibi her müslümanın sahip olması gereken sıfatların yanında zikir, tesbih, tevekkül-teslimiyyet, tefekkür-murâkabe, ihlas gibi ıstılah ve ameller Kur'ân'ın ihtiva ve teşvik ettiği konulardır. Bundan dolayı Tekke-Tasavvuf edebiyatı ürünlerinde Kur'ân âyetlerine sıkça rastlanmaktadır.¹⁸ Ele aldığımız mecmuada da 111 âyet 487 kez iktibas edilmiştir. Mecmuada en çok

¹⁶ A. Azmi Bilgin, "Tekke Edebiyatı", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 40, TDV Yayınları, 2011 İstanbul, ss. 381-384.

¹⁷ Âyet, hadis, Arapça/Farsça ifadenin metinde geçtiği yer belirtilirken "Mecmuanın varak numarası-Şiirin sıra numarası/Beyit veya Bent numarası" şeklinde sıra izlenmiştir. Belirtilen sayısal verilere transkripsiyonu yapılmamış bölümler dahil edilmemiştir.

¹⁸ Ömür Ceylan, *Tasavvufî Şiir Şerhleri*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2020, ss. 132-133.

iktibas edilen âyet Meryem sûresinin 47. âyeti olmuştur. Âyette geçen “Selâmun aleyk” ibaresi 373 ve 45 numaralı şiirlerde redif olarak yer almış, toplamda 42 kez iktibas edilmiştir. Mecmuada en çok iktibas edilen 2. âyet Bakara sûresi 31. âyetinden bir kısım olan “Alleme’l-esmâ” ibaresidir. Bu âyete hurûfilerin şiirlerinde sıkça rastlanmaktadır. Yine Kehf sûresi 65. âyetten “Min ledün” ifadesi 19, Necm sûresi 9. âyetten “Kâbe kavseyn” ifadesi 17, Tâhâ sûresi’nin ismi ve 1. âyeti olan Tâ-hâ ifadesi 17 kez iktibas edilmiştir. Mecmuada yer alan şiirlerde en çok iktibas edilen diğer âyetler Şekil 3.8’de belirtilmiştir. Mecmuadaki şiirlerde iktibas edilen âyetler, yer aldıkları sûreler, mecmuada geçtikleri yerler şu şekildedir:

Ahseni takvîm

Tîn sûresi 4. âyet: “Şüphesiz biz insanı en güzel biçimde yaratmışızdır.”

Geçtiği Yerler: 29b-63/6, 35a-80/2, 38b-86/3, 47a-106/6, 52b-121/V, 75b-190/12, 106a-263/2, 113b-292/2, 115a-297/6, 155a-435/24 (10 defa)

Âlimü’l-gayb

Haşr sûresi 22. âyet, Tegâbün sûresi 18. âyette geçen, Allah için kullanılan “gaybı bilen” anlamındaki ifade.

Geçtiği Yerler: 85a-226/7, 85b-228/3, 138a-371/5 (3 defa)

Allâhu’s-samed

İhlâs sûresi 2. âyet: “Allah sameddir.”

Geçtiği Yerler: 4b-4/III, 16a-29/3, 140a-379/2, 146b-407/2, 188a-554/1 (3 defa) (5 defa)

‘Alleme’l-esmâ

Bakara sûresi 31. âyet: “Allah Âdem’e bütün varlıkların isimlerini öğretti...”

Geçtiği Yerler: 1b-1/1, 7a-8/14, 7b-10/6, 13b-23/II, 19a-36/VI, 26a-54/1, 28b-61/I, 40a-89/30, 42b-94/10, 52a-119/II, 52a-120/1, 52b-122/2, 57a-140/14, 64a-153/1, 80a-210/1, 83b-221/V, 85a-226/6, 85b-228/1, 85b-229/9, 104a-257/III, 104a-257/VI, 106a-263/3, 116a-302/I, 122a-317/4, 124a-322/36, 126b-327/III, 132a-348/4, 137b-370/5, 149a-417/3, 165b-466/4, 169b-482/II (31 defa)

‘Alleme’l-Kur’ân

Rahman sûresi 1-2. âyet: “Kur’ân’ı Rahman öğretti.”

Geçtiği Yerler: 85a-226/3, 140a-378 (2 defa)

Ânestü nâr

Tâhâ sûresi 10. âyet: “Hani o bir ateş görmüş ve ailesine şöyle demişti: ‘Siz bekleyin, (şu uzakta) bir ateş bulunduğunu fark ettim; belki ondan size bir kor parçası getiririm veya ateşin başında bir kılavuz bulurum’”.

Neml sûresi 7. âyet: “Bir zamanlar Mûsâ, ailesine, ‘(Şu uzakta) bir ateş bulunduğunu fark ettim. Size oradan bir haber ya da ısınmanız için ondan bir parça kor getireceğim’ demişti.”

Kasas sûresi 29. âyet: “Mûsâ bu süreyi doldurup ailesiyle birlikte yolda giderken Tûr tarafında bir ateş gördü; ailesine, ‘Siz bekleyin; ben bir ateş gördüm, belki oradan size bir haber yahut ısınmanız için bir parça ateş getiririm’ dedi.”

Geçtiği Yerler: 40a-89/35 (1 defa)

Bismillâhirrahmânirrahîm

Besmele: “Rahmân ve rahîm olan Allah’ın adıyla.”

Geçtiği Yerler: 6b-8/13, 15a-25/3, 16a-29/2, 26b/55/1, 40a-89/31, 49b-113/2, 71a-173/10, 85b-229/2, 91b-242/II, 104b-258/VI, 137b-369/1, 137b-370/1, 154b-435/9 (13 defa)

Cennâtü’n-na’îm

Kur’ân-ı Kerim’de muhtelif âyetlerde geçen, Cennet için kullanılan “mutluluklarla dolu Cennetler” anlamındaki ifade.

Geçtiği Yerler: 5a-4/VII, 40a-89/24, 49b-113/1, 70a-169/II, 95a-244/XVI, 118a-306/V, 146a-403/12 (7 defa)

Cennetü’l-me’vâ

Necm sûresi 15. âyet: “Ki onun yanında huzur içinde kalınacak Cennet vardır.”

Geçtiği Yerler: 3a-3/II, 39a-86/7, 86a-229/II, 169b-482/1 (4 defa)

Elem neşrah

İnşirah sûresi 1. âyet: “Senin kalbini açıp genişletmedik mi?”

Geçtiği Yerler: 61a-147/IV, 126b-326/21 (2 defa)

El-hamd

Kur‘ân-ı Kerim’in 1. sûresi olan Fâtihâ’nın ismi olarak ifade edilmiştir.

Geçtiği Yerler: 6b-8/13 (1 defa)

Elif lâm mîm zâlike

Bakara sûresi 1-2. âyetler: “Elif-lâm-mîm İşte kitap; onda şüphe yoktur. O günahattan sakınanlar için bir rehberdir.”

Geçtiği Yerler: 126b-326/11, 126b-326/16 (2 defa)

E’l-mâl benûn (mâlun ve lâ benûn)

Şuarâ sûresi 87-89. âyetler: “İnsanların diriltileceği gün ve Allah’a temiz bir kalple gelenler dışında malın da çocukların da fayda vermeyeceği gün beni mahcup etme!”

Geçtiği Yerler: 75b-190/2 (1 defa)

Enallahüm (enallâhü)

Kasas sûresi 30. âyet: “Oraya gelince, o mübarek yerdeki vadinin sağ tarafından, (oradaki) ağaç yönünden kendisine şöyle seslenildi: ‘Ey Mûsâ! Muhakkak ki ben yalnızca ben âlemlerin rabbi olan Allah’ım’”

Geçtiği Yerler: 156a-438/3 (1 defa)

Entümâ

Kasas sûresi 35. âyet: “Allah buyurdu: ‘Seni kardeşinle destekleyeceğiz ve size (ikinize) öyle bir güç vereceğiz ki bu sayede size erişemeyecekler, mucizelerimizle siz ve size tâbi olanlar üstün geleceksiniz’”

Geçtiği Yerler: 42a-94/2 (1 defa)

Er rahmânü ‘ale’l- ‘arşı’stivâ

Tâhâ sûresi 5. âyet: “Rahmân olan Allah arşa istivâ etmiştir.”

Geçtiği Yerler: 28b-61/VIII, 52a-120/2, 111b-284/5, 123b-322/23, 155a-435/23 (5 defa)

Fallâhü hayrun hâfızan

Yusuf sûresi 64. âyet: “Yakub dedi ki: ‘Daha önce kardeşi Yûsuf hakkında size ne kadar güvendiysen, bunun hakkında da size ancak o kadar güvenirim! En iyi koruyucu Allah’tır. O, acıyanların en merhametlisidir.’ ”

Geçtiği Yerler: 111b-284/8 (1 defa)

Fe-evhâ

Meryem sûresi 11. âyet: “ Bunun üzerine Zekerîyyâ, mâbedden kavminin karşısına çıkarak onlara, özel bir işaret diliyle, ‘Sabah akşam Allah’ı tesbih edin’ dedi.”

Geçtiği Yerler: 122a-317/4 (1 defa)

Fethun karîb

Saff sûresi 13. âyet: “Hoşunuza gidecek bir şey daha var: Allah’ın yardımını ve yakın bir fetih! Haydi müminleri müjdele.”

Geçtiği Yerler: 85a-227/4 (1 defa)

Fevka eydîhim

Fetih sûresi 10. âyet: “Sana yeminle bağlılık sözü verenler gerçekte bu sözü Allah’a vermiş oluyorlar, Allah’ın eli onların elleri üzerindedir. Bu sebeple kim Allah’a verdiği ahdi bozarsa ancak kendi aleyhine bozmuş olur, Allah’a verdiği sözün gereğini yerine getirene ise Allah yakında büyük ödül verecektir.”

Geçtiği Yerler: 63b-152/3 (1 defa)

Fezkürû

Kur’ân-ı Kerim’de muhtelif âyetlerde geçen “Hatırlayın ki” anlamındaki ifade.

Geçtiği Yerler: 25b-52/3 (1 defa)

Hablullâh

Âl-i İmrân sûresi 103. âyet: “Hep birlikte Allah’ın ipine (Allah’ın kitabına) sımsıkı yapışın; bölünüp parçalanmayın...”

Geçtiği Yerler: 40a-89/31, 41a-89/71 (2 defa)

Harrû sücceden

Meryem sûresi 58. âyet: “...kendilerine Rahmân’ın âyetleri okunduğunda ağlayarak ve secde ederek yere kapanırlar.”

Geçtiği Yerler: 26b-55/4 (1 defa)

Hedeynâhü’s-sebîl

İnsan sûresi 3. âyet: “Şüphesiz ki biz ona doğru yolu gösterdik...”

Geçtiği Yerler: 26b-56/3 (1 defa)

Hel etâ

İnsan sûresi 1. âyet: “ Gerçek şu ki insanın yaratılış tarihinde onun henüz anılan bir şey olmadığı bir dönem gelip geçmiştir.”

Geçtiği Yerler: 39b-89/19, 43a-95/7, 56b-141/35, 69a-166/II, 70b-172/1, 71a-173/10, 86a-230/II, 93a-243/VIII, 104a-257/V, 113a-291/2, 131a-343/2, 140b-381/3, 143b-394/II, 169b-482/III, 170a-482/VI, 176b-509/III (16 defa)

Hüdelli’l-müttekîn

Bakara sûresi 2. âyet: “ İşte kitap; onda asla şüphe yoktur. O, gûnahtan sakınanlar için bir rehberdir.”

Geçtiği Yerler: 85a-227/1 (1 defa)

Hüve’l-evvel hüve’l-âhir

Hadîd sûresi 3. âyet: “ O, evvel ve âhir, zâhir ve bâtındır. O her şeyi bilir.”

Geçtiği Yerler: 65b-159/I (1 defa)

İndellâh

Kur’ân-ı Kerim’de muhtelif âyetlerde geçen “Allah katında” anlamındaki ifade.

Geçtiği Yerler: 41a-89/72 (1 defa)

İnnâ fetahnâ

Fetih sûresi 1. âyet: “Sana apaçık bir fetih ihsan ettik.”

Geçtiği Yerler: 86a-230/I (1 defa)

İnnâ ileyhi râci ‘ûn

Bakara sûresi 156. âyet : “Kuşkusuz O’na döneceğiz.”

Geçtiği Yerler: 5b-6/5, 18a-35/5, 167a-474/6 (2 defa)

İnnâ lenahnü’s-sâdikûn

Hicr sûresi 64. âyet: “Biz sana gerçeği getirdik. Şüphesiz biz doğru söyleyenleriz.”

Geçtiği Yerler: 18a-35/4 (1 defa)

İnnî enallâh

Kasas sûresi 30. âyet: “ Oraya gelince, o mübarek yerdeki vadinin sağ tarafından, (oradaki) ağaç yönünden kendisine şöyle seslenildi: ‘Ey Mûsâ! Muhakkak ki ben yalnızca ben âlemlerin rabbi olan Allahım’”

Geçtiği Yerler: 52a-120/6, 77b-199/5 (2 defa)

İsrâ

İsrâ sûresi 1. âyet: “Kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed’i) bir gece Mescid-i Haram’dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa’ya götüren Allah’ın şanı yücedir...”

Geçtiği Yerler: 1b-1/6, 13b-24/IV, 26b-56/3, 52a-120/5, 64b-155/4, 85b-229/1, 106b-265/4, 136b-368/4 (8 defa)

Kâbe kavseyn ev ednâ

Necm sûresi 9. âyet: “Öyle ki iki yay kadar hatta daha yakın oldu.”

Geçtiği yerler: 1b-1/6, 32b-74/4, 40a-89/23, 46b-104/III, 49b-112/4, 53a-122/6, 61a-147/IV, 68a-163/2, 85b-229/1, 90a-238/3, 112a-287/4, 114b-296/4, 115a-297/3, 136b-368/5, 150a-421/3, 162a-454/8, 166b-471/6 (17 defa)

Kad câ'e minellâhi

Mâide sûresi 15. âyet: “Ey ehl-i kitap! Resulümüz kitapta bulunup da gizlemekte olduğunuz birçok şeyi size açıklamak üzere geldi; birçoğunu da açığa vurmuyor. Şüphe yok ki size Allah’tan bir ışık, apaçık bir kitap geldi.”

Geçtiği Yerler: 47b-107/10, 49b-113/5 (2 defa)

Kalb-i selîm

Şu‘arâ sûresi 87-89. âyetler: “İnsan diriltileceği gün ve Allah’a temiz bir kalple gelenler dışında malın da çocukların da fayda vermeyeceği gün beni mahcup etme!”

Geçtiği Yerler: 49b-113/5, 88a-235/IX, 95a-244/XVI, 146a-403/1 (4 defa)

Kâlû belâ

Araf sûresi 172. âyet: “Rabbin Âdemoğulları’ndan -onların sırtlarından-zürriyetlerini alıp bunları kendileri hakkındaki şu sözleşmeye şahit tutmuştu: Ben sizin rabbiniz değil miyim? ‘Elbette öyle! Tanıklık ederiz.’ dediler. Böyle yaptık ki kıyamet gününde, ‘Bizim bundan haberimiz yoktu.’ demeyesiniz.

Geçtiği Yerler: 33b-76/12, 33b-76/13, 44a-97/11, 46a-104/I 68b-165/3, 84b-224/2, 98a-251/I, 101a-254/III, 137b-370/1, 141a-384/2 (10 defa)

Kerremnâ

İsrâ sûresi 70. âyet: “Andolsun biz Âdemoğluna şan, şeref ve nimetler verdik; onları karada ve denizde taşıdık, kendilerine güzel güzel rızıklar verdik ve onları yarattıklarımızın çoğundan üstün kıldık.

Geçtiği Yerler: 144b-395/3, 152b-430/6 (2 defa)

Kevser

Kur’ân-ı Kerim 108. sûre ismi

Geçtiği Yerler: 43b-96/V (1 defa)

Kul hüvellâhü ahad

İhlas sûresi 1. âyet: “De ki: ‘O Allah’tır, bir tektir.’”

Geçtiği Yerler: 1b-1/2, 4b-4/III, 16a-29/2, 28b-61/IV, 40b-89/47, 75b-190/12, 90a-238/3, 140a-379/1, 146b-407/1, 180b-522/1, 188a-554/1 (11 defa)

Kul innemâ

Kehf sûresi 110. âyet: “De ki: ‘Ben, yalnızca sizin gibi bir insanım. Şu var ki bana, ilâhınızın, sadece bir ilâh olduğu vahyolunuyor. Artık her kim rabbine kavuşmayı bekliyorsa dünya ve âhirete yararlı işler yapsın ve rabbine ibadette hiçbir şeyi ortak koşmasın.’”

Geçtiği Yerler: 39b-89/19, 61a-147/III, 123a-322/5, 138b-373/1, 161b-452/17 (5 defa)

Kul kefû

Ra’d sûresi 43. âyet: “O inkârcılar. ‘Sen peygamber değilsin’ diyorlar. De ki: ‘Sizinle benim aramda şahit olarak bir Allah, bir de kitap bilgisine sahip olanlar yeter.’ ”

Ankebut sûresi 52. âyet: “De ki: ‘Benimle sizin aranızda şahit olarak Allah yeter...’”

Geçtiği Yerler: 28b-61/VIII, 40b-89/46, 42b-94/6, 51b-119/I, 90a-238/3, 154b-435/12, 160b-447/26 (7 defa)

Kum fe-enzir

Müddesir sûresi 2. âyet: “Kalk ve uyar!”

Geçtiği Yerler: 61a-147/IV (1 defa)

Külle yevm hüve fî şe’nin

Rahman sûresi 26. âyet: “Göklerde ve yerde bulunanların hepsi O’ndan ister (O’na muhtaçtır). O her an yaratma halindedir.”

Geçtiği Yerler: 13a-22/II, 172a-485/3 (2 defa)

Küllü şey’in hâlik illâ veche (Küllü şey’in hâlikün illâ vecheh)

Kasas sûresi 88. âyet: “Allah ile birlikte başka bir tanrıya yalvarma! Ondan başka tanrı yoktur. O’nun zatından başka her şey yok olacaktır. Hüküm yalnızca O’nundur ve siz ancak O’na döndürüleceksiniz.”

Geçtiği Yerler: 62b-150/I, 68a-163/2, 162a-454/1, 182a-528/50 (4 defa)

Küllü nefsin zâ'ika (Küllü nefsin zâ'ikatü'l-mevt)

Ankebut sûresi 57. âyet: “Her canlı ölümü tadacak ve sonunda dönüp huzurumuza geleceksiniz.”

Geçtiği Yerler: 75b-190/5 (1 defa)

Küllün ledeynâ muhzarûn

Yâsin sûresi 32. âyet: “Onların hepsi de mutlaka toplanıp (hesap için) huzurumuza çıkarılacaklardır.”

Geçtiği Yerler: 18a-35/3 (1 defa)

Kün fekân (feyekûn)

Bakara sûresi 117. âyet: “O, göklerin ve yerin eşsiz-örneksiz yaratıcısıdır; bir şeyin olmasını dilediğinde ona ‘ol!’ der, hemen oluverir.”

Geçtiği Yerler: 3b-3/IV, 16a-29/6, 18a-35/1, 29a-61/XIV, 39b-89/13, 43a-95/2, 43b-96/VI, 110a-276/2, 112a-287/5, 111b-284/2, 123a-321/4, 141b-284/6, 155b-436/19, 160a-447/8, 168b-478/III, (15 defa)

Lâ havf (lâ havfûn)

Yunus sûresi 62. âyet: “Bilesiniz ki Allah dostlarına asla korku yoktur; onlar üzüntü de çekmeyecekler.”

Geçtiği Yerler: 19a-36/VI (1 defa)

Lâ ilâhe illâ hû

Kur’ân-ı Kerim’de muhtelif âyetlerde geçen tevhid ifadesi: “Allah’tan başka ilah yoktur.”

Geçtiği Yerler: 34b-79/1, 48a-107/28, 65a-158/1, 98a-251/II, 100a-253/III, 122b-320/6, 126a-325/4, 128a-330/7, 136b-368/I, 144b-395/8, 149a-417/5, 157a-441/VII, 170a-482/IV (13 defa)

Lâm-elif lâ-raybe

Bakara sûresi 1-2: “Elif, lâ, mîm. İşte kitap; onda asla şüphe yoktur. O günahattan sakınanlar için bir rehberdir.”

Geçtiği Yerler: 32a-72/5 (1 defa)

Lâ nüfferik (lâ nüfferiku)

Bakara sûresi 285. âyet: “... ‘O’nun elçileri arasında ayırım yapmayız’...dediler.

Geçtiği Yerler: 8b-12/5 (1 defa)

Lâ taknetû

Zümer sûresi 53. âyet: “De ki: ‘Ey kendi aleyhlerine olarak gûnahta haddi aşan kullarım! Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin. Allah (dilerse) bütün günahları bağışlar; doğrusu O çok bağışlayıcı, çok merhametlidir.”

Geçtiği Yerler: 109b-274/4 (1 defa)

Lâ takrabû mâle’l-yetîm

En’âm sûresi 152. âyet: “Rüşdüne erişinceye kadar yetimin malına, onun iyiliğine olmadıkça el sürmeyin...”

Geçtiği Yerler: 137b-369/3 (1 defa)

Lâ tehaf

Tâhâ sûresi 68. âyet: “‘Korkma’ dedik, ‘Üstün gelecek sensin.’ ”

Geçtiği Yerler: 144b-395/6 (1 defa)

Lâ-tehâfu

Tâhâ sûresi 77. âyet: Mûsâ’ya şöyle vahyetmiştik: “Kullarımı geceleyin yola çıkar, yetişecekler diye korku ve endişe duymaksızın onlara denizde kupkuru bir yol aç.”

Geçtiği Yerler: 118a-304/VIII (1 defa)

Lâ-yezûkûne

Duhân sûresi 56-57. âyetler: “Orada ilk ölümlerinden başka bir ölüm tatmayacaklar. Rabbin, onları bir lutuf olarak cehennem azabından da koruyacak. İşte büyük kazanç budur!

Geçtiği Yerler: 165b-467/8 (1 defa)

Lem yelid ve lem yûled ve lem yekûn lehû küfüven ehad

İhlâs sûresi 3 ve 4. âyetler: “Doğurmamış ve doğmamıştır. O’nun hiçbir dengi yoktur.”

Geçtiği Yerler: 4b-4/III, 16a-29/4, 140a-379/3, 188a-554/1 (4 defa)

Len tenâlü’l-birra hattâ tünfikû

Âl-i İmrân sûresi 92. âyet: “Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça iyiliğe asla erişemezsiniz. Her ne harcarsanız Allah onu bilir.”

Geçtiği Yerler: 18a-35/3, 156b-440/2 (2 defa)

Len terânî

A’râf sûresi 143. âyet: “ Mûsâ, tayin ettiğimiz vakitte (Tûr’a) gelip de rabbi onunla konuştuğunda o, ‘Rabbim! Bana görün; sana bakayım’ dedi. Rabbi, ‘Sen beni asla göremezsin. Fakat şu dağa bak; eğer o yerinde durabilirse sen de beni görebilirsin’ buyurdu. Rabbi o dağa tecelli edince onu paramparça etti; Mûsâ da bayılıp düştü. Kendine gelince dedi ki: ‘Seni noksan sıfatlardan tenzih ederim, sana tövbe ettim; ben inananların ilkiyim.’”

Geçtiği Yerler: 137b-370/7, 142b-389/5 (2 defa)

Leyletü’l-kadr

Kadir sûresi 1-2. âyetler: “Biz onu (Kur’ân’ı) Kadir gecesinde indirdik. Bilir misin nedir Kadir gecesini?”

Geçtiği Yerler: 64b-155/4, 85b-229/8, 90a-238/3, 170b-483/V (4 defa)

Limeni’l-mülk vâhid (limeni’l-mülkül yevm lillâhil vahidil kahhar)

Mü’min sûresi 16. âyet: “O gün onlar, Allah’a gizli kalan hiçbir şeyleri olmaksızın (kabirlerinden) çıkarlar. Bugün hükümrânlık kimindir? Elbette tek ve mutlak hükümrân olan Allah’ındır!”

Geçtiği Yerler: 150a-421/9 (1 defa)

Mâ evhâ

Necm sûresi 10. âyet: “Böylece Allah, kuluna vahyini iletti.”

Geçtiği Yerler: 35a-81/2, 53a-122/5, 157a-441/IX (3 defa)

Mak ‘ad-ı sıdk (mak ‘adi sıdkın)

Kamer sûresi 55. âyet: “(Takvâ sahipleri) Doğruluğun hâkim olduğu bir ortamda, gücüne sınır olmayan bir hükümdarın huzurundadırlar.”

Geçtiği Yerler: 65a -157/8 (1 defa)

Mâ yenzurûn

Yâsin sûresi 49. âyet: “Onlar ancak, çekişip dururlarken kendilerini yakalayacak korkunç bir ses bekliyorlar. (Başka bir şey beklemiyorlar.)”

Geçtiği Yerler: 18a-35/1 (1 defa)

Mâ zağa’l-basar

Necm sûresi 17. âyet: “ Göz ne kaydı ne de hedefinden şaştı.”

Geçtiği Yerler: 61a-147/IV (1 defa)

Mecma ‘u’l-bahreyn

Kehf sûresi 61. âyet: “Her ikisi, iki denizin birleştiği yere varınca balıklarını (yoklamayı) unuttular. Balık denizde yolunu tutup gitmişti.”

Geçtiği Yerler: 124a-322/44 (1 defa)

Men indehü ilmü’l-kitâb

Ra’d sûresi 43. âyet: “O inkârcılar. ‘Sen peygamber değilsin’ diyorlar. De ki: ‘Sizinle benim aramda şahit olarak bir Allah, bir de kitap bilgisine sahip olanlar yeter.’ ”

Geçtiği Yerler: 52a-120/3, 160b-447/26 (2 defa)

Min ledün

Kehf sûresi 65. âyet: “Derken, kullarımızdan birini buldular ki ona katımızdan bir rahmet vermiş ve ona nezdimizden bir ilim öğretmiştik.”

Geçtiği Yerler: 7a-8/17, 19a-36/VI, 30a-65/8, 40a-89/30, 40b-89/42, 42b-94/6, 47a-106/1, 56b-139/3, 59b-141/82, 62a-149/XI, 65a-157/5, 69a-166/2, 71a-173/4, 83a-219/14, 107b-268/2, 127b-328/4, 154a-434/XI, 164b-463/18, 171a-484/VIII (19 defa)

Muhît külli şey'in

Fussilet sûresi 54. âyet: “Bilesin ki onlar rablerinin huzuruna çıkacakları konusunda kuşku içindedirler. Kesinlikle unutulmamalı ki Allah her şeyi kuşatmıştır.”

Geçtiği Yerler: 57a-140/2 (1 defa)

Müslimâtin mü'minâtin tâ'ibâtin âbidât (müslimâtin mü'minâtin kânitâtin tâ'ibâtin âbidât)

Tahrîm sûresi 5. âyet: “Eğer sizi boşayacak olursa rabbi ona, sizin yerinize sizden daha iyi olan, Allah’a teslimiyet gösteren, yürekten inanan, içtenlikle itaat eden, tövbe eden, kulluk eden, dünyada yolcu gibi yaşayan, dul ve bakire eşler verebilir.”

Geçtiği Yerler: 73a-179/2 (1 defa)

Nahnu akrabu

Kâf sûresi 16. âyet: “...Çünkü biz ona (insana) şah damarından daha yakınız.”

Geçtiği Yerler: 31b-69/3, 148a-414/3, 170a-482/IV (3 defa)

Nahnu kasemnâ

Zuhurf sûresi 32. âyet: “Rabbinin rahmetini paylaştırmak onlara mı düşmüş? Dünya hayatında onların geçimliklerini biz paylaştırdık. Bir kısmı diğerini istihdam etsin diye kimini kiminden derecelerle üstün kıldık. Rabbinin rahmeti onların biriktirdiklerinden daha hayırlıdır.”

Geçtiği Yerler: 157a-441/V (1 defa)

Nefahtü fihî min rûhî

Hicr sûresi 29. âyet: “Onun şeklini tamamladığım ve ona ruhumdan üflediğim vakit siz de hemen onun için secdeye kapanın.”

Geçtiği Yerler: 43b-96/VI, 73b-181/6, 78a-201/3, 127b-328/3, 140a-379/5 (5 defa)

Ni'me'n-nasîr

Âl-i İmrân sûresi 173. âyet: “Birtakım insanlar onlara, ‘İnsanlar size karşı asker toplamışlar, onlardan korkun’ dediler de bu, onların imanlarını arttırdı ve ‘Allah bize yeter, O ne güzel vekildir!’ diye cevap verdiler.”

Geçtiği Yerler: 143b-390/6 (1 defa)

Nûn ve'l-kalemi

Kalem sûresi 1-2. âyet: “Nûn. Kaleme ve (yazanların) onun yazdıklarına andolsun ki sen -rabbinin lutfu sayesinde- asla deli değilsin.”

Geçtiği Yerler: 90a-238/4 (1 defa)

Rabbi'l-âlemîn

Kur'ân-ı Kerim'de muhtelif âyetlerde geçen “âlemlerin rabbi” anlamındaki ifade.

Geçtiği Yerler: 83b-221/VI, 84b-224/4, 85a-227/6, 87a-232/7, 141a-382/7, 143a-391 (10 defa), 160b-447/28, 164b-462/15 (17 defa)

Rabbi'l-felak

Felak sûresi 1. âyet: “De ki: ‘Sabahın rabbine sığınırım;’”

Geçtiği Yerler: 122a-317/3 (1 defa)

Rahmeten li'l-âlemîn

Enbiyâ sûresi 107. âyet: “Ve seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.”

Geçtiği Yerler: 61a-147/II, 83b-221/X, 85a-227/1, 141a-384/3, 151b-428/3 (5 defa)

Rûhu'l-kudüs

Kur'ân-ı Kerim'de muhtelif âyetlerde geçen “kutsal ruh” anlamındaki ifade.

Geçtiği Yerler: 26b-56/2, 29b-63/4, 35a-80/4, 53a-122/7, 78a-201/2, 85a-226/2, 85b-229/9, 130a-337/1, 140a-378/2, 148a-412/2, 157a-441/V, 167a-473/10 (12 defa)

Rûhunâ (min rûhuhî)

Secde sûresi 9. âyet: “Sonra ona düzgün bir şekil vermiş ve ruhundan ona üflemiş; sizi kulak göz ve gönüllerle donatmıştır. Ne kadar da az az şükrediyorsunuz!”

Geçtiği Yerler: 123b-322/22 (1 defa)

Salât-ı dâ'imûn (alâ salâtihim dâ'imûn)

Meâric sûresi 23. âyet: “Onlar namazlarına devam eden kimselerdir.”

Geçtiği Yerler: 110a-276/4, 116b-303/10 (2 defa)

Seb'u'l-mesânî

Hicr sûresi 87. âyet : “Kuşkusuz sana tekrar tekrar okunandan (âyetlerden) yedisini ve yüce Kur'ân'ı verdik.”

Zümer sûresi 23. âyet: “Allah, kendi içinde uyumlu, gerçekleri tekrar tekrar dile getiren bir kitap olarak sözlerin en güzelini indirdi...”

Geçtiği Yerler: 6a-8/2, 15a-25/5, 28a-59/4, 28a-60/7, 62b-150/VI, 64b-154/5, 64b-155/3, 85b-229/7, 105b-261/2, 115a-297/2, 141a-384/3, 148a-413/4, 164a-463/3, 165b-467/4, 169b-482/III, 175b-504/III (16 defa)

Sekâhüm Rabbühüm

İnsan sûresi 21. âyet: “...Rableri onlara tertemiz bir içecek içirecektir.”

Geçtiği Yerler: 43b-96/V, 43b-96/VII, 76a-190/22, 76a-191/3, 81b-212/VII, 115a-297/3, 139b-377/1, 148b-416/3, 150a-420/VII, 176b-509/IV (10 defa)

Sekar

Müddesir sûresi 27. âyet: “Sen bilir misin sekar nedir?”

Geçtiği Yerler: 105a-258/XV (1 defa)

Selâmün 'aleyk

Meryem sûresi 47. âyet: “Esen kal! Rabbimden senin için mağfiret dileyeceğim. Çünkü o bana karşı çok lutufkârdır.”

Geçtiği Yerler: 105a-258/XIV (3 defa), 138b/139a-373 (19 defa), 161b-452 (20 defa) (Toplam 42 defa)

Semme vechullâh

Bakara sûresi 115. âyet: “Doğu da Allah’ındır batı da. Nereye dönerseniz Allah’ın zâtı oradadır.”

Geçtiği yerler: 7b-10/7, 13a-22/VII, 28a-59/3, 77b-199/6, 84b-224/5, 126a-325/4, 135a-361/6, 148a-414/2, 156b-441/I, 160a-447/15, 164a-463/3, 174b-499/4 (12 defa)

Sırâta’l-müstakîm

Fâtihâ sûresi 6. âyet: “Bizi doğru yola, kendilerine nimet verdiklerinin yoluna ilet; gazaba uğrayanlarınkine ve sapıklarınkine değil.”

Geçtiği Yerler: 47a-106/3, 49b-113/1, 78a-200/1, 83a-220/2, 85b-228/3, 122b-321/15, 147b-411/4, 154a-435/3, 157a-441/IX, 164b-463/14, 184b-528/135 (11 defa)

Sîmâhüm

Fetih sûresi 29. âyet: “...Onların secde eseri olan alâmetleri yüzlerindedir...”

Geçtiği Yerler: 22a-43/2 (1 defa)

Tâ-hâ

Tâ-hâ sûresi 1. âyet

Geçtiği Yerler: 5a-4/VI, 6b-8/1, 10a-17/4, 47a-107/3, 58a-141/35, 59a-141/73, 66a-158/V, 70b-172/1, 85a-226/3, 85b-229/7, 93a-243/VIII, 95b-245/V, 100a-253/III, 106b-265/3, 111b-284/6, 135a-362/2, 166a-470/4 (17 defa)

Tüble’s-serâ’ir

Târik sûresi 9-10. âyetler: “O gün bütün sırlar ortaya dökülecek; artık insanın ne bir gücü vardır ne de yardımcısı.”

Geçtiği Yerler: 126b-326/19 (1 defa)

Ümmü’l-kitâb

Ümmü’l-kitâb: 1. Akl-ı evvel (tas.) 2. Arşın üstündeki kaza ve kader levhası (lehv-i mahfuz) 3. İnsanın yüzündeki 7 delik Fâtihâ sûresi’ndeki 7 âyeti temsil eder.

Geçtiği yerler: 31b-70/4, 38b-85/XI, 43b-96/IV, 64b-154/1, 115a-297/4, 141a-384/3, 164b-463/19, 165b-467/4 (8 defa)

Üscüdû

Bakara sûresi 34. âyet: “ ‘Adem’e secde edin’ dediğimizde İblis dışındakiler derhal secde ettiler...”

Geçtiği Yerler: 7b-10/8 (1 defa)

Ümmü’l-kurâ

Kur’ân-ı Kerim’de muhtelif âyetlerde, Mekke şehri için kullanılan “şehirlerin anası, anakent, başkent” anlamındaki ifade.

Geçtiği Yerler: 155a-435/28 (1 defa)

Vakterabe

Enbiyâ sûresi 97. âyet: “Şaşmaz sözün gerçekleşmesi yaklaşmıştır...”

Geçtiği Yerler: 115b-301/2 (1 defa)

Vallâhü a’lem bi’s-savâb

Kur’ân-ı Kerim’de muhtelif âyetlerde geçen “vallâhu a’lem” ile oluşmuş “En iyisini/doğrusunu Allah bilir” anlamındaki ifade.

Geçtiği Yerler: 41a-89/66, 64b-154/5, 85b-229/3, 139b-377/4 (4 defa)

Ve’d-duhâ

Duhâ sûresi 1. âyet: “Yemin olsun, kuşluk vaktine”

Geçtiği Yerler: 5a-4/V, 10a-17/3, 38a-85/VIII, 58a-141/35, 61a-147/III, 70b-172/1, 71b-174/4 , 90a-238/4, 107b-268/3, 114b-296/6, 131a-343/4, 140a-380/1, 150a-421/4, 151a-425/8 (14 defa)

Vedhulü’l-bâb

Bakara sûresi 58. âyet: “Demiştik ki: ‘Şu şehre girin, orada bulunanlardan dilediğiniz şekilde bol bol yiyip için, kapıdan eğilerek girin ve af dileyin ki hatalarınızı bağışlayalım. Biz iyi davrananlara fazlasıyla vereceğiz.’ ”

Geçtiği Yerler: 154b-435/5 (1 defa)

Ve’l- âdiyât

Âdiyat sûresi 1. âyet: “ Yemin olsun, nefes nefese koşanlara”

Geçtiği Yerler: 73a-179/1 (1 defa)

Ve'l-leyli izâ secâ

Duhâ sûresi 2. âyet: “Ve yemin olsun, kararıp sakinleştiğinde geceye ki”

Geçtiği Yerler: 10a-17/3, 61a-147/III, 114b-296/6, 140a-380/1 (1 defa)

Ve'l-mürselîn

Mürselât sûresi 1. âyet: “Yemin olsun, birbiri ardından gönderilenlere”

Geçtiği Yerler: 73a-179/3 (1 defa)

Ve'n-nâzi'ât

Nâzi'at sûresi 1. âyet: “Yemin olsun, batmak üzere yükselenlere”

Geçtiği Yerler: 73a-179/1 (1 defa)

Ve'n-necm

Necm sûresi 1-2. âyetler: “Battığı sırada yıldıza andolsun ki bu arkadaşınız ne sapıtmış ne de eğri yola gitmiştir.”

Geçtiği Yerler: 90a-238/4 (1 defa)

Ve's-şems

Şems sûresi 1. âyet: “Yemin olsun, güneşe ve kuşluğuna.”

Geçtiği Yerler: 71b-174/4, 140a-380/2, 140b-381/3 (3 defa)

Yâ leyte kavmî ya 'lemûn

Yâsin sûresi 26 ve 27. âyet: “Ona ‘Cennet’e gir’ denildi. ‘Rabbimin beni bağışladığını ve güzel biçimde ağırlananlardan eylediğini keşke kavmim bilseydi!’ dedi.”

Geçtiği Yerler: 18a-35/2 (1 defa)

Yâ-sîn

Yâsîn sûresi 1. âyet

Geçtiği Yerler: 10a-17/4, 26b-55/7, 47a-107/3, 59a-141/73, 87a-232/5, 93a-243/VIII, 95b-245/V, 100a-253/III, 111b-284/6, 166a-470/4 (10 defa)

Yevme lâ-yenfe ‘u

Şu’arâ sûresi 87-89. âyetler: “İnsanların diriltileceği gün ve Allah’a temiz bir kalple gelenler dışında malın da çocukların da fayda vermeyeceği gün beni mahcup etme!”

Geçtiği Yerler: 146a-403/1 (1 defa)

Yevme tübeddelü ‘l-erzu

İbrâhîm sûresi 48. âyet: “ Bir gün gelecek, yer başka yere, gökler de başka göklere dönüştürülecek, insanlar gücüne karşı durulamaz olan bir tek Allah’ın huzuruna çıkacaklardır.”

Geçtiği Yerler: 126b-326/20 (1 defa)

Yevme ye ‘tî

En’âm sûresi 158. âyet: “(İnanmak için) ille de kendilerine meleklerin gelmesini veya rabbinin gelmesini ya da rabbinden bazı işaretlerin gelmesini mi bekliyorlar? Daha önce inanmamış yahut inancı kendisine iyilik kazandırmamış kimseye, rabbinden bazı işaretler geldiği gün iman etmesi fayda sağlamaz. De ki: ‘Bekleyin! Şüphesi biz de beklemekteyiz.’ ”

Geçtiği Yerler: 165b-467/3 (1 defa)

Yûkinûn

Bakara sûresi 4. âyet: “Sana indirilene ve senden önce indirilene iman ederler ve âhirete de onlar kesin olarak inanırlar.”

Geçtiği Yerler: 110a-276/5 (1 defa)

Zalike ‘l-fevzü ‘l- ‘azîm

Tevbe sûresi 89. âyet: “Allah onlara, içinde ebedi olarak kalmak üzere altından ırmaklar akan cennetler hazırlamıştır. Büyük bahtiyarlık işte budur.”

Geçtiği Yerler: 49b-113/3 (1 defa)

3.3.4.2. Hadisler

Tekke-tasavvuf kültürünün ikinci büyük kaynağı hadisler, yani Hz. Peygamber'in sözleri, tavsiyeleri ve yaşama şeklidir. Hadisler, sufilerin birçok anlayış, düşünce ve fikirlerinin temel taşı olmuştur.¹⁹ Sufi şairler de şiirlerinde hadislerden alıntılar yapmış, düşüncelerini bunlar üzerine temellendirmişlerdir. Ele alınan mecmuada da 21 hadis 190 kez yer almıştır. Bunların kimisi hadis-i şerif, bazısı da hadis-i kudsîdir. Bu hadislerin mealleri ve mecmuada nerelerde geçtikleri aşağıda belirtilmiştir. Bu verilere göre mecmuada en çok yer alan hadis, Alevî-Bektâşî kültüründe önemli bir yere sahip olan “Lâ fetâ illâ Alî...” hadisidir. Bu hadis mecmuada 80 yerde geçmektedir. Mecmuada en çok yer alan diğer hadisler 23 kez ile “küntü kenz...”, 21 kez ile “men aref...”, 16 kez ile “bâb-ı şeh-i ilm-i Hudâ...”, 13 kez ile “lahmüke lahmi...”dır. Mecmuadaki diğer hadisler, mealleri ve kullanım yerleri ile ilgili bilgiler şu şekildedir:

Ahsente

Allahümme ahsin hulkî kemâ hessente halkî

“Allah’ım yaratılışımı güzelleştirdiğin gibi, huyumu da güzelleştir.”²⁰

Geçtiği Yerler: 35a-80/3 (1 defa)

Bâb-ı şeh-i ‘ilm-i Hudâ

Ene medinetü ‘l-ilmî ve aliyyün bâbühâ

“Ben ilmin şehriyim ve Ali kapısıdır.”²¹

Geçtiği Yerler: 3b-3/V, 4b-4/III, 40a-89/29, 42a-94/1, 53a-123/3, 58a-141/35, 66b-161/4, 71a-173/7, 76a-191/2, 83a-220/3, 87b-235/II, 140b-381/2, 144a-394/VI, 154b-435/9, 175b-504/V, 176b-509/III (16 defa)

Ekrame zayfen

Men kâne yû‘minü billâhi ve ‘l-yevmi ‘l-âhiri fel-yükrim zayfehü, câizetühü yevmün ve leyletün, ve ‘z-zayâfetü selâsetü eyyâmin, femâ ba‘de zâlike fehüve sadakatün, velâ yehillü lehü en yesviye indehü hattâ yuhricehü.

¹⁹ Ceylan, *Tasavvûfî Şiir Şerhleri*, s. 147.

²⁰ Diyanet İşleri Başkanlığı, *Hadislerle İslam*, C. 3, s. 153.

²¹ Ceylan, *Tasavvûfî Şiir Şerhleri*, s. 158.

“Kim Allah’a ve âhiret gününe inanıyorsa misafirini iyi ağırlasın. Bunun uygun süresi bir gün ve bir gecedir. Misafirlik hakkı üç gündür, bundan sonra misafire ikram sadakadır.”²²,

Geçtiği Yerler: 167b-475/11 (1 defa)

El-fakru fahri

“Fakirlik benim övüncümdür.”²³,

Geçtiği Yerler: 35b-82/1, 41b-91/2, 57a-140/13, 129b-335/8, 161b-452/12, 174a-497/3 (6 defa)

Ente ahî yâ ‘Alî

Ente ahî fî ‘d-dünyâ ve ‘l-âhireti.

“Ya Ali, sen dünyada da ahirette de benim kardeşimsin.”²⁴,

Geçtiği Yerler: 161b-452/6 (1 defa)

Kenz-i lâ-yefnâ

El-kanâ ‘atü kenzün lâ yefnâ.

“Kanâat tükenmez bir hazinedir.”²⁵,

Geçtiği Yerler: 26a-54/5, 26b-55/2 (2 defa)

Kiltâ yedeyhi

Kiltâ yedeyhî yemîn.

“O’nun (Allah’ın) her iki eli de sağdır.” (Müslim 1827/18)

Geçtiği Yerler: 6a-8/4, 63b-152/3 (2 defa)

Küntü kenz

Küntü kenzen mahfiyyen fe-ahbebtü en u ‘rafe fe-halaktü ‘l-halka.

“Ben gizli bir hazine idim. Bilinmeyi istedim ve halkı yarattım.”²⁶,

²² DİB, *Hadislerle İslam*, C. 3, s. 257.

²³ Ceylan, *Tasavvûfî Şiir Şerhleri*, s. 160.

²⁴ Saffet Sancaklı, “Hadisler Bağlamında Hz. Peygamber’in Hz. Ali ile Olan İlişkilerinin Önemi ve Analizi”, *Hazreti Ali Sempozyum Bildirileri*, Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İzmir 2009, s. 175.

²⁵ Ceylan, *Tasavvûfî Şiir Şerhleri*, s. 157.

Geçtiği Yerler: 10a-17/7, 19a-37/3, 23a-46/5, 29a-61/XIII, 29a-61/XIV, 32a-71/9, 39b-89/16, 47a-106/6, 57a-140/15, 61a-147/IV, 69a-166/IV, 110a-277/1, 123a-322/9, 123a-322/10, 128a-330/9, 130a-340/1, 132a-348/4, 138a-371/4, 141b-386/2, 142b-389/3, 156b-441/IV, 174b-501/I, 179b-517/5 (23 defa)

Lâ fetâ illâ ‘Alî

Lâ-fetâ illâ aliiyyün lâ-seyfe illâ zülfikâru.

“Ali’den başka yiğit, Zülfikar’dan başka kılıç yoktur.”²⁷,

Geçtiği Yerler: 42b-94/9, 43a-95/7, 58a-141/36, 61a-147/V, 63a-151 (17 defa), 75b-190/16, 76ab-192 (5 defa), 86b-232/2, 87b-235/II, 87b-235/IV, 97a-249/III, 97b-250/II, 108b-272/III, 114b-295/4, 117b/118a-306 (14 defa), 118b/119a-307 (7 defa), 130b/131a-342 (18 defa), 131a-343/2, 135b-364/6, 135b-365/5, 138b-373/6, 143a-391/II, 170a-482/VI, 176b-509/III (80 defa)

Lahmüke lahmî

Lahmüke lahmî demüke demî cismüke cismî rûhuke rûhî.

“Ey Ali, Etin benim etim, kanın benim kanım, cismin benim cismim, ruhun benim ruhumdur.”²⁸,

Geçtiği Yerler: 31b-70/2, 40a-89/25, 53a-123/3, 66b-161/9, 70a-169/III, 71a-173/2, 113a-291/2, 138a-372/3, 140b-381/2, 143a-391/III, 144a-394/V, 161b-452/4, 170b-484/III (13 defa)

Lâ uhsî

Lâ uhsî senâ’en aleyke ente kemâ esneyte alâ nefsike.

Hız. Âişe anlatıyor: “Bir gece Allah Resûlü'nü (sav) yatakta bulamadım, onu el yordamıyla aramaya başladım. O sırada elim ayaklarının tabanlarına değdi. Ayaklarını dikmiş vaziyette secde hâlindeydi ve ‘Allahım! Gazabından rızana,

²⁶ Ceylan, *Tasavvûfî Şiir Şerhleri*, s. 148.

²⁷ Hz. Peygamber’in Zülfikârı Hz. Ali’ye Uhud Gazvesinde verdiği ve bu sırada “Ali’den başka yiğit, Zülfikar’dan başka kılıç yoktur.” diye nidâ edildiği ileri sürülmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Mustafa Öz, “Zülfikar”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 44, TDV Yayınları, İstanbul 2013, s. 553.

²⁸ Doğan Kaplan, *Buyruklara Göre Kızılbaşlık*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya 2008, s. 69.

cezandan affına sığınırım. Senden sana sığınırım. Sana tüm övgüleri saysam yine de bitiremem. Sen kendini nasıl övdüysen öylesin.’ diye dua ediyordu.²⁹”

Geçtiği Yerler: 61a-147/IV (1 defa)

Levlâke

Levlâke levlâke lemâ halaktü ’l-eflâke.

“Sen olmasaydın, sen olmasaydın gökleri yaratmazdım.³⁰”

Geçtiği Yerler: 101a-254/VI, 142a-388/V, 170b-484/II, 176b-509/II, 183a-528/79 (5 defa)

Lî ma ’allâh

Lî-ma ’allâhi vaktün lâ-yese ’unî fîhi melekün mukarrebün ve lâ-nebiyyün mürselün.

“Allâhü Teâlâ ile beraber olduğum öyle özel anlar vardır ki ona, en yakın melekler ve hatta diğer nebiler dahi sığmaz.³¹”

Geçtiği Yerler: 61a-147/IV, 77b-199/1, 141a-383/2, 150b-423/11 (4 defa)

Men aref

Men arefe nefsehû fe-kad arefe rabbehû.

“Kendini bilen Rabbini bilir.³²”

Geçtiği Yerler: 1b-1/3, 17b-34/2, 19a-36/VI, 27b-59/1, 41b-90/5, 43a-96/I, 43b-96/IV, 47a-106/7, 75b-190/7, 81a-212/V (2 defa), 116b-303/12, 122b-320/9, 127b-328/4, 142b-389/3, 149b-420/III, 150b-423/5, 152b-430/4, 164b-463/6, 165b-467/9, 171b-484/X (21 defa)

Men re’ânî kad ra’el-Hak

“Kim beni görürse Hakk’ı görmüş olur.³³”

Geçtiği Yerler: 26b-56/4 (1 defa)

²⁹ DİB, *Hadislerle İslam*, C.1, s. 161.

³⁰ Ceylan, *Tasavvûfî Şiir Şerhleri*, s. 158.

³¹ Ceylan, *Tasavvûfî Şiir Şerhleri*, s. 149.

³² Ceylan, *Tasavvûfî Şiir Şerhleri*, s. 149.

³³ Ceylan, *Tasavvûfî Şiir Şerhleri*, s. 156

Mü ‘minüñ mir ‘atı mü ‘mindür.

“Mü’min mü’minin aynasıdır.³⁴”

Geçtiği Yerler: 75b-190/8 (1 defa)

Mûtû kable en-temûtû

Mûtû kable en-temûtû.

“Ölmeden evvel ölünüz.³⁵”

Geçtiği Yerler: 18a-34/11, 56b-139/4, 106a-261/6, 109b-273/3, 130b-341/3, 145b-401/7, 165a-465/II (7 defa)

Nüzulü ‘l-Kur ‘ân ‘alî seb ‘an

Ünzile ‘l-kur ‘ânü alâ seb ‘ati ahru fin.

“Kuran yedi harf üzerine indirilmiştir.³⁶”

Geçtiği Yerler: 110a-276/1 (1 defa)

Ümmetî ve ‘l-ümmetî

Ümmetî ümmetî.

“Ümmetim ümmetim.³⁷”

Geçtiği Yerler: 154b-435/15 (1 defa)

Ümmetümden geliser Mehdî

“Mehdî bizden, Ehl-i Beyt’tendir. Allah onu bir gecede ıslah eder (hükümrânlığa ehil hale getirir).³⁸”

Geçtiği Yerler: 154b-435/13, 155a-436/3 (2 defa)

Ve bî yentük

Lâ-yezâlû abdî yetekarrebü ileyye bi ‘n-nevâfili hattâ uhıbbehû feizâ ahbebtühû küntü sem ‘a ve basara ve lisâna ve yeda...

³⁴ DİB, *Hadislerle İslam*, C.4, s. 354.

³⁵ Ceylan, *Tasavvûfî Şiir Şerhleri*, s. 149.

³⁶ Ceylan, *Tasavvûfî Şiir Şerhleri*, s. 162.

³⁷ Ceylan, *Tasavvûfî Şiir Şerhleri*, s. 155.

³⁸ Ahmet Yücel, “Mehdî Hadislerinin Temel Hadis Kaynaklarındaki Anlamı”, *Beklenen Kurtarıcı İnancı*, ed. M. Turan Çalışkan, KURAMER Yayınları, İstanbul 2017, s. 157.

“Kulum nâfile ibâdetleri ile ben onu sevinceye kadar dâimâ bana yaklaşıp. Ben onu sevdiğimde ise onun kulağı, gözü, dili ve eli olurum. (Benimle işitir, benimle görür, benimle söyler, benimle tutar...)”³⁹”

Geçtiği Yerler: 13a-22/VII (1 defa)

3.3.4.3. Arapça-Farsça İfadeler

Mecmuada bulunan şiirlerde 27 Arapça-Farsça ifade 104 kez geçmektedir. Bu ifadelerden mecmuada en çok yer alanı, 23 kezle Hallac-ı Mansur tarafından söylenen “Ene’l-Hak”tır. İkinci olarak en çok kullanılan ifade 16 kezle 221 numaralı şiirin nakaratı olan “Yâ Alî lillâh”tır. Üçüncü olarak en çok kullanılan ifade 256. şiirin redifi olarak 15 kezle “Lâ ilâh illâ Alî”dir. Mecmuada kullanılan diğer Arapça-Farsça ifadelerin mealleri ve kullanım yerleri şu şekildedir:

Âh mine’l- ‘aşkı ve hâlâtîhi

Ahraka kalbi bi-harârâtîhi

Mânazare’l- ‘aynû ilâ ğayrikûm

Uksimu billâhi ve âyâtîhi

Mevlânâ’nın bir rubaisinden alıntıdır: “Ah aşktan ve hallerinden. Onun aşkının ateşleriyle yüreğim yandı. Allah’a ve âyetlerine yemin ederim ki gözüm başka birisine bakmadı.”

Geçtiği Yerler: 89b-237 (6 defa)

‘Alîyyen veliyyullâh

“Hz. Ali Allah’ın velisidir, dostudur.” anlamındaki ifade.

Geçtiği Yerler: 98a-251/II (1 defa)

Allâhu ekber

Ezânda geçen “Allah her şeyden üstün, yüce ve uludur.” anlamındaki ifade.

Geçtiği Yerler: 96b-249/II (1 defa)

³⁹ Ceylan, *Tasavvûfî Şiir Şerhleri*, s. 159.

Belaġa'l- 'ulâ

Arapça “Belaġa'l- 'ulâ kemâlihî, keşefe'd-dücâ bi cemâlihî, hasünet cemî'u hisâlihî, Sallû 'aleyhi ve âlihi” naatından alıntıdır; Peygamber efendimiz'i vasfeder: “Kemâliyle zirveye erişti.”

Geçtiği Yerler: 90a-238/1 (1 defa)

Bi izni kum

Hiz. İsa'nın ölüleri diriltirken söylediği rivâyet edilen söz: “Kum bi iznillâh: Allah'ın izniyle diril.”

Geçtiği Yerler: 30a-65/7 (1 defa)

El-minnetü li'llâh

“Minnet sadece Allah'adır.” anlamındaki ifade.

Geçtiği Yerler: 48a-107/34 (1 defa)

Ene'l-Hak

Hallac-ı Mansur tarafından söylenen “Ben Hakk'ım” anlamındaki ifade.

Geçtiği Yerler: 22b-44/5, 24a-49/1, 25a-51/5, 30a-65/1, 32b-73/2, 40b-89/56, 55a-131/7, 84a-222/5, 91a-241/V, 114b-296/1, 115a-297/6, 115b-300/3, 127b-328/5, 128a-330/2, 129a-333/5, 130b-341/6, 146b-405/7, 146b-405/9, 149b-40/I, 154a-434/XIV, 157a-441/VIII, 166b-472/5, 185a-528/161 (23 defa)

Er-rızku 'alallâh

“Rızkı veren Allah'tır.” anlamındaki ifade.

Geçtiği Yerler: 174a-497/6 (1 defa)

Estağfirullâh el- 'azîm

Tevbe Duası: “Şânı yüce olan Allah'tan bağışlanmamı dilerim.”

Geçtiği Yerler: 137b-369/2 (1 defa)

Fete'emm el fefhem

“İyi düşün, (bu hususu) anla.” anlamındaki ifade.

Geçtiği Yerler: 4b-4/II (1 defa)

Havz-ı kevser

Ahirette Hz. Muhammed'in ümmetiyle yanında buluşacağı bildirilen havuz ve nehir.⁴⁰

Geçtiği Yerler: 76a-191/3 (1 defa)

İmru ʾün ʿarefe

Len-yehlike imru ʾün ʿarefe kadrehû

Kendi değerini (seviyesini) bilen kişi mahvolmaz.⁴¹ Bu söz muhtelif kaynaklarda Hz. Ali'ye ithaf edilmiştir.

Geçtiği Yerler: 134a-357/5 (1 defa)

Kerremallâhü vecheh

Hz. Ali için kullanılan “Allah yüzünü ak etsin.” anlamında bir dua ve saygı sözü.⁴²

Geçtiği Yerler: 133a-351/5 (1 defa)

Keşefe'd-dücâ

Arapça “Belâğa'l-ʿulâ kemâlihî, keşefe'd-dücâ bi cemâlihî, hasünet cemîʿu hisâlihî, Sallû ʿaleyhi ve âlihî” naatından alıntıdır; Peygamber Efendimiz'i vasfeder: “Cemâliyle karanlıkları aydınlattı.”

Geçtiği Yerler: 90a-238/1 (1 defa)

Lâ ilâh(e) illâ ʿAlî

Hz. Ali'ye ilâhlık isnâd eden “Ali'den başka ilah yoktur.” anlamındaki bir ifade.⁴³

Geçtiği Yerler: 107b-268 (15 defa)

⁴⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. : Mustafa Ertürk, “Havz-ı Kevser”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 16, TDV Yayınları, İstanbul 1997, ss. 546-549.

⁴¹ Yılmaz, *Kültürümüzde Arapça ve Farsça Asıllı Vecizeler Sözlüğü*, C.2, s. 564.

⁴² Ayrıntılı bilgi için bkz. : Ramazan Biçer, “Kerremallahu Vecheh”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 25, TDV Yayınları, İstanbul 2022, ss. 296-297.

⁴³ Ayrıntılı bilgi için bkz. : İlyas Üzümlü, “Nusayrılık”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 33, İstanbul 2007, ss. 270-274.

Lâ yemût

“Ve hüve hayyün lâ yemûtü.” tesbihatında geçen “O ölmez.” anlamındaki ifade.

Geçtiği Yerler: 167a-474/7 (1 defa)

Lev keşef

Lev keşef el-gıtâi ma ezdet yakînen.

Hiz. Ali’ye izafeten söylenmiş bir söz: “Eğer perdem kalksa bile yine benim yakînim artmaz, değişmez.”⁴⁴

Geçtiği Yerler: 40a-89/21, 93a-243/V, 110a-276/5 (3 defa)

Leyse fi’d-dâri velâ gayrî

“Evde başkası yok.” anlamında ifade.⁴⁵

Geçtiği Yerler: 25b-53/5, 153a-434/7 (2 defa)

Leyse gayrullâhi şey ’en

“Allah’tan başka sonsuza dek var olacak yoktur.” anlamındaki ifade.⁴⁶

Geçtiği Yerler: 122b-320/3 (1 defa)

Rıdvanullâhi ’aleyhim ecma ’în

Daha çok Ashâb-ı Kirâm’ın isimleri anılınca söylenen “Allah onların hepsinden razı olsun.” anlamındaki dua.

Geçtiği Yerler. 61a-147/V (1 defa)

Sallû ’alâ Muhammed u sallû ’alâ ’Alî

Salavât: “Salât ve selam Hiz. Muhammed’in ve Hiz. Ali’nin üzerine olsun.”

Geçtiği Yerler: 29a-62/4 (1 defa)

⁴⁴ Süleyman Solmaz, “Nev’î ve Ehl-i Beyt Hakkında Yazdığı Terkid-i Bend”, *Alevilik-Bektaşilik Araştırmaları Dergisi*, 11, 2015, s. 25.

⁴⁵ Mehmet Yılmaz, *Kültürümüzde Arapça ve Farsça Asıllı Vecizeler Sözlüğü*, C. 2, Sütun Yayınları, İstanbul 2008, s. 572.

⁴⁶ Yılmaz, *Kültürümüzde Arapça ve Farsça Asıllı Vecizeler Sözlüğü*, C.2, s. 573.

Sallû ‘alâ seyyidînâ âl-i Muhammed

Salavât: “Salât ve selam Hz. Muhammed’in soyundan gelenlerin üzerine olsun.”

Geçtiği Yerler: 42a-93 (5 defa)

Şey‘en lillâh

“Allah rızası için” anlamındaki ifade.

Geçtiği Yerler: 92a-242/VI (1 defa)

Teveccehtü tevekkelâtü ‘alallâh

“Allah’a yöneldim ve dayandım.” anlamındaki ifade.

Geçtiği Yerler: 185b-528/175 (1 defa)

Vâl men vâlâh

Hz. Muhammed’in veda haccı dönüşünde Gadîr-i Hum denilen yerde konaklamış, orada yaptığı konuşmada Hz Ali için bu ifadeleri dile getirmiştir: “Allah’ım ona dost olana dost, düşman olana düşman ol.”⁴⁷

Geçtiği Yerler: 133a-351/2 (1 defa)

Yâ ‘Alî lillâh

“Allah için, Allah yolunda Alî.” anlamındaki ifade.

Geçtiği Yerler: 83b/84a-221 (16 defa)

Yâ mazhara’l-‘acâyib ‘avnan lenâ ‘Alî

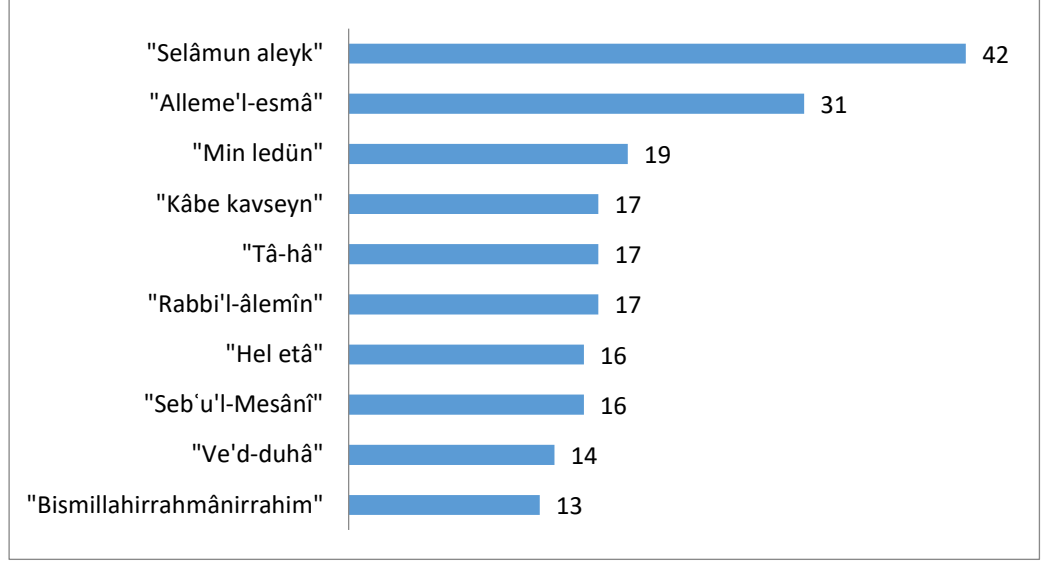
Ed‘ûke külle hemmin ve gammin seyenceli

“Nâdı Alî” ismiyle anılan duadan bir bölüm: “Ey, acayipliklerin mazharı olan Ali, ortaya çıkabilecek bütün sıkıntı ve kederlere karşı seni çağırıyoruz.”⁴⁸

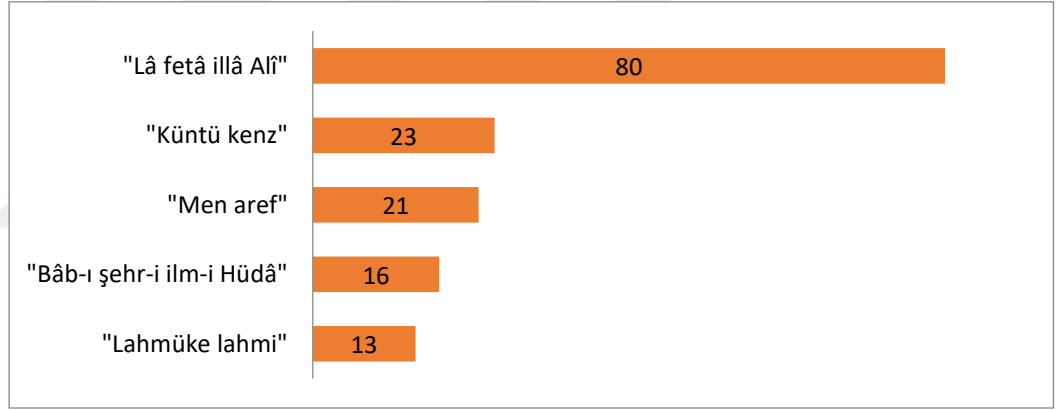
Geçtiği yerler: 87b/88a/88b-235 (15 defa)

⁴⁷ Ayrıntılı bilgi için: Ethem Ruhi Fırlı, “Gadîr-i Hum”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C.13, TDV Yayınları, İstanbul 1996, s. 279.

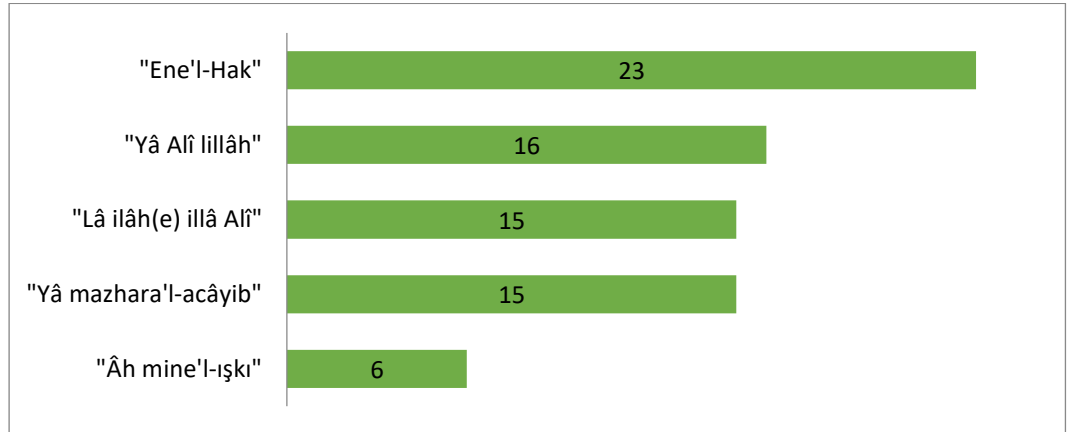
⁴⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz.: M. Saffet Sarıkaya, “Bektâşî-Alevîlerde Bir Dua: Nâdı Ali”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5, 1998, ss.17-31.

Şekil 3.8. Mecmuada En Çok İktibas Edilen İlk 10 Âyet

Şekil 3.9. Mecmuada En Çok İktibas Edilen İlk 5 Hadis

Şekil 3.10. Mecmuada En Çok İktibas Edilen İlk 5 Arapça-Farsça İfade

3.4. Mecmuanın Özgünlüğü ve Türk Edebiyatı, Kültürü Açısından Önemi

Kendine özgü şekil ve içerik özellikleriyle her bir şiir mecmuası, Türk edebiyatı ve kültürü açısından önemli birer kaynak niteliği taşımaktadır. Ancak bu çalışmada incelenen şiir mecmuasını benzerlerinden ayıran birtakım nitelikler bulunmaktadır. “Mecmuanın Tertip ve İmlâ Husûsiyetleri” başlıklı bölümde belirtilen özgün tertip ve imlâ özelliklerinin yanı sıra, mecmuanın içeriğinde yer alan yeni bilgi ve bulgulara ilişkin veriler de aşağıda sunulmuştur. Böylece, söz konusu mecmuanın hem şekil hem de içerik bakımından Türk edebiyatı ve kültürü açısından ne denli önemli bir kaynak olduğu daha açık biçimde ortaya konulacaktır.

Müstensih mecmua metninde birçok şiiri farklı nüshalardan karşılaştırma yaparak istinsah etmiştir. Bu durum, mevcut dîvân neşirlerinde kullanılan nüshalardan ayrı bir nüshanın var olup olmadığının anlaşılmasını sağlamaktadır.

Mecmuada 30 numarada bulunan şiir “Selîm” mahlaslı bir şaire aittir. Söz konusu şiirin 18. yüzyıl Bektâşî şairlerinden Selîm Baba’ya ait olduğu düşünülmektedir. Bu düşüncenin temelinde mezkûr şiirin Bektâşî unsurlar içeriyor olması ve Selîm Baba’nın mecmuada şiiri bulunan Üsküdar İnadiye Tekkesi şeyhi Hâşim Baba ile görüşmüş olması yatmaktadır. Müstakil dîvânı bulunmayan Selim Baba’nın şiirlerinin yer aldığı derleme eserlerde mezkûr şiir bulunmamaktadır.⁴⁹

Mecmuada 31 numarada “Muhyî” adına kayıtlıdır. Hafsa Mutlu, hazırlamış olduğu Bezcizâde Mehmed Muhyiddin Efendi Dîvânı’nda mezkûr şiirin güfte mecmualarında Bezcizâde Mehmed Muhyiddin Efendi adına kayıtlı olduğunu belirtmiş ve mecmuada 7 dörtlük olan şiirin I-II-VII numaralı dörtlüklerini neşretmiştir.⁵⁰

Mecmuada 33 numarada bulunan şiir, Yümnî adına kayıtlıdır. Şiir, Yunus Kaplan tarafından hazırlanan Yümnî Dîvânı’nda yer almamaktadır; ancak dîvânda

⁴⁹ İncelenen derleme çalışmaları:

Ali Rıza Öge, *Bektâşî Şairleri Antolojisi*, İBB Atatürk Kitaplığı Nadir Eserler Bel_Yz_0.000131.

İsmail Özmen, *Alevi- Bektaşî Şiirleri Antolojisi*, 3. Cilt, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1998, ss. 259-262.

Saadeddin Nüzhet Ergun, *Bektaşî Şairleri ve Nefesleri*, 2. Cilt, Maarif Kitaphanesi Matbaası, İstanbul 1945, ss. 113-115.

Turgut Koca, *Bektâşî Alevî Şairleri ve Nefesleri (13. Yüzyıldan 19. Yüzyıla Kadar)*, Maarif Kitaphanesi ve Matbaası, İstanbul 1990, ss. 295-296.

⁵⁰ Hafsa Mutlu, *Bezcizâde Mehmed Muhyiddin Efendi ve Dîvânı*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2008, ss. 13-14.

sayfa 141’de aynı redifle Yümnî’nin Şeyhülislam Yahya’nın gazeline yazmış olduğu nazire bulunmaktadır. Bu durum, söz konusu şiirin de aynı Yümnî’ye ait olabileceğini düşündürmektedir.⁵¹

Mecmuada 36 numaradaki müseddes ile 49 numaradaki gazel “Âlî” adına kayıtlıdır. Şiirler, İ. Hakkı Aksoyak tarafından hazırlanan Gelibolulu Mustafa Âlî Dîvânı’nda ve İsmail Arıkoğlu tarafından hazırlanan Edirneli Âlî Dîvânı’nda bulunmamaktadır.

Mecmuada 39, 40 numarada bulunan müstezatlar, 139 numaradaki gazel ve 152 numaradaki kaside “Emînî” mahlaslı bir şaire aittir. Şairin kimliği ve hayatı hakkında bilgiye ulaşılamamıştır. Şairin, gazelinden hareketle Bektâşî, kasidesinden hareketle de Hurûfî olduğu anlaşılmaktadır.

Mecmuada 42 numarada bulunan musammat, “Na‘îm” mahlaslı bir şaire aittir. S. Nüzhet Ergun’un “Türk Şairleri” isimli eserinde bu şiir “Bedri” mahlaslı bir şair adına kayıtlıdır. İki şiir arasında büyük farklar bulunmaktadır.⁵²

Mecmuada “Nesîmî” mahlası ile 72 şiir bulunmaktadır. Bunlardan 20’sinin Kul Nesîmî’ye, 52’sinin ise Seyyid Nesîmî’ye ait olduğu değerlendirilmektedir. Kul Nesîmî’ye ait olduğu düşünülen bu 20 şiirden 92 ve 538 numaralı şiirler Cahit Öztelli’nin hazırlamış olduğu “Kul Nesîmî” (KN) adlı eserde bulunmamaktadır.⁵³ Yine Kul Nesîmî’ye ait 43 numaralı gazelin 5 ve 6. beyitleri, 87 numaralı gazelin 4. beyiti, 192 numaralı murabbanın 3. bendi, 428 numaralı gazelin 9. beyti, 429 numaralı gazelin 11. beyti, 433 numaralı gazelin 3 ve 6. beyitleri Öztelli’nin çalışmasında bulunmamaktadır. Ayrıca, Kul Nesîmî’ye ait diğer şiirlerde mecmua ile Öztelli neşri arasında farklıklar bulunmakta olup bu farklılıklar dipnotlarla belirtilmiştir. Mecmuada ve Öztelli’nin çalışmasında bulunan 43, 87, 91, 93, 167, 291, 355, 428, 429 numaralı şiirler için, Hüseyin Ayan “Kul Nesîmî’ye Ait Olduğu Sanılan Şiirler” adlı makalesinde “Seyyid Nesîmî’ye ait olabilirler” demektedir.⁵⁴

⁵¹ Yunus Kaplan, *Yümnî Dîvânı (İnceleme-Metin-Sözlük)*, Kesit Yayınları, İstanbul 2015, 141.

⁵² Saadeddin Nüzhet Ergun, *Türk Şairleri*, C. 3, Suhulet Basımevi, İstanbul 1936-1945, s. 760.

⁵³ Bu şiirlerin neden Seyyid Nesîmî’ye ait olamayacağı transkripsiyonlu metinde mezkûr şiirlerin dipnotunda belirtilmiştir.

⁵⁴ Hüseyin Ayan, “Kul Nesîmî’ye Ait Olduğu Sanılan Şiirler”, *Edebiyat ve Beşeri Bilimler Dergisi*, S. 6, 1973.

Mecmuadaki Seyyid Nesîmî'ye ait olan 52 şiirden 183, 191, 393, 394, 399, 422, 431, 437, 438, 440 numaralı şiirler Seyyid Nesîmî Dîvânı'nın yurt içi ve yurt dışı neşirlerinde bulunmamaktadır. Bu şiirler mecmuada, Nesîmî Dîvânı'nın yurt içi neşrinde (ND-HA) mevcut olan şiirler ile beraber yazılmışlardır. Bu durum mezkûr şiirlerin Seyyid Nesîmî'ye aidiyetini kuvvetlendirmektedir. Ayrıca, şiirlerdeki üslup, kelime dünyası, aruz kullanımı Seyyid Nesîmî'nin şiirleri ile uyumaktadır. Bunlara rağmen söz konusu şiirlerin başka bir Nesîmî'ye veya farklı bir şaire ait olma ihtimali de mevcuttur. Mecmuadaki Seyyid Nesîmî'ye ait 129, 211, 298, 299, 300, 391, 395, 397, 400, 404, 473, 474, 475 numaralı şiirler Nesîmî Dîvânı'nın Türkiye neşrinde bulunmazken Bakü neşrinde (ND-CG), Tebriz neşrinde (ND-HMS) veya Mehmet Fatih Köksal'ın makalesinde (MFK) bulunmaktadır. Mezkûr şiirlerin hangi neşirde yer aldığı bilgisi ise şöyledir:

129:	ND-CG, MFK	211:	ND-CG
298:	ND-CG, ND-HMS	299:	ND-CG
300:	ND-CG, MFK	391:	ND-CG
395:	ND-CG, MFK	397:	ND-CG, ND-HMS
400:	ND-CG, ND-HMS	404:	MFK
473:	ND-CG, MFK	474:	ND-CG
475:	ND-CG		

Mecmuada Nesîmî adına kayıtlı 221 numaralı şiir Seyyid Nesîmî Dîvânı'nın yurt içi ve yurt dışı neşirlerinde bulunmazken Mustafa Erdoğan'ın makalesinde (ME) yer almaktadır.

Mecmuada Nesîmî adına kayıtlı 3 Farsça şiir bulunmaktadır. Bunlardan 283 numaralı şiir Seyyid Nesîmî'nin Farsça Dîvânı'nda (ND-F) mevcutken, 450 ve 477 numaralı şiirler ise mevcut değildir.

Mecmuada yer alıp ND-HA'da bulunan bazı şiirlerde, neşirde bulunmayan beyitler mevcuttur. 168 numaralı şiirin 7, 13, 14, 15. beyitleri; 330 numaralı şiirin 6. beyti; 408 numaralı şiirin 3 ve 7. beyitleri; 427 numaralı şiirin 8. beyti; 432 numaralı şiirin 8. beyti ND-HA'da bulunmamaktadır.

Mecmuada Seyyid Nesîmî adına kayıtlı 392, 401, 424, 427, 430, 432 ve 476 numaralı şiirler Seyyid Nesîmî Dîvânı'nın Türkiye neşrinde tek nüsha üzerinden neşredilmiştir. Mecmuadaki metinler ile dîvân neşrindeki metinler arasında farklılıklar bulunmaktadır. Bundan dolayı müstensihin mezkûr şiirleri farklı bir nüshadan istinsah ettiği düşünülmektedir.

Mecmuada 44, 379, 453 numarada bulunan gazeller ve 452 numaradaki kaside Za'fi-i Gülşenî'ye aittir. Za'fi-i Gülşenî Dîvânı'nın bilinen tek nüshası Millet Kütüphanesi Manzum 254 numarada kayıtlıdır. Abdurrahman Ak, "Za'fi-i Gülşenî Hayatı, Eserleri, Edebî Şahsiyeti ve Dîvânının İncelenmesi" isimli doktora tezinde, şairin dîvânını incelemiş ancak metin neşri yapmamıştır.⁵⁵ Mecmuadaki mezkûr şiirler, şairin dîvânının bilinen tek nüshasıyla karşılaştırılarak neşredilmiş ve mecmua ile dîvân metni arasında farklılıklar olduğu görülmüştür. Bundan dolayı müstensihin mezkûr şiirleri farklı bir nüshadan yararlanarak oluşturduğu düşünülmektedir.

Mecmuada 45, 147, 148, 190 ve 257 numaralı şiirler "Şîrî" adına kayıtlıdır. 18. yüzyılda "Şîrî, Hacı Bektâş" mahlasları ile şiir yazan şairin asıl adı Bektaş Çelebi'dir.⁵⁶ Şairin dîvânı bulunmamakta, şiirlerine şiir mecmualarında rastlanmaktadır.

Mecmuada 56, 284 ve 301 numarada bulunan gazellerin şairi mahlasını "râ, elif, nûn, vâv" harfleri ile simgelemiştir. 301 numaralı gazel, Almanya Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonu Ms.or.oct.1592'de kayıtlı mecmuada da bulunmaktadır. Ahmet Uğur, mezkûr mecmuayı incelediği makalesinde bu şiir için şunları söylemiştir:

Mecmuada (ا، ن، و، ر، ن، ا) (harfleriyle yazılmış bir şairin de şiiri bulunmaktadır. Şiirin matla beyiti: "Bu mu'ayyendür ki her nakşı ki nakkâş eyledi/Kendisin kendü için kendüye fâş eyledi", makta beyiti: "Vâv râ vü nûn elifdür remzi nûrâniyyetün/Bu rumûzun ehlini kendüye sırdâş eyledi" şeklindedir. Makta beyitinde yer alan "vâv", "râ", "nûn" ve "elif" seslerinin yerlerini değiştirdiğimizde "Enver" ismi ortaya çıkmaktadır. Şair de bu harflerin remzinin nûrâniyyete işaret ettiğini söylediğine göre şairin mahlasını "nûrâniyyet" ile aynı kökten türeyen "Enver" olarak düşünebiliriz.

Mecmuda Acem Surûrî'ye ait 14 gazel ve 1 murabbâ bulunmaktadır. Saule Şaripbekova'nın hazırlamış olduğu "Acem Sürûrî ve Dîvânçe'si" adlı yüksek lisans tezinde (ASD) bu şiirlerin 12'si mevcutken; 67, 80 ve 227 numaralarda bulunan

⁵⁵ Abdurrahman Adak, *Za'fi-i Gülşenî Hayatı, Eserleri, Edebî Şahsiyeti ve Dîvânının İncelenmesi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2006,

⁵⁶ Saadeddin Nüzhet Ergun, *Bektaşî Şairleri ve Nefesleri*, 2. Cilt, ss. 116-117.

gazeller mevcut değildir. Aynı zamanda Şaripbekova'nın çalışmasında yer alan şiirler ile mecmuadaki metinler arasında da farklar mevcuttur. Bunlardan dolayı müstensihin mezkûr şiirleri farklı bir nüshadan istinsah ettiği düşünülmektedir.

Mecmuada Aşkî'ye ait 3 kaside, 1 müseddes bulunmaktadır. Kasideler, İskender Pala'nın hazırlamış olduğu Aşkî Dîvânı'nda (AŞD) mevcutken 78 numarada yer alan müseddes mevcut değildir.

Mecmuada Mevlânâ adına kayıtlı 8 şiir bulunmaktadır. Bunlardan 83, 84, 269, 329 ve 481 numaralı şiirler Farsça; 128, 132 ve 494 numaralı şiirler Türkçedir. Farsça şiirler Bediüzzaman Fîrûzânfer'in "Külliyât-ı Şems yâ Dîvân-ı Kebîr" isimli çalışmasında bulunmamaktadır. Ancak, eserde mecmuadaki şiirlerin redifleriyle aynı redifli şiirler bulunmaktadır.⁵⁷ Türkçe şiirlerin ise Mevlânâ'ya atfedilen şiirler olduğu düşünülmektedir.

Mecmuada "Rûhî" adına kayıtlı 2 gazel, 1 müseddes bulunmaktadır. Gazeller, Coşkun Ak'ın hazırlamış olduğu Bağdatlı Rûhî Dîvânı'nda (BRD) mevcutken 85 numarada yer alan müseddes mevcut değildir.

Mecmuada 38 numaralı şiir "Cihâdî"; 104, 302 numaralı şiirler "Azmi"; 126 numaralı şiir "Atâ"; 149 numaralı şiir "Şeyh Muhammed"; 182 numaralı şiir "Ülfetî"; 205 numaralı şiir "Ehlî"; 232 numaralı şiir "Nâme Hüsrev"; 236 numaralı şiir "Mîâdî"; 238 numaralı şiir "Sa'dî"; 387 numaralı şiir "Sâlim"; 487 numaralı şiir "Ferah"; 490 numaralı şiir "Ferrûhî"; 493 numaralı şiir "Hüseynî"; 506 numaralı şiir "Zeynî"; 507 numaralı şiir "Husrevî" mahlaslı kimlik bilgileri tespit edilemeyen şairler adına kayıtlıdır.

Mecmuada 119 numarada "Gazel-i Za'fî Tahmis-i Mukîmî" başlıklı bir şiir bulunmaktadır. Tahmise zemin olan gazel, Za'fî-i Gülşenî Dîvânı'nda mevcuttur. Abdurrahman Adak yapmış olduğu Za'fî-i Gülşenî Dîvânı incelemesinde bu gazelin baş tarafına "Bu gazeli şair Mukîmî tahmis etmiştir." şeklinde bir not düşüldüğünden bahsetmiş, yapılan mecmua taramalarında ulaşılamayan bu tahmisin başka bir yerde bulunabileceğini ifade etmiştir.⁵⁸ Bahsedilen tahmis, ele alınan mecmuada bulunmaktadır.

⁵⁷ Bediüzzamân Fîrûzânfer, *Külliyât-ı Şems yâ Dîvân-ı Kebîr*, 10 cilt, Müessese-i İntişarât-ı Emir Kebir, Tahran 1378.

⁵⁸ Abdurrahman Adak, *Za'fî-i Gülşenî Hayatı, Eserleri, Edebî Şahsiyeti ve Dîvânının İncelenmesi*, s. 125.

Mecmuada 123, 124, 125 ve 389 numaralı şiirler “Vuslatî” adına kayıtlıdır. 123, 124, 125 numaralı şiirler Gülcan Tanıdır’ın hazırladığı Vuslatî Dîvânı’nda (VUD) mevcutken, 384 numaralı gazel mevcut değildir. Ayrıca 125 numaralı murabbanın 1. bendi de Tanıdır’ın neşrinde mevcut değildir.

Mecmuada 133, 134, 135, 136 ve 137 numaralı şiirler Âsım Baba’ya aittir. 135. şiirin başlığında yer alan “Mesnevî-i der-Zuhûr-ı Vidînî es-Seyyid Muhammed Âsım Baba Bektâşî el-Hüseynî el-Üsküdârî Bandırmalı-zâde” ifadesinden kendisinin Üsküdarlı Bandırmalı-zâde ailesinden Hâşim Baba’nın yakını olduğu anlaşılmaktadır. Âsım Baba’nın kimliğiyle ilgili bilgi veren kaynaklar da bu durumu doğrulamaktadır. Zira bu bilgilere göre Bandırmalı-zâde ailesinden olan Âsım Baba Üsküdar’da doğmuş, eğitimini ve dedelik ünvanını aldıktan sonra 1778 yılında Bektâşiliği yaymak için Arnavutluk’a gönderilmiştir. Burada kendi ismini taşıyacak olan tekkeyi kurmuş ve 16 yıl hizmet vermiştir. Kendisinden sonra tekkenin faaliyetleri 1967 yılına kadar devam etmiştir.⁵⁹ Arnavutluk’ta Bektâşîğin en önemli merkezlerinden birinin kurucusu olan Âsım Baba’nın kaynaklarda şairliğine ve şiirlerine dair herhangi bir kaynağa ulaşılamamıştır. Mecmuada bulunan 133 ve 134 numaralı “dede” redifli şiirleri hiciv temalıdır. Hakeza 135 numaralı şiirde de hiciv ifadelerine rastlanmaktadır. 136 numaralı “Vâridât-ı Hazret-i Âsım Baba Kuddise Sırruhu” başlıklı şiirde şair kendisini ve dünyasını anlatmaktadır. Şiirin sonunda “sene 1194” (m. 1780) ifadesi yer almaktadır. 137 numaralı “Mesnevî-i der-Zuhûr-ı Vidînî es-Seyyid Muhammed Âsım Baba Bektâşî el-Hüseynî el-Üsküdârî Bandırmalı-zâde” başlıklı şiirde yine şair kendisinden ve dünyasından bahsetmektedir. Şiirin başlığından Balkan coğrafyasında bulundan Vidin’de zuhur ettiği anlaşılmaktadır. Şiirin sonunda “sene 1197” (m. 1782-83) ifadesi bulunmaktadır. Başlıklarda ve şiir sonlarında verilen tarihsel bilgiler Âsım Baba’nın hayatıyla örtüşmektedir.

Mecmuadan “Yûnus, Âşık Yûnus, Derviş Yûnus...” adına kayıtlı 13 şiir bulunmaktadır. Bunlardan 223, 247, 478, 486 ve 521 numaralı şiirler Mustafa Çatıcı tarafından hazırlanan Yûnus Emre Külliyyâtı’nın (YEK) 2. cildi olan “Dîvân” da; 143, 464 ve 465 numaralı şiirler YEK’in 4. cildi olan “Âşık Yûnus”da; 197 numaralı şiir Burhan Toprak tarafından hazırlanan Yûnus Emre Dîvânı’nda (YED-BT)

⁵⁹ Luaf Afmataj, *Arnavutluk Bektâşiliği, Başlangıcı, Gelişmesi ve Günümüzdeki Durumu*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2009, ss. 101-103.

bulunmaktadır. 246, 350, 513 ve 520 numaralı şiirler ise YEK, YED-BT ve aşağıda belirtilen Yunus Emre Dîvânı neşirlerinde bulunmamaktadır.⁶⁰

Mecmuada 144 numarada “Fasih” adına kayıtlı şiir Mustafa Çıpan’ın hazırlamış olduğu Fasih Ahmed Dede Dîvânı’nda bulunmamaktadır; ancak musikî mecmualarında ve muhtelif kaynaklarda Fasih Ahmed Dede adına kayıtlıdır.

Mecmuada 150 numarada “Rüşdî” adına kayıtlı, Hurûfî terkipleri barındıran bir müseddes yer almaktadır. Şiir, Kenan Semiz tarafından hazırlanan Semiz-zâde Süleyman Rüşdî Efendi Dîvânı’nda, Melike Tunadurur tarafından hazırlanan Edirneli Ahmed Rüşdî Dîvânı’nda, Yasin Şen tarafından hazırlanan Dîvâne Rüşdî Dîvânı’nda bulunmamaktadır.

Mecmuada 181 numarada “Râmiz” adına kayıtlı şiir Fatih Polat’ın hazırlamış olduğu Râmiz Mehmed Efendi Dîvânı’nda bulunmamaktadır. Ancak mezkûr dîvânda aynı redifli kaside ve gazel mevcuttur.

Mecmuada 184 numarada bir murabba, 35 ve 359 numaralarda birer gazel olmak üzere üç şiir “Âşık Ömer” adına kayıtlıdır. Bunlardan 35 numaralı şiir 16. yüzyıl şairi Figânî Dîvânı’nda mevcuttur. Sadeddin Nüzhet Ergun’un hazırlamış olduğu “Âşık Ömer, Hayatı ve Şiirleri” adlı eserin 113. sayfasında bu şiire nazire olduğu anlaşılan bir şiir bulunmaktadır. Yakup Karasoy ve Orhan Yavuz da hazırlamış oldukları Âşık Ömer Dîvânı’nda (AÖD) Ergun’un neşrinden hareketle şiire yer vermişlerdir. Bu bilgiler ışığında müstensihin Figânî’nin şiiri ile Âşık Ömer’in naziresini karıştırdığı ve Figânî’nin şiirini Âşık Ömer adına kaydettiği düşünülebilir. Mecmuada Âşık Ömer adına kayıtlı diğer şiirlerden 359 numaralı gazel AÖD’de mevcutken 184 numaralı murabba ise mevcut değildir.

Mecmuada 186, 187, 288, 289, 305, 390, 532 numaralı şiirler Kaygusuz Abdâl adına kayıtlıdır. 187, 289, 305, 390 numaralı şiirler Abdurrahman Güzel’in hazırlamış olduğu Kaygusuz Abdâl Külliyyâtı’nda (KAK) mevcutken 186, 288 ve 532

⁶⁰ Abdülbâki Gölpınarlı, *Yunus Emre Risâlat al-Mushîyya ve Dîvân*, Eskişehir Turizm ve Tanıtma Derneği Yayınları, İstanbul 1965. A. Azmi Bilgin, *Yunus Emre Dîvânı*, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Konya 2022. Cahit Öztelli, *Yunus Emre Yaşamı ve Bütün Şiirleri*, Özgür Yayınları, Ankara 1997. Erdoğan Boz, *Yunus Emre, Dîvân (Fatih Yazması)*, Yunus Emre Enstitüsü Yayınları, Ankara 2021. Faruk Timurtaş, *Yunus Emre Dîvânı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1986. Himmet Büke, *Yunus Emre Dîvânı Vatikan Nüshası*, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, Ankara 2022. Mustafa Kutlu, *Yunus Emre Dîvânı*, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2021.. Selim Yağmur, *Yunus Emre Dîvânı*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2012. Yusuf Yıldırım, *Risâletü’n-nushîyye ve Dîvân-ı Yunus Emre Karaman Nüshası*, Duru Bulgur Yayınları, İstanbul 2017.

numaralı şiirler mevcut değildir. Bunlardan 186 numaralı şiir, Abdurrahim Yıldız'ın "Kaygusuz Abdal'a Ait Olduğu Düşünülen Üç Şiir" adlı makalesinde (AY) yer almaktadır. Makaledeki ve mecmuadaki neşir arasındaki farklar dipnotlarla gösterilmiştir. KAK'ta mevcut olan 187 numaralı şiirin 4. dördlüğü KAK'ta bulunmamaktadır. Ayrıca 390 numaralı şiirin metni ile KAK arasında büyük farklılıklar bulunmaktadır.

Mecmuada 145, 215, 216, 240 numaralı şiirler "Zekî" adına kayıtlıdır. Bunlardan 145, 215, 216 numaralı şiirler Gülay Şahin'in hazırlamış olduğu Zekî Dîvânı'nda (ZED) mevcutken 240 numaralı şiir mevcut değildir. Aynı zamanda 215 numaralı şiirin 4. beyiti de ZED'de bulunmamaktadır. Gülay Şahin neşirini ulaşabildiği tek nüsha üzerinden oluşturmuştur. Bu veriler ışığında müstensihin mezkûr şiirleri istinsah ederken farklı bir nüshadan yararlandığı düşünülebilir.

Mecmuada 212 ve 511 numarada olmak üzere Cemâleddîn-i Uşşâkî adına kayıtlı iki şiir bulunmaktadır. Nakşî'nin "söyler" redifli gazelinin tahmisi durumundaki 212 numaralı şiir Mehmet Ergin'in hazırlamış olduğu Cemâleddîn-i Uşşâkî Dîvânı'nda (CUD) bulunmaktadır ancak mecmua ile CUD arasında büyük farklılıklar mevcuttur. Söz konusu farklılıklar dipnotta belirtilmiştir. 511 numaralı gazel ise CUD'da 5, mecmuada 6 beyittir; mecmuanın 4. beyiti CUD'da bulunmamaktadır. Söz konusu farklılıklardan dolayı müstensihin mecmuayı oluştururken CUD'daki nüshalardan farklı bir nüshadan faydalandığı düşünülebilir.

Mecmuada 230 ve 231 numarada "Ârif" adına kayıtlı 2 şiir bulunmaktadır. Şairin kimliği ve hayatı hakkında bilgi elde edilememiştir. Şair 231 numarada bulunan müseddesini İstanbul'da bulunan Sarı Sûfî Hüseyin Baba Tekkesi için yazmıştır. Şairin nakaratta "*Yed-i tasarrufunda kara ağaç bahçesi Erenlerden Sarı Sûfî Hüseyin Baba Tekkesi*" diye bahsettiği tekke Karaağaç Çayırı (Hadikası) denilen mevkide kurulmuştur. Tekkenin tesis edildiği bölgenin evkafı II. Bâyezî'te dayanmaktadır. Tekke zamanla yıkılmış dönem dönem yeniden inşa edilmiştir. Tekke hakkındaki kayıtlar III. Mustafa (1757-1774) devrinden sonrasına tekabül etmektedir. Belgede tekke "Sarı Sûfî Hüseyin Baba Zaviyesi" olarak geçmektedir. Belgeye göre tekkeyi elinde berat olmadan tasarrufunda bulunduran Bektâşî Ali Baba'nın yerine Hafız Mehmet Emin Halife tayin edilmiştir. Sonrasında Hafız Şeyh Salih Baba'nın arzıyla kendisine berat verilmiş ve tekkenin postnişini olmuştur. Sarı Sûfî Baba'nın hayatına dair bir bilgi bulunmamaktadır. Bu zatın Salih Baba'nın

babası olduğu düşünülmektedir.⁶¹ Mecmuadaki 231 numaralı şiirde Sarı Sûfî Hüseyin Baba'nın hayatına ışık tutacak “*Hem gösterüp mürüvvetin şâh-ı Haydar-âsâ/Añla sen bu remzi kıl fikr kim ne ma'nâ/Zâtı Şûfî Hüseyin şûretde Halîl Baba/Kendi dergihin yeñiden eyleyüp ihyâ//Sırrıdur Muştafâ'nuñ remzidür Murtezâ'nuñ/Şıdık ile kavline uydı Hasan Hulku'r-Rızâ'nuñ/Aña bende olan irer sırrına Şehîd-i Kerbelâ'nuñ/Cân ile bendesi olan Halîl Baba'nuñ*” ifadeleri yer almaktadır. Bu ifadelerden Sarı Sûfî Hüseyin Baba'nın şeyhinin adının Halil Baba olduğu anlaşılmaktadır. Yine şiirde geçen “kendi dergahını yeniden inşa etmesi” hadisesi tarihî belgelerle örtüşmektedir.

Mecmuada 209 ve 241 numaralı şiirler “Fitnat Hanım” adına kayıtlıdır. 209 numarada bulunan gazel Halil Çeçen tarafından hazırlanan Fitnat Hanım Dîvânı'nda (FHD) mevcutken 241 numarada bulunan müsebbâ ise mevcut değildir. Şair, mezkûr şiirin makta beyitinde “Benüm bu nutkumı pinhân iden sensin şerîfüm hû” diyerek bu şiirinin gizli olduğundan bahsetmiştir.

Mecmuada 243 numarada “Kanberî” adına kayıtlı bir müseddes bulunmaktadır. 16. yüzyıl şairi olan Kanberî'nin dîvânı bulunmamakta, şiirlerine mecmualarda rastlanmaktadır.

Mecmuada 252 numarada “Sâdık” adına kayıtlı müseddes H. Dursun Gümüsoğlu tarafından hazırlanan Sâdık Abdâl Dîvânı'nda bulunmamaktadır.

Mecmuada 253 numarada “Senâyî” adına kayıtlı terciibent bulunmaktadır. Türk şiirinde “Senâyî” mahlaslı birden fazla şair bulunmaktadır. Bu şiirin hangi Senâyî'ye ait olduğu kesin olarak bilinmemektedir. Ali Emirî, Osmanlı Tarih ve Edebiyat Mecmuası'nda bu şiiri yayımlamış ve şiirin Kanunî dönemi şairlerinden Senâyî-i Kadîm'e ait olduğunu bildirmiştir.⁶² Ahmet Bâdî “Riyaz-ı Belde-i Edirne” isimli eserinde ise şiirin Edirneli Şeyh Ali Senayî'ye ait olduğunu belirtmiştir.⁶³ Ancak şiir Ali Senâyî Dîvânı'nda yer almamaktadır. Dîvân üzerine hazırlanan üç yüksek lisans tezinde de şiir dîvâna eklenmiştir. Bu çalışmalardaki metin Cevdet Kazım tarafından Edirne'den Osman Ergin'e yazılan Taksim Atatürk Kitaplığı 1761

⁶¹ Fahri Maden, *İstanbul Bektaşileri*, Gazi Kitabevi, Ankara 2019, ss. 198-214.

⁶² Ali Emirî, *Osmanlı Tarih ve Edebiyat Mecmuası*, Sene 3 Sayı 29, 1336, ss. 848-851.

⁶³ Niyazi Adıgüzel ve Raşit Gündoğdu, *Ahmed Bâdî Efendî Riyâz-ı Belde-i Edirne 20. Yüzyıla Kadar Osmanlı Edirne'si 2 Cilt*, Trakya Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2014, ss. 1695-1698.

numarada kayıtlı altı sayfalık mektuptan alınmıştır.⁶⁴ Cemal Kurnaz ve Halil Çeltik, “Muaşşerden Uzun Musammatlar ve Bilinmeyen Nazım Şekillerinden Yirmilik” adlı makalelerinde Ali Emiri’nin yayımlanmış olduğu metni latin harflerine aktarmışlardır.⁶⁵ Tez çalışmalarındaki okuma farklılıklarından dolayı, mecmuada metin karşılaştırması için bu makaledeki metin kullanılmıştır. Mecmuadaki metin ile hem dîvân neşirlerindeki hem de makale neşirindeki metinler arasında farklılıklar mevcuttur. Bundan dolayı müstensihin şiiri farklı bir yerden istinsah ettiği düşünülebilir.

Mecmuada 255 numarada “Yakînî” adına kayıtlı Hz. Hüseyin mersiyesi bulunmaktadır. Türk şiirinde “Yakînî” mahlasını kullanan birden fazla şair vardır. Mezkûr şiirin hangi Yakînî’ye ait olduğu bilinmemektedir. Şiir Ömer Zülfe tarafından hazırlanan Yakînî Dîvânı’nda bulunmamaktadır.

Mecmuada 290 numarada “İzzet” adına kayıtlı bir şiir bulunmaktadır. Şairin kimliği ve hayatı hakkında bilgiye erişilememiştir ancak şiirinden Bektâşî olduğu anlaşılmaktadır. İsmail Özmen antoloji çalışmasının “Açık Kimlikleri ve Yaşadıkları Dönemler Belli Olmayan Alevi-Bektaşî Şairlerine Ait Şiirler” kısmında “İzzet” mahlaslı bir şairin şiirine yer vermiştir. Söz konusu şiirlerin aynı kişiye ait olup olmadığı bilinmemektedir.⁶⁶

Mecmuada Hatâyî adına kayıtlı olan 30 şiirden 363 ve 479 numaralı şiirler Hatâyî Dîvânı’nın sadece İstanbul Atatürk Kitaplığı Osman Ergin Yazmaları 2/226’da bulunmakta ve mevcut Hatâyî Dîvânı neşirlerinde bulunmamaktadır. Muhsin Macit hazırlamış olduğu Hatâyî Dîvânı’nda (ŞHD-MM) bu duruma dikkat çekmiş ve şiirlerin matla beytini vermiştir.⁶⁷

⁶⁴ Durmuş Sezgin, *Alî Senâyî Dîvânı (Tenkitli Metin)*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat 2001, ss. 157-161.

Emine Öte, *Senâî Divanı ve Tenkitli Metin*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2000, ss. 28-31.

Müslüm Kardaş, *Senâyî Dîvânı (İnceleme-Metin)*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Malatya 1999, ss. 144-148.

⁶⁵ Cemal Kurnaz ve Halil Çeltik, “Muaşşerden Uzun Musammatlar ve Bilinmeyen Nazım Şekillerinden Yirmilik”, *Turkish Studies*, 4/2 Winter 2009, ss. 840-843.

⁶⁶ İsmail Özmen, *Alevi- Bektaşî Şiirleri Antolojisi*, 5. Cilt, s. 686.

⁶⁷ ŞHD-MM 132, 134.

Mecmuada Hatâyî adına kayıtlı 108 numaralı şiirin 7 ve 8. beyitleri ŞHD-MM’de bulunmamaktadır. Yine 81 ve 344 numaralı şiirlerle ŞHD-MM’deki metinler arasında büyük farklılıklar bulunmaktadır.

Mecmuada yer alan 528 numaralı şiir, Hatâyî’nin “Nasihat-nâme” isimli mesnevisidir. Şiir mecmuada 177, SHD-SNE’de 173, ŞHD-İA’da 168 beyittir. M’nin 50, 74, 149 ve 155. beyitleri ŞHD-SNE’de; 50, 125, 142, 149, 156, 157, 159, 162, 165, 167 ve 173. beyitleri ŞHD-İA’da bulunmamaktadır. Bu verilere göre mecmuadaki metin mezkûr neşirlere göre daha hacimlidir.

Şah İsmâil’in şairliği, şeyhliği ve şahlığının gerisinde kalsa da özellikle Alevî-Bektâşî muhitlerinde ve musikî meclislerinde büyük ilgi görmüştür. Bu ilgiden dolayı olsa gerek kendisinden sonra “Hatâyî” mahlasıyla yazılan bazı şiirler hiçbir ayıklamaya tabi tutulmadan ona mâl edilmiştir.⁶⁸ Anadolu’da Can Hatâyî, Şah Hatâyî, Derviş Hatâyî, Sultan Hatâyî, Hatâyî Baba gibi mahlaslarla şiirler yazan Anadolu Hatâyîlerinin şiirleri de Şah İsmâil Hatâyî’nin dîvân neşirlerinde ve şiirlerinin derlendiği eserlerde yer almıştır.⁶⁹ Mecmuada “Hatâyî” adına kayıtlı, hece ölçüsü ile yazılmış 98, 189, 311, 312, 313, 314, 367, 434 numaralı şiirler de bu türden şiirlerdir.

Mecmuada 316, 317, 318, 492, 533 numaralı şiirler “Hakkî” adına kayıtlıdır. 317 ve 533 numaralı şiirler Tubanur Kaya tarafından hazırlanan “İsmail Hakkî Bursevî’nin Fevâid Mecmûası Üzerine Bir İnceleme” adlı çalışmada (İHB) mevcutken 316, 318 ve 492 numaralı şiirler mevcut değildir. Mezkûr şiirler, M. Murat Yurtsever tarafından hazırlanan İsmâil Hakkî Dîvânı’nda ve Numan Külekçi ile Turgut Karabey tarafından hazırlanan Erzurumlu İbrahim Hakkı Dîvânı’nda bulunmamaktadır.

Mecmuada 352 numarada bulunan Üftâde’ye âit şiir, Derda İlhan’ın dîvân neşrinde “Tek Nüşhâda Bulunan Şiirler” başlığı altında yer almaktadır. Mecmuadaki metinle İlhan’ın metni arasındaki farklılıklar göz önüne alındığında, mecmuanın müstensihinin metni oluştururken dîvânın farklı bir nüshâsından yararlanmış olabileceği düşünülmektedir.

⁶⁸ ŞHD-MM ss. 27-30.

⁶⁹ ŞHD-İA s. 335.

Mecmuada 354 ve 407 numaralarda “Câvidî” adına kayıtlı iki gazel bulunmaktadır. Şiirler Hurûfî unsurlar ve Farsça ifadeler barındırmaktadır.

Mecmuada 362 numarada “Mezîdî”, 370 numarada “Nutkî” adına kayıtlı gazeller bulunmaktadır. Şairlerin kimliği ve hayatları hakkında bilgilere ulaşılamamıştır ancak şiirlerde yer alan Hurûfî unsurlardan hareketle şairlerin Hurûfî oldukları düşünülmektedir.

Mecmuada 375, 376, 377 numaralarda “Tufeylî” adına kayıtlı 3 gazel bulunmaktadır. 16. yüzyılda yaşadığı düşünülen, hayatı hakkında yeterli bilgi bulunmayan “Tufeylî” mahlaslı Bektâşî bir şair bulunmaktadır. Ergun çalışmasında şairin bir şiirini neşretmiştir.⁷⁰ Söz konusu şiir ile mecmuadaki şiirler üslup ve içerik bakımından uyuşmaktadır. Bundan dolayı mecmuadaki şiirlerin mezkûr Tufeylî’ye ait olduğu düşünülmektedir.

Mecmuada 382 numarada “Fâzılî” adına kayıtlı bir gazel bulunmaktadır. 16. yüzyılda yaşadığı düşünülen, hayatı hakkında yeterli bilgi bulunmayan “Fâzılî” mahlaslı Bektâşî bir şair bulunmaktadır. Ergun eserinde şairin birkaç şiirini neşretmiştir. Mecmuadaki şiir de bu şiirler arasında yer almaktadır. Şiir mecmuada 7, Ergun’un neşrinde beyittir. M’nin 6. beyiti Ergun’un neşrinde bulunmamaktadır.⁷¹

Mecmuada 383 ve 384 numarada “Yemînî” adına kayıtlı 2 gazel bulunmaktadır. Alevî-Bektâşî edebiyatının 7 ulu ozanı arasında bulunan Yemînî 15. yüzyılın sonları ile 16. yüzyılın başlarında yaşamıştır. Dîvânı bulunmamaktadır. Şiirlerine mecmualarda rastlanılmaktadır. 383 numaralı şiir Ergun’un antolojisinde yer alırken 384 numaralı şiir bulunmamaktadır.⁷²

Mecmuada 405 ve 406 numaralı şiirler “Abdurrahim Tîrsî” adına kayıtlıdır. Emine Aydoğmuş Yüce tarafından hazırlanan Abdurrahim Tîrsî Dîvânı’nda (ATD) 405 numaralı şiir tek nüsha üzerinden ilk 6 beyitiyle neşredilmiştir. Şiir M’de 10 beyittir. ATD’de bulunmayan 7, 8, 9 ve 10. beyitler M’de mevcuttur. 406 numaralı şiir ise ATD’de bulunmamaktadır.

Mecmuada 388, 435 ve 436 numaralı şiirler “Refî” adına kayıtlıdır. 388 numarada bulunan şiir Bilal Alpaydın’ın hazırlamış olduğu Refî’-i Kalâyî

⁷⁰ Saadeddin Nüzhet Ergun, *Bektaşî Şairleri ve Nefesleri*, 1. Cilt, ss. 136-137.

⁷¹ Saadeddin Nüzhet Ergun, *Bektaşî Şairleri ve Nefesleri*, 1. Cilt, s. 84.

⁷² Saadeddin Nüzhet Ergun, *Bektaşî Şairleri ve Nefesleri*, 1. Cilt, ss. 67-72.

Dîvânî'nda (RKD) mevcuttur; 435 ve 436 numarada bulunan ve Hurûfî unsurlar barındıran şiirler mezkûr dîvân neşrinde bulunmamaktadır.

Mecmuada 444 numarada “Gubârî” adına kayıtlı Farsça bir şiir bulunmaktadır. Şairin kimliği hakkında kesin bilgilere ulaşılamamıştır. Türk edebiyatında “Gubârî” mahlasını kullanan birden fazla şair bulunmaktadır. Bunlar arasında şiirin kendisine ait olabileceği düşünülen iki “Gubârî” ön plana çıkmaktadır. Bunlardan ilki 16. yüzyıl şairlerinden olup asıl adı Abdurrahman Efendi'dir. Tezkireciler, Abdurrahman Gubârî'nin usta bir şair olduğu konusunda birleşmişlerdir. Latîfî, şairin biri Türkçe biri Farsça mükemmel iki dîvânı olduğunu söylemiş; Kaf-zâde de Gubârî'nin mükemmel dîvânını gördüğünden bahsetmiştir. Ancak bahsedilen bu dîvânlar ele geçmiş değildir.⁷³ Şiirin ait olabileceği düşünülen ikinci isim de 16. yüzyıl şairlerinden olup asıl adı Kireççi-zâde Mahmut Çelebi'dir. Kaynakların Gubârî Mahmut Çelebi'nin şairliği üzerine yaptığı değerlendirme olumsuz olmuştur ancak mezkûr Gubârî de Arapça ve Farsça şiirler yazmıştır.⁷⁴

Mecmuada 445 numarada mahlassız bir terciibent, 446 numarada mahlassız Farsça bir kaside bulunmaktadır. Şiirlerde Hurûfî unsurlar bulunmaktadır.

Mecmuada 447 ve 463 numaralı şiirler “Nemâyî” adına kayıtlıdır. Saadeddin Nüzhet Ergun eserinde, Kafzâde Fâizî'nin tezkiresinden hareketle Nemâyî'nin 16. yüzyılda yaşamış Hurûfî-Bektâşî şairlerden biri olduğunu, şiirlerine Bektâşî mecmualarında rastlandığını ve bu şiirlerin bilhassa Hurûfilik telakkileri barındırdığını ifade etmiştir.⁷⁵ Mecmuada yer alan iki şiir, Ergun'un eserinde yer almamaktadır. Şiirler, Ergun'un bahsettiği gibi yoğun bir şekilde Hurûfilik telakkileri barındırmaktadır.

Mecmuada “Mahvî” adına kayıtlı 9 şiir bulunmaktadır. Tam ismi Sukûkîzâde Şeyh Îsâ Mahvî olan şair 17. yüzyılda yaşamıştır. “Müfidü'l-İ'râb” ve Fezâilü's-Şuhûr ve'l-Eyyâm” isminde eserlerinin yanı sıra şiirlerinin bulunduğu küçük hacimli “Dîvân”ı bulunmaktadır. Dîvânın biri Milli Kütüphane'de diğeri Yapı Kredi Sermet

⁷³ Yunus Kaplan, “Gubârî, Abdurrahman Efendi”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, 2014, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/gubari-abdurrahman-efendi>, (Erişim: 16.05.2025).

⁷⁴ Yunus Kaplan, “Gubârî, Kireççi-zâde Mahmud Çelebi”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, 2014, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/gubari-kireccizade-mahmud-celebi>, (Erişim: 16.05.2025).

⁷⁵ Saadeddin Nüzhet Ergun, *Bektâşî Şairleri ve Nefesleri*, 1. Cilt, s. 130.

Çifter Araştırma Kütüphanesi Yazmaları bölümündedir.⁷⁶ Dîvân'ın Milli Kütüphanesi 'de 06 Mil Yz A 4635/4'de kayıtlı nüshasına (MSİD) ulaşılabilmiştir. Bu nüsha 15 varaktan oluşmaktadır. Mecmua ile MSİD arasındaki farklılıklar şu şekildedir:

Mecmuada 449 numarada bulunan şiir Kenan Erdoğan'ın hazırlamış olduğu Niyâzî-i Mısırî Dîvânı'nda (NMD) yer almaktadır. Erdoğan, şiirin sadece Süleymaniye Kütüphanesi Mihrişah Sultan 384/1 nüshasında 41a'da sayfa kenarına farklı bir kalemle yazıldığını , diğer nüshalarda yer almadığını belirtmiştir.⁷⁷ Şiir NMD'de 4, M'de 5, MSİD'de 6 beyittir. MSİD'in 3. beyiti hem NMD'de hem M'de, 4. beyiti ise NMD'de yer almamaktadır .

Mecmuada 457 numarada bulunan şiir MSİD'de 2 beyit eksiktir. M'nin 2 ve 6. beyitleri MSİD'de bulunmamaktadır.

Mecmuada 460 numarada bulunan şiir M'de 5, MSİD'de 6 beyittir ; MSİD'in 4 ve 6. beyitleri M'de, M'nin 3. beyiti MSİD'de bulunmamaktadır.

Mecmuada 496 numarada bulunan şiir M'de 8, MSİD'de 7 beyittir; M'nin 6 ve 7. beyitleri MSİD'de, MSİD'in 4 beyiti M'de bulunmamaktadır.

Mecmuada 525 numarada bulunan şiir, Kenan Erdoğan'ın hazırlamış olduğu Niyâzî-i Mısırî Dîvânı'nda (NMD) yer almaktadır. Erdoğan, şiirin sadece İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi 352 vr. 49'da 4 beyit, Bursa Eski Eserler Kütüphanesi 4414'de 6 beyit olarak bulunduğunu belirtmiştir.⁷⁸ Şiir M ve MSİD'de 5, NMD'de 6 beyittir; NMD'nin 2. beyti M ve MSİD'de bulunmamaktadır.

Mecmuada 454 ve 455 numarada bulunan şiirler “Kelâmî” adına kayıtlıdır. Şiirler, Mustafa Karlitepe tarafından hazırlanan Kelâmî Cihan Dede Dîvânı'nda bulunmamaktadır. S. Nüzhet Ergun “Bektaşî Şairleri ve Nefesleri” isimli eserinde Kelâmî Cihan Dede'den Hurûfilik kavramlarına hâkim ve bu kavramları şiirlerinde işleyen bir şair olarak bahsetmiş ve Kelâmî'ye ait iki şiir neşretmiştir.⁷⁹ Bu şiirler de Mustafa Karlitepe'nin dîvân neşrinde bulunmamaktadır. Hem mecmuadaki hem Ergun'un eserindeki şiirlerde Hurûfî unsurlar bulunmaktadır. Kelâmî Cihan Dede'nin

⁷⁶ Hamdi Birgören, “İsâ Mahvî, Sukûkî-zâde , Şeyh İsâ Mahvî Efendi”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, 2014, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/isa-mahvi-sukukizade-seyh-isa-mahvi>, (Erişim: 16.05.2025).

⁷⁷ NMD 156.

⁷⁸ NMD 115.

⁷⁹ Saadeddin Nüzhet Ergun, *Bektaşî Şairleri ve Nefesleri*, 1. Cilt, ss. 81-83.

dîvânında da Hurûfilikle ilgili kavramlara rastlanmaktadır. Bu nedenle mezkûr şiirlerin Kelâmî Cihan Dede'ye ait olduğu düşünülebilir. Ayrıca, Karlitepe'nin Kelâmî Dîvânı neşri, bilinen tek nüsha ile oluşturulmuştur. Dîvânın bu tek nüshasında bulunmayan şiirlerin varlığı ihtimal dahilindedir.

Mecmuada 462 numarada “Vechî” adına kayıtlı bir şiir bulunmaktadır. Şiir Veli Atalay tarafından hazırlanan Vechî Dîvânı'nda bulunmamaktadır. Mecmuadaki şiir Hurûfî unsurlar barındırmaktadır. Mezkûr dîvânın şairi Vechî'nin şiirlerinde ise bu unsurlara rastlanmamaktadır. Bu yüzden şiirin farklı bir Vechî'ye ait olduğu düşünülmektedir.

Mecmuada 468 ve 499 numarada “Pendî” adına kayıtlı iki şiir bulunmaktadır. Pendînin'nin kimliği ve hayatı hakkında bilgiye ulaşılamamıştır; ancak şiirlerin Bektâşî ve Hurûfî unsurlar barındırmasından ötürü şairin de bu zümreye ait olduğu düşünülebilir.

Mecmuada 469 numarada “Fehmî” adına kayıtlı bir şiir bulunmaktadır. Fehmî'nin kimliği ve hayatı hakkında bilgiye ulaşılamamıştır; ancak şiirin Hurûfî unsurlar barındırmasından ötürü şairin de Hurûfî zümreye ait olduğu düşünülebilir. Bu şiirin ardından şiire yazılmış iki adet nazire yer almaktadır. 470 numarada “Mahfî”, 471 numarada “Hevâyî” adına kayıtlı bu şiirlerin şairlerinin kimliği de tespit edilememiştir. Mecmuada 466 ve 467 numarada olmak üzere Mahfî'ye ait iki şiir daha bulunmaktadır ve bu şiirler de Hurûfî unsurlar barındırmaktadır.

Mecmuada 482 numarada “Niyâzî” adına kayıtlı bir müseddes bulunmaktadır. Müseddes, Abdalân-ı Rûm zümresinin en önemli şahsiyetlerinden biri olan Şeyh Şücâeddîn Velî'nin medhini ihtivâ etmektedir. Şiir, aynı zamanda “Şeyh Şücâeddîn Velâyet-nâmesi”nin bir nüshasının sonunda da yer almaktadır. Nüsha üzerine çalışma yapan M.Fatih Köksal'ın makalesinde de mezkûr şiir bulunmaktadır.⁸⁰ Mecmuadaki şiirin III. bendi Köksal'ın neşrinde, Köksal'ın neşrinin IV. bendi mecmuada bulunmamaktadır. Bunun haricinde Köksal'ın neşri ile mecmuadaki metin arasında farklılıklar bulunmaktadır. Mecmuanın transkripsiyonlu metninde söz konusu farklılıklar dipnotta belirtilmiştir.

⁸⁰ M. Fatih Köksal, “Şeyh Şücâeddîn Velâyet-nâmesi'nin Son Neşri Üzerine”, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, S. 84, 2017, ss. 18-20.

Mecmuada 483 numarada Niyâzî-i Mısrî'nin “İbn-i vaktem ben ebu'l-vakt olmazam/Abd-i mahzem ben tasarruf bilmezem” makta beyitine “Sadri” mahlaslı bir şairin yazmış olduğu tahmis bulunmaktadır . Sadri'nin kimliği ve hayatı hakkında bilgiye ulaşılamamıştır. Ancak, Niyâzî-i Mısrî'nin yaşadığı yüzyıl olan 17. yüzyılda veya 18 . yüzyılda yaşadığı düşünülmektedir.

Mecmuada 484 numarada “Gedâyî” adına kayıtlı 15 bentten oluşan bir muhammes bulunmaktadır. Şiirin Türk edebiyatında “Gedâyî” mahlasını kullanan hangi şaire ait olduğu tespit edilememiştir.

Mecmuada 489 ve 503 numarada “Adnî” adına kayıtlı iki şiir bulunmaktadır. Şiirler, Zehra Göre'nin hazırlamış olduğu Adnî Receb Dede Dîvânı'nda ve Osman Kufacı tarafından hazırlanan Adnî (Mahmûd Paşa) Dîvânı'nda bulunmamaktadır. Şiirlerin sahibinin kimliği tespit edilememiştir.

Mecmuada 495 numarada “Fazlî” adına kayıtlı bir şiir bulunmaktadır. “Vefeyât-ı Ayvansarâyî” isimli eserde “Şeyh Seyyid Fazlullâh Fazlî Efendi Kuddise Sirruhû” başlığı altında “Bu meşhur ilahi onun şiirlerindendir” diye mezkûr şiirin matla ve makta beyitleri verilmiştir.⁸¹ Mecmuada şiir 6 beyit olarak bulunmaktadır.

Mecmuada 504 numarada “Sun'î” adına kayıtlı bir müseddes bulunmaktadır. Şiirin şairinin kimliği tespit edilememiştir. Şiir, Halil İbrahim Yakar tarafından hazırlanan Gelibolulu Sun'î Dîvânı'nda bulunmamaktadır. Dîvânda “yok” redifli bir gazel bulunmaktadır.⁸²

Mecmuada 524 numarada “Sahvî” adına kayıtlı bir şiir bulunmaktadır. Asıl adı Mehmet Salih Efendi olan şair, “Mahvî” mahlasını kullanan Sukûkîzâde Şeyh İsmâ Mahvî'nin oğludur. Müstakil bir eseri olmayan Sahvî'nin mecmualarda bulunan şiirlerini Abdullah Muaz Güven makalesinde (AGS) yayımlamıştır. 524 numaralı şiir de Güven'in çalışmasında farklılıklarıyla yer almaktadır. Söz konusu farklılıklar metinde dipnot olarak belirtilmiştir.

Mecmuada 505 numarada “Şevkî” adına bir şiir kayıtlıdır. Şiir, Fatma Eser Kanmaz tarafından hazırlanan Ömer Şevkî Mardinî Dîvânı'nda ve Tuba Işınsoy

⁸¹ Ramazan Ekinci, *Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî Vefeyât-ı Ayvansarâyî (İnceleme-Tenkitli Metin)*, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2017, ss. 130-131, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55730,vefeyat-i-ayvansarayipdf.pdf?0>

⁸² Halil İbrahim Yakar, *Gelibolulu Sun'î Dîvânı ve Tahlili*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2002, s. 496.

Durmuş ile Rıdvan Canım tarafından hazırlanan Edirneli Şevkî Dîvânı'nda bulunmamaktadır. Ayrıca, dîvân sahibi olmayan fakat kaynaklarda muhtelif eserleri ve şiirleri bulunduğu ifade edilen Çömez-zâde Mehmed Şevkî Efendi'nin bilinen şiirleri arasında da bulunmamaktadır.⁸³ Çömez-zâde Mehmed Şevkî Efendi'nin kimliği ve şiirlerinin içeriği göz önüne alındığında mezkûr şiirin kendisine ait olabileceği de ihtimal dahilindedir.

Mecmuada 508 numaralı şiir “Câmî” adına kayıtlıdır. Şiir, Kadir Uzun tarafından hazırlanan Câmî Dîvânı'nda (CRD) şairin dîvânının bilinen tek nüshası üzerinden oluşturulmuştur. Şiir, CRD'de 6, M'de 5 beyittir. M'nin 1, 2 ve 5. beyitleri CRD ile ortaktır. M'nin 3 ve 4. beyitleri CRD'de, CRD'nin 3, 4 ve 6. beyitleri M'de bulunmamaktadır.

Mecmuada 509 numarada “Hamza Abdâl” adına kayıtlı 17 bentten oluşan bir müseddes bulunmaktadır. Dûvâz özelliği gösteren bu hacimli şiirin şairinin kimliği ve eserleri hakkında bilgiye erişilememiştir.

Mecmuada 515 numarada “Şeyh Vefâ” adına kayıtlı bir şiir bulunmaktadır. Şiir, Avni Erdemir'in “Şeyh Vefâ (Muslihu'd-din Mustafa İbn Vefâ) Hayatı, Eserleri, Tesirleri ve Manzum Eserlerinin Tenkidli Metni” isimli çalışmasında bulunmamaktadır; ancak Abdülmecid Sivâsî Dîvânı nüshalarında mevcuttur: ABSD ss. 232-233. Şiir M'de 8, ABSD'de 7 benttir; M'nin VI. bendi ABSD'de bulunmamaktadır. ABSD'de bent sıralaması I-IV-V-II-VII-III-VIII şeklindedir.

⁸³ Çömez-zâde Mehmed Şevkî'nin şiirleri için bakılan eserler:

Abdulkirim Abdulkadiroğlu, *İsmail Belîğ Nuhbetü'l-Âsâr li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr*, Gazi Üniversitesi Yayınları, Ankara 1985, ss. 236-237.

Adnan İnce, *Sâlim Efendi Tezkiretü's-Şu'arâ*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 2005, s. 417.

A. Fikri Yavuz ve İsmail Özen, *Bursalı Mehmed Tâhir Efendi Osmanlı Müellifleri*, 1. Cilt, Meral Yayınevi, İstanbul 1972, ss. 294-295.

Cemal Kurnaz ve M. Tatçı, *Mehmed Nâil Tuman Tuhfe-i Nâilî-Divân Şâirlerinin Muhtasar Biyografileri*, 2. Cilt, Bizim Büro Yayınları, Ankara 2001, s. 506.

Nuran (Üzer) Altuner, *Safâî ve Tezkiresi (İnceleme-Tenkitli Metin-İndeks)*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1989, ss. 447-448.

Ramazan Ekinci, *Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî Vefeyât-ı Ayvansarâyî (İnceleme-Tenkitli Metin)*, s. 196.

Ramazan Ekinci, *Vekâyi'u'l-Fuzalâ, Şeyhî'nin Şakâ'ik Zeyli Şeyhî Mehmed Efendi*, 3. Cilt, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul 2018, ss. 1910-1911.

Suat Donuk, *Türk Edebiyatında Vefeyâtname ve İsmail Belîğ'in Güldeste-i Riyâz-ı İrfân'ı*, (ed. M. Fatih Köksal, Gece Kitaplığı, Ankara 2017, ss. 699-701.

Mecmuada 517 ve 519 numarada “Seyyid Şeref” adına kayıtlı 2 şiir bulunmaktadır. Bu şiirlerin 17. yüzyılın ikinci yarısı ile 18. yüzyılın ilk yılları arasında yaşamış olan mutasavvıf şair Eşref-zâde Şeyh Seyyid Mehmed Şerefeddin Efendi’ye ait olduğu düşünülmektedir. Bu düşünceye varılmasının nedenlerinden başlıcası, şiirlerin muhtevasının ve kaynakların şair hakkında verdiği bilgilerin mecmuanın muhtevasıyla uyuşmasıdır. Beyhan Kesik, Eşref-zâde Şeyh Ahmed Ziyaeddin Efendi’nin “Gülzâr-ı Sulehâ ve Vefeyât-ı Urefâ” isimli eserinin Ankara Milli Kütüphane 06 Mil Yz FB 176’da kayıtlı nüshasından hareketle verdiği bilgiye göre Seyyid Şeref, çeşitli ilahiler söyleyen, âlim ve âmil, cömertliğiyle meşhur, marifet ve insafı çok, cömert ve yardımsever bir kimseydi.⁸⁴ Kesik’in yararlandığı yazmada Seyyid Şeref’e ait “hû” redifli bir gazel bulunmaktadır. Bu gazel ile mecmuadaki 517 numaralı “hû deyû” redifli gazelin üslup ve içeriği benzerlik göstermektedir. Yine aynı yazmada var olan “-larız biz” redifli gazel ile 519 numaralı “biz” temalı murabbanın üslup ve içeriği de benzerlik göstermektedir.⁸⁵

Mecmuada 522 numarada “Cemâl-i Halvetî” ve 523 numarada “Şeyh Cemâlî” adına kayıtlı 2 şiir bulunmaktadır. Bu şiirler, Cemâl-i Halvetî’nin şiirlerinin bulunduğu “Dîvân-ı Cemâleddin” adı ile kayıtlı yazmada mevcuttur.⁸⁶ Ayvansarâyî de eserinde bu şiirleri Cemâl-i Halvetî’ye ait olarak vermiştir.⁸⁷ Saadeddin Nüzhet Ergun ise 523 numaralı şiirin bir kısım ilahi mecmualarında “Şeyh Cemâlî” serlevha ve mahlasıyla kayıt olunduğunu, Ayvansarayî Hüseyin’in bu şiiri Cemâl-i Halvetî’ adına kaydettiğini, ancak şiirin Cemâl-i Halvetî’ye isnâd edilmesinin mümkün olmadığını, şairin şiirlerinde münhasıran “Cemâl-i Halvetî” mahlasını kullandığını, bu nedenle mezkûr şiirin “Şeyh Cemâlî” adında farklı bir şaire ait olduğunu ifade etmektedir.⁸⁸ Yukarıda zikrolunan “Dîvân-ı Cemâleddin” isimli yazmada ise mezkûr şiir “Şeyh” olmadan sadece “Cemâlî” mahlasıyla kayıtlıdır. Her ne kadar şiirin mecmuada “Şeyh Cemâlî” başlığıyla kayıtlı olması Ergun’u desteklese de “Dîvân-ı

⁸⁴ Beyhan Kesik, “Seyyid Şeref/Şerefeddîn”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, 2014, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/seyyid-seref-serefeddin-esrefzade>, (Erişim: 01.06.2025)

⁸⁵ Eşref-zâde Şeyh Ahmed Ziyaeddin Efendi, *Gülzâr-ı Sulehâ ve Vefeyât-ı Urefâ*, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, numara 06 Mil Yz FB 176, vr. 10b.

⁸⁶ *Dîvân-ı Cemâleddin*, Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Koleksiyonu Nu. 2709-004, vr. 179b.

⁸⁷ Ramazan Ekinci, *Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî Vefeyât-ı Ayvansarâyî (İnceleme-Tenkitli Metin)*, ss. 63-64.

⁸⁸ Saadeddin Nüzhet Ergun, *Türk Şairleri*, C. 3 , s. 984.

Cemâleddin” kayıtlı yazmada ve Ayvansarayî’nin eserinde iki şiirin art arda verilmiş olması mezkûr şiirin Cemâl-i Halvetî’ye ait olduğunu düşündürmektedir.

Yukarıda mecmua ile ilgili verilen bilgiler, mecmuanın özgün içeriğiyle Türk edebiyatı ve kültürü için ne kadar önemli olduğunu gözler önüne sermektedir. Mecmua, Türk edebiyatı ve kültürüne kazandırdığı yeni bilgiler ve ürünler ile kaynak eser olma niteliği taşımaktadır.

3.5. Mürettibin Kimliği

Şiir mecmualarının çoğunda mürettip (derleyen) ile müstensih aynı kişi iken bazılarında ise ayrı kişilerdir. Az görülen bu durumda müstensih başkasının derlediği mecmuayı sipariş üzerine istinsah etmiş veya beğendiği bir mecmuayı çoğaltmış olabilir.⁸⁹ Ele alınan mecmuanın müstensihinin ve mürettibinin aynı kişi olduğu ve nüshanın mürettip nüshası olduğu düşünülmektedir. Bu kanıya varılmasını sağlayan kesin bilgiler olmasa da birtakım işaretler mevcuttur. Örneğin; mecmuada metin düzeltmelerinin olması, sonradan farkına varılan beyitlerin/bentlerin sayfa kenarlarına yazılması, bazı şiirlerin yazımında tekrara düşülmesi, metin üzerinde bazı kelimelerin anlamlarının verilmesi gibi durumlar mecmuanın başka bir mecmuaya bakılarak kopyalanmadığını işaret etmektedir. Mecmuada mürettibin kimliği ile ilgili bilgi bulunmamaktadır. Şiir ve şair tercihlerine ve mecmua içerisine düştüğü tarihlere bakıldığı zaman, mürettibin 18. yüzyılın ikinci yarısı ve 19. yüzyılın başlarında yaşayan tekke ehli biri olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, mürettibin/müstensihinin yanlış okumaları engellemek için bazı yerlerde hareke kullanması ve açıklamalarda bulunması onun, eserini kendisinden sonra başkalarının okuyacağı bilincinde olduğunu göstergesidir. Hakeza imlasına gösterdiği özen de müstensih/mürettibin yaptığı işin bilincinde olduğunu göstermektedir.

⁸⁹ M. Fatih Köksal, “Şiir Mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi”, *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori*, s. 84.

3.6. Mecmuanın MESTAP’a Göre Tasnifi

3.6.1. Mecmuadaki Manzum Ürünlerin MESTAP’a Göre Tasnifi

Tablo 3.3. Mecmuadaki Manzum Ürünlerin MESTAP’a Göre Tasnifi

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
1. 1b-2a	Vahdeti	‘Alleme’l-esmā rumūzı ey birāder rūdudur Muşşaf-ı Hāḡ’dur yüzi kim Hāḡ kitābı mūdudur	Vechüñe karşı n’ola ḡurbān olursa Vahdeti Cümle eşyānuñ i’ādi cānib-i mev’ūdudur	Gazel 11	-.--/-.-- -.--/-.--	VD 51-52
2. 2a-b	Vahdeti	Vāḡıf-ı esrār olan insānı her cān anılamaz Şüret-i ma’ nī nedür peydā vü pinhān anılamaz Dil-berüñ māhiyyetini dīv-i nā-dān anılamaz Rūḡ-ı ādem neydügin her ṭab’-ı ḡayvān anılamaz Ya’ nī nūr-ı Aḡmed’i Bū Cehl [ü] Mervān anılamaz	Rāz-ı ‘aşḡı ben nice tesvīd [ü] ṭahrīr ideyüm Nūr-ı pāki yā nice a’ māya ṭahrīr ideyüm Āftābı yā nice ḡuffāşa ta’ bīr ideyüm Ḥaṭṭ [u] ḡālın dil-berüñ ben nice tefsīr ideyüm Vahdeti her bir denī te’vīl-i Ḳur’ān anılamaz	Muham mes 6	-.--/-.-- -.--/-.--	VD 20-21. Şiir 14a-15a’da 7 bent hâlinde tekrar yazılmıştır.
3. 2b-4a	Vahdeti	Hamdülillāḡ Faẓl-ı Hāḡ’dan ḡall olındı müşkilāt Maḡrib-i ḡayba dolındı āfilin ü āfilāt Ṭoldı nūr-ı zāt ile zerrāt-ı ‘ālem şeş cihāt Reng [ü] būdan şu gibi arındı cümle kā’ināt Nūr-ı vāḡid oldı deyr [ü] Ka’be vü Lāt [u] Menāt Çār-deh ḡaṭṭı geldi Hāḡ’dan iş bu sırı beyyināt Enbiyā vü evliyā vü şāhidin ü şāhidāt	Cāvidān-nāme durur erbāb-ı ‘aşḡa reh-nümā ‘Arş-nāme’yle Maḡabbet-nāme’dür hādī-i mā Çār-harf-i ādemī kim ya’ nī ḡaṭṭ-ı istivā Ṭoḡrı yoldur gel berü ey tālib-i sırı-ı Ḥudā Vahdeti-veş ‘aşḡ ile bu yolda başuñ kıl fedā Sırr-ı Hāḡḡ’ı bilmeyen cāhil olur Hāḡ’dan cüdā Nūr-ı zāt içre diriḡā ḡaldı cehl içinde māt	Müseb ba 7	-.--/-.-- -.--/-.--	VD 31-32
4. 4a-5b	Vahdeti	Ḥazret-i faẓl-ı Eḡad’dan yine rüz-ı ezeli Şüret-i muḡkem ile irişüben ḡudret eli Ḳudret ile yoḡırup āteş ü bād āb u gili Mesken idindi o dem kendi için cān u dili Kimdür ol kim bileyüm dirseñ eger ḡavlı celī Sırr-ı Hāḡ nūr-ı Muḡammed Esedullāḡ velī Vü ‘Aliyyün vü ‘Aliyyün vü ‘Aliyyün vü ‘Alī	Vahdeti seyf-i Ḥudā ḡātil-i aşḡāb-ı caḡīm ‘Askeri’dür ki anuñdur yine cennāt-ı na’ im Mehdī devr-i revān vāḡıf-ı esrār-ı ḡadīm Ḥazret-i Faẓl-ı Ḥudā ḡāşif-i Ḳur’ān-ı ‘aẓīm Nokṡa-i evvel ü āḡır süḡan-ı Rabb-i kerīm Sırr-ı Hāḡ nūr-ı Muḡammed Esedullāḡ velī Vü ‘Aliyyün vü ‘Aliyyün vü ‘Aliyyün vü ‘Alī	Müseb ba 7	..--/..-- ..--/..--	VD 34-36
5. 5b	Vahdeti	Biz mu’tekif-i ḡāk-i der-i Muşşafavīyüz Biz münkeşif-i sır ḡarem-i Murtaẓavīyüz	Şād pāre ḡılıp Vahdeti’yi oda yaḡarsañ Şāhum ‘Alevi’yüz ‘Alevi’yüz ‘Alevi’yüz	Gazel 7	---/--- ---/---	VD 69
6. 5b-6a	Vahdeti	Meclise cem’ oldı cümle tālibün Oldılar nuṡḡ-ı Ḥudā’ya sāmi’ün	İrdiler zāt u sıfāta Vahdeti Oldılar bu yolda anlar sālimün	Gazel 6	-.--/-.-- -.-	VD 102

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
7. 6a	Vaḥdetī	Kendüñi bil ki ḥaḳīḳat pederüñ Âdem'dür Aşl-ı nesl ü nesebüñ mü'min iseñ ḥâtemdür	Mü'minüñ ḳalbi imiş Vaḥdetiyâ Ka'be-i Ḥaḳ Ma'rifet anda hemân kevşer ile zemzemdür	Gazel 5	..-./..- ..-./..-	VD 52
8. 6a-7a	Mişālī	Ṭılsım-ı kenz-i ṭā-hâdur yed-i yümnünde beş parmak K'anuñ her maşālī ey meh rumüz-ı sînden müştak	Mişālī <i>min ledün</i> 'ilmin çü Ḥaḳ'dan elde keşf itdüm Taşavvuf ehlinüñ cümle ne vardur pençesin burmak	Gazel 17	.---/.--- .---/.---	MİD 394-395
9. 7a	Mişālī	Okuduñsa Faẓl-ı Yezdân'dan beyân-ı Cāvidân Cümle keşf ola saña sırr-ı nihân-ı Cāvidân	Ey Mişālī ḥall olısardur cemî' -i müşkilât Okuduñsa Faẓl-ı Yezdân'dan beyân-ı Cāvidân	Gazel 7	-.--/-.-- -.--/-.-	MİD 502
10. 7a-b	Mişālī	Şüretümde naḳş olan üç ḥarf Faẓlullâhdur Cân göziyle bir naẓar ḳıldum hemân Allâh'dur	Levh-i maḥfûz-ı Ḥudâ'dur ey Mişālī şüretüñ Bîst ü heşt u sî vü dü ḥaṭṭ anda satrullâhdur	Gazel 9	-.--/-.-- -.--/-.-	MİD 236-237
11. 7b-8a	Mişālī	Ḥasta-i 'aşḳam ṭabībâ gönüm itmez imtizâc Şerbetüñle âh kim la'linden olmazsa 'ilâc	'Aşḳuñı terk eylemez cānâ Mişālī tâ ezel Zaḥm-ı hicrünüñle helâk olup teni olsa 'acâc	Gazel 7	-.--/-.-- -.--/-.-	MİD 205-206
12. 8a-b	Mişālī	Okuduñsa muşḥaf-ı ḥüsnünde mermüzât-ı ğayb Maẓhar-ı zât-ı ezel olduñ yakîn bî-şekk ü rayb	Ey Mişālī ḳıl naẓar kim Ḥaḳ cemâlünüñ gösterür Ḥür u ğılmân çehresinde cerd ü merd ü şâbb u şayb	Gazel 7	-.--/-.-- -.--/-.-	MİD 181
13. 8b	Mişālī	Şor sāġar-ı la'lini kim kevşeri cûdur bu Baḳ muşḥaf-ı ruḥsârın yezdân-ı rûdur bu	Raġmına ḥasûd anuñçün aşlını fer'inden Farḳ itdi Mişālī kim vird-i dili budur bu	Gazel 5	--./--- --./---	MİD 558
14. 8b-9a	Mişālī	Şükr dergâh-ı fâ vü zâd u lâma Biri nazm itmedi her silk-i ḥâme	Mişālī Ḥızr-ı ḥayy oldu çün irdi Yüzüñ bezminde la'lüñ gibi cāma	Gazel 9	.---/.--- .-	MİD 559
15. 9a-9b	Mişālī	Ey gönül gel 'aynuñı aç Mustafâ'ya bî'at it Saḳî-i kevşer 'Aliyyü'l- Murtaẓâ'ya bî'at it	Ey Mişālī cümle bunlar ma'nide bir nûrdur İki şanmaġıl ṭarîḳ-ı enbiyâya bî'at it	Gazel 9	-.--/-.-- -.--/-.-	MİD 198
16. 9b	Mişālī	Görmedüm Allâh Allâh böyle kelâm-ı şerîf Çehresi Ḥaḳ muşḥafı bedr-i cemâl-i latîf	'Abd olmak ister iseñ faẓla Mişālī taḥḳîḳ Hem-dem ehl-i Faẓl ol dîvle olma ḥarîf	Gazel 5	--./-.-- --./-.--	MİD 391-392
17. 10a-11a	Mişālī	Ey pâdişâh-ı ḳişver-i îmân yâ Ḥüseyn V'ey Kerbelâ-yı 'aşḳda ḳurbân yâ Ḥüseyn	Ṭutdı yüzün saña vü seni ḳıldı ilticâ Ey şâh-ı dîn ü mîr-i şehidân yâ Ḥüseyn	Kaside 39	--./-. --./-.-	MİD 83-86
18. 11a	Fuzûlî	Gönül tâ var elünde cām-ı mey tesbîhe el urma Namâz ehline uyma anlarıñla durma oturma	Fuzûlî behre virmez ṭâ'at-i nâḳış nedür cehdüñ Kerem ḳıl zerḳı ṭâ'at şüretinde ḥadden aşurma	Gazel 7	.---/.--- .---/.---	FD 365
19. 11b	Fuzûlî	Ey kemân-ebürü şehid-i ḥancer-i müjġānuñam Bulmuşam feyz-i naẓar senden senüñ ḳurbānuñam	Ey Fuzûlî âteş-i âh ile yandurduñ beni Ġālibâ şandüñ ki şem'-i külbe-i aḫzānuñam	Gazel 9	-.--/-.-- -.--/-.-	FD 305

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
20. 11b-12b	Vehāb	Melek iken haṭā itdüm anuñcün olmışam merdūd Bu la'net ismini çekdüm anuñcün olmışam merdūd	Mükerremsin beni bildüñ saña hîç gizli yer yokdur Vehāb Âdem'e 'āşiyem anuñcün olmışam merdūd	Gazel 14	---/--- ---/---	VÜD 149-150
21. 12b	Vehābî	Bu hışmuñ 'illeti neydi neden merdūd olupdursun Bu la'net perdesin kaldur niçün merdūd olupdursun	Di billāhi haber virsün Vehābî hāk-i miskine Keşif degül latîf idüñ niçün merdūd olupdursun	Gazel 5	---/--- ---/---	VÜD 151
22. 12b-13a	Vaḥdetî	Müsemmadan tecellî eyleyen envār-ı esmādur Ne esmādur ki her biri yine 'ayn-ı müsemmādur Peder kuvvet dehen Meryem hurūf u şavt-ı 'îsā'dur Bu eşyā katrelerdür mevc-i esmā zāt-ı deryādur Ne deryādur ki mevcinden anuñ bir kaṭre deryādur	Gözün aç Vaḥdetî gör kim tecellî eyledi Allāh 'Ayān oldı cihāt-ı sitte içre şemme vechullāh Kamu eşyā dil olmış 'āşika söyler beyānullāh Ve bi yentîk demine ireli Zā'fî bi-hamdillāh Kelāmullāh-ı nātîkdur özüñ Hāk ile güyādur	Tahmis 7	---/--- ---/---	VD 25-26
23. 13a-14a	Vaḥdetî	Ḳuvvet-i Hāk'dan zühür iden mesîhullāhdur Ya' nî şüret nuṭḡ-ı lafz-ı nūr-ı rūḥullāhdur Güş-ı cān ile işit ey dil ki emrullāhdur Her ne söz kim söylenür 'ayn-ı kelāmullāhdur Vāḳıf olmayan bu sırı lā-cerem güm-rāhdur	Vaḥdetî burc-ı bedende gün gibi toğıp şehir Menzil-i bālāya mî'rac eyleyüp tutduk maḳar Rast-rāh-ı istivādan elf-veş kıldum güzer Zā'fiyā şakḳu'l-kamer sırrını her kim fehm ider Âsmān-ı 'ālem üzre hoş münevver māhdur	Tahmis 5	---/--- ---/---	VD 23-24
24. 14a-15a	Vaḥdetî	Vāḳıf-ı esrār olan insanı her cān añlamaz Şüret ü ma'nî nedür peydā vü pinhān añlamaz Dil-berüñ māhiyyetini dīv ü nā-dān añlamaz Ruḥ-ı insān neydügin her tab'-ı ḥayvān añlamaz Ya' nî nūr-ı Aḥmed'i bu cehl ü Mervān añlamaz	Rāz-ı 'aşkı ben nice tesvîd ü taḥrîr ideyüm Nūr-ı pākî yā nice a' māya taḳrîr ideyüm Âftābı yā nice ḥuffāşa ta'bir ideyüm Ḥāl ü ḥaṭṭuñ dil-berüñ ben kime tefsîr ideyüm Vaḥdetî her bir denî te'vîl-i Ḳur'an añlamaz	Muhammes 7	---/--- ---/---	VD 20-21. Şiir 2a-2b'de 6 bent hâlinde yazılmıştır.
25. 15a	Mişālî	Lem-yezel mülkine sermed-şāh sensin yā 'Alî Zāt-ı muṭlaḳ hem şifātullāh sensin yā 'Alî	'Abd-i muḥlişdür Mişālî kılma maḥrûm-ı cemāl Kim 'ināyet kânî şehin-şāh sensin yā 'Alî	Gazel 9	---/--- ---/---	MİD 641-642
26. 15a	Nürî	Semādan sırr-ı tevḥîdî tıyan gelsün bu meydāna Derünice bugün Allāh diyen gelsün bu meydāna	Gönül maḳşûdını buldı cihān envār ile taldı Bugün Nürî imām oldı uyan gelsün bu meydāna	Gazel 5	---/--- ---/---	AND 327
27. 15b	Nürî	Eş-şalā gelsün gelen meydān-ı 'aşka eş-şalā Baş u cāna bakmayan merdān-ı 'aşka eş-şalā	Ka'be-i vaşla irüp Nürî yolında sa'y ile Cānı ihzār eyledi ḳurbān-ı 'aşka eş-şalā	Gazel 7	---/--- ---/---	AND 232
28. 15b-16a	Eşrefoğlu	Ey gönül bir derde düş kim anda dermān gizlidür Gel ḳarış bir kaṭreye kim anda 'ummān gizlidür	Gör bu Eşrefoğlu Rûmî baḥr-i 'aşkda n'eyledi Cān u başı terk idüben cānda cānān gizlidür	Gazel 5	---/--- ---/---	ERD 223

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
29. 16a	Seyyid	Fazluña bel bağladum yâ vâhid-i ferd-i eḫad Cümleñüñ ma' bûdı sensin dâ'imâ ḫayy u şamed	Seyyidüñ gönlinde dâ'im Ḥaḫ'dan özge nesne yo Hem dilinde ol faḫirüñ her dem eydür yâ eḫad	Gazel 7	-.--/-.- -.--/-.-	KN 47-48, ND-HA 227
30. 16b	Selīm	Yezid'üñ cānına dâ'im ' aşıklar İdelüm la' neti Allāh ' aşkına Ḳaşd itdi çünki ol Ḥasan Ḥüseyn'e İdelüm la' neti Allāh ' aşkına	Ey Selīm la' net kıl sen [de] Yezid'e Olayım dir iseñ sen de güzide Dilerseñ şefâ'at rûz-ı cezâda İdelüm la' neti Allāh ' aşkına	Koşma 6	6+5 11'li hece	
31. 16b-17a	Muḫyî	Zāhid bize ta'n eyleme Ḥaḫ ismüñ okur dilimüz Şaḫın efsâne söyleme Ḥazret'e çıkar yolumuz	Muḫyî saña olan himmet ' Aşık iseñ cāna minnet Elif Allāh mīm Muḫammed Kisvemizedür dalımız	Koşma 7	8'li hece	Şiir, MMD'de güfte mecmualarından hareketle 3 bent olarak neşredilmiştir.
32. 17a	Yümnî	' Andelib-veş bir gül-i ḫandān buldum kendüme Sırr-ı ' aşkı aḫlar ol miḫmān buldum kendüme	Añlamazlar ḫālini bu Yümnî-bi-çārenin Añlayanlar gözleri fettān buldum kendüme	Gazel 5	-.--/-.- -.--/-.-	Şiir, YÜD'de bulunmamaktadır.
33. 17a-b	Fuzûlî	' Aşık oldur kim kılur cānın fedā cānânına Meyl-i cānān itmesün her kim ki kıymaz cānına	Hiç kimesne cānān içün cān virmege lāf itmesün Kim gelüpdür bu şıfat ancak Fuzûlî şânına	Gazel 5	-.--/-.- -.--/-.-	LM 444-445
34. 17b-18a	Şehîdî	Girmeden ön cism[e] cān[ın]dan geçen Bektāşî'dür Gelmeden kevn[e] dü kevnî terk iden Bektāşî'dür	Mütü kable en-temütü sırrına vâkıf olup Ey Şehîdî ölmeden evvel ölen Bektāşî'dür	Gazel 11	-.--/-.- -.--/-.-	
35. 18a	' Ömer	Ḥāme-i ḫudretle yazdı naḫş-bend-i kāf [u] nün Ḥüs-ni ḫaṭṭ ile seni ser-defter-i mā yenzurün	Bu ' Ömer çeşmini ḫün-zārî devā eyler iken Eyledi teslim-i rûḫ innâ ileyhi râci'ün	Gazel 5	-.--/-.- -.--/-.-	FİD 95
36. 18b-19a	' Âlî	Gel beni ta'n itme zāhid rûy-ı māhumdan şaḫın Bende-i Âl-i ' Abā'yem toḫrı rāhumdan şaḫın Ben muḫibb-i ḫānedānem kıblegāhumdan şaḫın Bir gedā rûy-ı siyāhem pür-günāhumdan şaḫın Ḥaydarum [u] Zülfikār-ı ḫışm-ı Şāh'umdan şaḫın Var ise idrāk [u] iz' ānuñ İlāh'umdan şaḫın	Men ' aref ilm-i ledün esrār-ı ḫikmetdür ' Âlî Ṭab'-ı pāk-i bi-' anāşır ' avn-i himmetdür ' Âlî ' Alleme'l-esmāda ' Âlî fehmi defterdür ' Âlî Āyet-i Lā ḫavfda nūr-ı velāyetdür ' Âlî Ḥaydarum [u] Zülfikār-ı ḫışm-ı Şāh'umdan şaḫın Var ise idrāk [u] iz' ānuñ İlāh'umdan şaḫın	Müsed des 6	-.---/-.- -.--/-.-	
37. 19a-b	Nūrî	Cānumuñ cānānı ḫüdur sırrumuñ sultānı ḫü Ḳalbümüñ miḫmānı ḫüdur derdümüñ dermānı ḫü	Her ne isterseñ murāduñ ḫüdan iste Nūriya Çün sa'ādet kāmı ḫüdur raḫmetüñ ' ummānı ḫü	Gazel 10	-.--/-.- -.--/-.-	AND 316

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
38. 19b-20a	Cihādî	Cihān içre cemālinden toğar şems -i ziyā-yı ‘ayn Nümāyān oldu her yirde baña nūrī cilā-yı ‘ayn	Hemān luṭf it dirīğ itme başumdan sāye-i raḥmuñ Ḳapuñda ey şehin-şāhum Cihādî bir gedā-yı ‘ayn	Gazel 5	---/--- ---/---	
39. 20a	Emînî	Cāna görelî hüsn-i cemālūñ gül-i ḥamrā Dökdi ufuk-der Şermende olup şāhib-i ḥüsn itmedi da‘vā Ey sīm semen-ber	Pervāne gibi şem‘ iñe per yaqdı Emînî Yandı daḥı cānı Seyr ile bütün cismîni sen eyledūñ ifnā Ey sīnesi mermer	Müste- zat 5	---/--- ---/--- ---/---	
40. 20a-b	Emînî	Ey şūḥ-ı cihān seyr ideli ḥüsnüñ lālā Maḥbūb olup ebter Bir daḥ diyemez kendüne kim buncılayın lā Ey ruḥları aḥmer	Şu gibi sürüdi Şu gibi sürüdi yüzini yire Emînî Eylerdi enîni Dīdāruñ içün cismî olup ‘aşḳla duta Ey kākūlî ‘anber	Müste- zat 5	---/--- ---/--- ---/---	
41. 20b-21a	Ḥaṭā’î	Bendeyem men cān u dilden pādīşāhumdur ‘Alī Gözlerüm nūrī cihānda bedr-i māhumdur ‘Alī Yolına ḥāk olduğum hem toğrı rāhumdur ‘Alī Ḳıblegāhumdur Muḥammed secdegāhumdur ‘Alī	Ėāfil olma ey Ḥaṭā’î çün bu dünyā fāñdūr Her ne kim gelse vücūda Ḥaḳḳ’uñ ol miḥmānıdur Bu kelāmı vird idinmek mü‘minūñ erkānıdur Ḳıblegāhumdur Muḥammed secdegāhumdur ‘Alī	Murab- ba 7	---/--- ---/---	ŞHD-SNE 185
42. 21b-22a	Na‘īmî	Faḥr-i ḥālide ebedü’l-ābād kılan Bektāşî’dür Ḥırḳa-püş olmuş velīkin kām alan Bektāşî’dür Zīnet-i dünyāyı terk itmiş ‘abā-püş gördiğün Nār-ı ‘aşḳullāha dā’im yaḳılan Bektāşî’dür	Nuṭḳ-ı pīrdür ey Na‘īm gūş eyle cāna sen de bil Ṭaş atan bizdendür ammā atdıran bizden degül Ṭa‘n ider ‘ālem seni Bedrî şaḳın olma melīl Sen bilürsün baḥr-i ‘ummāna ṭalan Bektāşî’dür	Murab- ba 5	---/--- ---/---	
43. 22a	Nesīmî	Her kişinūñ şorma aşlın ‘izzetinden bellūdūr Şoḥbet-i ‘irfān görenler ḥıdmetinden bellūdūr	Ey Nesīmî naḳdūñı şarrāf eline virme kim Gevheri merdān bilür kim kıymetinden bellūdūr	Gazel 7	---/--- ---/---	KN 88
44. 22a-23a	Ża‘fî	Bu mezāhir kim vücūd-ı muṭlaḳ izḥār eyledi Kendidür kim kendisine ‘arz-ı dīdār eyledi	Ḥamdülillāh ırgürüp dārü’ş-şifā-yı vaḥdete Ża‘fî-i bî-çārenūñ derdine tīmār eyledi	Gazel 14	---/--- ---/---	DZG 114b. DZG’de 15 beyit.
45. 23a	Ḥacı Bektāş	Levḥ-i cebheñde ne taḳdīr itse kassām-ı ezel Geliserdür başuña gün ü gün bi’t-ḥayr u ya şer	Şarb kayalu yirde kāh at düz yürür ra‘nā aşar Kāh düz yirde yürüyem dir iken sürçer düşer	Gazel 3	---/--- ---/---	
46. 23a	‘Ėlî	Lafzatullāh elfi olmaz ḥalka raḥmetden cūdā İnkıṭā’-i ḡayr-i harfden remz iledür ber-Ḥudā	Lafzatullāh sırrına ḡāyet bulunmaz kes dilūñ ‘Ėlîyā ḡavḡayı terk it nice bir çün u çerā	Gazel 8	---/--- ---/---	

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
47 23b	Hasan Dede	Eşrefoğlu al haberi Bağçe bizüz gül bizdedür Biz ol Mevlâ'nuñ kılıyuz Yetmiş iki dil bizdedür	Kuldur Hasan Dede'm kuldur Bu ma' nâyı viren dildür Elif Haqq'a doğru yoldur Cim ararsañ dal bizdedür	Koşma 6	8'li hece	
48 23b- 24a	Dertli Kazak	Dil-berâ ağılatma beni Şâh-ı Merdân 'aşkına Dü cihânun reh-nümâsı Şîr-i Yezdân 'aşkına Şah Hasan şâhum Hüseyin-i Kerbelâ meydân için Luţf idüp afv eyle suçum ulu Sübhân 'aşkına	Dertli Kazak çıkma yoldan toğrı râha gel beri Şefa' at şefkat senündür ey Hasanü'l- Askerî Evliyâlar ser-fîrâzî pîrimüz Seyyid 'Alî Yâ ganî sen vir murâdum Mehdî devrân 'aşkına	Murab- ba 5	---/--- ---/---	
49 24a-b	Niyâzî	Rumûz-ı enbiyâyı vâkıf-ı esrâr olandan şor Ene'l-Haqq sırrını cândan geçüp ber-dâr olandan şor	Anadan toğma gözsüzler kemâhî görmez eşyâyı Niyâzî vech-i dildârı ulu'l-ebşâr olandan şor	Gazel 5	---/--- ---/---	NMD 77
50 24b- 25a	Mısrî	Zât-ı Haqq'da mahrem-i ' irfân olan aîlâr bizi 'İlm-i sırda baîr-ı bî-pâyân olan aîlâr bizi	Halkı koyup lâ-mekân ilinde menzil dutalı Mısrîyâ şol cânlarâ cânân olan aîlâr bizi	Gazel 9	---/--- ---/---	NMD 221
51 25a	Naşî	Hudâ zâhirdür ey gâfil işit kim halk durur mestür Hilâfın aîlayup zâhid şakın kim olma Haqq'dan dūr	Yeter bu pendün ey Naşî alan bir kilden almışdur Kulağın bursalar çengin Ene'l-Haqq çağırur tanbūr	Gazel 5	---/--- ---/---	NAD 222
52 25a-b	'Azbi	Her tarîkuñ virdi varsa 'aşıkuñ feryâdı var Kim bu yolda ehl-i 'aşkuñ Kays gibi irşadı var	'Azbi'yem men Haqq Habîbullâh'a ümmet olmuşam Herkesün hâlli hâline söylenür bir adı var	Gazel 5	---/--- ---/---	ABD 282
53 25b- 26a	'Azbi	Bu vücudum kal' asınuñ sırrınuñ pek taşıyam Tuymasun düşmen diyü esrârımı pek taşıyam	Leyse fi'd-dâri velâ gayrî diyen 'âşık gibi 'Azbi dervişem muhibbem bende-i Bektâşiyem	Gazel 5	---/--- ---/---	ABD 326
54 26a	Mısrî	İki kaşun arasında çekdi haqq-ı istivâ 'Alleme'l-esmâ'yı ta' lîm itdi ol haqqdan Hudâ	Kande birler Haqq'ı inkâr eyleyen bu Mısrî'yi Zâhir olmuş gün yüzinde nûr-ı zât-ı kibriyâ	Gazel 9	---/--- ---/---	NMD 8-9
55 26b	'Arşî	Bâ'-i Bismillâh ile Qur'ân'a itdüm iktidâ Kâf u yâ vü dâlî kıldum harf-i vâhidde edâ	Mazhar-ı Yâsîn kelâm-ı fazl-ı Haqq'am 'Arşîyâ Nuţk-ı pākūmden irür cāna şafâ cisme gıdâ	Gazel 7	---/--- ---/---	ARD 71
56 26b- 27a	Râ elif nûn vāv	Cāna mihrâb-ı münâcât oldı ebrû-yı hamuñ Kıble-i erbâb-ı hâcât oldı hüsn-i mebsemuñ	Râ elif'den nûn ile vāv oldı varluktan nişân 'Ayna 'ayn oldı 'Alî a'yânı 'ayn-ı 'âlemüñ	Gazel 13	---/--- ---/---	
57 27a-b	Mişâlî	Şubh-dem vaktinde açılmış gül-i handâna bağ Bülbül ol gül hasretinden itdiği efğâna bağ	Ey Mişâlî cân göziyle ol perî ruhsârenüñ Leblerinden zâhir oldı çeşme-i hayvâna bağ	Gazel 5	---/--- ---/---	MİD 214

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
58 27b	Şalâhî	İtmezüz kayd-ı sivāya i‘tibār ıtlākıyüz Her cihetden nāzır-ı envār-ı vech-i bākıyüz	Cevher-i tāt-ı kibār olsun Şalâhî çok degül Hāk-i pāy-ı mürşidān-ı enfüs-i ‘ıtlākıyüz	Gazel 7	---/--- ---/---	SUD 350-351
59 27b- 28a	Şalâhî	Levh-i dilde ders-i ‘aşkı tıfl-ı cān okur yazar Men ‘aref remzini ol sırdan nihān okur yazar	Naḥv-ı şarf ile Şalâhî maḥv u şaḥva ireli Nüşa-i Maḥşud’dan Rūḥu’l-Beyān okur yazar	Gazel 6	---/--- ---/---	SUD 324
60 28a	Şalâhî	Ey gönül cām-ı şarāb-ı erguvānıdır sözüñ Ma‘rifet bezminde ḥubb-ı cāvidānıdır sözüñ	Ey Şalâhî heft beyti iltizām itmekdesüñ Güvyā hep ma‘nî-i seb‘u’l-meşānî’dür sözüñ	Gazel 7	---/--- ---/---	SUD 377-378
61 28b- 29a	Sürürî	Tā kelāmullāh-ı nāṭıḳ ḥüccet-i tenzıldür ‘Alleme’l-esmā’-i ḥüsnüñ şüreti te’vıldür Leşker-i ervāḥa bu söz kuvvet-i taḥşıldür Kim ‘Alî’nüñ Zülfiḳār’ı sîn mîm ‘ayn’dur	Tā Sürürî’dür kelāmullāh-ı nāṭıḳ çākeri Oldı Ḥayder kullarınüñ kemterinüñ kemteri Zî-hidāyet kim aña oldı imāmüñ ‘askeri Kim ‘Alî’nüñ Zülfiḳār’ı sîn mîm ‘ayn’dur	Murab- ba 15	---/--- ---/---	ASD 238-240
62 29a-b	Sürürî	Ey muşḥaf-ı kerîm [u] kelām-ı Ḥudā ‘Alî V’ey nāme-i ḳadîm [u] imām-ı ḥudā ‘Alî	Töngil Sürürî dāmen-i Āl-i Ābā’ya kim ‘Ālemde dest-gir ola dā’im saña ‘Alî	Gazel 7	---/--- ---/---	ASD 282
63 29b	Sürürî	Ey ḥaṭuñ Ḥızr u dehānuñ çeşme-i ḥayvānımız ‘Ārızuñ ‘arş u yañaḡuñ şüret-i Raḥmān’ımız	Ey Sürürî ol leb-i mu‘ciz kelāmuñ yādına Leşker-i ervāḥ olur her dem bizüm mihmānımız	Gazel 7	---/--- ---/---	ASD 261
64 29b- 30a	Eşrefoğlu Rūmî	Yüzüñi görelî ḥayrān olmışam Bilmezem ben ben mi yā sen olmışam	Gerçi kim ben Eşrefoğlu Rūmî’em Cümleñüñ istediği ben olmışam	Gazel 9	---/--- ---	ERD 310-311
65 30a-b	Eşrefoğlu Rūmî	Tecellî şevḳ-i dîdāruñ beni mest eyledi ḥayrān Ene’l-Ḥaḳ sırrını cānum anuñçün ḳılmadum pinhān	Şanursın Eşrefoğlu’yam ne Rūmî’yem ne İznîkî Benem ol dā’imü’l-Bākî görindüm şüretā insān	Gazel 17	---/--- ---/---	ERD 334-336 ERD’de 19 beyit.
66 30b	Sürürî	Zāhidā ḳılmış ḳurı sevdā seni yā bes mizāc Bes şarāb-ı nāb ile ḳılmaḡ gerek saña ‘ilāc	Ey Sürürî cām-ı Cem nüş eyle kim gerdün-ı dūn Nice biñ İskender ü Dārā’yı ḳılmışdur ‘acāc	Gazel 7	---/--- ---/---	ASD 213
67 30b- 31a	Sürürî	Şūfî ki gider mescide mey-ḥāneye gelmez Bir ḥāneye varur yine bir ḥāneye gelmez	Gel gitme daḡı encümen-i va‘za Sürürî Kim ‘aşık olan şoḡbet-i efsāneye gelmez	Gazel 6	---/--- ---/---	ASD’de bulunmamaktadır.
68 31a	Sürürî	Sākıyā cām-ı muşaffā şun ki gül devrānıdır ‘İyş u ‘işret idelüm beş gün ki dünyā fān’dür	Ey Sürürî geṣme meyden kim bu fānî dünyāda Kim ki meyden geṣse nüş itdigi bağı kanıdır	Gazel 5	---/--- ---/---	ASD 234
69 31b	Vehābî	Ḥālîḳ’uñ şun ‘ḥaḳıyçün derde dermān sendedür Dört kitābuñ ma‘nası deryā-yı ‘ummān sendedür	Ümmetisin ḡam yime miskīn Vehābî derdmend Ol Muḥammed Muştāfā gün gibi ‘ayan sendedür	Gazel 5	---/--- ---/---	VÜD 337

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
70 31b	Vāhibî	Ol velāyet tahtınuñ sırr-ı kemālidür ‘Alî Ol velāyet bahtınuñ sırr-ı cemālidür ‘Alî	Şorması lâzım degül virdüm haber dir Vāhibî Bildigüm budur benüm sırr-ı zülālidür ‘Alî	Gazel 5	-.--/-.-- -.--/-.--	VÜD 403-404
71 31b- 32a	Vāhib	Dört kitābı bilmege gör nice bürhāndur ‘Alî Ol velāyet tahtınuñ içinde sulţāndur Alî	Medhinüñ bir harfidür bu Vāhib’üñ yād itdügi Tāz’açılmış gül gibi gör nice ḥandāndur ‘Alî	Gazel 11	-.--/-.-- -.--/-.--	VÜD 407-408
72 32a	Vāhibî	Derdine dermān şoran ‘aşıklarun dermānı hū Şıdkına imān şoran şādıklarun bürhānı hū	Lām-elif lâ-raybe’den söyler Vāhibî tevḥîdi Koḥusı ‘aşkdan gelür ‘aşıklarun reyḥānı hū	Gazel 5	-.--/-.-- -.--/-.--	VÜD 505
73 32b	Vāhib Ümmî	Aldum getürdüm şataram bāzār iden gelsün beri Bu tevḥidün Mañşür’ıyam ber-dār iden gelsün beri	Vāhib Ümmî ḥālinedür toḡrı anuñ yolundadır ‘İlm-i ḥikmet dilindedür ikrār iden gelsün beri	Gazel 5	16’lı hece	VÜD 409
74 32b- 33a	Vāhib Ümmî	Dünyanın ḥālin şorarsañ bir ulu kar-ḥānedür Bunda nefsin bilmeyenler ‘aqlı yok divānedür	Vāhib Ümmî derdmendün tevḥîdi muṭlak kelām ‘Aşk şarābın nüş iden ayık degül mestānedür	Gazel 5	-.--/-.-- -.--/-.--	VÜD’de bulunmamaktadır.
75 33a	‘Aşkî	Çeşm-i cāna kühl olaldan ḥāk-i pāy-ı çār-yār Gönlüme irişdi feyz-i rüşenā-yı çār-yār	Yā İlāhî birligün ḥaqqı Ḥabîb’ün ‘aşkına Dil iki ‘ālemde olsun mübtelā-yı çār-yār	Kaside 11	-.--/-.-- -.--/-.--	AŞD 2/16-17
76 33a- 34a	‘Aşkî	Virmişüz çün yaḳamuz dest-i rızāya yā ‘Alî Göz ucuyla bir nazar kıl biz gedāya yā ‘Alî	Düşmenüñe Zülfiḳār’uñ gibi ursın kendüyü Sen ḳafādār ol bu ‘Aşkî mübtelāya yā ‘Alî	Kaside 24	-.--/-.-- -.--/-.--	AŞD 2/17-19 AŞD’de 26 beyit.
77 34a	‘Aşkî	Dürr-i deryā-yı velāyet sırr-ı Ḥaydar’dur Ḥüseyn Yā Ḥasan’la bir deñizde iki gevherdür Ḥüseyn	Ḥamdülillāh cānumuñ mülkinde cānumdur Ḥasan Gönlümüñ tahtında sulţān-ı muzaḳferdür Ḥüseyn	Kaside 13	-.--/-.-- -.--/-.--	AŞD 2/19-20
78 34b	‘Aşkî	Gülşen-i bağ-ı Muḥammed gülleri İki ‘ālemde öter bülbülleri Diñleyin siz ‘ayn-ı cem erenleri Kıl şefā‘at Şāh Ḥüseyn sırr-ı ‘Alî Şol muḥarremde şehîd oldu velî	Hem Ḥüseyn’i yād iden ehl-i vefā Cedd-i vālāsi Muḥammed Muştafā Bendesidür ‘aşıkānuñ ‘Aşkî’ya Kıl şefā‘at Şāh Ḥüseyn sırr-ı ‘Alî Şol muḥarremde şehîd oldu velî	Muham mes 4	-.--/-.-- -.-	AŞD’de bulunmamaktadır.
79 34b	Sürürî	Güneş cemālünü gördi kim ey hilāl ebrū Didi ta‘accüb idüp <i>Lā ilāhe illā hū</i>	Hoş ol zamān ki göricek Sürürî bendeñi sen Tebessüm eyleyüp itdün raḳıbe kimdür bu	Gazel 5	-.--/-.-- -.--/-.--	ASD 280
80 35a	Sürürî	Çün şüret-i Ādem’de gösterdi özin Allāh Kıl secde aña olma İblīs gibi güm-rāh	Ḳaşuñla gözün vaşfın kim şorsa Sürüriden Fi’l-ḥāl-i sücüd idüp eydür ki kelāmullāh	Gazel 7	---/--- ---/---	ASD’de bulunmamaktadır.

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
81 35a-35b	Haṭāyī	Hüsün içinde bāy imişsin yā ‘Alī senden meded Gökyüzünde ay imişsin yā ‘Alī senden meded	Birlüğe bel bağlayupdur bu Haṭāyī derdmend Vāhid ü yektā imişsin yā ‘Alī senden meded	Gazel 10	---/--- ---/---	ŞHD-MM 285-286 ŞHD-SNE 144 Dîvân neşirleri ile M arasında büyük farklılıklar bulunmaktadır.
82 35b-36a	Naḫşī	Dilā el-fakru faḥri’den nedür maḫşūd-ı sulṭānī Ki itmişler küfürdür bu benüm ey cānumuñ cānı	Irılmaz rāh-ı Aḥmed’den alupdur menzilüñ Naḫşī Anuñçün küfr ü dîn tutmaz olupdur cümleden fānī	Gazel 6	---/--- ---/---	NAD 329
83 36a-b	Şems-i Tebrizî	حقیقت همه اشیا علیست جل جلال نظر بود دیده بینا علیست جل جلال	بگویم که منم آن شمس تبریزی که کشت دوش شیا علیست جل جلال	Gazel 12	---/--- ---/---	
84 37a	Mollā-yı Rūm	دفتر اسرار را کوش کن دم مزین نکته گفتار را کوش کن دم مزین	گفته ام دی دم دوز و شب آنی وفا مدح شاه اولیا کوش کن دم مزین	Gazel 12	---/--- --	
85 37a-38b	Rūhī	Sākiyā mey şun bize bārī Hudā’nuñ ‘aşkına Sürelüm bir dem Muḥammed Muştafā’nuñ ‘aşkına İdelüm ‘işret ‘Alīyyü’l-Murtażā’nuñ ‘aşkına Nüş idelüm Şāh Ḥasan Ḥulḳ-ı Rızā’nuñ ‘aşkına Cüş idelüm Şāh Ḥüseyn-i Kerbelā’nuñ ‘aşkına	Rūhī’yüz her nesnenüñ aşlı bizüz hem şeş cihāt Tā ezelden hem biz olduk cümle zerrāta ze[v]āt Ol Ḥabīb’üñ mu‘ciziyle kılmışuz eşkālī māt A‘zam-ı esmā bizüz kim bizden olur nūr-ı zāt Cānumuz olsun fedā Āl-i ‘Abā’nuñ ‘aşkına	Muham mes 12	---/--- ---/---	BRD’de bulunmamaktadır.
86 39a	Nesīmī	Ehl-i imān işlerüñ şu demde inkār itdiler Çün Nesīmī’yi Haleb şehrinde ber-dār itdiler	Ey Nesīmī vāşıl olduñ hālik-ı sübhāna sen Cennetü’l-me’vā’yı bulduñ yiri gülzār itdiler	Gazel 7	---/--- ---/---	KN 80, ND-HA 376
87 39a	Nesīmī	Yār beni katl eylese katlüm helāldür kime ne Ben bilürem ne çekerem āh u zārum kime ne	Nesāmī’nuñ sözine çünkim ḥaṭādur didiler Benüm ancak şol ḳadardur ıstılāḥum kime ne	Gazel 5	---/--- ---/---	KN 49-50 KN’de 4 beyittir.
88 39a	Nesīmī	Göñül şād ol melül olma cihānuñ yoğı varından Daḫı hoş gör çün ‘ākilsün ne ḫaşıl intizārından	Nesīmī’nuñ sözün ey cān işit gel cān kulağıyla Ki Ḥaḳ sırrın ‘ayān eyler ‘Alī’nuñ Zülfiḳār’ından	Gazel 5	---/--- ---/---	KN 69 KN’de 6 beyittir.
89 39b-41a	Ca‘ferī	Elā ey sā’il-i evşāf-ı Ḥayder Hevādār-ı Nebī ‘amm-i Peyamber	Ki senüñ bir kemine kemterüñdür Ġulām-ı ḫanedān-ı Ḥayder’üñdür	Mesne- vi	---/--- --	CD 182-194 CD’de 79 beyittir.
90 41b	Nesīmī	Ḥilkatinden ‘ālemüñ maḫbūb-ı Rahmān’dur ğaraz Evliyālar serveri hem Şāh-ı Merdān’dur ğaraz	Ey Nesīmī men ‘aref sırrın bilendür ādemī Ādemilük şüretinden ‘ilm-i ‘irfāndur ğaraz	Gazel 5	---/--- ---/---	KN 56

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
91 41b	Nesîmî	Ezelden pîr-i ‘aşkuñ perveriyüz Tarîk-ı ehl-i faẓluñ reh-beriyüz	Nesîmî’yem Mevālî Âl-i Hâydar ‘Alî’nün Kanberi’nün kanberiyüz	Gazel 10	.---/.--- .-	KN 93
92 41b- 42a	Nesîmî	Sensin evvel mazhar-ı zât yâ Muhammed Muştafâ Sensin evvel şâh velâyet yâ ‘Aliyyü’l-Murtaẓâ	Çün Nesîmî’dür haqîkat bende-i luţf-ı Hudâ Dest-gîr-i Şâh-ı Merdân evliyâ vü enbiyâ	Gazel 7	-.---/-.-- -.---/-.--	Şiir, ND-HA, KN ve Seyyid Nesîmî Dîvânı’nın yurt dışı neşirlerinde bulunmamaktadır.
93 42a	Nesîmî	‘Âlem yüzine şaldı ziyâ âl-i Muhammed Hayvân ne bilür dān bilür hâl-i Muhammed Seyfin şakıdup geldi yine âl-i Muhammed Tâ şallü ‘alâ seyyidinâ âl-i Muhammed	Mehdî zühür ide ‘âleme kalmaya perde Yezîdî olan geçse gerek tîğ-i serde Nesîmî Şâhuñ medhîn okur şâm u şehirde Tâ şallü ‘alâ seyyidinâ âl-i Muhammed	Murab- ba 5	---/.--- ---/.---	KN 91
94 42a- 43a	‘Arşî	Yâ ‘Alî esrâr-ı Faẓl-ı Kibriyâ’sın yâ ‘Alî Yâ ‘Alî bâb-ı ‘ulûm-ı Muştafâ’sın yâ ‘Alî	Yâ ‘Alî kalmışlara sensin olan feryâd-res ‘Âciz ü üftâdeye müşkil-güşâsın yâ ‘Alî	Kaside 23	-.---/-.-- -.---/--	ARD 62-63
95 43a	Nesîmî	Sâkiyâ bir cur‘a şun ehl-i şafānuñ ‘aşkına Sâķ-i kevşer ‘Aliyyü’l-Murtaẓâ’nuñ ‘aşkına	Ey Nesîmî sen de öldür ol Yezîd ü müşriki Er degüldür kim ki çalmaz tîği anuñ ‘aşkına	Gazel 9	-.---/-.-- -.---/--	KN 46, ND-HA 669 KN’de 7 beyit.
96 43a-b	Halîlî	Cemālûñ vaşfin ey dil-ber egerçi sende cân söyler Lebûñ esrârını ‘aşkuñ velikin râygân söyler Ki nuţkuñ emr-i Haķ’dur men ‘aref sırrın ‘ayân söyler Eyâ sen şanma kim senden bu güftârı dehân söyler Veyâ terkîb olan ‘unşur yâhûd lahm-i zebân söyler	Gönül gözini ğafletten açan ‘âşıklar ey Nakşî Olardur Haķķ’ı bātıldan seçen ‘âşıklar ey Nakşî Halîlî gibi varından geçen ‘âşıklar ey Nakşî Seķâhüm rabbühüm hamrın içen ‘âşıklar ey Nakşî İrer ma’ şükına anlar mekândan lâ-mekân söyler	Muham mes 7	---/.--- ---/.---	HMD 131-134
97 43b- 44b	Vîrânî	Ey ümmet-i Muhammed yâri ol Âl-i Merdân Hasan yolında cânı virgil bulasın îmân	Ben bendesinüñ ismin Vîrânî didi Hâydar Cismümde Muhammed cân cânümde ‘Alî cânân	Kaside 25	---/.-- ---/.--	VİD 368-370

Tablo 3.3. (devam)''

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
98 44b	Ḥaṭāyī	İbtidādan yol şorarsañ Yol Muḥammed ‘Alī’nüñdür Yetmiş iki dil şorarsañ Dil Muḥammed ‘Alī’nüñdür	Ḥaṭāyī hasta olmuş inler Mevlā ile göñlin egler Nūr olmuş ‘āleme toğar Nūr Muḥammed ‘Alī’nüñdür	Koşma 6	8’li hece	ŞHD-SNE 117 ŞHD-SNE’de 7 beyit.
99 44b- 45a	Ḥaṭāyī	Yakın bil ebcedi bürhān ‘Alī’dür Beyān-ı tevḥīd ü Qur’ān ‘Alī’dür	Bu bî-çāre Ḥaṭāyī’nüñ penāhı Devāsuz derdlere dermān ‘Alī’dür	Gazel 20	.---/--- .--	ŞHS-SNE 168-169
100 45a	Fāzıl	Şem’-i ‘aşk-ı ḥaseneynem ‘Alevi’yem ‘Alevi Rūḥ-ı a’ dāyı yaqar āteş-i āhum ‘alevi	Eylemiş Fāzıl[ı] bülbül gibi zār u nālān Ol iki gonca-i ne’şküfte-i bağ-ı nebevī	Gazel 5	---/--- ---/---	EFD 937
101 45b	Fuzūlî	Rev-reh-i ‘irfāna besdür sāğar u şahbā delil Kim mey ü ḥurşidden bulmuş temennāsın ḥalil	Ey Fuzūlî ḥublar zıkr-i ḥayāliyle ḥoşam Şükr kim kesb itmişem ‘ālemde bir zıkr-i cemil	Gazel 7	---/--- ---/---	FD 301
102 45b- 46a	Fuzūlî	Ramażān oldı çeküp şāhid-i mey perdeye rû Mey içün çeng dutup ta’ziye açdı gisû	Ramażan oldı budur vehmi Fuzūlî’nüñ kim Nice gün içmeye mey zühd ile nā-geh duta ḥû	Gazel 8	---/--- ---/---	FD 363
103 46a	Rūḥî	Şanma meyden Ramażān olmağ ile nevmidüz Rûz u şeb muntazır-ı cām-ı hilāl-i ‘idüz	Ālet-i bezmi müheyyā idüben ey Rūḥî Rûz [u] şeb muntazır-ı cām-ı hilāl-i ‘idüz	Gazel 5	---/--- ---/---	BRD 2/635
104 46a-b	‘Azmi	Ey vücūdî zāt-ı pākūñ kâ’inatūñ evveli Tā ezel Qālū Belî’den nuṭkuña didüm belî ‘Aşk-ı pākūñdür olan mir’at-ı ḳalbūñ şayḳalı N’ola teslim eyler isem yoluña cān u dili Āstānuñdur bugün ehl-i fenānun menzili Vechine her kim irişse şübhesüz olur velî Tutmuşam çün Fazl-ı Yezdān’uñ tarīḳında eli Ger olursam tañ mıdur ehl-i fenānuñ ekmeli Mażhar-ı te’vîl-i āyāt-ı İlāhî olalı Zāhirüm şer’-i Muḥammed bâṭınım sırr-ı ‘Alî	Ḳābe kavseyn ile ev ednā cevābı bendedür Ya’ n’ḳāşuñ kirpigüñ zülfüñ ḥesābı bendedür Dört kitābuñ ṭālibā miftāḥ-ı bâbı bendedür Genc-i ma’nide yoluñ genc-i ḥarābı bendedür Ḥayme-i mi’āduñ evtād [u] tınābı bendedür Yetmiş iki milletüñ şuḥf u kitābı bendedür Ehl-i ‘aşkuñ süziş ü ceng ü zebānı bendedür Sāḳ’jem ‘ilm-i İlāhî’nüñ şarābı bendedür Fazl-ı Raḥmān’uñ ḥitāb-ı müstetābı bendedür Zāhirüm şer’-i Muḥammed bâṭınım sırr-ı ‘Alî	Muaş şer 4	---/--- ---/---	Eksiktir.
105 46b	Niyāzî	Bugün bir meclise vardum oturmuş pend ider vā’iz Okur açmış kitābını bu ḥalkı ağladur vā’iz	Yaraşur vā’z aña Ḥaḳḳ’a ki yanar yaqılır her dem Niyāzî’nüñ hemān ancak cihānda adıdur vā’iz	Gazel 5	.---/--- ---/---	NMD 105
106 47a	Vaḥdetî	Ders alaldan muşḥaf-ı ruḥsār-ı Fazlullāh’dan Vāḳıf-ı ‘ilm-i ledünnî olmuşam Allāh’dan	Vaḳt-i Ḥaḳ’dur sözlerüm dirsem ögüdi Vaḥdetî Men ‘aref sırrın bilelden ‘ārif-i billāhdan	Gazel 7	---/--- ---/---	VD 103

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
107 47a-48a	Vaḥdetî	Mir'ât-ı cemâlünde zühür eyledi Mevlâ Âyât-ı huṭûṭundadır esmâ vü müsemmâ	Cânân yüzünü Vaḥdet'îyâ cümlede gel gör Merdümlerüñi kılduñ ise nergis-i bînâ	Kaside 35	---/---. ---/---	VD 6-7
108 48a-b	Ḥaṭayî	Ġamuñdan gözlerüm 'ummân degül mi Vişâlûñ cism içinde cân degül mi	Günüñi hoş geçür sultân Ḥaṭâyî Gelen devrân 'aceb devrân degül mi	Gazel 9	---/---. --	ŞHD-MM 550-551 ŞHD-SNE 150-151 ŞHD-MM'de 7, ŞHD-SNE'de 6 beyittir.
109 48b	Ḥaṭayî	Dil-berâ bu derdüme dermân iderseñ vaḳtidür Bu fakîre luṭf ile iḥsân iderseñ vaḳtidür	Ḥayli vaḳtdür bu Ḥaṭâyî zûmet-i hicrân çeker Leblerüñi çeşme-i ḥayvân iderseñ vaḳtidür	Gazel 5	---/---. ---/---	ŞHD-MM 327
110 48b-49a	Vaḥdetî	Şüret-i Raḥman yüzüñ 'arş-ı Ḥudâ'dur şüretüñ Ger uyarsa şüret-i 'arş-ı Ḥudâ'ya sîretüñ	Vaḥdetî vaḥdet meyinden mest ü medhûş ol yürü Ger dilerseñ keşret içre dâ'im olsun vaḥdetüñ	Gazel 5	---/---. ---/---	VD 94-95
111 49a	Vaḥdetî	Vücüd-ı cüd-ı âbâduñ ki 'arş-ı faẓl-ı 'aẓamdur Şıfât-ı 'ayn-ı zâtıyla melâ'ikden mu'azzamdur	Ne bilsün mü'minüñ mi'racı sırrın her münâfık kim Saña bu sırrı bilmek Vaḥdetî Ḥaḳ'dan müsellemdür	Gazel 5	---/---. ---/---	VD 52-53
112 49a-b	Vaḥdetî	Âftâb-ı 'âlem-ârâ gökde birdür yirde biñ Mâh-ı bedr-i mihr-âsâ gökde birdür yirde biñ	'Ârifâne Vaḥdetî sırr-ı kulûba dâhil ol Ġâfil olma 'arş-ı a'lâ gökde birdür yirde biñ	Gazel 5	---/---. ---/---	VD 93-94
113 49b	Ferîdün	Zühd ile zâhid bulunmaz çünkü cennâtü'n-na'im Tut yolın mey-ḥânenüñ hezâ sırâta'l-müstakîm	Naẓm-ı eş'âr-ı Ferîdün oldu 'ayn-ı câriye Feyz-i Ḥaḳ'dur sözleri kad câe min kalb-i selîm	Gazel 5	---/---. ---/---	FRD 147-148
114 49b-50a	Vaḥdetî	Biz şarâb-ı 'aşkuñ ile kana gelmişlerdenüz Baş u cân terkin urup meydâna gelmişlerdenüz Âteş-i süzân-ı şevke yana gelmişlerdenüz Secde-i ḥâk-i der-i cânâna gelmişlerdenüz Dermendüz 'aşıkuz dermâna gelmişlerdenüz	Hem-dem [u] yâr [u] muşâhib olmazız nâ-dân ile Münisüz insâna yokdur işimiz şeytân ile Girmişüz fakr u fenâya terk-i baş u cân ile Çün müyesser oldu vuşlat ol gül-i ḥandân ile Bülbül-i güyâ gibi efğâna gelmişlerdenüz	Muham mes 5	---/---. ---/---	VD 21-22
115 50a-b	Vaḥdetî	Cânımı kaşuña kurbân ideyin n'olsa gerek Alnuma kilik-i kaẓâ çekdügi resm olsa gerek	Dem bu demdür berü gel bezm-i ğama Vaḥdetiyâ İçelüm bâde-i 'aşkı yiyelüm n'olsa gerek	Gazel 7	---/---. ---/---	VD 89
116 50b	Vaḥdetî	Mâh vechünde siyeh ḥâlûñ olaldan ṭarafeyn Dil ü cân arasına düşdi bu yüzden mâbeyn	Seb'añ Vaḥdetiyâ Ka'be kapusına aşup Görse taḥşin ide idi saña fahru's-şakaleyn	Gazel 7	---/---. ---/---	VD 101-102

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
117 50b- 51a	Vaḥdetī	Keff-i desti o meḥūñ mihr-i felekdür der-müşť Pertev-i şa' şa' adur anda olan penc-engüşť	Şöyle nāzūk ideyin vaşť-ı miyānın yāruñ Aññ hiç añlamaya Vaḥdetī her ṭab' -ı dūrüşť	Gazel 5	..--/..-- ..--/..-	VD 45-46
118 51a-b	Nāṭıķī	Görinür yār gehī ḥāk ile mā şeklinde Geh ider cilve-geri nār-ı hevā şeklinde Yüzini seyr ideli bedr-i dücā şeklinde Zātımız fehm ideli fażl-ı Ḥudā şeklinde ‘ Ārifāne gezerüz ehl-i fenā şeklinde	Nāṭıķī cevher imiş ‘ aşķ ten-i ādemde ‘ Aşķ eger olmasa olmazdı benī ādemde Ḥoş buyurmuşdur o kim oldı Mesīḥā-demde Vaḥdetī ‘ aşķ-ı ilāhīdür iki ‘ ālemde Nev-be-nev cilve ider şāḥ-ı gedā şeklinde	Tahmis 8	..--/..-- ..--/..-	ND 220-221
119 51b- 52a	Muķīmī	Dil-berā vechūñ senūñ ‘ ayn-ı kelāmullāhdur Naķş-ı kudret ‘ ilm-i ḥikmet sırr-ı Fażlullāḥ’dur Şāhidüm Ḥak’dur delilüm kul kefā billāḥ’dur Her ne söz kim söylenür ‘ ayn-ı kelāmullāhdur Vāķıf olmayan bu sırā lā-cerem güm-rāhdur	Ey Muķīmī Ḥaķ cemālin görene Ḥaķ raḥm ider Ḥaķķı bil ḥāk-ı siyehden cism-i şüret laḥm ider Münkir-i efsürde-dil baķup bu yüzden vehm ider Ža’ fiyā şaķķu’l-kamer sırrını her kim fehm ider Āsmān-ı ‘ ālem üzre ḥoş münevver māhidür	Tahmis 5	-.--/-.-- -.--/-.-	
120 52a	Sürürī	Fażl-ı Ḥaķ’dan kāşif-i gencine-i eşyā bizüz ‘ Ālim-i ta’ līm-i’ ilm-i ‘ alleme’l-esmā bizüz	Ey Sürürī Fażl-ı Yezdān’uñ beyānından berü İsm-i a’zam vechimüzdür cāmī’ -i eşyā bizüz	Gazel 7	-.--/-.-- -.--/-.-	ASD 259
121 52b	Vaḥdetī	Ḥamdülillāḥ ki dilā mażhar-ı fehm-ārāyem Evc-i rif’ atda Hümā gibi semen-simāyem Ḳāf-ı kudretde bugün sākin-i bī-pervāyem N’ola dehr içre nişānum yoğ ise ‘ Anķā’yem Ne ‘ aceb seyl gibi çağlasam deryāyem	Vaḥdetī şüret-i şekl-i beşer-i ekremde Gelmişem aḥsen-i taķvīm’e benī ādemde İbn-i Meryem geçinüp vāsıta-i ḥātemde Bāķiyā nūr-ı Muḥammed Ḥaķ için ‘ ālemde Dem-i cān-baḥş ile nazm içre bugün İsā’yem	Tahmis 5	..--/..-- ..--/..-	VD 30-31
122 52b- 53a	Ferīdün	Bu nuķuş-ı kā’ināt-ārāyı bildüm neydüğün Ḥāme-i şüret-keş-i ma’ nā-yı bildüm neydüğün	Ey Ferīdün nefḥa-i rūḥu’l-ḳuds’den feyz alup Nuṭķ-ı cān-baḥş-dem-i ‘ İsā’yı bildüm neydüğün	Gazel 7	-.--/-.-- -.--/-.-	FRD 157
123 53a-b	Vuşlat	Aldum ezeli dost haberin Şāḥ-ı ‘ Alī’den Açıldı yolum ‘ aşķ ile erkān-ı ‘ Alī’den	Vuşlat görünür bāb-ı ‘ ulūmuñ ḳademinde Gelsün dileyen var ise ‘ irfān-ı ‘ Alī’den	Gazel 17	--./--. .-./--	VUD 219-221
124 53b	Vuşlat	Devr-i eyyām eyleyüp ‘ aşr-ı Muḥarrem’dür gelen Añla ey dil cümle varı ağladan mātem budur Bu ‘ ayāndur dost rızāsıyçün şehīd-i cān olan Cümle ḥaķķı zārı zārı inleden mātem budur	Ḥasret ile cümle-i zī-rūḥı ol dem ağladup Evliyāya emr ile dergāḥına al bağladup ‘ Aşķ-ı sūzān içre Vuşlat cān [u] gönölüñ ṭağladup Derd ile her dem seni ḳan ağladan mātem budur	Murab- ba 5	-.--/-.-- -.--/-.-	VUD 139

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
125 53b- 54a	Vuşlat	Çün Muḥarrem geldi gözler yaşı döndi sellere Mâtemünle yandı cânım ey şehîd-i Kerbelâ Ḥasretünle zıkr-i hicrân oldu tekrâr dillere Mâtemünle yandı cânım ey şehîd-i Kerbelâ	Cedd-i a‘lâsı Muḥammed’dür o şâheynün velî Enbiyâ vü evliyânun inledi cân u dili Cümle pîrân-ı tarîkat hem daḥı Vuşlat kulu Mâtemünle yandı cânım ey şehîd-i Kerbelâ	Murab- ba 4	-.--/-.-- -.--/-.--	VUD 236-237 VUD’da 3 bent.
126 54a	‘Aṭâ	Âl-i ‘Alî nûr-ı Nebî cem‘ oluben geldi belî Tutdı cihânı ser-ta-ser rûḥ-ı Nebî âl-i ‘Alî	Cümle aḥvâl-i evliyâ Allāhu Mevlânâ ‘Alî Şadr-ı ‘izzet buldı ‘Aṭâ Allāhu Mevlânâ ‘Alî	Gazel 6	--./--. --./--.	
127 54a	‘Azbi	Şanasın Tañrı’yı kendi gibi baḥîl bilür vâ‘iz Dimez bir kerre cennet var cehennem dir qalür vâ‘iz	Şırâtı kurdı mîzânı cehennemden haber söyler Şanasın ‘Azbi maḥşerden ‘alâmetle gelür vâ‘iz	Gazel 5	---/--- ---/---	ABD 301-302
128 54a-b	Mevlânâ	Olursa devletüm hem-dem kılsa tâlî‘üm yâri Vişâle degşürem hecri baña Ḥaḳ ırgüre yâri	‘Aceb ḥaddince Mevlânâ sözün Türkice nazm eyler Kelâmından olur ma‘lûm kişinün kendü miqdârı	Gazel 6	---/--- ---/---	
129 54b	Nesîmî	Aldanma gönül düny-e-i ḡaddârına kıl yuf Şol mekr idici kevkeb-i seyyârına kıl yuf	Tâ buldı Nesîmî ser-i küyünde maḳâmı Koydı çemen [ü] cennet [ü] gülzârına kıl yuf	Gazel 10	--./--. --./--	KN, ND-HA’da bulunmazken Nesîmî Dîvânı’nın Bakü Neşri ND-CG 2/538’de ve M. Fatih Köksal’ın makâlesi MFK 99’da mevcuttur.
130 54b- 55a	‘Arşî	Şâmiyân-ı bî-ḥayânun şüm endāmına yuf Düşmen-i Âl-i ‘Abâ ol ḳavm-i bed-nāmına yuf	‘Arşiyâ âl-i Resûl’i sevmeyen müşriklerün Devlet ü manşûbına ta‘zîm ü ikrāmına yuf	Gazel 9	-.--/-.-- -.--/-.--	ARD 229
131 55a	Vaḥdetî	Ben ol nuṭḳ-ı mu‘allâyam ki geldüm şekl-i insâna Zuhûr için tenezzül eyledüm bu ḥaṭṭ-ı imkāna	Ene’l-Ḥaḳ âyeti tañ mı okursa Vaḥdetî her dem Anı fehîm eylemez zâhid ki gelmez ‘aḳl u iz‘âna	Gazel 7	---/--- ---/---	VD 113-114
132 55a	Monlâ	Ḥıẓr’ı gördüm Ḥıẓr’a irdüm âb-ı ḥayvân isterem Himmet it pîrüm ben öldüm zinde kıl cân isterem	Şems-i Tebrîz’e yetişdüm ‘aşḳ ile Monlâ menem Hû diyüp girdüm semâ‘a devr-i irfân isterem	Gazel 5	-.--/-.-- -.--/-.--	
133 55b	‘Âşım	Ḥâlünî bilmez misin ey bî-edeb ḥayvân dede Ne şanursın kendünî bu ‘arşada nâ-dân dede	Dâmen-i ‘Âşım’a yüz sürüp necât bulmaz iseñ Dünye vü ‘uḳbâda nâlân ciğeri pürvân dede	Gazel 7	-.--/-.-- -.--/-.--	
134 55b	‘Âşım	Allâh Allâh ḳarşuma çıkdı bugün laḳlak dede Bu da ḥâlince şanur kendüsini vakvak dede	Ḳurd gibi hırşî bırak ḥür kuş gibi firârı ḳo ‘Âşım’uñ ḳulluḡına bel baḡla ey saḳ saḳ dede	Gazel 7	-.--/-.-- -.--/-.--	

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
135 55b-56a	‘Âşım	Gel bugün meydâne ey abdâl reviş Söyle baña bileyim қanden geliş	Қalbini feth itmediyse şol kişi ‘Âşım’â darb ile eyle yürüyiş	Gazel 7	-.--/-.-- -.-	
136 56a	‘Âşım	Eş-şalâ her kim gelür cân ile dīvāna şalâ Eş-şalâ her kim talebkâr olsa şirâne şalâ	Nām-ı şānum tutdı āfāk ile enfūs ‘ālemüñ Âşımâ imdi bugün cümle cihāna eş-şalâ	Gazel 9	-.--/-.-- -.--/-.-	
137 56a-b	‘Âşım	Bir belâ tol’ ibrānuñ küstāhıyuz dostlar yine Mûsa’sından merdūd olmış mürdeye döndi yine	‘Alî nesli velî nesli menem şîr-i cihān nesli Veliler feyz alur benden menem kıtb-ı zamān nesli	Mesne- vi 8	-.--/-.-- -.--/-.- .---/.--- .---/.---	
138 56b	Abdāl Mûsâ	Kim bilür bizi nice şoydanuz Ne bir zerre otdan ne hōd şudanuz	Abdāl Mûsâ oldum geldüm cihāna ‘Ârif añlar bizi nice sırdanuz	Gazel 9	11’li hece	
139 56b-57a	Emîn	Meşrebidür herkese yārāndur Bektāşiler Kimse bilmez sırların seyrān durur Bektāşiler	Nāfda pāleheng tiğ-bend mürşide teslim olup Ey Emînâ sînesi ‘uryān durur Bektāşiler	Gazel 12	-.--/-.-- -.--/-.-	KN 78-79 KN’de 6 beyit
140 57a	Ahmed	Cihānuñ aşlı vü fer‘i hāķīķat bil ki ādemdür Mesih’a feyz olan Hāķ’dan bugün ādemdeki demdür	Bilürsin kenz-i mahfî’ye hāzîne oldıguñ ādem Anuñçün cümleden a‘lem melâ’ikden mükerremdür	Gazel 15	.---/.--- .---/.---	DAD 126-127
141 57b-59b	Resmî	Tā ezelden ehl-i imān oldılar Bektāşiler Emr-i Hāķķ’a imtişāl gösterdiler Bektāşiler	Yā Muḥammed yā ‘Alî yā Hācı Bektāş-ı Velî İttifāķan cürmüñi sizden diler Bektāşiler	Kaside 89	-.--/-.-- -.--/-.-	RBD 104-113
142 59b	Fuzûlî	Ağlaram şubḥa degin şabr ile Eyyüb müyem Dökerem göz yaşını hecr ile Ya‘ķūb muyam	Ey leb-i gonca Fuzûlî nice ķan ağlamasun Dest-i cevruñle bükersin meni mektûb muyam	Gazel 5	..--/..-- ..--/..-	FD’de bulunmamaktadır.
143 60a	Yûnus	Şehîdlerüñ ser-çeşmesi Evliyānuñ gözi yaşı Enbiyānun bağı başı Ḥasan ile Ḥüseyn’dür	Yûnus eydür dünyā fānî Senden evvel gelen ķanı Budur uçmağıñ sultānı Ḥasan ile Ḥüseyn’dür	Koşma 7	8’li hece	YEK 4/53-54
144 60a	Faşıḥ	Bu mâtemde olan derd ile hicrāna devā olmaz Bu feryād-ı Ḥüseyn ile daḥı ‘uşşāķ nevā olmaz	Faşıḥā nüh-felek yāķūt-ı rummān ile pür olsa O mihr-i ‘ālemüñ bir ķatre ķanına behā olmaz	Gazel 6	.---/.--- .---/.---	
145 60a	Zekî	Medḥ-i Ḥaydar’da lisānum eyle gūyā yā İlāh Ḥüsni görmekde çeşmüm eyle bînā pādīşāh	Ḥāk-i pāy-ı Murtażā’ya sür yüzün sen yā Zekî ‘Aşķ ile vaşf it ‘Alî’yi şevķ ile sen söyle āh	Gazel 5	-.--/-.-- -.--/-.-	ZED 395

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
146 60b	Şeherî	Yine seyyâh oluben destüme aldum teberi Yine men ‘azm-i diyâr itmeye itdüm seferi Dün [ü] gün âh iderek yârumı buldum şeherî Münkirün taşına gerçi men virdüm siperi Tevbe tevbe dağı men kimseye itmem kederi Yüri ey zülf-i siyehüm nokţadan aldum haberi	Her ne bulduksa gönül cümlesi âdemde imiş Şeş cihât anlamayan yâs ile mâtemde imiş Şeherî Hâk deyüben hem-dem ile demde imiş Derd ile miñnet ile yâr ile bâzârda imiş Tevbe tevbe dağı men kimseye itmem kederi Yüri ey zülf-i siyehüm nokţadan aldum haberi	Müsed des 5	..--/..-- ..--/..--	
147 61a	Şirî	Urdı nevbet şubh-dem Keyhüsrev-i hâver zemîn Hayme-i zerrîn sütünün kurdı çarh-ı çarumîn Manzar-ı firûzeden zer halka tağdı la‘l-gîn İns ü cinne ger Süleymân ‘arz kıldı hâtemin Dîdeden gitdi sübül açıldı çeşm-i dür-bîn Hâkiyân urdı yine lâf-ı hevâ-yı âteşin Çıkıdı neyl-i hoşkadan bir gevher-i ‘âlî-nigîn Toğdı mihr-i ‘âlem-ârâ nûr ile taldı zemîn	Hzret-i Şiddîk-ı ekberdür emîr-i yâr-gâr Oldı aqdem ‘Ömer ile dîn-i Ahmed âşkâr Cem‘-i Kur‘ân itdi ‘Oşmân kaldı andan yâdgâr <i>Lâ fetâ illâ ‘Alî lâ seyfe illâ Zülfiķâr</i> Sâ‘ideyn-i ‘arşdur sıbteyn-i ma‘şüm süvâr Hamza vü ‘Abbâs ‘ammeyn-i resül-i Girdigâr Âl-i aşâbına anuñ Şiriyâ leyl ü nehâr Virdün olsun rıdvannullâhî ‘aleyhim ecma‘ in	Müsem men 5	-.--/-.-- -.--/-.--	
148 61b	Şirî	Pâ-bürehe Kazak Abdâl fenâ fakr-ı güzîd Fakr ile fahr idenün fahrî olur dâ‘im mezîd	Hânedân düşmenini sevse şakın ey Şirî La‘n[et]ullâh Yezîdân vü ‘alâ kavm-i Yezîd	Gazel 11	-.--/-.-- -.--/-.--	
149 61b- 62a	Şeyh Muham- med	Olup sırr-ı tarîkat içre bürhân Bilün rûh-ı revândur Hâcî Bektâş Kerâmetin a‘yân itdi o sulţân Bilün kuţb-ı cihândur Hâcî Bektâş	Gel imdi Şeyh Muhammed itme taţvîl Okı andan ledünnî ile tekmîl Ne canlar kıldılar kabrinde taşşîl Bilün şems-i cihândur Hâcî Bektâş	Murab- ba 11	.---/--- .---	
150 62b- 63a	Rüşdî	Ey dilâ keşretten el çek ehl-i Hâkķ’uñ râhı bir Añla illâ veche remzün kıl nazâr dîdârı bir Sil gönülden mâ-sivâyı vahdetün şeh-bâzı bir Gir muvaḥḥid bezmini sen añla her bir varı bir Dört kitâb nüṣṣa yedi fen on iki esrâr bir Güṣṣe dört iklim yedi râh on iki mi‘mâr bir	İt kalem resmin ta‘aķkul naķş-ı evrâk on iki Resm-i âdem merkez-i cisminde ilḥâk on iki Âl-i evlâdî imâmuñ şâh-ı ‘uşşâk on iki Rüşdiyâ esmâ‘-i ‘uşşâkiyede ezvâk on iki Dört kitâb nüṣṣa yedi fen on iki esrâr bir Güṣṣe dört iklim yedi râh on iki mi‘mâr bir	Müsed des 9	-.--/-.-- -.--/-.--	
151 63a	Virân Abdâl	Lâ fetâ illâ ‘Alî’dür Fazl-ı Hâk Yezdân’ımız Lâ fetâ illâ ‘Alî’dür şâhımız merdânımız	Bu Virân Abdal dilinde Lâ fetâ illâ ‘Alî Lâ fetâ illâ ‘Alî’dür zevķ ile sübhânımız	Gazel 9	-.--/-.-- -.--/-.--	VİD 241
152 63b- 64a	Emînî	Kitâb-ı Fazl-ı Yezdân’dur şehâ destünde beş parmak K’anuñ keşf-i kerâmâtı beyânullâhına müştâķ	Emînî Fazl-ı Yektâ’dan şehâdet sırrını bildün Saña şimdengirü Hâk’dan muķallid parmağın kırmak	Kaside 33	.---/--- .---/---	

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
153 64a-b	Naşî	Hiṭāb-ı ‘alleme’l-esmā rumûz-ı sırr-ı insāndur Kitāb-ı nokṭa-i evvel ḥaḳīkat ehl-i ‘irfāndur	Binā-yı dest-i ḳudretdür yıḳılmaz bilmiş ol Naşî Libāsın tāzeler ancak ‘aḳıllar bunda ḥayrāndur	Gazel 6	.---/--- ---/---	NAD 203
154 64b	Ḳādî	Ey yüzi muşḥaf müjûñ ḳaşuñ ṣaḳuñ ümmü’l-kitāb Ḳıl ḳalemle lem-yezel yazmış anı bî-irtiyāb	Ḳāḍiyā seb‘ u’l-meşānî remzini fehmi itmeyen Bilmez insān şehrini vallāhü a‘ lem bi’ş-şavāb	Gazel 5	-.--/-.-- -.--/-.--	KD 85
155 64b	Ḳādî	Mü’minüñ mi‘rācı hem dīnüñ ‘imādidur şalāt ‘Ārife keşf oldı bundan ‘ālem-i zāt u şifāt	Remz ile şerḥ eylemiş hem dü cihān esrārını İki reka‘ t içre Ḳādî ol muḥillü’l-müşkilāt	Gazel 6	-.--/-.-- -.--/-.--	KD 88
156 64b- 65a	Virānî	Kim ‘Alî celle celāldür cümle zāt uş şifāt Kim ‘Alî celle celāldür her şifāta ‘ayn-ı zāt	Kim ‘Alî celle celāldür bu Vîrānî dervîşüñ Kim ‘Alî celle celāldür dilde virdi her sâ āt	Gazel 7	-.--/-.-- -.--/-.--	VİD 140
157 65a	Ca‘ferî	Cihāna cism ile cāndur ‘Alî-i celle celāl İmām-ı kevn ü mekāndur ‘Alî-i celle celāl	Emindür kim ide Ca‘ferî’ye rahmet çün Raḥīm-i ‘ālemiyāndur ‘Alî-i celle celāl	Gazel 11	-.--/-.-- -.--/-.--	CD 454-456
158 65a-b	Virān Abdāl	Bi-ḥamdillāh şenā-güyem elümde defterüm vardur Dilümde lâ ilāh ile ‘aliyyü’l-ekberüm vardur	Vîrān Abdāl ki biñ cānum fedādur āl-i evlāda Münāfiḳ boynın urmağa elümde ḥançerüm vardur	Gazel 9	---/--- ---/---	VİD 191
159 65b- 66a	Virānî	Cevābum gūş-ı cān ile işit ey tālî’-i meş‘ūd Yüzüñ ḥarfından açıldı cihānda her ne var mevcūd Eger serçe degülseñ sen bu ‘Anḳā loḳmasın gel yud Hüve’l-evvel hüve’l-āḫir yüzündür ḳible-i ma‘būd Bu ma‘nāyı ḥadîşinde buyurdı Aḥmed ü Maḥmūd Cihāna gelmeden cānā hemān dīdār imiş maḳşūd	Vîrānî’nüñ ezel evvel bu oldı ahdi iḳrārı Hemān bir loḳma bir ḥırḳa ola bu dünyede kārı Budur bu ehl-i ‘işyānuñ murādı istegi varı İki ‘ālemde maḳşūdı ‘Alî vü āl-i dīdārı Bu ma‘nāyı ḥadîşinde buyurdı Aḥmed ü Maḥmūd Cihāna gelmeden cānā hemān dīdār imiş maḳşūd	Müsed- des 7	---/--- ---/---	VİD 580-581
160 66a	Virānî	Bu cihānuñ cümle hem varına [hem yoğına] yuf Bugünine yarına [yārına] ağıyārına yuf	Ey Vîrānî faḫr evinde cem‘-i māl idenlerüñ Rāhına erkānına hem kesb ile kārına yuf	Gazel 7	-.--/-.-- -.--/-.--	VİD271-272
161 66b- 67a	Ḥayretî	Ey reh-nümā-yı ḥayl-i muḥibbān yā ‘Alî V’ey pişvā-yı zümre-i merdān yā ‘Alî	Çek ḥ’ān-ı luṭfuñ kapuñ geldi Ḥayretî Muḥtāc [u] aç [u] vālih [ü] ḥayrān yā ‘Alî	Kaside 26	---/-.-- ---/-.--	HD 63-66 HD’de 29 beyit.
162 67a-b	Ḥayretî	Ey pādīşāh-ı zümre-i merdān yā Ḥüseyn V’ey server-i gürūh-ı şehidān yā Ḥüseyn	Budur ümīdimüz ḳamu aḫbāb-ı ḥānedān Maḫşer güninde ḳalmaya ‘aṭşān yā Ḥüseyn	Kaside 36	---/-.-- ---/-.--	HD 66-69
163 68a	Ḥayretî	Şüretā gerçi ki biz ḳaş göz temāşāsındayuz Zāhidā ma‘nāde Ḥaḳḳ’uñ ‘arş-ı a‘lāsındayuz	Muṣṭafā’nuñ ümmetiyüz Murtażā’nuñ bendesi Çāker-i Āl-i ‘Abā’yuz Ḥayretî tā zindeyüz	Kaside 18	-.--/-.-- -.--/-.--	HD 69-71 HD’de 19 beyit.
164 68b	Ḥayretî	Cāna ḳalmaz biz fedāyī cānlaruz Terk [ü] tecrīdüz fenāyī cānlaruz	Ḳaçma bizden Ḥayretî bigāne-vār Biz de bir ḳaç āşnāyī cānlaruz	Kaside 12	-.--/-.-- -.-	HD 71-72

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
165 68b	‘Arşî	Külâh-ı Hâcî Bektâş-ı Velî’yi Geyen idrâk ider sırr-ı ‘Alî’yi	Olur tâbi‘ tarîk-ı evliyâyâ Sevenler ‘Arşiyâ âl-i ‘Alî’yi	Gazel 5	.---/.--- .-	ARD 390
166 69a	Usûlî	Yâ İlâhî ravza-i cennet midür uşbu makâm Yâ ki beytullâhdur yâ secdegâh-ı hâş u ‘âm Yâ riyâz-ı ins ü cin yâ ravza-i hayrû’l-enâm Eşigine yüz sürer hayl-i melâ’ik şubh u şâm Cânuma irdi nidâ-yı gaybdan bu hoş peyâm Es-selâm ey Hâzret-i Şâh-ı Hürâsân es-selâm	(Eksiktir.)	Müsed- des 5	-.---/-.-- -.---/-.--	UD 124-125 UD’de 7 benddir. Müstensih de “eksiktir” diye derkenar etmiştir.
167 69a-b	Nesîmî	Es-selâm ey Şâh-ı Merdân es-selâm Es-selâm ey sırr-ı pinhân es-selâm	Ey Nesîmî Şâh’a vir yüz biñ selâm Es-selâm ey Şîr-i Yezdân es-selâm	Gazel 11	-.---/-.-- .-	KN 60-61
168 69b- 70a	Nesîmî	Gözün aç gör kim ey tâlib ‘Alî’dür ‘âleme server Muhammed ‘aşk ile deryâ ‘Alî’dür kıymet-i gevher	Nesîmî’nün dil [ü] cânı ‘Alî nûr ile nûrânî ‘Alî vâlâ ‘Alî vâlî ‘Alî’dür şâhib-i şaf-der	Gazel 16	.---/.--- .---/.---	ND-HA 263-264 (12 beyit) KN 80-81 (9 beyit)
169 70a-b	Seyfullâh	Cihâna rahmet-i Rahmân şefâ’at ıssı Aḥmed’dür Maḥabbet kıl anuñ evlâdına ‘ayn-i sa’âdetdür Muḥibb-i Ehl-i Beyt olmak iki ‘âlemde ‘izzetdür Maḥabbet itmeyen âl-i Resûl’e şanma ümmetdür Bi-ḥamdillâh benüm pîrüm ezel âl-i Muhammed’dür Ayağı bağıdığı toprak başuma tâc-ı devletdür	Severseñ Muştafâ neslin olursun bî-riyâ mü’min Hüseyn’i koyup eyler mi Yezîd’e iktidâ mü’min Olur mı Ehl-i Beyt’inden Resûl’ün yâ cüdâ mü’min Ümidüm var ki Seyfullâh’ı itmişdür Hüdâ mü’min Bi-ḥamdillâh benüm pîrüm ezel âl-i Muhammed’dür Ayağı bağıdığı toprak başumda tâc-ı devletdür	Müsed- des 5	.---/.--- .---/.---	SND 368-369
170 70b	Muḥyî	Niyâz-ı ‘arz-ı hâcâta ulu dergâhımız vardır Dil ü cândan münâcâta bizüm Allâh’ımız vardır	Günahkârem diyü Muḥyî ümidün kesme rahmetden Muhammed Muştafâ gibi şefâ’at-kânımız vardır	Gazel 5	.---/.--- .---/.---	Şiir, MMD’de güfte mecmualarından hareketle 3 beyit olarak neşredilmiştir.
171 70b	Resmî	Nâm-ı dervîş oldı çün beş harf ile ‘âlemde yâd Güş kıl tâ vaşf idem bir bir nedür bundan murâd	Harf-i mermüzât-ı dervîş ey Resmî uşbudur Şabr iden bu beş hisâle oldı ehl-i ictihâd	Gazel 6	-.---/-.-- -.---/-.--	RBD 148-149
172 70b- 71a	Resmî	Ḳıl şefâ’at sırr-ı tâ-hâ hel etâ vü ve’ḍ-ḍuḥâ Yâ Muhammed Muştafâ veyâ ‘Aliyyü’l-Murtaẓâ	Resmîyâ şıḍḳ ile her kim diye bir kez yâ ‘Alî Ḳoymadı vâdî-i hicrânda anı rûz-ı cezâ	Gazel 7	-.---/-.-- -.---/-.--	RBD 142-143

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
173 71a	‘Askerî	Reh-ber-i rāh-ı Hudā’sın yā ‘Aliyyü’l-Murtażā Maẓhar-ı zāt-ı Hudā’sın yā ‘Aliyyü’l-Murtażā	‘Askerî’dür nice şayd ide seni ol Һar mekes Murğ-ı lāhūt Hümā’sın yā ‘Aliyyü’l-Murtażā	Gazel 12	-.--/-.- -.--/-.-	AD 25-26 AD’de 13 beyit.
174 71b- 72a	Şāfi	Ey nūr-ı çeşm-i Ahmed-i Muhtār yā Hüseyn V’ey yādgār-ı Haydar-ı Kerrār yā Hüseyn	Olsun saña vü ālūne Rūhü’l-Emīn müdām Kerrübilerle medḥ ü şenā-ḥ’ān yā Hüseyn	Kaside 31	---/-.- ---/-.-	SFD 110-113
175 72a-b	Sezā’î	Ehl-i ‘aşka eş-şalā itdüm bugün mey-hāneden Lerze-nāk oldı felekler na’ra-i mestāneden	Ey Sezā’î baş u cāna Һalmasun derd ehli kim Vāşıl-ı cānān olan ‘aşıklara pervāneden	Gazel 5	-.--/-.- -.--/-.-	HSD 452
176 72b	Sezā’î	Cām-ı ‘aşkı nūş iden ol gözleri mestāneden Mest olup fark itmez oldı mescidi mey-hāneden	Vaḥdet içre āšnā idi Sezā’î baña yār Şimdi keşretde teğāfūl eyledi āyā neden	Gazel 5	-.--/-.- -.--/-.-	HSD 442
177 72b	Sezā’î	Şanma ey zāhid bizi kim ‘ālem-i keşretdeyüz Dīde-i cān ile bak kim yār ile ḥalvetdeyüz	Ḥalk içinde gerçi menfūruz Sezā’î ḡam degül Çünkü şāh-ı ‘aşka mensüb olmışuz rağbetdeyüz	Gazel 6	-.--/-.-	HSD 392
178 72b- 73a	Niyāzî	Dermān arardum derdüme derdüm baña dermān imiş Bürhān arardum aşluma aşlum baña bürhān imiş	İşit Niyāzî’nün sözün bir nesne örtmez Ḥaḡ yüzün Ḥak’dan ‘ayān bir nesne yok gözsüzlere pinhān imiş	Gazel 9	---/--.- ---/--.-	NMD 98
179 73a	Nesīmî	Gözlerün gamzeñ mu‘ayyen gösterür ve’n-nāzî‘āt Kaşlarun maḡhūr idüpdür leşker-i ve’l-‘ādiyāt	Çün seni sevdi gönülden bu Nesīmî ey nigār Cān-ı cānānsın ḡaḡīkat cismüne cānlar zekāt	Gazel 7	-.--/-.- -.--/-.-	ND-HA 210
180 73a	Eşrefoğlu Rūmî	Yüzünü göreliden ḡayrān olmuşam Ben beni bilmezem yā sen mi olmuşam	Gerçi ki ben Eşrefoğlu Rūmî’yem Cümleñün istedügi ben olmuşam	Gazel 6	-.--/-.- -.-	ERD 310-311 (Şiir mükerrer yazılmıştır.)
181 73b	Rāmiz	Yol ‘ālemünde bul beşerün sırrın ādem ol ‘Ālem tufeyl ola saña bābā-yı ‘ālem ol	Sırr-ı nefaḡtū hem-demisin Rāmizā bugün Her bir nefesde var dem-i ‘İsî’yle hem dem ol	Gazel 6	---/-.- ---/-.-	
182 73b	Ülfetî	Himmet umma her kişiden himmeti kendünde bul ‘Āḡil iseñ ey dil ancak devleti kendünde bul	Ey gönül dünyāda kaḡ’ā eyleme ālüftelik Ülfetiya eyler iseñ ülfeti kendünde bul	Gazel 5	-.--/-.- -.--/-.-	
183 73b- 74a	Nesīmî	Biz bu dünyā manşıbından ‘uzlet itmişlerdenüz Şanma [kim] bu dünyāya biz rağbet itmişlerdenüz	Ey Nesīmî müdde‘iler ta’n iderse ḡam degül Rāh-ı bātında ḡatı biz şöhet itmüşlerdenüz	Gazel 7	-.--/-.- -.--/-.-	Şiir, ND-HA, KN ve Seyyid Nesīmî Dīvānı’nın yurt dışı neşirlerinde bulunmamaktadır.

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
184 74a	‘Âşık ‘Ömer	‘Âşıkam ben gülşen-i hüsnüñe hayrānam ‘Alī Bir su ‘āl it var mı aşla cürm-i ‘işıyanum ‘Alī Hālūmi ‘arz itmege geldüm meded dīvānına Başuñ için hākkı icrā eyle sultānum ‘Alī	Yoluña olsun fedā āh dem-be-dem bu cān [u] ser Yok durur dünyā yüzinde saña beñzer ber-güzer Ölmeden bu hasret ile el-amān ‘Âşık ‘Ömer Gel yetiş imdāduma ey Şāh-ı Merdān’um ‘Alī	Murab- ba 4	-.--/-.-- -.--/-.--	AÖD’de bulunmamaktadır.
185 74a	Lā-yı mekān	Pāk eyle gönül çeşmesini tā durulınca Dik dur gözini gönülüne gönülün göz olunca	Ey Lā-yı mekān ben seni hoş çok aradum çok Sīnemde mukīm olucağıñ çāk duyulınca	Gazel 7	--./--. --./--.	LMD 207
186 74b	Kaygu- suz	Haber virdi bu sırrı ehl-i esrār Nedür bu sırrı gūş it diñle güftār	Benüm kaygum degüldür Kaygusuz’am Velikin kāşif-i sırr-ı rumūzam	Mesne- vi	.---/--- .--	KAK’ta bulunmamaktadır. AY 36-37.
187 75a	Kaygu- suz	Yücelerden yüce gördüm Erbābısın koca Tañrı ‘Ālim okur kelāmullāh Sen okursın hece Tañrı	Kaygusuz’am dir Yaradan Günde yüz biñ [iç] cür‘adan Kaldur perdeyi aradan Gezelüm bilece Tañrı	Koşma 5	8’li hece	KAK 861. KAK’ta 4 benddir.
188 75a	Haṭāyī	Bugün ğam tekyegāhında fedā bir cānımız vardır Gönül abdāl-ı ‘aşk olmuş gelüñ kurbānımız vardır	Haṭāyī bendesin añmış kerem bābuñ küşād itmiş Dimişler ol gedā gelsün aña ihsānımız vardır	Gazel 8	.---/--- .---/---	ŞHD-SNE 165
189 75a	Şāh Haṭāyī	Be erenler be ğāziler Gelen Murtażā ‘Alī’dür Yezīd’e bāṭın kılıçlar Çeken Murtażā ‘Alī’dür	Cennetüñ yemişi alma Şarar beñzüm şarar şolma Şāh Haṭāyīm inkār olma Gelen Murtażā ‘Alī’dür	Koşma 5	8’li hece	ŞHD-SNE 114-115
190 75b- 76a	Hācī Bektāş	Baş açık yalın ayak ‘üryāne gelmişlerdenüz Hāk-i pāy abdāl olup vīrāne gelmişlerdenüz	Gerçi kim eksikliyüz n’ola o Şāh’uñ hākkıçün Bir gedāyuz kim bugün şāhāne gelmişlerdenüz	Gazel 24	-.--/-.-- -.--/-.--	
191 76a	Nesīmī	Dil ü cān içre bil cānān ‘Alī’dür Benī ādem kamuya cān ‘Alī’dür	(Eksiktir.)	Gazel 7	.---/--- .--	Müstensih şiirin kenarına “Bu gazel Nesīmī’nindir. Eksiktir.” yazmıştır.
192 76a-b	Nesīmī	Atı Düldül kulu Kanber kılıcıdur Zülfiķār Ay [u] gün yıldız elinden sā‘ati leyl [ü] nehār Levh-i maḥfūzında yazmış Hālīk-i Perverdgār <i>Lā fetā illā ‘Alī lā seyfe illā Zülfiķār</i>	Ey Nesīmī dünya vü ‘uķbāda şāhumdur ‘Alī Dest-girüm dem-be-dem pūşt-penāhumdur ‘Alī Şacı çün levh-i qalem fażl-ı İlāh’umdur ‘Alī <i>Lā fetā illā ‘Alī lā seyfe illā Zülfiķār</i>	Murab- ba 5	-.--/-.-- -.--/-.--	KN 75. KN’de 4 benddir.

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
193 76b	Nesîmî	Oldı her kavlı-i şahîhüñ serverâ cevher hadîş Bir nübüvvet bahridür zâtuñ aña gevher hadîş	Câmi‘-i ‘âlem Nesîmî nice rûşen olmasun Anlara olmışdur meşâbih-i zîyâ-güster hadîş	Gazel 5	-.--/-.-- -.--/-.--	UBD 49-50
194 76b- 77a	Fuzûlî	Yakma cânım nâle-i bî-ihtiyârundan şaķın Dökme xanum âb-ı çeşm-i eşk-bârundan şaķın	Ey Fuzûlî kande maķbûbı ki sevseñ raķmı var Kıl hâzer ancak beni bî-râm yârundan şaķın	Gazel 8	-.--/-.-- -.--/-.--	FD 347
195 77a	Fuzûlî	Kerem kıl kesme sâķı ‘iltifâtuñ bî-nevâlardan Elûnden geldüġi hayrı dirîġ itme gedâlardan	Fuzûlî nâzeninler görseñ izhâr-ı niyâz eyle Terahhüm umsa ‘ayb olmaz gedâlar pâdişâhlardan	Gazel 8	.---/.--- .---/.---	FD 339 FD’de 9 beyittir.
196 77a	Niyâzî	Ey gönül gel gayrıdan geç ‘aşķa eyle iktidâ Zümre-i ehl-i haķîķat anı kılmuş muķtedâ	Ey Niyâzî mürşid isterseñ bu yolda ‘aşķa uy Enbiyâ vü evliyâyâ ‘aşķ olupdur reh-nümâ	Gazel 7	-.--/-.-- -.--/-.--	NMD 3
197 77b	Derviş Yûnus	Dervîşlûk dir ki baña Sen dervîş olamazsın Gör ne söyleyem saña Sen dervîş olamazsın	Dervîş Yûnus sen daķı Bir gördüġün kaķırsın Bu kaķımaķ sende var Sen dervîş olamazsın	Koşma 5	7’li hece	YEK’te bulunmamaktadır. YED-BT 104-105
198 77b	Hüdâyî	Tecellî-i cemâl ister gönül eglenmez eglenmez Tesellî-i vişâl ister gönül eglenmez eglenmez	Eger dünyâ eger ‘uķbâ vişâlûnsüz xurı sevdâ Hüdâyî n’eylesün Mevlâ gönül eglenmez eglenmez	Gazel 9	.---/.--- .---/.---	MHD 243-247
199 77b	Nûrî	Bezm-i ‘aşķuñ sâķiyâ peymânesidür bu gönül Li ma‘ allâh hâmrınuñ hum-hânesidür bu gönül	Nûr-ı zât[ı] zûlmet-i ‘unşurda yakmış bir çerâġ Ol çerâġuñ Nûriyâ pervânesidür bu gönül	Gazel 8	-.--/-.-- -.--/-.--	AND 293-294
200 78a	Fenâyî	Gözet ey dil şîrât-ı müstaķim’i Ferâmûş eyleme ‘ahd-i kadîmi	Sivâdan kıl Fenâyî bendeñ âzâd Harîm-i vaşluñuñ olsun muķîmi	Gazel 5	.---/.--- .--	FND 291
201 78a	Fenâyî	Âdemi bil âdemi bul âdem ol Her nefesde âdem ile hem-dem ol	Eyledünse yek-nefesde iki ‘îd Ol dem ile ey Fenâyî hoş-dem ol	Gazel 5	-.--/-.-- -.-	FND 240
202 78a	Vaħdetî	N’ola ger geyse dilâ ‘âşîķ-ı ‘üryân kepenek Geye geldi ezeli şâhib-i ‘îrfân kepenek	Sîneye çekmek için Vaħdetiyâ cânânı Kepenek cân kepenek derdüme dermân kepenek	Gazel 13	.../... .../...	VD 89-90
203 78b	Nef‘î	‘Âşîķa ta‘n itmek olmaz mübtelâdur n’eylesün Âdeme mihr-i maķabbet bir belâdur n’eylesün	Olmasa Nef‘î n’ola dil-beste zûlf-i dil-bere Tab‘-ı şûhı dâme düşmez bir hümâdur n’eylesün	Gazel 6	-.--/-.-- -.--/-.--	NED 324-325
204 78b	Nef‘î	Dünyâ dime ey dil buña künc-i ġam imiş bu Bir miħnet[i] çok raħat[i] yok ‘âlem imiş bu	Cevr ile görüñ n’eyledi Nef‘î gibi zâtı Hiç dimedi raġbet idecek âdem imiş bu	Gazel 5	--/.-- --/.--	NED 329
205 78b	Ehlî	Dervîş beş harfdür ey tâlib-i Hudâ Her biri bir teħalluķ-ı ma‘ nâya reh-nümâ	Her kim bu nice hâķ ile eyler teħalluķı Cânı Ehli’nüñ aña mâlı gibi fedâ	Gazel 5	--/.-- --/.--	

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
206 79a	Es'ad	Şanmañ bizi kim beste-dil-i nefis-i gavîyüz Hâk-i qadem-i Âl-i 'Abâ Muştavîyüz Ne havf-ı emîrân bilürüz ne bedevîyüz Râzî-şüde-i hükûm-i kazâ Murtafavîyüz İkrârımuza ser virirüz 'ahde kavîyüz Biz şâh-ı velâyet kulıyuz hem 'Alevî'yüz	Yokdur bizi tekdîre havâricde liyâkat Ednâmuz ider 'âlemi pür-lerze-i dehşet Ammâ n'idelüm böyle imiş hükûm-i meşîyyet Cân başa fedâ eylesek Es'ad ne sa'âdet İkrârımuza ser virirüz 'ahde kavîyüz Biz şâh-ı velâyet kulıyuz hem 'Alevî'yüz	Müsed- des 5	---/---. ---/---	ŞGD 258-259
207 79b- 80a	Ğalib	Bihîn evlâd-ı Şiddîk-i hilâfet Celâleddin o Hünkâr-ı velâyet	Ğubâr irdürme rûy-ı ibtihâle Ayağ çekdürme Ğalib ehl-i hâle	Mesne- vi 19	---/---. ---	ŞGD 310-312
208 80a	Ğalib	Ağlama ey bülbül-i divâne Allâh 'aşkına Merhamet kıl hasta-i hicrâna Allâh 'aşkına	Pertev-i rûşen-zamîre eyle Ğalib pey-revî Vâşıl olsun şem'ine pervâne Allâh 'aşkına	Gazel 7	---/---. ---/---	ŞGD 501-502
209 80a	Fiñnat	Olmada diller rübûde ğamze-i cādûsına Deşt-i hüsnün şayd olurlar şîrler âhûsına	Cismîni çâk eyle ol şâhuñ yolunda Fiñnat Nâ'il olmağsa murâduñ devlet-i pâ-bûsına	Gazel 5	---/---. ---/---	FHD 365
210 80a-b	Nağşî	Hîtab-ı 'alleme'l-esmâ rumûz-ı sırr-ı insândur Kitâb-ı nokta-i evvel hakîkat ehl-i 'irfândur	Binâ-yı dest-i kudretdür yıkılmaz bilmiş ol Nağşî Libâsın tâzeler ancak 'ağıllar bunda hayrândur	Gazel 6	---/---. ---/---	NAD 203 Mükerrer yazılmış.
211 80b- 81a	Nesîmî	Men ğulam-ı hânedânem pâdişahumdur 'Alî İhtiyâcum añadur püşt ü penâhumdur 'Alî Göñlümi kıldı münevver mihr ü mâhumdur 'Alî Kıbleğâhumdur Muhammed secdegâhumdur 'Alî	Zümre-i nâcîde nûruz 'Askerî'ye 'askerüz Mehdî-i şâhib-zamâna biz tevellâ eylerüz Hamdülillâh ey Nesîmî yolumuzda serverüz Kıbleğâhumdur Muhammed secdegâhumdur 'Alî	Murab- ba 8	---/---. ---/---	KN ve ND-HA'da yokken ND-CG'de mevcut: 3/ 320-321.
212 81a- 81b	Cemâlî	Nedür senden o kim nuţkı nihân u hem 'ayân söyler Sen anı dimedüñ mi kim nedür o ne olan söyler Kamu nâzır içinde kendi özini bulan söyler Eyâ [sen] şanma kim senden bu güftârı dehân söyler Veyâ terkib olan 'unşur yâhud lahm-ı zebân söyler	Cemâlî-veş kapuña yüz süren 'âşıklar ey Nağşî İrüşüp bezmine ayak başan 'âşıklar ey Nağşî Visâl cāmını dostından alan 'âşıklar ey Nağşî Seğahüm Rabbühüm hamrını içen 'âşıklar ey Nağşî İrer ma'şûkına anlar mekândan lâ-mekân söyler	Tahmis 7	---/---. ---/---	CUD 275-276
213 81b	?	Dil-pezir-i dü-cihân mergub-ı sübhânum meded Bî-bedel vâlâ-nişân mañbûb-ı yezdânım meded	Millet-i İslâm[ı] Hâk halk eyledi ğâyet nazîf Bu sebebden oldu hatmü'l-enbiyâ hâtem meded	Gazel 5	---/---. ---/---	
214 81b	Müştaş	Öyle bir şeh-bâz-ı 'aşkam ki şikârum dildedür Öyle Sîmurğ'am ki Kaf-ı iftiḥârım dildedür	Öyle müştaşem ki Müştâk-ı Hudâ dirler baña Bende-i nâcîzem ammâ şehriyârum dildedür	Gazel 7	---/---. ---/---	MBD 120 MBD'de 8 beyittir.

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
215 81b- 82a	Zekî	Göñül çāk it giribānuñ bugün mäh-ı Muḥarrem'dür Aqıtsun ḥün-ı çeşmānuñ bugün mäh-ı muḥarremdür	Hüseyn-i Kerbelā'nuñ 'ışkına āh it Zekî her dem Fedā kıl baş ile cānuñ bugün mäh-ı muḥarremdür	Gazel 7	.---/.--- .---/.---	ZED 265 ZED'de 6 beyittir.
216 82a	Zekî	Nice zār eylesesün bu dil-i sūzān giryān İrdi cün mäh-ı muḥarrem aña yārān efġān	Ey Zekî ağlayarak inleyerek her dā'im Yād idüp şāh-ı şehidān[ı] ciger tığla hemān	Gazel 9	..--/..-- ..--/..-	ZED 124-125
217 82a-b	Muḥibbî	Halk içinde mu'teber bir nesne yok devlet gibi Olmaya devlet cihānda bir nefes şihhat gibi	Ger huzur itmek dilerseñ ey Muḥibbî fāriġ ol Olmaya vahdet maḳāmı gūşe-i 'uzlet gibi	Gazel 5	-.--/-.-- -.--/-.-	MD 2/1676
218 82b	Bākî	Ey göñül a'yān-ı devlet içre himmet ḳalmadı Kimden umarsın kerem ehl-i mürüvvet ḳalmadı	Cāhil [ü] nādān ola gör ister iseñ mertebe Kim kemāl ehline Bākî şimdi raġbet ḳalmadı	Gazel 5	-.--/-.-- -.--/-.-	BD 436
219 82b- 83a	Naḳşî	Yürü ey zāhid-i ḥod-bīn dolaşma sen bu meydānı Ki herkes bunda at sürmez ne şanduñ sen bu 'irfānı	'Aceb mest-i müdām olduñ sözün añlanmaz ey Naḳşî İçelden dest-i sākiden şarāb-ı şāh-ı devrānı	Gazel 16	.---/.--- .---/.---	NAD 317-318
220 83a	Resmî	Benüm şāhum benüm cānum 'Alî'dür Gözüm ziyası imānum 'Alî'dür	Ne ġam yer Resmî ḥuffāş olsa münkir Bugün meydānda sübhānum 'Alî'dür	Gazel 10	.---/.--- ..--	RBD 149-150
221 83b- 84a	Nesimî	Yā 'Alî yā şāh-ı sultān-ı velî Dimişüz 'aşḳuñ belāsına belî Yüz urup dergāhına açduk eli Yā 'Alî lillāh lillāh yā 'Alî	Yā 'Alî bir ḥasta-dil bî-çāre-ten Bu Nesimî seyyid-i āl-i Ḥasan Bî-ḳarar itmiş anı ḥubbu'l-vaṭān Yā 'Alî lillāh lillāh yā 'Alî	Murab- ba 16	-.--/-.-- -.-	KN ve Seyyid Nesimî Divānı'nın yurt içi, yurt dışı neşirlerinde bulunmamakla birlikte Mustafa Erdoğan'ın makalesi ME 216- 218'de yer almaktadır.
222 84a-b	Vahdetî	İbtidāyem ibtidāyem ibtidā İntihāyem intihāyem intihā	Söyleme her kişiye ey Vahdetî Bu hüviyyet sırrını itme hebā	Gazel 7	-.--/-.-- -.-	VD 44-45
223 84b	Yūnus	İstedigümi buldum aşkāre cān içinde Taşra isteyen ḳaldı bengi gümān içinde	Yūnus bunı söyledi işidenler tañladı Kendi ḥālın añladı ḳıkdı gümān içinde	Gazel 6	14'lü hece	YEK 2/321-324
224 84b	Mişālî	Levh-i ruḥsāruñda naḳş itdi yüzün naḳḳāşımız Ya' n'lām u zād u fādur sem' ü 'ayn u ḳaşımız	Tutmaḳ için taze ol serv-i revānı dideden Ey Mişālî her taraf enhār ḳılduk yaşımız	Gazel 7	-.--/-.-- -.--/-.-	MİD 334

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
225 84b- 85a	Mişālî	Fazl-ı Hâk'dan şerm kılsun her kim ol te'vilden Bir kitâbı yazıcağ soñra muḳabil itmeye	Bir naşîhatdür Mişālî'den taleb ehline bu Merd olan kâl eyleyüp hâk nuṭḳı bātıl itmeye	Gazel 5	-.--/-.-- -.--/-.--	MİD 589-590
226 85a	Sürürî	Ol benem kim yüz tutup âyine-i insâna men Fazl-ı Rahmân'dan irüşdüm şüret-i Rahmân'a men	Ey Sürürî 'âlimü'l-ğayb'ıñ cemâlün görmişem Cân göziyle bakmışam ol şüret-i cānāna men	Gazel 7	-.--/-.-- -.--/-.--	ASD 272
227 85a	Sürürî	Ey mu'anber kākülün şerh-i hüdeli'l-müttekîn La' l-i cān-baḥş beyân-ı rahmeten li'l-'âlemîn	Ey Sürürî 'alleme'l-esmâ'ı hüsni gösterür Aḥsen-i şüretde Fazlullāh'ı Rabbü'l-'âlemîn	Gazel 6	-.--/-.-- -.--/-.--	ASD'de bulunmamaktadır.
228 85b	Sürürî	'Alleme'l-esmâ ki geldi Âdem'e Allāh'dan Ol kinâyetdür beyân-ı ilm-i Fazlullāh'dan	Ey Sürürî zâhir u bātında gördün şübhesüz Sen 'Aliyyü'l-Murtaẓā'yı şāh-ı nūrullāhdan	Gazel 7	-.--/-.-- -.--/-.--	ASD 277
229 85b	Sürürî	Zihî müşķin hilālün kâbe kavseyn ile ev ednâ Mu'anber zülfinün her târesi bir leyletü'l-isrâ	Sürürî Âdem ü Aḥmed'den iste rûḥ-ı kudsi'nün Eger üstâd fîrâtıdan okursañ 'alleme'l-esmâ	Gazel 9	..--/..-- ..--/..--	ASD 202
230 85b- 86a	'Ârif	Gel benüm derd içre gizlice dermānum Sensin ancağ cānum içre cānānum Vechünde gördüm innâ feteḥnâ sende insānum Cānâ saña tāmıdır hergiz dīnüm imānum İsmi 'Alî şāh-ı velâyet maṭlab-ı dü cihānum Çeşm-i siyehünden didi baña sultānum	'Alî'dür keşf-i esrâr 'Alî'dür kaşd-ı 'alâyık Hem seni münkirün bilmesi neden lâyıḳ Sende fetḥ oldı 'ilm-i esrâr-ı ḥaḳâyık Yâ 'Alî ḳabul it 'Ârif'i ḳulluğa lâyıḳ İsmi 'Alî şāh-ı velâyet maṭlab-ı dü cihānum Çeşm-i siyehünden didi baña sultānum	Müsed- des 5	?	
231 86a-b	'Ârif	Bu isimle remz olmış ki erenlerün nüktesi Şāmı meşhûr olupdur hem 'âşıkānuñ Mekke'si Çekdügi elifi tâc dörd pîrānuñ sikkesi Hem meskeni eyledügi sa'd u âbād ülkesi Yed-i taşarrufında ḳara ağaç bağçesi Erenlerden Şarî Şüfî Hüseyn Baba Tekkesi	Eşiginde hîdmet eyleyenler alur himmetün Çekmez ḳayd-ı fenâyı hem daḥı 'uḳbâ zaḥmetün Her rûz [u] şeb boylar Ḥaḳḳ'ıñ rahmetün Dirig itme şāhum 'Ârif'i bî-çâreden mürüvvetün Yed-i taşarrufında ḳara ağaç bağçesi Erenlerden Şarî Şüfî Hüseyn Baba Tekkesi	Müsed- des 6	?	
232 86b- 87a	Nāme Hüsrev	Es-selām ey maḳsad [u] maḳşud-ı 'âlem Muştafâ Es-selām ey muḳtedâ-yı evliyâ vü enbiyâ	Es-selām ey Nāme Hüsrev-i muḥibb-i Hānedān Es-selām ey Ehl-i Beyt-i Muştafâ vü Murtaẓâ	Gazel 8	-.--/-.-- -.--/-.--	
233 87a	Şāfi'	وَإِخِيهِ اسْمُ اللَّهِ سُبْحَانَكَ بَنِي عَرَبِيٍّ وَرَسُولِي مَدِينِي	وَتَقَبَّلْ بِقَبُولِ حَسَنِ زُذْتُ عَلِيًّا وَعَلِيٍّ وَعَلِيٍّ وَعَلِيٍّ وَعَلِيٍّ	Gazel 6	..--/..-- ..--/..--	

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
235 87b- 88b	Ahmed	Ey Şîr-i Hağ ki ism-i şerîfün durur ‘Alî Kevşer şarâb-ı sâķîsidür himmetün eli Selmân’a virdi şundığı dem deste-i güli Evrâd idindi ismüni her mü’min [ü] velî <i>Yâ mazhara’l-‘acâyib ‘avnan lenâ ‘Alî</i> <i>Ed‘üke külle hemmin ve ğammîn seyenceli</i>	Yâ Rabb âl-i Ahmed-i muhtâr hağķıçün ‘Arş-ı mecîde fer viren envâr hağķıçün Luţfuñla şaķla Haydar-ı Kerrâr hağķıçün Sürme kapuñdan Ahmed’i dîdâr hağķıçün <i>Yâ mazhara’l-‘acâyib ‘avnan lenâ ‘Alî</i> <i>Ed‘üke külle hemmin ve ğammîn seyenceli</i>	Müsed- des 15	--./-.- .-./-.-	DAD 60-64
236 88b- 89a	Mî‘âdî	Vâriş-i ‘ilm-i nübüvvet kâşif-i sırr-ı celî Vâķıf-ı naķş-ı tılısmât ħurûf-ı ezeli Mâye-i fażl u kerem meĥar-ı aķtâb u velî Reh-ber-i râh-ı necât ya’nî Hağķ’uñ ħudret eli Ĥâzin-i genc-i ‘ulûm nâ’ib-i esrâr-ı ‘Alî Nâzır-ı levĥ ü ħalemdür Ĥacı Bektâş-ı Velî Server-i Rûm u ‘Acem’dür Ĥacı Bektâş-ı Velî	Şeref-i Zeyn ‘Aba vü Bâķır u Ca’fer hağķķı Kâzım u MûsîRızâ nesl-i Peyamber hağķķı Şeh Taķî Şâh Naķî hem Şeh-i ‘Asker hağķķı Mażhar-ı fażl-ı Ĥudâ Mehdî-i server hağķķı Ķulı Mî‘âdî’ye itdigi keremler hağķķı Nâzır-ı levĥ ü ħalemdür Ĥacı Bektâş-ı Velî Server-i Rûm u ‘Acem’dür Ĥacı Bektâş-ı Velî	Müseb- ba	.../... ..-	
237 89b	Esrâr	Şu‘lelenüp derd ü ğam [u] ızdırâb İtdi gönül mülkini yek-ser ħarâb Âteş-i ‘aşķ eyledi baĝrum kebâb <i>Âh mine’l-‘aşķı ve ħâlâtihi aĥraķa ħalbi bi- ħarârâtihi</i> <i>Mânâzare’l-‘aynü ilâ ĝayriküm uķsimu billâhi ve âyâtihi</i>	Gün bugün Esrâr’a bir efsün ider Ĥâlini gitdükçe diger gün ider Baĝrını ĥün eşkini ceyĥün ider <i>Âh mine’l-‘aşķı ve ħâlâtihi aĥraķa ħalbi bi- ħarârâtihi</i> <i>Mânâzare’l-‘aynü ilâ ĝayriküm uķsimu billâhi ve âyâtihi</i>	Muham mes	.../... .-	EDD 115-117.
238 90a	Sa‘di	Yâ Resûlullâh cemâlün keşefe’d-dücâ degül mi Ĥabîbâ senün kemâlün belaĝa’l-‘ulâ degül mi	Sa‘diyâ sa‘disin anuñ yolına şâdıķ ol [...] Sen anuñ şafâsın[ı] gör ne ‘aceb şafâ degül mi	Gazel 6	.../... .../...-	
239 90a	Sezâyî	Tennûr-ı dile od yakup âh-ı şererümnden Bir özge kebâb mâ-ħazar itdüm ciĝerümnden	Dil-beste-i zülf-i siyehem yine Sezâyî Sevdâ-yı cünün ĝitmedi bir kerre serümnden	Gazel 5	--./... .-./...-	HSD 457
240 90a- 90b	Zekî	Böyledür tâ ezeli resm-i sülûk-ı Yesevî Şühedâ mâtemini tâzeleyüp her senevî Ĥasret-i âl-i Muĥammed’le yanup gönül evi Şem‘-i ‘aşķ-ı ĥaseneynem ‘Alevî’yem ‘Alevî Rûĥ-ı a‘dâyı yaķar âteş-i âhum ‘alevi	Olmaķ isterseñ eger vâşıl-ı ĝülzâr-ı cihân Eşķ-i çeşmüñle şula ĝülşen-i medĥün her ân Sen de bî-çäre Zekî kıl yiridür âh u fiĝân Eyledi bülbül tek Fâzıl[ı] zâr [u] nâlân Ol iki ĝonca-i ne’şķüfte vü bâĝ-ı nebevî	Tahmis 5	.../... .../...-	ZED’de bulunmamaktadır.

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
241 90b-91a	Fıtnat	Beni âşüfte vü hayrân iden sensin şerîfüm hû Alup ‘aqlumı ser-gerdân iden sensin şerîfüm hû Derûnum şem‘ini süzân iden sensin şerîfüm hû Çapuñda her gice mihmân iden sensin şerîfüm hû Vişâlûñ ‘iydine kurbân iden sensin şerîfüm hû Yoluñda säye-veş yeksân iden sensin şerîfüm hû Kerem kıl itme cevri başuñ içün ey deliķanlu	Şarâb-ı la‘lûñi nûş eyleyelden bezm-i rindânem Beni zencîr zülfûñ bend idelden ħabs-i zindânem Sühân deşinde da‘vâlar iderken merd-i meydânem ‘Înânım gitdi elden Fıtnatâ teng-sühândânem Şaşırdım Türkçemi bilmem sorarlarsa nümîdânem Benüm bu nuţkumı pinhân iden sensin şerîfüm hû Kerem kıl itme cevri başuñ içün ey deliķanlu	Müseba 6	.---/.--- .---/.---	FHD’de bulunmamaktadır.
242 90a-92b	Sersem ‘Alî	Baş çeküp burc-ı felekden yine rûz-ı ezeli Toğdı ħurşîd-i kemâl-i ezeli lem-yezeli Menzil idindi meger ħâne-i burc-ı ħameli Şem‘-i bahtum uyarup eyledi rûşen zuĥali Gün gibi şu‘le virür ‘âleme ‘ilm ü ‘ameli ‘Âlemi altına aldı kamu nûr [u] zuleli Biñ güneş toğsa bulunmaz anuñ aşlâ bedeli Bir nazarda idüp âsûde nice kör şelli Devşirüp ħ‘ân-ı vilâyetle kerâmât-ı velî Ħaķ çerâġuñ uyarup eyledi izĥâr-ı celî Mażhar-ı nûr-ı Nebî maĥzen-i esrâr-ı ‘Alî Pîr-i erkân-ı tarîķat Ħacı Bektâş-ı Velî	‘Âşîķâne nefesûñ Vahdetî meydâna ilet ‘Aşķ meydânımı gözle Şeh-i Merdân’a ilet Yüzüñi yire sürüp cânib-i divâna ilet Bâde-i ‘aşķ ile lâ-ya‘ķil-i mestâna ilet İsm[i] Sersem ‘Alîdür mürşid-i erkâna ilet Fuķarâ ehline ser-‘asker-i sultâna ilet Şâĥ-ı dergâĥ-ı felek ķadr-i melek-şâna ilet Ķuş dilin fehmi idici zât-ı Süleymân’a ilet Nice mürşid nazarı ekmel-i insâna ilet Ya‘nî Sultân Balım’uñ naķdi olan câna ilet Mażhar-ı nûr-ı Nebî maĥzen-i esrâr-ı ‘Alî Pîr-i erkân-ı tarîķat Ħacı Bektâş-ı Velî	Onikili 7	..---/.-- ..---/.--	VD 40-42
243 92b-93a	Ķanberî	Ey şeh-i mülk-i velâyet v‘ey Ħaķ’uñ ķudret eli Âstânûñ Kâ‘be’sine yüz sürüp didük belî Ravza mîdur eşigüñ yâ bâġ-ı rıdvânûñ gülî Medĥûñ okur cân u dilden her şehir cân bülbülü Es-selâm ey ĥâdî-ı râĥ-ı Ħudâ nesl-i ‘Alî Es-selâm ey ķutb-ı ‘âlem Ħacı Bektâş-ı Velî	Ol Taķî vü ba-Naķî bedrî’ d-dücânûñ ĥaķķıçûn ‘Askerî vü Meĥdî-ı şâĥib-zamânûñ ĥaķķıçûn Sûre-i tâ-ĥâ vü yâ-sîn hel etâ’nuñ ĥaķķıçûn Raĥmet eyle Ķanberî’ye ĥânedânûñ ĥaķķıçûn Es-selâm ey ĥâdî-ı râĥ-ı Ħudâ nesl-i ‘Alî Es-selâm ey ķutb-ı ‘âlem Ħacı Bektâş-ı Velî	Müseddes 8	-.---/.-- -.---/.--	
244 93a-95a	Resmî	Ey ser-i ceys-i velâyet tâc-ı şâĥân-ı velî Vech-i nûrın pertevinden oldı ‘âlem muncelî Mürşid-i müşkil-güşâ ya‘nî Ħaķ’uñ ķudret eli Bir nefesle kılsa iĥyâ tañ mî biñ mürde dili Dürr-i deryâ-yı ĥüviyyet mażhar-ı sırr-ı ‘Alî Pâdişâĥ-ı heft ķışver Ħacı Bektâş-ı Velî	Resmiyâ başuñda devlet bil o sultân säyesin Her ne dirlerse disünler ķoyma elden dâmenin Kendüñe luţ u ‘înâyet bil ġanîmet ĥîdmetin Her ki giydi şâĥ olur başına tâc-ı devletin Dürr-i deryâ-yı ĥüviyyet mażhar-ı sırr-ı ‘Alî Pâdişâĥ-ı heft ķışver Ħacı Bektâş-ı Velî	Müseddes 17	-.---/.-- -.---/.--	RBD 214-218

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
245 95a- 95b	Resmî	Râh-ı Hâk'da pîşvâ sultânımız Seyyid 'Alî Hem delîl-i ma'nî-i Kur'an'ımız Seyyid 'Alî Lem'a-ı nûr-ı hidâyet ânımız Seyyid 'Alî Rûz-ı maşer hem şefâ'at kânımız Seyyid 'Alî 'Ahdimûz ikrârımız peymânımız Seyyid 'Alî Zâtımızda şu'le-i imânımız Seyyid 'Alî	Hem Takî vü bâ-Nakî Şâh 'Askerî 'işmet-serâ Mehdî-i şâhib-zamândur nûr-ı çeşm-i evliyâ Her ki tapşurdu özin irşadına virdi rızâ Oldı Resmî pâk-dâmen mazhar-ı luğf-ı Hudâ 'Ahdimûz ikrârımız peymânımız Seyyid 'Alî Zâtımızda şu'le-i imânımız Seyyid 'Alî	Müsed- des 7	-.--/-.-- -.--/-.--	RBD 208-209
246 96a	Dervîş Yûnus	Kıyâmet güninde maşer yerinde Yeşil berât ile gelür Fâtıma Şağında Hadice şolında Havvâ Yeşil berât ile gelür Fâtıma	Dervîş Yûnus tâ kıyâmet olıcağ Kişi itdügini anda bulıcağ Zâ'if ümmetine şefî' olıcağ Yeşil berât ile gelür Fâtıma	Koşma 6	11'li hece	YEK'te bulunmamaktadır.
247 96a-b	Yûnus	İstedigümi buldum ben bende cân içinde Taşra isteyen kaldı gitdi gümân içinde	Yûnus senüñ sözlerin ma'nîdür bilenler Söyleyeler vaşfını âhîr zamân içinde	Gazel 10	14'lü hece	YEK 2/321-324.
248 96b	Kalender Abdâl	Dün gice seyrümde bâtın yüzinde Hünkâr Hacı Bektâş Velî'yi gördüm Elif tâc başında niğâb yüzinde Taîrı'nuñ arslanı 'Alî'yi gördüm	Kalender Abdâl'um kıymışam seri Şükür kurbân kesdüm gördüm didârı Erenler serveri gerçekler eri Pîrüm Hacı Bektâş Velî'yi gördüm	Koşma 5	11'li hece	
249 96b- 97a	Kul Himmet	Zâhid hû dimegi eyleme inkâr Ya niçün çağırur insân hû diyü Hû dimenüñ aşlı nedür nedendür Eyleyeyüm saña beyân hû diyü	Kul Himmet bu meyden ser-hoş olalı Cân gözi tecellîye düş olalı Hâbîbullâh 'aşkına yoldaş olalı Hayâlî gönlümde mihmân hû diyü	Koşma 12	11'li hece	
250 97b- 98a	Kul Himmet	İsim verilmeden cümle cihâna Huṭbe-i düvâz-deh imâm yazıldı Hâk buyurdu levh üstine kalem Huṭbe-i düvâz-deh imâm yazıldı	Şems çerâğıdur 'aynum içinde Aradum da buldum koynum içinde Şükür Kul Himmet'üm gönlüm içinde Huṭbe-i düvâz-deh imâm yazıldı	Koşma 12	11'li hece	
251 98a-b	Kul Himmet	Tâ Kâlû Belî'den sevdük sevişdik Bizümle ezelden yârdur maḥabbet Üstâd nazarında ikrâra kavışduk Mü'mine kadîm ikrârdur maḥabbet	Kul Himmet bu maḳâm özge maḳâmdur Maḥabbet mihri on iki imâmdur Güzel şâhuñ nazarında tamâmdur Haḳîkat vâşl-ı didârdur maḥabbet	Koşma 12	11'li hece	
252 98b- 99a	Şadık	Hudâyâ itme hâlî dâ'imâ dilden şekür ismüñ Gözümde dür kılma pertev-i envâr-ı nûr ismüñ Enis it dem-be-dem bu kalb-i bî-şabre şabûr ismüñ	Du'âsın müstecâb it Şadık'ıñ şubḥ u mesâ haḳḳı Resûl'üñ Muştafâ ile cemî'-i enbiyâ haḳḳı Refîk it aña tevfiḳüñ gürûh-ı evliyâ haḳḳı	Müsed- des 5	.---/.--- .---/.---	

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
		Bana ğayret müyesser eyle virdüm kıl ğafūr ismüñ Ya maḥv it levḥ-i ‘iṣyāndan bu ‘abd-i pūr-kušūr ismüñ Yaḥūd esmā-i ḥüsnādan çıkar yā Rabb ğafūr ismüñ	Tevakkufsuz qabūl it dergehüñ olan du‘ā ḥaqqı Ya maḥv it levḥ-i ‘iṣyāndan bu ‘abd-i pūr-kušūr ismüñ Yaḥūd esmā-i ḥüsnādan çıkar yā Rabb ğafūr ismüñ			
253 99a- 100b	Şenāyī	Āh kim derd-i derūnum yine buldı zarar Yine eflākı siyāh eyledi āhum şereri Levḥ-i dilde kıomadı yaşum eğerçi eşeri Āh u ser u şehir ile yine buldum kederi Yel gibi yeldüm aradum bulamadum bir eri Dimedi bād-ı şabāḥ şolıma aldum haberi Ḥāş u ‘ām şeyḥ idinmiş bir alay ḥire-şeri Saña Düldül diyü vallāhi şatar leng ḥarı Ne ḥaḳīḳat bilür ebter ne gök añlar ne yeri Bağlamaz terkisine kāl ile ḥayrū’l-beşeri Her yaña gāḥī Sikender gibi kıldum seferi Geh Süleymān gibi şaldum yedi iklīme çeri Açdı şeh-bāz-ı dilüm her yañaya bāl ü peri Eyledüm seyr nice mu‘teberāt u siyeri Okudum kavḻ-i Ebū Bekr ile İbn-i ‘Ömer’i Kimi ‘Abbās’ı delīl itdi kim’ İbn-i Ḥacer’i Görmedüm gülşen-i aḳvālde ḥiçbir şeceri Ki bite şāḥınuñ üstinde murādum şemeri Yazmamış Kādī vü Keşşāf [u] Cerir-i Ṭaberī Ḥaberüm yok güzelüm kimden alayum haberi	Ḳande bulsam seni kim yokda degül varda yok ‘Āşık-ı zārda da yok dil-ber-i mekkārda da yok Nüh felek şeş cihet [ü] seb‘a-i seyyārda da yok Nik ü bedde degül āsān ile duşvārda da yok Ḥāl ü müstaḳbel ü evzā‘ ile eṭvārda da yok Zāhir ü bâṭın u ‘ayān ile esrārda da yok Mısr ü Şām u Haleb u Mekke vü Batḥa’da da yok Yemen ü Hind ü Buḥārā ile Tātār’da da yok Aṭlas u Kemḥā degül dirhem ü dīnārda da yok Nice vaşf itsem anı kim der ü dīvārda da yok Güşe-i meykede de ḥāne-i ḥammārda da yok Server-i ḥayl-i cihān Aḥmed-i Muḥtār’da da yok Daḥı ser-cümle muḥācirde vü enşārda da yok Ebr u bārān-ı felek dīde-i ezhārda da yok Gül ile ḥārda yok bağ ile gülzārda da yok Fıḳḥ u tefsīr ü eḥādīş ile eş‘ārda da yok Ḳalb-i vīrān-ı Şenāyī-i dil-efkārda da yok Künc-i dükkānda degül şeh ile bāzārda da yok Yazmamış Kādī vü Keşşāf [u] Cerir-i Ṭaberī Ḥaberüm yok güzelüm kimden alayum haberi	Yirmili 5	..--/..-- ..--/..--	Cemal Kurnaz ve Halil Çeltik’in Makalesi Ali Emiri Neşri AE 840-843
254 100b- 101b	Vīrānī	Diñle sözümi cān ile ey yār-ı Peyamber Āl-i ‘Alī’den dem ururam bir şāḥiḥ defter Ger diler iseñ cān-ı cihān kim durur ez-ber Diyem saña ben tūt ḳulaḡuñ anı ser-ā-ser Ḥasan u Ḥüseyn Zeyne’l-‘Abā Bākır u Ca’fer Kāzım u Rızā Taḳī Naḳī Mehdī vü ‘Asker	Taḥḳiḳ ile āl-i faḳrı eyledi münker Vīrānī dil ü cāndan çāker ‘Alī’ye çāker Bir bende-i ednādur [o] kemter ḳamu kemter Fātiḥ-i dīn ü dünyā bunlar durur ey server Ḥasan u Ḥüseyn Zeyne’l-‘Abā Bākır u Ca’fer Kāzım u Rızā Taḳī Naḳī Mehdī vü ‘Asker	Müsed- des 11	--./--. --./--	VİD 584-586 VİD’de 12 bend

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
255 101b-102a	Yakîni	Ehil-i dîne server [ü] sālār yā Hüseyn V'ey Muştafā'ya mūnis [ü] dildār yā Hüseyn	Bir cān[ı] var cihānda Yaķi[ni]nūñ uş yaķin Anı daķı saña ķılur nişār yā Hüseyn	Gazel 14	---/-.-. ---/-.-	
256 102a-103b	Seher	Her işde idelüm Allāh adın yād Kılalum Muştafā medħini būnyād Muħibb-i Murtażā'yuz 'abd-i evlād Bil ey mü'min olasın ğamdan āzād Hüseyn ibn-i 'Alī sırr-ı Hūdā'dur Habīb-i nūr-ı çeşm-i Muştafā'dur	Keremlü ħ'ācedür Şāh-ı velāyet Niyāz eyle temennā kıl be-ġāyet İrişe ey Seher feth-i hidāyet Kaçan yād olsa ismi vir taħiyyet Hüseyn ibn-i 'Alī sırr-ı Hūdā'dur Habīb-i nūr-ı çeşm-i Muştafā'dur	Müsed- des 14	---/---- .-	
257 103b-104a	Hācı Bektāş-ı Velī	Āsmānuñ hāveridür ol Muħammed Muştafā Meh cebin oldı birisi ya'nī şāh-ı Murtażā Birine didi habībüm birisi arslān Hūdā İkisi bir nūr-ı Haķ'dur böyle bil ey pūr-şafā Kim 'Alī'dür pīşvā-yı evliyā vü enbiyā Anuñ içün didi 'İsā İncā'inde İlyā	Şāh Naķī 'Asker imāmuñ olmışamdur ben ķulı Mehdī-i şāhib-zamāna dimişemdür hem belī Hācı Bektāş-ı Velī'ye bī-ġamī şundum eli Zāhir ü bātında kendü söyleyen dilde dili Kim 'Alī'dür pīşvā-yı evliyā vü enbiyā Anuñ içün didi 'İsā İncā'inde İlyā	Müsed- des 7	---/-.- ---/-.-	
258 104b-105a	Seher Abdāl	Ger bize fırsat virürse ħāl-ı rabbü'l-enām Muştafā vü Murtażā'nuñ āline yüz biñ selām Cān u dilden bu mübārek ismi yād idem müdām Es-selām ey şāh-ı sultān-ı velāyet es-selām	Ey Seher Abdāl şāhuñ yolına terk eyle ser Rüz-ı maşerde seni nārına yakmaya seķar Gice gündüz cān ile bu medħi söyle ey Seher Es-selām ey şāh-ı sultān-ı velāyet es-selām	Murab- ba 15	---/-.- ---/-.-	
259 105a	Nesimī	'Ālem yüzine şaldı ziyā āl-i Muħammed Ĥayvān ne bilür dānā bilür ħāl-i Muħammed Seyfīn şaķıdıp geldi yine āl-i Muħammed Tā şalli 'alā seyyidinā āl-i Muħammed	Çün Mehdī/żuhūr ola 'ayān kılmaya perde Yezīdī olan geķse gerek tīġ-i dü serde Nesimī Şāh'ıñ medħin okur şām u seherde Tā şalli 'alā seyyidinā āl-i Muħammed	Murab- ba 5	---/-.- ---/-.-	KN 91. Mükerrer yazılmıştır.
260 105b	Sezāyī	Ey şehīd-i Kerbelā'ya ağlayan Aġla mātēmdür muħarremdür bugün Āteş-i ħasretle sine daġlayan Aġla mātēmdür muħarremdür bugün	Ey Sezāyī bilmiş ol Şāh-ı Hüseyn Cümleye sevmekdür anı farz-ı 'ayn Şeksüz ehlullāha oldı nūr-ı 'ayn Aġla mātēmdür muħarremdür bugün	Murab- ba 7	---/-.- .-	HSD 302-303
261 105b-106a	Virānī	Görmüşem 'ayne'l-yakîni sırr-ı zātumdur 'Alī Fazl-ı Haķ'dan keşf olan ħatt-ı şıfātumdur 'Alī	Çünki meyyit olmuşam ķalkıp namāza tırmuşam Men Vīrānī dervāşem işit şalātumdur 'Alī	Gazel 7	---/-.- ---/-.-	VİD 430-431 VİD'de 6 beyittir.

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
262 106a	Zātî	Senüñ nūr-ı cemālūñdür iden ‘ālemleri işrāk Senüñ rûy-ı vişālūñdür iden bu dilleri müştāk	Senüñ şevk-i cemālūñle bugün bu Zātî-i ednā Döner meydān-ı ‘aşk içre başı açık yalın ayak	Gazel 5	.---/.--- ---/.---	ZAD 71
263 106a	Zātî	Nüşa-i şuğrā benem ma‘nāda sırr-ı ‘ālemem Cümle eşyā bendedür hep gerçi ibn-i ādemem	Nutq-ı Hāk’dur feyż olan dilden hākīkat Zātiyā Ol vecihden bî-makālem bî-lisānem ebkemem	Gazel 7	-.--/-.-- -.--/-.--	ZAD 81
264 106b	Muḥîṭî	Dīvār-perest şüret-i insānı ne bilsün Zulmetde kalan çeşme-i hayvānı ne bilsün	Şüretde Muḥîṭî gibi ma‘nā-yı kādime Yol bulmayan esrār-ı ten ü cānı ne bilsün	Gazel 7	---/.--- ---/.---	MUD 252
265 106b	Muḥîṭî	Baḥr olup ol gevher-i yektāyı bildüm neydüğün ‘Ālem içre zāt-ı bî-hem-tāyı bildüm neydüğün	Ey Muḥîṭî cümle eşyāyı ihāta eyleyen Zāhir ü bātında o deryāyı bildüm neydüğün	Gazel 7	-.--/-.-- -.--/-.--	MUD 255
266 106b- 107a	Muḥîṭî	Bir ‘aceb ḥammām gördüm kudretin Çār rükni vaz‘ olunmuş ḥikmetin	Kim ki fehm eyler Muḥîṭî’nün sözün Ḥall ider bî-şek bu ‘aḳduñ müşkilin	Mesne- vi 14	-.--/-.-- -.-	MUD 78-79
267 107a	Muḥîṭî	Bu yalancı tekyeye taşdıḳ iden abdāla yuf Hem aña tekke-nişinüm diyen ol cūhhāle yuf	Ey Muḥîṭî ḥāḳdan ser çekmeyen çün sūnbüle Ḥāşılı ‘ömrini ber-bād eyleyen pā-māle yuf	Gazel 7	-.--/-.-- -.--/-.--	MUD 196
268 107b	Virānî	Lā ilāh illā ‘Alî’dür nūr-ı zāt-ı zü’l-celāl Lā ilāh illā ‘Alî’dür ḥayy [u] bâḳi lā-yezāl	Lā ilāh illā ‘Alî’dür bu Virānî dervāşūñ Gözde nūrı başda tācı ol ‘Alî celle celāl	Gazel 8	-.--/-.-- -.--/-.--	VİD 293-294. VİD’de 9 beyittir.
269 107b- 108a	Şems-i Tebriżî	شاهی که ولی بود و دامن بود علی بود سلطان سخا و کرم وجود علی بود	سرد و جهمان جمله ز پید او ز پیمان شمس الحق تبریکه بنمود علی بود	Gazel 12	---/.--- ---/.---	
270 108a	Virānî	Saḥa kimdür diyen kim cān degülsin Bu cisme cān cāna cānān degülsin	Virānî bende-i āl-i ‘Alî’yseñ Yezīdūñ fi‘line fermān degülsin	Gazel 9	---/.--- .--	VİD 379
271 108a	Virānî	‘Alî sensin benüm cānumda cānān ‘Alî sensin benüm derdüme dermān	‘Alî sensin Virānî derdmendūñ Gözinde nūrı hem faḥrinde erkān	Gazel 5	---/.--- .--	VİD 361
272 108b- 109a	Zekāyî	Āyā ne güne devr ideyor çarḥ-ı bî-vefā Ehl-i derūna eyledüḡi tavr-ı nā-sezā Mir ‘āt-ı ḥāṭırumda şafā olsa rû-nümā Taşvîr iderdi şāhid-i ma‘nāy şüretā Keşf eylesen bu rāzı ki fetḥ ola mā-cerā Qaldı gönülde ‘uḳde-i ser-beste mücmelā Zāhid bu remzi ḥall idemez söylesem aña	Māh-ı muḥarrem oldı nice cān nişār ola Nider Zekāyî derd ile bî-iḥtiyār ola Gülzār iken sezā mı şehīdāna zār ola Ḥāk-i Necef bu dem dem ile lālezār ola Yā Rabb ne bād-ı fitne denî rüzgār ola Güller fütāde-i yem-i ḥūn u gubār ola Bir āh idem ki çarḥ-ı felek tārmar ola	On ikili 5	---/.--- ---/.---	ZD 27-30

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
		Olmaz bu sırr-ı mübheme bî-gâne âşnâ Metn-i murâdî şerh idemem n'eyleyem saña Üstâd-ı 'aşka 'arz ideyüm müşkilüm dilâ Müslim midür 'Alî'ye 'adû olan eşkıyâ Mü'min midür halîfe-i Hâk'dan iden ibâ	Devri dönüp nizâmı dağı bî-çarâr ola Lâyık mı Ehl-i Beyt-i Nebî rahnedâr ola La'net-revân Şimr ü Yezîd'e hezâr ola Müslim midür 'Alî'ye 'adû olan eşkıyâ Mü'min midür halîfe-i Hâk'dan iden ibâ			
273 109a- 109b	Zekâyî	'Aşkuñla yandur sultânüm Allâh Şevkûñle döndür sultânüm Allâh	Eyler Zekâyî hamd u şenâyı Dâ'im du'âyı sultânüm Allâh	Gazel 7	--/--/ --/--	ZD 160
274 109b	Zekâyî	Ĥudâ 'afv eylemezse rûz-ı maşşer cürm ü 'isyânüm Neler çekse gerek dest-i zebâniden giribânüm	Zekâyî yüz sürüp geldüm der-i sultân-ı kevneyne Melâz u melce'üm oldur iki 'âlemde sultânüm	Gazel 5	---/---/ ---/---	ZD 134
275 109b	Zekâyî	Dergeh-i pîre maşabbetle idelden intisâb Gülşen-i tevĥide irdüm bî-ĥesâb u bî-'azâb	Mest-i bî-pervâ ider bir demde ey zâhid seni Bezm-i 'aşk içre Zekâyî şunsa bir kâse şarâb	Gazel 6	---/---/ ---/---	ZD 74
276 110a	Muĥîţî	Nüzulü'l-Kur'an 'alî seb'an okı İsm-i a'zam tâ ki keşf ola zi Fazl-ı reh-nümün	Ey Muĥîţî vâkıf-ı sırr-ı kelâm-ı lev keşef Olalı biz Fazl-ı Hâk'dan olduk ehl-i yûkinün	Gazel 5	---/---/ ---/---	MUD 258
277 110a	Muĥîţî	Ben ol zât-ı kâdim-i kenz-i maşfi'yem ki 'âlemde Göründüm kendümi bildürmek için şekl-i âdemde	Muĥîţî bist ü heşt ü sî vü dü ism ü müsemmayem Beyân-ı 'âlem-i hej-deh hezârem Fazl-ı a'zamde	Gazel 5	---/---/ ---/---	MUD 270
278 110a	Muĥîţî	Çün beni mest eyledi sâķ-i devrân-ı 'aşk Anuñ için olmışam vâlih ü ĥayrân-ı 'aşk	Çâker-i dergâhidur Kayşer ü Fağfûr u Cem Kim ki Muĥîţî olur hem-dem-i sultân-ı 'aşk	Gazel 6	---/---/ ---/---	MUD 201. MUD'da 7 beyittir.
279 110b	Aĥmed	Zeyn itmek için cennete insân iledürler Kulluğa aña ĥür ile ĥilmân iledürler	Aĥmed şaķın aldanma bugün tâc u kabâyâ 'Üryân getürüp dünyâdan 'üryân iledürler	Gazel 7	---/---/ ---/---	DAD 153
280 110b- 111a	Seyfî	Envâr-ı dîde-i dil Muĥammed 'Alî'dür Fi'l-cümle ĥall-i müşkil Muĥammed [ü] 'Alî'dür	Seyfî bulur Hâķķ'a yol muĥibb-i âl-i Resûl Cümleden aşl-ı uşul Muĥammed [ü] 'Alî'dür	Gazel 13		SND 214-215
281 111a	Seyyid Nizâm- oğlu	Benüm bu dînüm imânüm Muĥammed Muştafâ'dandur Tenüm içindeki cânüm 'Alîyyü'l-Murtażâ'dandur	Yüri Seyyid Nizâmogĥı ĥavâric kaĥrına şabr it Bize bu derd ü mişnetler Cenâb-ı Kibriyâ'dandur	Gazel 11	---/---/ ---/---	SND 215-216
282 111a	Seyfî	Kim ki sevmez Muştafâ evlâdını Bilmemişdür dininüñ bünyâdını	Seyfiyâ sev cân u dilden anları Tamuya girmez sevenler bunları	Gazel 5	---/---/ ---/---	SND 321-322
283 111b	Nesîmî	دولت وصل تو تا یافتہ ام در کینک نظر من لطیف خدا یافتہ ام در کینک	بیون مسیحی کینک بوش شد اؤ فضل الہ جنت و سعور و لقا یافتہ ام در کینک	Gazel 5	---/---/ ---/---	ND-F 28.

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
284 111b	Nün elif rā vāv	Her mü'mine hırz-ı emān lillāhi Mevlānā 'Alī Dilden dile virdi nişān lillāhi Mevlānā 'Alī	Nün elif rā'dan gözet vāv üzre yā'dan yayılır Mülke mekân-ı lā-mekân lillāhi Mevlānā 'Alī	Gazel 9	--/-/-- --/-/--	
285 111b- 112a	'Arşî	Çanā'at tahtınuñ şāhı alender Ferāat burcınıñ māhı alender	Olupdur 'Arşiyā āzāde-atır İde tā seyr-i fillāhı alender	Gazel 7	.---/--- .--	ARD 142
286 112a	'Arşî	o dūnyā-yı denī fikrūñ alender ol alender ol udā'nuñ dā'im it zikrin alender ol alender ol	Ayak ek bezm-i keşretten olup huş-yār ey 'Arşî Başuñdan def' idüp sekrūñ alender ol alender ol	Gazel 5	.---/--- .---/---	ARD 260
287 112a	'Arşî	Sācidüz biz Fal-ı a'dur ible-i mescūdumuz 'Ābidüz oldur ezelden tā ebed ma' būdumuz	Mest-i cām-ı bezm-i teviddür be-āyet 'Arşiyā 'Ayb ılmañ görseñüz del-i şarāb-ālūdumuz	Gazel 7	--/-/-- --/-/--	ARD 186
288 112b	ayu- suz	udan [bir] fitne opar 'ālem perişān olur Far idemez ehl-i dīn anda bahārı yazı	Maārada gizlüdür ayusuz'uñ sözleri Bulurı oy azana pişsin anuñ rümüzü	? 9	14'lü hece	KAK'ta bulunmamaktadır.
289 112b- 113a	ayu- suz Abdāl	Ey Emīr Efendi bize Daı namāz şorar mısın ur haber vireyüm saña Daı namāz sorar mısın	Bir namāz vardur cenāze O da gelecekdür bize Bencileyin 'āılsuza Daı namāz sorar mısın	Koşma 13	8'li hece	KAK 848-849. KAK'ta 15 dörtlüktür.
290 113a	'İzzet	'Azım idüp ol rāh-ı a'a yol bulan Bektāşî'dür Mest olup tevid ile hem ul olan Bektāşî'dür	'İzzetā pīrimüz el-āc Bektāş-ı Velī a yolında ekilüp [...] yol olan Bektāşî'dür	Gazel 7	.---/--- --/-/--	
291 113a	Nesīmī	Yoluña cānlar fedādur yā 'Aliyyü'l-Murtaā Dest-girūñ hem udā'dur yā 'Aliyyü'l-Murtaā	Bu Nesīmī medūñ okur, ıl 'ināyet sen aña Eşigūñde bir gedādur yā 'Aliyyü'l-Murtaā	Gazel 7	.---/--- --/-/--	KN 47
292 113b	Fedāyî	Gine gehvāre idüp sīnemi bir tıfl-ı tersāya Olur Meryem aña ol şīr-i hārā Mehdî'ye āye	Berehmen var aña nuş it Fedāyî eylesin ihyā Şikāyet eylerem yosa o kāfirden Mesihā'ya	Gazel 8	.---/--- ---/---	
293 113b- 114a	Bahāyî	Zāhidūñ her ne adar zūhdi firāvān olsa Aña am ekmez idük zerrece 'irfān olsa Luf-ı ilhām nedür añlasa iz' ān olsa Şıd ile mezheb-i İslām'da tuyān olsa Bize mülid diyenūñ kendide imān olsa Dal iden dīnimuze bāri müselmān olsa	Geri kim nefse uyup itmedeyüz sehv ü aā Bilürüz cürmümüzü itmeyüz inkār aşlā am degül aybımızı söylese dā'im a' dā ā'ilüz a söze biz geri Bahāyî ammā Bize mülid diyenūñ kendide imān olsa Dal iden dīnimuze bāri müselmān olsa	Müsed- des 5	.../--- .../---	KBD 46. KBD'de 4 benddir.
294 114a	Nesīmī	Düşüpdür ol gül-i andāna hālūñ Ki zūlfūñ dām olupdur dāne hālūñ	Nesīmī'nūñ āl ile aldı gönlin ılıpdur aşdı şimdi cāna hālūñ	Gazel 8	.---/--- .--	ND-HA 458

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
295 114b	Nesîmî	Ḥaḳîḳat ‘ilmini cānā şaḳın öğretme her cāna Ki şarrāf olmayan virmez bahāyî dürr-i mercāna	İşitsün ḳāḍī vü müftî bu da‘vānuñ sebebin kim Nesîmî cān ile başı virüpdür Ḥaḳḳ’a ḳurbāna	Gazel 5	.---/.--- ---/.---	KN 46
296 114b	Nesîmî	Dā’im <i>Ene’l-Ḥaḳ</i> söylerem Ḥaḳ’dan çü Mañşūr olmuşam Kimdür beni ber-dār iden bu şehre ben şūr olmuşam	Çün men Nesîmî gevherem sırrum size fāş eylerem Men bu dil-i virāneye gör nice ma‘mūr olmuşam	Gazel 11	---/--- ---/---	ND-HA 490
297 114b- 115a	Nesîmî	Merḥabā insān-ı kāmîl cānımuñ cānānesi ‘Ālemüñ cismi şadefdür sînemüñ dūr-dānesi	Şem‘-i vaḥdetdür cemālün vaḥdeti rüşen kıılır Ḳarşuña şevḳ ile yanar Seyyid’ün pervānesi	Gazel 8	---/--- ---/---	ND-HA 713
298 115a	Nesîmî	Senün ‘aşḳuñdur ey dil-ber baña hem mürşid ü hem pîr Çü düşdüm ‘aşḳuña yā Rab nedür çāre nedür tedbîr	Nesîmî nāmus u ‘ārî eger ‘āşîḳ iseñ terk it Ki ‘āşîḳ boynına biçmiş melāmet doñını taḳdîr	Gazel 5	.---/.--- ---/.---	KN ve ND-HA’da bulunmazken Seyyid Nesîmî Dîvânı’nın Bakü ve Tebriz neşirlerinde mevcuttur: ND-CG 3/53, ND-GP 51, ND HMS 259.
299 115a	Nesîmî	Ḥaberdār olmayan kimse bu ‘aşḳuñ derd ü āhından Meger kim baḡrı taşdandır hem anuñ ḳalbi āhından	‘Urûc-ı ‘aşḳa ‘ayb itmegil inşāf eyle ey şûfî Nesîmî n’eylesün n’etsün budur ḳısmet İlāh’ından	Gazel 5	.---/.--- ---/.---	KN ve ND-HA’da bulunmazken Seyyid Nesîmî Dîvânı’nın Bakü neşrinde mevcuttur: ND-CG 2/566.
300 115b	Nesîmî	‘Āşîḳ[a] birdür ezelden sevgülü dildār bes İkilük yoḳdur arada yār birdür yār bes	Ger Nesîmî’nün penāhı Şāh-ı Merdān ‘Alî On sekiz biñ ‘āleme ḥükm eylesün ser-dār bes	Gazel 10	---/--- ---/---	KN ve ND-HA’da bulunmazken S. Nesîmî Dîvânı’nın Bakü neşrinde M. Fatih Köksal’ın makalesinde mevcuttur: ND-CG 3/26, MFK 114- 115.

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
301 115b	Vāv rā nūn elif	Bu mu‘ ayyendür ki her naqşı ki naqqāş eyledi Kendisin kendü için kendüye fāş eyledi	Vāv rā vü nūn elifdür remzi nūrāniyyetüñ Bu rumūzuñ ehlini kendüye sırdaş eyledi	Gazel 7	-.--/-.-- -.--/-.--	
302 116a	‘Azmi	Ḥaḳīkat tahtına iḳdām iden ‘ālemde sulṭāndur Bu ma‘ nī bende-i nācize hoş iḥsān-ı merdāndur Bu remzi fehmi it ey zāhid ki bu esrār-ı Ḳur‘ān’dur Ḥiṭāb-ı ‘alleme’l-esmā rumūz-ı sırr-ı insāndur Kitāb-ı noḳta-i evvel ḥaḳīkat ehl-i ‘irfāndur	‘Azāb-ı nāra mü’min lāyık olmaz bilmiş ol Naqşī Ḥudā şādık durur mü’min yakılmaz bilmiş ol Naqşī Bu cürmi ‘Azmi nā-çāre bakılmaz bilmiş ol Naqşī Binā-yı dest-i kudretdür yıkılmaz bilmiş ol Naqşī Libāsuñ tazelere añlar ‘aḳıllar bunda ḥayrāndur	Tahmis 6	.---/--- .---/---	
303 116b	Cezbī	İtme gel her bir ḳurı da‘ vāya dā’im i‘ timād Bunda gelmekden hemān dīni bilmekdür murād	Men ‘aref sırrın gözet Cezbī bilüben Rabb’üñi Varlıḡuñ külli fenā-ender-fenāda kıl mezād	Gazel 12	-.--/-.-- -.--/-.--	ACD 201-203
304 116b- 117b	Cezbī	Her-çi bād-ā-bād ḥarābātilerüz tā āneden Böyle geldük ‘ālem-i terkibe vaḥdet-ḡāneden	Hem imāmeyn ‘aşkıñı tezyīn idüp Cezbī dile Bāde-i rengin nüş itdük döner peymāneden	Gazel 26	-.--/-.-- -.--/-.--	ACD 236-239
305 117b	Ḳayḡu- suz Abdāl	Ey özüñ insān bilen Var edeb öğren edeb Edeb ü erkān bilen Var edeb öğren edeb	Ḳayḡusuz Abdāl uyan ‘Aşkı bil ‘aşka boyan Şöyle dimişdür deyen Var edeb öğren edeb	Koşma 13	7’li hece	KAK 850-851
306 117b- 118b	Hüseynī/ Nesīmī	Nūrına kıldı naḡar ol Ḥālik-ı Perverdgār Āba döndi derledi ḥayretten oldı tarmār Ol nūruñ ḡandiline yazmış durur rüz-ı şumār Lā fetā illā ‘Alī lā seyfe illā Zülfiḳār	Tā ḡayālūñle gönül mülkini seyrān eyledüm Ben Hüseyn’em Şāḡ’umuñ vaşfını dā’im söyledüm Men meni ol Şāḡ’umuñ medḡinde ḡayrān eyledüm Lā fetā illā ‘Alī lā seyfe illā Zülfiḳār	Murab- ba 14	-.--/-.-- -.--/-.--	ND-HA 766-768
307 118b- 119a	Feyzī	Şubḡ-dem kim zāhir oldı āftāb-ı tābdār Bir mūnaqqāş ḡayme-i zerbāfa döndi rüzḡār Şafḡa-i vechinde yazmış Ḥālik-ı Perverdgār Lā fetā illā ‘Alī lā seyfe illā Zülfiḳār	Murtaḡā nūr-ı Ḥudā-yı Kibriyā’dur Murtaḡā Pişvā-yı evliyā vü asfiyādur Murtaḡā Feyziyā verd-i ḡulistān-ı ziyādur Murtaḡā Lā fetā illā ‘Alī lā seyfe illā Zülfiḳār	Murab- ba 7	-.--/-.-- -.--/-.--	
308 119a	Pir Sulṭān Abdāl	Ehl-i Ḥaḳ ḡatında bu ne da‘ vādur Benden saña emānet degme ḡönle ḡönül almaḡ dürlü derde devādur Benden saña naşihat degme ḡönle	Ḳulluḡ iden kullar tiz olur āzād Elini yetdigi yire dek uzad Pir Sulṭān Abdāl’um nefsiñ[i] gözed Benden saña emānet degme ḡönle	Koşma 4	11’li hece	
309 119a- 119b	Herdem	ḡönül gel benümle düşme ‘ināda Ṭurducaḡuñ yirde ṭur kerem eyle Nenüñ için geldük biz bu cihāna	Bu Herdem ḡulunuñ yıldızı düşük Erenler yolına ‘āşıkdur ‘āşık Medḡuñ idem direm dilüm dolaşık	Koşma 5	11’li hece	

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
		Âdem ol aşlını bil kerem eyle	Çapuñda kıl oldum kıl kerem eyle			
310 119b	Çul Himmet	Dîvâne gönlimüz geçmez güzelden Mihrsiz eyledük merdân yâ ‘Alî Menüm istedigüm sensin ezelden Gîtmez maħabbetüñ cāndan yâ ‘Alî	Tarîkat içinde şems ü kâmersin Haķîkat içinde zât-ı kemâlsin İstemem cenneti göster cemâlin Çul Himmet göçince cāndan yâ ‘Alî	Koşma 5	11’li hece	
311 119b- 120a	Haṭâyî	Gel gönül pîrlerüñ naşihatini Biz tutalum tutmayanda nemüz var Dost maħabbetüñ muħibbe yetmese Biz katalum katmayanda nemüz var	Gel Haṭâyî ikrârimuz güdelüm Biz bizi görelüm eli n’idelüm Harâb gönülleri ma‘mür idelüm Biz idelüm itmeyende nemüz var	Koşma 4	11’li hece	ŞHD-SNE 69-70
312 120a	Haṭâyî	Bu yoluñ ötesi Haķ’dur Mürvet hey erenler mürvet Bu yoldan özge yol yokdur Mürvet hey erenler mürvet	Şâh Haṭâyîm hâle geldüm Hâl içinde yola geldüm Eksüklüğüm dile geldüm Mürvet hey erenler mürvet	Koşma 5	8’li hece	ŞHD-SNE 119-120
313 120a- 120b	Haṭâyî	Muħammed ‘Alî’nüñ aldum destini Haķ diyüp tutduğum elden ayrulmam On iki imâmuñ tıtdum yolını Haķ diyüp tutduğum elden ayrulmam	Pîr Haṭâyîm Haķ bil tutduğıñ eli Zâhirde bâtında Haķ göre seni Gerçek erenlerden aldum haberi Haķ diyüp tutduğum elden ayrulmam	Koşma 5	11’li hece	ŞHD-SNE 57
314 120b- 121a	Haṭâyî	Erenler serveri Şâh-ı velâyet Aldı mü ’minlerüñ elin eline Hânedân dostına eyler hidâyet Mü ’min olanları çeker yolına	Şâh Haṭâyîm cennet kapusın açdum Cömerd olanlaruñ tolusın içdüm Baḫîl olanları ayurdum seçdüm Baḫilden ğayrısı cemde buluna	Koşma 7	11’li hece	ŞHD-SNE 51
315 121a- 121b	Fuzûlî	Mâh-ı muħarrem oldı şafaķdan çıkup hilâl Çılmış ‘azâ döküp kad-i ħam birle eşk-i âl Evlâd-ı Muştafâ’ya meded kıl[ma]mış Fırât Giçürmesün mi yirlere anı bu infi‘âl Çokdur hikâyet-i elem-i Şâh-ı Kerbelâ Elbette çok hikâyet olur mücib-i melâl Fehm eyleseñ ğam-ı şühedâ şerħin itmege Her sebze Kerbelâ’da çeküpdür zebân-ı hâl Tecdîd-i mâtem-i şühedâ kıldı rûzgâr Zâr aĝla ey gönül bugün oldukça ihtimâl	Ey derd-perver-i elem-i Kerbelâ Hüseyin V’ey Kerbelâ belâlarına mübtelâ Hüseyin Ĝam pâre pâre baĝruñı yandurdı dâĝla Ey lâle-i ħadıķa-i Âl-i ‘Abâ Hüseyin Tiĝ-i cefâ ile bedenüñ oldı çâk çâk Ey büstân-ı sebze-i tiĝ-i cefâ Hüseyin Yaķdı vücüduñı ğam-ı zulmet-serây-ı dehr Ey şem‘-i bezm-i bârgeh-i Kibriyâ Hüseyin Devr-i felek içürdi saña kâse kâse kan Ey teşne-i ħarâret-i berķ-ı belâ Hüseyin	Terkibi bent 5	--./-.- .-./-.-	FHS 480-482

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
		Meydān-ı çarhı cilve-geh-i dūd-ı āh kıl Gerdūn-ı dūna kisvet-i mātem-siyāh kıl	Yād it Fuẓūl-Āl-i ‘Abā hālin eyle āh Kim berķ-ı āh ile yakılır hırmen-i günāh			
316 121b- 122a	Ḥaḳḳī	‘Āşıḳuñ da‘ vāsına hüccet yeter derd ü belā Ağlama derd ü belādan kim odur sırr-ı velā’	Ḥaḳḳıyā meydān senūndür sūnbüle devrinde çün Dāne saç ehl-i dile tā kim ğidā’-i rūḥ ola	Gazel 5	-.--/-.-- -.--/-.--	
317 122a	Ḥaḳḳī	Ruḥuñ pertev-fürüz-ı nūr-ı Ḥaḳ’dur yā Resūlullāh Tecelliden kâmer-veş iki şaḳdur yā Resūlullāh	Şefā‘ at bulmağa senden sebep cürm ü günāh ise Kamudan Ḥaḳḳī-i mücrim eḥaḳdur yā Resūlullāh	Gazel 6	.---/--- .---/---	İHB 222
318 122a	Ḥaḳḳī	Cemālūñ pertev-endāz-ı cihāndur yā Resūlullāh Güneş nūri gibi nūruñ ‘ayāndur yā Resūlullāh	Şefā‘ at şerbetinden feyz-yāb it Ḥaḳḳī-i zārı Ki muḥtāc-ı devā bir ḥasta cāndur yā Resūlullāh	Gazel 4	.---/--- .---/---	
319 122a- 122b	Ḥüseyn Lā- mekān	Göñül mir’ātına bād-ı teveccüh toz[ı] kondurmaz Vücūd-ı ‘arızī bād-ı fenānuñ öñine durmaz	Ḥüseyn Lā-mekān deryāsına ğarḳ oldı maḥv oldı Anuñçün zāhir ü bāṭında Ḥaḳ’dan ğayrısın görmez	Gazel 5	.---/--- .---/---	LMD 186
320 122b	Ġaybī	Ādem-i ma‘ nā durur ervāḥa evvel ibtidā Ādem-i şūrī durur eşyāya āḫir intihā	Fi’l-ḥaḳīka ‘āşıka oldur şırāt-ı müstaḳīm Kim bir ola anda rāḥ u reh-rev [ü] hem reh-nümā	Gazel 15	-.--/-.-- -.--/-.--	SGD 250-252
321 123a	İdrīs	Levh-i dilden kendü vechūñ yine ol cānān görür Nitekim mir’āta nāzır kend’özūñ bürrān görür	Çün te‘ ayyūn-i zuḥūrdur İdrīs ismi kendüye Ḥalk-i mine’l-ḥālik rumūzuñ fehm iden Raḥmān görür	Gazel 7	-.--/-.-- -.--/-.--	
322 123a- 125b	Ġaybī	Bir vücūddur cümle eşyā ‘ayn-ı eşyādur Ḥudā Hep hüviyyetdür görinen yok Ḥudā’dan mā-‘ adā	Geldi ṭoksan ṭokuz esmāya muḳābil beytimüz Ma’nāşini vird idenler āḫir olur pīş-vā	Kaside 100	-.--/-.-- -.--/-.--	SGD 235-249
323 125b- 126a	İbrāhīm	Ḥaḳḳ’uñ feyzī ‘āleme düpdüzdür añlar iseñ Bu görinen mevcūdāt bir yüzdür añlar iseñ	İbrāhīm’uñ yüzinden ādem kimdür bilmege Bu mu‘ ammā bir özge rumūzdur añlar iseñ	Gazel 5	14’lü hece	İEK 339
324 126a	İbrāhīm	Dört kitābuñ şerḥ itdügi hemān ādemdür ādemdür Evvel āḫir bāṭın zāhir hemān ādemdür ādemdür	Çarḥ-ı felekde devr iden her görinende seyr iden İbrāhīm’de bu zıkr iden hemān ādemdür ādemdür	Gazel 5	16’lı hece	İEK 342
325 126a	İbrāhīm	İmtişāl-i emr için kulluk iden ‘ibāddur Ücret ile ḥidmet iden kul degül ırgaddur	Cümle ef’āl ü şifāt esmā-i Ḥaḳ’dur şübhesüz Nuṭḳ-ı Ḥaḳ durur bu söz İbrāhīm ancak āddur	Gazel 7	-.--/-.-- -.--/-.--	İEK’de bulunmamaktadır.
326 126a- 127a	İbrāhīm	Gel ey da‘ vā-yı ‘ilm iden nedür ‘ilminde ma’ lūmāt Ne derk itdūñ ne fehm itdūñ nedür fehminde mefhūmāt	Gel iç bu meclis-i cāmī Şeyḫ İbrāhīm nuṭḳından Ḥaḳāyık bādesinden kim odur cennāt u zevḳıyyāt	Kaside 24	.---/--- .---/---	İEK 260-262

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
327 127a	Selâmî	Kâr-bân-ı cünd-i ‘aşkuñ rāh-ı Hāk’da başıyuz Dest-i Haydar’da şarāb-ı kevşerüñ ‘ayyāşıyuz Şāh-ı ‘aşkuz dergeh-i Āl-i ‘Abā ferrāşıyuz Biz gürüh sulţān-ı dehrüz zümre-i Bektāşî’yüz Lā-mekān iklîmine ‘azm idenüñ yoldaşıyuz	Ey Selâmî bir nazarla hınţa’ı aḥcār iden Münkire da‘vā-yı Hākḳ’ı taş ile iḥbār iden ‘Azam-i rāha himmet ile merkebin dīvār iden Biz gürüh sulţān-ı dehrüz zümre-i Bektāşî’yüz Lā-mekān iklîmine ‘azm idenüñ yoldaşıyuz	Muham mes 5	-.--/-.-- -.--/-.--	SD 224-225.
328 127b	Selâmî	Bilürseñ sırr-ı tevḥîdi degül senden diyen ben ben Ne ‘aynumdur ne ğayrumdur müdām benden diyen ben ben	Ene’l-Hāk çağırup Mañşur-veş feryād iderseñ de Selâmî var durur elbette bir senden diyen ben ben	Gazel 5	.---/.--- .---/.---	SD 473
329 127b- 128a	Şems	مرغ حرم حضرت بقوه بقوتی تم مست خراب و حده تم بقوه بقوتی تم	هم شمس دین منم دز شرف جلال منم دشده خرو و دین منم بقوه بقوتی منم	Mesne- vi 14	-.--/-.-- -.--/-.--	
330 128a	Nesîmî	Çünkü bildüñ mü’minüñ kalbinde Beytullāh var Niçün ‘izzet itmedüñ ol evde kim Allāh var	Genc-i maḥfi’dür ḥaḳîḳat ey Nesîmî söyleme Epsem ol fāş eyleme yolda nice güm-rāh var	Gazel 9	-.--/-.-- -.--/-.--	ND-HA 77-78. ND-HA’da 8 beyit.
331 128b	Vîrânî	Gel ey mü’min bize ikrār ‘Alî’dür Ḥaḳāyık ‘ilmine esrār ‘Alî’dür	Vîrânî ḳancaru kim ‘azmî ḳılsañ Görinen gözine deyyār ‘Alî’dür	Gazel 7	.---/.--- .--	VİD 204
332 128b	Vîrânî	İrişdi Fażl-ı Yezdān’um baña feyz-i kemālinden Ser-ā-ser nuṭḳı fark oldı hemîn ‘ālem cemālinden	Vîrânî āl-i evlāduñ ḥaḳîḳat bendesi oldur Ḳoyup atlās u dîbāyı giy imdi köhne şālından	Gazel 7	.---/.--- .---/.---	VİD 358-359
333 128b- 129a	Vîran Abdāl	Gel berü ey ḳavm-i ‘adū ben Ḥudā’dan dönmezem Çün şehādet eylemişem Muştafā’dan dönmezem	Çün Vîrān Abdāl didi ismüm ‘Aliyyü’l-Murtaẓā Küll varum Ḥaydar’ındur evliyādan dönmezem	Gazel 9	-.--/-.-- -.--/-.--	VİD 332-333
334 129a	Vîrânî	Diñle imdi Muştafā’dan ‘ārifā evrādumı Gel berü gör Murtaẓā’dan dem-be-dem feryādumı Tā ezel ḥubb-ı ezelden urdılar bünyādumı Sevmişem cān [u] gönülde men İmām Kāẓım’ı	Men Vîrânî derdmendem medḥ-i Şāh’ı söylerem ‘Askerî hem Mehdî-i püşt [ü] penāhı söylerem Ğayrden el çekmişem ol pâdişāhı söylerem Sevmişem cān [u] gönülde men İmām Kāẓım’ı	Murab- ba 5	-.--/-.-- -.--/-.--	VİD 548
335 129b	Hāşim	Şeppîr [ü] Şüpper mürşid [ü] reh-ber Şundılar kevşer el-hāmdülillāh	Hāşim’üñ zıkrı el-faḳru faḥrı Bu demüñ şükri el-hāmdülillāh	Gazel 8	--.--/ --.--	HBD 278-279
336 129b- 130a	Nābî	Derd-i dilümden bir şemme açdum vaḳt-i şeherde bād-ı nesîme Geşt itdi ol dem şaḥn-ı cihānı baḥş itdi ‘azm ü remîme	Eyle şefā’at hengām-ı sâ’at rüz-ı ḳıyāmet bulsun ‘ināyet Nābî-i zārı luṭf eyle Bārî ırgürme bizi nār-ı ceḥîme	Gazel 7	--.--/ --.--/ --.--/ --.--	

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
337 130a	Vaḥdetī	Bi-ḥamdillāh yine rūḥu'l-ḳudūs'den tāze cān bulduḳ Ölümden ḥavfımız yokdur ḥayāt-ı cāvidān bulduḳ	Virüp cān naḳdini ey Vaḥdetī bāzār-ı 'aşḳ içre Ucuz alduḳ metā' -ı derd-i 'aşḳı rāyegān bulduḳ	Gazel 5	.---/--- ---/---	VD 84-85
338 130a	Usūlī	Bī-nihāyet bahre döndi gene zātum vaḥdeti Mecma' ü'l-bahreyni fark itdi şıfātum vaḥdeti	Lā-cihetdür nuṭḳa gelmez gene zātum vaḥdeti Her kemālāta muḥīt oldı şıfātum vaḥdeti	Nazm 2	---/--- ---/---	UD 310
339 130a	Usūlī	Lā te' ayyündür egerçi gene zātum vaḥdeti Kesret-i a' yāni keşf eyler şıfātum vaḥdeti	Keşf-i sübhāt-i celāl eylerse zātum vaḥdeti Kesret-i azdādı maḥv eyler şıfātum vaḥdeti	Nazm 2	---/--- ---/---	UD 310
340 130a	Usūlī	Künt ü kenz'ün gevheridür gene zātum vaḥdeti Bī-nihāyetdür zuhūrında şıfātum vaḥdeti	Çün muḥīt-i lā-cihetdür gene zātum vaḥdeti Dürr-i beyzāyı 'ayān itdi şıfātum vaḥdeti	Nazm 2	---/--- ---/---	UD 310
341 130b	Şemsī	Vāsil olmaz Ḥaḳḳ'a kimse cümleden dür olmadan Kenz açılmaz şol göñülden tā ki pür-nür olmadan	Bir 'aceb sevdāya düşmiş tutuşup Şemsī müdām Ḥaḳḳ'a maḳbül olmaḳ ister ḥaḳḳa menfūr olmadan	Gazel 7	---/--- ---/---	ŞSD 250-251 ŞSD'de 8 beyittir.
342 130b- 131a	Ḥaṭāyī	Elif anı bilmişem men Lā fetā illā 'Alī Yā yalanı silmişem men Lā fetā illā 'Alī	Bu Ḥaṭāyī ger ḥayāt-ı cāvidān bulsa n'ola Göñline miḥmān olupdur Lā fetā illā 'Alī	Gazel 17	---/--- ---/---	ŞHD-SNE 148-149
343 131a	Ḥaṭāyī	Mihri ni mühr itmişem sinem içinde Ḥaydar'uñ Cān u dilden çakeriyem şıdḳ ile ol serverüñ	Yā İlāhī Muştafā vü Murtaẓā'nuñ 'aşḳına Sen ḳabül eyle du'āsın bu Ḥaṭāyī kemterüñ	Gazel 12	---/--- ---/---	ŞHD-SNE 160-161
344 131b	Ḥaṭāyī	Yolından azana sen Şāh delil ol Toḡru yol gösterüp rāh-ı dil ol	Ḥaṭāyī ḳande görsen şol Yezid'i Amān virme cānın al 'Azrā'il ol	Gazel 7	.---/--- --	ŞHD-MM 415-416
345 131b	Ḥaṭāyī	Bu 'ālem ḥüsünü ḥayrāndur ey dost Saña bu ḡonca-leb ḥandāndur ey dost	Ḥaṭāyī'ye dimişsin cevri idem çok Yine luṭf u yine iḥsāndur ey dost	Gazel 6	.---/--- --	ŞHD-MM 278 ŞHD-SNE 175.
346 131b- 132a	Ḥaṭāyī	Tā kim ol zülfün niḳābı māh-tāb üstindedür Bu bulut nisbetdür ol kim āftāb üstindedür	Bu Ḥaṭāyī'nün dilinde 'aşḳ-ı dil-sūzuñ senün Oda beñzer kim hemişe ol kebāb üstindedür	Gazel 5	---/--- ---/---	ŞHD-MM 323
347 132a	Fu'ādī	Şāh Ḥüseyn'ün fırḳatine ağlayan gelsün beri Āh u vāh idüp dem-ā-dem inleyen gelsün beri	Hem Muḥammed meclisine çār-yār ile gelüp Ey Fu'ādī ḥāl ile irşād olan gelsün beri	Gazel 6	---/--- ---/---	ÖFD 51.
348 132a	Hāşim	Sırr-ı 'aşḳa maḥrem olmaz itmeyen cānın fedā Zāt-ı Ḥaḳḳ'a 'ārif olmaz 'aşḳa irmeyen dilā	'Aşḳ [u] ma' şūḳ [u] 'aşḳuñ vaḥdetine Hāşimā İrmeyince zāhir olmaz sırr-ı tevḥid-i Ḥudā	Gazel 6	---/--- ---/---	HBD 101-102
349 132a- 132b	Seyyāḥ Dede	Gel İmām Ḥüseyn'i seven cānlara Añsun ḳan ağlasun 'āşur ayında Kerbelā'da şehidlerüñ ḥālını Bilsün ḳan ağlasun 'āşur ayında	Maḥabbet ile yıldursun özini Ḳanlı yaş ile töldursun gözünü Seyyāḥ Dedem topraklara yüzünü Sürsün ḳan ağlasun 'āşur ayında	Koşma 4	11'li hece	

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
350 132b- 133a	Derviş Yünus	Gelün özenelüm farza sünnete Dost enbiyâ giderdi Hakk'a minnete Kıyâmetde şefî' olan ümmete N'ola bir göreydüm arslan 'Alî'yi	Derviş Yünus dir ki ben de varaydum 'Alî'nün cenginde hâzır olaydum Ayağı tozına yüzüm süreydüm N'ola bir göreydüm arslan 'Alî'yi	Koşma 6	11'li hece	YEK'te bulunmamaktadır.
351 133a	Şükri	Ey sipihr-i dilde hırşîd-i dirahşânüm 'Alî Gök yüzünün şu'le-gâhî mäh-i tâbânüm 'Alî	<i>Kerremallâhu vecheh</i> dinmek nedendür Şükriyâ Cebhe-i pâküñde zâhir dilde sübhânüm 'Alî	Gazel 5	---/--- ---/---	
352 133a	Üftâde	Îlâhî yârı kıl baña ki senden gayrı yârum yok Ne yüz ile varam saña günâhdan gayrı kârum yok	Benem 'âşî yüzi kara garîb Üftâde bî-çâre Tutuşmışam ki bir nâra yanumca bir yanarum yok	Gazel 6	---/--- ---/---	ÜD 129-130.
353 133a- 133b	Üftâde	N'olduñ ağılarsın a gönül bî-bedel yâruñ mı var Zârî zârî ağlamakdan gayrı bir kâruñ mı var	Ne 'aceb cür'et idersin bu söze Üftâde sen Râh-ı Hakk'a vâsıl olmuş zerrece hâlûñ mı var	Gazel 6	---/--- ---/---	ÜD 79-80. ÜD'de 7 beyittir.
354 133b	Câvidî	Ey cemâlûñ muşhafından şerh-i eşyâ bir varak Mekteb-i 'irfânûñ içre 'aql-ı küll tıfl-ı sebak	Varluğın yoğ eylemek fıkır-i dehân-ı yâr ile Câvâdî tek nüktedân' ârif gerekdür bî-nuṭuk	Gazel 7	---/--- ---/---	
355 133b	Nesîmî	Dermend itdün beni ey derde dermân Ermenî Kalmadı 'aşkuñ yolında bende fermân Ermenî	Çün Nesîmî bir cevâb ister dilûnden şormağa Bilmezem hürî misin sen yoḥsa rıdvân Ermenî	Gazel 7	---/--- ---/---	KN 54.
356 134a		Ravza-i ıstıfâya serv-i hırâm Ṭâbde seyr iderdi bir bayram	Fâhr-ı 'âlem tebessüm itdi didi Yusuḫ'a virilen bahâ yegidi	Mesne- vi 9	---/--- ..-	
357 134a		Koz ağaç gibi büyütme serûñ Tâ ki koz gibi bitmeye şemerûñ	Her ki qâdrin bile irür şerefe Raḫimallâhü imru'ün 'arefe	Mesne- vi 5	---/--- ..-	
358 134b	Naşûhî	Ol nedür kim eylese ikrârını müşrik olur Bu 'aceb kim itse inkâr şübhe yok mülhîd olur	Zâhir ü mazhar zuhûrdan fehm iden añlar kelâm Yokluğı bulan Naşûhî 'ârif ü dâñâ olur	Gazel 5	---/--- ---/---	MND 42.
359 134b	'Ömer	Sînemûñ bağında bitmiş bir ağaçda iki dal Biri elma biri ḫurmâ biri sükker biri bal	Pes bu sırrı bilmege 'ârif gerekdür ey 'Ömer Biri zât-ı Muştâfâ'dur biri ḫayy-ı zü'l-celâl	Gazel 6	---/--- ---/---	AÖD 357.
360 134b	Mişâlî	Câme-i sürḫ ü kebûd içre nihândur ḫançerûñ Şan şafaḫ üzre hilâl-i âsmândur ḫançerûñ	Tatlu dillerle Mişâlî'nüñ girüpdür gönline Güyyiâ bir dil-ber-i şîrîn-zebândur ḫançerûñ	Gazel 5	---/--- ---/---	EMD 121-122
361 135a	Şalâhî	Güş-ı cânûñ aç kelâm-ı Hakk'ı zâhid eyle güş Gel şarâb-ı bezm-i 'aşkı pîr elinden eyle nüş	Bezm-i vaşla lâyıḫ olmaz çün Şalâhî ḫâm olan Âteş-i 'aşk ile dîg-i mîḫnet içre eyle cüş	Gazel 7	---/--- ---/---	SUD 358-359
362 135a	Mezîdî	Zâhidâ çün almamışsın 'ilm-i esmâdan ḫaber Pes nice rüşen virürsin sen müsemmadan ḫaber	Ey Mezîdî ḫaḫ şînâsın diyûben lâf urmasun Almayanlar istivâ-yı vech-i a'ladan ḫaber	Gazel 7	---/--- ---/---	

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
363 135a-135b	Şāh Ḥaṭāyī	Hep erenler geldi geçdi evveli serden ‘Alī Yetmiş biñ yıl Ḥayber’i eliyle atdı şehrden ‘Alī	Şāh Ḥaṭāyī oldı zāhir gice gündüz şaf ebed İçdi bir zerre zülālī ḥavz-ı kevşerden ‘Alī	Gazel 5	-.--/-.-- -.--/-.--	Hatāyî Dîvânı neşirlerinde mevcut değildir.
364 135b	Ḥaṭāyī	Gevher-i zāt-ı kâdim-i kibriyâsın yâ ‘Alī Enbiyâya evliyâyâ pişvâsın yâ ‘Alī	Bu Ḥaṭāyî dîn ü imânı ki sendendür dürüst Nûr-ı çeşm-i ḥānedân-ı Muştafâ’sın yâ ‘Alī	Gazel 7	-.--/-.-- -.--/-.--	ŞHD-MM 570, ŞHD-SNE 149-150.
365 135b-136a	Ḥaṭāyī	Yirde gökde Ḥaydar-ı Kerrâr sensin yâ ‘Alī Rûz-ı mahşer sâķî-i ebrâr sensin yâ ‘Alī	Bu Ḥaṭāyî bendenüñ sensin murâdı maķşadı Ḳande baķsam görinen dîdâr sensin yâ ‘Alī	Gazel 11	-.--/-.-- -.--/-.--	ŞHD-MM 251-252, ŞHD-SNE 150.
366 136a	Ḥaṭāyī	Men anı bilmişem kavı-i Ḥudâ’dur Anuñçün okuram la’net Yezîd’e Yezîd’e la’net itmek ki sezâdur Anuñçün okuram la’net Yezîd’e	Muḥammed Mehdî durur kıblegâhum Dûn [ü] gün ol durur hem secdegâhum Ḥaṭāyî’yem Ḥudâ durur penâhum Anuñçün okuram la’net Yezîd’e	Murab- ba 6	.---/--- .--	ŞHD-MM 181. ŞHD-MM’de sadece ilk bend verilmiştir.
367 136a-136b	Şāh Ḥaṭāyī	Türbesi üstine nakş eylemişler Gel dînüm imānum İmām-ı Ḥüseyn Dört güşeye sizi baş eylemişler Gel derdüme dermân İmām-ı Ḥüseyn	Şāh Ḥaṭāyîm eydür erenler nerde Çalışuz kayasuz bir şaḥra yirde Kerbelâ şehrinde ḳandilde nûrda Gel benüm sulṭānum İmām-ı Ḥüseyn	Koşma 8	11’li hece	ŞHD-SNE 68. ŞHD-SNE’de 6 dörtlüktür.
368 136b-137a	Ḥaṭāyī	Lâ’yı isķāt eyleyüp bir bilmeyen illâ’sını Bilmedi nefy ile işbātuñ nedür ma’ nâsını Vâdî-i ‘isyānda kaldı añmadı Mevlâ’sını Âb-ı tevḥîd ile tâhir kılmadı a’ zâsını İçmedi bezm-i elestüñ bâde-i ḥamrâsını Açmadı nûr-ı hidâyet çeşm-i nâ-binâsını Görmedi gün zerresinüñ leyle-i isrâsını Bulmadı rāh-ı yakînüñ menzil-i a’ lâsını Ḳābe kavseyñ’ün yanıldı kurb-ı ev ednâ’sını Fazl-ı Yezdân silmedi dil şafḥasınun pasını Müftî-i ‘aşķ böyle virmişdür bu sır fetvâsını Ya çek el sırdan ya gel çıñlatma ‘aşķuñ tāsını	Vaşf-ı yâre ey Ḥaṭāyî söz dimek şanımdadır Cilveler itmek benüm ṭab’-ı sūḥandānumdadur Hem-demem hem-meşrebem derd ü belâ yanumdadur Yâr için ölmek benüm âyîn ü erkānumdadur On sekiz biñ ‘âlemüñ esmâsı dîvānumdadur Kā’inātuñ sābitâtı kaşr [u] eyvānumdadur Sāye şalmaķ üstüme mihr-i dıraşşānumdadur Muştafâ’nuñ ümmetiyem sevgisi cânımdadır Çār-yâr-ı bâ-şefānuñ derdi dermānumdadur On iki şehzādenüñ esrârı pinhānumdadur Müftî-i ‘aşķ böyle virmişdür bu sır fetvâsını Ya çek el sırdan ya gel çıñlatma ‘aşķuñ tāsını	On ikili 5	-.--/-.-- -.--/-.--	ŞHD-MM 135. Sadece ilk bent bulunmaktadır. ŞHD-SNE 197-199. 8 benttir; şiirin dîvānda eksik olduğu, bir mecmuadan tamamlandığı belirtilmiştir. M’de de şiir için “Bu tercî‘-bend nâķışdur” notu düşülmüştür

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
369 137b	Nizâmî	Ey cemâlûn âyeti ‘unvân-ı dîvân-ı qadîm Kaşlaruñ tuğrâsı bismillâhrahmânirrahîm	Mihnet ü derd ile pür-nemdür Nizâmî’nüñ gözi Tolı gözde maqâm ol kaşları nün ağzı mîm	Gazel 7	-.--/-.- -.--/-.-	KND 177.
370 137b	Nutķi	Gelmişem Kālū Belî’den sırr-ı sübhân olmışam Bā’-i Bismillāh içinde nūr-ı Rahmān olmışam	Nutķiyā nutķuñ senün zāt-ı İlāh’uñ nutķıdır Anuñçün ‘İsî-veş her mürdeye cān olmışam	Gazel 8	-.--/-.- -.--/-.-	
371 137b- 138a	Surūrî	Ol menem kim kâşif-i genc-i tılsım-ı ‘âlemem Vâkıf-ı sırr-ı kelāmullāh-ı vech-i âdemem	Ol Surūrî’yem ki men rûz-ı ezelden tâ ebed Fazl-ı Hâķķ’uñ bendesiyem pâdişāh-ı ‘âlemem	Gazel 8	-.--/-.- -.--/-.-	ASD 270
372 138a	Ahmed	Ey muvaḥḥid Hâķķ’ı gel cān u gōñûlden yād kıl Kurtarup cān gülşenin ḥār u belādan şād kıl	Ger ḥâķķî menzile irmek dilerseñ Ahmedā Yol uzakdur göz yaşıyla ḥūn-ı dilden zād kıl	Gazel 11	-.--/-.- -.--/-.-	DAD 20
373 138b- 139a	Ahmed	Mazḥar-ı sırr-ı Ḥudā Şāh selāmun ‘aleyk Kâşif-i kıl innemā Şāh selāmun ‘aleyk	Ahmed’inüñ cānısın dîn ile imānısın Server-i sulṭānısın Şāh selāmun ‘aleyk	Kaside 18	/.-/.-	DAD 23-24
374 139a	Ahmed	Bakup gözgüde gördüğün yüzüñdür O fi’l-i ğayrı şanma kend’özüñdür	Bugün cehd eyle Ahmed Hâķķ’ı gör sen Ki yarına ḳalan iş gözsüzüñdür	Gazel 7	.---/--- .--	DAD 148
375 139b	Ṭufeylî	Fazl-ı Hâķ’dan cāna fetḥ oldı cihān-ı Cāvidān Mürde cismüm zinde oldı buldı cān-ı Cāvidān	Ey Ṭufeylî lâ-mekānuñ ‘âleminden bir daḥı Geldi cān mülkine ḳondı kārṽān-ı cāvidāñ	Gazel 7	-.--/-.- -.--/-.-	
376 139b	Ṭufeylî	Fazl-ı Hâķ’dan tâ zuḥūr oldı kelām-ı Cāvidān ‘Ayn u lām u yā bize oldı imām-ı Cāvidān	Mest-i ma’nîdür Ṭufeylî çünkidür bezm-i ezel Sâķî-i vaḥdet elinden içdi cām-ı Cāvidān	Gazel 5	-.--/-.- -.--/-.-	
377 139b	Ṭufeylî	Fazl-ı Hâķ’dan tâ bize fetḥ oldı bâb-ı Cāvidān Hem seḳāḥüm rabbühüm şundi şarāb-ı Cāvidān	Bu Ṭufeylî’yi görüñ boynında heykel yerine Gice vü gündüz ḥamā’ıldür kitāb-ı Cāvidān	Gazel 5	-.--/-.- -.--/-.-	
378 140a	Surūrî	Biz ezelden tâ ebed meydāna gelmişlerdenüz Şāh-ı Merdān ‘aşķına meydāna gelmişlerdenüz	Ey Surūrî ‘îd-i ekberdür cemālî dilberüñ Biz bu ‘îd-i ekbere ḳurbāna gelmişlerdenüz	Gazel 7	-.--/-.- -.--/-.-	ASD 262
379 140a	Za’fi	Ey cemālûn nūrına nisbet ezel ‘ayn-ı ebed Oldı bu ma’nîye şāhid kûl huve’llāhu eḥad	İrmek isterseñ ḥarîm-i vaḥdete Za’fi eger Eksük olmasun dilüñde dā’imā zıkr-i eḥad	Gazel 7	-.--/-.- -.--/-.-	DZG vr. 56b. DZG’de 6 beyittir.
380 140a- 140b	Ḥayretî	Gün yüziñe ve’ḳ-ḳuḥā eyler işâret Muştafā Hem kılur ve’l-leyli zülfüñe delâlet Muştafā	Ḥayretî yanar cehennemden beter hecr odına İtmedüñ bir dem şefā’at hey kıyāmet Muştafā	Gazel 7	-.--/-.- -.--/-.-	HD 196

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
381 140b	Nihānī	Āstānuñ Ka‘be-i ehl-i şafādur yā ‘Alī Aña yüz sürenlerüñ kadri ‘alā’dur yā ‘Alī	Dür kılmağıl қапуñdan bu Nihānī’yi şehā Cān ile ol bende-i Āl-i ‘Abā’dur yā ‘Alī	Gazel 13	-.--/-.-- -.--/-.--	
382 141a	Fāzılī	Şačuñuñ zıll-i hümāsı tāt-ı devletdür baña Ġamze ile baqdıǵı ‘ayn-ı sa‘ādetdür baña	Fāzılī ma‘şuk sırrın ġayre dime nitekim Faẓl-ı rabbi’l-‘ālemīn virmiş emānetdür baña	Gazel 7	-.--/-.-- -.--/-.--	
383 141a	Yemīnī	Şüretüñ naķşında gördüm Faẓl-ı ism-i a‘zamı Zülf ü kaç u kirpigüñdedür Süleymān hātemi	Ey Yemīnī tayyib ü tāhir olunmaz şöyle bil Her kim içmez sāk-ı kevşerden āb-ı zemzemi	Gazel 5	-.--/-.-- -.--/-.--	
384 141a- 141b	Yemīnī	‘Āşık-ı vech-i Ġudā cām-ı şafādan esrmiş Şanma kim zāhid gibi cevri ü cefādan esrmiş	Ey Yemīnī her kim ol maħbūb bildi tā ebed Mest ü lā-ye‘kıl olup cām-ı vefādan esrmiş	Gazel 7	-.--/-.-- -.--/-.--	
385 141b	Pīr Sultān Abdāl	Güzel ‘āşık cevrimüzi Çekemezsin dimedüm mi Bu bir rızā loķmasıdır Yiyemezsin dimedüm mi	Pīr Sultān Abdāl pīrimüz Ĥaķķ’a ulaşur rāhımız On iki imām қаtārımız Uyamazsın dimedüm mi	Koşma 6	8’li hece	
386 141b	Naşūhī	Ĥaķ ‘ayāndur sır nihāndur ‘ābidā ġafil nedür Cümle eşyā maẓhar-ı Ĥaķ zāhidā zāhil nedür	Gel Naşūhī’nüñ elinden bir қаdeħ nüş eyle kim Maħv ola hep cümle varuñ qalmaya ĥā’il nedür	Gazel 6	-.--/-.-- -.--/-.--	MND 38
387 142a	Sālim	Ĥamd [u] şükri ol Ĥaķķ’a kim Āl-i ‘Abā’dur sevdigüm Şāh-ı Merdān Şīr-i Yezdān Murtaẓā’dur sevdigüm	Sālimā olduķ ġulām-ı āl-i evlād-ı ‘Alī Kāşif-i sırr-ı velāyet Murtaẓā’dur sevdigüm	Gazel 7	-.--/-.-- -.--/-.--	
388 142a	Refī‘	Zāhidā ĥukm-i ezel-i ‘aşk imiş kısmet bize Şāhid-i da‘vā-yı Ĥaķķ’uz her varak ĥüccet bize Vaşl-ı yāre ġam yimek olsa n’ola ni‘met bize Bende-i Āl-i ‘Abā’yuz bu yeter devlet bize Ĥāşıl[ı] şāh-ı velāyetden ġelür şevket bize Açılır bāb-ı ‘Alī’den Ka‘be-i ĥacet bize	Biz Refī‘ā bezm-i ‘aşkuñ mest-i ser-gerdānıyuz Ġayr[ı] bezm-i şoĥbetüñ dem-beste vü ĥayrānıyuz Āh kim ol Kerbelā hicrānıñuñ ġiryānıyuz Pādişāh-ı taĥt-ı levlak’uñ kulu kurbānıyuz Ĥāşıl[ı] şāh-ı velāyetden ġelür şevket bize Açılır bāb-ı ‘Alī’den Ka‘be-i ĥacet bize	Müsed- des 5	-.--/-.-- -.--/-.--	RKD 127-128
389 142b	Vuşlatī	Tā elestden yā şabūr isminde mestür olmışam Āl-i ‘Abā sırrına ġirmiş de mesrūr olmışam	Vuşlatīyem maġfīret kıldı baña Rabbü’r-raĥīm Yoķluġı kıldum temennā sende maġfūr olmışam	Gazel 6	-.--/-.-- -.--/-.--	VUD’da bulunmamaktadır.
390 142b	Қayǵu- suz	Қаплу қаплу бағалар Қанадланmış ұчаға Кертенкеle dirilmiş Істер Қırım geçмеге	Қайǵусуз’uñ sözleri Hindistān’uñ қозлары Сөйле yalan sözleri Sen ġidesin ұчаға	Koşma 11	7’li hece	KAK 862-864. KAK ile M arasında büyük farklılıklar bulunmaktadır.

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
391 143a	Nesîmî	Kimdür ol kim pāk olmışdur anda rāh-ı din Rāzdār-ı Muştafā hem šāh-ı cümle mü'minîn Nūr-ı zāt ile münevverdür semāvāt u zemîn Kim ‘Alî’dür mazhar-ı elţāf-ı rabbi’l-‘ālemîn	Āferîn olsun aña kim hem anuñ üstādına Kim teberrā eyleye naḥs-ı Yezîdüñ adına Ey Nesîmî sen tevellā kıl Şāh’uñ evlādına Kim ‘Alî’dür mazhar-ı elţāf-ı rabbi’l-‘ālemîn	Murab- ba 10	-.--/-.-- -.--/-.--	KN ve ND-HA’da bulunmazken Seyyid Nesîmî Dîvânı’nın Bakû neşrinde mevcuttur: ND-CG 2/574.
392 143b	Nesîmî	Yāruñ gerek ki mihr-i ruḥı dil-peẓîr ola Tā ḥüsn-i ḥulḳ içinde cihānda emîr ola	Manşûr ‘aşḳ yolında Nesîmî vü Fazl-ı Hâḳ Anuñ mu‘ayyen âyeti ni‘me’n-naşîr ola	Gazel 6	--./-.- .-./-.-	ND-HA 189
393 143b	Nesîmî	Sefere ‘azm eyledüm o šāh-ı ḥübân elvedā‘ Göñlimüz zülfüñe bağlanmışdur ey cān elvedā‘	Bu Nesîmî’nüñ dil ü cānı şaḩuñ bendindedür Yalıñuz uş giderem ey cān-ı cānân elvedā‘	Gazel 5	-.--/-.-- -.--/-.--	KN, ND-HA ve Seyyid Nesîmî Dîvânı’nın yurt dışı neşirlerinde bulunmamaktadır.
394 143b- 144a	Nesîmî	Yā ‘Alî Hayder Şafîyyü’l-Murtaẓā’sın yā ‘Alî Ma‘den-i ‘ilm-i velāyet Murtaẓā’sın yā ‘Alî Çün Muḩammed Muştafā’ya ibtidāsın yā ‘Alî Şāh-ı Merdān Şîr-i Yezdān pîşvāsın yā ‘Alî	Yā ‘Alî ol āstān-ı ḩazretüñden umaram Kim senüñ şānuñda gelmişdür mürüvvet hem kerem Medḩüñi ben söylerem dā’im Nesîmî kemterem Şāh-ı Merdān Şîr-i Yezdān pîşvāsın yā ‘Alî	Murab- ba 11	-.--/-.-- -.--/-.--	KN, ND-HA ve Seyyid Nesîmî Dîvânı’nın yurt dışı neşirlerinde bulunmamaktadır.
395 144a- 144b	Nesîmî	Ey göñül [ger] tâlib iseñ eyleme ‘ömrüñ telef Sen de maṭlûbuñ taleb kıl gezmegil her bir taraf	Ey Nesîmî uşbu söz kim kaldı senden yādġār Tā kıyāmet añılursuñ hem-çü ferzend-ḩalef	Gazel 9	-.--/-.-- -.--/-.--	KN ve ND-HA’da bulunmazken Seyyid Nesîmî Dîvânı’nın Bakû neşrinde 8, M. Fatih Köksal’ın makâlesinde 5 beyit olarak mevcuttur: ND-CG 1/424, MFK 124.

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
396 144b	Nesîmî	Ṭālibūn maṭlūbı hūdur sālīkuṅ seyrānı hū ‘Āşīkuṅ ma‘ şūkı hūdur ‘ārifūn ‘irfānı hū	Bu Nesîmî bağrını yandurdu ‘aşkuṅ şevkı kim Bir dükenmez derde düşdi nāle vü efgānı hū	Gazel 6	-.--/-.-- -.--/-.--	ND-HA 92
397 144b- 145a	Nesîmî	Ey gönlüm alan kaşları yay gözleri cādū V’ey nergis-i mest ü yüzi gül beñleri hindū	Terk itdi Nesîmî yoluña cān u cihānı Ey kaşları [yay] kirpigi oğ gözleri cādū	Gazel 6	---/---. ---/---.	KN ve ND-HA’da bulunmazken Seyyid Nesîmî Dîvānı’nın Bakū ve Tebriz neşrinde mevcuttur: ND-CG 3/116, ND-HMS 364.
398 145a	Nesîmî	Hoşā ol kimse kim vardur ḥabībî sen teki meh-rū Şeker-güftār u gül-ruḥsār u miskīn-ḥāl ü ‘anber-bū	Cihānda kullaruṅ çokdur Nesîmî kāmudan kemter Pesî Türki pesî Zengî pesî Kıpçak pesî Hindū	Gazel 7	---/---. ---/---.	ND-HA 624.
399 145a	Nesîmî	Didüm ‘aşk meşk didi yā hū baña bir gözleri āhū Didüm dil teşnedür Ḥızr ol didi virmem bir içim şu	Didüm bāda Nesîmūnden mu‘ attar kıldı āfākı Didi firdevs-i a‘ lādan durur bende bu ‘anber bū	Gazel 7	---/---. ---/---.	KN, ND-HA ve Seyyid Nesîmî Dîvānı’nın yurt dışı neşirlerinde bulunmamaktadır.
400 145b	Nesîmî	Ḥayāl-i la‘ lidür yāruṅ gözümden akıdur lü’lū Hevā-yı zülf-i şeb-rengüṅ şalupdur gönlüme kaygu	Nesîmî bağrını hecrüṅ karartdı şöyle kim hergiz Ağarmaz yüz yusañ biñ kez yüzün çün ruy-ı bes hindū	Gazel 7	---/---. ---/---.	KN ve ND-HA’da bulunmazken Seyyid Nesîmî Dîvānı’nın Bakū ve Tebriz neşrinde mevcuttur: ND-CG 3/116-117, ND-HMS 364.
401 145b	Nesîmî	Her ki taleb kıılır ise dār-ı beḳā-yı salṭanat Er bigi ḥāşıl eylegil faqr u fenā vü meskenet	Gerçi Nesîmî’nün sözi vahy-i Ḥudā durur işit Sen niçün olmayasan [çü] ṭālib-i ḳalb-i ente-mūt	Gazel 7	-.--/-.-- -.--/-.--	ND-HA 217
402 145b- 146a	Nesîmî	Ey melāmet yūri var kim derd-i yārum kime ne Ben uyaram şol ‘aqluma hoş yürürem kime ne	Nesîmî’ye şordılar [kim] yāruṅ ile hoş mısūñ Hoş olayum olmayayum yār benümdür kime ne	Gazel 5	-.--/-.-- -.--/-.--	KN 49.

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
403 146a	Rûhî	Şanma ey h'āce ki senden zer ü sîm isterler Yevme lâ-yenfa' u' da kalb-i selîm isterler	Ezber it kışşa-i esrâr-ı dili ey Rûhî Hâzır ol bezm-i ilâhîde nedîm isterler	Gazel 13	..-./..- ..-./..-	BRD 581-582
404 146a	Nesîmî	Dil penâh-ı Kibriyâ'dur yıkma kalbin kimsenüñ Genc-i esrâr-ı Hudâ'dur yıkma kalbin kimsenüñ	Ey Nesîmî bil ki Hakk'ıñ kendi vahdet-hânesi Cilvegâh-ı evliyâdur yıkma kalbin kimsenüñ	Gazel 5	-.--/-.-- -.--/-.-	KN, ND-HA ve Seyyid Nesîmî Dîvânı'nın yurtdışı neşirlerinde bulunmamaktadır. M. Fatih Köksal'ın makalesinde 6 beyit olarak yer almaktadır: MFK 100
405 146b	‘Abdur-rahîm Tirsî	Zihî settâr zihî settâr kendüyi hoş setr eylemiş Añsuzın yir yokdur illâ ‘aceb gözlerden gizlemiş	Ey ‘Abdurrahîm Tirsî hey gizle zinhâr gizle açma Haq râzıda gül ola ma‘şûk istemez şerî‘ atde	Gazel 10	16'lı hece	ATD 154-155. ATD'de 6 beyittir.
406 146b	‘Abdur-rahîm Tirsî	Şeyhüm yoluña kurbânüñ olayum gideyüm Her ne kim emr iderseñ fermânüñ olayum gideyüm	Benüm şeyhüm mürüvvet kânı Sultân Eşref hâşlar hâşı Bu ‘Abdurrahîm Tirsî senden olayum gideyüm	Gazel 4	16'lı hece	ATD'de bulunmamaktadır.
407 146b- 147a	Câvidî	Vaşf-ı zât-ı müfred âmed Kûl huvalâhu ehad Çün mürekkeb oldı toğdı geldi Meryem'den veled	Enderin da' vâ ki güftem beyân-ı cism ü cân Câvâdî'ye Câvidân'dur hem güvâh u hem sened	Gazel 7	-.--/-.-- -.--/-.-	
408 147a	Nesîmî	Cânâneyi men sevdigümi cân dahı bilmez Göñlüm dilegin dünyede cânân dahı bilmez	Keşf eyle Nesîmî sözünüñ ma' nisini bil Bu kuş dilidür bunı Süleymân dahı bilmez	Gazel 9	--./.-- ..-./..-	ND-HA 420. 7 beyittir.
409 147a- 147b	Ġafûrî	Cûş idüp gösterdi keşret-i mevcini deryâ-yı cûd Lücce-i vahdetde eyle ey göñül ma'v-ı vücûd İtmek isterseñ cemâl-i şâhid-i gayb-ı şühûd Cân gözin eyle münevver nûr-ı zikrullâh ile	Ey Ġafûrî perdedür dîdâr-ı Haqq'a cân u ten Dest-i himmetle çalış ref' it hicâbı aradan Âftâb-ı vahdeti seyr eyle her bir zerreden Cân gözin eyle münevver nûr-ı zikrullâh ile	Murab- ba 4	-.--/-.-- -.--/-.-	
410 147b	Ġafûrî	İsteyen bûy-ı visâl ol gül-i bî-hârdan Sa'y idüp bir gül kıparsun gülşen-i envârdan Rûşen eyle cân gözin nûr-ı cemâl-i yârdan Bağma fânîye elüñ çek dârdan deyyârdan	Ey Ġafûrî bulmak isterseñ fenâ ender fenâ Sa'y idüp işbâta iriş eyle nefy-i mâ-sivâ Ehl-i tevâhîde neler ihsân ider kâdir Hudâ Bağma fânîye elüñ çek dârdan deyyârdan	Murab- ba 3	-.--/-.-- -.--/-.-	

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
411 147b	Fenāyî	Şifātuñ ‘ayn-ı zātuñ manzarıdur Kamu eşyā bu sırruñ mazharıdur	Temennā-yı cemālünde Fenāyî Bu vech ile dü ‘ālemden berîdür	Gazel 7	.---/.--- .-	FND 217
412 148a	Fenāyî	Diñle nāyuñ nālesini ey dedem Söyleden bir demdür anı dem-be-dem	Her nefesde hem-dem ol cānān ile Geç Fenāyî bâkî milke baş kadem	Gazel 7	-.--/-.-- .-	FND 298
413 148a	Fenāyî	Kıl namāzı it niyāzı ey dede Eyle yeksān kış u yazı ey dede	Çün Fenāyî dinle nefis-i muṭribūñ Perdeden gūş it bu sāzı ey dede	Gazel 7	-.--/-.-- .-	FND 290-291
414 148a- 148b	Fenāyî	‘İd-i eḏḥādur cemālūñ cān aña kurbān olur Şū‘le-i mihr-i ruḥuñ her zerreden raḥşān olur	Cem‘ ü farkı cem‘ idüp irdi Fenāyî ‘izzete Her kimūñ kim muḳtedāsı sünnet ü Qur‘ān olur	Gazel 5	-.--/-.-- -.--/-.-	FND 226-227
415 148b	Fenāyî	Sivā şavmını yā Rab kıl müyesser K‘ide sālîkleriñ tā ḥacc-ı ekber	Vişālūñ zevḳini iki cihānda Fenāyî kuluña eyle muḳadder	Gazel 7	.---/.--- .-	FND 229-230
416 148b	Fenāyî	Ḥaḳîḳat kenziñ sırrı açıldı Vücūd milkine raḥmetler şaçıldı	Fenā ehli n‘ola irse beḳāya Fenāyî eski yurtdan kūyî göçdi	Gazel 5	.---/.--- .-	FND 309
417 148b- 149a	Fenāyî	Bend olanlar zūlf-i hālūñ dāmına āzādedür Cām-ı la‘lūñ ‘İsḫ-veş mürde dile cān-dādedür	Sırr-ı tevḥîdden olursa ger Fenāyî‘ye su‘āl Nefy ü işbātuñ me‘ālî neş‘e-i illā‘dadur	Gazel 5	-.--/-.-- -.--/-.-	FND 220
418 149a	Fenāyî	Murğ-ı dil eski yuvadan uçdı Bu da bir devr idi gördi geçdi	Ey Fenāyî bu fenāya bakma Her gelen milk-i beḳāya göçdi	Gazel 5	-.--/-.-- .-	FND 300
419 149a	Fenāyî	Raḥmetūñ feyzini iḥsān eyle yā Rab teşneyüz Ḳatresi bes ‘āleme olsa nice biñ kerre yüz	Bāda vardı varımız sevdā-yı ḥāl-i yārda Biz de ol ḥālūñ Fenāyî vech-i sevdāsındayuz	Gazel 5	-.--/-.-- -.--/-.-	FND 204-205
420 149b- 150a	Hāşim	Ḥaḳîḳat zāt-ı Mevlā‘dan kamu eşyā ‘ayān söyler İşit sem‘-i başıretle şaḳın şanma nihān söyler Ḳıyāmın aňlayup Ḥaḳ‘la ene‘l-Ḥaḳḳ‘ı söyler Eyā sen şanma kim senden bu güftarı dehān söyler Veyā terkîb olan ‘unşur yāḥūd laḥm-i zebān söyler	Kelāmuñdan alur feyzi bugün ‘āşıklar ey Naḳşî Senūñ nuṭṭuñla iḥyādur bugün ‘āşıklar ey Naḳşî Zuhūruñ sırr ile Hāşim bilür ‘āşıklar ey Naḳşî Seḳāhüm rabbühüm ḥamrın içen ‘āşıklar ey Naḳşî İrer ma‘ şūḳına anlar mekāndan lā-mekān söyler	Tahmis 7	.---/.--- .---/.---	HBD 159-160
421 150a	Nesīmî	‘Āşîḳa vech-i pāk-i zāt-ı Ḥudā Oldı ma‘ şūḳ içinde ber-edā	Fān‘it benigi Nesīmî bugün Ki bulasın vişāl-i ‘ayn-ı beḳā	Tercii bent 1	..--/..-- ..-	ND-HA 798. ND-HA‘da 3. tercii bendin VI. bendidir.

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
422 150a	Nesîmî	Ġāfil olma aç gözüñi tanı bil Geçdi ‘ömrüñ ne şayarsın ay u yıl	Ey Nesîmî özüñe vir pendüñi Şağır işitmez naşihat şöyle bil	Gazel 6	---/--- --	KN, ND-HA ve Seyyid Nesîmî Dîvânı’nın yurt dışı neşirlerinde bulunmamaktadır.
423 150b	Nesîmî	Gitdi fūrkat irişdi ‘ayn-ı vişāl Qalmadı zerrece gözümde hayāl	Lî ma‘allāh maqām-ı vahdetdür Ehl-i keşret ne bilsün anı ne hāl	Tercii bent 1	---/--- --	ND-HA 797. ND-HA’da 3. tercii-bendin VI. bendidir
424 150b- 151a	Nesîmî	Ey tabîb āhir çü dil-pür-ğastayam kılğıl ‘ilāc Haq rızasıyçün baña bir dervişem kıl ihtiyāc	Ey Nesîmî sözüñi ‘āriflere ħarc it revān Nitekim qadrin bilen qatında söz bulur revāc	Gazel 8	---/--- ---/---	ND-HA 222
425 151a	Nesîmî	Gerçek ħadiş imiş bu ki ħūbuñ vefāsı yoħ Kim sevdi ħūbı kim didi ħūbuñ cefāsı yoħ	Yāruñ gelür hemişe cefāsı Nesîmî’ye Sen şanma kim Nesîmî’ye yāruñ ‘ağāsı yoħ	Gazel 11	---/--- ---/---	ND-HA 223-224
426 151a- 151b	Nesîmî	Aç bu serā-perdeyi gir içine cāna baħ Gör ne tecellî kılur pertev-i cānāna baħ	Şüret-i Şirāzîni yaħışını urma kim Añla ki sensin uyan devlet-i pinhāna baħ	Gazel 8	---/--- ---/---	ND-HA 226
427 151b	Nesîmî	Bu ne ‘ādetdür ey Türk-i perî-zād Ġamuñdan olmadum bir laħza āzād	Nesîmî’nün kelāmından işitdün Vefāsuzdur cihān sen kılma bî-dār	Gazel 8	---/--- --	ND-HA 228. 7 beyittir.
428 151b- 152a	Nesîmî	Sırr-ı zātuñ gevheriyem men müselmān olmanam Ehl-i imāna yakīnem men müselmān olmanam	Ey Nesîmî Haqq’ı bildün Haqq’ı ikrār eyledün Dīne dönsün ol münāfık men müselmān olmanam	Gazel 10	---/--- ---/---	KN 61. KN’de 9 beyittir.
429 152a	Nesîmî	Ben ol şādık kulam kim Ca‘ feriyem Haqīkat gözlerem haq Ĥaydarīyem	Nesîmî’yem Yezīd’e la‘ netüm var Ezelden ben ħavāric ħanceriyem	Gazel 12	---/--- --	KN 62-63. KN’de 11 beyittir.
430 152a- 152b	Nesîmî	Dīv ü racīme ey gönül itme daħı mütābe‘at Gel eşigine ol şehūñ şıdık ile kıl mülāzemet	Çün[ki] Nesîmî sözlerin ehl-i ma‘ānı yeg bilür Kim bu tarīq-ı me‘īni bilmeye bilmeyen lügāt	Gazel 12	---/--- ---/---	ND-HA 209
431 152b	Nesîmî	Ey yüzi gül saçı sünbül lebleri āb-ı hayāt _ من تشق من دضاك لم يذق طعم الحياة	Ger Nesîmî yaş itse gönlini dildārına كنت اقد يا بروج وابق محمود الحيات	Gazel 7	---/--- ---/---	KN, ND-HA ve Seyyid Nesîmî Dîvânı’nın yurt dışı neşirlerinde bulunmamaktadır.

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
432 152b- 153a	Nesîmî	Ĥudā ‘aşkı durur cismümde cānum Muḥammed’dür velî şıdķ u āmānum	Faķırūñ miskinūñ Seyyid Nesîmî Nem ola rūy-ı zerddür armağanum	Gazel 14	.---/--- --	ND-HA 545. ND-HA’da 13 beyittir.
433 153a	Nesîmî	Dil-berā dil senden özge daķı dildār istemez Çün müyesser oldı vaşluñ ġayrı dīdār istemez	Çün lebūñ āb-ı ḡayātıdur ḡayāt-ı ‘ömrümūñ Bu Nesîmî senden özge leyse fī’-d-dār istemez	Gazel 7	-.--/-.-- -.--/-.-	KN 92. KN’de 5 beyittir.
434 153b- 154a	Şāh Ĥaṭāyî	İkrār virdüm elest bezminden dönmem Virdigüm ikrārı imandan aldum Başka seyrān gördüm kendi özümden Men bu maḡabbeti bir cāndan aldum	Şāh Ĥaṭāyî utandum kendi sözümden Mest olup türāba düşdüm özümden Ķanlı yaş aķutdum iki gözümden Mā-cerāyı çeşm-i giryāndan aldum	Koşma 18	11’li hece	ŞHD-SNE 57-60
435 154a- 155a	Ref‘î	Ger dilerseñ keşf ola envār-ı sırr-ı enbiyā Gide taķlīd ü gele taḡķīķ [ü] görine liķā	Rüşen oldı kimseye bu sözde müşkil ķalmadı Kim senūñdür ‘iz ü cāvid ü maķām-ı kibriyā	Kaside 34	-.--/-.-- -.--/-.-	RKD’de bulunmamaktadır.
436 155a- 156a	Ref‘î	Göñülde her ki diler bula nūr-ı imānı Gerek ki Fażl-ı Ĥudā’dan işide Ķur’an’ı	İlāḡ/raḡmetūñ āşarı irmeseydi bize Ĥarāb iderdi bizi nefis-i şūm [u] şeyṭānî	Kaside 27	-.--/-.-- -.--/..-	RKD’de bulunmamaktadır.
437 156a	Nesîmî	Baṅa evvel dil-ārāmuñ cefāsı yaḡşıdır ḡoşdur Cefādan āḡir ol yārūñ vefāsı yaḡşıdır ḡoşdur	Nesîmî cān bahā vir al nigāruñ vaşlını şatun Disünler kim Nesîmî’nün bahāsı yaḡşıdır ḡoşdur	Gazel 6	.---/--- .---/---	KN, ND-HA ve Nesîmî Dīvāmı’nın yurt dışı neşirlerinde bulunmamaktadır.
438 156a	Nesîmî	Her ne senden gelse ey dildār ḡoşdur yaḡşıdır Ger cefā ķıl ger vefā dildār ḡoşdur yaḡşıdır	Ey Nesîmî cān virüp alsañ nigāruñ vaşlını Dünye vü ‘uķbāda ol bāzār ḡoşdur yaḡşıdır	Gazel 7	-.--/-.-- -.--/-.-	KN, ND-HA Nesîmî Dīvāmı’nın yurt dışı neşirlerinde bulunmamaktadır.
439 156a-b	Nesîmî	Ĥasta dilem belā-keşem āḡ ne idem āḡ ne idem Yaķdı beni firāk [u] ġam āḡ ne idem āḡ ne idem	[Gerçi bugün] Nesîmiyem Hāşimî’yem Ķureysyem Bir şanemūñ esiriyeḡm Āḡ ne idem āḡ ne idem	Gazel 5	--./--.- --./--.-	KN 29-30.
440 156b	Nesîmî	Yanmayınca ‘aşķ odına kimse cānān mı bulur Varlıġından geçmeyince genc-i pinḡān mı bulur	Da‘ vayı ķo ey Nesîmî ‘āşķa nişān gerek Uşbu benlik yaķasın yırtmayan imān mı bulur	Gazel 7	-.--/-.-- -.--/-.-	KN, ND-HA ve Nesîmî Dīvāmı’nın yurt dışı neşirlerinde bulunmamaktadır

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
441 156b- 157a	Uşulî	Gir gönül mülkini seyr it ol ulu dergâhı gör Şeş cihetden pertevin şalmış durur ol mâhı gör Zerre-i nâ-cizden hürşide varan râhı gör Her neye kim bakduñ ise anda sen Allâh'ı gör Ne yaña kim 'azm kılsañ şemme vechullâh'ı gör	Ey Uşulî remz-i mâ evhâ'yı bilmez her le'im Kim kelânullâh sırrın añlamaz dīv-i racīm Hoş buyurmuşdur sipeh-sâlâr-ı rāh-ı müstakīm 'İlm-i hikmetden bilürseñ gel berü gel ey hakīm Sen Nesimî mantıkından diñle fazlullâh'ı gör	Tahmis 9	---/--- ---/---	UD 135-136
442 157a	?	سکناں و صفا دیاں صفاداعشقت شیخ و سادات و نقیب و نقیاداعشقت	مقصود توئی زجمله درویشان ای قبله درویش شماراعشقت	Nazm 4	---/--- ---/---	
443 157a	?	شاه زشوق جمالت فداکنم جانرا نماد طاعت آن تا نایم ادکا نسا	تو کم ندو و سلیمان من جان مودم قبول کن چو سلیمان نیاز مودا نرا	Nazm 3	---/--- ---/---	
444 157b	Gubārî	عادتى ما باده چکن خوردن ولی واقع تو بر داکونل یقینست آمده ماه و رب	همل یاسیدی او دتمه قصبه اقه دیا یکت دعای میضیان واسکت یا خنجر حسن حلی	Gazel 16	---/--- ---/---	
445 158a- 159a	?	Biz 'ārif-i hīlkat-i kâ'inātuz Biz vāqıf-ı sırr-ı müfredātuz Kıldı bize Faẓl-ı Haq hidāyet Bildük ki hūrūf-ı 'āliyātuz İsm oldı hayf cemī' ismüñ Çün müsemmayātuz Ma'nide mücerredüz mücerred Şüretde velī mürekkebātuz Mescūd-ı melā'iküz haqīkat Âdem-şıfatuz bil 'ayn-ı zātuz Nuṭṭ-ı kadīmüz ki aṣl-ı harfüz Fāriğ-i hudūs-ı mümkinātuz Geh mu'tekif-i harem zi Ka'be Geh gūşe-nişin-i şümnātuz Dānende-i sırr-ı muhkemātuz H'ānende-i ḥaṭṭ-ı ümmehātuz	Biz baḥr-i muḥīṭ-i bī-kerānuz Biz gevher-i genc-i lā-mekānuz Kaḫ-ı kadāmüz muḥīṭ-i 'ālem 'Ankā şıfatuz ki bī-nişānuz Çün mazharıyuz kelām-ı aṣluñ Hestī-i zemīn ü āsmānuz Ez-feyz-i kelām-ı Faẓl-ı Yezdān 'Aşq aheki içinde kāmūrānuz Zāhirde gedā zi rüy-ı bātın Kişver-i ma'rifetde ḥaḫānuz Geh sā'ir-i ḥānḫāh u mescid Geh zā'ir-i külb-i muğānuz Dānende-i sırr-ı muhkemātuz H'ānende-i ḥaṭṭ-ı ümmehātuz	Tercii bent 5	---/--- ---	
446 159a- 159b	?	مصیبتی و آه انسان آمده شایع او فتنه رحمان آمده	سوی چشم در مقام وحدتش ای ذکر ثروت دل پریشان آمده	Kaside 33	---/--- ---	

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
447 159b-160b	Nemāyī	Faẓl-ı zāt-ı Hâk Te‘ālā sözdedür Sî vü dü nūr-ı tecellā sözdedür	Ey Nemāyī Faẓl-ı Rabbü’l-‘ālemîn Bist ü heşt sî vü dü esmā sözdedür	Gazel 28	-.--/-.-- -.-	
448 160b	Hālî	Ey dilâ biz pîrden alduķ himmeti Bektâşî’yüz Pîrûn ocağında giydük kisveti Bektâşî’yüz	Hālîyâ her bir tārîķa dest uzadup yoķladum Bunda buldum dürlü dürlü hâleti Bektâşî’yüz	Gazel 5	-.--/-.-- -.--/-.--	
449 160b-161a	Maḥvî	Derûnumda olan hâlet ne hâletdür anı bilmem Ezel cāmından içilmiş ne şerbetdür anı bilmem	Ġarîķ-i baḥr-i ḥayretde faķîrûn Maḥvî yem ya Râb Ba‘îd oldum cenâbuñdan ne ḥasretdür anı bilmem	Gazel 5	---/--- ---/---	MSİD vr. 61a. MSİD’de 6 beyittir.
450 161a	Nesîmî	چونکہ داند این سخن را هم میگوید کسی خوانده باشد شعرهای من و سوس و موی و بعد رای شد تو عاشق من نظر دور می		Gazel 8	-.--/-.-- -.--/-.--	ND-F’de bulunmamaktadır.
451 161a	Nesîmî	Ṭutdı gülzâr-ı cihânı ebr-i gevher-bâr bâr Bâr-dâr-ı ebr-i nîsân yüz şekāyîķ-vâr var	Bâ-rehâ didüm Nesîmî kılma ez-bî-dâd dâd Dâd ile gönلüm n’ola cün la‘l-i gevher-bâr bâr	Gazel 7	-.--/-.-- -.--/-.--	ND-HA 308
452 161b	Za‘fi	Ey şeh-i ‘âlem-penâh Şâh selâmun ‘aleyk Ehl-i dile secdegâh Şâh selâmun ‘aleyk	Nâmuñ ol bî-naẓîr nâmı ile kıldı bir Za‘fî ye ol dest-gîr Şâh selâmun ‘aleyk	Kaside 20	..-/..- ..-/..-	DZG 4a-4b
453 162a	Za‘fi	Deyr-i ‘âlemde ḥalîlem tenge şûret bağladı Bir şanem nakşına zünnâr-ı maḥabbet bağladı	Zîr-i ḥâķ olup maķamı ḥil‘atı olur kefen Za‘fiyâ şol kim fenâ mülkinde şöḥret bağladı	Gazel 5	-.--/-.-- -.--/-.--	DZG 111b-112a
454 162a	Kelâmî	Ḥayme-i mî‘âd Faẓl-ı Hâķ ḥisâb rûdadur Küllî şey’in ḥâlik illâ veche bu gözgüdedür	Ey Kelâmî rûz u şeb eflâķ u encüm muttaşıl Nokṭa-i ḥâlûñ içün ser-geşte cüst u cûdadur	Gazel 12	-.--/-.-- -.--/-.--	
455 162b	Kelâmî	Muşḥafdur ‘arîzuñ ey meh ḥaṭuñ âyâtları Ḥâl nokṭa müjeler kesr ü fütûḥâtları	Ḳuvvet-i rûḥ-ı eb ü Rabb Kelâmî bî-şek Şıfaten muḥtelif ammâ bir imiş zâtları	Gazel 6	..-/..-- ..-/..-	
456 162b	Maḥvî	Bulmaķ dilerseñ dâ‘im sa‘âdet Cân u gönülünden Allâh’a yalvar Ġafletde ḳalma eyle ‘ibâdet Cân u gönülünden Allâh’a yalvar	Yoķluķda yoķla ma‘nâyı Maḥvî Maķşûdı añla şarf eyle naḥvî Merdud-ı râḥ ol gel iste şaḥvî Cân u gönülünden Allâh’a yalvar	Koşma 5	10’lu hece	MSİD 68b.
457 162b-163a	Maḥvî	Bulınsa zevķ-i rûḥânî dem-i cismânî n’eylerler Görinse vech-i sübhânî bu nâm [u] şânî n’eylerler	Şarâb-ı vaḥdeti Maḥvî ezel bezminde içdüñse Bu ‘âlemde mey-i keşret ile sekrânî n’eylerler	Gazel 7	---/--- ---/---	MSİD 69b. MSİD’de 5 beyittir.

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
458 163a	Maḥvî	Bi-ḥamdillāh ‘ayān oldı baña hū Direm yā hū veyā men hū veyā hū Hüviyyetle beyān oldı baña hū Direm yā hū veyā men hū veyā hū	Bu Maḥvî nefis elinden qaldı ḥayrān Vücüdî varını hep itdi vîrān Meded yā hū kerem it eyle ḡufrān Direm yā hū veyā men hū veyā hū	Murab- ba 4	.---/.--- .--	MSİD 68a. MSİD’de 5 benddir.
459 163a	Maḥvî	Vaḥdet meyini içdüm mestāne olup geldüm Keşret yemmine düşdüm dūrdāne olup geldüm	Dost vuşlatına Maḥvî bildüm ki ‘iḳāl ‘aqlum Ben ‘aqlı fedā itdüm dīvāne olup geldüm	Gazel 5	14’lü hece	MSİD 64a
460 163b	Maḥvî	Bırakdum ‘aşkuñ ile nām u ‘ārum yā Resūlullāh Unutdum şevkuñ ile cümle kārūm yā Resūlullāh	Bu Maḥvî bendeñe raḥm it firākuñ nārına düşmiş Ḳatı ḥaylî zamān oldı yanarum yā Resūlullāh	Gazel 5	.---/.--- .---/.---	MSİD 67a. MSİD’de 6 beyittir.
461 163b	Maḥvî	Ġafletde olan göñlüm gel Ḥaḳḳ’a niyāz eyle Ḥayretde kalan göñlüm gel Ḥaḳḳ’a niyāz eyle	Sen tül-i emelden geç bu sehv ü zeleden geç Var Maḥvî sivādan geç gel Ḥaḳḳ’a niyāz eyle	Gazel 4	--/.--- --/.---	MSİD 68b. MSİD’de 6 beyittir.
462 163b- 164a	Vechî	Ma‘den-i esrār-ı Fażl-ı ḡayb-dāndur Cāvāḍî Ḥaḳḳ-ı ‘ālem cism ü ḥaḳḳā tende cāndur Cāvāḍî	Pîrimüz maḳşūdumuz maṭlubımızdur Vechiyā Ḥırz-ı cānum dem-be-dem vird-i zebāndur Cāvāḍî	Gazel 18	-.---/.-- -.---/.-	
463 164a- 164b	Nemāyî	Dil-berā vechūndeki ḥaṭ naḳş-ı fażlullāhdur İsm-i a‘zamdur muşavvir-i ma‘niullāhdur	Oḳudı yazdı Nemāyî Cāvidān-nāme’yi Vech-i pākin muḥkemāt ümmü’l-kitābullāhdur	Gazel 19	-.---/.-- -.---/.-	
464 164b- 165a	‘Āşık Yūnus	Ben dervişem diyene bir ün idesüm gelür Segirdüben sesine varup yetesüm gelür	‘Āşık Yūnus bu sözi egri bögri söyleme Seni şığaya çeker bir Monla Ḳāsım gelür	Gazel 7	14’lü hece	YEK 4/50-51
465 165a	‘Āşık Yūnus	Ben dost ile dost olmışam Kimseler dost olmaz baña Münkirler bakar gülişür Selām daḡı virmez baña	‘Āşık Yūnus bir nice dem Fānî cihānı terk idem Yana yana dosta gidem Perde ḥicāb olmaz baña	Koşma 5	8’li hece	YEK 4/19
466 165a- 165b	Maḥfî	Yüzüñ berk-i gül-i ḥamrāya beñzer Şehā zülfüñ şeb-i yeldāya beñzer	Ḳaşuñ sevdāsına çün düşdi Maḥfî Ḥam oldı ḳāmeti bir yaya beñzer	Gazel 5	.---/.--- .--	
467 165b	Maḥfî	Ger dilerseñ keş ola rāz-ı nihān Ṭālibā oḳı ḳitāb-ı Cāvidān	Men ‘aref sırrın çü bildüñ Maḥfiyā Şimdi ḳıl ḥamd-ı Ḥudā-yı ḡayb-dān	Gazel 9	-.---/.-- .-	

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
468 165b	Pendî	Ṭālib-i ehl-i ma' rifet Ḥaḡ ne mekân içindedür Ẓāhiri var mekânı yok pes ne mekân içindedür	Pendiye ^{دوز او علی} uş bugün defter ile dīvān okur Hem bu dīvānı okıyan kendi dīvān içindedür	Gazel 5	-. -/. -.- -. -/. -.-	
469 166a	Fehmî	Ḥamdülillāh ki gönüm maẓhar-ı nūr-ı tecellâdur Ġubār-ı mā-sivâdan pāk olup şâf-ı mücellâdur	N'ola ger zümre-i emvâta Fehmî tâze cân virse Kelâm-ı mu' ciz âşâruñ senüñ nuṭḡ-ı Mesîḥâdur	Gazel 7	.---/.--- .---/.---	
470 166a	Maḥfi	Göñül mir'atı şimdi maẓhar-ı elṭâf-ı Mevlâ'dur Ḥalâş oldu ġubâr-ı şirkden pāk ü muşaffâdur	Vücûduñ qadrini fehm eyle Maḥfi kalma cehl içre Bu mermüzü te' aḡḡul itmeyenler seng-i ḥārâdur	Gazel 7	.---/.--- .---/.---	
471 166a- 166b	Hevâyî	Yüzüñ levhinde ser-tâ-ser kelâm-ı Ḥaḡ hüveydâdur Cihân kāmilleri gördükçe dâ'im ân-ı şeydâdur	Muḡavves qaşlaruñdan fehm idelden ḡābe ḡavseyn'i Hevâyî dînüñ imānuñ senüñ ol gözi şehlâdur	Gazel 6	.---/.--- .---/.---	
472 166b	Nesîmî	Yoğ iken yir ile gökler ben ezelden var idüm Gevherüñ bir dānesinden ilerü pergār idüm	Ben Nesîmî'yem Ḥaḡ'ı Ḥaḡ tanıyışam bî-gümān Ol meni idi yaradan ben aña der-kār idüm	Gazel 7	-. -/. -.- -. -/. -.-	ŞHD-MM 438-439, ND-CG 3/285, KN 65.
473 166b- 167a	Nesîmî	İḡlaş ile tā cānumı cānāna yetürdüm Düşmenleri bu ḡasret ile cāna yetürdüm	Ḥaḡ söyledi Ḥaḡ didi Nesîmî ne disün kim Eş' arumı hem âyet-i Qur'an'a yetürdüm	Gazel 11	-. -/. -.- -. -/. -.-	KN, ND-HA'da bulunmazken Seyyid Nesîmî Dīvânı'nın Bakü neşrinde ve M. Fatih Köksal'ın makalesinde 8 beyit olarak yer almaktadır: ND-CG 3/82, MFK 126.
474 167a	Nesîmî	Hîç toymaduñ bu dünyâdan ey nefsi şom [u] zâlimün Hîç añmaduñ ölümü sensin beğâyet cāhilün	Senden dilerem yâ İlâhi ey pâdişâh-ı zü'l-celâl Ḳılḡil Nesîmî ḡaşrini bâ-' âbidün u şâlihün	Gazel 8	-. -/. -.- -. -/. -.-	KN ve ND-HA'da bulunmazken Seyyid Nesîmî Dīvânı'nın Bakü neşrinde 11 beyit olarak yer almaktadır: ND-CG 2/89.

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
475 167a- 167b	Nesimî	Olmaya ey nefis-i zâlim dünyâya aldana sen Ol sebebdan dönüben ender cehennem yana sen	Ey Nesimî sen cihân endişesinden fâriğ ol Ol ki kaldur yüzün tut ol Raḥmet-i Yezdân'a sen	Gazel 19	---/--- ---/---	KN ve ND-HA'da bulunmazken Seyyid Nesimî Dîvânı'nın Bakû neşrinde 30 beyit olarak yer almaktadır: ND-CG 3/102-105
476 167b- 168a	Nesimî	Ey nesim-i şubḥ-dem gel ḥazret-i cānāna es Bu fakîr aḥvālını var yâre söyle bir nefes	Ḥāl ü ḥaṭṭı ey Nesimî ehl-i 'aşk imānıdır Ey gönül sen secde kıl şol [şüret-i] Raḥmān'a pes	Gazel 5	---/--- ---/---	ND-HA 423
477 168a	Nesimî	یاد ببحی ذات تو و بی نیازیت از خلق ای تو عطا بقی حد فنا	آئید و آیدنده نسیمی بفضل تست یا قاضی الحوائج و یا سامع الدعا	Gazel 19	---/--- ---/---	ND-F'de bulunmamaktadır.
478 168b- 169a	Yūnus	Evvel ḳadīm önden soña Bî-zevāl sulṭān benem Yedi iklîme ḥükm idüp Yiri göği tutan benem	Yūnus degül bunı diyen Ḳudret dilidür söyleyen Kāfir olur inanmayan Evvel āḫır hemān benem	Koşma 7	8'li hece	YEK 2/217-218.
479 169a	Ḥaṭāyî	Esîr-i 'aşk-ı yâr olduñ dilâ ney gibi nālân ol Gerek bûlbûl gibi ağla gerek gül gibi ḥandân ol	Ḥarābāt ehlisin çünki Ḥaṭāyî devr-i gül geldi Gerek mestâne seyr eyle gerek maḥfice ḥayrân ol	Gazel 5	---/--- ---/---	
480 169a	Muḥibbî	Pendi güş itme dilâ alma ele 'ār etegin Ḳo ne dirlerse disünler tutagör yâr etegin	Ey Muḥibbî ben-âdemde vefâ ḳalmadı hiç Sen de Mecnûn-şîfat tut yûri tağlar etegin	Gazel 5	---/--- ---/---	MD 2/1363-1364
481 169a- 169b	Mevlânâ	بر دین و عصا و جبار و دستار دیو فی بر نمد ز دود و تسیح و بر اندک دیو فی	سالک مجذوب شمس الدین تبریزی مدقم کیست مولانا ای روی این زمان بر بار دیو فی	Gazel 12	---/--- ---/---	
482 169b- 170a	Niyāzî	Ḥamdülillāh kim müyesser oldı görmek dergehi Cennetü'l-me'vâ degül mi it ziyâret merḳadi Sen de gördün mi dilâ hiç buncılayın meskeni Dehr-i dūna daḥi gelmez vaşl-ı Ḥaḳ'dur ma'denî	Şāh Ḥasanü'l-'Askerî şāḥib-zamānuñ ḥaḳḳıçün Hel etâ vü lā fetâ Bedrî'd-dücâ ḥuñ ḥaḳḳıçün 'Âşık-ı şādıqlaruñ itdigi iḳrār ḥaḳḳıçün Niyāzî'ye himmet eyle āstānuñ ḥaḳḳıçün	Müsed- des 6	---/--- ---/---	

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
		Merd-i pîrân-ı tarîkat şâh-ı baht-ı ma'nevî Ya' nî sultânûm Şucâ' eddîn Baba mürvet 'Alî	Merd-i pîrân-ı tarîkat şâh-ı baht-ı ma'nevî Ya' nî sultânûm Şucâ' eddîn Baba mürvet 'Alî			
483 170a- 170b	Şadrî	İstiķâmet elfiyem meyl itmezem Vaķte kayd olmam zamāna geçmezem Hem viren ben hem virüp hem almazam İbn-i vaķtem ben ebû'l-vaķt olmazam 'Abd-i maķzem ben taşarruf bilmezem	Bu o sözdür mā-teķaddem söylenür Var ise Hāķ yine benden bilinür Şadrî dirler ne toĝar ne tavlanur Sır ile baña içümden söylenür Mısrîyā ben toĝmazam ben ölmezem	Tahmis 7	-.--/-.-- -.-	
484 170b- 171b	Gedāyî	Evvelā ey dil Hāķ' uñ ismini eyle ibtidā Tā ki göñülin hānında berķ ura nūr-ı Hudā 'Āķil iseñ diñle ey mü'min bu kıt' ayı dā'imā Güş-ı cāna irdi hātifden bu lafz-ı cān-fezā Es-selām ey Hāzret-i Şāh-ı Şehîd-i Kerbelā	Maķsad-ı aķşā budur kim dergehüñden yā İlāh Muştafā vü Murtażā' nuñ hāķķiçün eyle nigāh Bu Gedāyî benedeñe çekdürme şāhā dūn gün āh Bunı oķur 'aşķ ile bir nice demdür sāl u māh Es-selām ey Hāzret-i Şāh-ı Şehîd-i Kerbelā	Muham mes 15	-.--/-.-- -.--/-.-	
485 172a	Şabîh	Mürşid-i feyz-i eşer ma' nî mübhem dildür Rāz-ı i' cāz küş-i vefāt ile mülhem dildür	Cesed-i ādemi mescüd-ı hayāl itme Şabîh Meleküñ secdegehi olduĝı ādem dildür	Gazel 6	..--/..-- ..--/..-	SBD 2/565.
486 172a	Yūnus	Şūfiyem hāķ dilinde tesbîh elümden gitmez Dilüm ma' rifet söyler göñlümüz kabûl itmez	Yūnus sen eksüklisin gel Allāh'a arz eyle Anuñ keremi çokdur sen itdüĝin ol itmez	Gazel 6	14'lü hece	YEK 2/133-134
487 172a	Feraħ	Diler idüm ki idem derdüme dermān seni ben Eyledüñ derd ile dermānda vü hayrān beni sen	Diler idüm ki idineydüm Feraħ cān seni ben Eyledüñ güşsa ile mūnis-i eĝān beni sen	Gazel 5	..--/..-- ..--/..-	
488 172b	Nesîmî	Dermend itdüñ beni ey derde dermān Ermenî Komaduñ 'aşķuñ yolında bende fermān Ermenî	Çün Nesîmî bir cevāb ister dilinden şormaĝa Bilmezem hūrî misin sen yohsa rıdvān Ermenî	Gazel 7	-.--/-.-- -.--/-.-	KN 54
489 172b	'Adnî	Bir haber al ey şabā gül yüzlü yārum kandedür Gülşen-i kūyında yok ol gül-'izārum kandedür	Şöhre-i şehr eyleyüp 'aşķ ile ey 'Adnî benüm Taşa çalan şîşe-i nāmūs u 'ārum kandedür	Gazel 5	-.--/-.-- -.--/-.-	
490 172b	Ferruħî	Şehr-i defterde şūfiler yıkdurdılar mey-hāneyi 'Āşıķa çok gördiler beñzer ol devlet-hāneyi	Ferruħî şūfilerüñ ne kīs yirin tār eyledüñ Mescidi tōldurdılar boş kodılar mey-hāneyi	Gazel 5	-.--/-.-- -.--/-.-	
491 173a	Şemsî	Göster cemālūñ şem' ini yansın oda pervāneler Devlet degül mi 'āşıķa şem' ine karşı yanalar	Cevr ü cefā itmeñ ile Şemsî seni terk eylemez Sen şanma kim seni seven senden şehā uşanalar	Gazel 5	--./--. --./--.	ŞSD 215. ŞSD'de 6 beyittir.
492 173a	Hāķķı	Hāzret-i Şāh' ı öĝüp meydāna gelmişlerdenüz Zülfikār-ı kabza-i Kerrār'a gelmişlerdenüz	Ol māh hıfz eylemiş ebrü niķābıyla yüzün Zülf-i zencirine bir bendāne gelmişlerdenüz	Gazel 7	-.--/-.-- -.--/-.-	
493 173a	Hüseynî	Yā İlāhî ölmedin cānāna irsem bir daħı Ol hilāl-ebrü kamer-ruhsāra irsem bir daħı	Ey Hüseynî kıl taħammül 'ahd-i yāre ola kim 'Ahdî bütün va' desi yalana irsem bir daħı	Gazel 5	-.--/-.-- -.--/-.-	

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
494 173b	Mevlānā	Şem‘-i rüyuña cismümi pervâne düşürdüm O rakka dili âteş-i sūzāna düşürdüm Bir kaçre iken kendümi ‘ummāna düşürdüm Şafā‘-ı semā‘ cāna şafā rūḥa ğidādur	‘Aşk ile gelin tālib-i cüyende olalum Zevk ile şafalar sürelüm zinde olalum Ḥazret-i Mevlānā‘ya gelin bende olalum Şafā‘-ı semā‘ cāna şafā rūḥa ğidādur	Murab- ba 5	---/---. ---/---.	
495 173b	Fazlī	Vire mi derd-i şanem derdüme dermān vire mi Vaḳtidür dem-be-dem artar yüregümüñ elemi	Fazlī sen mähı severseñ yüzüñi dergāḥa tut Ḥāşā mahrūm kıya mı çokdur İlāḥ‘uñ keremi	Gazel 6	---/---. ---/---.	
496 173b- 174a	Maḥvī	Dermemdem mücrimem dermāna geldüm yā Resül Sā‘ilem muḥtācinam iḥsāna geldüm yā Resül	İtme Maḥvī bendeñi redd ey şefā‘ at menba‘ı Sen gibi iḥsānı çok sultāna geldüm yā Resül	Gazel 8	---/---. ---/---.	MSİD 59b. MSİD’de 7 beyittir.
497 174a	Şemsī	Ey ğāfil uyan rıḥlet-i nāğāhı unutma Yol kırkuludur kırkısı çok rāhı unutma	Bu dār-ı cihān içre hevā yolları çokdur Şemsī yūri sen Ḥakk‘a giden rāhı unutma	Gazel 7	---/---. ---/---.	ŞSD 273-274. ŞSD’de 11 beyittir.
498 174a	Ḥimmet	Vaḳt-i şehirde açılır perde Düşdügüm yirde dermān sendendür	Derviş Ḥimmet çäre vuşlata Derd-i fırkate dermān sendendür	Gazel 5	10’lu hece	BHD 68
499 174b	Pendī	‘Ārifüz āyine-i insāna bakmak yeg bize ‘Ālimüz çün Ḥazret-i Raḥmān’a bakmak yeg bize	Pendiyā kı lafzı çün ‘uḳbāda ma‘nīdür murād Kaṭreyi kı lücce-i ‘ummāna talmak yeg bize	Gazel 6	---/---. ---/---.	
500 174b	Fenāyī	Cān [u] dil şehrin ezelden eyledi yağmā-yı ‘aşk Ol vecihden düşdi bu ‘ālemlere ğavġā-yı ‘aşk	Çünki mevcūd nuṭkimiş ‘ālemde ‘aşk kâ‘im- maḳām Bize bildürdi Fenāyī reh-ber-i Mevlā-yı ‘aşk	Gazel 5	---/---. ---/---.	FND 398-399.
501 174b- 175a	Belîġī	Terk-i tecrîdem kanā‘ at ğüşesinde bî-ġamem Maḫhar-ı sırr-ı Ḥudā’yem küntü kenz’e maḫremem Ḥaddi yok pâyāmı yok bir muḫīṭ-i a‘zamem Ben ki dervişem fakîrem pâdişāḥ-ı ‘ālemem Rūḥ-ı bî-rengem egerçi renge geldüm âdemem	Geçdi anuñçün Belîġī reng ile tedbirdeñ Kim irâdet cāmını nüş eyleyüp bir pîrden İki ‘ālem gussasın def‘ eyleyüp bir yirden Ey Ḥalîlî çünki her iş işlenür taḳdîrden Fārîġam dünyā vü ‘uḳbānuñ ġamından bî-ġamam	Tahmis 5	---/---. ---/---.	
502 175a	Mihri	Yolına cān virmege cānāna gelmişlerdenüz Tālib-i derd olmışuz dermāna gelmişlerdenüz	Şem‘-i ruḫsārına cānānuñ i Mihri dā‘imā Yanalum pervâne-veş çün yana gelmişlerdenüz	Gazel 6	---/---. ---/---.	MİHD 84-85. MİHD’de 7 beyittir.
503 175a- 175b	‘Adnī	Vefādār ol şaḫın her-dem cefākār olma sultānum Saña pend ü naşīḥatdür sözüm ğuş eyle sultānum	Sevindürseñ ne var bir kez vişālūñ va‘deler itseñ Olurdu şādmān ‘Adnī o demde eyle sultānum	Gazel 5	---/---. ---/---.	
504 175b	Şun‘ī	Bezm-i elestden cümle ‘ālem mest velī hüş-yār yok Ḥ‘āb ile elvāḥ olmuş ḫalk bir bî-dār yok Şad-hezārān kılası bir gül-i gül-zār yok	Zāhir ü bātında Şun‘ī birdür hemān ‘Ayn-ı vāḫid bir görür vaḫdet maḳamın bî-ġumān Kāf ile nūndan olupdur bunca keşretler ‘ayān	Müsed- des 5	---/---. ---/---.	

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
		‘ Ārif-i billāh olanda zerre-i inkār yok Bāğ-ı dehre toğrı baqdum gül kamu bir hār yok Bir nazar kıldum cihāna cümle yār ağıyār yok	Zātımız bildük göreliden ber-rumüz-ı cāvidān Bāğ-ı dehre toğrı baqdum gül kamu bir hār yok Bir nazar kıldum cihāna cümle yār ağıyār yok			
505 176a	Şevkî	Beni nār-ı maḥabbetle yağan dildāra ‘aşk olsun Vücūdum şehrine āteş şalan dildāra ‘aşk olsun	Ferāğat eylemişdi güft ü gūdan Şevkîyā gönülüm Yine bülbül gibi gūyā iden gülzāra ‘aşk olsun	Gazel 5	.---/--- .---/---	
506 176a	Zeynî	Küfr-i zülfüñ ey şanem envār-ı imān gösterür Şafḥa-i ḥüsnünde ḥaṭṭuñ sırr-ı Kur’ān gösterür	Anuñiçün ḥüsnüñe cān virdi Zeynî ey melik Kim aña bir an içinde şad-hezārān gösterür	Gazel 5	---/--- ---/---	
507 176a	Ḥüsrevî	Ḥazret-i ‘İsî gibi her kim ki dünyādan geçer ‘Unşur-ı pāki anuñ çarḥ-ı mu‘allādan geçer	Geçdi şanmañ Ḥüsrevî kūy-ı nigārı görmedin Günde biñ kerre o bî-cān ol ārādan geçer	Gazel 6	---/--- ---/---	
508 176b	Cāmî	Görinür dilde ḥayāl-i kaşuñ ey mihr-i cemāl Ayda zāhir olupdur şanma sen ‘aks-i hilāl	Fitne-i devr [ü] zamān āfet-i devrān olmış Cāmîyā ruḥları devrinde anuñ bu ḥadd ü ḥāl	Gazel 5	---/--- ---/---	
509 176b 178a	Ḥamza Abdāl	Ḥamdülillāh yoğiken var eyledi bizi celî Luṭfin izhār eyleyüp söyletdi ağızda dili Ḥaḳ Te’ālā birlüğine dimişüz cāndan belî İşde çeşmümden akar dînmez ebed hicrān seli Merḥabā ey kutb-ı ‘ālem zübde-i nesl-i ‘Alî Merḥabā ey sırr-ı Ḥaydar Ḥacı Bektāş-ı Velî	Yā İlāhî kıl ‘ināyet baña zātuñ ḥaḳkıçün Ādem ü Ḥavvā’da olan ḥaḳ şıfātuñ ḥaḳkıçün Hem kılnan ḥamse-evkāt şalātuñ ḥaḳkıçün Ḥamza Abdāl’uñ murāduñ vir zekātuñ ḥaḳkıçün Merḥabā ey kutb-ı ‘ālem zübde-i nesl-i ‘Alî Merḥabā ey sırr-ı Ḥaydar Ḥacı Bektāş-ı Velî	Müsed- des 17	---/--- ---/---	
510 178a	Abdāl Mūsā	Muḥammed ‘Alî’nün kıldığı da’vā Yok meydānı degül var meydānıdur Muḥammed kırklara niyāz eyledi ‘Ār meydānı degül er meydānıdur	Abdāl Mūsā sulṭān gerçek er ise ‘Alî sevenler muḥibb-i yār ise Ḥaḳḳ’uñ naşibine irem dir ise Urganı boynında dār meydānıdur	Koşma 5	11’li hece	
511 178a	Cemālî	Bir er arardum ḥaldaşdan olsun Ḥaḳ yola girmiş kardaşdan olsun	Irmağ [u] gölden geçsün Cemālî İçdigi anuñ tā başdan olsun	Gazel 6	---/--- ---/---	CUD 240. CUD’da 5 beyittir.
512 178b	Muḥyî	Ḥaḳ cemālüñ isteyüp ḥayrān olan gelsün beri Cān u nefsi renc iden ḳurbān olan gelsün beri	Muḥyî meydān içre başın toḅ idüp cevlan iden Maḥv olup meydān-ı Ḥaḳ’da fān olan gelsün beri	Gazel 5	---/--- ---/---	MMD 97-98. MMD’de 8 beyittir.
513 178b	Yūnus Emre	Yine mātem ayı geldi Āh Ḥasan’um vāh Ḥüseyn’üm Gözlerim kan ile tıldı Āh Ḥasan’um vāh Ḥüseyn’üm	Yūnus Emrem ağlar gülmez Kimse gözi yaşın silmez Degme kişi şehid olmaz Āh Ḥasan’um vāh Ḥüseyn’üm	Koşma 6	8’li hece	YEK’te bulunmamaktadır.
514 178b	Şemsî	Gönül pür-yāredür bî-yārelerden Unutdum kārımı āvārelerden	Çü gāflet bahrine gārḳ oldu Şemsî Ḥudāsı şaklaya settārelerden	Gazel 5	.---/--- .---	ŞSD 253

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
515 179a	Şeyh Vefâ (Ab. Sivâsî)	Ĥadden aşdı iştîyâkuñ Yâ Resûl göster cemâlûñ Yağdı beni iftirâkuñ Yâ Resûl göster cemâlûñ	İde gör zikrini anuñ Hem dağı şükriñi anuñ Tut elini Şeyh Vefâ'nuñ Yâ Ĥabîb göster cemâlûñ	Koşma 8	8'li hece	ABSD 232-233
516 179a	Şemsî	Derdûñ ne be hey 'âşık bî-çâre neden olduñ Bir yırde qarârûñ yok âvâre neden olduñ	Pâ-mâl-i mahabbetsin yokdur başuña çâreñ Tâ bu kadar ey Şemsî bî-çâre neden olduñ	Gazel 6	--./--- --./---	ŞSD 238
517 179a- 179b	Seyyid Şeref	'Aşk ile gel Ĥaqq'a 'âşık olalum yâ hû diyü Cân göziyle dost cemâlin görelüm yâ hû diyü	Pîşvâmuzdur bizüm sultân-ı kevneyn müctebâ Yolina Seyyid Şeref cân virelüm yâ hû diyü	Gazel 6	---/--- ---/---	
518 179b	Şuhûdî	Ĥâlib-i Mevlâ olan kul kendüyi pinhân ider Ĥalvet ider beyt-i dilde 'âlemi seyrân ider	Kimseye itme Şuhûdî gel Ĥaqq'etle nazar Bir gedâyı Ĥaqq dilerse 'âleme sultân ider	Gazel 5	---/--- ---/---	
519 179b	Seyyid Şeref	Ger şorarsañ intisâb-ı zâtımız kimdür diyü Bûlbûl-i şûrîdeyüz biz eşref-i 'uşşâkiyüz Gülşen-i vahdetde feryâd iderüz Allâh diyü Bûlbûl-i şûrîdeyüz biz eşrefü'l- 'uşşâkiyüz	Biz şarâb-ı vuşlatı ma'şûk elinden içmişüz Mest-i ĥayrân-ı cemâlüz cümleden el çekmişüz Cân virüp Seyyid Şeref cânâna cândan geçmişüz Bûlbûl-i şûrîdeyüz biz eşrefü'l- 'uşşâkiyüz	Murab- ba 3	---/--- ---/---	
520 179b- 180a	Dervîş Yûnus	Bize merkezîler dirler Sünbûlümüz güldür bizüm Ĥalvetilerde var sırlar Hem nefsimüz kuldur bizüm	Dervîş Yûnus nâşî degül Bu ĥâl 'âşık işi degül Bu emr-i Bektâşî degül Bil kisvemüz dâldur bizüm	Koşma 5	8'li hece	YEK'te bulunmamaktadır.
521 180a	Yûnus	Şuraţdan gel sıfâta anda şıfât bulasın Ĥayâlâta talma kim dosta mahrem olasın	Yûnus sen bu sözleri 'ayân 'ayân söyledüñ İster iseñ kânını miskinlükde bulasın	Gazel 14	14'lü hece	YEK 2/263-264
522 180b	Cemâlî	Şuffe-i şadrında dâ'im 'âşıkûñ efkârı hû Şâkirûñ şükri hüvallah zâkirûñ ezkârı hû	Ravza-i hû'da maĥâm it ey Cemâlî Ĥalvetî Tâ vücûduñ mülkine keşf ola bu esrâr-ı hû	Gazel 5	---/--- ---/---	
523 180b	Şeyh Cemâlî	Tâ ezelden sen benümle 'ahd ü peymân eyledüñ Gösterüp ol ĥüb cemâlûñ girü pinhân eyledüñ	Şeyh Cemâlî ağlamağdan gözlerine kan tolar Yiri gögi 'arş u kürsi dosta seyrân eyledüñ	Gazel 6	---/--- ---/---	
524 180b	Şahvî	Mir'ât-dî dili jeng-i sivâ itse muğattâ Pertev vire mi 'aksi ile şems-i mu'allâ	Sa'y eyle maĥâlâtuñı Şahvî ide gör ĥâl Erbâb-ı sülûka budur maţlab-ı a'lâ	Gazel 6	--./--- --./---	
525 181a	Maĥvî	Diyâr-ı dâr-ı dünyâda Ĥudâyâ bâĥ'î yârum yok Derûnum ĥayrı sevdâda bu dâr içre qarârüm yok	İlâhî tiye ĥayretde firâĥ [u] nâr-ı ĥasretde Koma Maĥvî'yi ĥurbetde efendüm iktidârüm yok	Gazel 5	---/--- ---/---	MSİD 58a, NMD 115.
526 181a	Muĥyî	Derd ehli libâsını 'aşk ile giyen gelsün Zehrini şeker gibi şevk ile yiyen gelsün	Aldanma şaĥın Muĥyî her âline dünyânuñ Öz varluğın bugün yokluğa şayan gelsün	Gazel 5	--./--- --./---	MGD 691-692, MMD 15, TŞM 25.

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
527 181a	Emîr	Gerçek ‘âşıklara şalâ dinildi Derdi olan gelsün dermânı buldum Âh ile vâh ile cevân iderken Cânumuñ içinde cânânı buldum	Emîr eydür ne hoşca bâzâr imiş Erenler cem‘ oluben gezer imiş Cümleñüñ maşşudı ol dîdâr imiş Hakk’a karşı turan dîvânı buldum	Koşma 4	11’li hece	
528 181b- 185b	Haṭâyî	Şıgın Fazl-ı Hakk’a ey ṯalib-i rāh Ki dost ‘aşkuñ öziñe eyle hem-rāh	Cihānda qalmağičün bir nişāne Naşihat-nāme didüm derv şāne	Mesne- vi 177	.---/--- .--	ŞHD-SNE 203-211, ŞHD-İA 241-448. ŞHD-SNE’de 173, ŞHD-İA’da 168 beyittir.
529 185b	Haṭâyî	Haḳuñ faẓluña bağlanduḳ ezelden Temennāmuz ḏḏārdur lem-yezelden	Haṭâyî yek durur bir şıdḳ ihlāş Hezārān tesbāḥ ü zikr ü ‘amelden	Nazm 2	.---/--- .--	SHD-MM ve SHD- SNE’de bulunmamaktadır.
530 185b	Haṭâyî	Ben mevālî meşrebem rāhum ‘Alî H̱ācetüm zikrüm nazargāhum ‘Alî Oldı ‘anḳanuñ Haṭâyî bî-vücūd Kāf-ı kudret sırr-ı İlāh’um ‘Alî		Tuyuḡ 1	---/--- --	ŞHD-MM 585.
531 185b	Haṭâyî	Ben Hüseynî meşrebem Şāh’uñ kullı Ya‘ṉ ki ma‘nide Allāh’uñ kullı Ey Haṭâyî pādīşāh olmaz kişi Olmayınca uşbu dergāhuñ kullı		Tuyuḡ 1	---/--- --	ŞHD-MM 584
532 186a	Ḳayḡu- suz Abdāl	Ezelden ‘aşkuñ ile yana geldüm Cemālın şem‘ine pervāne geldüm	Bu dünyā fāṉdür Ḳayḡusuz Abdāl Hemān bir beş on gün seyrāna geldüm	Gazel 5	.---/--- .--	KAK’da bulunmamaktadır.
533 186a	Hakkî	Her nefesde bir tecellî-i Hudā ister gönül Kendüye bu ḡurbet içre āšnā ister gönül	Hakkıyā mahrem bulunmaz rāz-ı ‘aşḳa bu zamān Halk-ı ‘ālemden anuñçün ihtifā ister gönül	Gazel 6	---/--- ---/---	İHB 229-230.
534 186a	‘Āşık Yūnus	Seyr itdüm cennet evlerin Sekiz yirde ḳapusı var ‘Āşık oldum mi‘mārına Ne ‘acāyib yapısı var	‘Āşık Yūnus’uñ sözleri Çökerdi beni nāzları Köşlerde hūrî kızları Ne ‘acāyib baḳışları var	Koşma 6	8’li hece	YEK 4/34

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
536 186b	?	Ben bilmez idüm gizli ‘ayān hep sen imişsin Tenlerde vü cānlarda nihān hep sen imişsin	Senden bu cihān içre nişān ister idüm ben Âhır bunı bildüm ki cihān hep sen imişsin	Nazm 2	---/---. ---/---.	
537 186b	Rif‘ at	Şeyhler saña nisbetle degül bende-i kemter Şāhenşeh-i şāhān-ı zamān hep sen imişsin Âzürde dil-i Rif‘ at’a merhem iden ihsān Âsāyiş-i devrān-ı cihān hep sen imişsin		Kıta 1	---/---. ---/---.	
538 186b	Nesīmī	Derdüm ondur çün toğuz dimezem ‘ağyāra ben Sekizde kaldı ‘aqlum yediye āvāre ben	Ey Nesīmī çünki cānuñ ikiden hālī degül Anuñiçün yalvarıram bire ben	Nazm 3	---/---. ---/---.	
539 186b	?	Haṭāyi’m cān Haṭāyi’m cān Haṭāyi’m Dü cihānda ne mişlūñ var ne mānendūñ Haṭāyi’m		Beyt	---/---. ---/---.	
540 186b	?	Her kim Haṭāyi’mi ziyāde yād ider Kurtılır derd ü belādan Haḫ anı āzād ider		Beyt		
541 187a	?	يامولياختان يارمانا ياديان استجواب الرحمن جده علينا يا الله	يا الله الا الله اولادم مفتاح الله محمد رسول الله	Koşma 5	7’li hece	
542 187a	?	يارب هب لنا من امرنا رشدا واجعل معونتنا الحسنى لنا مددا	واللّٰه ثواب انت تعلمه واجعل ثوابي دوام التسوي ابدا	Nazm 5	---/---. ---/---.	
543 187a	?	Nükte-i sırr-ı dehānuñ fethin eyler fāl yok Söylenür ammā bilūñ vaşfında kıl ü kāl yok	Kaşuñā beñzer bulunmaz ne felek devrinde kūs Kırpigūñ gibi görünmez bir kaẓā refṭār ok	Nazm 2	---/---. ---/---.	
546 187b	?	Ene’l-Ḥaḫ şanma nā-ḫaḫ’dur lisān-ı Ḥaḫḫ-ı Manşūr’a Bu ḫaḫkāniyyet üzre ḫaḫ degül da‘vā Ene’l-Ḥaḫḫ’a	Te‘ ayyünde belī Manşūr’dur kā’il Ene’l-Ḥaḫḫ’ı Ḥaḫīkatde Ene’l-Ḥaḫ ḫavl-i Ḥaḫ’dur Ḥaẓret-i Ḥaḫḫ’a	Nazm 2	---/---. ---/---.	
549 188a	Hāfiz-ı Şirāzī	در مذهب ماکلام حق ناد علیست طاعتک قبول حق بود یاد علیست از جمله آفرینش کون و مکان مبتصوود خدا علی و اولاد علیست		Rubai	---/---. ---/---.	

Tablo 3.3. (devam)

Num. Varak	Mahlas	Matla	Makta	Nz. Ş. Birimi	Vezin	Açıklamalar
550 188a	Monlā Cāmī	ناد علی دعائیت از منظر العجایب سر تجده عونا وودیت فی النواب	برغوان ولایت تو از با علی علی را از با علی بر آید مقصود هم غراب	Nazm 3	---/---- ---/----	
551 188a	?	دائم دل ما ناد علی میگوید جانم در بندم سبیل میگوید هر موی که در جمیع اعضای منست الله و محمد و علی میگوید		Rubai	---/.-.- ---/-	
552 188a	Hażret-i Mevlevī	یاد رب بحق ناد علیا سبیل یاد رب بحق شاه نجف مرتضی علی افزادگان وادی غمرا که بدست یا مصطفی محمد و یا مرتضی علی		Rubai	---/.-.- ---/.-.-	
553 188a	?	سجود خانه کعبه اذان شد بر همه واجب که آنجا دور وجود آمد علی ابن ابی طالب		Beyt	---/--- ---/---	
554 188a	?	Yā Resūlullāh cemālūn Kul hüvellāhu eḥād Ketb olunmuş levḥ-i ruḥsārında Allāhu’ş-şamed	Lem yelid zātuñ ve lem yüled şıfâtın vaşfidur N’ola dinse şânına Lem yekün lehū küfüven eḥād	Nazm 2	-.--/-.- -.--/-.-	

3.6.2. Mecmuadaki Mensur Ürünlerin MESTAP'a Göre Tasnifi

Tablo 3.4. Mecmuadaki Mensur Ürünlerin MESTAP'a Göre Tasnifi

Num. Varak	Müellif	Eser Adı/Başlık	Baş	Son	Konu	Açıklamalar
234 87a	?	Kāle 'Aleyhi's-selām	من ادا ان ينظر الى آدم وعمله والى نوح في تقواه والى ابراهيم في حلمه والى موسى في حبيته والى عيسى في عبادته	فلينظر الى علي بن ابي طالب صدق رسول الله	Hadis	
535 186b	?	-	'Arab iki kısımdur. Biri Kaḥṭānī biri 'Adnānī vü Kaḥṭānī daḥi iki kısımdur. Biri Siyāh biri Muḥra'dur Vü 'Adnānī daḥi iki şu' bedür...	...Andan muḥaddem Ḥaḥret-i Ādem'e varınca kimse İsmā'il ismiyle tesmiye olunmamışdur diyü İnsānu'l-'Uyūn'da muşarraḥdur.		
544 187b	Sipāhi-zāde	Hāze'l-Āyet mine'l-İncil fī Na't en-Nebiyyü 'Aleyhi's-salātü ve's-selām	Bir oḡlan Āzemoḡullarından peygamber ola. Yalancı olmaya. Anuñ mevlüdü Mekke'de ola...	...Mevāliden Sipāhi-zāde merḥūm İncil'den istiḥrāc idüp Türki ile tefsir eylemiş.	İncil'den Āyet	
545 187b	?	Tevārīḥ-i Şaḥiḥa	İbrāhīm Peygamber'den şoñra toḡuz yüz yıldan şoñra Mūsī Peygamber 'Aleyhi's-selām'a Tevrāt geldi...	...İsī'den altı yüz yigirmi yıl geçdikden şoñra Ḥaḥret-i Ḥātemü'l-Enbiyā Muḥammed Muştafā 'Aleyhi's-selām'dan Ḥaḥret-i Kur'an geldi ma'lūm...	Peygamber -ler Tarihi	
547 187b	?	-	El-'avālimü'l-ḥamse mertebe-i zāt, mertebe-i şıfat, 'ālem-i ervāḥ, mertebe-i vücūd, mertebe-i insān		Ālemlerin Çeşitleri	
548 188a	Va'id bin El-Ḥuzā'i	Va'id bin El-Ḥuzā'i	Nād-ı 'Aliyyen maḥharu'l-'acāyib tecidühü 'avnan leke fi'n-nevā'ib külli ḡammin vü hammin seyencelī bi-velāyetike yā 'Alī yā 'Alī		Dua	

Tablo 3.4. (devam)

555 188a	?	Kelām-ı Hâzret-i İmâm-ı Hüseyin Radıyallâhu ‘Anhü	انا ابن علي من آل حاشم كفاني بهذا فخرا حنين افخر وجئني رسول الله اكوم من مشي ونحن سراج الله في الارض يزور وفاطمة امي سلاله احمد وعلمه يدعي ذوالجناحين جعفر وفينا كتاب الله ينزل صادقا وفينا الهدى والوحي والخير يدكرو			

4. MECMÛ‘A-İ EŞ’ÂR’IN TRANSKRİPSİYONLU METNİ

4.1. Metnin Kurulumunda İzlenen Yol

1. Metin kuruluşunda mecmuadaki sıralamaya bağlı kalınmıştır.
2. Metin kurulurken mecmuanın varak numaraları **[4a]** gibi köşeli parantez içerisinde verilmiştir.
3. Her edebi ürüne sıra numarası verilmiştir.
4. Sıra numarasının altına (varsa) mecmuadaki başlık koyu yazılmıştır.
5. Başlığın altına şiirin vezni (aruz ise hangi aruz kalıbıyla, hece ise kaçlık hece ölçüsüyle olduğu) italik (eğik) karakterde yazılmıştır.
6. Metinde her beyite, bende numara verilmiştir. Beyitleri numaralandırırken Latin, bendleri numaralandırırken Roma rakamları kullanılmıştır.
7. Metinde yer alan âyet, hadis, ve Arapça/Farsça ifadeler italik (eğik) karakterde yazılmış; mealleri ve kullanıldığı yerler “Mecmuada Yer Alan Âyet, Hadis ve Arapça/Farsça İfadeler” bölümünde verilmiştir. (Mecmua metninde Türkçe yazılan hadisler dahi transkripsiyonlu metinde italik yazılmıştır.)
8. Metinde kullanılan transkripsiyon alfabesi tezin başlangıcında verilmiştir.
9. Metinde müstensihin kırmızı mürekkeple yazdığı şiir başlıkları, şair mahlasları, Hurûfî unsurlar, nakarat mısra/beytleri koyu karakterle yazılmıştır.
10. Mecmuada müstensihin nakarat mısra/beytler için kullandığı “eyzan” ifadesi yerine nakarat tekrar yazılmıştır.
11. Mısra başlarının ve özel adların ilk harfleri büyük harfle yazılmış, özel adlardan sonra gelen çekim ekleri kesme işaretiyle ayrılmıştır.
12. Mecmua metninde eksik olan kısımlar [...] ile gösterilmiştir.
13. Mecmua metninde yer alan argo ifadelerin yerine ... kullanılmıştır.
14. Metinde okunamayan, emin olunamayan veya anlamlandırılmayan ibarelerin tıpkıbasım görseli metne eklenmiş; okunup da şüphe ile yaklaşılacak ibarelerin sonunda (?) kullanılmıştır.

15. Metin tamiri yapılan yerler köşeli parantez [] içerisinde belirtilmiştir. Metin tamiri yapılırken yayımlanmış metinlerden faydalanılmışsa köşeli parantez yerine yay ayraç () kullanılmıştır.

16. Metindeki vezin hataları dipnotta belirtilmiştir.

17. Zihafı sesler orijinal metinde harf olarak gösterilmişse transkripsiyonlu metinde de uzunluk gösterilmiş fakat dikkat çekmek için zihafı ses italik (eğik) karakterde yazılmış; zihaf orijinal metinde de vurgulanmış yani Arapça veya Farsça kelimenin uzun ünlüsü harf olarak gösterilmemişse transkripsiyonlu metinde de uzunluk gösterilmemiş ve normal/düz karakterde yazılmıştır.

18. Farsça vâv-ı madûleler “h^vâb” kelimesindeki gibi gösterilmiştir.

19. Fiillerin sonuna gelen -(I)p zarf-fiil eklerindeki “b” harfi “p” şeklinde yazılmıştır.

20. “Bismillâh” örneğinde olduğu gibi “Allâh” lafzının olduğu tamlamalarda normal tamlama yazım kurallarına uyulmayıp herhangi bir işaret kullanılmamıştır.

21. Mecmua metninde müstensih tarafından hatalı belirtilen şiir sahipleri ve nazım biçimleri orijinal metne bağlı kalınarak aynen yazılmış ancak mecmuanın inceleme bölümünde sayısal veriler şiirlerin gerçek sahipleri ve nazım biçimleri üzerinden oluşturulmuştur.

22. Mecmuada şiiri bulunan şairlerden dîvânı kitap olarak yayımlanmış veya lisansüstü tez çalışması yapılmış şairlerin şiirlerinin yayımlanan dîvânında bulunup bulunmadığı ürün numarasına düşülen “*” dipnotu ile belirtilmiştir.

23. Karşılaştırmada kullanılan bütün dîvânlar için kısaltmalar/rumuzlar oluşturulmuş ve bu kısaltmaların açılımı “Kısaltmalar” başlığı altında, tam künyeleri ise “Kaynaklar” kısmında verilmiştir. Metin karşılaştırmasında Mecmuada müstensih metinlerin çoğunu farklı nüshalardan karşılaştırmalı olarak oluşturmuş, nüsha farklarını sayfa kenarında belirtmiştir. Çeviriyazılı metinde müstensihin belirtmiş olduğu bu farklılıklar için de “M” kısaltması kullanılmıştır.

24. Mecmua metni ile yayımlanmış metin arasındaki farklar gösterilirken her mısra için ayrı dipnot kullanılmış, “mecmuadaki metin: yayımlanan dîvândaki metin dîvân rumuzu” şeklinde sıralama izlenmiştir. Mısrada yer alan tüm farklar araya “;” konularak aynı dipnotta belirtilmiştir. Mısra numaralandırmasında beyitlerden oluşan

türlerde “2a, 3b”; bendlerden oluşan türlerde “I/4, II/3” gibi numaralandırma yapılmıştır. Mecmua metni ile yayımlanmış metin arasında büyük farklar var ise mısra numarasından sonra doğrudan “:” konulup yayımlanan metin yazılmıştır.

25. Mecmua metni ile yayımlanmış tenkitli dîvân metni arasındaki fark metnin dipnotunda farklı nüshalarda var ise transkripsiyonlu metinde tekrardan gösterilmemiştir. Örneğin; mecmua metni ile neşredilen divan metni arasındaki “a” kelimesinin farklılığı dîvân neşrinin dipnotunda farklı nüsha üzerinden gösterilmişse, bu farklılık tekrardan transkripsiyonlu metinde gösterilmemiştir.

26. Mecmua metninde vezne aykırı kısım dîvânın yayımlanan metninde vezne uygun şekilde yer alıyorsa transkripsiyonlu metinde mecmua metnine bağlı kalınmış ancak yayımlanan dîvân metni dipnotta gösterilerek “Mecmuadaki kullanım, vezin bakımından kusurludur.” notu düşülmüştür.

27. Mecmuanın metninde müstensihinin derkenar ettiği nüsha farkı vezne uygun, ana metin vezne aykırı ise transkripsiyonlu metinde derkenar edilen nüsha farkı tercih edilmiş, diğer varyant dipnotta “M” kısaltması ile belirtilmiştir.

28. Mecmuada yer alan şiirlerin çoğunluğunun 16. yüzyıl ve öncesine ait olmasından dolayı metnin çeviriyazısında klasik Osmanlı Türkçesi imlası esas alınmıştır.

29. Metinde Arapça, Farsça kelime ve eklerin yazımında İsmail ÜNVER’in “Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler” başlıklı makalesindeki öneriler dikkate alınmıştır.

4.2. Transkripsiyonlu Metin

[1b]

1*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 *'Alleme'l-esmā* rumūzı ey birāder rūdudur
Muşhaf-ı Hāk'dur yüzi kim Hāk kitābı mūdudur
- 2 *Ḳul hüvellāhu eḥad*'dan bulduñ ise ger ḥulūş
Zāhir [ü] bātında hūdur her ne varsa hūdudur
- 3 Vācib-i bi'z-zāt çünki mümkinātuñ 'aynıdur
Men 'aref den ġāfil olma hep naẓar mevcūdudur
- 4 Ādem ile Ḥātem'i görmek dilerseñ rū-be-rū
'Ārifāne baḳ ki bist [ü] heşt ü sī vü düdedür
- 5 Kim ki vech-i ādeme buldı ḥulūş ile vüşül
Ka'be-i taḥḳīke irdi eymen ü āsüdedür
- 6 *Ḳābe kavseyn*'üñ rumūzı *leyletü'l-isrā* ile
Ol ḥaṭ u zülf-i muṭarrā ile ol ebrūdudur
- 7 Hāk Ta'ālā gün gibi ādemde kılmışdur zuhūr
Dīv ü şeyṭān velākin cümlesi uyḥududur
- 8 Her ne ḥikmet var ise rūz-ı elestden tā ebed
Nokṭa-i ḥāḳ ile bād [u] āteş ile şududur

* VD 51-52.

1b yüzi kim: bu rū kim M, yürü kim VD

2b varsa: var ise VD

3b çünki: çünkim M

7b velākin: u leken VD

8a elestden: ezelden M

- 9 ‘İlm-i Fażl-ı Hâk durur esmā-i külden mā-ḥaṣal
Andan özge her ne ki var söylenür bî-hüdedür
- 10 Ru’yet-i envār-ı ğayba vāşıl olmaḡsa murād
Dil-berüñ vechine baḡ kim muṭlaḡ ol gözgüdedür
- 11 Vechüñe karşı n’ola ḡurbān olursa **Vaḥdetî**
[2a] Cümle eşyānuñ i’ādı cānib-i mev’ûdadur

2*

Muḥammes-i Vaḥdetî

fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilün

I

Vāḡıf-ı esrār olan insānı her cān añlamaz
Şûret-i ma’ nî nedür peydā vü pinhān añlamaz
Dil-berüñ māhiyyetini dîv-i nā-dān añlamaz
Rûḡ-ı âdem neydüĝin her ṭab’ -ı ḡayvān añlamaz
Ya’ nî nûr-ı Aḡmed’i Bû Cehl [ü] Mervān añlamaz

II

Mebḡaş-ı ‘irfān-ı bâb-ı noḡṭadur yāruñ femi
Hâḡ Ta’ ālā ḡoymış anda genc-i sırr-ı mübhemi
La’ l-i yâkûtında gizlidür Süleymān ḡâtemi
Leblerinden biz kināye ṭataruz cām-ı Cem’i
Şöyle bil bu nûkteyi her bir Süleymān añlamaz

9b her ne ki var: her ne söz kim M

* VD 20-21. VD’de şiir 7 benttir. VD’nin 2. bendi M’de bulunmamaktadır. VD’ şiirin bent sıralaması I-F-III-II-IV-V-VI şeklindedir. Şiir M’nin 14a-14b varaklarında tekrar yazılmıştır; burada 7 bentten oluşmaktadır.

I/4 âdem: insān VD

II/2 mübhemi: Meryem’i VD

II/4 biz kināye: bir kināyet VD

III

‘ Aşk ile yanan bilür mihr-i maḥabbet nārını
Her nefes bu nār ile bilür bu ‘ âlem varını
Fehm ider [bil] her ne yüzden olur ise yārını
Münkire ‘ arz eylemeñ anuñ güzel dīdārını
Ḥod bilürsin şüret-i Raḥmān’ı şeyṭān añlamaz

IV

[2b]

Ma‘ nāde birdür mü’eşşirle mü’eşşer hem eşer
‘ Āşık [u] ma‘ şūk [u] ‘ aşk oldığı gibidür meger
Nūr-ı vāḥid mi degüldür kevkeb [ü] şems ü kamer
Çeşm-i nā-bīnā velī bir zerre görmez nūr [u] fer
Nürsuz kalsun o göz kim vech-i insān añlamaz

V

‘ Ārif iseñ ey gönül gūş eyle benden bir sūḥan
Rāzuñı ketm eyle nuṭṭa açmağıl ašlā dehen
‘ Ayn-ı vāḥiddür egerçi fi’l-ḥaḳīḳa cān u ten
Nefs-i ādemden ḥaber virme velī nā-dāna sen
Şehr-i ḥikmet yolını dīv-i beyābān añlamaz

VI

Rāz-ı ‘ aşkı ben nice tesvīd [ü] taḥrīr ideyüm
Nūr-ı pāki yā nice a‘ māya taḥrīr ideyüm
Āftābı yā nice ḥuffāşa ta‘ bīr ideyüm
Ḥaṭṭ [u] ḥālın dil-berüñ ben nice tefsīr ideyüm
Vaḥdetī her bir denī te’vīl-i Kur’ān añlamaz

III/2 bu: ol VD; bilür: görür VD

III/3 fehm: seyr VD

IV/3 degül midür: mi degüldür VD

VI/4 ḥaṭṭ [u] ḥālın: ḥāl ü ḥaṭṭın VD; nice: kime VD

3*

Müsebbba‘-i Vaḥdeti

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

I

[3a]

Ḥamdülillāh fażl-ı Ḥaḳ’dan ḥall olındı müşkilāt
Mağrib-i ğayba dolındı āfilin ü āfilāt
Toldı nūr-ı zāt ile zerrāt-ı ‘ālem şeş-cihāt
Reng [ü] būdan şu gibi arındı cümle kā’ināt
Nūr-ı vāḥid oldı deyr [ü] Ka‘ be vü Lāt [u] Menāt
Çār-deh ḥattı geldi Ḥaḳ’dan iş bu sırra beyyināt
Enbiyā vü evliyā vü şāhidin ü şāhidāt

II

Faẓl-ı Ḥaḳ geldi serāy-ı ‘āleme uş urdı şūr
İstimā‘ kıldı anı biñ şevḳ ile ehl-i kubūr
Olmadın biñ yıl peyember itdi ḳabrinden zuhūr
Gitdi zulmet kā’inātı ḳapladı deryā-yı nūr
Bu şirāt-ı istivādan her kim eylerse ‘ubūr
Cennetü’l-me’vā içinde buldı zevḳ ile surūr
Anda bākī ḳaldı cümle mü’minin [ü] mü’mināt

III

Faẓl-ı Ḥaḳ’dur ḥayy [u] bākī lā-yenām [u] lā-yemūt
Faẓl-ı Ḥaḳ’dur pādişāh-ı mūr [u] mār u ‘ankebūt
Faẓl-ı Ḥaḳ’dur cümleyi taḥrīk idüp iden sūkūt
Devlet-i bākī dilerseñ ḥıdmetinde bul şübūt
Faẓl-ı Ḥaḳ’dur on sekiz biñ ‘āleme ḥurşid-i ḥūt
‘Aşḳını ḳalbe ğınā vü ‘ilmini ḳıl cāna ḳūt
K’ol dur[ur] insān-ı kāmīl maẓhar-ı zāt [u] şıfāt

* VD 31-32.

I/7 vü şāhidin ü şāhidāt: hep şāhidin hep şāhidāt M

III/1 lā-yenām lā-yemūt: lā- yemūt lā-yefūd M

III/6 ğınā: ziyā M

IV

[3b]

‘ Ālemi mülk-i ‘ ademden var iden Perverdgār
Kāf[u] nūn emrinden iden in ü ānı āşkār
 Yirleri sākin iden eflāki kılan bī-karār
 Eyleyen ādem yüzinde **sī vü dü** haṭṭ-ı şümār
 Fażl-ı Hāk’dur vākıf-ı esrār-ı gayb-ı girdigār
 Fażl-ı Hāk’dur şāh-ı ‘ ālem tācdār [u] şehriyār
Hep anuñdur berr ü bahri ‘ āliyāt u sāfilāt

V

Fażl-ı Hāk’dur maẓhar-ı tāmm-ı Muḥammed Muştafā
Muştafā’nuñ bāb-ı ‘ ilmidür ‘ Aliyyü’l-Murtaẓā
 Murtaẓā’nuñ nūr-ı çeşmidür Ḥasan Ḥulḳ-ı Rızā
 Cümleñüñ maṭlūbıdur Şāh Ḥüseyn-i Kerbelā
 Şāh Zeyne’l-‘ Ābidīn’dür vāriş-i sırr-ı Ḥudā
 Şāh Muḥammed Bākır idendür vüçüd-ı kīmyā
Fi’l-ḥakika cümlesi nūr-ı ‘ uyūn-ı mümkināt

VI

[4a]

Ca’ fer-i Şādık kim oldur mebdē’-i şıdḳ-ı ‘ amel
 Mūsā-i Kāzım durur ma’ nā-yı sırr-ı lem-yezel
 Şeh ‘ Alī Mūsā Rızā’dur maẓhar-ı nūr-ı ezel
 Şeh Takī vü bā-Nakī’dür cedd-i a’ lāyı bedel
 ‘ Askerī’dür şāhib-i seyf-i ilāhī mā-ḥaşal
 Mehdī-i devr-i zamān Fażl-ı Ḥudā ‘ azze vü cell
Kāşif-i sırr-ı me’ ānī bākīyāt u sālihāt

 III/7 k’ol durur: kim odur M

V/1 tāmm-ı: tā ki M

V/3 ḥulk: ḥalk VD

VI/4 a’ lāy: a’ lāya M

VI/5 şāhib-i: şāhid VD

VI/6 devr-i: şāhib M

VII

Cāvidān-nāme durur erbāb-ı ‘aşka reh-nümā
‘Arş-nāmeyle Maḥabbet-nāme’dür hādī-i mā
Çār-harf-i ādemī kim ya‘nī ḥaṭṭ-ı istivā
Toğrı yoldur gel berü ey tālib-i sırr-ı Hudā
Vaḥdetī-veş ‘aşk ile bu yolda başuñ kıl fedā
Sırr-ı Ḥaḳḳ’ı bilmeyen cāhil olur Ḥaḳ’dan cüdā
Nūr-ı zāt içre dirîgā kaldı cehl içinde māt

4*

Müsebbā‘-i Vaḥdetī

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

I

Ḥazret-i Fażl-ı Eḥad’dan yine rüz-ı ezeli
Şüret-i muḥkem ile irişüben kudret eli
Kudret ile yoğırup āteş ü bād āb u gili
Mesken idindi o dem kendi içün cān u dili
Kindür ol kim bileyüm dirseñ eger ḳavl-i celī
Sırr-ı Ḥaḳ nūr-ı Muḥammed Esedullāh velī
Vü ‘Aliyyün vü ‘Aliyyün vü ‘Aliyyün vü ‘Alī

VII/6 bilmeyen: tuymayan M

VII/7 zāt içre: zāt iken M; kaldı cehl içinde: cehl içinde kaldı M

* VD 34-36.

I/1 Eḥad’dan: Hudā’dan M

I/2 kudret: kuvvet M

II

[4b]

Nokta-i bâb-ı nübüvvet rakam-ı levh ü kalem
Menba‘ -ı sırr-ı haqîkât ma‘ den-i cûd u kerem
Mazhar-ı ekmel-i zât-ı kelimât-ı a‘ zam
Hādî-i cinn ü beşer mürşid-i nûr-ı ekrem
Ezelîdür ebedîdür *fete’emmel fefhem*
Sırr-ı Haq nûr-ı Muhammed Esedullâh velî
Vü ‘ Aliyyün vü ‘ Aliyyün vü ‘ Aliyyün vü ‘ Alî

III

Kāşif-i sırr-ı sühan *bâb-ı ‘ulûm-ı Ahmed*
Vâsıl-ı zât-ı Ehad’dan *kul hüvallâhu ehad*⁹⁰
Vaşf-ı zâtında nüzûl eyledi *Allâhu şamed*
Nuṭṭ-ı Haq’dur şıfatı *lem yelid ü lem yûled*
Lem yekûn dirsem olur aña *lehû küfven ehad*
Sırr-ı Haq nûr-ı Muhammed Esedullâh velî
Vü ‘ Aliyyün vü ‘ Aliyyün vü ‘ Aliyyün vü ‘ Alî

IV

Ne ki var esfel ü a‘ lâda ser-â-ser tâ hût
Gökdeki şems ü kamer yerdeki la‘ l u yâkût
Dest-i kabzında durur ‘ âlem-i mülk-i melekût
Feyz-i luṭfindan anuñ buldı kamu nûr ile kût
Pâdişâh-ı dil ü cân server-i şâh-ı lâ-hût
Sırr-ı Haq nûr-ı Muhammed Esedullâh velî
Vü ‘ Aliyyün vü ‘ Aliyyün vü ‘ Aliyyün vü ‘ Alî

II/1 bâb: bâ M

II/2 haqîkât ma‘ den: velâyet maḳar M

II/2 ekmel-i zât: ekmel ü ulı M

II/4 fe te’emmel fefhem: fe te’emmel fe innehum VD

III/2 Ehad’dan: Ezel’den M

⁹⁰ Mısra vezin bakımından kusurludur.

IV/3 mülk: ‘ ilm M

IV/4 luṭfindan: nuṭṭından M

V

[5a]

Hasan ile Hüseyin şāh-ı kerem kân-ı ‘aṭā
 Kıuds-ı zāhrından anuñ geldi vücūda ḥaḳḳā
 Biri şāh-ı şühedā birisi şāh-ı fuṣalā
 Birisi ḳurş-ı ḳamerdür biridür *şems-i duḥā*
 Sözümuñ mā-ḥaşalı bu durur ey ehl-i şafā
 Sırr-ı Ḥaḳ nūr-ı Muḥammed Esedullāh velī
Vü ‘Aliyyün vü ‘Aliyyün vü ‘Aliyyün vü ‘Alī

VI

Hażret-i ‘Ābid ü Bāḳır şeh-i ḥayl-i fuḳarā
 ‘İzzet-i Ca‘fer-i Şādıḳ siper-i tır-i ḳazā
 Mūşṣ-ı Kāzım ile ol şeh-i teslīm-i Rızā
 Şeh Takī ile Naḳī tāc-ı rü’ūs-ı fūşahā
 Cümlesi nūr-ı ezel vāḳıf-ı sırr-ı *tā-hā*
 Sırr-ı Ḥaḳ nūr-ı Muḥammed Esedullāh velī
Vü ‘Aliyyün vü ‘Aliyyün vü ‘Aliyyün vü ‘Alī

VII

[5b]

Vaḥdetī seyf-i Hudā ḳātil-i aşḫāb-ı caḥīm
 ‘Askerī’dür ki anuñdur yine *cennāt-ı na‘īm*
 Mehdī-i devr-i revān vāḳıf-ı esrār-ı ḳadīm
 Hażret-i Fażl-ı Hudā ḳāşif-i Ḳur’ān-ı ‘aẓīm
 Nokṭa-i evvel ü āḥir süḥan-ı Rabb-i kerīm
 Sırr-ı Ḥaḳ nūr-ı Muḥammed Esedullāh velī
Vü ‘Aliyyün vü ‘Aliyyün vü ‘Aliyyün vü ‘Alī

V/1 Hasan ile Hüseyin şāh: Şāh Hüseyin ile Hasan kenz M

V/3 birisi şāh-ı fuṣalā: dur biri şāh-ı ‘ulemā M

V/4 kamerdür biridür: kamer birisi de M

VI/2 ‘İzzet-i: Hażret-i M

VII/1 Hudā: Eḥad M

VII/2 anuñdur yine: anuñ derdine: M

VII/3 revān: zamān M

5.*

Gazel-i Vahdeti

meʿülü mefâʿilü mefâʿilü feʿülün

- 1 Biz muʿtekif-i hâk-i der-i Muştavîyüz
Biz münkeşif-i sır harem-i Murtafavîyüz
- 2 Sırr-ı Hasan u nûr-ı Hüseyin'ün talebinde
Gerdûn-şifat-ı sâcid-i kûy-ı nebevîyüz
- 3 Şemʿ-i dü cihân Zeyn-i ʿAbâ Bâkır u Caʿfer
Yolında tûrup şıdık ile merd-i Hamevîyüz
- 4 Mirî-i Horâsân olalı kıble-i ʿuşşâk
Şevk ile gehî Mûsîʾî gâhî Rızavîyüz
- 5 Gün gibi Takî ile Nakî'nün kademinde
Hâk-i reh olup pertev-i şems-i Yesevîyüz
- 6 Biz ʿAskerî'nün ʿaskeriyüz bende-i Mehdî
Fazl'ın kereminden dem-i nuṭk-ı ebedîyüz
- 7 Şad pâre kılup **Vahdetî**ʾyi oda yakarsa
Şâhum ʿAlevîyüz ʿAlevîyüz ʿAlevîyüz

* VD 69.

1b sır harem: sırr-ı dem M

2a sırr-ı: nur-ı M; nur-ı: sırr-ı M

3b Hamevîyüz: cemevîyüz M

4a mirî-i: Bağdad u M

4b Mûsîʾî gâhî: Müsevî vü geh M

6b ebedîyüz: ebevîyüz M

7a kılup: idüp M

6*

Ġazel-i Vahdeti

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Meclise cem' oldı cümle t̄alibün
Oldılar nuṭṭ-ı Ḥudā'ya sāmī' ün
- 2 Söylemeksiz söyledi Ḥaḫ anlara
Siz menüm sırrımsuñuz ey mü'minün
- 3 Men sizüñven siz menümsüz didi Ḥaḫ
Bildiler bu sırrı cümle 'ālemün
- 4 Aldılar sırrı hüviyyetden ḥaber
Anun içün oldı anlar 'āmilün
- 5 İrdiler zāt ile Ḥaḫḫ'uñ zātına
Didiler *innā ileyhi rāci' ün*

[6a]

- 6 İrdiler zāt u şifāta **Vahdeti**
Oldılar bu yolda anlar sālīmün

7*

Ġazel-i Vahdeti

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Kendüñi bil ki ḥaḫīḳat pederüñ Ādem'dür
Aşl-ı nesl ü nesebüñ mü'min iseñ ḥātemdür

* VD 102.

* VD 52.

- 2 Yüzüñ ol muşhaf-ı Hâk'dur ki anı yazdı qadīm
Sözüñ ol mürdeleri zinde kılan hoş demdür
- 3 İbn-i vaqt ol dem idüp ādem iseñ bil bu demi
Ki bu demden ġaraz-ı tām hemān bir demdür
- 4 Qoma elden etegin pīr-i muġānuñ ġaber al
Ādemi ādem iden dūnyede bir hem-demdür
- 5 Mü'minüñ qalbi imiş **Vahdeti**yā Ka'be-i Hâk
Ma'rifet anda hemān kevşer ile zemzemdür

8*

Ġazel-i Mişālī

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

- 1 Tılsım-ı kenz-i *tā-hā* dur yed-i yümnünde beş parmak
K'anuñ her mafşalı ey meh rumüz-ı sīnden müştak
- 2 İki **elif** iki **lām** u birisi **hā-yı** vahdetdür
Yedüñ *seb'u'l-meşān* oldı Hudā-bīn çeşm ile gel bak
- 3 Dü destüñ bīst-heşt harf-i kelām-ı lā-yezālīdür
Kim ol envār-ı ġaybīnüñ nuqātı bīst ü dü tıynak
- 4 Yedüñden okudum *kiltā yedeyhi* sırrını rüşen
Müsebbih parmaġın kıldum çü dest-i ceybüñe mülhak

[6b]

2a qadīm: Hudā VD, M

* MİD 394-395.

4a *kiltā yedeyhi*: *kiltā yedeyye* MİD ; sırrını rüşen: āyeti sırrın M

4b ceybiñe: ġabībūñe MİD

- 5 Olur çün sî vü dü mafşal biñ üç yüz kırk dört nükte
Görinür sâ^c at-i taḥmîr-i âdem hem derec muğlak
- 6 Rumûz-ı ḥamse pençüñdür muṭabık Faẓl-ı Allāh’a
Ki üç kısmetde sittûnı saña farz eylemişdür Ḥaḳ
- 7 Şalât-ı ḥamse insāna se kısm üzre qarâr itdi
Yedüñden ref^c -i ḥarfeyn it şelâşin okı ber-muṭlak
- 8 Semâ evcinde tarḥ eyler kamu çün bîst [ü] heşt menzil
Ki ya^c nî meh kefüñ aña menâzildür benânü’l-Ḥaḳ
- 9 Behişt-i lem-yezel vechüñ ḥaṭuñ ḥavrâ vü ğılmândur
Lebüñ kevşer yedeynüñden aḳar sî sad u şaşt ırmaḳ
- 10 Cemâlûñ ‘arş-ı a^c zamdur velâkin muntehâ kıddüñ
Yemînüñle yesâruñda enâmil sî vü dü yaprak
- 11 Dehānuñ çeşme-i ervāḥ u nuṭkuñ baḥr-i Yezdân’dur
Ne lü’lü’ buldı destüñden olan ğavvâş-ı müstağrak
- 12 Sen ol Sîmurg u ‘Ankā’sın ki ser-Kâf âşiyânın ten
Dü destüñ nûrdan bâl u aña deh parmağın kaynaḳ
- 13 Yemînüñdür çü *bismillâhiraḥmân* u kefüñ noḳta
Şimâlûñ sûre-i *el-ḥamd* anı fehm eylemez aḥmaḳ
- [7a] 14 Cemâlûñden okunmazdı rumuz-ı ‘*alleme’l-esmâ*
Şehâdet parmağın mâhı semâda kılmasaydı şaḳḳ

5a mafşal: mufaşşal MİD

10b yemînüñle: yemîn ile MİD, M

11a nuṭkuñ: noḳtañ MİD

12a ser-Kâf: sırr-ı Kâf-ı MİD

- 15 Şu kim destān-ı sırrından ḡabīr olmadı ur boynın
Benānın tīg ile ḡaṭ^ʿ it mu^ʿ azzeḡ olmaḡa elyaḡ
- 16 Şol el kim gösterür zāhir Ḥaḡ^ʿ uñ zātında esmāsın
Revā mıdur ki nām ola şükūf-ı nācize zenbaḡ
- 17 **Miṣālī** *min ledün* ^ʿ ilmin çü Ḥaḡ^ʿ dan elde keşf itdüm
Taşavvuf ehlinüñ cümle ne vardur pençesin burmaḡ

9*

fā^ʿ ilātün fā^ʿ ilātün fā^ʿ ilātün fā^ʿ ilün

- 1 Okuduñsa Faẓl-ı Yezdān^ʿ dan beyān-ı Cāvidān
Cümle keşf ola saña sırr-ı nihān-ı Cāvidān
- 2 Sāḡ^ʿ i bāḡ^ʿ elinden cür^ʿ a-i cām iç yūri
Bulmaḡ isterseñ çü Ḥıẓr-ı ^ʿ aşḡ [u] cān-ı Cāvidān
- 3 Nāzil oldı āsmāndan geldi tibyān eyledi
Zāhir ü bāṭın rumūz-ı seb^ʿ a-ḡ^v ān-ı Cāvidān
- 4 Ey göñül efsāneyi ḡo^ʿ ilm-i ^ʿ arşullāha gel
Bul Maḡabbet-nāme^ʿ yi k^ʿ irdi zamān-ı Cāvidān
- 5 Lā-cerem gevher bulur ḡavvāş-ı ^ʿ ummān oldı kim
Pes saña cevher gerekse iste kān-ı Cāvidān
- 6 Zāta irüp ḡanden olur menba^ʿ -ı sırr-ı ezel
Bulmadı şol kim nişān-ı bī-nişān-ı Cāvidān

15b elyaḡ: alıḡ aylak MİD

16a zātında: zātınuñ M

* MİD 502.

5b pes: bes MİD

- 7 Ey **Miṣālī** ḥall olırsardur cemī‘ -i müşkilāt
Oḡuduñsa Fażl-ı Yezdān’dan beyān-ı Cāvidān

10*

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

[7b]

- 1 Şüretümde naḡş olan üç ḥarf Fażlullāh’dur
Cān göziyle bir naẓar kıldum hemān Allāh’dur
- 2 Ka‘ be vü Qur’ān u cum‘ a ḥamse vü ḥamsin şalāt
Vech-i ādemden ‘ ibāretdür ki kenzullāhdur
- 3 Şüret-i Raḥmān’ı inkār itme ey dīv-i racīm
Çeşm-i Haḡ-bīn birle baḡ kim ‘ ayn-ı zātullāhdur
- 4 Fażl-ı Haḡ’dan oḡıdum insān-ı nāṭıḡ muşḥafın
Şöyle kim her ‘ uzvı ser-tā-pā kelāmullāhdur
- 5 Nuṭḡumuz Sīmurḡ mekānı lā-mekāndur Kāf-ser
Ḥāne-i dil beyt-i Haḡ’dur vech-i ‘ arşullāhdur
- 6 ‘ Alleme’l-esmā’e küll la‘ lüñ lebi esrārıdur
Muḡkemāt-ı şüretüñ cānāna sırrullāhdur
- 7 Haḡ dilerseñ sen saña gel gör ne zātuñ ‘ aynısın
Her kıluñ remziyle söyler ādeme Allāh’dur
- 8 *Üscüdū* ḥükmiyle cāvīd kıblem ādem vechidür
Kim şifātullāh [u] zātullāh [u] ḥükmüllāhdur

* MİD 236-237.

5a Nuṭḡımız Simurg mekānı: Nuṭḡ-ı Simurg-ı mekan-ı MİD

6a la‘ lüñ lebi: la‘ l-i lebüñ MİD, M

7b ādeme Allāh’dur: *semme vechullāhdur* MİD, M

8a cāvīd: sermed MİD, M

- 9 Levh-i mahfûz-ı Hudâ'dur ey **Mişâli** şüretüñ
Bîst ü heşt ü sî vü dü haṭṭ anda satrullâhdur

11*

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

[8a]

- 1 Hâsta-i ' aşkâm ṭabîbâ göñlüm itmez imtizâc
Şerbetüñle âh kim la' linden olmazsa ' ilâc
- 2 Zaḥm-ı hicrân ile her dem yıkma göñlüm ḥânesin
Çün bilürsin seng-i ḥārâ ḍarbına döymez zücâc
- 3 Çekdi ḥançer bîd ü süsen nîze olmağa celâl
Hem kızılbaş olmağıçün gonca giydi başa tâc
- 4 Ṭurre-i ' anber-feşânuñ kâfir-i Çîn'dür kim ol
Dîn-i İslâm kaşdın itmiş Rûm'dan isterler ḥarâc
- 5 ' Azm idüp mülk-i Ḥabeş'den ḥâlüñ ey sultân-ı ḥüsn
Mısr'a gelmiş sükker-i la' lünden ister resm-i bâc
- 6 Gel vücuduñ dîvini zabṭ it Süleymân ola gör
Saña şâhum soñra aşşı eylemez bu taḥt-ı ' âc
- 7 ' Aşkuñı terk eylemez cânâ **Mişâli** tâ ezal
Zaḥm-ı hicrûñle helâk olup teni olsa ' acâc

8b zâtullâh ḥükmüllâhdur : u ' arşullâh u vechullâhdur MİD, M

9a şüretüñ: kâmetüñ M

9b satrullâhdur: iştibâhdur MİD, M

* MİD 205-206.

2a yıkma: yakma MİD

2b seng-i ḥārâ ḍarbına: senüñ ḥār-ı aḥrâbınada MİD; ṭayanmaz: yetmez MİD, döymez M

12*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- [8b]
- 1 Oğuduñsa muşhaf-ı hüsnuñde mermūzāt-ı ğayb
Mazhar-ı zāt-ı ezel olduñ yakın bî-şekk ü rayb
 - 2 Olısarsın cennet-i ' adn içre sermed hulle-püş
Hak'dan açduñsa bugün pīrāhen-i cisminde ceyb
 - 3 Cebhe-i ādem haqīkat kıble iken zāhidā
Taşa yüz döndürmek ehlullāh içinde ola ' ayb
 - 4 Şüret-i Raḥmān'ı ādem şüretinde kıl taleb
K'ādemüñ vechinde işbāt itdi uş ' allām-ı ğayb
 - 5 *Lā nüferriḳ* 'den ḡabīr ol nur-ı vāḡiddür kamu
Aḡmed ü ' İsa vü Mūsā vü Süleymān u Şu' ayb
 - 6 Sükkerīn la' lüñ gibi bir tūt̃-i cān görmedüm
Bulmadum gülzār-ı ma' nāda senüñ gibi kü' ayb
 - 7 Ey **Miṣālī** kıl nazar kim Hak cemālüñ gösterür
Hūr u ġilmān çehresinde cerd ü merd ü şāb u şeyb

13*

mef' ūlū mefā' ilün mef' ūlū mefā' ilün

- 1 Şor sāğar-ı la' lini kim kevşeri cūdur bu
Bağ muşhaf-ı ruḡsārın yezdān-ı rūdur bu

* MİD 181.

6a Sükkerīn: Şekkerīn M

6b kü' ayb: ka' ib MİD

* MİD 558.

- 2 Gülzār-ı ‘izārına nezzāre olam çünkim
Ğılmānı vü havrāyı ider baña odur bu
- 3 Men bāde-i hamrāyı zühhāde şunup itdüm
İç kahve-i Yezdān’dur içmez ider odur bu
- 4 Çün ma‘rifet-i Hāk’dan leb ide nefes izhār
Şol şāhid-i erzel-ṭab‘ söyler hemān odur bu
- 5 Rağmına ḥasūd anuñçün aşlını fer‘inden
Farq itdi **Misālī** kim vird-i dili budur bu

14*

mef‘ āilün mef‘ āilün fe‘ ūlün

- 1 Şükür dergāh-ı fā vü zād u lāma
Biri nazm itmedi her silk-i ḥāme
- 2 Ḥabīr itdi zi-Ḳur‘ān-ı ḥaḳīkī
Göz açup yüzde sī vü dü kelāma
- 3 Şırāt-ı ‘aşkı ger kılmasa izhār
Kaçan varaydı yol Dārü’s-selām’a
- [9a] 4 Cemālidür **Maḥabbet-nāme-i** ‘aşk
Beyān-ı **Cāvidān** u ‘Arş-nāme
- 5 ‘Alem çekdi Ḥorāsān mülketinden
Olup feryād-res şarkī vü Şām’a

5b itdi: itmedi MİD

* MİD 559.

1b biri: bizi MİD

3b vāraydı: vārīdi MİD

- 6 Ża‘if olmışdı İslām’ında ümmet
Gelüp irgürdi nokşanın tamāma
- 7 Ki ya‘nī dīn ile imān haqīkat
Żuhūr olmasa gelmezdi niżāma
- 8 Kelām-ı Muşţafā’ dur oldı cāhil
Şular k’irmez zamānında imāmā
- 9 **Mişālī** Hıẓr-ı hayy oldı çün irdi
Yüzün bezminde la‘lün gibi cāma

15*

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Ey gönül gel ‘aynuñı aç Muşţafā’ya bī‘at it
Saķ̣̣-i kevşer ‘Aliyyü’l- Murtaẓā’ya bī‘at it
- 2 Maħrem-i Aħmed Hadıca hūr-i cennātü’n-na‘im
Zevc-i Haydar Faţıma Hayru’n-nisāya bī‘at it
- 3 Gel Hasan ol şehsüvār-ı şaf-şikenden bağla ‘aħd
Āftāb-ı dīn Hüseyin-i Kerbelā’ya bī‘at it
- 4 Dergehinde ħāk-i pāy ol Şāh Zeyne’l-‘Ābidin
Hem Muħammed Bāķır-ı faẓl-ı Hudā’ya bī‘at it
- 5 Ca‘ferī ol ca‘ferī ol ca‘ferī ol ca‘ferī
Mūsī-i Kāẓım ‘Alī Mūsī Rıẓā’ya bī‘at it

* MİD 198.

4a Dergehinde: Eşiginde M

4b Bāķır: mazhar MİD; Bāķır-ı faẓl-ı: Bāķır ol sırr-ı M

[9b]

- 6 Gel tevellā kıl Taķī ile Naķī'ye 'aşķ ile
' Askerī ya' nī Ḥasan-ı mīr-livā'ya bī' at it
- 7 Mehdī-i şāhib-zamān ol ser-firāz-ı kā'ināt
Kāşif-i kenz-i künūz-ı Kibriyā'ya bī' at it
- 8 Şirk ile taķlidden pāk olmak isterseñ eger
Çār-deh ma' sūm pāk-i evliyāya bī' at it
- 9 Ey **Mişālī** cümle bunlar ma' nāde bir nūrdur
İki şanmağıl ṭarīk-ı enbiyāya bī' at it

16*

mef' ulü fā' ilātün mef' ulü fā' ilātün

- 1 Görmedüm Allāh Allāh böyle kelām-ı şerīf
Çehresi Ḥaķ muşḥafı bedr-i cemāl-i laṭīf
- 2 Mir'āt-ı Fazl-ı Ḥaķ'dur şüret-i insāna bak
Gör cān gözüyle Ḥaķķ'ı anda ki yok muḥtelif
- 3 Ādem yüzine secde kıl añı eyle ma' būd
İslām'a kūşiş eyle dīnūñde olma naḥīf
- 4 Muşḥaf-ı Ḥaķ okursam la' lūñ ile ḳaddūñi
Ṭañ mı dehānuñ çü **mīm** rāst-ı ḳıyāmuñ **elif**
- 5 ' Abd olmak ister iseñ Fazl'a **Mişālī** taḥķīķ
Hem-dem-i ehl-i Fazıl ol dīvle olma ḥarīf

6b Ḥasan: ḥüsn MİD

* MİD 391-392. Şiirde vezin bakımından kusurlar bulunmaktadır.

[10a]

17*

Mersiye

meʿülü fâʿilâtü mefâʿilü fâʿilün

- 1 Ey pâdişâh-ı kişver-i imân yâ Hüseyn
V'ey Kerbelâ-yı ʿaşkda kurbân yâ Hüseyn
- 2 Ey menbaʿ -ı haḳâyık u envâr-ı lem-yezel
V'ey maḥzen-i serâ'ir-i sübhân yâ Hüseyn
- 3 *Şems-i duḥâ* cemâlün ü *ve'l-leyl* sünbülün
Ey baḥr-i ʿilm ü gevher-i ʿirfân yâ Hüseyn
- 4 *Yâ-sîn* 'dür okudum senün âyât-ı ḥüsnün
Ṭâ-hâ kıllur bu maʿnî-i bünyân yâ Hüseyn
- 5 Nuṭṭuñdan irdi ḥużra revân ey münîr-i dîn
Sensin tılsım-ı gencine-i cân yâ Hüseyn
- 6 Ḥüsnün katında zerre durur mihr ü mâh-tâb
Feyzüñden irdi kaṭre be-ʿummân yâ Hüseyn
- 7 Sensin iki cihâna ḥayât ey şeh-i ezel
Hem *küntü kenz* ü kâşif-i Qurʾân yâ Hüseyn
- 8 Ḥilm ü ḥayâ vü ʿilm ü edeb ḥüsn ile kerem
Hatm oldu cümle sende zi-Yezdân yâ Hüseyn
- 9 Ey nûr-ı çeşm-i Aḥmed ü ser-tâc-ı evliyâ
V'ey cevher-i pâk-i Şâh-ı Merdân yâ Hüseyn

* MİD 83-86. Şiirde vezin bakımından kusurlar bulunmaktadır.

5a ḥużra: hıżra MİD; münîr: emîr M

8a ḥüsnle: ḥüsnüne MİD

- 10 Ceddüñ Habîb-i Hakk [u] vâlidüñ Betül
Haydar ebüñ ki hüsrev-i şahân yâ Hüseyin
- 11 Bir nûr-ı Hak'dur Ahmed ü Haydar kim ez-Betül
Olduñ Hasan'la şakk idüp işnân yâ Hüseyin
- 12 Senden zühûra geldi 'Alî Zeyne'l-'Âbidîn
Oldı 'ayân Muhammed Bakır ez-an yâ Hüseyin
- 13 Ca'fer imâm-ı dîn ki Muhammed'den irdi hem
Mûsî zi-Ca'fer oldu çün meh-tâbân yâ Hüseyin
- 14 Mûsî'den itdi gün gibi nûr-ı 'Alî zühûr
K'oldur emîr ü şah-ı Horâsân yâ Hüseyin
- 15 Degdi alem Takî ki ismi Muhammed añun
Şâh-ı 'Alî'den ol ki gayb-dân yâ Hüseyin
- 16 Oldı Nakî'de hem 'Alî'nün sırrı âşkâr
Yakdı hüsün bes ez-'Alî şem'dân yâ Hüseyin
- 17 Hatm-i düvâz-deh oldu hüsünden Muhammed üş
K'oldur yakîn Mehdî şahib-zamân yâ Hüseyin
- 18 Her kim maḥabbet eylemez evlâd u âlüñe
La'net anuñ vücûdına her ân yâ Hüseyin
- 19 Cân ile kim ki eylemedi Şimr'e la'neti
Oldur Yezîd ü İblîs ü Mervân yâ Hüseyin
- [10b] 20 Kimdür seni ki pertev-i nûr-ı ezel dimez
Oldur meger zi-zümre-i şeytân yâ Hüseyin

19a Cânla kim ki: Cânla her kim ki MİD

- 21 Raḥmet seni sevenlere vü zıkr idenlere
Ey şems-i dîn ü raḥmet-i Raḥmān yā Ḥüseyn
- 22 İrdi Muḥarrem oldı yine tāze mātemüñ
Düşdi fiğān ü nāle be-devrān yā Ḥüseyn
- 23 Ervāḥ içine düşdi yine hāy u hūy söz
Oldı kaması ney gibi nālān yā Ḥüseyn
- 24 Girdi felek siyehlere giryān olup seḫāb
Şevküñle inledi zemīn ü zamān ya Ḥüseyn
- 25 Ağladı āşumānda melekler bölük bölük
Gözyaşın itdi her biri bārān yā Ḥüseyn
- 26 Düşdi mevālīler içine yine āh u vāh
Bir bir akıtdı her birisi kan yā Ḥüseyn
- 27 Ḥayretde kaldı süsen ü çekdi tığ-i tiz
Çāk itdi yaqasın gül-i ḥandān yā Ḥüseyn
- 28 Dağ urdı lāle bağına vah kim bu derd ile
Boyandı kana gonca-i nu‘ mān yā Ḥüseyn
- 29 Kimdür seni kim acımaz ey nūr-ı zāt-ı pāk
Şadrında olmaya meger imān yā Ḥüseyn
- 30 Sevmez çü ḥāricī seni ḥışm eyledi çeküp
Ser ü oğ u bīd ḥançer-i bürrān yā Ḥüseyn

25b biri: yiri M

26b bir bir: yir yir M

- 31 Ol dem seni kim eyledi kurbān Şimr seg
Tutıldı māh u mihr-i dıraḥşān yā Hüseyn
- 32 Cān-ı ḥabīşine la‘ net-i hezar-bār la‘ net
Olsun hemīşe ber-cedd-i Süfyān yā Hüseyn
- 33 Mātem ṭonını giydi hemīn cümle kā’ināt
Mü’mine oldu yeryüzi zindān yā Hüseyn
- 34 Bağrı kanı muḥibleriñüñ oldu gözde seyl
Kopdı zehir sū nāliş ü efgān yā Hüseyn
- 35 Zehr oldu yedigi vü içdigi zaḳḳūm hem
Şu virmeyüp olan saña düşmān yā Hüseyn
- 36 Olduñsa Kerbelā’da o dem teşne-leb ne ğam
Sensin şarāb-ı çeşme-i ḥayvān yā Hüseyn
- 37 Yoluñda kim ki oldu o dem virdi müste‘ān
Kevşer meyi vü ravza-i rıdvān yā Hüseyn
- 38 Luṭf it be-Ḥaḳ-ı Aḥmed ü Maḥmūd ḥilmüñi
Eyle **Miṣāl** bendeye iḥsān yā Hüseyn
- [11a] 39 Tutdı yüzün saña vü seni kıldı ilticā
Ey şāh-ı dīn ü mīr-i şehīdān yā Hüseyn

32a hezar-bār: her bār-ı MİD

32b ber: bir MİD

18*

Ġazel-i Fuzûlî

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

- 1 Göñül tâ var elünde cām-ı mey tesbîhe el urma
Namāz ehline uyma anlaruñla durma oturma
- 2 Egilüp secdeye şalma ferāġat tēcını başdan
Vuzūdan şu sepüp rāhat yuġusın gözden uçurma
- 3 Şaķın pā-māl olursın bŭryā tek mescide girme
Ve ger nā-ġār girseñ anda minber gibi çok ırma
- 4 Mü 'ezzın nālesin alma ħulaġa düşme teşvîşe
Cehennem ħapusın açurma vā' izden ħaber şorma
- 5 Cemā' atle imāmı mescide şalmış küdürerler
Küdürer üzre luţf it bir küdürer hem sen arturma
- 6 Ĥaţibin şanma şādık mescidüñ ħavliyle fi' l itme
İmamın şanma 'ākıl ihtiyāruñ aña tapşurma
- 7 **Fuzûlî** behre virmez tã' at-i nāķış nedür cehdüñ
Kerem ħıl zerķı tã' at şüretinde ħadden aşurma

* FD 365.

1a Göñül: Dilā M

4b açurma: açdurma M

5a Cemā' atle imāmı : Cemā' at izdiĥāmı M

5b hem sen: sen de M

6a şanma şādık mescidüñ: şanma sen şādık anuñ M

7b şüretinde: şüretini M

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Ey kemān-ebrū şehīd-i hancer-i müjgānuñam
Bulmuşam feyz-i nazar senden senüñ kurbānuñam
- 2 Kākülün tārına peyvend itmişem cān riştesin
Başuñ içün bir teraḥḥum kıl ki ser-gerdānuñam
- 3 N'ola kılsam terk-i mey minnet kılup zāhidlere
N'eylerem mey neş'esin ben kim senüñ ḥayrānuñam
- 4 Şāne-veş yüz nāvek-i ḡam sancılupdur cānuma
Tā esīr-i ḥalka-i ḡisū-yı müşk-efşānunam
- 5 El çeküp kaṭ'-ı nazar kılmış 'ilācumdan ṭabīb
Bildi ḡüyā kim ḥarāb-ı nergis-i fettānuñam
- 6 Cāna meylün var ise ḥükm eyle teslim eyleyem
Pādişāhum ben senüñ bir bende-i fermānuñam
- 7 Ḡonca kılmaz şād gül açmaz tutulmuş ḡöñlümi
Ārzūmend-i ruḥ-ı āl ü leb-i ḥandānunam
- 8 Kān idüp baḡrum işüm āh itme her dem ey felek
Ḥürmetüm tut bir iki gün kim senüñ miḥmānuñam
- 9 Ey **Fuzūlī** āteş-i āh ile yandurduñ beni
Ḡālibā şanduñ ki şem'-i külbe-i aḥzānuñam

* FD 305.

5a/b: Yılda bir kurbān keserler ḥalk-ı 'ālem 'ıyd içün / Gün bu gün sâ'at bu sâ'at ben senüñ kurbānuñam M

20*

Ġazel-i Vehābī

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

[12a]

- 1 Melek iken ḥaṭā itdüm anuñçün olmışam merdūd
Bu la'net ismini çekdüm anuñçün olmışam merdūd
- 2 Ne olmuş ne olacağı bilürem cümle 'ilm ile
Ne fā'ide kıldum 'aqlī anuñçün olmışam merdūd
- 3 Tekebbürlük enāniyyet ikisi var idi bende
Sücūd itmege 'ār itdüm anuñçün olmışam merdūd
- 4 Melā'ik hep sücūd itdi anuñçün oldılar maqbūl
Bu ḥürmetden cüdā düşdüm anuñçün olmışam merdūd
- 5 'Inādumdan yülid durun ebed diñmez gözümde yaş
Ḥayāsızluḡ idüp durun anuñçün olmışam merdūd
- 6 İşüm nāle vü āh itmek cehennemde ebed ḳaldum
Ḥaḡ'uñ emrini terk itdüm anuñçün olmışam merdūd
- 7 Ezelki ḥürmetüm fazlum baña bildürmedi cehlüm
Bu inkāruñ belāsından anuñçün olmışam merdūd
- 8 Benüm benlikdeki fi'lüm cemi' dillerde destāndur
Bu ḳahruñ luṭfi ḥiç yoḡdur anuñçün olmışam merdūd

* VÜD 149-150.

2a bilürem: bilürdüm VÜD

2b kıldum 'aqlī: kılmadum 'amel VÜD

4a oldılar: oldı VÜD

5a yülid: bulup VÜD

8b Bu ḳahruñ luṭfi ḥiç yoḡdur: Baña hergiz 'ilac yoḡdur VÜD

- 9 Bu sözden hiç ğarażum yok Hakk'a ma' lüm durur fi' lüm
Hidāyet yok baña hergiz anuñçün olmışam merdūd
- 10 Günāhumdan işit biri[si]n[i] saña diyem bir kez
İlimde yoğ idi hükümüm anuñçün olmışam merdūd
- 11 Bu da' vāsında faşl olmaz eger nefsüñi bilmezseñ
Cibillī hāletüm fehmi it anuñçün olmışam merdūd
- 12 Cezā için baña Allāh saña sırrımı keşf itdi
Müsem mā buldum ismüme anuñçün olmışam merdūd
- 13 Yeter söyletdüñ ey mü'min ferāğat eyle sen benden
Dökülmişdür yüzüm şuyı anuñçün olmışam merdūd
- [12b] 14 Mükerrersin beni bildüñ saña hiç gizli yer yokdur
Vehāb Âdem'e aşiyem anuñçün olmışam merdūd

21*

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

- 1 Bu hışmuñ illeti neydi neden merdūd olupdursun
Bu la'net perdesin kaldur niçün merdūd olupdursun
- 2 Melekler sırrı sendeydi kılurduñ tã'ati günde
Bilürdüñ ilm ile Hakk'ı niçün merdūd olupdursun
- 3 Şıgındum kelāmullāha senüñ mekrüñ fesādından
Bu tevhide haber vir sen niçün merdūd olupdursun

10b hükümüm: hilmüm VÜD

12b buldum: oldum VÜD

* VÜD 151.

3a Şakındum geldüm: Şıgındum kelāmullāha VÜD

- 4 Oğurduñ levhde Qur'ân'ı iderdüñ ' arşda seyrânı
Tutarduñ elde bürhânı niçün merdûd olupdursun
- 5 Di billâhi haber virsün **Vehâbî** hâk-i miskîne
Keşîf degül latîf idüñ niçün merdûd olupdursun

22*

Tahmîs-i Vaḥdetî

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

I

Müsemmâdan tecellî eyleyen envâr-ı esmâdur
Ne esmâdur ki her biri yine ' ayn-ı müsemmâdur
Peder kuvvet dehen Meryem hûrûf u şavt-ı ' İsâ'dur
Bu eşyâ katrelerdür mevc-i esmâ zât-ı deryâdur
Ne deryâdur ki mevcinden anuñ bir katre deryâdur

II

[13a]

Kimi gelmekde eşyânuñ kimisi olmada sâlif
Kimi maḫşûdına vâşıl kimisi ḥâsir ü ḥâ'if
Bu sırra zâhid-i nâ-dân degüldür lâ-cerem vâkıf
Şu 'ünât-ı ilâhîye nihâyet yokdur ey ' ârif
Oğuyup *külle yevmin* âyetin fehm it ne ma' nâdur

III

Ezelden ' âdet olmışdur tarîḫ-ı Hâḫ'da ey hem-râh
Gözün ' ayne'l-yakînden aç nazâr kıl sırra ol âgâh
Bugün geydüğini bir gün daḫı geymez olanlar şâh
Tecellî eylemez bir şüret ile iki kez Allâh
Görür her laḫẓada bir ân u bir şân ol ki bînâdur

4b Tutarduñ: Tutduñ VÜD

5b keşîf degül latîf: keşif degül lütuf VÜD

* VD 25-26.

I/5 deryâdur: eşyâdur M

IV

Ṭahāret birle mescid-reh olup ‘iṣyānuña tā’ib
Vücūd-ı ğayrı maḥv eyle kemāl-i ‘ayne ol rāġib
Bu mezhebde qarār eyle bu kavle oluben zāhib
Tecellīde tesellī bulmağa sa‘y it budur tālib
Qalanı bu tarīq-ı ‘aşqda bir qurı ğavġādur

V

Ḥarābāt ehli fark itmez binā-yı mescid ü deyri
Seçilmez yanlarında kimsenüñ ğayrı ile şerri
Ḥudā’ya ‘āşık olanlar bilürler luṭf ile qahrı
Egerçi şüretā ism ü müsemmā görünür ğayrı
Ḥaḳīkatde ol esmā didüğün ‘ayn-ı müsemmādur

VI

Urınup şüret-i zühdi edā idüp ‘ibādātın
Ḥudā’dan rüz-ı maḥşerde talep ider mükāfātın
Yine kendi yolın kendi urur bilmez kuşūrātın
Ne bilsün zāhid-i efsürde-dil bu ‘aşq hālātın
Yine ‘āşık olan añlar bunı bir özge sevdādur

VII

Gözün aç **Vahdeti** gör kim tecellī eyledi Allāh
‘Ayān oldı cihāt-ı sitte içre *semme vechullāh*
Kamu eşyā dil olmış ‘āşığa söyler beyānullāh
Ve bī yentīk demine ireli **Za‘fi** bi-hamdillāh
Kelāmullāh-ı nātīkdur özün Ḥaḳ ile ğüyādur

III/5 bir ān u bir şān: bir ān u şān VD

IV/4 it budur: eyle ey M

VI/2 ider: idüp VD, eyler M

VI/4 dil bu: olan M

VI/5 ‘āşık olan: ‘āşıklar M

VII/3 olmuş: oldı M; ‘āşığa: ‘ārife M; beyānullāh: enāullāh M

VII/4 Ve bi-yentīk: Vebih yantīk VD

23*

Tahmīs-i Vaḥdetī

fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

I

[13b]

Quvvet-i Hāk’¹dan zūhūr iden mesīhullāhdur
Ya‘nī² şūret nuṭḡ-ı lafz-ı nūr-ı rūḥullāhdur
Gūş-ı cān ile işit ey dil ki emrullāhdur
Her ne söz kim söylenür ‘ayn-ı kelāmullāhdur
Vākıf olmayan bu sırra lā-cerem güm-rāhdur

II

Aḥmed’e nāzil olan āyāt ile imlā ile
Nazm u neşr ile hem eş‘ār ile vü inşā ile
Ḥāşılı ta‘līm-i nuṭḡ-ı vaḥy ile imā ile
Añladum bildüm rumūz-ı ‘alleme’l-esmā ile
Menzil-i insān-ı kāmīl bir ulu dergāhdur

III

Ṭālib-i Mevlā gerekdür Hākḡ’a inşāf itmege
Hākḡ’a inşāf eyleyüp ‘irfān ile lāf itmege
Vech-i Hākḡ’ı görüben ḡalbini şeffāf itmege
Māye-i taḡlīdden āyīneyi şāf itmege
Fāzl-ı Hāk’⁵dan feyz olan envār-ı rūḥullāhdur

* VD 23-24.

I/1 zūhūr: şudūr M

I/2 şūret: şavt M

II/2 hem: gelen (-u....vü) M

III/1 ṭālib: ṭaleb VD

III/3 görüben ḡalbini şeffāf: görmek için anı şeffāf M

III/5 rūḥullāhdur: nūrullāhdur M

IV

Sırr-ı *subhān* 'ellezī *esrā* gülidür saçlarıñ
Ser-be-ser *esrār*-ı Kur'ān'dur yüzünde haţlarıñ
Nokţalar beñler eliflerdür hemān kirpükleriñ
Hoş müferrihdür yazılmış haţ-ı reyḥān kaşlarıñ
Nice rüşen olmasun kim defter-i Allāh'dur

V

[14a]

Vaḥdetī burc-ı bedende gün gibi toğıp seher
Menzil-i bālāya mi'rac eyleyüp tutduķ maķar
Rast-rāh-ı istivādan elf-veş kıldum güzer
Ẓa' fiyā şakķu'l-kamer sırrını her kim fehmi der
Āsmān-ı 'ālem üzre hoş münevver māhdur

24*

Tahmīs-i Vaḥdetī

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

I

Vāķıf-ı *esrār* olan insanı her cān añlamaz
Şūret ü ma' nī nedür peydā vü pinhān añlamaz
Dil-berüñ māhiyyetini dīv ü nā-dān añlamaz
Ruḥ-ı insān neydügin her tab' -ı ḥayvān añlamaz
Ya' n'nūr-ı Aḥmed'i Bū Cehl ü Mervān añlamaz

IV/1 gülidür: gelüpdür M

IV/3 eliflerdür: elifdür VD

IV/4 dür yazılmış haţ-ı reyḥān: haţ-ı reyḥāndur yazılmış M

V/2 menzil: 'āleM; eyleyüp: eyledüñ M

V/5 'ālem üzre hoş münevver: ma' nevīde bir münevver M

* VD 20-21. Şiir 2a-2b'de 6 bent olarak yer almaktadır. Burada 7 bent olarak tekrardan yazılmıştır. Müstensih başlıkta "müseddes" olan şiirin nazım biçimini "tahmīs" yazmıştır; oysa 2a-2b'de şiirin başlığında doğru ifade olan "müseddes"i kullanmıştır.

I/4 insān: ādem M

II

Bağlayup zünnār-ı inkārın beline ol şakī
Göz göre setr eylemek ister vücūd-ı muṭlaḳı
Gözlerinde nūr yokdur göremez sırr-ı Hāḳ'ı
Muşḫaf-ı ruḥsāruña imān getürmezsin faḳı
Öldürüñ şol cāhili kim ḳadr-i Kur'ān añlamaz

III

‘ Aşḳ ile yanan bilür mihr ü maḥabbet nārını
Her nefes ol nār ile görür bu ‘ ālem varını
Seyr ider bil her ne yüzden olur ise yārini
Münkire arz eyleme anuñ güzel dīdārını
Hod bilürsin şüret-i Raḥmān'ı şeytān añlamaz

IV

[14b]

Mebḥaṣ-ı ‘ irfān-ı bāb-ı noḳṭadur yāruñ femi
Hāḳ Te‘ ālā ḳodı anda sırr-ı seyr-i Meryem'i
La‘ l-i yāḳūtuñda gizlūdūr Süleymān ḥātemi
Leblerinden biz kināye tutaruz cām-ı Cem'i
Şöyle bil bu nükteyi bil ki Süleymān añlamaz

V

Ma‘ nāde birdür mü'eşşirle mü'eşşer hem eşer
‘ Āşık u ma‘ şūḳ u ‘ aşḳ bir oldığı gibi meger
‘ Ayn-ı vāḥid mi degüldür kevkeb ü şems ü ḳamer

II/1 bağlayup zünnār-ı inkārın: bağladı inkār zünnārı VD, M

II/3 gözlerinde nūr: gözlerinüñ nūrı M; göremez: görimez VD, M

II/4 getürmezsin: getürmezmiş VD, M

II/5 şol: ol M

III/2 ol: bu M; görür: bilür M

III/3 seyr: fehm M

IV/2 ḳodı: koymış M; ḳodı anda sırr-ı seyr-i: anda ḳodı genc-i sırr-ı M; Meryem'i:müphemî M

IV/4 biz kināye: bir kināyet VD, M

IV/5 bil ki: her bir M

Çeşm-i nā-bīnā velī bir zerre görmez nūr [u] fer
Nürsuz kıalsun o göz kim vech-i insān ańlamaz

VI

‘ Ārif iseñ ey göñül gūş eyle benden bir sūhan
Rāzını ketm eyle nuṭka açmağıl aşlā dehen
‘ Ayn-ı vāḥiddür egerçi fi’l-ḥaḳīka cān u ten
Nefs-i ādemden ḥaber virme velī nā-dāna sen
Şehr-i ḥikmet yolını dīv-i beyābān ańlamaz

VII

[15a]

Rāz-ı ‘ aşkı ben nice tesvīd ü taḥrīr ideyüm
Nūr-ı pāki yā nice a‘ māya taḥrīr ideyüm
Āftābı yā nice ḥuffāşa ta‘ bīr ideyüm
Ḥāl ü ḥaṭṭın dil-berūñ ben kime tefsīr ideyüm
Vaḥdetī her bir denī te ‘vīl-i Ḳur’ān ańlamaz

25*

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Lem-yezel mülkine sermed-şāh sensin yā ‘ Alī
Zāt-ı muṭlaḳ hem şıfātullāh sensin yā ‘ Alī
- 2 **Bīst ü heşt ü sī vü dü** ism ü müsemmā-yı ezel
Muḥkemāt u hem kelāmullāh sensin yā ‘ Alī
- 3 İncīl ü Tevrāt u Tenzil ü Zebūr’uñ kāşifi
Noḳta vü hem bā’-i *bismillāh* sensin yā ‘ Alī

V/3 ‘ ayn: nūr VD, M

VII/4 kime: nice M

* MİD 641-642.

- 4 Zātdan geldüñ zühür itdüñ vücūd-ı Ādem'e
Ya' nî vechullāh u 'arşullāh sensin yā 'Alī
- 5 Ādem'üñ vechinde meşūr āyet-i *seb' u 'l-meşān*
İsm-i a' zam fā-yı **Faẓlullāh** sensin yā 'Alī
- 6 Beyt-i ma' mūr u melā'ik hayme-i mī'ād u kıuds
Sācid ü mescūd u beytullāh sensin yā 'Alī
- 7 Evvel ü āhirde sensin zāhir ü bā'tında sen
Her dü kevnüñ sırrına āgāh sensin yā 'Alī
- 8 Aldı menzil kim ki tutdı 'aşkuñuñ ser-riştesin
Zīra kim Hakk'a hāqīkat-rāh sensin yā 'Alī
- 9 'Abd-i muhlışdür **Misālī** kılma maḥrūm-ı cemāl
Kim 'ināyet kânı şehin-şāh sensin yā 'Alī

26*

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Semādan sırr-ı tevḥīdi tıyan gelsün bu meydāna
Derūnīce bugün Allāh diyen gelsün bu meydāna
- 2 Görenler nūr-ı gaffārı tıyanlar sırr-ı settārı
Cihānda şīşe-i 'ārı şıyan gelsün bu meydāna
- 3 Şalādur ehl-i 'irfāna getürsün cānı kırbāna
Bugün başını meydāna kıyan gelsün bu meydāna

4a zātdan: zātından MİD

* AND 327.

1b derūnīce: derūn içre M

- 4 Geçüp bu āb ile gilden dahı cümle heyākilden
Bu dünyā naqşını dilden yuyan gelsün bu meydāna
- 5 Göñül maqşūdını buldı cihān envār ile tıldı
Bugün **Nūrī** imām oldu uyan gelsün bu meydāna

[15b]

27*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Eş-şalā gelsün gelen meydān-ı 'aşka eş-şalā
Baş u cāna bakmayan merdān-ı 'aşka eş-şalā
- 2 İbn-i Edhem gibi tāt u tahtını terk eyleyüp
Kul olan gelsün beri sultān-ı 'aşka eş-şalā
- 3 'Āşık-ı şādıkların bezmine da' vet eylemiş
Bāb açık yol doğrudur eyvān-ı 'aşka eş-şalā
- 4 'Aklı 'aşkuñ kaydına bend eyleyenler kandedür
Gelsün ol dīvāneler meydān-ı 'aşka eş-şalā
- 5 Tālī' oldu burc-ı nārīde bugün şems-i cemāl
Cism eridüp cān yağan sūzān-ı 'aşka eş-şalā
- 6 Baħr-i 'aşkuñ çünkü her bir katresi deryā olur
Hażmına kādīr olan yārān-ı 'aşka eş-şalā
- 7 Ka'be-i vaşla irüp **Nūrī** yolında sa'y ile
Cānı ihzār eyledi kurbān-ı 'aşka eş-şalā

* AND 232.

4b meydān: dīvān AND/M

6a olur: olup M

7b eyledi: eyleyen M

28*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- [16a]
- 1 Ey gönül bir derde düş kim anda dermān gizlidür
Gel qarış bir kaçreye kim anda 'ummān gizlidür
 - 2 Terk idüp cānı cihānı gey ferāgat cübbesin
Bu ferāgat cübbesinde sırr-ı sultān gizlidür
 - 3 Degme bir dervīş faķiri ħor görüp ħor bakma kim
Ķalbinüñ her gūşesinde 'Arş-ı Raĥmān gizlidür
 - 4 Nuṭṭa gelse cān u dil bulur ḫayāt-ı Cāvidān
Dervīşüñ her bir sözinde āb-ı ḫayvān gizlidür
 - 5 Gör bu Eşrefoĝlı Rūmī baĥr-i 'aşḫda n'eyledi
Cān u başı terk idüben cānda cānān gizlidür

29*

Ķazel-i Nesīmī

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Faḫluña bel baĝladum yā vāḫid-i ferd-i eḫad
Cümleñüñ ma' būdı sensin dā 'imā ḫayy u şamed
- 2 Oḫudum ismüñde *Bismillāḫiraĥmānirraḫīm*
Ay şıfātuñdur şıfātuñ *Ķul hüvellāhu eḫad*

* ERD 223. Müstensih, şiirin kenârına “gizlödür” redifli iki beyit daha yazmıştır. Ancak bu beyitler Eşrefoĝlu Rūmī'nin aynı redifli başka bir şiirine aittir. Mezkûr beyitler şu şekildedir: “Ol şāḫ ile 'ahdüm vardur tā ezelden ilerü / Bir melek bilmez anı kim 'ahd [ü] peymān gizlidür // Göñlümün her zerresinde nice biñ şems var benüm / 'Ārife bu sır 'ayāndur zāhidān[a] gizlidür (ERD 231)”

* KN 47-48, ND-HA 227.

1b ḫayy u şamed : ḫayy-ı ebed KN, ND-HA

2a Oḫudum: Oḫuram KN

- 3 Evvel ü āhîr hüve'l-ḥayyü'llezîsin lâ-yemût
Zāhîr ü bâtın hüve'l-bākîsin *Allāhu 'ş-şamed*
- 4 *Lem yelid* sensin okurlar ey *ve lem yūled* seni
Lem yekûn zāt u şifātuñdur *lehū küfven eḫād*
- 5 Ol zamān kim luṭf ile bir cevhere kılduñ naẓar
Zāhîr ol gevherden oldı cümle eşyā bî-^ç aded
- 6 *Kāf ile nûn* 'dan yaratduñ on sekiz biñ 'ālemi
Ḳudretüñden erba^ç in günde tamām oldı cesed
- 7 **Seyyid**'üñ gönlinde dā'im Ḥaḳ'dan özge nesne yok
Hem dilinde ol faḳîrüñ her dem eydür yā eḫad

[16b]

30

Mersîye

11'li hece

I

Yezîd'üñ cānına dā'im 'āşıklar
İdelüm la^ç neti Allāh 'aşḳına
Ḳaşd itdi çünki ol Ḥasan Ḥüseyn'e
İdelüm la^ç neti Allāh 'aşḳına

II

Bu māh-ı mātemde ol sultānları
Şehîd idüp şusuz dökdi kanları
Bilmeyüp zātını kılmadı hürmet
İdelüm la^ç neti Allāh 'aşḳına

5b bî: lâ KN

7a Seyyid'üñ gönlünde dā'im Ḥaḳ'dan: Ey Nesîmî dā'ima gönlünde KN, Seyyid'üñ gönlünde dā'im senden ND-HA

7b her dem aydur yā eḫad: dā'im eyler yā Aḫmed KN

III

Server-i cihānuñ faḥr-ı ‘ālemüñ
Ḳurretü’l-‘aynı Şāh Ḥüseyin’inüñ
Ḳıydı zālimler bilmedi ḳadirin
İdelüm la‘neti Allāh ‘aşḳına

IV

Yezīd’üñ her ḥālde la‘net cānına
Ḳaşd idüp evlāda girdi ḳanına
Muḥibb-i ḥānedān ağlar dā’imā
İdelüm la‘neti Allāh ‘aşḳına

V

La‘net olmasun mı ol bed-la‘ine
Dimedi mi Ḥudā la‘net zālime
Bu ‘ālemde andan zālīm mi olur
İdelüm la‘neti Allāh ‘aşḳına

VI

Ey **Selīm** la‘net ḳıl sen [de] Yezīd’e
Olayım dir iseñ sen de güzīde
Dilerseñ şefā‘ at rûz-ı cezāda
İdelüm la‘neti Allāh ‘aşḳına

31*

8'li hece

I

Zāhid bize ʿa'n eyleme
Hak ismin okur dilimüz
Şaḡın efsāne söyleme
Hāzret'e çıkar yolumuz

II

Ḥalveti yolın görürüz
Çekilür Hakk'a giderüz
Ġazā-yı ekber iderüz
Hāzret 'Alī'dür pīrimüz

III

Her kim bu ʿariḡe girdi
Ḥasan-ı Başrī'ye irdi
Her seḡer okınur virdi
Seyyid Ḥaydar ulumuz

[17a]

* Hafsa Mutlu Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi olarak hazırladığı “Bezcizāde Mehmed Muhyiddin Efendi ve Divānı” çalışmasında (MMD) mezkûr şiirin güfte mecmualarında Bezcizāde Mehmed Muhyiddin Efendi adına kayıtlı olduğunu belirtmiş ve şiirin I-II-VII numaralı bentlerini neşretmiştir: MMD, 13-14.

I/1 bize:bizi MMD

I/3 çıkar: varır MMD

II/1 Ḥalveti yoluñ görürüz: Erenler yolın gözleriz M; görürüz: güderiz M, gideriz MMD

II/2 çekilür: çekilüp M

II/4 pīrimüz: ulumuz M, MMD

III/4 Ḥaydar: Yaḡyā'dur M; ulumuz: pīrimüz M

IV

Erenlerüñ çokdur yolu
Cümlesine dirüz belî
Gören şanur bizi deli
Uşludan yegdür delimüz⁹¹

V

Tevhîd iden deli olmaz
Allâh diyen maḥrûm ḳalmaz
Her seḥer açılır şolmaz
Bahâra irdi gülümüz

VI

Şayılmayuz parmağ ile
Dükenmeyüz kıрмаğ ile
Taşralardan şormağ ile
Kimse bilmez aḥvâlimüz

VII

Muḥyî saña olan himmet
‘Āşık iseñ cāna minnet
Elif Allâh mîm Muḥammed
Kisvemüzdedür dalımız

IV/1 dirüz: didük M

IV/3 gören şanur bizi: ḳo disünler bize M

⁹¹ Müstensih sayfa kenarına 4. beytin diğerk şeklini yazmıştır: “İçimüzde çokdur velî / İşid neler didi belî / Ḳo disünler bize deli / Uşludan yegdür delimüz”.

V/4 irdi: irür M

VI/3 taşralardan: taşramızdan M

32*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 ' Andelīb-veş bir gül-i ḥandān buldum kendüme
Sırr-ı ' aşkı añlar ol mihmān buldum kendüme
- 2 Arzu eyler[i]di bir maḥbūb-ı müsteşnā-yı dil
Ḥamdülillāh bir münāsib cān buldum kendüme
- 3 Herkese bir nev' ile güftār eyler ol güzel
Tab' umuñ vefkince bir nālān buldum kendüme
- 4 Pertev-i ḥüsni cemāl-i ' ālemi rüşen ider
Bir münevver rüy-ı meh-tābān buldum kendüme
- 5 Añlamazlar ḥālını bu **Yümnî**-i bî-çārenin
Añlayanlar gözleri fettān buldum kendüme⁹²

33*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 ' Āşık oldur kim kıılır cānın fedā cānānına
Meyl-i cānān itmesün her kim ki kıymaz cānına
- [17b] 2 Cānını cānāna virmekdür kemālî ' āşıkuñ
Virmeyen cān i' tirāf itmek gerek noḡşānına
- 3 Vaşl eyyāmı virüp cānāna cān rāḥat bulan
Yegdür andan kim şalur cānuñ ġam-ı hicrānına

* Şiir, Yunus Kaplan tarafından hazırlanan Yümnî Dīvânı'nda yer almamaktadır; ancak dīvanda sayfa 141'de aynı redifle Yümnî'nin Şeyhülislam Yahya'nın gazeline yazmış olduğu nazire bulunmaktadır. Bu durum, bu şiirin de aynı Yümnî'ye ait olabileceğini düşündürmektedir.

⁹² Metinde "añlayanlar" kelimesinden sonra gelen "bir" kelimesi vezin gereği yazılmamıştır.

* LM 444-445. Gazel, bu eserde 7 beyittir.

- 4 ‘Aşk derdinüñ devāsı terk-i cān itmekdedür
Terk-i cān dirler bu derdüñ mu‘ teber dermānına
- 5 Hiç kim cānān içün cān virmege lāf itmesün⁹³
Kim gelüpdür bu şıfat ancak **Fuzūlī** şānına

34

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Girmeden öñ cism[e] cān[ın]dan geçen Bektāş’ıdır
Gelmeden kevn[e] dü kevnî terk iden Bektāş’ıdır
- 2 Noktānuñ esrārına vākıf düşüp ‘ayne’l-yaķın
Men ‘aref’den ders alup nefsin bulan Bektāş’ıdır
- 3 Faḥr-ı ‘ālem ol Muḥammed Muştāfā’nuñ ‘aşķına
Faḥr ile faḥr eyleyüp hırķa giyen Bektāş’ıdır
- 4 İntikām almak dilerler ḥāriciden her zamān
Zūlfikār-ı Ḥazret-i Şāh’ı çeken Bektāş’ıdır
- 5 Ağlamakdan gözyaş deryāsına ğark oldılar
Şāh Ḥasan’uñ mātemine zehr içen Bektāş’ıdır r
- [18a] 6 Şāh şehīd-i Kerbelā’nuñ ‘aşķ [u] şevķinden bugün
Ser virüp meydān-ı ‘aşķa kan dōken Bektāş’ıdır

⁹³ Mecmuada yer alan “kimesne” ibaresi vezin gereķi “kim” olarak yazılmıştır.

1a öñ cism[e]: cismüñ evine M

1b kevn[e] dü kevnî: gün kevnini M; iden: eyleyen M

2a vāķıf: mażhar M

2b bulan: bilen M

3a Faḥr-ı ‘ālem ol Muḥammed: Server-i ‘ālem Muḥammed M

3b Faḥr: Faḥr M

- 7 İktidā idüp İmām-ı ‘Ābidīn’i Bākır’a
Ca‘fer-i Şādık yolında cān viren Bektāşī’dür
- 8 Mūsī-i Kāzım Rızā bağ-ı velāyet gülleri
Bāğ-ı ‘aşk[uñ] bülbülānı nağm iden Bektāşī’dür
- 9 Şāh Takī bā-Nakī’ nūñ deyriyle olan pür-ziyā
‘Ayn-ı cem‘ oldıkda şem‘-i encümen Bektāşī’dür
- 10 Şāh Hasan-ı ‘Askerī’ye leşker olmuş bī-riyā
Mehdī-i āhır zamāna ir gelen Bektāşī’dür
- 11 *Mūtū kable en-temūtū* sırrına vākıf olup
Ey **Şehīdī** ölmeden evvel ölen Bektāşī’dür

35*

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Hāme-i kudretle yazdı naqş-bend-i *kāf[u] nūn*
Hüs-n-i haṭṭ ile seni ser-defter-i *mā yenzurūn*
- 2 ‘Akl-ı evvelde berü miḥnetde huşul nā-sezā
Geşt idüp devr-i cihānı *yā leyte kavmī ya‘lemūn*

7b cān: ser M

8b nağm iden: dem uran M

10b zamāna ir gelen: zamānı bekleyen M

*FİD 95. Şiir mecmuada Âşık Ömer adına kayıtlıdır. Ancak şiir 16. yüzyıl şairi Figânî’nin dîvânında mevcuttur. Sadeddin Nüzhet Ergun’un hazırlamış olduğu “Âşık Ömer, Hayatı ve Şiirleri” adlı eserin 113. sayfasında bu şiire nazire olduğu anlaşılan bir şiir bulunmaktadır. Yakup Karasoy ve Orhan Yavuz da hazırlamış oldukları Âşık Ömer Dîvânı’nda (AÖD) Ergun’un neşrine yer vermişlerdir. Buradan hareketle müstensihin Figânî’nin zemin şiiri ile Âşık Ömer’in naziresini karıştırdığı ve Figânî’nin şiirini Âşık Ömer adına kaydettiği düşünülmektedir.

1b hüs-n-i haṭṭ: hüs ü hulk FİD

- 3 *Len tenālū 'l-birra hattā tūnfīkū* dirseñ eger
Cān [u] başı terk idüp *küllün ledeynā muḥzarūn*
- 4 ‘Āşık-ı şādık benem ‘aşkuñ yolında dāstān
Şıdk-ı da‘ vāya delīl *innā lenahnū ‘ş-şādıkūn*
- 5 Bu ‘Ömer çeşmini ḥūn-zārī devā eyler iken
Eyledi teslīm-i rūḥ *innā ileyhi rāci‘ūn*

[18b]

36*

Müseddes

fā‘ ilātūn fā‘ ilātūn fā‘ ilātūn fā‘ ilūn

I

Gel beni ta‘n itme zāhid rūy-ı māhumdan şaķın
Bende-i Āl-i ‘Abā’yem toĝrı rāhumdan şaķın
Ben muḥibb-i ḥānedānem kıblegāhumdan şaķın
Bir gedā rūy-ı siyāhem pūr-günāhumdan şaķın
Ḥaydarum [u] Zūlfikār-ı ḥışm-ı Şāh’umdan şaķın
Var ise idrāk [u] iz‘ ānuñ İlāh’umdan şaķın⁹⁴

3a dirseñ eger: dirsem revā FİD

3b: Cān (u) başı terk idüp: Baş u can terk idelüm FİD

4a dāstān: rāstı FİD

5a: Bu Fiĝānī çeşmi ḥūn-rīz-i belā-āmiz iken FİD

5b rūḥ: cān FİD

* Şiir, İ. Hakkı Aksoyak tarafından hazırlanan Gelibolulu Mustafa Âlî Dîvânı’nda ve İsmail Arıkoĝlu tarafından hazırlanan Edirneli Âlî Dîvânı’nda bulunmamaktadır.

⁹⁴ Metinde geçen “Allāh” kelimesi vezin gereĝi “İlāh” olarak yazılmıştır.

II

Ehl-i sünnet ve'l-cemā' at şartını bilen kişi
Şad-hezār la' net Yezīd'e eylemekdür cünbüşi
Ümmet-i hāşuñ Muḥammed'dür maḥabbet teftişi
Eylemek ma' nāsı yok da' vā dāv-i mel' ün işi
Ḥaydarum [u] Zülfikār-ı hışm-ı Şāh'umdan şaķın
Var ise idrāk [u] iz' ānuñ İlāh'umdan şaķın

III

Çār-yāri bulmayan ol kavm-i Süfyān bī-vefā
Ehl-i Beyt [ü] ḥānedāna kıldılar onlar cefā
İtmedi onlar itā' at kāvl-i fi' l-i Muṣṭafā
Ḥāricī bī-dīn müşrik bulmayan dāru's-şifā
Ḥaydarum [u] Zülfikār-ı hışm-ı Şāh'umdan şaķın
Var ise idrāk [u] iz' ānuñ İlāh'umdan şaķın

IV

[19a]

Şāhib-i luṭf [u] kerem olur bizüm maṭlūbumuz
Şırf naḥv 'ilmi degül ḥ'āce bizüm maḳşūdumuz
Ḥāzır [u] nāzır olan bizden bize mevcūdumuz
N'eylesün ḥod-bīn behā'im kimdür ol ma' būdumuz
Ḥaydarum [u] Zülfikār-ı hışm-ı Şāh'umdan şaķın
Var ise idrāk [u] iz' ānuñ İlāh'umdan şaķın

V

Oldı ḥod ādem mükerrem anñla ol ḳalb-i selīm⁹⁵
Buğz [u] kin eyleme fikr it gözle ol ḥulḳ-ı ḥalīm
Ṭavır-ı dilden niyāz ehli ola Ḥaḳḳ'a kelīm
Bildirür saña şıfāt-ı zātuñı Rabbü'l-' alīm
Ḥaydarum [u] Zülfikār-ı hışm-ı Şāh'umdan şaķın
Var ise idrāk [u] iz' ānuñ İlāh'umdan şaķın

⁹⁵ “anuñla” ifadesi vezin gereği “anñla” olarak yazılmıştır.

VI

Men ‘aref ‘ilm-i ledün esrâr-ı hikmetdür ‘Alî
Ṭab‘-ı pāk-i bî-‘anāşır ‘avn-i himmetdür ‘Alî
‘Alleme’l-esmā’da ‘Ālî fehm-i defterdür ‘Alî
Āyet-i lā ḥavf’da nūr-ı velāyetdür ‘Alî
Ḥaydarum [u] Zülfikār-ı hışm-ı Şāh’umdan şaķın
Var ise idrāk [u] iz‘ānuñ İlāh’umdan şaķın

37*

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Cānumuñ cānānı hūdur sırrımuñ sultānı hū
Ḳalbümüñ mihmānı hūdur derdümüñ dermānı hū
- 2 Hū hüviyyet gonçasıdur gül-sitān-ı vaḥdetüñ
Bülbüli hū söyler añun bāğı hū büstānı hū
- 3 *Kenz-i mahfi*’nün ḳavî miftāḫıdur hū ey gönül
Ġayb-ı muṭlaḳ sırrımuñ peydāsı hū pinhānı hū
- [19b] 4 Dürr-i vaḥdet isteyen ṭalsun ḫaḳīḳat baḫrine
Dürr[i] hūdur çün ḫaḳīḳat baḫrinüñ mercānı hū
- 5 Naḳş olaldan dilde hū aġyārı görmez gözlerüm
Ḳapladı envār ile āfākı hū ekvānı hū
- 6 Ṭolıdur hūnuñ hevāsıyla zemīn ü āsmān
Anuñiçün döndürür eflākı hū insānı hū
- 7 Vāvı yokdur hā-yı hūnuñ aşlı çün bir ḫalḳadur
Gösterür ol ḫalḳada ‘āşıklara seyrānı hū

* AND 316.

- 8 Hū ile feth oldu çün milk-i ‘amā ‘āşıqlara
Ma‘ nāde meydān-ı aşkuñ topı hū çevgānı hū
- 9 İsm-i a‘ zam gizlūdūr hāyında Allāh isminūñ
Saña izhār eyledi mużmer iken ol şanı hū
- 10 Her ne isterseñ murāduñ hūdan iste **Nūriyā**
Çün sa‘ ādet kānı hūdur raḥmetūñ ‘ummānı hū

38

mefā‘ilūn mefā‘ilūn mefā‘ilūn mefā‘ilūn

- 1 Cihān içre cemālinden toğar şems-i ziyā-yı ‘ayn
Nümāyān oldu her yerde baña nūrı cilā-yı ‘ayn
- 2 Ne ma‘ nā ḥaṭṭ-ı ruḥsāruñ mu‘ammā nokṭa-i ḥālūñ
İder ‘ārifler istiḥrāc cerādan mā-cerā-yı ‘ayn
- 3 Yazup fenā-yı ḥüccetden derūne bir kitāb-ı ‘aşk
Ḥayālūñ düşdi fihriste ‘ayān oldu bükā-yı ‘ayn
- [20a] 4 Uyan ‘aşk-ı dil-ārāya nazar kılmaz bu eşyāya
Görür ‘ayne’l-yakīn anı fenā iken beḳā-yı ‘ayn
- 5 Hemān luṭf it dirīğ itme başumdan sāye-i raḥmuñ
Ḳapuñda ey şehin-şāhum **Cihādī** bir gedā-yı ‘ayn

8b ‘amā: ‘ummān M

9a hāyında: hāsında M

Müstezād-ı Emînî*mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fe' ulün**mef' ulü fe' ulün*

- 1 Cāna görelî hüsn-i cemālün gül-i hamrā
 Dögdî اوفى رز
 Şermende olup şāhib-i hüsn itmedi da' vā
 Ey sīm semen-ber
- 2 Tāvus özini beñzedirem dirse haṭādur
 Bu da' vā hebādur
 Keşf eyleyemez ağızını ol tūt-ı güyā
 Ey lebleri sā'ir
- 3 Şemm eyleyecek turre-i müşkinün efendüm
 Oldı dimāğum
 Cezb itdi dili bağladı ol 'anber-i sārā
 Hem gezmedi ser-ser
- 4 Vuşlat eşeri var mı diyü pâyüne düşdüm
 Bādeler içdüm
 Redd itme kerem it bize ol pūseyi i' tā
 Çekme baña hañçer
- 5 Pervāne gibi şem' iñe per yakdı **Emînî**
 Yandı dağı cānı
 Seyr ile bütün cismini sen eyledün ifnā
 Ey sīnesi mermer

Diger Müstezād

meʿ ūlū mefāʿ ilū mefāʿ ilū feʿ ūlūn

meʿ ūlū feʿ ūlūn

- 1 Ey şūh-ı cihān seyr ideli hūsnūñi lālā
 Maḥbūb olup ebter
 Bir daḡ diyemez kendüne kim buncılayın lā⁹⁶
 Ey ruḥları aḥmer

[20b]

- 2 Zīnet-i ʔarāvetde nazīrūñ ne edādur
 Her şīve sezādur
 Bir ḡonca dehānsın hep edā saña revādur
 Ey perçemi ʔatmer
- 3 Mest itdi dili ʿanber-i zūlfūñ leb-i ʔandum
 Ey ḥūrī menendüm
 Dil oldı heveskār o güzel boyuña cāna
 Bilmez daḡı bir yer

- 4 Hengām-ı vişālūñ gözedüp dīdeler açdum
 Bādeye düşdüm
 Ey kām-ı kerem merḥamet it ʿāşıḡa ʔavʿan
 Olma dil-āzār

- 5 Şu gibi sürüdi yüzini yire **Emīnī**
 Eylerdi enīni
 Dīdāruñ içün cismi olup ʿaşḡ ile duta
 Ey kākūli ʿanber

⁹⁶ Metinde yer alan “daḡı” kelimesi vezin gereḡi “daḡ” şeklinde yazılmıştır.

41*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

I

Bendeyem men cān u dilden pādīşāhumdur 'Alī
Gözlerüm nūrı cihānda bedr-i māhumdur 'Alī
Yolına hāk oldıgum hem ıoğrı rāhumdur 'Alī
Kıblegāhumdur Muḥammed secdegāhumdur 'Alī

II

Men Ḥasan Ḥulk-ı Rızā'nuñ bir muḥibb-i āliyem
Ḥamdülillāh kim ḥasedle kibr ü kīnden ḥāliyem
Şāh Ḥüseyn-i Kerbelā'nuñ baş açık abdālıyam
Kıblegāhumdur Muḥammed secdegāhumdur 'Alī

III

Ol İmām Zeyne'l- 'Ābidīn Bākır'ıñ bil Ca' fer'i
Bunları bilen durur Ḥaqq'ıñ yolınıñ erleri
Vird idüp bu nuṭkı dā'im olmayasın serseri
Kıblegāhumdur Muḥammed secdegāhumdur 'Alī

[21a]

* ŞHD-SNE 185.

Muhsin Macit'in'e göre, bu şiir Hatâyî Dîvânı'nın sadece İstanbul nüshalarında bulunmaktadır ve Sadeddin Nüzhet Ergun neşri sayesinde dîvân neşirlerinde yer almıştır. (ŞHD-MM 136)

I/2 cihānda: ziyāsı ŞHD-SNE

I/3 hem ıoğrı rāhımdur: püşt ü penāhımdur ŞHD-SNE

III/1: Şāh Zeyne'l- 'Ābidīn ü Bākır ile Ca' fer'i M, ŞHD-SNE

III/2: Bilünüz anlar durur kim dīn ile imān eri M, Bilünüz buñları sevmekdür imān ey dīn eri ŞHD-SNE

III/3 vird idüp bu nuṭkı dā'im: dā'imā söyle bu nuṭku ŞHD-SNE; olmayasın: qalmayasın M

IV

Mūsî-i Kâzım'ı her kim bildi oldu ehl-i Hâk
Gel bugün şâhum 'Alî Mūsî Rızâ'dan al sebak
Giderüp ten gözini bunlara cân göziyle bak
Kıblegâhumdur Muhammed secdegâhumdur 'Alî

V

Şâh Takî vü bâ-Nakî'ye kul olan ey bahtiyâr
Kim severse bunları rahmet ider Perverdgâr
Mü'min olanlar bu nuṭkı okudılar âşkâr
Kıblegâhumdur Muhammed secdegâhumdur 'Alî

VI

'Askerî'ye 'asker olmak ister iseñ ey benâm
Kıl temessül hânedân-ı Aḥmed'e bir bir tamâm
Hatm olıserdür imâmet Mehdî'de beyne'l-enâm
Kıblegâhumdur Muhammed secdegâhumdur 'Alî

VII

Gâfil olma ey ~~Hakî~~î çün bu dünyâ fânîdür
Her ne kim gelse vücûda Hakk'ıñ ol mihmânıdur
Bu kelâmı vird idinmek mü'minüñ erkânıdur
Kıblegâhumdur Muhammed secdegâhumdur 'Alî

IV/2 bugün şâhum: şehim şâhı ŞHD-SNE

V/2: Bunları sevene rahmet eyledi Perverdigâr ŞHD-SNE

V/3: Mü'min olanlar bu nuṭku zikr ederler âşikâr ŞHD-SNE

VI/1 ister iseñ ey benâm: diler iseñ ey hümâm ŞHD-SNE

VI/2 temessül: tevellâ M, ŞHD-SNE; Aḥmed'e bir bir: Aḥmed'i bulgıl M, ŞHD-SNE

VII/1 çün: uş M, ŞHD-SNE

VII/2 gelse: geldi ŞHD-SNE; Hakk'ıñ ol: âlemin ŞHD-SNE

VII/3 mü'minüñ: ârifüñ ŞHD-SNE

fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn

I

Faḥr-i ḥâlde ebedü'l-âbâd kılan Bektâşî'dür
 Hırka-püş olmuş velîkin kām alan Bektâşî'dür
 Zînet-i dünyâyı terk itmiş 'abâ-püş gördigün
 Nâr-ı 'aşḡullâha dâ'im yakılan Bektâşî'dür

II

Var mıdur dirsın ḥaberdâr bu oyundan cüz'ice
 Oynadur hem dahı oynar çok oyunbazdur ḥ^vâce
 Oynanılmış bir oyundur 'âlem oynar böylece
 Hem ḥaberdâr her oyundan oynayan Bektâşî'dür

III

Şaḡınup ṭa'n itme cāna dervîşe eyle nazar
 Ḳalbinüñ çâr gūşesinde sırr-ı feyzullâh gezer
 Sırr-ı esrârdan ḥaberdâr var mıdur dirseñ eger
 Sırrı sır eyler o sırrı şaḡlayan Bektâşî'dür

* Şiir mecmuada "Na'imî" mahlaslı bir şaire aittir. Sadeddin Nüzhet Ergun'un, "Türk Şairleri" eserinin 3. cildinin 760. sayfasında ise şiir 17. yüzyılda yaşadığı sanılan "Bedrî" mahlaslı bir şaire ait olarak geçmektedir. Ergun, makta bendinde "ey Nâ'imî" yerine "ey neam" ifadesini kullanmıştır. Ergun'un eserindeki şiir ile mecmuadaki arasında büyük farklılıklar bulunmaktadır. Ali Rıza Öge'nin "Bektâşî Şairleri Antolojisi" isimli eserinde ise şiir 1879'ta Tekirdağ'da doğan "Bedrî" mahlaslı bir şaire aittir. Şiirin 1830'da istinsah edilen mecmuamızda yer almasından ötürü Öge'nin verdiği bilginin hatalı olduğu anlaşılmaktadır. Öge'nin neşri ile Ergun'un ki benzerlik göstermektedir.: Ali Rıza Öge, *Bektâşî Şairleri Antolojisi*, İBB Atatürk Kitaplığı Nadir Eserler Bel_Yz_0.000131, v. 331B, 828A, 828B. Sonuç olarak, şiir Ergun'un belirttiği gibi 17. yy.'da yaşadığı sanılan "Bedrî" mahlaslı bir şaire ait olabilir. Aynı zamanda müstensih belirtiği gibi (mahlas vezne uymasa da) "Na'imî" mahlaslı bir şaire de ait olabilir. Eğer şiir müstensih belirtiği gibi "Na'imî" mahlaslı bir şaire ait ise şairin makta bendinde "Bedrî" diye birisine seslendiği düşünülebilir. Seslendiği bu isim şairin kendisinin diğer adı da olabilir. Şiir kime ait olduğu tartışmalı olsa da, mecmuanın istinsah tarihinde hayatta olan bir şaire ait olduğu kesindir. Dolayısıyla şiirin Öge'nin belirttiği 1879'da doğan "Bedrî" mahlaslı şaire ait olması imkan dahilinde değildir.

IV

Her arābatı yüzinden görseler dirler deli
Hîç dimezler şāhibi var Hācı Bektāş-ı Velī
Mazhar-ı cūd-ı Hudā'dur andadur sırr-ı   Ali
Bāṭinen Leylā içün Mecn n olan Bektāşī'd r

V

Nu k-ı pürdür ey Na im g ş eyle c na sen de bil⁹⁷
Ta  atan bizdend r amm  atdıran bizden degül
Ta'n ider   lem seni Bedr  şa ın olma mel l
[22a] Sen bilürsin ba r-i  umm na çalan Bekt ş 'd r

43*

f  il t n f  il t n f  il t n f  il n

- 1 Her ki in  n  orma a lın   izzetinden bellüdür
 o bet-i    rf n görenler  ıdmetinden bellüdür
- 2 H k Te  l    ilm içinde çünki *s m h m* didi
Ki in  n ba  yüzine kim   retinden bellüdür
- 3 Derv   n p rini  orma  didiler   det degül
  r f na bir na ar  ıl kisvetinden bellüdür
- 4 Her zer  n  ulpı mi ekd r bilinür bellü   ay n
Nice kim b m r-ı  a  n   illetinden bellüdür

⁹⁷ “Na  m ” mahlası vezin gereği “Na  m” şeklinde yazılmıştır.

* KN 88.  iir KN’de 5 beyittir; M’nin 5 ve 6. beyitleri KN’de bulunmamaktadır. Hüseyin Ayan “Kul Nes m ’ye Ait Olduğu Sanılan  iirler” adlı makalesinde bu  iirin Seyyid Nes m ’ye ait olabileceğini ifade etmektedir: Hüseyin Ayan, “Kul Nes m ’ye Ait Olduğu Sanılan  iirler”, s. 29.

1a her: bir KN

1b:Meclis-i    rf n olıcak hürmetinden bellidir KN

2b:Her ki in  n bak yüzine   retinden bellidir KN

3b bir: yek KN; kisvetinden: s retinden KN

4a:  demin kalbi mihenkd r, bellidir belli beyan KN

- 5 Ger diseler kim raķibi sen nesinden tanıduñ
Eyderem ben ağzı egri eñsesinden bellüdür
- 6 Cümle halk da‘ vā ururlar ol behişt evi için
Çün behiştî âdemîler tıynetinden bellüdür
- 7 Ey **Nesîmî** naķdünü şarrâf eline virme kim
Gevheri merdân bilür kim kıymetinden bellüdür

44*

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Bu mezâhir kim vücūd-ı mutlak izhâr eyledi
Kendidür kim kendisine ‘arz-ı dîdâr eyledi
- 2 Aldı ‘aşkuñ şatdı hüsnüñ ara yerde kimse yok
Kendi aldı kendi şatdı kendi bâzâr eyledi
- [22b] 3 Şatılan şatan öziyken ma‘nâde hem bu iken
Özge şüretde gelüp kendin harîdâr eyledi
- 4 Nev-be-nevdür görinen ân bu deñlü ân u şivede
Şanma sen anı tecellisinde tekrâr eyledi
- 5 Kendi iken ma‘nâde râz-ı *Ene’l-Hak* söyleyen
Şüretâ Manşûr’a isnâd itdi berdâr eyledi

4b Nice kim: Nitekim KN

7a naķdünü şarrâf: gevheri nâdân KN; virme kim: virmegil KN

7b merdân bilür kim: sarraf ne bilsün KN

* DZG 114b. DZG’de şiir 15 beyittir; şiirin beyit sıralaması 1, 2, 5, 9, 7, 10, 12, F, 11, 3, 4, 6, 13, 8, 14 şeklindedir.

2a Aldı ‘aşkuñ şatdı hüsnüñ: Şatdı hüsnüñ aldı ‘aşkuñ M, DZG

3a ma‘nâde hem bu iken: bu ne ma‘nâdür görüñ DZG

4a bu deñlü ân u şivede: ân içre bu deñlü şiveden DZG, ân içre bu deñlü eşyâda M

- 6 Bu ne hikmet bu ne kudret ne haqı̇katdür görüñ
Ateş-i Nemrüd'ı İbrāhīm'e gūlzār eyledi
- 7 Ādem içün itmiş iken halk dıraht-ı gendümi
Töhmet-i ' işyān idüp adın günahkār eyledi
- 8 Kāfirüñ küfr-i zuhūrı mü'minüñ İslām'ı hem
Her birin bir bend ile ya' nī giriftār eyledi
- 9 Tālib-i matlūb öziyken kendüyi mestūr idüp
Kimini maṭlūb [u] kimini talebkār eyledi
- 10 Cümlesin bir nefḥadan peydā iken hikmet nedür
Kiminüñ yerini cennet kimini nār eyledi
- 11 Birinüñ adını Mūsī birinüñ Fir'avn ider
Kendinüñ emrini yine kendü izkār eyledi
- 12 Nicesin aḡyār iken yār eyleyüp maḥbūb ider
[23a] Nicesinüñ yār iken adını aḡyār eyledi
- 13 Özge binādur ki yapıḡda vücūd-ı Ādem'i
Ḳubbe-i şeş sū düzetdi çār-dīvār eyledi

6a bu ne hikmet bu ne kudret ne: bu ne kudret bu ne tebdil-i DZG

7a itmiş iken halk: halk itmiş iken DZG

7b adın: kendin DZG

8a İslām'ı: İmānı DZG, M

8b bend ile: nev' ile M

10a cümlesin: cümlesi M, DZG; nedür: budur DZG

10b kimini: kiminüñ M, DZG

11a ider: idüp M, DZG

11b izkār: inkār M, DZG

12a ider: idüp M

13b sū düzetdi: cihātdan M

- 14 Ĥamdülillāh ırgürüp dārü'ş-şifā-yı vaħdete
 Ža' fẓ-i bī-çārenüñ derdine tīmār eyledi

45

Nuṭṭ-ı Ĥācı Bektāş-ı Velī Ḳuddise Sırruhu'l-‘ālī

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Levḥ-i cebheñde ne taḳdīr itse kassām-ı ezel
 Geliserdür başuña gün ü gün ḥayr veyā şer⁹⁸
- 2 Ḳul ḥaṭāda şeyḥ ‘aṭāda böyle bir ṭolı emel
 Ḳul beşer insān şaşar işler düşer devrdür beşer
- 3 Şarb kayalu yirde kāh at düz yürür ra‘nā aşar
 Kāh düz yirde yürüyem dir iken sürçer düşer

46*

Şerḥ-i Lafẓatullāh Be-Lisān-ı ‘Ālī

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Lafẓatullāh elfi olmaz ḥalkā raḥmetden cüdā
 İnḳıṭā‘-i ġayr-i harfdan remz iledür ber-Ḥudā
- 2 İbtidā bulur ta‘ ayyün ḳalb-i insān-veş begüm
 Cümle ḥarfün aşlı oldu eylediler iḳtidā
- 3 Lām-ı evvel lām-ı milkdür ḳudretullāh mazḥarı
 Mazḥar-ı tām bu yüzidür buña yokdur intihā

14b bī-çārenüñ: dil-ḥastenüñ M

⁹⁸ Mısra vezin bakımından kusurludur.

* Şiir, İ. Hakkı Aksoyak tarafından hazırlanan Gelibolulu Mustafa Âlî Dîvânı'nda ve İsmail Arıkoğlu tarafından hazırlanan Edirneli Âlî Dîvânı'nda bulunmamaktadır.

- 4 Lām-ı şānī bil bilā-şek melekūtuñ lāmıdur
Sırr-ı a‘ ẓam maṭla‘ ıdur bildi keşf-i aşfiyā’
- 5 Muḥtefī olan elif bil *küntü kenz*’ı remz ider
Zāt-ı Hāḳ aṣlā bilinmez bu maḳāmda yok şadā
- 6 Hā’sıdur hā-yı hüviyyet taşra ḳalmaz bir eḫad
‘Arş-ı Raḥmān budur aña ḥalḳa andadur nidā
- 7 İtse bāḳıdūr tecerrüd intihāsuz hū olur
Küll-i mevcūd aña uğrar burda olmaz mā-cerā
- 8 Lafẓatullāh sırrına ḡāyet bulunmaz kes dilüñ
‘Ālāyā ḡavḡayı terk it nice bir çün u çerā

[23b]

47

8’li hece

I

Eşrefoḡlı al ḥaberi
Baḳçe bizüz gül bizdedür
Biz ol Mevlā’nuñ ḳulıyuz
Yetmiş iki dil bizdedür

II

Arı vardur uçup gezer
Teni tenden seçüp gezer
Dostlar bizden ḳaçup gezer
Arı bizüz bal bizdedür

III

Âdemi var cismi semiz
Alur abdest olmaz temiz
Eli ta‘n eylemek nemüz
Cümle küstaḥlık bizdedür

IV

Tekyelerin koçağıyuz
Bağçelerin çiçeğiüz
Ḥācı Bektāş köçeğiüz
Erkân ile yol bizdedür

V

Lāyık mıdur ere kıymak
Uzak yoldan haber şormak
Cennetden akan dört ırmak
Coşkun akan göl bizdedür

VI

Ḳuldur **Ḥasan Dede’**m kuldur
Bu ma‘ nāyı viren dildür
Elif Ḥaḳḳ’a doğru yoldur
Cīm ararsañ dāl bizdedür

III/3 eli ta‘n: anı daḥl M

V/1: erlik midür ele varmak M

V/2: ıraklardan su’al şormak M

V/3 Cennet’den akan: ol cennetdeki M

V/4 coşkun akan: akan coşkun M

V/4: ol beyānsız göl bizdedür M

VI/4 arar: urar M

I

Dil-berā ağlatma beni Şāh-ı Merdān 'aşkına
 Dü cihānuñ reh-nümāsı Şīr-i Yezdān 'aşkına
 Şah Ḥasan şāhum Ḥüseyn-i Kerbelā meydān için
 Luṭf idüp afv eyle suçum ulu Sübhān 'aşkına

II

[24a]

Şāh 'Alī Zeyne'-l- 'Abā'nun ābına yunduñ ise
 Arayup kendi özinde Bāķır'ı bulduñ ise
 Ceddi evlād-ı Muḥammed Ca' fer'i bildüñ ise
 Raḥma gel ey kanlı zālīm Āl-i 'İmrān 'aşkına

III

Mūsā-i Kāzım Rızā'dur Ehl-i Beyt'üñ serveri
 Cām-ı 'aşkuñ nūş idenler mübtelādur ekseri
 Şāh-ı Şīr-i Ḥorasān'sın İmām Rızā'dan beri⁹⁹
 Merḥamet kıl intizārum ḳalb-i vīrān 'aşkına

IV

Şeh Takī vü bā-Nakī'nüñ bağladuḳ bel rāhına
 Şādıķāne vir şalavāt Ehl-i Beyt ervāhına
 Mā'il olma ey gönül sen bu cihān hūblarına
 Gel ferāḡat eyle ey dil kāmīl insān 'aşkına

⁹⁹ Mısra vezin bakımından kusurludur.

Dertli **Qazak** çıkma yoldan toğrı rāha gel beri
 Ŗefā at Ŗefkat senūndür ey Hāsanū'l- Askerī
 Evliyālar ser-firāzı pīrimüz Seyyid 'Alī
 Yā ğanī sen vir murādum Mehdī devrān 'aşķına

49*

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

- [24b]
- 1 Rumūz-ı enbiyāyı vāķıf-ı esrār olandan Ŗor
Ene'l-Hak sırrını cāndan geķüp ber-dār olandan Ŗor
 - 2 Yüri var ehl-i tecrīdi 'alāyık ehline Ŗorma
 Anı cān u cihānı terk idüp deyyār olandan Ŗor
 - 3 Gehī ķahr u gehī luķfuñ kemālin bilmek isterseñ
 Fenā-ender-fenāda yok olup hem var olandan Ŗor
 - 4 Dilā bu mantıķu't-tayrı feŖāhat ehli añlamaz
 Bunı ancak ya 'Atķār u yāķud Tayyār olandan Ŗor
 - 5 Anadan toğma gözsüzler kemāhī görmez eŖyāyı
 Niyāzī vech-i dildārı ulu'l-ebŖār olandan Ŗor

50*

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Zāt-ı Hak'da maķrem-i 'irfān olan añlar bizi
 'İlm-i sırda baķr-i bī-pāyān olan añlar bizi

V/3 pīrimüz Seyyid 'Alī: pīrüm ol kızıl velī M

* NMD 77.

4b Bunı: Anı M

* NMD 221.

- 2 Bu fenā gūlzārına t̄alib olanlar añlamaz
Vech-i bākī hūsnine hayrān olan añlar bizi
- 3 Dünyā vü ‘uqbāyı ta‘ mīr eylemekden geçmişüz
Her tarafından yıkılup vīrān olan añlar bizi
- 4 Biz şol abdāluz bırağduğ egnimüzden şālımız
Varlığından şoyınup ‘üryān olan añlar bizi
- 5 Kahr u luṭfī şey’-i vāhid bilmeyen çekdi ‘azāb
Ol ‘azābdan kurtılup sulṭān olan añlar bizi
- 6 Zāhidā ayık yürürken añlamazsın sen bizi
Cür‘a-i şāfī içüp mestān olan añlar bizi
- [25a] 7 ‘Ārifūñ her bir sözini duymağā insān gerek
Bu cihānda şanmañuz hayvān olan añlar bizi
- 8 Ey Niyāzī kaṭremüz deryāya şalduğ biz bugün
Kaṭre nice añlasun ‘ummān olan añlar bizi
- 9 Halkı koyup lā-mekān ilinde menzil dutalı
Mıṣriyā şol cānlara cānān olan añlar bizi

51*

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

- 1 Hudā zāhirdür ey ġāfil işit kim halk durur mestūr
Hilāfın añlayup zāhid şağın kim olma Hağ’dan dūr

2a t̄alib: bülbul M

* NAD 222. Şiir, M’de 5, NAD’da 7 beyittir; NAD’ın 5 ve 6. beyitleri M’de bulunmamaktadır. Ancak NAD’da belirtildiği üzere 5 ve 6. beyitler dīvânın kimi nüshalarında da bulunmamaktadır.

1b kim: gel M, NAD

- 2 Seni sen şanma kim sensin bu keşret ‘ayn-ı vahdetdür
Bürinüp çār ‘unşūrı yüzinden eyledi ma‘mūr
- 3 Saña yetmez mi bu hücet güneş kim toğar ‘ālemde
Girer her ğurfeden pertev olur çün hāneler pūr-nūr
- 4 Bu sözden bilmeyüp zāhid işitdüm taş atarmışsın
Tokınur başuña bir gün şaķın ey ğāfil epsem tūr
- 5 Yeter bu pendūñ ey **Naķşī** alan bir kilden almışdur
Ķulağın bursalar çengin *Ene’l-Ħaķ* çağırur tanbūr

52*

fā‘ilātūñ fā‘ilātūñ fā‘ilātūñ fā‘ilūñ

- [25b] 1 Her tārīķuñ virdi varsa ‘āşīķuñ feryādı var
Kim bu yolda ehl-i ‘aşķuñ Ķays gibi irşadı var
- 2 Mürşidūñ ķoma elūñden dāmenin boşdur deyü
Her ‘azizūñ her tārīķı içre biñ irşadı var
- 3 Büsbütün olmuş kelāmullāh vücūdı dil-berūñ
Ehl-i tevĥidūñ dilinde *feżkurū* işbātı var

2a seni sen şanma kim sensin: Elūñ çek senliginden kim M

2b ‘unşūrı: anāşır M; yüzinden: özinden M

3a hücet: ‘ibret M

4a sözden: dilden M

* ABD 282.

1a virdi varsa: varsa virdi M

1b ‘aşķuñ: ‘āşīķıñ AZD; irşadı: üstādı AZD

2a ķoma elūñden: sen ķoma elden M

2b her: bir M; her: bir M, AZD; içre: üzre M, AZD

- 4 Ölmeden kaçmak nedendür saña hüccet var iken
Cānını cānāna virmiş ‘ālemüñ Ferhād’ı var
- 5 ‘Azbi’yem men Hāḫ Ḥabībullāh’a ümmet olmuşam
Herkesüñ ḥālli ḥāline söylenür bir adı var

53*

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Bu vücūdum ḫal‘asınüñ sırrınüñ pek taşıyam
Tuymasun düşmen diyü esrārımı pek taşıyam
- 2 Şohbeti sırdan açup esrār-ı Hāḫ’dan dem urup
Dökdi ‘ārifler öñine münkirüñ beñ taşıyam
- 3 İsmüñi nūrdan ḫalemle yazdı Hāḫ ‘arş üzre men
Başum üzre Ka‘betullāh ḫaḫḫiçün pāk taşıyam
- 4 Çünkü herkes sevdügiyle ḫaşr olurmuş dostum
Bu derūnum içre ḫubb-ı pāküñi pek taşıyam
- 5 *Leyse fī’d-dāri velā gayrī* diyen ‘āşık gibi
‘Azbi’ dervişem muḥibbem bende-i Bektāşiyem

[26a]

54*

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 İki ḫaşūn arasında çekdi ḫaṭṭ-ı istivā
‘Alleme’l-esmā’yı ta‘līm itdi ol ḫaṭdan Ḥudā

4a ölmeden: ölümden AZD

* ABD 326.

2b beñ taşıyam: bektāşiyim AZD

3a Hāḫ ‘arş üzre men: ‘arş üzre Ḥudā AZD

* NMD 8-9.

- 2 Zāt-ı ‘ilme Muştafā esmāya Ādem’dür emīn
İkisinden zāhir olmışdur ‘ulūm-ı enbiyā
- 3 Zāt u esmā vü şifāt ef’āl ü āşār cümleten
Her zamānda bir velinüñ vechine bunlar ziyā
- 4 Secde eyle Ādem’e tā kim Hāk’a kıl olasın
İden Ādem’dan ibā’ Hāk’dan dağı oldu cüdā
- 5 *Kenz-i lā-yefnā*’yı bilmez kandedür illā fakīr
Baḥr-i bī-pāyānı bulmaz itmeyen terk-i sivā
- 6 Şüretā gördiler Allāh diyeni olmuş fakīr
Şandılar anlar fakīrdür kendilerdür aḡniyā
- 7 Ravza-i ḥaḍrayı bilmez Hızr’a yoldaş olmayan
Āb-ı ḥayvānı bu zulmi görmeyenler şandı mā
- 8 Bil ki seddeyn iki kaş İskender ortasındadır
Cem’-i cem’ü’l-cem’ ile fetḥ oldu ebvāb-ı hüdā
- 9 Kande birler Hākḳ’ı inkār eyleyen bu **Mısri**’yi
Zāhir olmuş gün yüzinde nūr-ı zāt-ı kibriyā

26b

55*

fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilün

- 1 Bā’-i *Bismillāh* ile Qur’ān’a itdüm iktidā
Ḳāf u **yā** vü **dāl**ı kıldum ḥarf-i vāḥidde edā

9a birler: bulur M

9b olmuş gün: olmuşken M, NMD

* ARD 71.

1a iktidā: ibtidā M, ARD

- 2 **Kāf** u **ṭā'**da **‘ayn** ü **zī** esrārını gördüm **‘ayān**
Kenz-i lā-yefnā’yı buldum ez-dem-i **Fazl**-ı **Hudā**
- 3 Ğayr tekrārını **kāf** u **ṭā’dan** itdüm münfaşıl
Yā vü **dāl** ol dem idüp üç altı biñ kerre nidā
- 4 **Fā** vü **yā’yı vāv** u **cīm** ü **hī’**da idrāk eyledüm
Yā vü **zī** ol dem baña emr oldı *harrū sücceden*
- 5 **Kāf** u **hā’yı** baḥş idüp [geh] **zī** vü **yī** geh **cīm** u **hī**
Muḥkemāt olmağa tā ḥarf-i müşābihden cüdā
- 6 **Yī** vü **zī** oldı delīl-i **‘ālem-i mülk-i şühūd**
Cīm ü **hī** oldı beyān-ı Ka‘ be-i vaşl-ı **Hudā**
- 7 Mazḥar-ı *yā-sīn* kelām-ı **Fazl**-ı **Haḫḫ’**am **‘Arşiyā**
Nuṭḫ-ı pākümden irür cāna şafā cisme ğidā

56

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Cāna miḥrāb-ı münācāt oldı ebrū-yı ḥamuñ
Ḳıble-i erbāb-ı ḥācāt oldı hüsn-i mebsemüñ
- 2 Rū’yete *rūḥu’l-ḳudūs* la‘l-i dūrer-bārunladur
Mu‘ciz-i i‘cāz-ı **‘İsī** ey Mesīḥ-āsā demüñ
- 3 Remz-i şol ğīsū-yı pūr-tābuñ *hedeynāhü’s-sebīl*
Sırr-ı *sübhāne’llezī esrā* da yümn-i maḫdemüñ
- 4 *Men re’ānī ḳad ra’el Haḫ* oldı mir’āt-ı ruḥuñ
Gösterür varlık yüzinden varı sensin **‘ālemüñ**

27a

- 5 Kışretü'l-‘ayn-ı dü ‘âlem nokta-i hâlün demi
Nâfe-i müşkîn hitâm oldu rahîķ-ı hem-demün
- 6 Ka‘be-i ‘ulyâ-yı ‘izzet âstānuñda şafâ
Merve haķķıyçün bulur sa‘y ile hōş zemzemün
- 7 Bildirür **hî’da elif’de mīm**-i devlet dâl olur
Kim müsemması senün zātuñdur ism-i a‘zamuñ
- 8 Ey Süleymân-ı serîr-i melik-i dârü’l-emân
Râm ider cin-i vuḥūşı çün nuķūş-ı hâtemün
- 9 Ey **elif** tek kâmetün toğrı fûrûğ içün fuzûl
Nokta-i icâd-ı aşlı gösterür **fâ-yı** femün
- 10 Yâreler hecrün eli cân-ı cigerler çâķ olur
Ey tabîb-i derd-i dil kanı bu zaḥma merḥemün
- 11 Hüsrev-i Hâkāna hem-serdür sa‘âdetde şu kim
Bezm-i ‘aşķuñ şevķi ile hem-demi oldu gamuñ
- 12 Râ-yı ru‘yât-ı rü‘yet ‘ayn [u] şîn [u] **kâf** ile
Gösterür tāmât-ı envârdan Cüneyd ü Edhem’ün
- 13 **Râ elif’den nûn ile vav** oldu varluķdan nişân
‘Ayna ‘ayn oldu ‘Alî a‘yânı ‘ayn-ı ‘âlemün

57*

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Şubḥ-dem vaķtinde açılmış gül-i ḥandāna baḥ
Bülbül ol gül ḥasretinden itdigi efġāna baḥ

* MİD 214.

- 2 Şīve-i nārıyla gönülümü aldı nāz idüp
Şimdi cān ister yine ol gözleri fettāna baḥ
- 27b 3 Çeşm-i cān-güşā¹⁰⁰ nazar kıl merd iseñ merdāne tek
Göñlinüñ Mısırı’ndaki şol Yūsuf-ı Ken‘ ān’a baḥ
- 4 Hüsni ilinüñ pādīşāhıyam diyüp faḥr eyleme
Dem-be-dem raḥm eyleyüp bu ‘āşık-ı giryāna baḥ
- 5 Ey **Mişālī** cān göziyle ol perī ruḥsārenüñ
Leblerinden zāhir oldı çeşme-i ḥayvāna baḥ

58*

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 İtmezüz kayd-ı sivāya i‘tibār ıtlākıyüz
Her cihetden nāzır-ı envār-ı vech-i bākḥıyüz
- 2 Şüret-i fāniye dil-bendāne mānend olmuşuz
Her vecihden ‘aks iden Hüsni Ezel müştākıyuz
- 3 Cām-ı lebriz-i şarāb u vaḥdeti bezl iderüz
Semt-i keşretten çekildük bezm-i ‘aşka sākḥıyüz
- 4 Zehr-i mār-ı hicr ile bīmār olan nā-çār için
Hikmet-i dāru’ş-şifā-yı vaşlıñıñ tiryākḥıyüz
- 5 Şoḥbet-i ḥavās iderüz cānān ile bī-ḥarf u şavt
Vākıf-ı rāz-ı nihān[uz] lem‘ a-i işrākıyuz

¹⁰⁰ Metinde yer alan “cān-be-güşā” ifadesi, vezin gereği “cān-güşā” şeklinde yazılmıştır.

* SUD 350-351.

2a olmuşuz: olmazız ŞUD

4b vaşlıñıñ: vuşlatıñ M

5a ḥavās: ḥās SUD (Mecmuadaki kullanım vezne uymamaktadır.)

6 H̱alvetī Bektāṣī Bayrāmī vü Sa‘dī Kādirī
Naḳṣibendī Mevlevī vü Gülṣenī ‘Uṣṣākāyüz

7 Cevher-i tāc-ı kibār olsun **Ṣalāhī** çok degül
Hāk-i pāy-ı mürşidān-ı enfüs-i ‘ıtlākıyuz

59*

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

[28a]

1 Levḥ-i dilde ders-i ‘aşkı tıfl-ı cān oḳur yazar
Men ‘arefremzini ol sırdan nihān oḳur yazar

2 Baḥr-i vaḥdet remz idüp emvāc-ı naḳṣ-ı keṣreti
Nefy ü işbāt ile tevḥīdī ‘ayān oḳur yazar

3 Dīde-i ‘ibretle eṭrāfa tevellā ide gör
Semme vechullāh her şey’ rāyegān oḳur yazar

4 Levḥa-i *seb‘u’l-meṣānī*’den sebaḳ-ḥ^vān olalı¹⁰¹
Bülbül-i dil gülṣen-i vaḥdet her ān oḳur yazar

5 Bu mecāzīde ḥaḳīkatden kuṣūr iderek
Remz-i telḥīs-i ma‘ānī-i beyān oḳur yazar

6 Naḥv-ı şarf ile **Ṣalāhī** maḥv u şaḥva ireli
Nüşa-i Maḳṣūd’dan Rūḥu’l-Beyān oḳur yazar

6a ḥalvetī: celvetī SUD

7a olsun: olsaḳ M

7b -i ‘ıtlākıyuz: u āfākıyuz M

* SUD 324. Şiir M’de 6 , SUD’da 7 beyittir; SUD’un 3. beyti M’de bulunmamaktadır.

¹⁰¹ “levḥa” ifadesi metinden “levme” şeklinde yazılmıştır.

5a kuṣūr iderek: teşavvur idegör SUD

6a –ı: u SUD

- 1 Ey gönül cām-ı şarāb-ı erğuvānīdūr sözüñ
Ma' rifet bezminde ħubb-ı cāvidānīdūr sözüñ
- 2 Pertev-i bālāya ' aks eyler ' aceb elmāsdur
Yoħsa ħoş yāķūt-ı reng-i āsmānīdūr sözüñ
- 3 Şayda çıķmıř var ise ol ' ālem-i ' ıtlāķdan
Ķayda düşmiř řāh-bāz-ı lā-mekānīdūr sözüñ
- 4 Tāze-rū bir nev-civāndur ' ālemi teşķir ider
Sālīki irřāda yoħsa pīr-i fānīdūr sözüñ
- 5 Her nefesde nice mürde dilleri iħyā ider
' Āřıķ-ı dil-ħastanuñ dermān-ı cānıdur sözüñ
- 6 Var ise tā sırr-ı vaħdetden ħaber virmekdedür
Baña maħbūb-ı Ĥudā'nuñ na' t-ħ^vānıdur sözüñ
- 7 Ey **Şalāķī** heft beyti iltizām itmekdesüñ
Gūyiyā hep ma' nī-i *seb' u 'l-meřānī*[?] dūr sözüñ

* SUD 377-378.

6a baña: yā SUD

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

I

Tā kelāmullāh-ı nāṭıķ ḥücceti tenzıldür
 'Alleme'l-esmā'ı ḥüsnüñ şüreti te'vıldür
 Leşker-i ervāḥa bu söz kuvveti taḥşıldür
 Kim 'Alī'nüñ Zülfıķār'ı sîn mîm 'ayn'dur

II

Maṭla' -ı şubḥ-ı imāmetdür toĝıp ḥurşid-i zāt
 Ğarḳa-i nūr-ı tecellî oldı ḥalk-ı kā'ināt
 Çaĝırur eflāk [u] ecrām [u] cemādāt [u] nebāt
 Kim 'Alī'nüñ Zülfıķār'ı sîn mîm 'ayn'dur

III

Giydi Raḥmān şüretin 'arş üzre ol rūḥu'l-emîn
 Levḥ-i maḥfûz-ı ilāhî oldı Qur'an-ı mübîn
 Zāhiren 'ayne'l-yakîn'dür bâṭınen Ḥaḳḳa'l-yakîn
 Kim 'Alī'nüñ Zülfıķār'ı sîn mîm 'ayn'dur

IV

Dil-rübālar zülf [ü] ḳaşı kirpiginden tā ebed
 Ehl-i iḥlāşa sebaḳdur *Ḳul hüvellāhu eḥad*
 Anı taḥḳıķ eyle sen kim Ḥaḳ'dan isterseñ meded
 Kim 'Alī'nüñ Zülfıķār'ı sîn mîm 'ayn'dur

* ASD 238-240.

I/4 sîn mîm 'ayn'dur: sūr-ı İsrāfîl'dür ASD. Diĝer bentlerin 4. mısraları da aynı şekildedir.

II/1 imāmetdür: emānetdür M, imāmetden ASD

III/1 Raḥmān şüretin 'arş üzre ol: 'arş üstinde Raḥmān şüretüñ ASD

V

Añla kim kevn-i mekânüñ hâşılı Qur'ân'mış
'İllet-i gâ'î vü gâye kâmeti insânmış
Haq d'vânında bu sözler hüccet-i bürhânmış
Kim 'Alî'nüñ Zülfikâr'ı sîn mîm 'ayn'dur

VI

On sekiz biñ 'âlemüñ olup imâmı Muştafâ
Virdi Qur'ân ile kevneyne nizâmı Muştafâ
Diñle gel şıdk ile kim budur kelâm-ı Muştafâ
Kim 'Alî'nüñ Zülfikâr'ı sîn mîm 'ayn'dur

VII

'Âlim ü a' lā vü şerh-nāme-i ebrâr imiş
Şüret-i ma' nide naqd-i Haydar-ı Kerrâr imiş
Hem nübüvvet hem velāyet hatmi bu esrâr imiş
Kim 'Alî'nüñ Zülfikâr'ı sîn mîm 'ayn'dur

VIII

Çünkü açıldı hicāb āftābı *kul kefā*
Rüşen oldı nūr-ı *er-rahmānū* 'ale'l-'arşi'stivā
Der Hasan hulk-ı Rızā ile Hüseyin-i Kerbelā
Kim 'Alî'nüñ Zülfikâr'ı sîn mîm 'ayn'dur

IX

Çün imāmet geldi bāṭın 'âleminden zāhire
İsm olup 'ayn-ı müsemmā yetdi evvel āhire
Bildi Zeyne'l-'Ābidīn didi Muhammed Bākır'a
Kim 'Alî'nüñ Zülfikâr'ı sîn mîm 'ayn'dur

V/2 gâ'î vü gâye kâmeti: gâib u gavgāya kamu ASD

ASD'de VI/2 ile V/3 yer değıştirmiş haldedir.

VIII/1 açıldı: ref' oldı ASD; *kul*: kıl ASD

X

[29a]

Her haqāyık kim beyān-ı muşhaf-ı nātıkdadur
Nuṭṭ-ı muṭlaḳdur ki zāt-ı Hażret-i Hālīḳ'dadur
Diñle ol nuṭṭı ki cān-ı Ca' fer-i Şādıḳ'dadur
Kim 'Alī'nüñ Zülfıḳār'ı sîn mîm 'ayn'dur

XI

Çün elifdür evvel ü āḫırde sırr-ı enbiyā
Bes elif tek vāḥid olmaḳdur ṭarīḳ-ı evliyā
Bu ṭarīḳı bildi Kāzım'dan 'Alī Mūsî Rızā
Kim 'Alī'nüñ Zülfıḳār'ı sîn mîm 'ayn'dur

XII

Her yaña kim sen baḳarsın anda gördünse Haḳ'ı
Esfel ü a'lāda aduñdur imām-ı müttakî
Bu hidāyetdür Taḳî'de bize bürhān-ı Naḳî
Kim 'Alī'nüñ Zülfıḳār'ı sîn mîm 'ayn'dur

XIII

Tā kelāmullāh-ı nātıkdur imāmet maḫzarı
Küntü kenz ün Hażret-i Şāh oldı kân-ı gevheri
Ol cevāhirden nişār itdi cihāna 'Askerî
Kim 'Alī'nüñ Zülfıḳār'ı sîn mîm 'ayn'dur

XIV

Kā'im oldı kısmet-i ḫılḳatde kevn ile mekân
Küntü kenz ün *kāf u nūn*'ından zuhūr oldı cihān
Geldi şerḫ itdi Muḫammed Mehdî-i şāḫib-zamān
Kim 'Alī'nüñ Zülfıḳār'ı sîn mîm 'ayn'dur

Tā **Sürürî**'dür kelāmullāh-ı nāṭıķ çākeri
 Oldı Hāyder kullarınūñ kemterinūñ kemteri
 Zî-hidāyet kim āña oldı imāmuñ 'askeri
 Kim 'Alî'nūñ Zülfikār'ı sîn mîm 'ayn'dur

62*

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

- 1 Ey muşhaf-ı kerîm [u] kelām-ı Hudā 'Alî
 V'ey nāme-i kādîm [u] imām-ı hüdā 'Alî
- 2 Kevn ü mekāna maṭla' -ı envār-ı Muştafā
 Ya' nî ki āftāb-ı ezel Murtaẓā 'Alî
- 3 Hej-deh-hezār 'āleme yetdi kamu zafer
 Her kim ki didi şıdķ ile bir kerre yā 'Alî
- 4 Mecmu' -ı āferînişe tesbîhdür bu kim
Şallū 'alā Muḥammed u şallū 'alā 'Alî
- 5 Hürşîd-i āsmān-ı velāyetdür olmağa
 Dîdār-ı Hāķķ'a āyine-i enbiyā 'Alî
- 6 Nür-ı vücûdı görmez idi çeşm-i kâ'ināt
 Şām-ı 'ademde görmese bedr-i dücā 'Alî
- [29b] 7 Töngil **Sürürî** dāmen-i Āl-i 'Abā'ya kim
 'Ālemde dest-gîr ola dā'im saña 'Alî

XV/3 imāmuñ: imāmet ASD

* ASD 282.

4a tesbîhdür: teşbîhdür ASD

6a çeşm-i kâ'ināt: kâ'inātda ASD

63*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Ey haṭuñ Hızır u dehānuñ çeşme-i hayvānımız
‘ Ārızuñ ‘ arş u yañağuñ şüret-i Raḥmān’ımız
- 2 Muşhaf-ı ḥüsnüñ beyānıdur ezelden tā ebed
Levḥimüz Tevrāt’ımız İncil’imüz Furkân’ımız
- 3 Levḥ-i maḥfūz-ı ilāhîdür cemālün nüshası
Uş kelāmullāh-ı nāṭık ḥüccet-i bürhānımız
- 4 Bakmayup kevn ü mekāna gözlerüz dîdāruñı
Rûḥ-ı kuds’üz ‘ âlem-i ‘ âlâdadur seyrānımız
- 5 ‘ Anber-efşān sünbülün küfrinden özge ey şanem
Kāfir-i ‘ aşkuz olursa dīnimüz imānımız
- 6 *Aḥsen-i* takvīm’e Raḥmān şüreti dimez faḳîh
La‘ net ol mel‘ ūna kim oldur bizüm şeytānımız
- 7 Ey **Sürürî** ol leb-i mu‘ ciz kelāmuñ yādına
Leşker-i ervāḥ olur her dem bizüm mihmānımız

64*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Yüzüñi görelî ḥayrān olmışam
Bilmezem ben ben mi yā sen olmışam

* ASD 261.

2b tevrātımız: nūranımız ; Furkân’ımız: Qur’ân’ımız ASD

6b oldur: olur ASD

* ERD 310-311.

1a görelî: görelden M

- 2 Düşmişem ‘aşk baħrine ğavvāş olup
Baħr içinde gevh̄ere kân olmışam
- 3 Zāhir egerçi faķīrem nā-tüvān
Bāṭinen kevneyne sulṭān olmışam
- 4 Kāf-ber-kāf ḥākimem ḥūkm eylerem
Mühr elümdedür Süleymān olmışam
- 5 Ğulgulemle yirler ü gökler ṭolu
Ben enīn dillerde destān olmışam
- 6 Mü’mine ikrār-ı şıdk ile şafā
Münkire inkār u tuġyān olmışam
- 7 Eydüñ ol dertlülere gelsün berü
Kim bugün her derde dermān olmışam
- 30a 8 Sırrımı bilmez benüm ins ü melek
Sırr içinde kim ne pinhān olmışam
- 9 Gerçi kim ben **Eşrefoġlı Rūm’r̄yem**
Cümlenüñ istedüġi ben olmışam

1b Bilmezem ben ben mi yā sen: Ben beni bilmezem yā sen mi M

3b Bāṭinen kevneyne sulṭān: Bāṭın içre ben ne ‘Ankā M

4a eylerem: iderem M

4b elümdedür Süleymān: elümde kevneyne sulṭān M

8b kim ne pinhān: gör ki ne cān M

- 1 Tecellî şevk-i didāruñ beni mest eyledi hayrān
Ene'l-*Haḳ* sırrını cānum anuñçün kılmadum pinhān
- 2 ‘Acep hayrān-ı mestem kim bilişden bilmezem yārı
Gözüm her kande kim baksa görinen şüret-i Raḥmān
- 3 Yüzün görelden ol yāruñ kamu maḥv oldu hep varum
Fenā oldum beḳā buldum beḳāda olmuşam sultān
- 4 Benem her dertlü dermānı benem her ma‘ denüñ kānı
Benem ol dürr-i bī-hemtā benem ol bahr-i bī-pāyān
- 5 Semāda seyr ider sırrum cihānı tutdı envārum
Muḳaddesler cemī‘isi benüm sırrumda ser-gerdān
- 6 Bu ay u gün bu yıldızlar bu giceler bu gündüzler
Bu yazlar kışlar u güzler benüm emrümmedür yeksān
- 7 Çürümiş tenlere bir kez eger dirsem *bi iznī ḳum*
Yalın ayakbaşı açuḳ turalar ḳamusı ‘üryān
- 8 Benüm ‘ilm-i ledünn’ümde hezārān Hızır olur ‘āciz
Benüm her bir tecellümde nice biñ Mūsāler hayrān
- 9 Cihān tılsımınıñ bendi benüm elümdedür şimdi
Benem bugün bu meydānda benümdür toḅ ile çevgān

* ERD 334-336. Şiir, M’de 17, ERD’de 19 beyittir; ERD’in 15 ve 17. beyitleri M’de bulunmamaktadır. ERD’de beyit sıralaması 1-2-3-4-5-8-15-7-6-9-10-11-12-13-F-16-F-14-17 şeklindedir.

2b görinen: görinür M

5b cihānı tutdı:cihānın tıldı M

- 10 Benem şāhı bu meydānuñ benem devri bu devrānuñ
Benem cānı bu cānlaruñ benümle diridür her cān
- 11 Benem Manşūr'ı dār iden benem aġyārı yār iden
Benem her varı var iden benem her giden ü tūran
- 12 Degülem oddan u şudan u yā toprak u yā yelden
Ben irden var idüm irden henüz yoġ idi bu ezmān
- 13 Zamānsuz bī-zamānam ben mekānsuz bī-mekānam ben
Dü 'ālemde hemānam ben benem her görinen gören
- 14 Ne bilsün ehl-i zāhir ehl-i bātında olan hālī
Ne bilsün kıl ü kāl ehli ne derdin ü nedür imān
- 15 Görürseñ şüretā Ādem benem emrūmdedür 'ālem
Feleklerle melekler hep baña maḥkūmdur ins ü cān
- 16 Ne bilsün mantıķu't-ṭayrı Süleymān olmayan karga
Ne bilsün gökce boncuġı cevāhir olmayan insān
- 30b 17 Şanursın Eşrefoġlı'yam ne Rūmī'yem ne İznīķī
Benem ol dā'imü'l-Bāķī görindüm şüretā insān

12a u yā toprak: yā toprakdan ERD

14b derdin ü nedür: derdini vü ne: ERD

16a karga: mürġān ERD

16b olmayan insān: bilmeyen nā-dān ERD

- 1 Zāhidā kılmış kuru sevdā seni yā bes mizāc
Bes şarāb-ı nāb ile kılmak gerek saña ' ilāc
- 2 Zülfüñ ile ' arızuñ devrinde ey ' ĩsī-nefes
Kime kim dirsem müselmān bulunur koyunında hāc
- 3 Haṭṭ-ı müşkīnūñ diyār-ı Çīn'i feth itdüm diyü
Gönderür mülk-i Hutēn'den Rūm'a tevķī' -i harāc
- 4 Ğamzeñe sevdā-yı hālūñle n'ola cān virse dil
Tācir-i Hindī virür sulṭān-ı Türkistān'a bāc
- 5 Dağ-ı ' aşkuñ sīnede hūnābe-i dilden yanar
Kim bu rūşendür ki revgansuz ziyā virmez sirāc
- 6 Tāc [u] taḥt [u] mülk [ü] māl-ı devlete aldanma kim
' Āķıbet hāk olasıdur mülk [ü] māl [u] taḥt [u] tāc
- 7 Ey **Sürürī** cām-ı Cem nūş eyle kim gerdūn-ı dūn
Nice biñ İskender ü Dārā'yı kılmışdur ' acāc

* ASD 213.

1a bes mizāc: ye's-i ferāc ASD

1b bes: pes ASD

5b kim: hoş ASD

6a → devlete: virülene ASD

67*

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

[31a]

- 1 Şûfî ki gider mescide mey-hâneye gelmez
Bir hâneye varur yine bir hâneye gelmez
- 2 Ol şem'a ki müstağrağ ider nûrına cem'i
Yâ Rab ne için yazuğı pervâneye gelmez
- 3 Sînemde atup okı gözüm yaşına bakmaz
Bir kuş ki bağır yâresi yer dâneye gelmez
- 4 Gönlüm evi vîrâne hem ölürse cefâdan
Ol Türk-i perî-çehre bu vîrâneye gelmez
- 5 Zî- aşk cibillî ki tıfiluñda dağı hem
Mecnûn ruh-ı zîbâ gözedür âyine gelmez
- 6 Gel gitme dağı encümen-i va' za **Sürûrî**
Kim 'âşık olan şöhet-i efsâneye gelmez

68*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Sâķiyyâ cām-ı muşaffâ şun ki gül devrânıdır
'Iş u 'işret idelüm beş gün ki dünyâ fân'dür
- 2 Zülmetinden çık cihānuñ kim yeşil hil' at giyüp
Sebze-i Hızır oldu anuñ çeşme-i hayvânıdır

* Şiir, ASD'de bulunmamaktadır.

* ASD 234.

2b sebze-i Hızır oldu: sebze Hızır oldu mey ASD

- 3 Rengine aldanma ‘ālem gülşeninüñ kim anuñ
Her güli bir Kayşer ü Cemşid [ü] Dārā kanıdur
- 4 Dem-be-dem mir’āt-ı cām-ı Cem’de Raḥmān şüretin
Cān göziyle gör ki ol āyine-i rūḥānīdür
- 5 Ey **Sürürī** geçme meyden kim bu fānī dünyāda
Kim ki meyden geçse nūş itdigi bağı kanıdur

[31b]

69*

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Hālķ’uñ şun‘ ı ḥaķıyçün derde dermān sendedür
Dört kitābuñ ma‘ nası deryā-yı ‘ummān sendedür
- 2 ‘Aklı yok dīvānesin ḳalbūñe ḳılmazsın nazar
Tevḥīd-i zāt-ı İlāh ol nūr-ı Yezdān sendedür
- 3 *Aḳrabu* diyü buyurđı saña *min ḥabli’l-verīd*
Ol sebebdēn söyledüm sırr ile sübhān sendedür
- 4 Tevḥīde ‘ārif degülsin añlamazsın vechini
Yūsuf’ı göstermeyen ol bend-i zindān sendedür
- 5 Ümmetisin ğam yime miskīn **Vehābī** derdmend
Ol Muḥammed Muştafā gün gibi ‘ayān sendedür

* VÜD 337.

70*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Ol velāyet tahtınıñ sırr-ı kemālidür ' Alī
Ol velāyet bahtınıñ sırr-ı cemālidür ' Alī
- 2 *Laḥmüke laḥmī* diyü itdi şehādet ol Resūl
Zülfikār'uñ ma' nası sırr-ı celālidür ' Alī
- 3 Vechinüñ āyinesinden gördi cānum zātını
Tāze toğmış ay gibi sırr-ı hilālidür ' Alī
- 4 Añlayan bu tevḥīdi *ümmü'l-kitāb* 'uñ vechidür
Anuñiçün söylerin sırr-ı me'ālidür ' Alī
- 5 Şorması lāzım degül virdüm ḥaber dir **Vāhibī**
Bildigüm budur benüm sırr-ı zülālidür ' Alī

71*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Dört kitābı bilmege gör nice bürhāndur ' Alī
Ol velāyet tahtınıñ içinde sulṭāndur Alī
- [32a] 2 Evliyādan ğayrı kimse söylemez bu tevḥīdi
Ḥaḳ Te'ālā zātınıñ emrine fermāndur ' Alī
- 3 Anlaruñ medḥi ḥaḳında zāhir oldı bu kelām
' Āşık-ı bī-çārenüñ derdine dermāndur ' Alī

* VÜD 403-404.

1b bahtınıñ: tahtının VÜD

* VÜD 407-408.

- 4 Vechine mazhar olan ‘āşıqlaruñ budur sözi
Zāt-ı Hāk’ dan ğayrıdan gör nice ‘üryāndur ‘Alī
- 5 Hāk Te‘ālā zātınuñ arslanıdur akrānı yok
Şübhesüz hākka’l yakīn her derde Loqmān’dur ‘Alī
- 6 Nice şerh eyler dilüm vaşfi anuñ gelmez dile
Bī-nişān-ı lā-mekān zātında hayrāndur ‘Alī
- 7 ‘Ārif-i billāh olıpdur cānımız bu tevḥīde
Añlamaz ‘aql-ı beşer nazmumda ‘irfāndur ‘Alī
- 8 Kḩutbu’l-irşāda velīdür göñlüm ābād eyleyen
Lā dimem vallāh ben ol nūr-ı Yezdān’dur ‘Alī
- 9 Zikr-i hū’nuñ ma‘nasından tevḥīdüm yād eylerem
Küntü kenz ün vuşlat-ı sırrında insāndur ‘Alī
- 10 ‘Aşķ’-ı şāfīden gelür dilümdeki bu vāridāt
Ta‘bāri gelmez dile ol Şāh-ı Merdān’dur ‘Alī
- 11 Medḩinüñ bir ḩarfīdür bu **Vāhib’üñ** yād itdügi
Tāz’ açılmış gül gibi gör nice ḩandāndur ‘Alī

72*

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Derdine dermān şoran ‘āşıqlaruñ dermānı hū
Şıdkına imān şoran şādıqlaruñ bürhānı hū

5b Loqmān’dur: dermāndır VÜD

7b nazmumda: nutkumda VÜD

* VÜD 505.

- 2 Cān ilinden cānuma kıldı hidāyet pādīşāh
On sekiz biñ ‘ālem içr’ ‘āriflerün seyrānı hū
- 3 Zıkr-i hū’nuñ ma‘nasından tercemān söyler bu cān
Añladuñsa bes yeter tālīblerüñ devrānı hū
- 4 Gördüğüm manā budur ‘ayne’l yakīn haḳḳa’l-yakīn
Vechine mazḥar düşen ‘āşıqlaruñ ḥandānı hū
- 5 *Lām-elif lā-raybe*’den söyler **Vahibī** tevḥīdī
Ḳoḥusı ‘aşḳdan gelür ‘āşıqlaruñ reyḥānı hū

[32b]

73*

16’lı hece

- 1 Aldum getürdüm şataram bāzār iden gelsün beri
Bu tevḥīdūñ Mañşūr’ıyam ber-dār iden gelsün beri
- 2 Bu tevḥīdūñ aḥvālını aṣlā ‘aḳıl fehmi eylemez
Sırr-ı *Ene’l Haḳ* okurın inkār iden gelsün beri
- 3 Ṭoḡrı Allāh diyen ḳulı öldürelim dirler imiş
Sen didigüñ olmaz yūri yok var iden gelsün beri
- 4 Kimdür bize nā-Ḥaḳ diyen gelsün ḥaber virsün bugün
Ol periyle yār olmışam aḡyār iden gelsün beri
- 5 **Vāhib** Ümmī ḥālindedür toḡrı anuñ yolındadır
‘İlm-i ḥikmet dilindedür iḳrār iden gelsün beri

2b ‘āriflerüñ: ‘arifin VÜD

* VÜD 409.

3a öldürelim dirler imiş: öldürmeğe kasd ederler VÜD

4b periyle: bir ile VÜD

5a toḡrı anuñ: evliyânın VÜD

74*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Dünyanuñ hālin şorarsañ bir ulu kar-hānedür
Bunda nefsin bilmeyenler 'aqlı yok dīvānedür
- 2 Şorması lāzım degül remz eyledüm virdüm haber
Dört kitābı tefsīr itsem añlamaz bīgānedür
- 3 Kādir-i Hayy-ı ğanīden nuṭkum oldı āşkār
Aç gözüñ kaldur hicābı i' tibār Qur'an' adur
- 4 *Kābe kavseyn*'üñ maḳāmın gör anuñ şānındadır
Bunca 'izzet bunca ikrām Muşafā sulṭānadur
- [33a] 5 **Vāhib** Ümmī derdmendüñ tevḥīdi muṭlak kelām
'Aşk şarābın nūş iden ayık degül mestānedür

75*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Çeşm-i cāna kühl olaldan ḥāk-i pāy-ı çār-yār
Göñlüme irişdi feyz-i rūşenā-yı çār-yār
- 2 Bir ḳadem yüz döndürürsem ḳıbleden dönsün yüzüm
Secdegāhumdur der-i 'izzet-serā-yı çār-yār
- 3 Cān ḳuşı dām-ı şeş ü çāruñ urursa terkin
Ḳala anda dāne-i mihr [ü] vefā-yı çār-yār

* VÜD'de bulunmamaktadır.

* AŞD 2/16-17.

- 4 Pertev-i mihr-i Muḥammed'den ger olmasa şafā
Gevher-i cāna ʔoḳınmazdı ʔiyā-yı ʕār-yār
- 5 Merḥabā kılsañ iki ‘ālemden el çek ey göñül
Dest-ālūd ile olmaz merḥabā-yı ʕār-yār
- 6 Yād kılmazdum düri ol gevher-i yek-dānenüñ
Ḳulzüm-i ‘aşkında olsam āšnā-yı ʕār-yār
- 7 Olmağ isterseñ eyā göñlüm dü kevine pādişāh
Varı terk idüp yüri var ol gedā-yı ʕār-yār
- 8 ʕār-şancaḳ birle çok kıldum ğazālar umaram
Mesnedüm yarın ola zīr-i livā-yı ʕār-yār
- 9 Düşde mir ‘āt-ı maḥabbetden temāşā eyledüm
Rüşen itdi ḳalbümi nūr-ı liḳā-yı ʕār-yār
- 10 Ḳılmaḳ isterseñ dili ğam ʕārmıḳından ḥalāş
‘Aşkıyā kılmaz penc-nevbetde du‘ā-yı ʕār-yār
- 11 Yā İlāhī birliğüñ ḥaḳḳı Ḥabīb’üñ ‘aşkına
Dil iki ‘ālemde olsun mübtelā-yı ʕār-yār

76*

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Virmişüz çün yaḳamuz dest-i rızāya yā ‘Alī
Göz ucıyla bir naḳar kılmaz biz gedāya yā ‘Alī

6a kılmazdum düri: kılmaz dem-i dūyī AŞD

* AŞD 2/17-19. Şiir M’de 24, AŞD’de 26 beyittir; AŞD’nin 25 ve 26. beyitleri M’de bulunmamaktadır.

- 2 Bir içim şu kıl ‘atā luṭf eyle biz dil-teşneye
Oldı çün ser-çeşme zātuñ evliyāya yā ‘Alī
- 3 Hāk seni bāzū-yı kudretten kafādār eyledi¹⁰²
Seyf ile şer‘ -i şerīf-i Muştafā’ya yā ‘Alī
- [33b] 4 Ol ne sırr idi didügün dem köpürdi taşdı çāh
Düşdi ol sırdan fiğān u nāle nāya yā ‘Alī
- 5 Kuṭb-ı ‘ālem pertev-i sırruñdan aldı tāb-ı feyz
Şāf-dil āyīnesin nūr-ı Hudā’ya yā ‘Alī
- 6 Hāmdülillāh sāk̄-i kevşersin olduñ cür‘ a-baḥş
Sāğaruñdan meclis-i ehl-i şafāya yā ‘Alī
- 7 Teşne-dil kaldum meded kıl nīm-i cür‘ añdan ‘atā
Kerbelā-yı ğamda bu ben mübtelāya yā ‘Alī
- 8 Bir havāric başuma yüz yirde ursun tīg teber
Yüzümi hāk itmez isem zīr-i pāya yā ‘Alī
- 9 Gözlemezse āstānuñ söylemezse midḥatūñ
Gözlerüm çıksun dilüm varsun kafāya yā ‘Alī
- 10 Şaykal-ı mihrūñle dil āyinesin pāk eyledük
‘Arz-ı dīdār eyle müştākuz liķāya yā ‘Alī
- 11 Göz yaşı gird-āb olup ğarķ-āba vardı fülk-i ten
Dest-gīr ol dest-gīr ol āšnāya yā ‘Alī

¹⁰² Metinde geçen “yazdı” kelimesi yerine vezin ve anlam bakımından daha uygun olan AŞD’deki “bāzū-yı” ifadesi tercih edilmiştir.

8a bir: her AŞD; tīg teber: tīg-i tiz AŞD

- 12 Kıldı [dil] *kālū belī*'de āstānuñ secdegāh
Uydı cān rūz-ı ezel sen muḳtedāya yā 'Alī
- 13 Rāh-ı 'aşḳuñda ebed tiğ-i belādan dönmezem
Tırımışam evvel olan *kālū belī*'ye yā 'Alī
- 14 Mātem-i evlāduñı yād eyleyüp ḳan ağlasam
Seyl-i eşkümden varur 'ālem fenāya yā 'Alī
- 15 Nice yutmadı felek ef'iyi a' dā-yı Ḥasan
Zehr ile cān virdügi sâ'at Ḥudā'ya yā 'Alī
- 16 Rūz-ı maḥşer ḥavf kılmadı mı ḳahrından Yezīd
Böyle kıydı Şāh Ḥüseyn-i Kerbelā'ya yā 'Alī
- 17 Çün alup deryā-yı 'aşḳuñdan vuzūyı eyledük
İḳtidā Zeyne'l-'İbād-ı pīşvāya yā 'Alī
- 18 Aynımız şāf eyledi iksīr-i 'aşḳı Bāḳır'uñ
Ḳalb-i ḥālīş birle irdük kīmyāya yā 'Alī
- 19 Ḥāk-i pāy-i Ca'fer-i Şādık'dan urduk çünkü dem
Maḥzen olduk gevher-i şıdk [u] şafāya yā 'Alī
- 20 Rūyumuzla ravza-i Kāzım'da ferrāş olmuşuz
Abd-i memlūküz der-i Mūsī Rızā'ya yā 'Alī
- 21 Cān ile olduk Taḳī ile Naḳī'nüñ çākeri
Ḥayli müştāḳuz ol iki meh-liḳāya yā 'Alī
- 22 Tiğımızla 'Askerī'nüñ düşmenin ḳahr eylerüz
Arḳa virüp Mehdī-i şāḥib-livāya yā 'Alī

[34a] 23 Hāricīnūñ nice nice urmuşuz boynına tığ
Şāh-ı berr ü baħr ile varup ğazāya yā ‘ Alī

24 Düşmenüñe Zülfiķār’uñ gibi ursın kendüyi
Sen ķafādār ol bu ‘ Aşķī mübtelāya yā ‘ Alī

77*

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

1 Dürr-i deryā-yı velāyet sırr-ı Hāydar’dur Hüseyn
Yā Hāsan’la bir deñizde iki gevhirdür Hüseyn

2 Yā şehīd-i Kerbelā’dur kim boyanmış ķan ile
Yā şafaķ içre tölünmüş mihr-i enverdür Hüseyn

3 Kerbelā şahrāsınuñ yā lāle-i nu‘ mānıdur
Yā gülistān-ı rızāda verd-i aķmerdür Hüseyn

4 Zehre ķalınmış meger tiryāk-ı ekberdür Hāsan
Zehri tiryāk eylemiş ķand-i mükerrerdür Hüseyn

5 Yılduzı barışmasa tañ mı bed-aķterdür Yezīd
Çün velāyet burcına māh-ı münevverdür Hüseyn

6 Cān u dilden ol iki tıfla kim olmaya tufeyl
Şāh Hāsan’la çünkü evlād-ı Peyember’dür Hüseyn

7 Hāķ yolında nış ile cān virdi cānāndur Hāsan
Geçdi serden riş ile gör kim ne serverdür Hüseyn

* AŞD 2. C. 19-20

7b riş: diş AŞD

- 8 Pençe-i Şîr-i Hudâ’nuñ naqdidür ser-pençesi
Pîşe-i küh-ı velâyetde gâzanferdür Hüseyin
- 9 Pertev-i sırr-ı ‘Alî’dür kim velâyet çarhına
Mâh-ı enverdür Hasan hürşid-i hâverdür Hüseyin
- 10 Oldı gâvvâşı şehâdet bahrinüñ gerçi Hasan
Gavta-i hûn yutmış ol bahre şinâverdür Hüseyin
- 11 Cân virürdün Kerbelâ-yı mâtem-i hecrinde ger
Hây Rûm abdâlî hey bilseñ ne cevherdür Hüseyin
- 12 ‘Aşk-ı yâ dil-teşne ‘âşıklar tavâf itsün diyü
Kerbelâ deştinde mesken bağlamış erdür Hüseyin
- 13 Hamdülillâh cānumuñ mülkinde cānumdur Hasan
Gönlümüñ tahtında sulţân-ı muzafferdür Hüseyin

[34b]

78 *

Merşiye-i ‘Aşkî Baba

fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün

I

Gülşen-i bâğ-ı Muhammed gülleri

İki ‘ âlemde öter bülbülleri

Diñleyin siz ‘ ayn-ı cem erenleri

Kıl şefâ‘ at Şâh Hüseyin sırr-ı ‘ Alî

Şol muharremde şehîd oldı velî

13a cānumdur: hānumdur AŞD

* Şiir AŞD’de bulunmamaktadır.

II

Çünkü kaşd itdi Hüseyn'e ol pelid
La'net olsun cânına la'net Yezid
İki 'âlemde 'alemdâr-ı şehid
Kıl şefâ'at Şâh Hüseyn sırr-ı 'Alî
Şol muharremde şehid oldu velî

III

Cân u dilden idelüm âh u figân
Derd-i hecrûñle yañâlum her zamân
Firkatı yakdı Hüseyn'ün el-amân
Kıl şefâ'at Şâh Hüseyn sırr-ı 'Alî
Şol muharremde şehid oldu velî

IV

Hem Hüseyn'i yâd iden ehl-i vefâ
Cedd-i vâlâsı Muhammed Muştafâ
Bendesidür 'aşîkânun 'Aşkiyâ
Kıl şefâ'at Şâh Hüseyn sırr-ı 'Alî
Şol muharremde şehid oldu velî

79*

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün (fâ'lün)

- 1 Güneş cemâlünü gördi kim ey hilâl ebrû
Didi ta' accüb idüp *Lâ ilâhe illâ hû*
- 2 Haţun kelâm-ı İlâh olduğın delil durur
Yüzünde 'anber ile yazılan müselsel mû
- 3 Yüzine bakma raķibün bu çeşm-i mest ile sen
İtü[nü]ñ olduğını istemez olur âhû

* ASD 280.

- 4 Düşerse çāh-ı zenehdānuña saçuñdan dil
Elini tut ki ġarībūñ olur gözi baġlu
- 5 Hoş ol zamān ki göricek **Sürūrī** bendeñi sen
Tebessüm eyleyüp itdūñ raķībe kimdür bu

[35a]

80*

mef' ūlū mefā' ilūn mef' ūlū mefā' ilūn

- 1 Çün şüret-i Ādem'de gösterdi özin Allāh
Kıl secde aña olma İblīs gibi güm-rāh
- 2 Ey *aḥsen-i takvīm*'e inkār kılıcı münkir
Saña nice keşf ola te'vīl-i kelāmullāh
- 3 Āyine-i hüsnüñde Hāķ şüretini gördüm
Zī hüsn ü zihī şüret *aḥsente* te'ālallāh
- 4 *Rūḥu'l-ķudūs* ūñ nuṭķı ya' nī ki leb-i la' lūñ
' Ālemde Mesīhā tek nefḥ eyledi rūḥullāh
- 5 Ol kākül-i müşgīn kim Qur'ān-ı ḥaķīķatdür
Kāf üstine şalmışdur ' Anķā gibi zıllullāh
- 6 Gel 'aşķ ṭarīķından döndürme yüz ey zāhid
Kim ma' nī-i şüretde 'aşķ oldu sebīlullāh
- 7 Kaşuñla gözüñ vaşfin kim şorsa **Sürūrī**den
Fī'l-hāl sücūd idüp eydür ki kelāmullāh

5a bendeñi: bendeyi ASD

* Şiir, ASD'de bulunmamaktadır.

- 1 Hüsni içinde bāy imişsin yā ' Alī senden meded
Gökyüzünde ay imişsin yā ' Alī senden meded
- 2 ' Aşk ile ma' şūḳ u ' āşık senden almışdur nüzül
Sırr-ı *mā evḥā* imişsin yā ' Alī senden meded
- [35b] 3 Bu cihānı seyr iderler bir cemālullāh için
Hüsni ile zībā imişsin yā ' Alī senden meded
- 4 ' Aşk okurlar ismüñi rāh-ı ḥaḳīkatde senüñ
' Aşk ile şeydā imişsin yā ' Alī senden meded
- 5 Kısmet-i rüz-ı ezelde Murtaẓā ismüñ senüñ
Nergis-i şehḫā imişsin yā ' Alī senden meded
- 6 Evliyālar eşfiyālar çok durur ammā ki sen
Cümleden a' lā imişsin yā ' Alī senden meded
- 7 Gökde arar yerde görmez kör münāfıḳlar seni
Zāhir ü peydā imişsin yā ' Alī senden meded
- 8 Mü'mine işler idersin luṭf u iḥsān u kerem
Kāfire ḡavḡā imişsin yā ' Alī senden meded
- 9 Bunca kim seyr eyledüm gezdüm vücūdum şehrin
Mest ü bī-hemtā imişsin yā ' Alī senden meded

* ŞHD-MM 285-286, ŞHD-SNE 144.

ŞHD-MM, ŞHD-SNE ile mecmua metni arasında büyük farklılıklar bulunmaktadır.

6a eşfiyālar: enbiyālar M

7a gökde aramaz yerde görmez: yerde görmez gökde ister M

8a işler idersün: kārūñ dem-ā-dem M

- 10 Birlüge bel bağlayupdur bu **Haṭāyī** derdmend
Vāhid ü yektā imişsin yā ‘Alī senden meded

82*

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

- [36a]
- 1 Dilā *el-faḫru faḫri*’den nedür maḫşūd-ı sulṭānī
Ki itmişler küfürdür bu benüm ey cānumuñ cānı
- 2 Beḳā bulmaz bular cāna eger bu küfre irmezse
Ḳalur cā-yı nübüvvetde bulunmaz dīnde imānı
- 3 Ḥalāş bulmaz ḳalur āḫir libās-ı ayrılıḳdan ol
Fenā bulmaz ‘ubūdiyyet oñat fehm it bu ‘irfānı
- 4 Düşenler uşbu küfr içre bu dört mezhebden el çekdi
Ki ol dīn-i Muḫammed’dür ḳabūl itmez müselmānı
- 5 İmān it sözlerüm cāna bu nazmum eyleyüp idrāk
Naẓar ḳıl çeşm-i ğayretle oñat fehm it bu ‘irfānı
- 6 Irılmaz rāh-ı Aḫmed’den alupdur menzilüñ **Naḳşī**
Anuñçün küfr ü dīn tutmaz olupdur cümleden fānı

10a bağlayupdur: bağlamışdur M; derdmend: ḫasta-dil M

* NAD 329.

2a bular cāna: olur cānun M

3a: Libās-ı ayrılıḳdan ol ḫalāş olmaz ḳalur āḫir M

4b ol: bu M

5b ğayretle: ibretle M; merdānı: bu irfānı NAD, meded anı M

حقیقت همه اشیا علیست جل جلال
 ظهور ریده بینا علیست جل جلال
 در آفرینش عالم هر آنچه موجود است
 بنمود او شده جو یا علیست جل جلال
 وجود کل کلمه اصل کائنات آمد
 که قطب عالم اعدا علیست جل جلال
 چه جای قطب که آن نقش نقطه بر کرد
 از دست ساز بر جا علیست جل جلال
 بهار عالم ازود ز خروش و جوش آمد
 چرا که عطر مطرا علیست جل جلال

[36b]

همه نقطه است که اصل قاف قدرت شد
 بکافی و نون شده پیدا علیست جل جلال
 همه نمایش عشق است و عشق از و ظاهر
 که روح و عقل توانا علیست جل جلال
 بدانکه عشق زاسم و ز رسم پیرو نیست
 که نور زان مستقامت علیست جل جلال
 اگر تو قابل انوار لایزال شدی
 بدانکه ریده بینا علیست جل جلال
 علیست قادر و قیوم و واحد اکبر
 جمیع و سامع یکتا علیست جل جلال
 علی نمود به عالم صفات لم یزل
 که لایزال در اشیا علیست جل جلال
 صفات و ذات الی ظهور از و دارد
 حکیم و متی توانا علیست جل جلال
 بیا که مظهر تبیین از و نشانی داد
 که جان عاقل دانا علیست جل جلال
 بیا که بخش کی ستر معانی شمع بهر یزی
 که کشت روشن پیدا علیست جل جلال

fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn

د فتر اسرار واکوش کن دم مزین نکست گفتار واکوش کن دم مزین
اکرام عظیم علیست عرش معظم علیست ذان مقدم علیست کوش کن دم مزین
نور پیغمبر علیست فاتح خیر علیست صاحب خبر علیست کوش کن دم مزین
حنادنی و درانا علیست حق و توانا علیست خاموش گویا علیست کوش کن دم مزین
یوسف اعدا علیست شاه زلیخا علیست والی والا علیست کوش کن دم مزین
پسر ارادق علیست اهل عبادق علیست کان سجاوق علیست کوش کن دم مزین
والی یزدان علیست قوت ایمان علیست نکست رحمان علیست کوش کن دم مزین
موسنی عمران علیست مرسلین علیست نوح بطون علیست کوش کن دم مزین
هر شجاع علیست شاه قلعت علیست ماه سعادق علیست کوش کن دم مزین
آدم و خاتم علیست محمد و جودم علیست حاصل آرم علیست کوش کن دم مزین
سر معلا علیست نور عوید علیست مخفی و پید علیست کوش کن دم مزین
کشف ملوی دوم روز و شب آفی وفا
مدح شاه اولیا کوش کن دم مزین

fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn

I

Sāḳiyā mey şun bize bārī Ḥudā'nuñ 'aşḳına
Sürelüm bir dem Muḥammed Muştafā'nuñ 'aşḳına
İdelüm 'işret 'Alīyyü'l-Murtaẓā'nuñ 'aşḳına
Nüş idelüm Şāh Ḥasan Ḥulḳ-ı Rızā'nuñ 'aşḳına
Cüş idelüm Şāh Ḥüseyn-i Kerbelā'nuñ 'aşḳına

* Şiir BRD'de bulunmamaktadır.

I/2 bir dem: zevḳi M

I/4 şāh: hem M

II

Bu cihānda her zamān bir ‘āşīkuñ devrānıdur
Reh-berimüz ḥāliyā iki cihānuñ cānıdur
Pīrimüz mürşīdimüz luṭf u ‘ināyet kānıdur
Bāde-i cām-ı maḥabbet mü’minüñ imānıdur
Bir ḳadeh şun sāḳiyā Zeyne’l-‘Abā’nuñ ‘aşḳına

III

Çünki bildüñ aşılmuz hem evvel ü āḥir bizüz
İbtidāyuz intihāyuz zāhir ü bāṭın bizüz
Her neye baksañ cemāl-i ḥazrete nāzır bizüz
Bir ḳadeh şun sāḳiyā zürriyyet-i Bāḳır bizüz
Şāh Muḥammed Bāḳır ol kān-ı vefānuñ ‘aşḳına

IV

Ol bizüz ki varlığımızla ṭolu kevn ü mekān
Kāh zāhir oluruz kāh iderüz sırr-ı nihān
Vaşlımız arzu iderler cümle zerrāt-ı cihān
Bāde-i gülgünü ṭoldur sāḳiyā şun tāze cān
Şāh Ca‘fer ma‘den-i şıdḳ-ı şafānuñ ‘aşḳına

V

Nüh-felek çār-‘anāşırdur bizüm ḥuddāmımız
Cümle eşyā yād iderler gice gündüz nāmımız
Cem‘imüzdür cum‘amuz her gün bizüm bayramımız
Bir ḳadeh şun sāḳiyā tā şubḥ olunca şāmımız
Şāh İmām Mūsā-i Kāzım ‘Aṭā’nuñ ‘aşḳına

[38a]

II/5 bir ḳadeh şun sāḳiyā: sāḳiyā ṭoldur ‘Alī M

III/3 neye baksañ: yaña baksaḳ M

III/4 zürriyyet-i: kim zer ile M

IV/2 sırr-ı: seyr-i M

IV/3 zerrāt-ı: eşyā-yı M

V/2 yād: devr M, nāmımız:cānımız M

V/4 bir ḳadeh şun sāḳiyā tā: sāḳiyā mey şun içelüm M

VI

Maḥrem-i ‘ilm-i Ḥudā’yuz bizdedür sırr-ı qadīm
Maḥzar-ı zāt-ı şıfātuz bizdedür ‘ilm-i ‘alīm
Ṭālib-i dīdār-ı yāruz bizdedür vech-i kerīm
Pādişāh-ı dü cihān olur bize olan nedīm
Bāde şun sākī ‘Alī Mūsī Rızā’nuñ ‘aşkına

VII

Maḥzar-ı sırr-ı Ḥudā’yuz bizdedür ‘ilm-i ezel
On sekiz biñ ‘āleme irer eger uzatsaq el
‘Ālim-i ‘āmil bizüz kim bizdedür ‘ilm ü ‘amel
Bir qadeh şun sākīyā ber-mest şarāb-ı lem-yezel
Şāh Muḥammed Taḫī-i bedrū’d-dücānuñ ‘aşkına

VIII

Kenz-i ‘arşuñ menba‘ıyuz sırr-ı Qur’ān bizdedür
Çeşme-i ḥayvān bizüz her derde dermān bizdedür
Baḥr-i ‘ummānuş kamu lü’lü’ [ü] mercān bizdedür
Bir qadeh şun sākīyā şimdi deverān bizdedür
Şāh ‘Alī bā-Naḫī-i şemsü’*d-ḍuḥā* nuñ ‘aşkına

IX

[38b] Ehl-i imān bizdedür biz mü’minüñ imānıyuz
Münkirüñ inkārıyuz hem kāfirüñ tuḡyānıyuz
Cümle cismüñ cānıyuz hem cānların cānānıyuz
Bir qadeh şun sākīyā biz ‘ālemün sulṭānıyuz
Şāh Ḥasanü’l-‘Askerī şāhib-livānuñ ‘aşkına

VI/1 ‘ilm-i Ḥudā’yuz: esrār-ı Ḥaḫḫ’uz M

VI/3 ṭālib: şāhid M

VI/5 bāde şun sākī: bir qadeh şun sākīyā M

VII/4: Sākīyā mey şun bizüz cümle ḥaḫīkatde emel M, Sākīyā mey şun bize cümle ḥaḫīkatdūr ehel M

VIII/1 ‘arşuñ menba‘ıyuz sırr-ı Qur’ān: Qur’ān bizde bilgil sırr-ı ‘irfān M

VIII/4 bir qadeh şun sākīyā şimdi deverān: sākīyā mey şun bize kim şimdi devrān M

IX/4 bir qadeh şun sākīyā biz: sākīyā mey şun bize kim M, sākīyā mey şun bu dem kim M

X

Nüh-felek ‘arz u semāda her taraf seyrān bizüm
Evvel ü āhır bu ‘ālem nām ile nişān bizüm
Cümleten bu kā’ināta hüküm ile fermān bizüm
Bir kadeh şun sāḳiyā [kim] dem bizüm devrān bizüm
Şāh Muhammed Mehdī-i şāhib-zamānuñ ‘aşḳına

XI

Bizdedür miftāḥ-ı ḡaybī bizden olur feth-i bāb
Dem-be-dem kesb-i zıyāyı bizden alır āftāb
Kılmışuz levḥe nazar hem bizdedür *ümmü’l-kitāb*
Mest-i ‘aşḳuz isterüz la‘l-i leb-i cām-ı şarāb
Sāḳī mey şun Zü’l-celāl-i kibriyā’nuñ ‘aşḳına

XII

Rūḥi’yüz her nesnenüñ aşı bizüz hem şeş cihāt
Tā ezelden hem biz olduk cümle zerrāta ze[v]āt
Ol Ḥabīb’üñ mu‘ciziyle kılmışuz eşkālī māt
A‘zam-ı esmā bizüz kim bizden olur nūr-ı zāt
Cānımız olsun fedā Āl-i ‘Abā’nuñ ‘aşḳına

IX/5 şāhib: tāt M

X/1 semāda: semāvat M; seyrān: devrān M

X/4 bir kadeh şun sāḳiyā kim bu : M

XI/1 ḡaybī: ‘ālem M

XI/4 isterüz la‘l-i leb-i: biz getür devr eylesün: biz getürdün devr ile M

XI/5 Zü’l-celāl-i kibriyā’nuñ: bize Zü’l-kibriyā’nuñ M

XII/1 Rūḥiyüz: Rūḥiyā M

XII/3: Ol a‘zam esmā bizüz bizden görünür nūr-ı zāt M

XII/5: Bir kadeh şun sāḳiyā bu demde vir āb-ı ḡayāt M

fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn

- 1 Ehl-i imān işlerin şu demde inkār itdiler
Çün Nesīmī'yi Haleb şehrinde ber-dār itdiler
- 2 Kādılar fetvā virüp hem Hakk'a bātıl didiler
Küfr idüp imāna gelmez gelmege 'ār itdiler
- 3 Seyyid'e cevri itdiler zulm ile Hakk'ı başdılar
Ahsen-i taqvīm'e gör ki nice inkār itdiler
- 4 Hakk baña emri itdi söyle diyü ben de söyledüm
Sözlerüm destān idüp 'ālemde tekrār itdiler
- 5 Şoydılar çıkardılar çün kim tenümün tonını
Şağ iken ben 'āşığı gör nice bīmār itdiler
- 6 Bileyüp bıcaqlarını kıydılar bu cānuma
Yas tutup gökde melekler cümlesi zār itdiler

* KN 80, ND-HA 376.

1a işlerin şu : sırrına ol M, işlerün şol KN, ısları ol ND-HA

1b Nesīmī'yi: Hüseyin'i KN

2a kādılar: müftüler KN; virüp hem: virüben KN, ND-HA; hem Hakk'a: Hakk söze M; Hakk'a: Hakk'ı: KN; didiler: itdiler KN

2b idüp: olup KN

3a Seyyid'e: öyle kim KN; itdiler: eyleyüp M, KN, ND-HA

4a emri itdi söyle diyü ben de: emreyledi söyle deyuben KN, söyle diyü emri itdi hem de ND-HA; deyü: didi M

4b sözlerüm: sözümü ND-HA

5a şoydılar: yüzdiler ND-HA; çün kim tenimün tonını: tenimden çün derimi KN, çün kim Nesīmī'nün tenin ND-HA; 5a: Yardılar hançerler ile önimi hem derimi M

5b: Yas idüp gökde melekler cümlesi zār itdiler KN, ND-HA; 'āşığı: miskini M, ND-HA

6a: Bileyüben bıcaqların çünkü kıydılar canıma KN, Bileyüp bıcaqların çün kıydılar bu tenüme ND-HA; bu cānuma: çün tenüme M

6b yas: baş M; tutup: idüp KN, ND-HA

- 7 Ey **Nesîmî** vâşıl olduñ hâlik-ı sübhâna sen
Cennetü'l-me'vâ'yı bulduñ yeri gülzâr itdiler

87*

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Yâr beni qatl eylese qatlüm helâldür kime ne
Ben bilürem ne çekerem âh u zârum kime ne
- 2 Ehl-i diller meclisinde didiler kim mey harâm
Harâm olsun ben içerem sür kadehi kime ne
- 3 Şöfâler secde kırlar mescidüñ mihrâbına
Benüm ol dost eşigümdür secdegâhum kime ne
- 4 Ne bilürem tamu nedür ya girem uçmağa ben
Çün beni Hudâ'm yaratdı küfr ü imân kime ne
- 5 **Nesîmî**'nüñ sözine çünkim haşâdur didiler
Benüm ancak şol kadardur ıstılâhum kime ne

7a sübhâna: rahmâna M, KN, ND-HA

7b Cennetü'l-me'vâ'yı bulduñ yeri: Cennetü'l-me'vâ bulup yirüñi ND-HA

* KN 49-50. Gazel KN'de 4 beyittir; M'nin 4. beyti KN'de bulunmamaktadır. Hüseyin Ayan "Kul Nesîmî'ye Ait Olduğu Sanılan Şiirler" adlı makalesinde bu şiirin Seyyid Nesîmî'ye ait olabileceğini ifade etmektedir: Hüseyin Ayan, "Kul Nesîmî'ye Ait Olduğu Sanılan Şiirler", s. 31.

1a qatlüm: kanım KN

1b ne çekerüm âh u zârum: çekdiğim âh ile zârım KN

2a ehl-i diller meclisinde: müddeiler arasında KN

2b: Sâki-i dîlcü elinden ben içerim kime ne KN

3a şöfâler secde kırlar: ham sofular secde kılar KN

3b ol dost eşigümdür: ancak yâr eşigi KN; eşigümdür: eşigidür M

4a tamu nedür: tamulıyam M

5a Nesîmî'nüñ sözine: ey Nesîmî sözlerin KN; çünkim: kim çok M

5b şol: bu KN

88*

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Göñül şād ol melül olma cihānuñ yoğı varından
Dağı hoş gör çün 'ākilsin ne haşıl intizārından
- 2 Bilürsün eski köpridür bu dehr-i dünyey gāfil
Nice şehirler gedālarla gelüp geçdi kenārından
- 3 Ne var yerde ne göklerde nihāndur örtülü Hāk'dan
Çü bilürsün ki vāqı' dūr 'ayān āşkārından
- 4 Hākīkat 'ilminüñ bahrin ne bilsün her tahāretsüz
Ki Cibrīl-i emīn uçmaz bu deryānın kenārından
- 5 Nesīmī'nüñ sözün ey cān işit gel cān kulağıyla
Ki Hāk sırrın 'ayān eyler 'Alī'nüñ Zülfiķār'ından

[39b]

89*

Der-Medh-i Hāzret-i Şāh-ı Merdān 'Alī 'Aleyhi's-selām

mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

- 1 Elā ey sā'il-i evşāf-ı Hayder
Hevādār-ı Nebī 'amm-i Peyamber¹⁰³

* KN 69. Şiir M'de 5, KN'de 6 beyittir. KN'nin 3. beyti M'de bulunmamaktadır. KN'de beyit sıralaması, 1-2-F-4-3-5 şeklindedir.

1b dağı: demi M, KN; intizārından: āş kārından M

2a eski: iki KN; dehr-i dünya ey gāfil: dünya bahri ey ākıl KN; dehr: dār M

2b şehirler gedālarla gelüp geçdi: şāh-ı gedā anuñ konup göçmüş M, şāh u gedālar geldi geçti hep KN

3a: Ne vardır yerde gökde cümlesi örtülüdür Hāk'dan KN; var yerde ne göklerde: vardır yerde vü gökde M; nihāndur: 'ayān u M

3b: Bilürsen kim zühur etdi Hüdā'nın "Kün" hitābından KN; 'ayān: nihān M

4a 'ilminüñ bahrin: bahrinüñ 'ilmüñ M

5a ey cān: ey dil KN

* CD 182-194. Şiir M'de 78, CD'de 79 beyittir. M'nin 40 ve 50. beyitleri CD'de, CD'nin 20, 28 ve 62. beyitleri M'de bulunmamaktadır.

- 2 Eger benden haber almağ dilerseñ
‘ Alī’nüñ baħrine Ƨalmağ dilerseñ
- 3 ‘ Alī nurından oldı zāhir eşyā
Zemīn ü āsmān pinhān u peydā
- 4 ‘ Alī’dür gülşen-i taħķīķa bülbul
‘ Alī’dür ma‘ rifet bāğına sünbul
- 5 ‘ Alī’dür mazħar-ı zātı Ĥudā’nuñ
‘ Alī’dür nūr-ı ‘ aynı Muşţafā’nun
- 6 ‘ Alī’dür pertev-i nūr-ı İlāhī
‘ Alī’dür ins ü cinnüñ pādişāhı
- 7 ‘ Alī’dür Şāh-ı Merdān-ı mürüvvet
‘ Alī’dür mīr-i meydān-ı fütüvvet
- 8 ‘ Alī’dür cism ü cānı enbiyānuñ
‘ Alī’dür mihribānı evliyānuñ
- 9 ‘ Alī’dür ‘ arş u kürsī levħ [ü] ħāme
‘ Alī’dür reķķ-i menşūr ile nāme
- 10 ‘ Alī’dür server-i evlād-ı ħātem
‘ Alī’dür reh-ber-i Ĥavvā vü Ādem
- 11 ‘ Alī’dür mīr-i meydān-ı kıyāmet
‘ Alī’dür şāh-ı sulţān-ı şefā‘ at

¹⁰³ Metinde yer alan “Peyğamber” ifadesi vezin gereğı “Peyamber” olarak yazılmıştır.

3a zāhir: cümle M

7b mīr-i meydān: Şīr-i Yezdān M

- 12 ‘ Alī’dür maḥrem-i esrār-ı Bārī
‘ Alī’dür Muṣṭafā’nuñ yār-ı ğārı
- 13 ‘ Alī’dür Ḥaḳ imāmı *kūn fekān*’uñ
‘ Alī’dür mebdē’-i kevn ü mekānı
- 14 ‘ Alī’dür nev-bahār-ı bāğ-ı cennet
‘ Alī’dür mīve-i bostān-ı raḥmet
- 15 ‘ Alī’dür Zülfiḳār’uñ yār-ı ğārı
‘ Alī’dür Döldül’uñ çāpañ süvārı
- 16 ‘ Alī’dür *kūnt ü kenz*’uñ ibtidāsı
‘ Alī’dür ol ki yoğdur intihāsı
- 17 ‘ Alī’dür ol ki ḳā’imdür irilmez
‘ Alī’dür ol ki ten ansuz dirilmez
- 18 ‘ Alī’dür ol ki dā’imdür vücūdı
‘ Alī’dür ol ki eylerler sücūdı
- 19 ‘ Alī’dür *innemā*’nuñ tācdārı
‘ Alī’dür *hel etā*’nuñ şeh-süvārı
- [40a] 20 ‘ Alī’dür ḳāfu’l-Ḳur’ān ‘ Alī’dür
‘ Alī’dür cāmi’-i Furḳān ‘ Alī’dür
- 21 ‘ Alī’dür *lev keşef*’sırrın ḳılan fāş
‘ Alī’dür şüret-i her naḳşa naḳḳāş

12b yār-ı ğārı: yād-gārı M, pāy-dārı M, rāz-dārı M

15b çāpañ: çābük CD

- 22 ‘Alī’dür dürr-i deryā-yı ʔarīkat
‘Alī’dür reh-ber-i rāh-ı ḥaḳīkat
- 23 ‘Alī’dür sırr-ı *ev ednā*’ya mahrem
‘Alī’dür a‘ ʔam u a‘ lā vü ekrem
- 24 ‘Alī’dür sūseni ‘arş-ı ‘azīmüñ
‘Alī’dür ḥūr-ı *cennāt-ı na‘īm*’üñ
- 25 ‘Alī’dür *laḥmüke laḥmi* vü demi
‘Alī’dür Muştafa’nuñ ibn-i ‘ammi
- 26 ‘Alī’dür kāşifi her müşkilātuñ
‘Alī’dür Hıẓr’ı hem āb-ı ḥayātuñ
- 27 ‘Alī’dür gevher-i baḥr-i me‘ānī
‘Alī’dür her kişinüñ tende cānı
- 28 ‘Alī’dür şāh-ı sulṭān-ı şerī‘at
‘Alī’dür mīr-i mīrān-ı ʔarīkat
- 29 ‘Alī’dür ‘ilminüñ *bābı Nebī’nüñ*
‘Alī’dür müftisi hem yevm-i dīnüñ
- 30 ‘Alī’dür ‘*alleme’l-esmā*’da māhir
‘Alī’dür nūr-ı bāṭın nūr-ı ẓāhir
- 31 ‘Alī’dür bā’-ı *bismillāh*’a nokṭa
‘Alī’dür ḥarf-i *ḥablullāh*’a ‘uḳde

26b Hıẓr’ı hem: menba‘ı M

28b mīrān-ı ʔarīkat: meydān-ı ḥaḳīkat CD

30b nūr-ı bāṭın nūr-ı ẓāhir: *mīn ledün* ‘ilminde bāhir M

- 32 ‘ Alī’dür hem ħurūf-ı lā-yezālī
‘ Alī’dür Muştafâ’nuñ perr ü bālī
- 33 ‘ Alī’dür hem kelām-ı nātık-ı Hāk
‘ Alī’dür mālīkū’l-mülk añla muṭlaḳ
- 34 ‘ Alī’dür ibtidāsı ism-i zātuñ
‘ Alī’dür intihāsı her şıfātuñ
- 35 ‘ Alī’dür maḥremi ānestü nār’uñ
‘ Alī’dür bülbülü her nev-bahāruñ
- 36 ‘ Alī’dür ħall iden her müşkilātı
‘ Alī’dür gösteren bunca şıfātı
- 37 ‘ Alī’dür ol ki yoḳdur zıddı anuñ
‘ Alī’dür ol ki yoḳdur niddi anuñ
- 38 ‘ Alī’dür nūr-ı arzeyn ü semāvāt
‘ Alī’dür mazḥar-ı keşf ü kerāmāt
- 39 ‘ Alī’dür menşe’-i nūr-ı Muḥammed
‘ Alī’dür maḥzen-i esmāya sermed
- [40b] 40 ‘ Alī’dür Şāh-ı Merdān-ı tarīḳat
‘ Alī’dür Şīr-i Yezdān-ı ḫaḳīḳat
- 41 ‘ Alī’dür maḥzen-i cūd u seḫāvet
‘ Alī’dür menba‘ -ı luṭf u şecā‘ at

38a nūr-ı arzeyn ü semāvāt: Allāh nūru’s-semāvāt M

39b esmāya: esrār-ı CD

41a maḥzen: ma‘ den M

41b şecā‘ at: kerāmet M

- 42 ‘Alī’dür *min ledün* ilminde kāmīl
‘Alī’dür eyleyen maḫṣūd[1] ḥāşıl
- 43 ‘Alī’dür ins ile cinnüñ imāmı
‘Alī’dür Ahmed’üñ ḳā’im makāmı
- 44 ‘Alī’dür nūr-ı bürhān sırr-ı Ḳur’ān
‘Alī’dür Şīr-i Yezdān mīr-i meydān
- 45 ‘Alī’dür cümleden efḍal cihānda
‘Alī’dür cümleden ekmel beyānda
- 46 ‘Alī’dür *ḳul keḫā* nuñ kāmurānı
‘Alī’dür cümleñ şāḫib-ḳıranı
- 47 ‘Alī’dür *Ḳul hüvellāh*’dan ‘ibāret
‘Alī’dür bī-şerīk-i bī-vezāret
- 48 ‘Alī’dür fā’ il-i muṭlaḳ cihānda
‘Alī’dür söylenen her bir zebānda
- 49 ‘Alī’dür ‘ālim-i ‘allām-ı ḫikmet
‘Alī’dür ḳādir ü ḳahhār [u] ḳudret
- 50 ‘Alī’dür ḳātil-i ‘Anter ‘Alī’dür
‘Alī’dür mālīk-i esrār ‘Alī’dür
- 51 ‘Alī’dür cān virüp baş yitüren
‘Alī’dür küfür ortadan götüren

42a *min ledün*: lev keşif CD; ilminde: ilmīne CD

44b meydān: mīrān M

48b söylenen: söyleyen M

51a cān virüp baş yitüren: ‘Anter’üñ başın getüren CD

51b küfür ortadan: kāfiri andan CD

- 52 ‘Alī’dür Aḥmed’üñ yār [u] vezīri
‘Alī’dür her mu‘inüñ dest-gīri
- 53 ‘Alī’dür her velīnün reh-nümāsı
‘Alī’dür her nebīnüñ pīşvāsı
- 54 ‘Alī’dür Mūsī-i Tūr u münācāt
‘Alī’dür ḳāḍī-i her dürlü ḥācāt
- 55 ‘Alī’dür bülbülün vird-i zebānı
‘Alī’dür bāğ-ı cennet gül-sitānı
- 56 ‘Alī’dür sırr-ı tevḥīd-i *ene’l-Ḥaḳ*
‘Alī’dür zāt-ı pāk-i Ḥaḳḳ-ı muṭlaḳ
- 57 ‘Alī’dür nāfiḥ-ı rūḥu’l-iżāfī
‘Alī’dür murğ-ı ‘Anḳā kūh-ı Ḳāfī
- 58 ‘Alī’dür evliyānuñ şem‘-i cem‘i
‘Alī’dür enbiyānuñ cem‘-i cem‘i
- [41a] 59 ‘Alī’dür tāc-ı devlet evliyāya
‘Alī’dür ‘ayn-ı raḥmet enbiyāya
- 60 ‘Alī’dür la‘li ḥaḳ iden ḥacerden
‘Alī’dür mīveler viren şecerden
- 61 ‘Alī’dür ḳāmi‘-i ḳal‘ā-i Ḥayber
‘Alī’dür ḥāce-i sulṭān-ı Ḳanber

55a bülbülün vird-i zebānı: bülbül-i vird-i zübānı CD

59b ‘ayn: nūr M

61a ḳal‘ā: erkān CD

61b sulṭān: selmān M

- 62 ‘Alī’dür hūkm iden bil kim Yemen’de
‘Alī’dür şāh cümle encümende
- 63 ‘Alī’dür mazhar-ı sırr-ı haḳāyık
‘Alī’dür muḥbir-i ‘ilm-i deḳāyık
- 64 ‘Alī’dür ibtidāsı ibtidānuñ
‘Alī’dür intihāsı intihānuñ
- 65 ‘Alī’dür ‘ilme ‘āmil ḫilme ḫāmil
‘Alī’dür ḡāzī-i şehir-i Selāsıl
- 66 ‘Alī’dür ol ki tā‘at içre ḫātem
Virüpdür sâ‘ile *vallāhü a‘lem*
- 67 ‘Alī’dür kim kesilmiş elleri ol
Bütün kıldı yitürken söyle ma‘zül
- 68 Be-ḫaḳḳ-ı Faṭıma Şeppīr ü Şüpper
Ki bunlardur Ḥaḳ evlād-ı Peyamber
- 69 Be-ḫaḳḳ-ı ‘Ābidīn ol Şāh-ı ‘ālem
Be-ḫaḳḳ-ı Bāḳır ol sulṭān-ı a‘zam
- 70 Be-ḫaḳḳ-ı Ca‘fer-i Şādık ki ‘ārif
Anuñ yolında kesb itdi ma‘ārif
- 71 Be-ḫaḳḳ-ı merḳad-ı Mūsī-i Kāzım
Kim oldur ḫarf-i *ḫablullāh*’a nāzım

62a hūkm iden bil kim: Naḥl’e hūkm iden M

62b şāh cümle: pehlivān her M

64a ibtidānuñ: intihānuñ M

64b intihānuñ: ibtidānuñ M

70b yolında kesb itdi: ‘ilmi ile buldı M.

- 72 Be-ḥaḳḳ-ı Şāh Rızā imām-ı a‘zam
Ki *indellāh* olmuşdur mükerrem
- 73 Be-ḥaḳḳ-ı ān Taḳī-i kân-ı taḳvā
Ki dīnūñ Ahmed’ün ḳıldı müheyyā
- 74 Be-ḥaḳḳ-ı ān Naḳī-i nūr-ı Yezdān
K’anuñdur ins ü cinn emrine fermān
- 75 Be-ḥaḳḳ-ı ‘Askerī kim aña ‘asker
Melā’ik oldılar cümle ser-ā-ser
- 76 Be-ḥaḳḳ-ı Mehdī-i mīr-i mu‘allā
‘Alī’nün sırrıdur ol Şāh-ı a‘lā
- 77 İlāhī Ca‘ferī’yi ḥazretüñden
Irāğ itme ayırma raḥmetüñden
- 78 Ki senüñ bir kemine kemterüñdür
Gulām-ı ḥānedān-ı Ḥayder’üñdür

[41b]

90*

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Hilḳatinden ‘ālemüñ maḥbüb-ı Raḥmān’dur ğaraż
Evliyālar serveri hem Şāh-ı Merdān’dur ğaraż
- 2 Hem Ḥadice Faṭıma dahi Ḥasan ile Ḥüseyn
Şāh-ı Zeyne’l-‘Ābidīn ol nūr-ı Yezdān’dur ğaraż

76b ol şāh-ı a‘lā: k’oldı peydā M

* KN 56. KN’de şiirin redifi “-dur Alī”dir.

1a Hilḳatinden: Ḥaḳ ḳatında KN; maḥbüb-ı: maḥbūbu KN

2a hem Ḥasan’dur hem Ḥüseyn: dahi Ḥasan ile Ḥüseyn KN

- 3 Hem Muḥammed Bākır u Ca‘fer imām-ı mü‘minin
Mūsî-i Kāzım yakını Şāh Ḥorāsān’dur ġaraz
- 4 Hem Taķī vü bā-Naķī sulṭān Ḥasan’dur ‘Askerî
Mehdî-i şāhib-zamān ol sırr-ı sübhāndur ġaraz
- 5 Ey **Nesîmî** *men* ‘aref sırrın bilendür âdemî
Âdemîlûk şûretinden ‘ilm-i ‘irfāndur ġaraz

91*

mefâ‘ilün mefâ‘ilün fe‘ülün

- 1 Ezelden pîr-i ‘aşķuñ perveriyüz
Ṭarîķ-ı ehl-i fażluñ reh-beriyüz
- 2 Didi çün Muşṭafā *el-fāķru fāķri*
Ḥaķîķat ḥānedān ferzendleriyüz
- 3 ‘Alî’dür tevḥîd içre ‘ayn-ı ‘âlem
Bi-ḥamdillāh velāyet mazḥariyuz
- 4 Ḥasan’dur mîrimüz meydān içinde
Ḥüseyn-i Kerbelā’nuñ çākeriyüz
- 5 ‘Alî Zeyne’l-‘Abānuñ başı içün
Ki yol içre Muḥammed Bākırîyüz

3b yakını Şāh: Taķī Şāh-ı KN

4a sulṭān Ḥasan’dur: sulṭān-ı ‘Alî’dür KN

5b: Âdem’ün şûretinde ḥarf-i Ḳur’an’dur ‘Alî KN

* KN 93.

Hüseyn Ayan “Kul Nesîmî’ye Ait Olduğu Sanılan Şiirler” adlı makalesinde bu şiirin Seyyid Nesîmî’ye ait olabileceğini ifade etmektedir: Hüseyn Ayan, “Kul Nesîmî’ye Ait Olduğu Sanılan Şiirler”, s. 31.

1a perveriyüz: serveriyüz KN

5a başı: yası M

- 6 Eger münkir şorarsa söyle ey dil
Ki mezheb içre bizler Ca' ferîyüz
- 7 İmām Kāzım ' Alī Mūsī Rızā'nuñ
Buların cem' inüñ hāk-i deriyüz
- 8 Taķī vü bā-Naķī hem Şāh-ı ' Asker
Dem-i Mehdī velāyet leşkeriyüz
- 9 Kālenderüz hemān dīdāra müştāk
Cihānuñ ķil ü ķālinden berîyüz
- 10 Nesîmî'yem Mevālī Āl-i Hāydar
' Alī'nüñ Kanber'inüñ kanberiyüz

92*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Sensin evvel mazhar-ı zāt yā Muḥammed Muştafā
Sensin evvel şāh velāyet yā ' Aliyyü'l-Murtażā
- 2 Ol Ḥasan Ḥulķ-ı Rızā'dur server-i leşker-güşā
Hem Ḥüseyn-i Kerbelā'dur nūr-ı ayn-ı Muştafā

6a eger: ve ger KN

6b ki mezheb içre bizler: kemāl-i şıdk ile Ḥaķ M

7b hāk-i deriyüz: çākeriyüz KN

9a kalendarüz: kalender-veş KN; müştāk: karşu KN

* Şiir, ND-HA, KN ve Seyyid Nesîmî Dîvânı'nın yurt dışı neşirlerinde bulunmamakla beraber Filiz Kalyon ve Orhan Kaplan/Mehmet Kılıç'ın makalelerinde mevcuttur:

Filiz Kalyon, "Nesîmî'nin Divanında ve Diğer Kaynaklarda Rastlanmayan Şiirleri", *Turkish Studies*, Volume 10/16, 2015, ss. 793-794.

Orhan Kaplan ve Mehmet Kılıç, "Bir Şiir Mecmuasında Yer Alan Daha Önce Yayınlanmamış Nesîmî Mahlaslı Şiirler", *TÜRK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, y. 8, S. 22, ss. 60-61.

Mezkûr iki neşir ve mecmuadaki şiir metni arasında büyük farklılıklar bulunmasından dolayı şiirin Kul Nesîmî'ye ait olabileceği düşünülmektedir.

- [42a] 3 Şāh Zeyne'l-Ābidīn'dür mazhar-ı sırr-ı 'Alī
Hem Muḥammed Bākır oldı ehl-i fakra pīşvā
- 4 Ca'fer-i Şādık olupdur pīşvā-yı evliyā
Mūsā-i Kāzım ḥaḳīḳat dīn yolında reh-nümā
- 5 Şāh-ı Ḥorāsān'dur [Rızā] velāyet ma' deni
Hem Taḳī vü bā Naḳī'dür kıblegāh-ı evliyā
- 6 Ol Ḥasanü'l-'Askerīdür kıble-i imānımız
Mehdī-i şāhib-zamānsın yā 'Aliyyü'l-Murtażā
- 7 Çün Nesīmī'dür ḥaḳīḳat bende-i luṭf-ı Ḥudā
Dest-gīr-i Şāh-ı Merdān evliyā vü enbiyā

93*

me'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

I

'Ālem yüzine şaldı ziyā āl-i Muḥammed
Ḥayvān ne bilür dānā bilür ḥāl-i Muḥammed
Seyfin şakıdup geldi yine āl-i Muḥammed
Tā şallü 'alā seyyidīnā āl-i Muḥammed

* KN 91. Şiir, KN'de muhammes nazım şeklindedir ve 5. mısrayı "Sad sallı alâ mürşidīnā şāh-ı velāyet" oluşturmaktadır. Şiirde aruz bakımından kusurlar bulunmaktadır.

Hüseyin Ayan "Kul Nesīmī'ye Ait Olduğu Sanılan Şiirler" adlı makalesinde bu şiirin Seyyid Nesīmī'ye ait olabileceğini ifade etmekte ve şiirin dīvān nüshalarında murabba şeklinde olduğunu belirtmektedir: Hüseyin Ayan, "Kul Nesīmī'ye Ait Olduğu Sanılan Şiirler", s. 30.

I/2 ḥāl: āl M; I/2: Dil kişverine verdi şafā āl-i Muḥammed KN

I/3: Ġāfil ne bilür ehl bilür āl-i Muḥammed KN

II

Kemter kuluyam ben ‘Alī’ nūñ Şāh-ı keremdür
Hasan başumuñ tacı Hüseyin gözümde nemdür
İmām Zeyne’l-‘ Abā vü Bākır mihr-i haremür
Tā *şallü ‘alā seyyidinā āl-i Muḥammed*

III

Gelmedi ‘āleme Ca‘fer gibi bir ‘irfān
Olmaya Kāzım gibi bir ulu sulṭān
Güneş yüzini görse didi Şāh-ı Ḥorāsān
Tā *şallü ‘alā seyyidinā āl-i Muḥammed*

IV

Şāh Taķī gözlerüme nūr-ı ziyādur
‘Alī vü bā-Naķī’ nūñ sāyesi zıll-i hümādur
Hasanü’l-‘ Askerī derde devādur
Tā *şallü ‘alā seyyidinā āl-i Muḥammed*

V

Mehdī zuhūr ide ‘āleme kalmaya perde
Yezīdī olan geçse gerek tīg-i serde
Nesīmī Şāh’uñ medḥin okur şām u seḥerde
Tā *şallü ‘alā seyyidinā āl-i Muḥammed*

II/2 gözümde: dîdemde KN

III/1 gelmedi ‘āleme: ‘ālem yüzine gelmeye M

III/2 olmaya Kāzım gibi bir ulu : Kāzım gibi olmaya bir daḥi M

IV/2: Şāh Naķī sāyesi ol murğ-ı hümādur M

IV/3: Şāh ‘ Askerī bil derdlere ‘ayn-ı şifādur M

V/1: Çün Mehdī zuhūr ola ‘ayān kalmaya perde M

V/2: Ḥāricī olan geçse gerek tīg dü serde M

- 1 Yā ' Alī esrār-ı faẓl-ı Kibriyā'sın yā ' Alī
Yā ' Alī *bāb-ı 'ulūm-ı Muştafā'sın* yā ' Alī
- 2 Yā ' Alī manşūş-ı zāt-ı lem-yezelsin şübhesüz
Ol sebep şāh-ı serīr-i *entümā'sın* yā ' Alī
- [42b] 3 Yā ' Alī [sen] mazharısın enbiyānuñ mā-sebağ
Hem mu'ahhar reh-nümā-yı evliyāsın yā ' Alī
- 4 Yā ' Alī olduñ Ḥabībullāh ile zāhir velī
Hādī-rāh-ı cemī' -i enbiyāsın yā ' Alī
- 5 Yā ' Alī sensin vaşiyy-i Aḥmed-i ḥatm-i Resūl
Hem veliyy-i vālī-zāt-ı Ḥudā'sın yā ' Alī
- 6 Yā ' Alī senden açıldı bāb-ı ilm-i *min ledün*
Nokta-i bā'-ı beyān-ı *kul kefā'sın* yā ' Alī
- 7 Yā ' Alī her dem-be-dem zāhir velāyetüñ senüñ
Şüret-i ādemde bir kudret-nümāsın yā ' Alī
- 8 Yā ' Alī hep iktidā eyler saña nev'-i beşer
Rüz-ı evvelden imām u muḳtedāsın yā ' Alī
- 9 Yā ' Alī çün *Lā fetā illā 'Alī* şānuñdadur
Yok nazīrüñ mişl [ü] bī-hemtā fetāsın yā ' Alī

* ARD 62-63.

2a manşūş: memsūs M, ARD

2b intimā: inne mā M, ARD

- 10 Yā ‘Alī sensin olan *esmā-i külli* Âdem’e
Çün kelām-ı nāṭık-ı **Fazl-ı** Hudā’sın yā ‘Alī
- 11 Yā ‘Alī kevşer kelām-ı bî-mişālūñ vaşfidur
Ehl-i haşre sāḳî-i rūz u cezāsın yā ‘Alī
- 12 Yā ‘Alī sensin viren Selmān’a bir gül-destesin
Ya‘nî sırrullāh Şîr-i Kibriyā’sın yā ‘Alī
- 13 Yā ‘Alī a‘dālara sensin viren ḳahr u ğazab
‘Āşık u şādıḳlara mihr ü vefāsın yā ‘Alī
- 14 Yā ‘Alī sensin Ḥasan Ḥulḳ-ı Rızā-yı zehr-nūş
Hem Ḥüseyn-i teşne şeh-i Kerbelā’sın yā ‘Alī
- 15 Yā ‘Alī sensin feşāḥat kânı Zeyne’l-‘Ābidîn
Hem Muḥammed Bâḳır u nūr u hüdāsın yā ‘Alī
- 16 Yā ‘Alī sensin İmām-ı Ca‘fer-i Şādık ‘ayān
Mūsî-i Kāzım meh-i burc-ı ziyāsın yā ‘Alī
- 17 Yā ‘Alī mu‘ciz-nümā-yı mülk-i İran’sın yakîn
Ya‘nî kim Şeh-i ‘Alī Mūsā Rızā’sın yā ‘Alī
- 18 Yā ‘Alī zātuñ zuhûrıdur Taḳî vü hem Naḳî
Hem Ḥasan[ü’l-] ‘Askerî şāḥib-livāsın yā ‘Alī
- 19 Yā ‘Alī sensin İmām-ı Mehdî-i şāḥib-zamān
İns ü cinne hādî-i rāh-ı beḳāsın yā ‘Alī
- 20 Yā ‘Alī on bir imāmuñ ḥürmetiyçün kıl meded
Kān-ı iḥsān u ‘aṭā luṭf-ı seḳāsın yā ‘Alī¹⁰⁴

¹⁰⁴ ARD’de 20b ve 21b yer deġiştirmiş hâldedir.

- 21 Yā ‘Alī sensin viren her nā-murāduñ maqşadın
Her ġarīb ü bī-kese bāb-ı recāsın yā ‘Alī
- 22 Yā ‘Alī koma mezelletde bu ‘Arşī bendeyi
Müstecāb eyle du‘āsın zü’l-‘aţāsın yā ‘Alī
- [43a] 23 Yā ‘Alī qalmışlara sensin olan feryād-res
‘Āciz ü üftādeye müşkil-ġüşāsın yā ‘Alī

95*

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Sāḳiyā bir cur‘a şun ehl-i şafānuñ ‘aşḳına
Sāḳī-i kevşer ‘Aliyyü’l-Murtażā’nuñ ‘aşḳına
- 2 Şāhımuñ ‘aşḳıdur ol gönümde sevdigüm ezel
Kün fekān’dan gelmişüz Āl-i ‘Abā’nuñ ‘aşḳına
- 3 Lāle öz başını yarmış çün Hüseyñiler gibi
Ḳana boyanmış şehīd-i Kerbelā’nuñ ‘aşḳına
- 4 Kerbelā’da çok belālar itdiler Şāh oġlına
Sen daḡı oynat başını ol belānuñ ‘aşḳına
- 5 Oḳugıl la‘net hemīşe ol la‘in-i müşrike
Bir içim şu virmedi ḳādir Hudā’nuñ ‘aşḳına

22a bendeyi: bendeñi ARD

* KN 46, ND-HA 669. Şiir M/ND-HA’da 9, KN’de 7 beyittir; M/ND-HA’nın 4 ve 5. beyitleri KN’de bulunmamaktadır.

1a ehl: cām M, KN

2a: Şāhımın ‘aşḳı durur gönüm içinde der-ezel ND-HA, Şāhımın şāhıdur gönümdeki hep Ehl-i Beyt KN: Şāhımuñ şāhı durur gönümde ḡubb-ı Ehl-i Beyt M

3a öz başını yarmış çün: öz başını yarmıştır M, ND-HA; başına elif çekmiş M, KN

4a itdiler Şāh oġlına: geçdi ol şehzādeye ND-HA

5b ḳādir: āḡir ND-HA

- 6 Hâdimü'l-faḫr oldı Aḫmed ezdi engür şerbetüñ
Kırklar anı nüş kıldı Muştafâ'nuñ 'aşkına
- 7 *Lā fetā illā* 'Alī'nüñ ma' nasın fehmi eyleyen
Çağrışurlar kim 'Alī-i *hel etā* nuñ 'aşkına
- 8 Kim muḫibb-i ḫānedāna bende oldı şıdḳ ile
Oynadur ol başını şāḫ evliyānuñ 'aşkına
- 9 Ey Nesīmī sen de öldür ol Yezīd ü müşriki
Er degüldür kim ki çalmaz tīḡi anuñ 'aşkına

96*

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

I

Cemālūñ vaşfin ey dil-ber egerçi tende cān söyler
Lebūñ esrārını 'aşkuñ velikin rāygān söyler
Ki nuṭṭkuñ emr-i Ḥaḳ'dur *men* 'aref'sırrın 'ayān söyler
Eyā sen şanma kim senden bu güftārı dehān söyler
Veyā terkīb olan 'unşur yāḫūd laḫm-i zebān söyler

6a Aḫmed ezdi: ezdi Şāhum KN

6b anı nüş kıldı: nüş etti anı ND-HA; anı kıldılar nüş KN

7a ma' nasın: ḳadrini M

7b: Çağrışur ol kim 'Aliyyü'l-Murtezā'nun 'aşkına ND-HA, Zikrederler gece gündüz müctebānuñ 'aşkına KN

8a: Ḥānedān-ı Muştafā'ya şıdḳ ilen bel bağlayan M, KN

8b Oynadur ol başını şāḫ: Oynadı başını şāḫ-ı ND-HA; ol başını şāḫ: meydānda başuñ M, KN

9a sen de: seng ile ND-HA, seyfin ile KN; ü:-i ND-HA, KN

9b kim ki:ol ki M; anuñ: Şāhuñ M, ND-HA, KN; 9b: Tīḡ çalmaz er degil faẓl-ı Ḥudā'nuñ 'aşkına M

* HMD 131-134. Lütfi Alıcı, çalışmasında “Halilî-i Mar'aşî'nin Diğer Şiirleri” başlığı altında tezkire, mecmua ve cönklerde karşılaştığı Halilî mahlaslı bazı şiirlere de yer vermiştir. “Gazel-i Nakşî Tahmîs-i Halilî” başlıklı şiire de bu bölümde yer vermiş, şiirin Halilî-i Mar'aşî'ye ait olma ihtimalinin olduğunu söylemiştir. Halilî'nin tahmis ettiği gazel, 1655'te vefat eden Nakşî Akkirmânî Dîvânı'nda yer almaktadır (Atik 2003: 202). Halilî-i Mar'aşî ise 1589'da vefat etmiştir. Dolayısıyla Halilî-i Mar'aşî'nin Nakşî'nin gazelini tahmis etmesi çok düşük bir ihtimaldir. Şiir, Halilî mahlaslı başka bir şaire ait olmalıdır.

II

Yüzinden istivā sırrın bilenler ey ad-i bālā
Olardur mekteb-i irfān içinde ālem-i alā
Ne bilsün ders-i üsnüñden senüñ adı yāud monlā
Seni ol saa bildürmek murādın aşd idüp Mevlā
Anāşırdan geyüp bir on yüzüñden tercemān söyler

III

[43b]

Cemāl-i üsnüñi tezyīn idüp bu ıble-i tende
Kemāl-i ikmetüñ göstermek için şüret-i cānda
Yed-i udretle yazdı ism-i faluñ şekl-i insānda
Bir itdi cümle eşyāyı özin pinhān idüp anda
Görindi nice biñ yüzden velī kendi nihān söyler

IV

aıat ilmine *ümmü'l-kitāb* olduñ ise ersin
Göñül gözine şübhe perdesin çekdüñse kāfırsin
Eger şems-i cihān-ārā olursañ daı bī-fersin
Şular kim bilmedi nefsin aref'den almadı dersin
Degüldür a'a ārifler özin bilmez yalan söyler

V

Lebüñ cāmı *seāhüm* 'dür kelāmuñ sūre-i *Kevşer*
Kitāb-ı a durur vechüñ Teālā şānuhu ekber
Kimüñdür yazılan āyet kimüñdür ounan defter
Kimüñdür bunca cünbişler kimüñdür nu iden gevher
Özinden olmadın ārif ki senden özge kān söyler

III/2 ikmetün: udretin M

III/4 bir itdi: yaratdı HMD

VI

Zuhûr itdi kamu eşyâ hitâb-ı *kâf ile nûn* 'da
Nefâhtü fîhi min rûhî izâfî oldu cân sende
Yaradılmış ne kim varsa kamu oldu saña bende
Hayâl-i zıl yeter 'ibret görinen hayme-i tende
Degüldür nuṭṭı iden şûret derûnında tûran söyler

VII

Göñül gözini gâfletten açan 'âşıklar ey **Naḳşî**
Olardur Hâḳḳ'ı bâtıldan seçen 'âşıklar ey **Naḳşî**
Ḥalîlî gibi varından geçen 'âşıklar ey **Naḳşî**
Seḳâhüm rabbühüm hamrın içen 'âşıklar ey **Naḳşî**
İrer ma'şûḳına anlar mekândan lâ-mekân söyler

97*

Ġazel-i Vîrânî

müstef' ilün fe'ülün müstef' ilün fe'ülün

- 1 Ey ümmet-i Muḥammed yâri ol Âl-i Merdân
Ḥasan yolında cânı virgil bulasın îmân
- 2 Eyle dem-â-dem ey cân ehl-i ḥasûde la'net
La'net aña ki her kim oldu Ḥüseyn'e düşmân
- 3 Zeyne'l-'Azba vü Bâḳır hem Ca'fer'ün yolında
Dönerler sorarsañ dördür birisi Nu'mân

VI/3 varsa: vardır M

VI/4 zıl yeter 'ibret: zıll-ı 'ibretdür HMD

VI/5 şûret derûnında: şûrî derûnuñda HMD

* VİD 368-370. Şiirde vezin bakımından kusurlar bulunmaktadır.

1a yâri ol Âl-i Merdân: ol âl-i yâr-i merdân VİD

1b cânı: cân VİD; bulasın: bulasın sen VİD

2b kim: dem VİD

3a hem Ca'fer'ün: u hem Ca'fer VİD

- 4 Kāzım Rızā Taķī'dür mü 'minlerüñ imāmı
Gel bende-i ' Alī ol olma Yezīd ü Mervān
- [44a] 5 Şāh-ı ' Alī Naķī'dür nācīlerüñ ḥaķīķat
Sen Ḥaķķ'ı Ḥaķ'dan iste Ḥaķ'dur delīl ü bürhān
- 6 ' Askerī İmām-ı Mehdī geldi vü gitdi şad-bar
Görmez gözi ḥasūduñ hem bilmez anı nādān
- 7 Ey Mehdī'nüñ ğulāmı ol ' Askerī'ye bende
Tā ki Naķī'den irsüñ luṭf ile saña iḥsān
- 8 Mu'ciz-nümā Taķī'dür müşkil-ġüşā ' Alī'dür
Mūsī'r-Rızā elinde te'vīl-i cümle Qur'ān
- 9 Kāzım İmām-ı Ca'fer Bāķır İmām-ı ' Ābid
Uş dördi dōrt kitābuñ aslı bulardur ey cān
- 10 Şāh-ı şehīde irmek farz oldu mü'mināna
Tā kim bulalar anlar vech-i Ḥasan'da raḥmān
- 11 *Ḳālū belī*'de ' ālem Āl-i ' Alī'den izḥār
Oldı bilen bilüpdür yoķdur bu sözde noķşān
- 12 Ey ' āşıķ-ı Ḥudā bil Aḥmed ' Alī Muḥammed
Vallāhi ' Alī Aḥmed birlikde cümle yeksān
- 13 Virdi Ḥasan'a zehri ol Mu'āvī ḥāricī
Ḳatl eyledi Ḥüseyn'i Şimir Yezīd ü şeyṭān

6a ' Askerī: ' Alī VİD (Mecmuadaki kullanım vezin bakımından kusurludur.)

8a Taķī'dür: Naķī'dür VİD

9b aslı bulardur: bil aslı budur VİD

10b bulalar anlar: bular anda VİD

11b sözde: sırda VİD

- 14 Yetmiş iki pāre oldı Zeyne'l-^c Abā ḥaḳīḳat
Bāḳır'dan oḳu ^cilmi tā ki olasın ^cirfān
- 15 Gel şūfī Ca^c ferī ol şāfi olam dir iseñ
Sen Kāzım'ıñ yüzinde heft āyet oḳu Furkān¹⁰⁵
- 16 Sen derdüñe devāyı Mūsā Rızā'dan iste
Tā sen bulasın cehlüñ derdine ide dermān
- 17 Sultān Taḳī geldi her ^cilm-i hünermendden
Billāhi Naḳī⁷ dendür her āyin ü her erkān
- 18 Şāh ^cAskerī'den oldı Mehdī-i emānullāh
Ḳaşd itdi münāfıḳlar ol ḳıldı özin pinhān
- 19 Ey dil yine vaşf eyle evşāf-ı velāyetden
Ḥasan Ḥüseyn medḥüñ medḥ eyle yüri cāndan
- 20 Hem Zeyne'l-^c Abā Bāḳır Ca^c fer yolına cānuñ
Ger ^cāşık iseñ tarḥ it ḳurbān olagör ḳurbān
- 21 Kāzım'la Rızā mihrin cān u dile perk it kim
Her müşkilini bī-şekk tā kim idesin āsān

13b şeytān: Mervān VİD

14a pāre oldı: pāredür VİD (Mecmuadaki kullanım vezin bakımından kusurludur.)

14b olasın: bulasın VİD

¹⁰⁵ VİD'de 15 ve 16. beyitler yer deḡiştirmiş hāldedir.

16a sen: pes M

16b sen: ki VİD ; ide:düzce VİD

17b her: hem VİD

19a evşāf: ol Şāh VİD

19b Ḥüseyn: Ḥüseynin VİD; cāndan: handān VİD

20b tarḥ: terk VİD

21a it kim: eyle VİD

21b bī-şekk: başın VİD

- 22 Ol Şāh Taḳī sırrı ey şūfī Naḳī oldı
Hem Ḥasan ‘ Askerī’nün her şey emrine fermān
- 23 Mehdī-i hidāyetdür ol şāh-ı velāyetdür
Bu künbed-i ḥaḍrāyı perkāle çeken sultān
- [44b] 24 Ben bende-i evlādem dört ḥarf ile icādem
Dört ḥarfe üçer nokṭa faẓl eyledi çün Yezdān
- 25 Ben bendesinün ismin **Vīrānī** didi Ḥaydar
Cismümde Muḥammed cān cānumda ‘ Alī cānān

98*

8’li hece

I

İbtidādan yol sorarsān
Yol Muḥammed ‘ Alī’nüñdür
Yetmiş iki dil sorarsān
Dil Muḥammed ‘ Alī’nüñdür

II

Gice olur gündüz olur
Cümle ‘ ālem düpdüz olur
Gökde kaç biñ yıldız olur
Ay Muḥammed ‘ Alī’nüñdür

22b: ‘ Askerīnin her işi emrine olur fermān VİD

24b faẓl eyledi çün: Fazl-ı Ebedî VİD

* ŞHD-SNE 117. Şiir M’de 6, ŞHD-SNE’de 7 bentten oluşmaktadır. ŞHD-SNE’nin 5 ve 6. bentleri M’de, M’nin 3. bendi ŞHD-SNE’de bulunmamaktadır. ŞHD-SNE’nin bent sıralaması: I-II-IV-V-F-F-VI şeklindedir.

III

Var ‘aqluñ başına devşür
Reh-berüñ öñüne düşür
Baħr-i ‘ummāna qarışur
Sır Muħammed ‘Alī’nüñdür

IV

Varma Yezīd’üñ yanına
Koħusı siñer tenüñe
La‘net Yezīd’üñ cānına
Dīn Muħammed ‘Alī’nüñdür

V

Yezīd ‘Alī’den sečilür
‘Āleme rehmet saçılur
Evvel bahārda açılur
Gül Muħammed ‘Alī’nüñdür

VI

Ḥatāyī ħasta olmış inler
Mevlā ile gönlin egler
Nūr olmış ‘āleme toğar
Nūr Muħammed ‘Alī’nüñdür

IV/4 dīn: can ŞHD-SNE

V/1 Yezīd ‘Alī’den: ‘Ali Yezid’den ŞHD-SNE

VI/1 ħasta olmış inler: oturmuş ağlar ŞHD-SNE

VI/2: Diline geleni söyler ŞHD-SNE

VI/3: Top olmuş ortada döner ŞHD-SNE

99*

Mi‘rāciyye-i Ḥatāī

mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün

- 1 Yaķın bil ebcedi bürhān ‘Alī’dür
Beyān-ı tevḥīd ü Qur’ān ‘Alī’dür
- 2 Muḥammed mi‘rāca vardıĝı gice
Ḳapuda gördüĝi arslan ‘Alī’dür
- 3 Çıkardı yüzüĝin virdi nişāne
Ḥaķīkat gördiĝim sübhān ‘Alī’dür
- 4 Ḥaķ ile kıldı toķsan biñ kelāmı
Otuz biñ sırr ile sırdān ‘Alī’dür
- 5 Çaĝırup yeryüzinden yedi göĝe
Aparup getüren raḥmān ‘Alī’dür
- 6 Görüp yer üzre bir künbed yaşınmış
‘Acāyip künbed-i ḥazrān ‘Alī’dür
- 7 İçinde sürilür sırr-ı ḥaķīkat
Ḳurulmuş maḥşer ü mizān ‘Alī’dür
- 8 Yürüyüp ilerü ḳapuyı ḳaķdı
Aña kimsin diyü şoran ‘Alī’dür
- [45a] 9 Didi kim ḥādimem Ḥayru’n-nāşāyem
Hem ol dem ḳapuyı açan ‘Alī’dür

* ŞHD-SNE 168-169.

Muhsin Macit’in ŞHD-MM 131’de verdiĝi bilgiye göre, bu şiir Hatâyî Dîvânı’nın sadece İstanbul nüshalarında bulunmaktadır ve Sadeddin Nüzhet Ergun neşri sayesinde dîvân neşirlerinde yer almıştır.

5a çağırup:çıķarup M, ŞHD-SNE

- 10 Çü gördi çil er var sırr-ı kudret
İçinde server-i merdān ‘Alī’dür
- 11 İçeru girüben kıldı maḥabbet
Biri kırk kırkı bir eden ‘Alī’dür
- 12 ‘Acāyib remz içinde kaldı Aḥmed
Bu remzi gösteren āsān ‘Alī’dür
- 13 Birine çaldı neşter kırkından aḳdı
Hem ol dem neşteri çalan ‘Alī’dür
- 14 Çı kardı bir üzüm sâ’il tutanda
Eline ḥādīmūñ şunan ‘Alī’dür
- 15 Ezildi şerbet oldı içdi anlar
Cünūn u ‘āşık-ı ḥayrān ‘Alī’dür
- 16 Çalındı keff [ü] dest ḳopdı semā’ı
Buları mest iden mestān ‘Alī’dür
- 17 İçildi şerbet ü yırtıldı dülbend
Yüzügin gösteren nişān ‘Alī’dür
- 18 Yoğ iken yer ü gök ‘arş ile kürsi
Ḥaḳīḳat mīzanuñ ḳuran ‘Alī’dür
- 19 Bu ma’niden ‘Alī sırdur yaḳīn bil
Ḥavāric gözine demrān ‘Alī’dür

14a tutanda: donunda ŞHD-SNE

17a yırtıldı dülbend: çekildi gül-beng M

19b demrān: temrān M, sinan ŞHD-SNE

- 20 Bu bî-çāre **Ḥatāyī**'nün penāhı
Devāsuz derdlere dermān ' Alī'dür

100*

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Şem' -i ' aşk-ı ḥaseneynem ' Alevī'yem ' Alevī
Rūḥ-ı a' dāyı yaḳar āteş-i āhum ' alevi
- 2 Ebr olur āhum o leb-teşne şehīdi añıcaḳ
Yağdırur bāriş-i la' net be-revān-ı Emevī
- 3 Kerbelā'ya yetişür şā' iḳa-i āh u belā
Ḥamdülillāh ki dilüm kuvvet-i Ḥaydar'la ḳavī
- 4 Ne revā Rāfīzī' ta' bīri muḥibb-i āle
Hem Yezīdī olana nisbet-i Sünnī Senevī
- 5 Eylemiş **Fāzıl**[1] bülbul gibi zār u nālān
Ol iki ḡonca-i ne'şküfte-i baḡ-ı nebevī

* EFD 937.

1a ' aşk-ı: ' aşka M; ḥaseneynem: ḥaseninem EFD

1b rūḥ-ı: rūy-ı M

2a ebr olur: ebr āver-i EFD; añıcaḳ: ancaḳ EFD

2b yağdırur: yaḳdırur M

3a: Kerbelā ehline pes şā' iḳa-i kerb ü belā M, EFD

3b: Fırḳamız oldu mededkār-i Ḥayder'le Ḳāfī EFD

4a revā: ne ḥatā EFD: ne ḥaṭar M

5a: Eyledi bülbul teg Fāzıl'ı zār [u] nālān M

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Reh-rev-i 'irfāna besdür sāğar u şahbā delīl
Kim mey ü hurşidden bulmış temennāsın ḡalīl
- 2 Olsa isti' dād-ı 'ārif kābil-i idrāk-ı vahy
Emr-i Ḥaḡ irsāline her zerredür bir Cebra'ıl
- 3 Her kimün taḡdīrden maḡşūdı öz ḡadrinedür
Ehl-i 'aşḡ ister zülāl-i vaşl zāhid selsebīl
- 4 Cennete zāhid bilür cān virmedin yetmez velī
Cennete girmek temennāsındadır miskin baḡīl
- 5 Ey kılan izhār-ı zillet müjde-i 'izzet saña
Kim mürür ile muḡarrerdür 'azīz olmaḡ zelīl
- 6 Va' de-i vaşluñ beni şalmış ḡayāl-i zülfüñe
Kim şeb-i hicrānadur ser-māye-i 'ömr-i ṭavīl
- 7 Ey **Fuzūlī** ḡublar zıkr-i ḡayāliyle ḡoşam
Şükr kim kesb itmışem 'ālemde bir zıkr-i cemīl

* FD 301.

1a şahbā: sāḡī M, FD

1b mey: meh M, FD; bulmış: kılmış M

4b Cennet'e girmek: Cāna kıymaz öz M

5b mürür ile: bu dergehde M

6b şeb-i hicrānadur: diler ṭül-ı emel M

7a ḡayāliyle: cemāliyle M

- 1 Ramazān oldu çeküp şahid-i mey perdeye rū
Mey için çeng dutup ta' ziye açdı gīsū
- 2 Bildi muṭrib ki nedür hāl götürdi kıobuzı
Bezmden çekdi ayağını şürāhī vü sebū
- 3 Bezm kânūnı bozuldı ne için çenk ile def
Yıgılup itmeyeler hâkim eşiginde gülū
- 4 Ramazān ayı gerek açıla cennet kıapusı
Ne revā kim ola mey-hâne kıapusı bağılu
- 5 Feth-i mey-hâne için okıyalum *Fātiḥa*'lar
Ola kim yüzümüze açıla bir bağılu kapu
- [46a] 6 Āftāb-ı kıadeh itmez Ramazān ayı tūlū'
Ne belādur bize yā Rab ne kıara gündür bu
- 7 İntizār-ı mey-i gül-gün ile bayram ayına
Bağa bağa inecedür gözümüze kıara şu
- 8 Ramazān oldu budur vehmi **Fuzūlī**'nün kim
Nice gün içmeye mey zühd ile nā-geh duta hū

* FD 363.

103*

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Şanma meyden Ramazān olmağ ile nevmīdüz
Rūz u şeb muntazır-ı cām-ı hilāl-i ' idüz
- 2 Meh-i nev gibi gice çarha dutup sem' imüzi
Şubha dek müstemi' -i zemzeme-i nāhīdüz
- 3 Kılmışuz ' ālemi ' ĩsā-yı mücerred gibi terk
Yücedür mertebemüz mürtefi' -i tecrīdüz
- 4 Meş' al-i mehle gice devr iderüz dünyāyı
Gündüzin sāye-nişin-i ' ālem-i ħurşīdüz
- 5 Ālet-i bezmi müheyyā idüben ey **Rūhī**
Rūz [u] şeb muntazır-ı cām-ı hilāl-i ' idüz

104

Ġazel-i ' Azmī

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

I

Ey vücdı zāt-ı pākūñ kā 'inātuñ evveli
Tā ezel *ķālū belī*'den nuṭķuña didüm belī
' Aşk-ı pākūñdür olan mir 'āt-ı ķalbūñ şayķalı
N'ola teslim eyler isem yoluña cān u dili
Āstānuñdur bugün ehl-i fenānun menzili
Vechine her kim irişse şübhesüz olur velī
Tutmuşam çün Fazl-ı Yezdān' uñ tarīķında eli
Ger olursam ṭañ mıdur ehl-i fenānuñ ekmeli

* BRD 2/635.

1a olmağ: irmek BRD

Mazhar-ı te'vîl-i âyât-ı İlâhî olalı
Zâhirüm şer' -i Muḥammed bâṭınım sırr-ı ' Ali

II

[46b]

Sırr-ı nuṭṭ-ı Hâḳ [senüñ] vechüñdedür ey âdemî
Bilmek isterseñ eger añla kelâm-ı ḥâtemi
Fırşatı fevt eyleyüp zâyî' geçürme bu demi
Cehd kıl bir ehl-i ' ârifüñ ola gör hem-demi¹⁰⁶
Tâ ki ḳalbüñden gide dünyâ vü ' uḳbānuñ ḡamı
Pâdişâh-ı mülk ü ma' nîdür gedānuñ ān kemi
Bulmuşam yāruñ cemālinden çün ism-i a' zāmı
N'ola idrāk eylesem ' âlemde sırr-ı mübhemi
Olalı ma' nâ-yı esrâr-ı ḥaḳâyıḳ maḥremi
Zâhirüm şer' -i Muḥammed bâṭınım sırr-ı ' Ali

III

Gerçi zâhirde ḥaḳîr ü ḥôr u giryân olmuşam
Lîk ma' nâ ' âleminde gör ne sultân olmuşam
Râh-ı ḥâk-i pâ-yı Faẓlullâh-ı Yezdân olmuşam
Câvidân-ı Hızr'a irüp âb u ḥayvāñ olmuşam
Cānuma kendin gibi ey zâhid ki nādân olmuşam
Bende benlik ḳalmadı ser-tâ-ḳadem cān olmuşam
Ṭâlibâ esrâr-ı ' ilmullâha bürhân olmuşam
Zâhirüm şer' -i Muḥammed bâṭınım sırr-ı ' Ali¹⁰⁷

IV

Ḳābe ḳavseyn ile *ev ednâ* cevâbı bendedür
Ya' nî ḳāşuñ kirpigüñ zülfüñ ḥesâbı bendedür
Dört kitābuñ ṭâlibâ miftāḥ-ı bâbı bendedür
Genc-i ma' nîde yoluñ genc-i ḥarâbı bendedür
Ḥayme-i mî' âduñ evtād [u] ṭınâbı bendedür

¹⁰⁶ Metinde geçen “ârifānuñ” kelimesi vezin gereği “ârifüñ” şeklinde yazılmıştır.

¹⁰⁷ Bu bentte iki mısra eksiktir.

Yetmiş iki milletüñ şuhf u kitābı bendedür
Ehl-i ‘aşkuñ sūziş ü ceng ü zebānı bendedür
Sāk̄yem ‘ilm-i İlāhī’nüñ şarābı bendedür
Fazl-ı Raḥmān’uñ ḥiṭāb-ı müstetābı bendedür
Zāhirüm şer‘-i Muḥammed bātınım sırr-ı ‘Alī

105*

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

- 1 Bugün bir meclise vardum oturmuş pend ider vā‘ iz
Okur açmış kitābını bu ḥalkı ağladur vā‘ iz
- 2 İki bölmiş cihān ḥalkuñ birini cennete şalmış
Eliyle kürsīden birin ṭamuya şarkıdur vā‘ iz
- 3 Çıkar ağızından āteşler yaḳar şeyṭān-ı mel‘ ūnı
Şanasın yedi ṭamunuñ ‘azābı kendüdur vā‘ iz
- 4 Ṭamuya şöyle ṭoldurmuş içinde yok ṭuracak yir
Aña yerleşdürür ḥalkı ‘aceb ḥıdmetdedür vā‘ iz
- 5 Yaraşur va‘ z aña Ḥaḳḳ’a ki yanar yaḳılur her dem
Niyāzī’nüñ hemān ancak cihānda adıdur vā‘ iz

[47a]

106*

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Ders alaldan muşḥaf-ı ruḥsār-ı Fazlullāh’dan
Vāḳıf-ı ‘ilm-i ledünnī’olmuşam Allāh’dan

* NMD 105.

* VD 103.

- 2 **Sî vü dü** nuṭṭ-ı ḳadîmi her ki idrâk itmedi
Ḳaldı maḥrûm-ı ebed vech-i Resûlullâh'dan
- 3 İstivâ-yı Faẓl-ı Ḥaḳ'dur çün *şırâṭa'l-müstakîm*
Ḥamdülillâh kim 'ubûr itdüm sebîlullâhdan
- 4 Perdelenmişdür gözi dil-ber yüzinden zâhidüñ
Çeşm-i şeyṭân nûr-ı fer almaz cemâlullâhdan
- 5 Ḥayy u bâḳî lâ-yemût oldu ezelden tâ ebed
Her ki feyz aldı dem-i cân-baḥş-ı rûḥullâhdan
- 6 *Aḥsen-i taḳvîm* içinde nuṭṭ-ı Ḥaḳ tutdı ḳarâr
Zâhir oldu sırr-ı maḥfî *küntü kenzullâhdan*
- 7 Vaḳt-i Ḥaḳ'dur sözlerüm dirsem ögüdi **Vaḥdetî**
Men 'aref sırrın bilelden 'ârif-i billâhdan

107*

Ḳaşıde-i Vaḥdetî

mef'ûlû mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün

- 1 Mir'ât-ı cemâlünde zuhûr eyledi Mevlâ
Âyât-ı huṭûṭuñdadur esmâ vü müsemmâ
- 2 Menşe'-i ezel şafḥa-i ḥüsnünde ser-â-ser
Nuṭṭ u şıfatuñ künhi ile eyledi peydâ

2b -ı: tâ VD

4b almaz: olmaz VD

7a vaḳt: vaḥy M, VD; ögüdi: n'ola ey M, VD

* VD 6-7. VD'de şiirin 19. beyitten sonrası, farklı bir kaside olarak neşredilmiştir: VD 4-6.

2a ser-â-ser: müretteb M

2b peydâ: inşâ M

- 3 *Ṭā-hā* ile *yā-sīn* ü muḳaṭṭa‘ ruḥuñ üzre
Bed-rāy gibi ḥaṭṭ-ı siyāhuñda hüveydā
- 4 Muḥkem müteşābih maḥall ü ḥāle muṭābık
Müfredle mürekkeb yine ol ḥüccete imzā
- [47b] 5 Esmā-i külüñ nüṣhasıdur vech-i şerīfüñ
Ḥaḳḳā vü ḳadīmā vü mübīnā vü münīrā
- 6 Ḳudret ḳalemi defter-i ḥüsünüñde ser-ā-ser
Ḥikmet raḳamın vaḳti ile eyledi peydā
- 7 Esmā vü müsem mā yine sensin bi-ḥaḳīḳat
‘Avnā vü ‘aẓīmā vü celīlā vü kebīrā
- 8 Ḳāf-ı ḳademüñ ‘ayn-ı vücūduñ durur el-Ḥaḳ
Nuṭḳ-ı dehenüñde daḥı ey cān āña ‘Anḳā
- 9 Zātuña şıfāt oldı kelāmuñ ezeliden
Ḥayyā vü ‘alīmā vü ‘semī‘ ā vü başīrā
- 10 Te‘vīl-i kelāmullāh-ı nāṭık ḥaṭ u ḥālüñ
Ḳad cā’e minellāhi rumūzā vü kitābā
- 11 Zülfüñle ḥaṭuñ ‘arīzuñ üstünde müselsel
Nūrā vü ḳalāmā vü ‘aşıyyā vü nehārā
- 12 Heftād ü hezār oldı ḥucub vechine am mā
Arada nedür vāsıṭa ol la‘l-i muşaffā

4a muṭābık: münāsib M

4b ol: bir M

6b vaḳti ile: diḳḳat ile M

8b nuṭḳ-ı: nuṭḳuñ M

- 13 Meryem dehenüñ ‘îsî lebüñdür şanemâ kim
Bir demde iderse n’ola biñ mürdeyi ihyâ
- 14 Çāh-ı zeķanuñ fikri ile ey şacı sünbül
Teng oldu benüm başuma bu künbed-i ḥaḍrâ
- 15 Maķşūd nedür ger dir iseñ bunca vaşıfdan
El-ķışşa budur ḥāşılı ta‘ rîf ile ma‘ nâ
- 16 Sevdî seni bu şüret ile kıldı müvecceḥ
Öz vechine mir’ât idinüp Ḥazret-i Mevlâ
- 17 Nefy eyle yûri sen daḥı ķ’ol ğayridür anuñ
İşbât ide gör anı k’odur vâḥid-i yektâ¹⁰⁸
- 18 Nefy eyledi eşyâyı vü kıldı seni peydâ
Ferdâ vü kerîmâ vü ḥakîmâ vü ‘alîmâ
- 19 Gel imdi ķulaķ tût ne dimiş Ḥazret-i Za‘ fî
Ey cān-ı peder cān ile et anı şināvâ
- 20 Cān gözin açup eyle bu eyvânı temâşâ
Her zerrede ḥurşîd-i cihân-tâb-ı hüveydâ
- 21 Zıll oldu vücūd-ı Ḥaķ’a esmâ-i İlâhî
Esmâ-i İlâhî’ye zılâl oldu bu eşyâ
- 22 Zâtında ğanîdür özi yok aña ta‘ ayyün
Bîcün [u] Ḥudâvend [ü] tebârek ü te‘ âlâ

15a vaşıfdan: süḥandan M

¹⁰⁸ VD’de 17 ve 18. beyitler yer değiştirmiş haldedir.

18a peydâ: işbât M

19a gel imdi ķulaķ tût: bu ķula muṭābıķ M

19b it: ol M

- 23 Her şüret ile gösteren āyinedür ammā
Şüretde iki ma‘ nāde bir ism ü müsem mā
- 24 Gel ‘ālem-i ‘ aşka bulasın devlet ü ‘ irfān
‘ Aklıyla kalan oldu denī olmadı dānā
- 25 Yo kluk gerek irmek dile sen ‘ālem-i şarfa
Tecrīde iriş kim ola tefrīd-i hüveydā
- [48a] 26 Görmez misin eşyā-yı haqīkatde aḥaddur
‘ Add eyleseñ ummāna olur lā-yetenāhā
- 27 Ya‘ nī ki ayā nūr-ı dil ü cān-ı ‘ azīzem
Bu vaḥdet-i şarf içre budur maḳşad-ı aḳşā
- 28 İfnā-yı vücūd ile vücūduñ aña ṭapşur
Fāş olsun için ehiline *lā ile illā*
- 29 Her zerrede gün gibi tecellī ider Allāh
Dil āyānesin kılduñ ise şāf u mücellā
- 30 Envār-ı hüviyyet ḳamu eşyāda ta‘ ayyūn
‘ Aynā vü ‘ ayānā vü muḳīmā vü devāmā
- 31 Tevhīd-i Hudā zātına nisbet bu muḳarrer
Birdür ḳamu meclā ile bu esfel ü a‘ lā

23b ism ü: esmā vü M

25b iriş kim: ulaş tā M

26a eşyā-yı: a‘ dād-ı M

26b lā-yetenāhā: lā-yete‘ adde M

28b ehiline: aşı ile M

30a ta‘ ayyūn: mu‘ ayyen M

- 32 Bir cām-ı şafā nūş idüben mest olagör kim
Şāyed olasın nuṭḡ-ı Mesīhā gibi gūyā
- 33 Meydān-ı ma‘ārifle ḥaḳāyıkda bahādur
Ol kimse durur kim yıḳa ṣeklin ide ifnā
- 34 *El-minnetü lillāh* te‘ālā vü teḳāddes
Fazl-ı aḥad’uñ bendesiyüz bī-men u bī-mā
- 35 Cānān yüzünü **Vaḥdetiyā** cümlede gel gör
Merdümlerüñi ḳılduñ ise nergis-i bīnā

108*

mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün

- 1 Ğamuñdan gözlerüm ‘ummān degül mi
Vişālūñ cism içinde cān degül mi
- 2 Bāzār-ı ḥaṭṭ cemālūñ ey mürekkeb
‘Acāyib şüretūñ Raḥmān degül mi
- 3 Gerek Tevrāt gerek İncil [ü] Zebūr
Be-ḥükm-i evliyā Furḳān degül mi

32b olasın: k’olasın M

33b ṣeklin: nefsin M

* ŞHD-MM 550-551, ŞHD SNE 150-151. Şiir M’de 9, ŞHD-MM’de 7, ŞHD-SNE’DE 6 beyittir. M’nin 7 ve 8. beyitleri ŞHD-MM’de; 6, 7 ve 8. beyitleri ŞHD-SNE’de bulunmamaktadır.

1b cism: cān ŞHD-MM, ŞHD-SNE

2a: Yazılmış ḥaṭṭ-ı ḥālūñ bī-mürekkeb ŞHD-MM, Yazılmış ḥāl ü ḥaṭṭuñ bī-mürekkeb ŞHD-SNE

2b şüretūñ: şüret-i ŞHD-MM, ŞHD-SNE

3a gerek: eger ŞHD-MM, ŞHD-SNE

3b evliyā: enbiyā ŞHD-MM, ŞHD-SNE

- 4 Gerek dervîş gerek mihr-i selâtin
Ki beş gün dünyâda mihmân degül mi
- 5 Cihāna ‘aşk ile ‘uryân gelenler
Gidenler hem gene ‘uryân degül mi
- 6 ‘Alî sırrın ne bilsün her münāfık
Münāfık kıblesi şeytân degül mi
- 7 Eger biñ yaşı yaşasa âdemoğlu
Özüni bilmese hayvân degül mi
- 8 Bugünkü fırsatın tañlaya kıya
Yoluñda cāhil-i nādān degül mi
- [48b] 9 Günüñi hoş geçür sultān ~~Haṭāyī~~
Gelen devrān ‘aceb devrān degül mi

109*

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Dil-berā bu derdüme dermān iderseñ vaḳtidür
Bu faḳîre luṭf ile ihsān iderseñ vaḳtidür
- 2 Nev-bahār oldı gözüm ister cemālün görmege
‘Azm idüben gülşen[i] seyrān iderseñ vaḳtidür

4a gerek: eger ŞHD-MM, ŞHD-SNE; mihr-i: mîr ü ŞHD-MM, ŞHD-SNE

4b ki: bu ŞHD-MM, ŞHD-SNE

5b gidenler: giden de ŞHD-MM, ŞHD-SNE

8a: Bugünüñ fırsatıñ dañlaya viren ŞHD-MM

9a sultān: miskîn ŞHD-SNE

* ŞHD-MM 327.

2b idüben gülşen[i]: idüp gülşen saru ŞHD-MM

- 3 Çok zamāndur gonca gül bağrumı pür-ḥūn eyledi
Leblerüni gül gibi ḥandān iderseñ vaḳtidür
- 4 Şoḥbet-i hecr ü firāḳuñ çekmişem devrānda çok
Vaşluñı yu gönölümü mihmān iderseñ vaḳtidür
- 5 Ḥayli vaḳtdür bu **Ḥaṭāyī** zulmet-i hicrān çeker
Leblerüni çeşme-i ḥayvān iderseñ vaḳtidür

110*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Şūret-i Raḥman yüzüñ 'arş-ı Ḥudā'dur şūretüñ
Ger uyarsa şūret-i 'arş-ı Ḥudā'ya sīretüñ
- 2 Ḥamr-i kevşer ābına tebdīle ḳudret var imiş
Muḳtezāsın virmeyp 'irfān olursa ḥāletüñ
- 3 Bezm-i ğamda pīr elinden cām-ı 'aşḳı nūş idüp
Şöyle mest ol tā ḳıyāmet dā'im olsun 'izzetüñ
- 4 Sen bugün bil va' de-i mevtüñ muḳarrer merd iseñ
Ger ḳalursa irteye devlet senüñdür mūhletüñ
- 5 **Vaḥdetī** vaḥdet meyinden mest ü medhūş ol yūri
Ger dilerseñ keşret içre dā'im olsun vaḥdetüñ

[49a]

3a gül: tek ŞHD-MM; eyledi: eyledüñ ŞHD-MM

4a şoḥbet-i hecr ü : zulmet-i hecrüñ ŞHD-MM

4b vaşluñı: vaşluñla M; yu gönölümü: bu gönölüme ŞHD-MM

* VD 94-95.

111*

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Vücūd-ı cūd-ı ābāduñ ki 'arş-ı faẓl-ı 'aẓamdur
Şıfāt-ı 'ayn-ı zātıyla melā'ikden mu'azzamdur
- 2 İki gīsū iki ebrū daḡı şol çār müjgānuñ
Sekiz ıapulu cennetdür yüzüñ nūr-ı mükerremdür
- 3 Huṭūtuñla kelāmuñ ḡūr-ı nūr oldı bu cennetde
Gül-āb u misk ü 'anberdür şuyı toprağı ekremdür
- 4 Tenüñ ser-tāb-pā rūḡ-ı mücerreddür fenāsında
Beḡāsında muḡarrerdür kim ol nūr-ı mücessemdür
- 5 Ne bilsün mü 'minüñ mi' rācı sırrın her münāfıḡ kim
Saña bu sırrı bilmek **Vaḡdeti** Ḥaḡ'dan müsellemdür

112*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Āftāb-ı 'ālem-ārā gökde birdür yirde biñ
Māh-ı bedr-i mihr-āsā gökde birdür yirde biñ
- 2 Ḳāmet-i ḡübānı şaf şaf seyr idüp fehm eyle kim
Sidre-i mevzūn-ı Tūbā gökde birdür yirde biñ
- 3 Ravza ravza gül-ruḡānuñ seyri besdür 'aşıḡa
Cennet-i dīdār-ı Mevlā gökde birdür yirde biñ

* VD 52-53.

* VD 93-94.

- [49b] 4 Gūşe gūşe baķ kemān ebrūlaruñ dīdārına
Ḳabe ḳavseyñ ev ednā gökde birdür yirde biñ
- 5 ‘ Ārifāne **Vahdeti** sırr-ı ḳulūba dāḫil ol
Ġāfil olma ‘ arş-ı a‘lā gökde birdür yirde biñ

113*

Nuṭḳ-ı Ferīdūn

fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

- 1 Zühd ile zāhid bulunmaz çünki *cennātü’n-na‘īm*
Ṭut yolın mey-ḥānenüñ hezā *şırāṭa’l-müstakīm*
- 2 Bāde-i ehl-i şafādan şāf olup mir’āt-ı dil
Cām dut ḥürmetle *bismillāhirrahmānirrahim*
- 3 Tevbe-i zühd ile çek rindāne zāhid bādeyi
Sākin-i mey-ḥāne olğıl *zalike’l-fevzü’l-‘azīm*¹⁰⁹
- 4 Būy-ı zūlf-i yār ile hem-dest olup bād-ı şabā
Cāna raḫat-baḫş olur nefḫa-i ‘anber-i nesīm
- 5 Naẓm-ı eş‘ār-ı **Ferīdūn** oldı ‘ayn-ı cāriye
Feyz-i Ḥaḳ’dur sözleri *ḳad cāe min ḳalb-i selīm*

* FRD 147-148.

2a olup: olur FRD

2b FRD

3a ile: eyle FRD

¹⁰⁹ Müstensih, “fevzü’l” yerine “fazlı’l” kelimesini kullanmıştır. Bu kelime de Enfal sûresi 29. ayet’te “zü’l fazlı’l ‘azim” olarak geçmektedir.

4b nefḫa-i ‘anber-i nesīm: ol nefḫa-i ‘anber-şemīm FRD

114*

Muhammes

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

I

Biz şarāb-ı 'aşkuñ ile kana gelmişlerdenüz
Baş u cān terkin urup meydāna gelmişlerdenüz
Āteş-i sūzān-ı şevke yana gelmişlerdenüz
Secde-i hāk-i der-i cānāna gelmişlerdenüz
Dermendüz 'aşıqüz dermāna gelmişlerdenüz

II

[50a]

Hubb-ı dünyādan geçüp fakr ile kılduk iftiḥār
Mülk-i fakruñ şāhıyuz ya' nī esir-i 'aşk-ı yār
Olmışuz merd-i kalendar kılmışuz terk-i diyār
Baḥr-i dilde gevher-i maḫşūdı kılduk der-kenār
Gitti firḫat vuşlat-ı cānāne gelmişlerdenüz

III

Sālik-i rāh-ı ḫaḫīkat olanuñ yoldaşıyuz
'Ārifüz 'ārifleruñ yoldaşıyuz ḫardaşıyuz
Lāubālī rind-i ḫallāş-ı cihān evbāşıyuz
Şanma 'ārif kim ma' ārif bezm[i] içre nāşıyüz
Ma' rifet cāmın içüp mestāne gelmişlerdenüz

IV

Vaḥdeti rūz-ı ezelden 'aşk olıpdur pīrimüz
Ol sebebdan tekye-i fakr u fenādur yirimüz
'Add olur nev'-i beşerden gerçi kim taşvīrimüz
Āb u gilden şanma ey zāhid bizüm taḫrīrimüz
Nūr-ı Ḥaḫ'dan şūret-i insāna gelmişlerdenüz

* VD 21-22.

4d taḫrīrimüz: taḫmīrimüz M, VD

Hem-dem [u] yār [u] muşāhib olmazız nā-dān ile
 Mūnisüz insāna yokdur işimüz şeytān ile
 Girmişüz fakr u fenāya terk-i baş u cān ile
 Çün müyesser oldu vuşlat ol gül-i ḥandān ile
 Bülbül-i gūyā gibi efgāna gelmişlerdenüz

115*

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Cānumı ғаsuña қurbān ideyin n'olsa gerek
 Alnuma kilk-i ғazā çekdügi resm olsa gerek
 - 2 Gülme pul çoklığına gül gibi ey şāhib-i zer
 Şararup berg-i ḥazān gibi ruḥuñ şolsa gerek
 - 3 Āḥiret ister iseñ dünyede giryān ol kim
 H^vābda ağlayan ey dil uyanup gülse gerek
 - 4 Keff-i mīzānuñı tıldurmaz iken kevn ü mekān
 Bir avuç toprağ ile iki gözün şolsa gerek
 - 5 Ebedü'd-dehr diri şanma kalam dünyāda
 Çār u nā-çār dilā zinde olan ölse gerek
 - 6 Ҷа' r-ı deryāda yirüñ sırça sarāy olsa dilā
 Seni ғavvās-ı ecel anda dağı bulsa gerek
- [50b]

5b işimüz: oynumuz M

* VD 89. VD'de beyit sıralaması 1-3-2-6-4-5-7 şeklindedir.

2b ruḥuñ: yüzün M

6a dilā: eger M

- 7 Dem bu demdür berü gel bezm-i ğama **Vahdetiyā**
İçelüm bâde-i ‘ aşkı yiyelüm n’olsa gerek

116*

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

- 1 Māh vechüñde siyeh ħālūñ olaldan tarafeyn
Dil ü cān arasına düşdi bu yüzden mābeyn
- 2 Bī-vücūd itdi beni fikr-i ħayālūñle femūñ
Kimdür işbāt-ı vücūd eyleye beyne’l-‘ ademeyn
- 3 Dār-ı zülfey[nü]ñe Manşūr-veş el urdı gönül
İrtifā‘ olsa ‘ aceb mi şanemā fi’d-dāreyn
- 4 Nār-ı ‘ aşkuñla ruĥuñ mihrine mazhar olalı
Burc-ı sīnemde zuhūr eyledi nūr-ı kāmereyn
- 5 İstivā ile bu dem kākülūñi eyle dü nīm
Zāhir olsun gözüñe minber-i beyne’l-‘ alemeyn
- 6 Yüz sürüp eşigine kūyını var eyle tavāf
Ey gönül dirseñ olam ben daĥı ħaccü’l-ħaremeyn
- 7 Seb‘ añı **Vahdetiyā** Ka‘ be ħapusına aşup
Görse taĥsīn ide idi saña faĥru’ş-şakaleyn

7a ğama: meye M

7b yiyelüm: be diye M, VD

* VD 101-102.

1a tarafeyn: harakeyn VD

7a seb‘ añı: sa‘ yını M

117*

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Keff-i desti o mehüñ mihr-i felekdür der-müş
Pertev-i şa' şa' adur anda olan penc-engüş
- [51a] 2 Nev-bahār irdi şehā bu kılmuz Nîl gibi
Pārelensin anı gördükde kabā-yı zerdüş
- 3 Püşte püşte göricek küştelerin didi o yār
Bir ser-i reh-güzerem in-heme bî-çāre ki küşt
- 4 'Arşa-i 'aşka girüp sine görüp at sürmez
Her kime server-i merdān-ı Hudā olmaya püş
- 5 Şöyle nāzük ideyin vaşf-ı miyānın yāruñ
Añı hiç anlamaya **Vahdet** her tab' -ı dürüş

118*

Gazel-i Vahdeti Tahmīs-i Nāṭıķī

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

I

Görinür yār gehi ḥāk ile mā şeklinde
Geh ider cilve-geri nār-ı hevā şeklinde
Yüzini seyr ideli bedr-i dücā şeklinde
Zātımız fehm ideli Faẓl-ı Hudā şeklinde
'Ārifāne gezerüz ehl-i fenā şeklinde

* VD 45-46.

2a kılmuz: kalbimiz VD

* ND 220-221. ND'de şiirin bent sıralaması I-II-III-VII-V-IV-VI şeklindedir.

I/2 geh: ki ND

I/3 yüzini seyr ideli: rüyını seyr iderüz ND

II

Nergis-āsā bu çemende seni bir dīde-ver it
Geç-nazarla nazār itme fuḡarāya ḡazer it
Ḳaṭresin düş yem-i ‘ aşḡa seni zībā güher it
Ḥōr bakma gözüñ aç diḡḡat ile bir nazār it
Gör ne sultānlar olurmış fuḡarā şeklinde

III

Bāṭını ‘ aşḡ ile ma‘ mūr ide gör ey zāhid
Nefs-i bed-ḡāhuñı maḡhūr ide gör ey zāhid
Ḳalbūñi gün gibi pūr-nūr ide gör ey zāhid
Zāt-ı Ḥaḡḡ’ı saña manzūr ide gör ey zāhid¹¹⁰
Nūr-ı Ḥaḡ’dur görinen arz u semā şeklinde

IV

[51b]

Ṭıynet-i Ādem’i taḡmīr idicek luṭf-ı İlāh
Aşl-ı taşvīrūñi nūrından idüpdür Allāh
Ḥūb-rūlar arasında bize sensin dil-ḡāh
Gel beri āyīne ol ehl-i dile ey yüzi māh
Dilleri mesken idin Āl-i ‘ Abā şeklinde

V

Vāhid ol yār ile dil ḡānesini bī-ḡayr it
Cehl ile Ka‘ be-i ‘ ulyāyı yiter sen deyr it
Çek cilā dīde-i cāna özüñe bir ḡayr it
Ḳaṭrede baḡri dilā zerre-i mihri seyr it
Ḥaydar’ı gördüñ ise nokṡa-i bā şeklinde

II/3 ‘ aşḡa seni: fīḡrāsını ND

¹¹⁰ ND’de III/3 ve III/4 yer deḡiştirmiş hāldedir.

V/1 ḡānesini: ḡāsını ND

V/3 özüñe: özge ND

V/5 zerre-i: zerrede ND

VI

Çün ider nūr-ı Hudā'dan kamu şey kesb-i vücūd
Vech-i zibāda n'ola görse Hakk'ı ehl-i şühūd
Güş tut pendüme tā cümle ziyānuñ ola sūd
Mü'min ol hüsn-i bütāne yūri var eyle sūcūd
Hakk'ı Ahmed gibi gör mäh-likā şeklinde

VII

Gönlümüz hānesine 'aşk uralı muhkem esās
Yār ile muttaşıluz itme bizi gayre kıyās
Gerçi bu dā'irede var hezārān ecnās
Kutb-ı āfāk-ı ricālī ile Hızr u İlyās
Ekşer ey dil görünürler būdelā şeklinde

VIII

Nāṭiqī cevher imiş 'aşk ten-i ādemde
'Aşk eger olmasa olmazdı benī ādemde
Hoş buyurmuşdur o kim oldı Mesihā-demde
Vahdetī 'aşk-ı ilāhīdür iki 'ālemde
Nev-be-nev cilve ider şāh-ı gedā şeklinde

Gazel-i Za‘ fî Tahmîs-i Mukîmî

fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün

I

Dil-berâ vechüñ senüñ ‘ ayn-ı kelânullâhdur
 Nağş-ı kudret ‘ ilm-i hikmet sırr-ı Fazlullâh’dur
 Şâhidüm Hak’dur delîlüm *kul kefâ billâh*’dur
 Her ne söz kim söylenür ‘ ayn-ı kelânullâhdur
 Vâkıf olmayan bu sırra lâ-cerem güm-râhdur

II

[52a]

Bir şecerdür kâmetüñ şol hüsn-i bî-hemtâ ile
 Gösterürsin mu‘ cizâtuñ ol yed-i beyzâ ile
 Hem-dem oldum ‘ arş-ı Tûr’ında yine Mûsâ ile
 Añladum bildüm rumûzı ‘ *alleme’l-esmâ* ile
 Menzil-i insân-ı kâmil bir ulu dergâhdur

III

Ey perî-peyker görünmez vaşfa gelmez işlerüñ
 ‘ Âşıka canlar bağışlar ol melek cünbişlerüñ
 Hókka-i la‘ l-i şadef dürr-i ‘ adendür dişlerüñ
 Hoş müferrih hatt-ı reyhândur yazulmuş kaşlaruñ
 Nice rûşen olmasun kim defterullâhdur

* Abdurrahman Adak, “Za’fî-i Gülşenî Dîvânı” üzerine yaptığı incelemede, dîvânda bu gazelin baş tarafına “Bu gazeli şair Mukîmî tahmîs etmiştir.” şeklinde bir not düşüldüğünden bahsetmiş, yapılan mecmua taramalarında bu tahmise ulaşılamadığını belirtmiş ancak söz konusu tahmise ulaşma ihtimalinin her zaman için mümkün olduğunu ifade etmiştir: Abdurrahman Adak, *Za’fî-i Gülşenî Hayatı, Eserleri, Edebî Şahsiyeti ve Dîvânının İncelenmesi*, s. 125.

I/1 ‘ ayn-ı kelânullâhdur: bildüm kitâbullâhdur

II/2 gösterürsün mu‘ cizâtuñ ol: gösterürdüñ mu‘ cizini çün M

II/3 ‘ arş: ‘ aşk M

III/3 la‘ l-i: la‘ lüñ M

IV

Vā' ızā Hakk'ın kelāmı[n] halka evşāf itmege
Hak cevābın işidüp hak söze inşāf itmege
Kendüñi 'irfān içinde ehl-i 'irfān itmege
Māye-i taklidden āyineñi şāf itmege
Fazl-ı Hak'dan feyz olan envār-ı nūrullāhdur

V

Ey **Mukīmī** Hak cemālin görene Hak rahm ider
Hakk'ı bil hāk-ı siyehden cism-i şüret lahm ider
Münkir-i efsürde-dil bakup bu yüzden vehm ider
Za'fiyā şakku'l-kamer sırrını her kim fehm ider
Âs-mân-ı 'ālem üzre hoş münevver mähidür

120*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Fazl-ı Hak'dan kâşif-i gencine-i eşyā bizüz
'Ālim-i ta' līm-i' ilm-i *'alleme'l-esmā* bizüz
- 2 Yol bulup Hak'dan *'ale'l-'arşi'stivā* nuñ şerhini
Şüret-i Rahmān'a irdük 'ālim-i ma' nā bizüz
- 3 Bizdedür çün nāme-i *men 'indehü 'ilmü'l-kitāb*
Sācid-i Ka'be imām-ı Mescid-i Aşkā bizüz
- 4 Ya' nī te'vīl-i kelām-ı āsmānī bizdedür
Hüccetü'l-kā'im ki işitdük bizüz 'İsā bizüz

V/2 bil hāk-ı siyehden cism-i: gör hāk-ı sipihruñ çeşm-i M

5e hoş: bir M

* ASD 259.

2b 'ālim: ādem M, ASD

- 5 Leyletü'l-mi' rāca biz zülf-i mu' anberden irüp
Vākıf-ı esrār-ı *sübḥāne 'l-lezī esrā* bizüz
- 6 Şu' le-i *innī enallāh* ile yanduk şem' teg
Vādī-i Eymen maḳām oldu bize Mūsā bizüz
- 7 Ey **Sürürī** Faẓl-ı Yezdān' uñ beyānından berü
İsm-i a' zam vechimüzdür cāmi' -i eşyā bizüz

[52b]

121*

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

I

Ḥamdülillāh ki dilā mazḥar-ı fehmi-ārāyem
Evc-i rif' atda Hümā gibi semen-simāyem
Ḳāf-ı ḳudretde bugün sākin-i bī-pervāyem
N'ola dehr içre nişānum yoğ ise ' Anḳā'yem
Ne ' aceb seyl gibi çağlasam deryāyem

II

Benem ol āyāne-i ḥikmet ü zāt-ı yektā
Benem ol vākıf-ı esrār-ı rumūz-ı esmā
Benem ol mazḥar-ı envār-ı İlāh-ı a' lā
Göze göstermez ise ḥükmi beni her ednā
Ki nazar fark idicek mertebeden a' lāyem

7a beyānından berü: beyānında bugün SŞA

* VD 30-31.

I/3 ḳudretde: ḳurbetde M

I/5 çağlasam: çağlamasam M

II/1 ḥikmet: ḳudret M

II/3 mazḥar: maṭla' M; a' lā: ra' nā M

II/4 ḥükmi: ṭaḥ mī M

III

Mû-be-mû zâtumı tebdîl ideli Furkân'a
İrmişem mertebede besmele-i Raḥmân'a
Rû-be-rû nâzırem envâr-ı ruḥ-ı cânâna
İltifât eylemezem zerre kadar nâ-dâna
Âsmân-ı ḥünere mihr-i cihân-ârâyem

IV

Gösterelden yüzünü baña kelâm-ı ma' nâ
Kılca gelmez gözüme kıl ü kâl-ı cühelâ
Urınup şâl u ' abâyı idüben terk-i kabâ
Şûretâ gerçi gedâ şeklin urındum ammâ
Mesned-i memleket-i ma' rifete dârâyem

V

Vahdetî şûret-i şekl-i beşer-i ekremde
Gelmişem *aḥsen-i taḳvîm* 'e benî âdemde
İbn-i Meryem geçinüp vâsıta-i ḥâtemde
Bâkiyâ nûr-ı Muḥammed Hâk için ' âlemde
Dem-i cân-baḥş ile nazm içre bugün İsâ'yem

122*

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Bu nuḳûş-ı kâ 'inât-ârâyı bildüm neydügin
Ḥâme-i şûret-keş-i ma' nâyı bildüm neydügin
- 2 Fazl-ı Hâk'dan dört sekiz ḥarfûñ rumûzın fehm idüp
Âdem olup ' *alleme'l-esmâ* 'yı bildüm neydügin

III/3 nâzırem: nâzıruz M

IV/2 kâl: maḳâl M

V/4 nûr: dîn M

* FRD 157 .

- 3 Leblerinden kesb idüp feyz-i hayât-ı Cāvidān
Mu‘ ciz-i ‘ Īsā-yı rūḥ-efzāyı bildüm neydügin
- 4 Hāk-rāh-ı ehl-i ‘ aşk olmakla buldum i‘ tibār
Tütiyā-yı dīde-i bināyı bildüm neydügin
- [53a] 5 Nüşa-i kübrā-yı ‘ aşkı mū-be-mū tefsīr idüp
Āyet āyet sırr-ı *mā evḥā*’yı bildüm neydügin
- 6 Nükte-i peyveste-i ebrūlarından keşf ile
Ma‘ nî-i *ḳavseyn ev ednā*’yı bildüm neydügin
- 7 Ey **Ferīdūn** nefḥa-i *rūḥu’l-ḳuds*’den feyz alup
Nuṭḳ-ı cān-baḥş-dem-i ‘ Īsā’ı bildüm neydügin

123*

mef‘ ūlū mefā‘ ilū mefā‘ ilū fē‘ ūlūn

- 1 Aldum ezelī dost ḥaberin Şāh-ı ‘ Alī’den
Açıldı yolum ‘ aşk ile erkān-ı ‘ Alī’den
- 2 Esrār-ı tarīḳat ‘ ilimi irş ile gelmiş
Ey tālib-i Hāk isteyen iḥsān-ı ‘ Alī’den
- 3 Çün *laḥmūke laḥmi* ḥaḳḳında Muḥammed
Hem *şehr-i ‘ ulūmuñ ḳapusı* kân-ı ‘ Alī’den
- 4 Bi’l-cümle velī zātını cān içre görenler
Esrār-ı ezel ḥüccet [ü] bürhān-ı ‘ Alī’den

5a mū-be-mū: bu nice FRD

6a nükte: tekye FRD

* VUD 219-221.

1a şāh: şān VUD

- 5 Tālibleri erkān ile her demde olurlar
Hālince füyūzātı[nı] pīrān-ı ‘Alī’den
- 6 Kurbıyyet idüp zātına hem bu dil-i maḥzūn
Dost koḡusın almışdı gülistān-ı ‘Alī’den
- 7 Nefsümle cihād eylemenüñ luṭfına irdüm
İkrārını bildi özüm iḡān-ı ‘Alī’den
- 8 Ma‘ nā ile açdum yolumı bāb-ı ‘ulūma
Hem maḡhar olup sırrına a‘ yān-ı ‘Alī’den
- 9 Çökdüm öñine ‘ālem-i ma‘ nide oḡıdum
Ma‘ nāsı ile Ḥaḡret-i Ḳur‘ān Alī’den
- 10 Derc itdi o dem *Fātiḡa*’da cümle-i ma‘ nā
Hem besmele tefsīrini imkān-ı ‘Alī’den
- 11 Ol besmele taḡtında olan nokṡa-i sırrı
Bildüm ki ḡaḡıḡat olan imān-ı ‘Alī’den
- 12 Ol demde zuḡūr eyledi çün rūḡ-ı izāfī
Buldum özümü maḡhar-ı insān ‘Alī’den
- 13 İrgürdi bu dem āb-ı ḡayāt ḡavḡına cānı
Ḳandurdi hemān ‘aşḡına ol ān ‘Alī’den
- 14 Ol meclise dāḡıl olana cām şunulurmuş
Nūş eylesem bādeyi destān-ı ‘Alī’den

5a olurlar: alurlar VUD

14b eylesem: eylemişem VUD (Mecmuadaki kullanım, vezin bakımından kusurludur.)

- 15 Çün el ele el Hakk'a dimek oldı 'ayānum
Gösterdi Hudā sırrını arslan 'Alī'den
- [53b] 16 Virdüm yolına cānumı ol zāt-ı şerīfūñ
Gördüm ki o dem cānuma cānān 'Alī'den
- 17 **Vuşlat** görünür bāb-ı 'ulūmuñ kademinde
Gelsün dileyen var ise 'irfān-ı 'Alī'den

124*

fā' ilātūñ fā' ilātūñ fā' ilātūñ fā' ilūñ

I

Devr-i eyyām eyleyüp 'aşr-ı Muḥarrem'dür gelen
Añla ey dil cümle varı ağıladan mātem budur
Bu 'ayāndur dost rızāsıyçūñ şehīd-i cān olan
Cümle ḥalkı zārı zārı iñleden mātem budur

II

Kerbelā'da mā'-i zehri eşkıyānuñ şunduğı
Ol Ḥasan Ḥazretleri nūş ile teslīm olduğı
Şāh Ḥüseyn'ūñ ol güzel kākülleri ḵan olduğı
Yir [ü] gögi 'arş [u] kürsī iñleden mātem budur

III

Hulle gönderdi cinānından Hudā anlara bil
Vaqt-i 'idde anı tebşīr eyledi Peyk-i celīl
Sürḥ u zerd ḥallini şāheyn istedikde Cebra'ıl
Ol ḥaberle Muştafā'yı iñleden mātem budur

* VUD 139.

II/3 olduğı: olduğı VUD

IV

İki şāhūn böyle ḥālī emr ile tebşīr olup
Ḥikmet ile Fāṭma Ana göñli ḥasretle ṭolup
Ḥükm-i ḥallāk ezel-i icrāsına teslim olup
Tañrı arslanı ‘Alī’yi inleden mātem budur

V

Ḥasret ile cümle-i zī-rūhı ol dem ağladup
Evliyāya emr ile dergāhına al bağladup
‘Aşk-ı sūzān içre **Vuşlat** cān [u] göñlüñ tağladup
Derd ile her dem seni kan ağladan mātem budur

125*

fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

I

Çün Muḥarrem geldi gözler yaşı döndi sellere
Mātemüñle yandı cānum ey şehīd-i Kerbelā
Ḥasretüñle zıkr-i hicrān oldu tekrār dillere
Mātemüñle yandı cānum ey şehīd-i Kerbelā

II

Bir yire cem‘ oldu cümle Ḥaḫḫ’a ‘āşık ḫulları
Aḥseneynūñ firḫati yaqdı yine göñülleri
Tañrı arslanı [‘Alī] ḥazretlerinūñ gülleri
Mātemüñle yandı cānum ey şehīd-i Kerbelā

* VUD 236-237. Şiir M’de 4, VUD’da 3 bentten oluşmaktadır; M’nin 1. bendi VUD’da bulunmamaktadır.

II/1: Dāḥil oldu meh-i Muḥarrem geldi mātem günleri M, VUD

III

[54a]

Eşkıyâdan içdi zehri ol Hasan Hazretleri
Gör ki n'oldı Fâtma Ana bakçesi sünbülleri
Kana boyandı Hüseyin'ün ol siyeh kâkülleri
Mâtemüñle yandı cânım ey şehîd-i Kerbelâ

IV

Cedd-i a' lāsı Muḥammed'dür o şāheynüñ velî
Enbiyâ vü evliyānuñ inledi cân u dili
Cümle pîrân-ı tarîkat hem daḡı **Vuşlat** kulu
Mâtemüñle yandı cânım ey şehîd-i Kerbelâ

126*

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 Âl-i ' Alî nûr-ı Nebî cem' oluben geldi belî
 Tutdı cihânı ser-ta-ser rûḡ-ı Nebî âl-i ' Alî
- 2 Şa' şa' sı nûrlarınüñ zeyn oluben cümle dili
 Ḥâzır olup cümle nebî şalli ' alâ nûr-ı ' Alî
- 3 Bülbül-i cân içre didi Allāhu Mevlânâ ' Alî
 Feryād idüp cümle nebî Allāhu Mevlânâ ' Alî
- 4 Tesbîḡ idüp cümle murgân Allāhu Mevlânâ ' Alî
 Evrād idüp cümle velî Allāhu Mevlânâ ' Alî
- 5 Sen daḡı vird eyle anı Allāhu Mevlânâ ' Alî
 Bulmak isterseñ devleti dem-a-dem di Allāhu Mevlânâ ' Alî
- 6 Cümle aḡvâl-i evliyâ Allāhu Mevlânâ ' Alî
 Şadr-ı ' izzet buldı ' **Aṭâ** Allāhu Mevlânâ ' Alî

* Şiirin 5b, 6a, 6b mısraları vezin bakımından kusurludur.

127*

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Şanasın Tañrı'yı kendi gibi baḡıl bilür vā' iz
Dimez bir kerre cennet var cehennem dir ḡalur vā' iz
- 2 Ḳoparur başına ḡalkuñ kıyāmetler şaçar āteş
Çıķınca kürsāye ' aynı zebānī kend' olur vā' iz
- 3 Ḥelāl loḡma yedirmezdi elinden gelse hep ḡalka
Ḥarāmī kendi ekl itse aña te'vīl bulur vā' iz
- 4 Mey-i maḡbūbı men' eyler o raḡmet bulmayacaḡdur
Bize itdüklerin yarın ümīdüm var bulur vā' iz
- 5 Şırāṭı ḡurdı mīzānı cehennemden ḡaber söyler
Şanasın ' **Az**bī maḡşerden ' alāmetle gelür vā' iz

128

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Olursa devletüm hem-dem ḡılursa ṭālī'üm yāri
Vişāle degşürem hecri baña Ḥaḡ ırgüre yāri
- 2 Hezārān dürlü şehvetden ṭama'-keş yāri istersin
Özinden oñdura yāri naḡar kim olmaya ' āri
- [54b] 3 Saña ol dost içün düşmen cefā itse taḡammül ḡıl
Ḡülün dīdārına ' āşık gerek ḡoş göre her ḡarı
- 4 Budur ḡālüm bilürsin sen eger zāḡir eger bāṭın
Bizümle çün ḡarīf olduñ gider ḡāṭırdan inkārı

* ABD 301-302.

- 5 Maḥabbet sözi cān içre ki cāndan dāhı nāz gider
Bulunmaz dünyede maḥrem şaḫın fāş itme esrārı
- 6 ‘ Aceb ḥaddince **Mevlānā** sözün Türkice nazm eyler
Kelāmından olur ma‘ lūm kişinūñ kendü miḫdārı

129*

meḥ‘ülū meḥā‘ilū meḥā‘ilū fe‘ülün

- 1 Aldanma gönül dünye-i ḡaddārına kıl yuf
Şol mekr idici kevkeb-i seyyārına kıl yuf
- 2 Tōḡrı tūrana Ḥaḫ yolına Ḥaḫ’dan ‘aṭādur
Egri varanuñ cübbe vü destārına kıl yuf
- 3 Vā‘ iz ki ider bunca rivāyat ile va‘ zı
Ef ālini gör anuñ vü girdārına kıl yuf
- 4 Uçmaḡa yüzün tıtdı gider zāhid-i sālūs
Tebḫ ile seccāde vü zünnārına kıl yuf
- 5 Ḥurşid ü kamer tā kim urur çerḫ semā‘ ı
Bihūde gezer gerdiş [ü] devvārına kıl yuf
- 6 Yuf kulluḡuña söylerem ey şeyḫ-i şeyāṭın
Misvākini ḳo turre-i tarrārına kıl yuf

* Şiir, ND-HA ve KN’de bulunmazken Seyyid Nesîmî Dîvânı’nın Bakü neşrinde mevcuttur: ND-CG 2/538. Şiir ayrıca, Mehmet Fatih Köksal’ın “Seyyid Nesîmî’nin Yayınlanmamış Şiirleri” isimli makalesinde de bulunmaktadır: MFK 99. ND-CG’ de şiirin 4. beyti “Zāhid ḥod ider dünyā benüm āhîretüm var / Ḥoş-baḫta ḥayāl eyledi pindārına kıl yuf” şeklindedir. MFK’de ise hem mecmuadaki 4. beyit hem de ND-CG’nin 4. beyti yer almaktadır. Bundan dolayı şiir, M ve ND-CG’de 10, MFK’de 11 beyitten oluşmaktadır.

2a tūrana: varanıñ ND-CG, varana MFK; Ḥaḫ’dan: Ḥaḫḫ’a ND-CG

3b anuñ: anda ND-CG

6a kulluḡuña: ḳoltuḡuña ND-CG, MFK; söylerem: söyledim ND-CG

- 7 Mü'minlere zindān u belā dünyeyi fānī
Ko dünyeyi sen cīfe-i murdārına kıl yuf
- 8 Şeyṭān-ı la' ın secdeye indürmedi başın
İkrār[1] anuñ yok durur inkārına kıl yuf
- 9 Bir ehl-i nazar bitmedi bu dünyede kāmīl
Bihūde toğar maṭla' -ı envārına kıl yuf
- 10 Tā buldı **Nesīmī** ser-i kūyuñda maḳāmı
Koydı çemen [ü] cennet [ü] gülzārına kıl yuf

130*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Şāmiyān-ı bī-ḥayānuñ şüm endāmına yuf
Düşmen-i Āl-i ' Abā ol ḳavm-i bed-nāmına yuf
- 2 Ḳaşd-ı āl-i Muṣṭafā iden Yezīd evlādına
İbtidāsına meyānına ser-encāmına yuf
- 3 Ḳātil-i nefis-i Ḥüseyn olup Ḥudā-cūyam diyen
Ḥāricī cumhūrınuñ sa'y ile iḳdāmına yuf
- [55a] 4 Kimi şeyḫ ü kimi vā' ız kimisidür müctehid
Tābi' -i Mervāniyānuñ cümle aḳsāmına yuf

7b dünyeyi sen: dünyesini ND-CG, dünyayı vü MFK

9a bitmedi: bulması ND-CG, bulmadı MFK ; kāmīl: kāmīn ND-CG

10a tā buldı: kıldı [çü] ND-CG

10b cennet: gülşen ND-CG

* ARD 229.

2a evlādına: evlādınuñ ARD

4a kimi şeyḫ... kimisidür: kimisi şeyḫ...kimisi ARD; -dür: hem M

- 5 Dāne vü dām u riyādur sübhā-i seccādesi
Kubbe-i destārına şeyd ile İslām'ına yuf
- 6 Ba' zı İbn-i Sāmīrī ba' zısı aqvām-ı Yezīd
Ehl-i Şām'ıñ mā-ḥaşal etbā' u aqvāmına yuf
- 7 Mülk-i Şām'ı Rūm'a tercīḥ eyleyen nā-ḳābilūñ
Anda zāyi' kıldığı evḳāt ü eyyāmına yuf
- 8 Nān u ābı çok diyü Şām'ı tavaṭṭun kılanuñ
Nān-ḥ^vārına daḥı hem āb-āşāmına yuf
- 9 'Arşiyā āl-i Resūl'i sevmeyen müşrikleruñ
Devlet ü manşübına ta' zīm ü ikrāmına yuf

131*

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Ben ol nuṭḳ-ı mu' allāyam ki geldüm şekl-i insāna
Zuhūr içün tenezzül eyledüm bu ḥaṭṭ-ı imkāna
- 2 Ḥurūf [u] lafz [u] şavt oldum me' āniden ḥaber virdüm
Egerçi şıgmazam hergiz beyān-ı naşş u tibyāna
- 3 Kelām-ı Fazl-ı Yezdān'em ki ' ayn-ı kuvvet-i zātem
Baña inkār iden inkār ider elfāz-ı Qur'an'a
- 4 Tenüm Kāf'ında Simurğ'ıñ mekānı zāhir olmışdur
Otuz eczāsı Qur'an'ıñ gelelden ' ayn-ı a'yāna

5b şeyd ile: şedde M

9b ikrāmına: ikrārına ARD

* VD 113-114.

- 5 Tılısım genc-i Mevlā'dur egerçi cümle-i eşyā
Zamīrüm mazhar-ı güldür vücūdum taht-ı şāhāne
- 6 Huṭṭ-ı vechüme gel baḳ ki ḥaṭṭ-ı dest-i Mevlā'dur
Bu ḥaṭṭı okuyan ʿārif iriṣdi sırr-ı Yezdān'a
- 7 *Ene'l-Ḥaḳ* āyeti tañ mı okursa **Vaḥdetī** her dem
Anı fehmi eylemez zāhid ki gelmez ʿaql u izʿāna

132

fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

- 1 Hızr'ı gördüm Hızr'a irdüm āb-ı hayvān isterem
Himmet it pīrüm ben öldüm zinde kıl cān isterem
- 2 Ḥamdülillāh ḥikmet-i Loḳmān'ı buldum ey ḥekīm
Derdüme dermān yeter derdini dermān isterem
- 3 Ḳadre uğradum uyandum rüz-ı ʿid oldı günüm
Cānumı şükrāniye bayramda ḳurbān isterem
- 4 Derdmendem bī-kesem bī-çāreyem şāhum meded
Men der-i sulṭāna geldüm luṭf [u] iḥsān isterem
- 5 Şems-i Tebrīz'e yetiṣdüm ʿaşḳ ile **Monlā** menem
Hū diyüp girdüm semāʿa devr-i ʿirfān isterem

5a genc: kenz VD

6a ḥaṭṭ: şunʿ VD

7a *Ene'l-Ḥaḳ* āyeti: İllallāh āyetin M, İnnallāh āyetin VD

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Hālünü bilmez misin ey bî-edeb hayvân dede
Ne şanursın kendüni bu 'arşada nâ-dân dede
- 2 Geçme önünden kulağ sallayarak abdâllarun
Yüri ey zerrāk [u] sālūs lāşe-ğor-rîz dede
- 3 Yok mıdur sende hayā hiç evliyā bilmez [mi]sin
Halkı azdurmada ğāyet pehlivân sulţān dede
- 4 Pîr ü perver terk-i tecrîd şāh-ı 'ālem olmuşuz
Kendüñe itme kıyās gerçekleri nîrân dede
- 5 Kızıl ile nāmuñ cihānda añılur leyl ü nehār
Evliyānuñ dergehinde sürilen 'üryān dede
- 6 Evliyānuñ meclisine dāhil olmaz diyü ħar
Kesb-i 'ilm-i ma'rifetden bî-ğaber vîrân dede
- 7 Dāmen-i 'Āşım'a yüz sürüp necāt bulmaz iseñ
Dünye vü 'uğbāda nālān cigeri püryān dede

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Allāh Allāh karşıma çıkdı bugün lağlak dede
Bu da hālince şanur kendüsini vakvak dede
- 2 Qaz gibi boyun şunup tıslar çağırur gör hele
Bir dolab gibi bugün çırladı bu çırlak dede

- 3 Țorbası başında ammā n'eylesün şamān yok
Bāğ ile bustānı vīrān eyledi zīrağ (?) dede
- 4 Gör ħorus olmuş öter ister ki ma' nī yırlasun
Yine kendü boğluğundan çağırur çağ çağ dede
- 5 Süfliyet deryāsı kendin şöyle telvīş eylemiş
Böyle zu' mınca tırindāz geçinür aylak dede
- 6 Ĥaddūñi bil gel erenler meclisinde kemter ol
Çün bizüm de merĥametdür şānımız çaylak dede
- 7 Țurd gibi ħırşı bırak ħür kuş gibi firārı қо
'Āşım'uñ kulluğına bel bağla ey sağ sāk dede

135

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Gel bugün meydāne ey abdāl revīş
Söyle baña bileyim kıanden geliş
- 2 Pīr ü perver 'āşıkısın ey dede
Vesvese itme şehā cümle biliş
- 3 Bir velinüñ dāmenin tutduñ ise
Gel bugün meydān senüñdür it giriş
- [56a] 4 Vay eger mağbūn [u] maĥcūbdan iseñ
Ğāfil olma işte şimdi bu kıadr iş
- 5 Sen eger leffāf [u] sālūsten iseñ
Ĥiç erenlerden olur mı kıurtulış

- 6 Ehl-i ‘irfān birbirin elbet bilür
Gözlüye gizlü olur mı gel iliş
- 7 Kālbini feth itmediyse şol kişi
‘Āşım’ā dārb ile eyle yürüyiş

136

Vāridāt-ı Hāzret-i ‘Āşım Baba Kuddise Sırruhu

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Eş-şalā her kim gelür cān ile dīvāna şalā
Eş-şalā her kim talebkār olsa şirāna şalā
- 2 Şad şalā olsun bugün abdāl nāmuñ verinüp
Kār-zār-ı evliyāda mīr-i mīrāna şalā
- 3 Eş-şalā her kim benümle imtiḥān olsun bugün
Eş-şalā başdan ayağa çarḫ-ı eyvāna şalā
- 4 Eş-şalā rind ü ḫarābāta daḫı meyḫānede
Meclisün zīn eylemiş pīr ü muḡāna eş-şalā
- 5 Kimsenün ḫaddi degüldür qarşuma çıkmak bugün
Mülk-i Rūm’ı tutdı şānum Ḥorasān’a eş-şalā
- 6 Kānde bir merd ‘ārif-i billāh geçünür var ise
Ṭālib-i ‘irfān olupdur ‘ārifāna eş-şalā
- 7 Bu cihānı geşt idüp başdan başa çok aradum
Bulmadum tekmiḫ-i erkān ehl-i erkāna şalā
- 8 İmtiḥān ṭamḡasını çünkim urundum men bugün
Var ise bir ṭālib-i Ḥāḫ imtiḥāna eş-şalā

- 9 Nām-ı şānum tıtdı āfāk ile enfüs ‘ālemüñ
Āşımā imdi bugün cümle cihāna eş-şalā

137

Meşnevī-i Der-zuhūr-ı Vidīn-i es-Seyyid Muhammed ‘Āşım
Baba Bektāşī el-Hüseynī el-Üsküdārī Bandırmalı-zāde

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Bir belā töl’ ibrāmuñ küstāhıyuz dostlar yine
Mūsa’sından merdūd olmış mürdeye döndi yine
- 2 Tūr’a niyyet eylemişken nefis-i Fir‘avn’a uyup
Rāh-ı Hāq’dan oldu merdūd şerr-i vesvāse uyup
- 3 Egmedi baş ol ‘azāzil sırr-ı ecsād bilmeyüp
La‘ne mazhar oldu merdūd lutf-ı şāh bilmeyüp
- 4 Şer‘-i pāk-i Muşafā’ya inkıyādı olmayup
Şāh-ı rāhı terk idüp imāna kâbil olmayup
- [56b] 5 Bilür mi Ādem-i ma‘nī o bed-fıkr ü tahāretsüz
Bilür mi enbiyā neslin haram-ı ħ‘ār [u] inābetsüz¹¹¹
- 6 Qabül eyler mi ehlullāh Yezid işin Yezid aşın
Rüsüm-ı enbiyā billāh çeker belde hançer taşın
- 7 Nebī-zāde velī-zāde menem şāhib-zamān ‘Āşım
Belinde Zülfiķār-āsā keser nuṭkuñ müdām ‘Āşım
- 8 ‘Alī nesli velī nesli menem şīr-i cihān nesli
Veliler feyz alır benden menem kūtüb-ı zamān nesli

3b la‘ne: qahre M; merdūd: telbīs M

¹¹¹ 5. beyitten itibaren şiirin vezni *mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün*’dür.

- 1 Kim bilür bizi nice şoydanuz
Ne bir zerre otdan ne ħod şudanuz
- 2 Bizüm meftünımız ma' rifet söyler
Biz Ĥorāsān mülkindeki bāydanuz
- 3 Yedi deryā bizüm geçkülümüzdür
Ĥāccum 'ummān ise biz ol göldenüz
- 4 Ĥızır İlyās bizüm yoldaşımızdur
Ne zerrece günden ne ħod aydanuz
- 5 Yedi tamu bize nev-bahār oldı
Sekiz uçmak içindeki kūydanuz
- 6 Bizüm zaħmımıza merhem bulunmaz
Biz kader okuna gizli yaydanuz
- 7 Mūsā Tūr'da turup münācāt eyler
Neslimüzi şorarsañ aşl hoydanuz
- 8 'Alī geldüm adım oldı bahāne
Gögercin tönında ķondum cihānuz
- 9 **Abdāl Mūsā** oldum geldüm cihāna
'Ārif añlar bizi nice sırdanuz

8b kuṭb: ġavş M

7b cihānuz: ħuydanuz M

- 1 Meşrebidür herkese yārāndur Bektāşiler
Kimse bilmez sırların seyrān durur Bektāşiler
- 2 İtmediler Hāḡ'dan özge kimseye hīç minneti
‘ Arz-ı ḡacet eylemez sulṡān durur Bektāşiler
- 3 Āşnā-yı *ledünni*’dür zāhidā sen ḡandesin
Ṭālib-i Hāḡ’dur dāne dermān durur Bektāşiler
- 4 *Öldiler ölmezden evvel* buldılar āb-ı ḡayāt
Dehr içinde zümre-i ‘ irfān durur Bektāşiler
- [57a] 5 Bir Mesīḡā demdür anlar terk-i tecrīd itdiler
Mürde-dil iḡyā iderler cān durur Bektāşiler
- 6 Dest-i pīrden bir ḡadeḡ nūş itdiler bezm-i ezel
Dā’imā esrük yürür mestān durur Bektāşiler
- 7 Hācı Bektāş-ı Velī’nüñ bende-i efgendesı
Tekye-i ‘ aşḡda bugün miḡmān durur Bektāşiler

* KN 78-79. Şiir KN’de Kul Nesîmî’nin şiirleri arasında 6 beyit olarak yer almaktadır. M’nin 2, 3, 5, 9, 10 ve 11. beyitleri KN’de bulunmamaktadır. KN’de beyit sıralaması 1-8-4-6-7-12 şeklindedir.

1a yārāndur: yārān olur KN

1b seyrāndurur: seyrān olur KN

3b Hāḡ’dur dine: Hāḡ derdine M

4a āb-ı ḡayāt: ya’ nī ḡayāt M, Hāḡḡ’ı ‘ ayān KN

4b: Zümre-i ‘ irfān içinde cān olur Bektāşiler KN

6a ezel: elest KN

6b yürür: gezüp KN; durur: olur KN

7a bende-i: bendesi KN

7b durur: olur KN

- 8 Şofrasında ni‘ meti şām u seherde toptolu
Varını şarf itmede merdān durur Bektāşiler
- 9 Münkirūñ inkārıdur kāfirlerūñ tuğyān[ı] hem
Şöyle bil ki mü ‘mine imān durur Bektāşiler
- 10 Herkese bildigi yerden virdiler anlar sebak
Ol sebebden şāhib-i iz‘ ān durur Bektāşiler
- 11 Āl-i evlāduñ yolında oynadur başın olar
Hāke rehdür anlara yeksān durur Bektāşiler
- 12 Nāfda pālehang tığ-bend mürşide teslīm olup
Ey **Emīnā** sīnesi ‘uryān durur Bektāşiler

140*

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

- 1 Cihānuñ aşlı vü fer‘i haqīkat bil ki ādemdür
Mesih’a feyz olan Hāq’dan bugün ādemdeki demdür
- 2 Gözüme Hāq’dan ayru hīç görünmez her neye bakşam
Muḥīt külli şey’in oldur benüm pes bu nazār nemdür
- 3 Yoğimüş gayr-ı Hāq’dan hīç vücūdı cümle eşyānın
Şaḡın bir kimseye ayruk dimeñ ‘ālemde bu kemdür

8a: Şofrasında nān u ni‘ met dopdolu şām u seher KN

8b itmede: itmeğe KN; durur: olur KN

12a: Tāc u pelh tığ teber mürşide teslim oldular KN

12b Emīnā: Nesīmī KN; durur: olur KN

*DAD 126-127.

2a hīç: çün M

3a gayr-i Hāq’dan hīç: Hāq’dan ayru çün M

- 4 Cihānın cāvidānīdūr ölümünden kōrkma ey ‘ārif
Cihanda cümle şādīnūñ bilürsin āhīri ğamdur
- 5 Nigāruñ kahr u luṭfından begāyet hazz ider cānum
Hemān nūş eylerem anı eger şehd ü eger semmdür
- 6 Başarsañ dīvini nefsūñ Süleymān-ı zamān olduñ
Vücūduñ mülkini alduñ elinde mühr ü hātemdür
- 7 Fenā cāmın içen buldı beķānuñ şihhatin dā’im
Sözümü gūş idüp şanmañ didigüm cām ile Cem’dür
- 8 Şaķın ‘allāme-i ‘aşram diyü lāf itme ey vā‘iz
Nice yüz biñ senūñ gibi bu ‘ilmullāhda **دلر فید**
- 9 Bugün seng-i melāmetle ‘imāret eyle dil mülkin
Yıkılmaz bellü bil ‘āşık binā-yı ‘aşk muhkemdür
- 10 Nice başlar keser şūfī bugün ḥalvet bucağında
Velikin şūretā görseñ ne İbrāhīm-i Edhem’dür
- 11 Maḥabbet riştesidür ol ki kılmış boynına çengel
Çekerler dest-i çenberden anuñcün kāmēti ḥamdur

4a Cihānın: Ḥayāt-ı M, DAD; ölümünden: elemden DAD

6b mülkini anduñ elinde: mülketin alduñsa elde DAD

7a şihhatūñ: soḥbetin DAD

7b idüp: idüñ DAD

8a itme: urma DAD

8b **دلر فید**: mülzemdür DAD

10a görseñ: şanki M; ne: şan DAD

11a ol kim kılmış: kim takılmış DAD; çengel: çengüñ DAD

11b çenberden: ‘aşk ile M

- 12 Emîrüm her kimi görseñ haķāretle nazār kıлма
Cihānı hālî şanma sen neler vardur bu ‘ālemdür
- 13 Buyurmışdur Resûlullāh ki *faķr oldı benüm fahrüm*
Anuñçün faķr ile **Ahmed** cihān içre müsellemdür
- 14 Hüdā var eyleyüp yokdan kerāmāt virdi insāna
Bilürsin ‘*alleme*’-*l-esmā* okursın ism-i a‘ zāmdur
- 15 Bilürsin *kenz-i mahfi*’ye hazine oldıguñ ādem
Anuñçün cümleden a‘ lem melā’ikden mükerremdür

[57b]

141*

Kaşıde-i Resmî Baba

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Tā ezelden ehl-i imān oldılar Bektāşiler
Emr-i Haķķ’a imtişāl gösterdiler Bektāşiler
- 2 Ol zamān kim Ādem’e secde idüñ emr olunup
Dimeyüp lā ol namāz dimediler Bektāşiler
- 3 Emr-i Haķķ’ı şımayup Ādem’e kıldılar sücüd
Tā o demdür kim nefis-bend oldılar Bektāşiler
- 4 Düşdi ol dem her biri bir nesneye mazhar görüp
Ol dem isti‘ dāda mazhar düşdiler Bektāşiler

12b hālî şanma sen: şanma hālîdür M, DAD

14a kerāmet: kerāmāt M

14b -sin....-sın: -señ.....-sañ M

* RBD 104-113.

2a dimediler: -a tırdılar M, RBD

- 5 Her neye düşdiyse mazhardur ki bunda gösterür
Hâline râzı olup şükr itdiler Bektâşiler
- 6 Bu rumûzdur kim her işe ezeli dirler bu halk
‘ Ālem-i ‘ amāya aḳdem didiler Bektâşiler
- 7 Ḳahr [u] luṭfiyla celāli vü cemāli sa‘ d u naḥs
Her ki Ḥaḳ virdigüni gördiler Bektâşiler
- 8 Aldılar destür ki ya‘ nī terkḥbe dizileler
Līk feyz-i Aḥmed’e ḳatlandılar Bektâşiler
- 9 Geldi Aḥmed ilerü ervāḥ-ı nācī girdiler
Vardı ḳarşu yire yüzler sürdiler Bektâşiler
- 10 Bunca ervāḥ didiler Aḥmed ḳanı n’oldu bular
Fi‘ lin aldı gitdi herkes didiler Bektâşiler
- 11 Kalan ervāḥı Muḥammed on iki bölük idüp
Virdigin birer emānet gördiler Bektâşiler
- 12 Didi Aḥmed kim durur evlād u ālüm çün ölen
Seçilüp bir tarafa biz didiler Bektâşiler
- 13 Didi Aḥmed yā ‘ Alī ‘ ahd itdiler evlād için
Mātemüñ tutmaḡa iḳrār itdiler Bektâşiler
- 14 ‘ Ālem-i ma‘ nīde erkān ḳurdı ḳırḳlar ol zamān
Ol çerāḡuñ şem‘ ine cem‘ oldılar Bektâşiler
- 15 Şāḥ-ı sulṭān-ı velāyet pīşvā-yı ehl-i Ḥaḳ
El etek virdi o demde tutdılar Bektâşiler

9a girdiler: gördiler M

- 16 Ta‘lām itdiler tevellā vü teberrā remzini
İşidüp bu kavle rāzı oldılar Bektāşiler
- 17 Didi Haydar yā Muḥammed rāzı oldılar bular
İtdigüm tā‘lime belī didiler Bektāşiler
- 18 Her birin birer tecellī ile kayırdı bular
Hidmetimüz eylesünler didiler Bektāşiler
- 19 Kırklar ol dem oldılar ‘üryān setr-püş bağlanup
Neydigün bu remzi sırrı tıydılar Bektāşiler
- [58a] 20 Ehl-i Beyt’ün remzidür bu yarın anda görünür
Diyicek dem-beste hayrān oldılar Bektāşiler
- 21 Getürüp ortaya bir şerbet kâmusı gördiler
Birlüğe yetmek için nüş itdiler Bektāşiler
- 22 Neyi remz eyler o şerbet kim içüp mest oldılar
Bildiler yaşlar döküp zār itdiler Bektāşiler
- 23 Kırklarun birine ol dem neşter urıldı görüp
İttifāk ile o dem kan döktiler Bektāşiler
- 24 O kan ile bu ‘ālem-i mülkde unutmamak için
Levh-i dilde bu rumūzı yazdılar Bektāşiler
- 25 Bildiler Āl-i ‘Abā’nuñ ḥālidür bu ittifāk
Ol zamān şişelerin çāk itdiler Bektāşiler

19a setr: ser RBD

19b sırrı tıydılar: sezdi yandılar M, RBD

25b şişelerin: sinelerin M

- 26 Ebu Süfyān'dan gelür bir nice müşrik gire
Kapudan yaña tırup qoymadılar Bektāşiler
- 27 Şūret-i Hāq'dan görinüp yire yüzler sürdiler
Gözleri körligine hū didiler Bektāşiler
- 28 Qoymadılar ol erenler meclisine dūr idüp
Anlara ol dem teberrā itdiler Bektāşiler
- 29 Didiler kırklar o dem anlara la' net şad hezār
Al-i evlāda tevellā kıldılar Bektāşiler
- 30 Mühr urıldı bu rumūza meclisi tağıtdılar
Ol ārayı sildiler süpürdiler Bektāşiler
- 31 Tā gelince 'ālem-i mülke Muḥammed Muştafā
'Ālem-i ma'nide bile oldılar Bektāşiler
- 32 Geldi ol nūr-ı münevver kıлмаğıçün 'ālemi
Olduğın şāfi'-i ümmet bildiler Bektāşiler
- 33 Ol qamer devrinūn onıncı senesinde gelür
Didiler Hāq'dan temennā itdiler Bektāşiler
- 34 Bekledi sī sāl refiķuñ ol şefi'-i haşr [u] neşr
Gice gündüz bile arzu çekdiler Bektāşiler
- 35 Nūr-ı Aḥmed sırr-ı *tā-hā hel etā* vü *ve'q-ḡuḡā*
Geldi 'ilm-i bāb-ı Aḥmed didiler Bektāşiler

26a Ebu Süfyān'dan gelür: Geldi Bū Süfyān'dan ol dem M

28a dūr: redd M, RBD

32a ol nūr-ı münevver: nūryla münevver M

33a gelür: gelüp M

- 36 *Lā fetā illā ‘Alī’nün* remzi oldu āşkār
Geldiler andan inābet itdiler Bektāşiler
- 37 İçdiler dest-i Muḥammed ‘Alī’den ‘ahd şerbetin
Kim ezel ol ‘ahde el virmişdiler Bektāşiler
- 38 Yā Muḥammed Muştafā veyā Aliyyü’l-Murtażā
Birliğinūze şehādet itdiler Bektāşiler
- [58b] 39 Hānedān Selmānları Qanberleriyüz kıl qabūl
Ol qapuya ‘arz-ı hācāt itdiler Bektāşiler
- 40 Herkesün iḥlāşına eyler tevāfuḵ feyz-i Ḥaḵ
Didi Ḥaydar ḡam yimeñ şād oldılar Bektāşiler
- 41 Hem ḥavātīn-i ḥarem ‘ismet-serādur Ḥadīce
Menba‘-ı sırr-ı Nebī’dür didiler Bektāşiler
- 42 Fāṭıma faḥru’n-nisā sırr-ı Muḥammed feyz-i Ḥaḵ
Nūr-ı Aḥmed anda temdür didiler Bektāşiler
- 43 Kerbelā’da bunların evlādına qaşd idenün
Her nefes cānına la‘net itdiler Bektāşiler
- 44 Şāh Ḥasan Ḥulku‘r-Rızā için ciger-süz oldılar
Yaş yirine kan döküp ağlaşdılar Bektāşiler
- 45 Bu idi kim ‘ālem-i ma‘nide kırklar nūş idüp
Kim idüpdür bunda işbāt didiler Bektāşiler
- 46 Şāh Ḥüseyn-i Kerbelā ya‘nī ki sırr-ı Murtażā
Muḳtedāmuz pīşvāmuz didiler Bektāşiler

40a tevāfuḵ: tevāḳḳuf M, RBD

- 47 Ol şehīd-i Kerbelā ‘aşkına meydāna girüp
Kān döküp cān ile başın virdiler Bektāşiler
- 48 Şāh Zeyne‘l-‘Ābidīn ya‘nī ki ‘ilm-i Muşţafā
Dīnimüz imānımızdur didiler Bektāşiler
- 49 Sırr-ı Aḥmed’dür Muḥammed Bākır ol kān-ı seḫā
Ol ḳapudan müşkilin ḥall itdiler Bektāşiler
- 50 Ca‘fer-i Kāzım ‘Alī Mūsā er-Rızā‘nuñ ‘aşkına
Ṭob idüp meydāna başın girdiler Bektāşiler
- 51 Hem Taḳī vü bā-Naḳī ‘Asker ‘ināyet kānımız
Mehdī-i şāḫib-zamāna irdiler Bektāşiler
- 52 Çār-deh ma‘şūm-ı pāk penc-‘abā kimler durur
Bildiler anlara ṭapu ḳıldılar Bektāşiler
- 53 Āl-i evlāda ḫıyānet eyliyen bī-dīnlerūñ
Ḥaḳḳına yuf borusını ḳaldılar Bektāşiler
- 54 Çekdiler tīg [ü] teberler ḫānedānuñ ‘aşkına
Ḳırmaḡa yezīdleri and içdiler Bektāşiler
- 55 Ḥamd ü şükr olsun Ḥudā’ya kim bularuñ yolına
İḳtidā idüp izine gitdiler Bektāşiler
- 56 Āl-i evlāda perestīş eylemek vācib durur
Ġayr-i sevgüyü aradan sürdiler Bektāşiler
- 57 Ehl-i Beyt’ūñ ḫaḳ idügüne olup iḳrār bular
Cümlesi Ḥaḳ mezhebine girdiler Bektāşiler

- [59a] 58 Çün mürebbisin bilüp kıl ile kâlden geçdiler
Hâliyle kendülerin kayd itdiler Bektâşiler
- 59 Şüfiyâ ol demde nâm u şâna mâ'îl oldılar
Anlaruñ ol hâllerine güldiler Bektâşiler
- 60 Bu cevâbum haq dimez redd eyler ise sūfiyâ
Hâlleri meydānda el-ān didiler Bektâşiler
- 61 Bunlaruñ dağı olur şehīdleri olmaz degül
Hānedān içün degül līk didiler Bektâşiler
- 62 Ya şerī' atdan koparur taş bular tūrmaz dağı
Anuñiçün dāra gelür didiler Bektâşiler
- 63 On iki imāmları şorsañ adın bilmez bular
Kānde kaldı kim seveler didiler Bektâşiler
- 64 Bunlaruñ 'ahdinde dağı var idi ölmek velī
Şimdiye dek görmedük biz didiler Bektâşiler
- 65 Bunlaruñ gerçeklerine sözimüz yok er durur
Līk nādir vāqī' olur didiler Bektâşiler
- 66 Hācī Bektāş-ı Velī sultān-ı şāh-ı bī-riyā
Feyz-i Haq şofrasın açdı yediler Bektâşiler
- 67 Şāh-ı sultān-ı velāyet Hācī Bektāş-ı Velī
Rūm erenler serveridür didiler Bektâşiler

59a Şüfiyâ: Şüfīler M, RBD

60a şüfiyâ: şüfī RBD

60b el-ān: ol hāle M

62a bular tūrmaz dağı: verir başın bular M

64b -biz RBD

- 68 İmtihān için öñine sedd çeküp Rûm erleri
Geçdi gögercin tonında gördiler Bektâşiler
- 69 Ba‘ de’l-imtiḥān gelüp baş indürüp Rûm erleri
Ḥidmetine kaldı ba‘ zı oldılar Bektâşiler
- 70 Añnına faḥr-ı Muḥammed bâşına tâc urunup
Ol sebeb ol dem o faḥri giydiler Bektâşiler
- 71 Geldi arslana binüp bir er görünce qarşudan
Didi cansuz taşları yürütdiler Bektâşiler
- 72 Bunuñ emsâli nice yüz biñ velâyet gösterüp
Bâ-ḥuşûş mâtem Ḥüseyn’in sürdiler Bektâşiler
- 73 Āl-i *tā-hā* nesl-i *yā-sîn* Ḥācı Bektâş-ı Velî
Demine hû çekmegi vird itdiler Bektâşiler
- 74 İtdiler müşkillerin āsān vechiyle taşîḥ¹¹²
Ol ḥaḳîḳat çeşmesinden kandılar Bektâşiler
- 75 Ḥaḳḳ ile dervîşlerüñ yolına mâni‘ kımayup
Cehli taşā çaldılar şındurdılar Bektâşiler
- 76 Her neye baksa bular ‘ibretle kıldılar naẓar
Gördiler yāruñ cemālin bildiler Bektâşiler
- [59b] 77 Görinürde ğayrı yokdur ‘ayn-ı esmādur kamu
Şûrete aldanmayup bir gördiler Bektâşiler

70b - o RBD

72b mâtem Ḥüseyn’in: mâtem Ḥüseyn’i M, mâtem-i Ḥüseyn RBD

¹¹² Metinde yer alan “taşîḥ” kelimesinin aslında “taşḥîḥ” olduğu, müstensih tarafından vezin gereği bu şekilde yazıldığı değerlendirilmektedir.

74a taşîḥ: tesbîḥ RBD

- 78 ‘ Ayn-ı esmāda sıfat-ı Hakk’ı gördiler bular
Zātını Hakk geldigünde bildiler Bektāşiler
- 79 Gördüğün örter bular görmedigin söylemeyüp
Sırr-ı Hakk’ı setr idüp açmadılar Bektāşiler
- 80 Hem şerī‘ at ‘ ilmin okur hem tarīkat fi‘ lümüz
‘ Aşk ile ma‘ rifeti kesb itdiler Bektāşiler
- 81 Hālimüz oldu haqīkat taqdīre virdük rızā
Ol sebep her mā-cerādan geçdiler Bektāşiler
- 82 Dürr-i meknūn söylerüz ‘ *ilm-i ledünn*’ e vākıfuz
Kābiliyyet yollarını açdılar Bektāşiler
- 83 Geçdiler havf u recādan ya‘ nī sulṭān oldılar
Kahremān-veş nefslerini başdılar Bektāşiler
- 84 ‘ Āleme bir gözle bakup cümlede Hakk’ı görüp
Ol cemāl ile kemālın buldılar Bektāşiler
- 85 Bu **kaşidem**den murād ‘ arz-ı kemāl itmek degül
‘ Alṭūk idüp haṭām ‘ afv itdiler Bektāşiler
- 86 Şoḥbetüñ ki teşneye eyler tevaffuḵ kāfiye
Bunda tekrār geldigüñ bakmadılar Bektāşiler
- 87 Her seḥāvet şāḥibi maḵbūldür ‘ afv eylesün
Var ise ğalaṭ didüm yok didiler Bektāşiler

78b Hakk geldigünde: şınık gönülde M

86a ki teşneye eyler tevaffuḵ: eyler tevakkuf gelişine M, gelişine etmez tevakkuf RBD

87a maḵbūldür ‘ afv eylesün: ḫatında maḵbūldür ‘ özl M

- 88 Ȧamdülillāh bu ŗikeste-beste nuȦkuȦ **Resmiyā**
İdinüp mengüş ȦulaȦa ȦaȦdılar Bektāşiler
- 89 Yā MuȦammed yā ‘Alī yā Hācı Bektāş-ı Velī
İttifāȦan cürmüȦi sizden diler Bektāşiler

142*

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

- 1 AȦlaram ŗubȦa deȦin ŗabr ile Eyyüb müyem
Dökerem göz yaşını hecr ile Ya‘ Ȧüb muyam
- 2 Ana raȦmine düşeli meni terk itmedi ġam
Bilmezem ben bu ġamuȦ közine maȦbüb muyam
- 3 Gāh gam gāh elem gāh sitem gāh cefā
Çekerem bunları ben rāȦıb [u] merȦüb muyam
- 4 Ey baȦa Ȧālib olan miȦnet [ü] ġam [u] derdüm
Meni terk eyle daȦı ben saȦa maȦlüb muyam
- 5 Ey leb-i ġonca **Fuzūli** nice Ȧan aȦlamasun
Dest-i cevrüȦle bükersin meni mektüb muyam

* FD’de bulunmamaktadır. ŗiir, bazı mecmualarda M’de olduȦu gibi Fuzūli adına (Ay, 2015: 321); bazı kaynaklarda ise Seyyid Nesimi adına kayıtlıdır (Hikmet, 2013: 221).

[60a]

143*

8'li hece

I

Şehîdlerüñ ser-çesmesi

Evliyānuñ gözi yaşı

Enbiyānuñ bağı başı

Hasan ile Hüseyin'dür

II

Hażret-i 'Alī babaları

Muhammed'dür dedeleri

'Arşuñ iki küpeleri

Hasan ile Hüseyin'dür

III

Kerbelānuñ yazıları

Şehîd düşen ğāzîleri

Fatma Ana kızıları

Hasan ile Hüseyin'dür

IV

Kerbelā'nuñ tā içinde

Nūr balkır siyāh saçında

Qızıl qanlaruñ içinde

Hasan ile Hüseyin'dür

* YEK 4/53-54. Şiir M'de 7, YEK'te 9 dörtlüktür; YEK'in V, VI ve IX. dörtlükleri M'de bulunmamaktadır. YEK'te şiirin dörtlük sıralaması I-II-V-III-F-F-IV-VI-F şeklindedir. Müstensih şiirin üstüne "Kerbelā'nuñ delik taşı/Kur'an okur kesik başı/Cümle şehîdlerüñ başı/Hasan ile Hüseyin'dür" dörtlüğünü derkenar etmiştir. Dörtlüğün şiirdeki yeri bilinmediği için dipnota yazılmıştır. Bu dörtlük YEK'te bulunmamaktadır.

I/2: Hasan'ıla Hüseyin'dür YEK

I/3: 'Aşıkların gözi yaşı YEK

III/1 Kerbelā'nuñ: Kerbelā'da YEK

III/2 düşen: oldı YEK

IV/2 balkır: aqar YEK

V

Dedesiyle bile varan
Kevşer ırmağında tûran
Şusuz ümmete şu viren
Hasan ile Hüseyin'dür

VI

Yûnus eydür dünyâ fânî
Senden evvel gelen kanı
Budur uçmağın sulţanı
Hasan ile Hüseyin'dür

144*

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

- 1 Bu mâtemde olan derd ile hicrâna devâ olmaz
Bu feryâd-ı Hüseyin ile dağı 'uşşâk nevâ olmaz
- 2 Maḥabbet ehlinün dâ'im derûnında budur mużmer
Yezîd'e buğz [u] la' netden kıatı özge cefâ olmaz
- 3 Tevallâsın teberrâsın bilen 'uşşâka 'aşk olsun
Tarîkatde budur erkân buña illâ vü lâ olmaz
- 4 Hüseyin ile Hasan'dur ol Resûl'ün kıurretü'l-'aynı
Sevenler âl-i evlâduñ eşiginden cüdâ olmaz

IV/3 kızıl kanlaruñ: şol an kanlar M, yatan al kanlar YEK

VI/1 Yûnus eydür: Dervîş Yûnus M, Yûnus Emrem YEK

VI/2: Terk eyle gel cân u teni YEK; senden: sizden M

VI/3 budur uçmağın: sekiz uçmağın M, iki cihânun YEK

* Şiir, Mustafa Çıpan'ın hazırlamış olduğı Fasîh Ahmed Dede Dîvânı'nda bulunmamaktadır; ancak muhtelif musikî mecmualarında Fasîh Ahmed Dede adına kayıtlıdır.

1b Hüseyin ile dağı: Hüseyin'dür bu ki M

3a 'uşşâka: abdâla M

- 5 Şehîd-i Kerbelâ'nuñ vâkı'ât-ı mâtem-engîzi
Zebân-ı hâme'î şavt-ı hürûf ile edâ olmaz
- 6 Faşîhâ nüh-felek yâkût-ı rummân ile pür olsa
O mihr-i 'âlemüñ bir katre kına behâ olmaz

145*

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Medh-i Haydar'da lisânum eyle güyâ yâ İlâh
Hüsni görmekde çeşmüm eyle bînâ pâdişâh
- 2 Reh-ber-i sırr-ı hâkîkat yâ 'Alî sensin ezel
Tut elüm ey pâdişâhum olmışam ben pür-günâh
- 3 Server-i 'âlemsin ey şâh hem vaşî-i Muşafâ
Hâk-i dergâhına yüz sürdi ezel bu rû-siyâh
- 4 Nür-ı yektâ-yı ezelsin maḥlaşuñ a' lî senüñ
Sırr-ı rûḥ-ı Muşafâ'sın yâ 'Alî bî-iştibâh
- 5 Hâk-i pâ-yı Murtaẓâ'ya sür yüzüñ sen yâ **Zekî**
'Aşk ile vaşf it 'Alî'yi şevk ile sen söyle âh

* ZED 395.

1a Haydar'da: Haydar'la ZED

2a sırr-ı: ser ZED

5a sen yâ: gel ey ZED

I

Yine seyyāh oluben destüme aldum teberi
 Yine men ‘azm-i diyār itmeye itdüm seferi
 Dün [ü] gün āh iderek yārumı buldum şeheri
 Münkirün taşına men gerçi ki virdüm siperi
 Tevbe tevbe dağı men kimseye itmem kederi
 Yüri zülf-i siyehüm noqtadan aldum haberi

II

Oluben ehl-i hicāb kimseye hālüm diyemem
 Her ne olsa çekerem köhne bu şālum diyemem
 Vā‘ izün pendini men bellileyüp diyemem
 Yādı idrāk idemem fark-ı ‘adūde idemem
 Tevbe tevbe dağı men kimseye itmem kederi
 Yüri zülf-i siyehüm noqtadan aldum haberi

III

İderüz şükr Hudā’ya fahr ile bulduğ bu demi
 Taraf-ı Haq’dan olup bağ nice eyler keremi
 Giderek artura ol Bārī Hudā mertebemi
 Varalum kırklar ile eyleyelüm ‘ayn-i cem‘i
 Tevbe tevbe dağı men kimseye itmem kederi
 Yüri ey zülf-i siyehüm noqtadan aldum haberi

I/2 ‘azm: terk M; itdüm: kıldum M

I/5 tevbe tevbe dağı men: tevbeler olsun dağı men M, tevbeler bir dağı men M

II/3 dinleyemem: anlayamam M

II/4: Dem idüp zāhir ile ‘arz-ı kelām eyleyemem M

IV

Varalum Ka‘be-i ‘uṣṣākı tāvāf eyleyelüm
Dem idüp menzil alup gāh ‘arāf eyleyelüm
Silelüm āynemüzi şu gibi şāf eyleyelüm
Oturup şoḥbet[e] yārān ile lāf eyleyelüm
Tevbe tevbe daḥı men kimseye itmem kederi
Yüri ey zülf-i siyehüm noḳtadan aldum ḥaberi

V

Her ne bulduḳsa göñül cümlesi ādemde imiş
Şeş cihāt aṅlamayan yās ile mātemde imiş
Seḥerī Ḥaḳ deyüben hem-dem ile demde imiş
Derd ile miḥnet ile yār ile bāzārda imiş
Tevbe tevbe daḥı men kimseye itmem kederi
Yüri ey zülf-i siyehüm noḳtadan aldum ḥaberi

147

Ḳaṣīde-i Sulṭānū’l-Evliyā-yı Ḥacı Bektāş-ı Velī
Ḳuddise Sırruhu

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

I

[61a]

Urdı nevbet şubḥ-dem Keyhüsrev-i ḥāver zemīn
Ḥayme-i zerrīn sūtūnuñ ḳurdı çarḥ-ı çārumīn
Manzar-ı firūzeden zer ḥalka taḳdı la‘lgīn
İns ü cinne ger Süleymān ‘arz ḳıldı ḥātemin
Dīdeden gitdi sübül açıldı çeşm-i dūr-bīn
Ḥākiyān urdı yine lāf-ı hevā-yı āteşin
Çıḳdı neyl-i ḥoḳḳadan bir gevher-i ‘ālī-nigīn
Toḡdı mihr-i ‘ālem-ārā nūr ile ṭoldı zemīn

II

Seyrüm oldı bāl açup maqşûre-i kevn ü mekân
Himmetüñ raḥşını sürdüm tâ-be-evc-i âsmân
‘ Âlem-i nâsût-den taşra görindi bir mekân
Sâkinân-ı bî-sükûn-ı kâ’ilân-ı bî-zebân
Maḥfilinde ḥalka olmış zümre-i kerr ü beyân
Bir zümürrüd minber-i ‘ âlî kurulmuş dermeyân
Bir Mesîhâ-dem ḥaṭîb ağzında bu ḥuṭbe revân
Muşṭafâ’dur şadr-ı ‘ âlem *raḥmeten li’l-‘âlemîn*

III

سَلِّمُوا يَا قَوْمَنَا صَلُّوا عَلَى نَبِيِّ الْوَرَى
الَّذِي يَهْدِي الْمَضَلِّينَ بِأَنْوَارِ الْهَدَى

Gülbün-i bâğ-ı risâlet bülbül-i *ḳul innemâ*
Ḥâkim-i ḥukm-i İlâhî ma‘ nî-i müşkil-güşâ
Muḳtedâ-yı enbiyâ-yı pîşvâ-yı evliyâ
Ḳaḍî-i mesned-nişîn bârgâh-ı kibriyâ
Sünbül-i gîsûları *ve’l-leyli* vechi *ve’d-ḍuḥâ*
Eş-şalâtü ve’s-selâm ey ḥazret-i sultân-ı dîn

IV

Ṭûṭî-i sükker kelâmı *lî ma‘allâh* hoş haber
Küntü kenz üñ maṭbahında çekdi ḥ^vân-ı mâ-ḥazar
Nergis-i mekhûl çeşm-i nûr *mâ zağâ’l-başar*
Şadr-ı pâkine *elem neşrah* şürûḥ-ı muḥtaşar
Gonce-i zanbaḳlarınuñ mu‘ cizi şaḳḳu’l-kamer
Dürr-i *lâ uḥşî* şadef ağzında manend-i güher
Ḳâbe ḳavseyn okuñ atdıguñ virür ḳaşı haber
Gösterür müjgân-ı tîri *ḳum fe enzîr ez-kümîn*

Hâzret-i Şiddîk-ı ekberdür emîr-i yâr-gâr
 Oldı aqdem ‘Ömer ile dîn-i Aḥmed âşkâr
 Cem‘ -i Qur‘ân itdi ‘Oşmân kaldı andan yâdgâr
Lā fetā illā ‘Alī lā seyfe illā Zülfiḳār
 Sā‘ideyn-i ‘arşdur sıbteyn-i ma‘şûm süvâr
 Ḥamza vü ‘Abbās ‘ammeyn-i resûl-i Girdigâr
 Âl-i aşhâbına anuñ Şîriyâ leyl ü nehâr
 Virdüñ olsun *riḍvanullâhi ‘aleyhim ecma‘în*

[61b]

148

Nâṭıka-i Hâzret-i Pîr-i Hünkâr Hâcî Bektâş-ı Velî
ki Faḥr-nâme Ta‘bîr Olmur

fe‘ilâtûn fe‘ilâtûn fe‘ilâtûn fe‘ilûn

- 1 Pā-bürehne Qazaḳ Abdāl fenâ faḳr-ı güzîd
Faḳr ile faḥr idenüñ faḥri olur dâ‘im mezîd
- 2 Çār taḥt ile fenâ mülkine sultân geçinür
Genc-i tecrîdde miyân-bend ile pâleheng kilîd
- 3 ‘Aşḳ tennüresini bağlaya irâdet beline
Rişte-i çarḥ durur boynına ber-ḥatem mürîd
- 4 Olamaz ḥâm tırâş urına bir daḥı teber
Yiremez ma‘rifete biñ çelik ura ḥadîd
- 5 Besdür abdâla nemek nân kinedlü keşkül
Seg-i nefse yitişür köhne sıfâl ile tirîd
- 6 Nazar-ı pîr-i tarîkatda kim olmaz ‘üryân
Çal aña yuf borusın mürşididür dîv-i ‘anîd

- 7 Pîrler sikkesini şüret idenler mahzâ
Sikke-i şâf olamaz kalbi durur selîm sefid
- 8 Sînede şerha ile tende olan dâğlar
Gül [ü] sünbülleridür bâğ-ı irâdetde bedîd
- 9 Ber-güzâr oldı tarîkatdeki posta niyâz
Oldı meydân-ı haqîkatde niyâz-ı tevhîd
- 10 Pend-i pîrân-ı tarîkat kulağa dürr-i necef
Kuṭb-ı evlâd-ı ‘Alî virdi durur verd-i verîd
- 11 Hânedân düşmenini sevse şaḡın ey Şîrî
La‘n[et]ullâh Yezîdân vü ‘alâ kavm-i Yezîd

149

Der Beyân-ı Vaşf-ı El-Hâc Bektâş İlahî Velî
Ḳuddüsüllâh Sırru’l-Azîz
mefâ‘ilün mefâ‘ilün fe‘ülün

I

Olup sırr-ı tarîkat içre bürhân
Bilün rûḡ-ı revândur Hâcî Bektâş
Kerâmetin a‘yân itdi o sultân
Bilün kuṭb-ı cihândur Hâcî Bektâş

II

Haqîkat ma‘rifetde oldı yektâ
Velîler içre oldı âlem-ârâ
Beyân oldı aña hep sırr-ı esmâ
Bilün hoş armağandur Hâcî Bektâş

[62a]

III

Şerī^c at emrini tāt itdi ol māt
Toğup envār ile hem oldı āgāh
Aña keşf eyledi esrārullāh
Bilün sırr-ı nihāndur Hācī Bektāş

IV

Riyāzından başup bağına bir taş
Seyāhatde olup Hızır ile yoldaş
Ol itdi çok zamān nefsiyle perhāş
Bilün kim qahremāndur Hācī Bektāş

V

Kerāmātı cihān içre celidür
Anı inkār iden zāhid delidür
Aña kim didiler sırr-ı ‘Alī’dür
Bilün kim pehlivāndur Hācī Bektāş

VI

Olup ‘aşrında ol sultān-ı zühhād
İdüp dervişlere sırrıyla imdād
Anuñ rūhını yād iden olur şād
Hayāt-ı cāvidāndur Hācī Bektāş

VII

O sultān oldı cümle evliyāya
Ki ‘aşrında olan hep etkiyāya
Taşaddur eyledi ol eşiyāya
Bilün naqd-i zamāndur Hācī Bektāş

VIII

Anuñ nuṭḡı ile yüridi dīvār
Ġuzātuñ pīridür olunmaz inkār
Ne cānlar derdine kıldı o tīmār
Bilüñ şāhib-ķirāndur Hācı Bektāş

IX

Velīler içre buldı şān u şöhr̄et
Anuñ ķabrinde vardur dürlü hālet
Ziyāret eyleyen gördi kerāmet
Bilüñ nūr-ı cihāndur Hācı Bektāş

X

Hudā kıldı velīler içre maḥbūb
Bağışladı aña hem şabr-ı Eyyūb
Ziyāret kıl ola gör sen de merġūb
Bilüñ şāh-ı zamāndur Hācı Bektāş

XI

Gel imdi **Şeyḡ Muḥammed** itme taṭvīl
Oķı andan *ledünnī* ile tekmīl
Ne cānlar kıldılar ķabrinde taḥşīl
Bilüñ şems-i cihāndur Hācı Bektāş

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

I

Ey dilā keşretten el çek ehl-i Hakk'ıñ rāhı bir
 Añla *illā veche* remzüñ kıl naẓar dīdārı bir
 Sil göñülden mā-sivāyı vaḥdetüñ şeh-bāzı bir
 Gir muvaḥḥid bezmini sen añla her bir varı bir
 Dört kitāb nüṣṣa yedi fen on iki esrār bir
 Gūşe dört iqlīm yedi rāh on iki mi' mār bir

II

Enbiyā-yı 'ālī-şān içre kamudan şāhı dört
 Añla aşḥāb-ı Resūl'den bir güzīde māhı dört
 Şer' tarīkatle ḥaḳīkat ma' rifetle rāhı dört
 Ka'benüñ rükni de dörtdür rāh-ı miḥrābgāhı dört
 Dört kitāb nüṣṣa yedi fen on iki esrār bir
 Gūşe dört iqlīm yedi rāh on iki mi' mār bir

III

Ḥazret-i Hakk'ıñ ferişte kavminüñ şehbāl dört
 Havz-ı kevşer şīre-i mā'ı şarābı bāl dört
 Hem vücūdda ağız göz burun kulaḳ emşālī dört
 İḥtilāf-ı dīn mezāhib birle kıl ü kālī dört
 Dört kitāb nüṣṣa yedi fen on iki esrār bir
 Gūşe dört iqlīm yedi rāh on iki mi' mār bir

* Şiir, Kenan Semiz tarafından hazırlanan Semizz-zāde Süleyman Rüşdî Efendi Dîvânı'nda, Melike Tunadurur tarafından hazırlanan Edirneli Ahmed Rüşdî Dîvânı'nda, Yasin Şen tarafından hazırlanan Dîvâne Rüşdî Dîvânı'nda bulunmamaktadır.

IV

Gör vücūd-ı ādeme ẖikmetle terkībāt dōrt
Rūh-ı ma‘ den hem nebāt hayvān insān zātı dōrt
Şafra balğam dem ile rīh cisme gör ālāt dōrt
Esvedi ebyazla aḥmer eşferi envā‘ dōrt
Dōrt kitāb nüshā yedi fen on iki esrār bir
Gūşe dōrt iḳlīm yedi rāh on iki mi‘ mār bir

V

‘Uḳde-i sırr-ı elestde bāde-i mīnā yedi
Ḳalb-i insān kenz-i vaḥdetdūr beder esr yedi
Taḥtgāh-ı şāh-ı İslām dāver-i dārā yedi
Heft hefti heft-ṭamu heft ten iḥfā yedi
Dōrt kitāb nüshā yedi fen on iki esrār bir
Gūşe dōrt iḳlīm yedi rāh on iki mi‘ mār bir

VI

Fehm iderseñ ḳıl naẓar eflāk-ı edvārān yedi
Hem bürücāt-ı felekde aḥter-i seyyār yedi
Ol sebebden vuşlat-ı Ḥaḳḳ’a merātib şān yedi
Menzil-i *seb‘u’l-meşānī* sırr-ı fī’l-Ḳur’ān yedi
Dōrt kitāb nüshā yedi fen on iki esrār bir
Gūşe dōrt iḳlīm yedi rāh on iki mi‘ mār bir

VII

[63a]

Beyza-i rūy-ı zemīn esfelde gör ḥālā yedi
Kāse-i baş-ı arāzīde muḳīm deryā yedi
Nefs-i şoma nefis-i evşāf ra’s-ı ejderhā yedi
Ḳatl içün aña Ḥudā’dan seyf-i şāh esmā yedi
Dōrt kitāb nüshā yedi fen on iki esrār bir
Gūşe dōrt iḳlīm yedi rāh on iki mi‘ mār bir

VIII

Qıl naẓar ebrāc-ı eflāk oldı ‘ayān on iki
İktibās itdi maḳāmı mūsıqıyān on iki
Gör şühür-ı sāle aydañ oldı el-ān on iki
Sā‘ atūñ devri bu resm ile her ān on iki
Dört kitāb nüṣṣa yedi fen on iki esrār bir
Gūşe dört iḳlīm yedi rāh on iki mi‘mār bir

IX

İt ḳalem resmin ta‘aḳḳul naḳş-ı evrāk on iki
Resm-i ādem merkez-i cisminde ilḥāk on iki
Āl-i evlādı imāmuñ şāh-ı ‘uşşāḳ on iki
Rüşdiyā esmā-i ‘uşşāḳiyede ezvāk on iki
Dört kitāb nüṣṣa yedi fen on iki esrār bir
Gūşe dört iḳlīm yedi rāh on iki mi‘mār bir

151*

fā‘ ilātūn fā‘ ilātūn fā‘ ilātūn fā‘ ilūn

- 1 *Lā fetā illā ‘Alī’dür **Faẓl**-ı Hāḳ Yezdān’ımız*
Lā fetā illā ‘Alī’dür şāhımız merdānımız
- 2 *Lā fetā illā ‘Alī’dür vird [ü] zıkrüm her zamān*
Lā fetā illā ‘Alī’dür dildeki mihmānımız
- 3 *Lā fetā illā ‘Alī’dür server-i abdāliyān*
Lā fetā illā ‘Alī’dür rāhımız erkānımız
- 4 *Lā fetā illā ‘Alī’dür nūr-ı ‘ayn-ı kibriyā*
Lā fetā illā ‘Alī’dür şūret-i Raḥmān’ımız

* VİD 241.

2a vird (ü) zıkrüm her zemān: virdimüz her dem her an M

3a abdāliyān: Rum abdālān VİD

- 5 *Lā fetā illā ‘Alī’dür evliyā vü enbiyā*
Lā fetā illā ‘Alī’dür dīnimüz imānımız
- 6 *Lā fetā illā ‘Alī’dür āl-i evlād-ı ‘Alī*
Lā fetā illā ‘Alī’dür nāṭıķ-ı Kūr’ānımız
- 7 *Lā fetā illā ‘Alī’dür ol ‘Alī’dür ki ‘alī*
Lā fetā illā ‘Alī’dür cānımız cānānımız
- 8 *Lā fetā illā ‘Alī’dür işte zıkrüm ser-te-ser*
Lā fetā illā ‘Alī’dür defter-i dīvānımız
- 9 Bu **Vîrân** Abdāl dilinde *Lā fetā illā ‘Alī*
Lā fetā illā ‘Alī’dür zevķ ile sübhānımız

[63b]

152

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

- 1 Kitāb-ı **Faẓl**-ı Yezdān’dur şehā destüñde beş parmak
K’anuñ keşf-i kerāmātı beyānullāhına müştāk
- 2 Yedüñdür ism-i zāt-ı Hāķ mezāhir çār-deh mafşal
Yemīnünle yesāruñda şıfātullāh gel sen baķ
- 3 Yedullāhuñ rumūzın bil kim oldı *fevķa eydihim*
Nuķāt-ı āyet-i *kiltā yedeyhi* sırrıdur ırnaķ

6a āl-i evlād-ı ‘Alī: server-i āl-i ‘abā VİD

8a işte zıkrüm ser-te-ser: ol şeh-i nuṭķ ser-te-ser M, işte nutkum ser-be-ser VİD

9a: Ey Vîrânî zilletde *lā fetā illā ‘Alī* M, Lâ feta illa Alî’dür bu Vîrânî dilimde VİD

9b zevķ ile sübhānımız: şıdķ ile sulṭānımız M, Fazl-ı Hak Sübhānımız VİD

1b beyānullāhına: beyānullallāhdan

2b yesārunda: yesārunla M; şıfātullāh: şıfātullāha M

- 4 Okı **Faẓl**-ı İlāhî'den yedinde muşhafi ħatm it
Ki ders-i 'ilm [ü] 'irfāndur dıraht-ı se vü dü yaprak
- 5 Buyurdı şāhib-i tenzīl hem eşrāṭ-ı sā'atle
Zuhūr-ı şāhib-i te'vīle tārīhdür bu on parmak
- 6 Şehādet ide Hakk'ıñ birlüğine parmağın kaldur
Sefer kıl cānib-i Hakk'a ħazer kıl nice bir yatmak
- 7 Zekāt vü rüze [vü] ħacc [u] şalavāt hem ezān kāmēt
Taḥiyyāt-ı selāmuñ hep yedinüñ sırrıdur muṭlaḳ
- 8 Su'al-i rüz-ı maḥşerde 'ulūm-ı pençe-i destüñ
Berāt-ı ehl-i cennetdür ħesāb it tā heme mirfaḳ
- 9 Ne kim mersūm olur kesb eyleseñ mülk-i ma'anīde
Yerine on onına biñ olur şāhiddür el ayak
- 10 Zemīn ü āsmānuñ sırrıdur bu ħilḳat-ı ādem
Yed-i ḳudretle taḥmīr eyledi rüz-ı ezelde Hakk
- 11 Behişt ḫüsn-i şüretde ħaṭuñ ḫūrīleridür kim
Anüñ tahtında ḳudretten revān oldu bu çār ırmak
- 12 İrişdi 'arş-ı a'lāya eli 'āriflerüñ tā kim
Menāzil ḳaṭ' idüp māh [u] sitāre itdiler müştak
- 13 Ne feyz-i raḫmet-i 'ilm-i ilāhīdür bu eşyālar
Lisān-ı gaybden cārī olup yazdı ḳalem parmak

5b te'vīle tārīhdür bu: tārmāra tārīhdür pes M

10b rüz: öz M

11a şüretde: şüretüñ M

- 14 Gel imdi sāmi[‘] ol şıyt u şadāyı şavt-ı Ẹur’ān’a
Yedeynūñden Ẹuhūr itdi kelām-ı Ẹaḡ semā[‘] artaḡ
- 15 İṣāret eylemiş Dervīṣ Miṣālī naẓm-ı şı[‘] rinde
Bu ma[‘] nāyı beyān eyleyeyem [‘]ārif diye şaddaḡ
- 16 Olur çün se vü dü mafşal biñ üç yüz kırḡ dört nükte
Görinür sâ[‘] at-i taḡmīr-i ādem hem derec muṭlaḡ
- 17 İki elde de dü noḡta olur on iki kez yedi
Daḡı her bir elüñ ardında on dört bend var ezraḡ
- 18 Daḡı her bir noḡ[ı]ṭa nefs-i emrde şeş cihāt ile
Mu[‘] ayyendür [...] mecmū[‘] a-i dernaḡ
- 19 Bu minvāl üzre her noḡta yedi ḡarfden mürekkebdür
Ṭabāyi[‘] le düvāz-deh mäh-ı bedr aya virür revnaḡ
- [64a] 20 Pi vü üstüḡ^vān u maḡz ḡūn [u] ḡūṣṭ [u] ṭamar pūst
Miṣāl heft deryādur gerek ḡavvās-veṣ ṭalmaḡ
- 21 Bu nev[‘] üzere olursa dü mafşal se dü yedi
[‘]Umūmen kırḡ sekiz yedi olur bil ki gerek şımaḡ
- 22 Sekiz kez yedi sekiz ḡaṭṭ-ı vechūñe muṭābıḡdur
Ki kırḡ kez yedi hem kırḡ arasında mürīd-i Ẹaḡ
- 23 Oḡı enfūsde āfāḡı kelām-ı nefsūñi fehm it
Ki nefsin bilene maḡşūṣdur [...] yapmak

17b daḡı: zehī M

22b mürīd-i: yaratdı M

- 24 Hisāb-ı enfüs-i āfāka taṭbīk eyledüñ gördüñ
Yüz altı hem kelām-ı nāṭık olmuş cümleden esbak
- 25 Dü destüñ bî-‘ anāşır oldu üç yüz altmış altı hem
‘ Anāşır la biñ üç yüz kırk dört nokta olur el-ḥaḳ
- 26 Hisāb ile olur toḳuz yüz altmış sā‘ at çil rüz
Derece üç yüz altmış oldu çünkim sā‘ ate mülḥaḳ
- 27 Naẓar kıl bî-mükerrer şeş cihātına bu mevcüdüñ
‘ Anāşır i‘ tibār ile yigirmi dört olur el-ḥaḳ
- 28 Muḥaḳḳaḳ pençe-i vechi daḡı var bu işāretüñ
Beşāret ehline mefhūmı zāhir añlamaz aḡmaḳ
- 29 Çü zāhir oldu her bir elde yüz altmış sekiz āyet
Olur ḥāl u muḥalle altı yüz yetmiş iki muḡlaḳ
- 30 Merātibde ‘ adedde oldu her yüzi ḳāfu’l-Ḳur‘ān
Muḥīṭ-i şeş cihāt-ı kūh-ı Ḳāf oldu bu el ayak
- 31 Ḳalır yetmiş iki bākī naẓar kılḡıl ser-i eczā
Tecellī eyledi Ḳāf-ı ḳademde nuṭḳ-ı **Faẓl-ı** Ḥaḳ
- 32 ‘ Aceb Simurḡ [u] ‘ Anḳā’dur vücūd-ı ādemüñ nuṭḳı
Tamāmet esfel-i a‘ lāya şalmış se vü dü ḳıynaḳ
- 33 **Emīnī Faẓl-ı** Yektā’dan şeḥādet sırrını bildüñ
Saña şimdengirü Ḥaḳ’dan muḳallid parmaḡuñ ḳırmaḳ

153*

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Hıttāb-ı 'allemē'l-esmā rumūz-ı sırr-ı insāndur
Kitāb-ı nokta-i evvel haqīkat ehl-i 'irfāndur
- 2 Lisān-ı 'ilm-i esrārın o kim fehmi eylemez remzin
Görinür şüretā insān velī mānide hayvāndur
- 3 Olar kim rūy-ı dildārı temāşā itdi her yüzden
Çıkarlar aradan anlar bu ma' nī özge seyrāndur
- 4 Kaçan kim ol kemān ebrū girer meydān-ı 'aşk içre
Başın toḡ eyler 'āşıklar anuñ kim zūlf-i çevgāndur
- [64b] 5 Diler bir demde katl eyler ser-ā-ser 'ālemin ḡalkın
Yazılmaz bir nefes cürmi rızā-yı ḡükm-i sultāndur
- 6 Binā-yı dest-i kudretdür yıkılmaz bilmiş ol Nakşī
Libāsın tāzeler ancaḡ 'aḡıllar bunda ḡayrāndur

154*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Ey yüzi muşḡaf müjüñ ḡaşuñ ḡaşuñ ümmü'l-kitāb
ḡıl ḡalemle lem-yezel yazmış anı bī-irtiyāb
- 2 Dü vü penḡ heft ü noḡ sī vü dü'de cümle hecā
Cem' a ḡacc ḡavm ḡalavāt hep andan olmışdur ḡisāb

* NAD 203.

* KD 85.

1a müjüñ ḡaşuñ ḡaşuñ: ḡaḡı kara ḡaşuñ KD

2a: Çār penc u ḡeş heft heş ü sī de cümlesi M, Çār u penc ḡeş heft ü reside ile cümlesi KD

2b Cem'e: cümle KD; ḡalavāt: ḡalāt KD

- 3 Gerçi nesh itdi haṭuñ İncil Tevrît hükmini
Ḳahremānî gözlerüñ virdi cihāna inḳılāb
- 4 Sırr-ı vechüñ şerḥ olunmaz bir devātdur yā medād
Gök kağıd eşcār ḳalem küttāb olursa şeyḥ u şāb
- 5 **Ḳāḍiyā** seb‘u’l-meşānî remzini fehmi itmeyen
Bilmez insān şehrini *vallāhü a‘lem bi’s-şavāb*

155*

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Mü‘minüñ mi‘rācı hem dīnüñ ‘imādıdur şalāt
‘Ārife keşf oldı bundan ‘ālem-i zāt u şıfāt
- 2 Eylemiş üstād-ı ḥikmet gör vużü’ miftāhını
Ebcedi olmuş bu ‘ilmüñ münderic hep kâ’ināt
- 3 Yed-i a‘zā üzredür *seb‘u’l-meşānî* şāhidi
Yedi ḥarf üstünde Ḳur‘ān müfredāt muḥkemāt
- 4 Bundadur hem sırr-ı *İsrā* Tūr-ı Mūsā Fazl-ı Ḥaḳ
Ḥacc-ı ekber ‘ıyd-ı aḍḥā *leyle-i Ḳadr ü Berāt*
- 5 Hep lisān-ı ḥāl ile söyler cihānuñ ḥālını
Cāmi‘ miḥrāb u minber farz sünnet vācibāt
- 6 Remz ile şerḥ eylemiş hem dü cihān esrārını
İki reka‘t içre **Ḳāḍī** ol muḥillü’l-müşkilāt

* KD 88.

156*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Kim ' Alī celle celāldür cümle zāt uş şifāt
Kim ' Alī celle celāldür her şifāta ' ayn-ı zāt
- 2 Kim ' Alī celle celāldür mü 'mine reh-ber şehā
Kim ' Alī celle celāldür keşf-i ḥall-i müşkilāt
- 3 Kim ' Alī celle celāldür mest iden ' aşıkları
Kim ' Alī celle celāldür kevşer-i āb-ı ḥayāt
- [65a] 4 Kim ' Alī celle celāldür taşımız erkānımız
Kim ' Alī celle celāldür āyet ile beyyināt
- 5 Kim ' Alī celle celāldür leyletü'l-ḳadri berāt
Kim ' Alī celle celāldür küfr-i zülf-i dil-berāt¹¹³
- 6 Kim ' Alī celle celāldür cehliñe dermān olan
Kim ' Alī celle celāldür zulmet-i Nūḥ-ı necāt
- 7 Kim ' Alī celle celāldür bu **Vitrānī** dervīşün
Kim ' Alī celle celāldür dilde virdi her sā' āt

157*

mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün (fā' lün)

- 1 Cihāna cism ile cāndur ' Alī-i celle celāl
İmām-ı kevn ü mekāndur ' Alī-i celle celāl

* VİD 140.

¹¹³ VİD'de 5a ile 5b yer değiştirmiş hâldedir.

* CD 454-455.

- 2 Ne var nazîr ü niddi ne mişl ü hemtâsı
Şeh-i zemîn ü zamāndur ‘ Alî-i celle celāl
- 3 Ne var [o] zāt u şifâtına hadd ne ismine ‘ add
Füzûn u şerh u beyāndur ‘ Alî-i celle celāl
- 4 Başar müşāhedesinde egerçi ‘ âcizdür
Bu cān gözine ‘ ayāndur ‘ Alî-i celle celāl
- 5 ‘ Alîm ü ‘ âlim ü ‘ allām u baħr-i ‘ *ilm-i ledûn*
Na‘îm [u] ħuld [u] cināndur ‘ Alî-i celle celāl
- 6 Bu cān sem‘ ine Hâķ’ dan vahiy nüzûl oldu
Ki Rabb-i cümle cihāndur ‘ Alî-i celle celāl
- 7 Meh-i maķām-ı mürüvvet şeh-i serîr-i şehā
‘ Aţāya luţf ile kāndur ‘ Alî-i celle celāl
- 8 Muķîm-i *maķ‘ad-ı şıdk* mefħar-ı makām-ı emîn
Kilîd-i genc-i nihāndur ‘ Alî-i celle celāl
- 9 Kāmu vuħûş u tuyûr ins ü cin ü melâ’ik
Dilinde vird-i zebāndur ‘ Alî-i celle celāl
- 10 Hele [ki] cümleñ oldur [ki] şāh[1] cümleñ ol
Kim eydür ibn-i falāndur ‘ Alî-i celle celāl
- 11 Emîndür kim ide **Ca‘ferî**’ye rahmet çün
Raħîm-i ‘ âlemiyāndur ‘ Alî-i celle celāl

- 1 Bi-ḥamdillāh şenā-güyem elümde defterüm vardur
Dilümde *lā ilāh* ile ‘aliyyü’l-ekberüm vardur
- 2 Ben ol mest [ü] ḥarābātam elümde cür‘ a-i sāḳī
İçüp nüş eyledüm anı ‘Alī’de kevşerüm vardur
- [65b] 3 Fenā’ [vü] faḳr-ı fillāhem ferāḡat rāhına girdüm
Şükür minnet ‘Alī gibi öñümde reh-berüm vardur
- 4 Ne ġam ġuşşa ḥavāricden dilā bir zerre ḥavfım yok
İki ‘ālemde billāhī benüm bir Ḥaydar’um vardur
- 5 Ḥasan şāhum Ḥüseyn’üm var İmām-ı ‘Ābidīn Bāḳır
Ḥaḳāyık ‘ilmine hādī ḥaḳīḳat Ca‘ fer’üm vardur
- 6 İmām Kāzım Rızā’dandur Taḳī dīnüm Naḳī cānum
Tamāmet elli biñ nācī güzīde ‘Asker’üm vardur
- 7 Muḥammed Mehdī’nüñ cānā yolında seng-sār olsam
Muḥaḳḳaḳ cāna minnetdür gönülden istegüm vardur

* VİD 191.

1b *lā ilāh* ile: *lā fetā illā* VİD

2a Ben ol: Bugün VİD

3a faḳr-ı: faḳri VİD

5a İmām-ı: imāmum VİD

5b ḥaḳīḳāt: tarīk-ı VİD

6a cānum: îmân VİD

7a seng-sār olsam: cân nisâr itdim VİD

7b cāna minnetdür gönülden: cânıma minnet gönülde VİD

8 Yezîdler zaḥm-nāk oldı ‘āşıklar ‘aşk-ı pāk oldı
Bu cismüm cümle ḥāk oldı içümde gevherüm vardur

9 **Virān Abdāl** ki biñ cānum fedādur āl-i evlāda
Münāfık boynın urmağa elümde ḥançerüm vardur

159*

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

I

Cevābum gūş-ı cān ile işit ey ṭālī‘ -i mes‘ūd
Yüzün ḥarfinden açıldı cihānda her ne var mevcūd
Eger serçe degülseñ sen bu ‘Ankā loḳmasın gel yud
Hüve’l-evvel hüve’l-āḥir yüzüñdür kıble-i ma‘būd
Bu ma‘nāyı ḥadīşinde buyurdı Aḥmed ü Maḥmūd
Cihāna gelmeden cānā hemān dīdār imiş maḳşūd

II

Ne māl u manşıb-ı dünyā ne mülk ne ‘ayāl ister
Ne ḥod zīnet ne ḥod ‘izzet ne bir ğayr-ı ḥayāl ister
Ne cennetden diler şādī ne dünyādan melāl ister
Kimün kim rüz-ı maḥşerde zamīrī vaşl-ı āl ister
Bu ma‘nāyı ḥadīşinde buyurdı Aḥmed ü Maḥmūd
Cihāna gelmeden cānā hemān dīdār imiş maḳşūd

9a Virān Abdāl ki biñ: Vîrânî’yem bilin VİD

9b münāfık boynın urmağa: havâric bağırlı delmeye VİD

* VİD 580-581.

I/1 ṭālī‘: tâlib VİD

I/3 eger: dahı VİD

III

Nice āyet hidāyetden inüpdür ey aḫī ber-vech
Muvāfiḫ bunca āyāta didi Aḫmed daḫı ber-vech
Göründi zāhir ü bāṭın heme ma‘ nī şaḫı ber-vech
‘ Aceb nīçün sücūd itmez bu şābitle faḫı ber-vech
Bu ma‘ nāyı ḥadīşinde buyurdı Aḫmed ü Maḫmūd
Cihāna gelmeden cānā hemān dīdār imiş maḫşūd

IV

[66a]

Naẓar kıl Cāvidān içre te‘vīl eyledi Yezdān
Vücūd-ı vech-i ādemde ne ma‘ nī eyledi iḥsān
Şükür Ḥaḫḫ’a ki bildürdi nedür dīn ü nedür imān
Sevād-ı a‘ zamuñ sırrı rumūzın eyledi āsān
Bu ma‘ nāyı ḥadīşinde buyurdı Aḫmed ü Maḫmūd
Cihāna gelmeden cānā hemān dīdār imiş maḫşūd

V

Ṭılsım-ı kenz-i *ṭā-hā* dur yüzünde yazılan defter
Anuñ nūrından olmışdur ser-ā-pā dü cihān enver
Te‘ālallāh zihī ḫudret zihī ma‘ nī zihī dil-ber
Düşen sevdā-yı dīdāra cihānuñ varlığın n’eyler
Bu ma‘ nāyı ḥadīşinde buyurdı Aḫmed ü Maḫmūd
Cihāna gelmeden cānā hemān dīdār imiş maḫşūd

VI

Gel ey ‘āşık eger ‘aşkıdan özüñde var ise zerre
Cemāl-i ‘aşk-ı dildāruñ senüñle yār ise zerre
Ko elden ğayr-ı sevdāyı gözüñ bīdār ise zerre
Sa‘ ādet ol kuluñdur kim ümīd dīdār ise zerre
Bu ma‘ nāyı ḥadīşinde buyurdı Aḥmed ü Maḥmūd
Cihāna gelmeden cānā hemān dīdār imiş maḥşūd

VII

Vīrānī’nün ezel evvel bu oldı ‘ahdi ikrārı
Hemān bir loḡma bir ḥırқа ola bu dünyede kārı
Budur bu ehl-i ‘iṣyānuñ murādı istegi varı
İki ‘ālemde maḥşūdı ‘Alī vü āl-i dīdārı
Bu ma‘ nāyı ḥadīşinde buyurdı Aḥmed ü Maḥmūd
Cihāna gelmeden cānā hemān dīdār imiş maḥşūd

160*

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Bu cihānuñ cümle hem varına [hem yoğına] yuf
Bugünine yarına [yārına] ağıyārına yuf
- 2 Almasına şatmasına ziynetine şevķine
Şāḥib-i dükkānına erbāb-ı bāzārına yuf
- 3 Mālına hem mülkine emvāline emlākına
Sīmine vü zerine sikke-i dīdārına yuf

VI/2 dil-dāruñ: dīdārın VİD

VI/4 ümīd dīdār: ümīdi var VİD

VII/1 evvel bu oldı: āhir bu idi VİD

VII/3 ‘iṣyānuñ: ‘irfānın VİD

* VD 271-272.

1a -hem VİD

2b erbāb-ı: bāc u VİD

- 4 Vā' ize şeyhine şūfisine sālūsına
Mescid-i put-ḥānede ruhbān [u] zūnnārına yuf
- 5 Mālik-i manşıbına hem ḥükm ile begligine
Salṭanat u taḥtına [vü] dahı tīmārına yuf
- 6 Ḥānedān-ı Muştafā'nuñ bendesinüñ ḳulıyuz
Ol münāfiḳ münkirüñ her demde inkārına yuf
- 7 Ey **Vānī** faḥr evinde cem' -i māl idenlerüñ
Rāhına erkānına hem kesb ile kārına yuf

[66b]

161*

mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilün

- 1 Ey reh-nümā-yı ḥayl-i muḥibbān yā 'Alī
V'ey pişvā-yı zümre-i merdān yā 'Alī
- 2 Ey 'ālim-i deḳāyık-ı nuṭḳ-ı Muḥammedī
V'ey 'ālem-i ḥaḳāyıkā sulṭān yā 'Alī
- 3 Ey vāḳıf-ı ḥaḳīḳat-i esrār-ı kâ'ināt
V'ey 'ārif-i ma'ānî-i Ḳur'ān yā 'Alī
- 4 Ey *bāb-ı şehr-i 'ilm-i Ḥüdā* hādî-i hüdā
V'ey maḥzen-i ma'ārif-i 'irfān yā 'Alī

3b dīdārına: dīnārına VİD

4a -sālūsına VİD

5a manşıbına: mensubuna, begligine: benligine VİD

7a faḥr: faḳr VİD

7b hem kesb: herkes VİD

* HD 63-66. Şiir M'de 26, HD'de 29 beyittir; HD'nin 6,7 ve 16. beyitleri M'de bulunmamaktadır.

- 5 Hem ma‘ delet dürerlerine baħr-i bî-kenār
Hem ma‘ rifet güherlerine kân yâ ‘ Alî¹¹⁴
- 6 Ey kân-ı cûd u luṭf [u] kerem menba‘ -ı seḫā
V’ey ma‘ den-i mürüvvet ü iḫsân yâ ‘ Alî
- 7 Bir pâdişāh-ı her dü şerāsın ki gerçeküñ
Eñ kem gedāsı ḫusrev ü ḫāḫān yâ ‘ Alî
- 8 Gelmeye Ḳanber’üne senüñ cümle çöp kadar
‘ Arz itselerdi milket-i ‘ Oşmān yâ ‘ Alî
- 9 Didi Resûl *rūḫūke rūḫī* ne ṭañ saña
Dirlerse cümleten bu cihān cān yâ ‘ Alî
- 10 Bir cür‘ añ ile esridi mecmū‘ -ı kâ’ināt
Sāḫī-i bezm-i vaḥdet-i yezdān yâ ‘ Alî
- 11 Hiç ‘ālem-i velāyet içinde nāzirüñi
Görmedi daḫı dāde-i devrān yâ ‘ Alî
- 12 Vü lāl-i şehir-i dīn ü emīn-i metā‘ -ı sır
Ḥallāl-i müşkil-i ḫamu insān yâ ‘ Alî
- 13 Ḥallāl-i müşkilāt-ı cihānsun ‘aceb midür
Olsa yanuñda müşkilüm āsān yâ ‘ Alî
- 14 Anuñ ḫaḫı ki vāriş-i ‘ilmüñ durur senüñ
Ya‘ nî Ḥasan ḫazīne-i iḫsân yâ ‘ Alî

5a bî-kenār: bî-kerān HD

¹¹⁴ HD’de 5 ve 6. beyitler yer deḡiştirmiş hâldedir.

7a gerçeküñ: kūyuñuñ HD

12a vü lāl: dellāl HD

- 15 Anuñ haqı ki mefhar-ı āl-i Nebī durur
Ya‘nī Hüseyn şāh-ı şehīdān yā ‘Alī
- 16 Zeynü’l-‘İbād haqqı ki ‘abdi olan anuñ
‘Ālemde oldı başına sulţān yā ‘Alī
- 17 Dağı İmām Bākıır efendi haqı ki zer
Yanında idi hāk ile yeksān yā ‘Alī
- 18 Dağı İmām Şādık [u] Kāzım Rızā haqı
Cānlar revān olara hezārān yā ‘Alī
- 19 Dağı Taķī Naķī haqı ‘ālemde bunlaruñ
Vaşfına kimse bulmadı pāyān yā ‘Alī
- 20 Hem ‘Askerī haqı ki olan ‘askeri anuñ
Nār-ı caħīme yanmadı bir ān yā ‘Alī
- 21 Anuñ haqı ki Mehdī-i şāħib-zamāndur ol
Kim muntazırlaruz aña el-ān yā ‘Alī
- 22 Pā-māl idüp beni şıdı ğam cüندی ğalbümi
Himmet demidür ey Şeh-i Merdān yā ‘Alī
- [67a] 23 Hālüm ħarāb u dīde pür-āb u ciger kebāb
Dil cevri-rūzgār ile vīrān yā ‘Alī
- 24 Düşdüm ayaklara demidür dest-gīrüm ol
Zulmetde ğaldum ol baña bürhān yā ‘Alī

16b ‘ālemde: ‘āleme HD

19b vaşfına: vaşfinda HD

21a şāħib: āħir M

- 25 Bir derde uğradum ki meded yok devāya hîç
Kim hâzretüñden olmaya dermân yâ ‘Alî
- 26 Çek h^vân-ı lûṭfuñı kapuña geldi **Hayretî**
Muhtâc [u] aç [u] vâlih [ü] hayrân yâ ‘Alî

162*

meṭ‘ülü fâ‘ilâtü meṭfâ‘ilü fâ‘ilün

- 1 Ey pâdişâh-ı zümre-i merdân yâ Hüseyn
V’ey server-i gürûh-ı şehîdân yâ Hüseyn
- 2 Ey cân-ı pâk-i Aḥmed ü Maḥmûd u Muştafâ
Ey nûr-ı dîde-i Şeh-i Merdân yâ Hüseyn
- 3 Ey merdüm-i dü çeşm-i cihân dîde-i ḥabeş
V’ey tâc-ı devlet-i ser-i selmân yâ Hüseyn
- 4 Ey ma‘den-i fütüvvet vü ey kân-ı lûṭf u cûd
V’ey maḥzen-i mürüvvet [ü] iḥsân yâ Hüseyn
- 5 Ey gevher-i ma‘ârife bir kân-ı bî-kerân
V’ey gevher-i ḥaḳâyıḳa ‘ummân yâ Hüseyn
- 6 Koç gibi yine cân kızısın eyledüñ revân
‘îd-i cihâd-ı ekbere ḳurbân yâ Hüseyn
- 7 Ol ser ki kân-ı cevher-i sırr-ı İlâh idi
Meydânda eyledüñ anı gâltân yâ Hüseyn

25b kim: ger HD

* HD 66-69.

2b ey: v’ey HD

- 8 Gerdān ki pūsegāh-ı Resūl-i Hudā idi
Çaldılar aña hancer-i perrān yā Hüseyn
- 9 Māh-ı muḥarrem irdi yakup dāğ-ı ğam gönül
Kān akıdur bu dīde-i giryān yā Hüseyn
- 10 Bir gün durur bugün ki tutar mātemüñ senüñ
Pīr ü cüvān bende vü sulṭān yā Hüseyn
- 11 Yir ü gök ehli cümle kara yasludur bugün
Olup saçuñ mişāli perīşān yā Hüseyn
- 12 Urdı yüzine derd ile kef acıdı saña
Çün gördi bu muşibeti ‘ummān yā Hüseyn
- 13 Çağlayuban ağan şu degül gözi yaşıdur
Oldı zamāne derd ile giryān yā Hüseyn
- 14 Vādiler itdi yakaların dest-i ğamla çāk
Yüz yire urdı cümle beyābān yā Hüseyn
- [67b] 15 Taşlarla dögünüp gice gündüz akar şular
Sürer yüzini yerlere her ān yā Hüseyn
- 16 Berķ oldı yine bir çağım āteş bu ğuşşadan
Ağlar seḥāb [u] ra‘ d ider efgān yā Hüseyn
- 17 Dāğ eyledi vücūdın ışıklar gibi nücūm
Dökdi şafaķ bu mātem içün kan yā Hüseyn

8b perrān: bürrān HD

14a yakaların: bağların HD

17a ışıklar: ‘āşıklar M

- 18 Şeb girdi kıara ullara mātem tutup şehir
Çāk itdi dest-i ğamla ğirībān yā Hüseyn
- 19 Döküp gözi yaşın turup ağılar yaşın yaşın
Tā şubh olunca şem^ç -i şebistān yā Hüseyn
- 20 Müşküh kırıldı kanı vü yandı yakıldı ^çüd
Pür-āteş oldu micmer-i gerdān yā Hüseyn
- 21 Yakup vücūd-ı nāzükine tāze tāze dāğ
Kana boyandı lāle-i nu^ç mān yā Hüseyn
- 22 Nāz ile şīve ile kesildi şalınmadan
Bāğ-ı cihānda serv-i hırāmān yā Hüseyn
- 23 Yıllar geer ki ğülmez açılmaz ğül varağıları
Pür-hūn derūn-ı ğonca-i ğandān yā Hüseyn
- 24 Abdāl-ı fānī ğibi nemed-pūş olup durur
Hār-ı belāda bülbul-i nālān yā Hüseyn
- 25 Şunlar ki ğānedānına kaçd itdi Aĥmed'üh
Dimek olur mı anlara insān yā Hüseyn
- 26 Hāk'dan saña vü ceddühne oldua ok selām
Olsun Yezīd'e la^ç net-i Yezdān yā Hüseyn
- 27 Dağı ol iki zālime la^ç net ki didiler
Birine Şimr ü birine Mervān yā Hüseyn

21b nu^ç mān: bedahşān M

23a varağıları: -i ğarī HD (Mecmuadaki kullanım, vezin bakımından kusurludur.)

- 28 Tā rūz-ı haşr olunca teberrādayuz müdām
Ol iki şūma hāşılı yeksān yā Hüseyn
- 29 Başuma tāt [u] gözüme kühl-i cilā yeter
Hāk-i reh-i gürūh-ı muḥibbān yā Hüseyn
- 30 ʿĪd-i murāda şol kişi erer cihānda kim
Yoluṇda kıldı cānını ḳurbān yā Hüseyn
- 31 Bir kelb-i bā-vefādur eşigüṇde **Ḥayretī**
Sürme ḳapuṇdan eyleme nālān yā Hüseyn
- 32 Lāyık degül ki redd olına rūz-ı resta-ḥız
Cān ü dil ile bende-i fermān yā Hüseyn
- 33 Olmazsa em şefāʿ at-i ceddüṇ Ḥudā bilür
Ṭutdı vüçüdi ʿillet-i ʿiṣyān yā Hüseyn
- 34 Bu şerbet-i maḥabbet-i evlād ola meger
Olursa derdine yine dermān yā Hüseyn
- 35 Sākī-i bezm-i rūz-ı cezā olıcaḳ ʿAlī
Unutma cürʿadan bizi ol ān yā Hüseyn
- 36 Budur ümīdimüz ḳamu aḥbāb-ı ḥānedān
Maḥşer güninde ḳalmaya ʿatşān yā Hüseyn

28b ḳavm-i şūm hāk ile: ḳavm-i şūma cümle-i M, şūma hāşılı HD

32a rūz-ı resta-ḥız: rāz-ı nā-amīz M

33a em: ger M

33b vüçüdi: vüçüdum M

35a ʿAlī: ataṇ HD

35b bizi: anı HD

[68a]

163*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Şüretā gerçi ki biz kaç göz temāşāsındayuz
Zāhidā ma' nide Hakk'ın ' arş-ı a' lāsındayuz
- 2 Kaşlarından okıduk biz *kābe kavseyn* āyetin
Küllü şey'in hālik illā vecche zībāsındayuz¹¹⁵
- 3 Secde emrinde mu' ānid olmaz isek Ādem'e
Biz Hūdā'nuñ bilmiş ol firdevs-i a' lāsındayuz
- 4 Şöyle hayrān olmuşuz kim kendümüzden geçmişüz
Rūzgāruñ biz ne telhinde ne hālvāsındayuz
- 5 Ey birāder ibn-i vaktüz künc-i ' hālvette bugün
Biz ne imrūzındayuz dehrüñ ne ferdāsındayuz¹¹⁶
- 6 Mest ü rüsvā nekbetī birkaç harābātīlerüz
' Ālemün līkin ne şulhında ne gāvğāsındayuz
- 7 Künc-i dil genc-i melāl [ü] gāmla māl-ā-māl iken
Yine biz şanmañ menāl ü māl sevdāsındayuz
- 8 Bulmayalum şeşder-i gāmdan gerekmez biz güşād
Zār olalum nitekim uşbu felek tāsındayuz
- 9 Her kişi bir hişşe almışdur bu dünyādan velī
Sehm-i a' lā bizdedür kağh-i mu' allāsındayuz

* HD 69-71. Şiir M'de 18, HD'de 19 beyittir; HD'nin 4. beyti M'de bulunmamaktadır.

¹¹⁵ HD'de 2 ile 3. beyitler yer değiştirmiş hâldedir.

5a hālvette: ' uzlette M, HD

¹¹⁶ HD'de 5 ile 6. beyitler yer değiştirmiş hâldedir.

- 10 Zerreyyüz kim Muştafa'nuñ mihr-i ser-gerdānıyuz
Kaṭreyüz kim Murtaẓā'nuñ 'ilmi deryāsındayuz
- 11 Biz Ḥasan 'aşkına kılduḡ zehr-i miḥnet iḥtiyār
Biz Ḥüseyn içün henüz ḡan ağlayup yāsındayuz
- 12 Cān ile dilden bugün Zeyne'l-'İbād'uñ 'abdiyüz
Bu cihānuñ ne vezīrinde ne pāşāsındayuz
- 13 İşimüz altun olursa yiridür çün her nefes
Kīmyā-yı himmet-i Bāḡır temennāsındayuz
- 14 Şubḡ gibi yüzimüz ağ olsa ṭāñ mıdur bizüm
Şādıḡ'uñ şıdḡ ile çün dā'im tevellāsındayuz
- 15 Mūsā-i Kāzım 'Alī Mūsī Rızā'yı cān ile
Sevmeyen bī-dīnleruñ dā'im teberrāsındayuz
- 16 Oḡıruz medḡin Taḡī ile Naḡī'nuñ her zamān
'Askerī'nuñ dā'imā evsāf-ı imlāsındayuz
- 17 Gün gibi şaḡib-zamān yā Rab ḡaçan ide ṭulū'
İntizār-ı pertev-i nūr-ı tecellāsındayuz
- 18 Muştafa'nuñ ümmetiyüz Murtaẓā'nuñ bendesi
Çāker-i Āl-i 'Abā'yuz **Ḥayretī** tā zindeyüz

13a yiridür: ṭāñ mıdur HD

15b dā'im: her dem M

- 1 Cāna qalmaz biz fedāyī cānlaruz
Terk [ü] tecrīdüz fenāyī cānlaruz
- 2 Şūfī-i şeytān-siriştüñ 'āḳḳıyuz
Ehl-i tevḥīdüz Hudāyī cānlaruz
- 3 Kıblemüzdür vech-i pāki Aḥmed'üñ
Biz Muḥammed Muşṭafāyī cānlaruz
- 4 Ka'be'müzdür āstānı Ḥaydar'üñ
Biz 'Aliyyü'l-Murtaẓāyī cānlaruz
- 5 Biz Ḥasan 'aşḳına içdük zehr-i ğam
Biz Ḥüseyn-i Kerbelāyī cānlaruz
- 6 Cān ile Zeyne'l-'İbād'üñ 'abdiyüz
Ḥāşılı Āl-i 'Abāyī cānlaruz
- 7 Ḥāk-i rāhıyuz Muḥammed Bākır'üñ
Ca' fer[i]-mezheb şafāyī cānlaruz
- 8 Şāhımızdur Mūsī-i Kāzım bizüm
Hem 'Alī Mūsī Rızāyī cānlaruz
- 9 Şeh Takī vü müttakī sulṭānımız
Hem Naḳī-i muḳtedāyī cānlaruz
- 10 'Askerī'nüñ 'askeriyüz 'askeri
Mehdī-i şaḥib-livāyī cānlaruz

* HD 71-72.

- 11 Kelbiyüz dergāh-ı āl-i Ḥaydar'uñ
Biz de bu derde gedāyī cānlaruz
- 12 Kaçma bizden Ḥayretī biḡāne-vār
Biz de birkaç aṣnāyī cānlaruz

165*

mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

- 1 Külāh-ı Ḥacı Bektāş-ı Velī'yi
Geyen idrāk ider sırr-ı 'Alī'yi
- 2 Olur āyine-i ḡalbi muṣaffā
Derūnında bulur nūr-ı celīyi
- 3 Geyüp kisvet sücūd itdükde añlar
Ezelden söylenen *ḡālū belī'*yi
- 4 Görür mi kisvet-i ḡünkāra lāyık
Ḥiredmend-i ṭarīkat her deliyi
- 5 Olur tābi' ṭarīk-ı evliyāya
Sevenler 'Arṣiyā āl-i 'Alī'yi

* ARD 390.

4a mi: ol ARD

fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn

I

Yā İlāhî ravza-i cennet midür uşbu maķām
 Yā ki beytullāhdur yā secdegāh-ı hāş u 'ām
 Yā riyāz-ı ins ü cin yā ravza-i hayrū'l-enām
 Eşigine yüz sürer hayl-i melā'ik şubḥ u şām
 Cānuma irdi nidā-yı ğaybdan bu hoş peyām
 Es-selām ey Ḥazret-i Şāh-ı Ḥorāsān es-selām

II

Nāme-i iķbālde nāmı 'Alī Mūsī Rızā
 Kendü şāh-ı evliyā ceddi 'Aliyyü'l-Murtażā
 Oldı lāmi' çehre-i pākinde nūr-ı Muştafā
 Zāt-ı pākinde tecellī itdi sırr-ı *hel etā*
 Buldı kuvvet lā-cerem her pençe-i Āl-i 'Abā
 Es-selām ey Ḥazret-i Şāh-ı Ḥorāsān es-selām

* UD 124-125. Şiir M'de 5, UD'da 7 benttir; UD'un 6 ve 7. beyitleri M'de bulunmamaktadır. Müstensih, şiirin başına "Bu müseddes Usûlî'nündür, eksüktür. Aded-i satır 21." yazmıştır. Müstensih her satıra 2 mısra yazdığından şiirin toplam 42 mısra/7 bent olduğunu işaret etmiştir. UD'da bent sıralaması 1-2-5-3-4-F-F şeklindedir.

I/1 uşbu: bu hoş UD

I/3 ins ü cin yā: üns yāhud UD

II/3 çehre-i pākinde: şafha-i vechinde UD

II/5 her: ser UD

III

Muṣṭafā’nuñ Murtaẓā’nuñ naḳdisin ey pāk-i dīn
Hem Hüseyn ile Ḥasan hem Şāh Zeyne’l-‘Ābidīn
Bāḳır u Şādıḳ daḥı Kāzım imām-ı heftümīn
Hem Takī vü bā-Naḳī hem ‘Askerī sensin yaḳīn
Mehdī-i şāḥib-zamānsın ey meh-i rūy-ı zemīn
Es-selām ey Ḥazret-i Şāh-ı Ḥorāsān es-selām

IV

Pāye-i ‘arṣa iriṣdi pāy-ı mirḳātuñ senüñ
Māverā-yı ‘āleme iriṣdi āyātuñ senüñ
Ẓāhir oldı gün gibi āfāḳa āyātuñ senüñ
Küntü kenz üñ gevheridür evvelā zātuñ senüñ
On sekiz biñ ‘ālemi gösterdi mir’ātuñ senüñ
Es-selām ey Ḥazret-i Şāh-ı Ḥorāsān es-selām

V

Ey muḥīt-i ḳulzüm-i cūd u seḥā kân-ı kerem
Gevher-i ‘irfân-ı Yeşrib ḥ^vâce-i mülk-i Acem
Devre-i çarḥ-ı velāyet dürr-i deryā-yı kıdem
Ger başarsañ yiridür ebşār u iḥyāya ḳadem
Aşl-ı pāk [ü] zübde-i erkân-ı nesl-i muḥterem
Es-selām ey Ḥazret-i Şāh-ı Ḥorāsān es-selām

III/1 naḳdisin: nūrısın M

III/3 heftümīn: heştümīn UD

III/4 sensin: -sın sen UD

III/5 mehdī-i: ḥādī-i UD

IV/2 iriṣdi: naşb oldı UD

IV/4 gevheridür evvelā: gevherinüñ kânıdur UD

V/2 ‘irfân: ‘ummān UD

V/3 devre: zerre UD

V/4 u iḥyāya: -ı aḥbāba UD

- 1 Es-selām ey Şāh-ı Merdān es-selām
Es-selām ey sırr-ı pinhān es-selām
- 2 Es-selām ey kāşif-i ‘ilm-i ezel
Es-selām ey cümle mīrān es-selām
- 3 Es-selām ey dürr-i deryā-yı elest
Es-selām ey gevher-i kân es-selām
- [69b] 4 Es-selām ey zāt-ı pāk-i Muştafā
Es-selām ey nūr-ı imān es-selām
- 5 Es-selām ey sāķ-ı kevşer imām
Es-selām ey kıble-i cān es-selām
- 6 Es-selām ey Haydar-ı Düldül-süvār
Es-selām ey halk-ı raḥmān es-selām
- 7 Es-selām ey zāhir ü bāṭın ‘ayān
Es-selām ey genc-i pinhān es-selām
- 8 Es-selām ey şāḥib-i luṭf u kerem
Es-selām ey kân-ı iḥsān es-selām

* KN 60-61. Hüseyin Ayan “Kul Nesîmî’ye Ait Olduğu Sanılan Şiirler” adlı makalesinde bu şiirin Seyyid Nesîmî’ye ait olabileceğini ifade etmektedir: Hüseyin Ayan, “Kul Nesîmî’ye Ait Olduğu Sanılan Şiirler”, s. 26.

1b sırr-ı pinhān: şîr-i yezdān M

2a ezel: *ledün* M

2b mīrān: bürhān M, KN

- 9 Es-selām ey pīšvā-yı evliyā
Es-selām ey āl-i ‘umrān es-selām
- 10 Es-selām ey cümle šāh-ı kâ’ināt
Es-selām ey cism ile cān es-selām
- 11 Ey **Nesīmī** Šāh’a vir yüz biñ selām
Es-selām ey Šīr-i Yezdān es-selām

168*

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

- 1 Gözüñ aç gör kim ey tālib ‘Alī’dür ‘āleme server
Muḥammed ‘aşk ile deryā ‘Alī’dür kıymet-i gevher
- 2 Muḥammed ‘ilme kân oldu ‘Alī nuṭka beyān oldu
Aña her sır ‘ayān oldu ‘Alī’dür ḥ^vāce-i Kānber
- 3 Ne bilsün cāhil [ü] nādān Muḥammed yā ‘Alī kimdür
Muḥammed šāḥib-i dīndür ‘Alī’dür cümleye server
- 4 ‘Alī’dür cümleñ cānı Muḥammed’dür ‘Alī kânı
Ḥaḳīḳatdür ‘Alī şanı ‘Alī’dür yār-ı Peygamber

10b cism ile: çeşme-i M, cümleye KN

11b Šīr-i Yezdān: Šāh-ı Merdān KN

* ND-HA 263-264, KN 80-81. Şiir M’de 16, ND-HA’da 12, KN’de 9 beyittir. M’nin 7, 13, 14 ve 15. beyitleri ND-HA’da; 5, 7, 9, 12, 13, 14 ve 15. beyitleri KN’de bulunmamaktadır.

1a ‘āleme server: her kân-ı server ND-HA, gördüğün yerler KN

1b kıymet-i gevher: kısmet-i Mevlā KN

2a nuṭka: nuṭk-ı ND-HA, KN

3b šāḥib: server ND-HA; server: reh-ber ND-HA, bihter KN

4a ‘Alī: anın KN

4b yār: zāt M

- 5 Hezārān dürlü cünbişler ‘ Alī emri ile işler
Varur yazlar gelür kışlar ‘ Alī’dür cisme cān-perver
- 6 ‘ Alī evvel ‘ Alī āhır ‘ Alī zāhir ‘ Alī bāṭın
‘ Alī şems-i münevverdür ‘ Alī’dür nūr ile enver
- 7 ‘ Alī’dür cünbiş-i her cān ‘ Alī’dür bā-dil-i miḥmān
‘ Alī’dür derdlere dermān ‘ Alī’dür server-i şaf-der
- 8 ‘ Alī’dür her şey içün cān ‘ Alī’dür yār ile pinhān
‘ Alī raḥīm ‘ Alī raḥmān ‘ Alī’dür cümleye reh-ber
- 9 ‘ Alī vāḥid ‘ Alī eḥad ‘ Alī ferd ‘ Alī şamed
‘ Alī’dür cümleye raḥmet ‘ Alī’dür şāfi‘ -i maḥşer
- 10 ‘ Alī sultān ‘ Alī sübhān ‘ Alī cennet ‘ Alī Rıdvān
‘ Alī dīndür ‘ Alī imān ‘ Alī’dür sāk̄-i kevşer
- [70a] 11 ‘ Alī oldı veliyyullāh ‘ Alī’dür maḥzar-ı Allāh
‘ Alī nūr ile nurullāh münevverdür yedi ‘ aḥter
- 12 ‘ Alī’dür Ḥaydar-ı Kerrār ‘ Alī’dür Aḥmed-i Muḥtār
‘ Alī’dür k̄atil-i küffār ‘ Alī’dür mīr-i her leşker
- 13 ‘ Alī şāfi ‘ Alī kāfi ‘ Alī k̄ādī ‘ Alī vāfi
‘ Alī şūfi ‘ Alī şāfi ‘ Alī reh-ber ‘ Alī zīver

6b: ‘ Alī şemsdür ‘ Alī ḥāver ‘ Alī envār ile enver M, ‘ Alī’dür nūr ile enver ‘ Alī’dür ḥāver ü bahter KN

8a: Alī’dür cün başı her can Alī’dür can ile canan KN, pinhān: miḥmān ND-HA

8b reh-ber: server ND-HA; ‘ Alī raḥīm ‘ Alī raḥmān: Alī’dür erham u rahman KN

11a ‘ Alī oldı: ‘ Alī’dür ol ND-HA, KN

11b nūr ile nūrullāh: nūrundan eyvallah ND-HA, nūr-ı eyvallah KN; yedi ‘ aḥter: yedi kişver ND-HA bu heft ahter KN

12a ‘ Alī’dür Aḥmed-i muḥtār: ol aldı ḳal‘ a-i Ḥayber ND-HA

- 14 ‘Alī ‘ālim ‘Alī a‘lem ‘Alī sālim ‘Alī eslem
‘Alī ḥākim ‘Alī aḥkem ‘Alī ḥāyır ‘Alī aḥyer
- 15 ‘Alī ‘ayn-ı ‘ināyetdür ‘Alī nūr-ı hidāyetdür
‘Alī mīr-i şefā‘ atdür ‘Alī’dür şāh-ı her şaf-der
- 16 **Nesīmī**’nüñ dil [ü] cānı ‘Alī nūr ile nūrānī
‘Alī vālā ‘Alī vālī ‘Alī’dür şāhib-i şaf-der

169*

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

I

Cihāna raḥmet-i Raḥmān şefā‘ at ıssı Aḥmed’dür
Maḥabbet kııl anuñ evlādına ‘ayn-i sa‘ādetdür
Muḥıbb-i Ehl-i Beyt olmaḫ iki ‘ālemde ‘izzetdür
Maḥabbet itmeyen āl-i Resūl’e şanma ümmetdür
Bi-ḥamdillāh menüm pīrüm ezel āl-i Muḥammed’dür
Ayağı başıdığı toprak başuma tēc-ı devletdür

14b ḥāyır ‘Alī aḥyer: cābir ‘Alī aḥber M

16a ‘Alī nūr ile nūrānī: münevverdür ‘Alī nurı ND-HA, KN

16b: ‘Alī vālā ‘Alī a‘lā ‘Alī’dür server-i saf-der ND-HA: ‘Alī vālī ‘Alī vālā ‘Alī server ‘Alī saf-der
KN: ‘Alī a‘lā ‘Alī vālī ‘Alī’dür mīr-i heft kişver M

* SND 368-369.

I/5 ezel: bugün SND

II

İderseñ bunda evlād-ı Muḥammed'e eger bī'āt
Bulursun rüz-i maḥşer *cennet-i me'vā* da sen ḥürmet
Olar kim bilmez evlādı ne bilsün mezheb ü millet
Maḥabbet itmeyen āl-i Resūl'e şad hezār-lā'net
Bi-ḥamdillāh menüm pīrüm ezel āl-i Muḥammed'dür
Ayağı başıdığı toprak başumda tāt-ı devlettür

III

Muḥibb-i ḥānedāndur kırtulan şeyṭānuñ elinden¹¹⁷
Mürīd ol kendüñi kırtar bugün imān zevālinden
Etinden eti var faḥr-i cihānuñ kanı kanından
Niçün pek sevmez añları müselmān kendi cānından
Bi-ḥamdillāh menüm pīrüm ezel āl-i Muḥammed'dür
Ayağı başıdığı toprak başumda tāt-ı devletdür

IV

Bugün evlādı sevmekdür senüñ āb u ḥayātuñ hep¹¹⁸
Şalavāt ile kā'imdür kıyāmı kā'inātuñ hep
Şalāt itmez iseñ evlāda fāsiddür şalātuñ hep
Yolına cān [u] baş virmez iseñ mekrūh memātuñ hep
Bi-ḥamdillāh menüm pīrüm ezel āl-i Muḥammed'dür
Ayağı başıdığı toprak başumda tāt-ı devletdür

II/2 sen: ki SND

II/3 olar: şular SND

II/4 itmeyen: kılmayan SND

¹¹⁷ SND'de III. bendin mısra sıralaması 3-4-1-2-5-6 şeklindedir.

III/2 kırtar bugün: ḥalāş eyle SND

III/4 pek sevmez añları: añları pek sevmez SND

¹¹⁸ SND'de 4. bendin mısra sıralaması 3-4-1-2-5-6 şeklindedir.

IV/3 itmez iseñ: virmezsen SND; fāsiddür: fesādetdür SND

IV/4 Yolına cān (u) baş virmez isen mekrūh: Ölüñ öñünde añılmazsa mühmeldür SND

Severseñ Muştafā neslin olursun bī-riyā mü 'min¹¹⁹
 Hüseyin'i koyup eyler mi Yezîd'e iktidā mü 'min
 Olur mı Ehl-i Beyt'inden Resûl'ün yā cüdā mü 'min
 Ümîdüm var ki **Seyfullāh**'ı itmişdür Hüdā mü 'min
 Bi-ḥamdillāh menüm pîrüm ezel āl-i Muḥammed'dür
 Ayağı başıdığı toprak başumda tāt-ı devletdür

170*

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Niyāz-ı ' arz-ı ḥācāta ulu dergāhımız vardır
Dil ü cāndan münācāta bizüm Allāh'ımız vardır
- 2 Kulağuzlar kulu Hakk'a kıomaz rāh-ı ḍalaletde
Kulu Mevlā'ya iletür Resûlullāh'ımız vardır
- 3 Tarîḳ-ı Hakk'a her kāmîl birer yoldan sülûk eyler
Bizüm semt-i ḥaḳîḳatde bir özge rāhımız vardır
- 4 Tarîḳat ehliyüz şûfî bizi şanma kıurî zāhid
Giceler girye-i zārî şeherde āhımız vardır
- 5 Günahkārem diyü **Muhyî** ümîdüñ kesme rahmetden
Muḥammed Muştafā gibi şefā' at-kānımız vardır

¹¹⁹ SND'de 5. bendin mısra sıralaması 2-4-1-3-5-6 şeklindedir.

V/4 Seyfullāh'ı: Seyfullāh'a SND

* MMD 15-16. Şiir M'de 5, MMD'de 3 beyittir; M'nin 3 ve 4. beyitleri MMD'de bulunmamaktadır. Hafsa Mutlu MMD'de güfte mecmualarından hareketle şiirin 3 beytini neşretmiştir. Şiir MGD'de bulunmamaktadır. Ancak MGD'de “-İEr vardır, -Um vardır” redifli şiirler mevcuttur.

171*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Nām-ı dervîş oldı çün beş harf ile ' âlemde yād
Güş kıl tā vaşf idem bir bir nedür bundan murād
- 2 **Dāl** derd ehli olup cismi za' if ü rüy-ı zerd
Bağrı başlu gözleri yaşlu dağı şāfī nihād
- 3 **Rā** riyādan ictināb ide be-ğāyet cehd idüp
Kim riyādan hāşıl olur ādeme cümle fesād
- 4 **Vāv** vedā' -ı akrabā vü dostān idüp hemān
Hak'dan özge kılmaya kimseye hergiz i' timād
- 5 **Şīn** şükr ile ne kim Hak'dan iderse hayr u şer
Kimseye kılma şikāyet emrine kıl inkıyād
- 6 Harf-i mermüzāt-ı dervîş ey **Resmī** uşbudur
Şabr iden bu beş hişāle oldı ehl-i ictihād

172*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Kıl şefā' at sırr-ı *ṭā-hā hel etā* vü *ve'd-ḍuḥā*
Yā Muhammed Muştafā veyā ' Aliyyü'l-Murtażā
- 2 Tayyib ü tāhir Hadīce menba' -ı sırr-ı Nebī
Maḥrem-i Ḥaydar durur hem Fāṭima ḥayru'n-nisā

* RBD 148-149.

1a - ' âlemde RBD

2b başlu: taşlı RBD

3b ādeme: āleme RBD

* RBD 142-143.

- [71a]
- 3 Nūr-ı Aḥmed sırr-ı Ḥaydar Şāh Ḥasan Şāh Ḥüseyn
Hem İmām ‘Ābidīn’dür mefḥar-ı Āl-i ‘Abā
- 4 Bākır u Ca‘ fer imām-ı dīn [ü] dünyādur bular
Hem penāhı mü’minüñ Kāzım ‘Alī Mūsī’r-Rızā
- 5 Hem Taḳī vü bā-Naḳī ‘Asker ‘ināyet kânıdur
Ḳıl hidāyet yā Muḥammed Mehdī-i şāḥib-livā
- 6 Çār-deh ma‘ şüm-ı pāk Āl-i ‘Abā faḥr ehline
Dervāşüñ faḥrı durur yolına cān kılmak fedā
- 7 **Resmiyā** şıdk ile her kim diye bir kez yā ‘Alī
Ḳoymadı vādī-i hicrānda anı rüz-ı cezā

173*

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Reh-ber-i rāh-ı Ḥudā’sın yā ‘Aliyyü’l-Murtażā
Mazḥar-ı zāt-ı Ḥudā’sın yā ‘Aliyyü’l-Murtażā
- 2 *Nūruña nūrı* didi şānuñda faḥr-ı kâ’ināt
Nūr-ı pāk-i Muştafā’sın yā ‘Aliyyü’l-Murtażā
- 3 Şol kerem-kān-ı mürüvvet ma‘ deni şāḥib-‘aṭā
Maḥzen-i genc-i vefāsın yā ‘Aliyyü’l-Murtażā
- 4 Mercī‘ -i keşf-i kerāmet menba‘ -ı *‘ilm-i ledün*
Serverān-ı evliyāsın yā ‘Aliyyü’l-Murtażā

2b ḥayru’n-nisa: faḥru’n-nisa RBD

* AD 25-26. Şiir M’de 12, AD’da 13 beyittir; AD’n 12. beyti M’de bulunmamaktadır.

1b zāt-ı: sırr-ı AD

3b vefāsın: ‘aṭāsın AD

- 5 Şîr-i Yezdân merd-i meydân fâris-i meydân-ı Hâk
Dîn yolında cân fedâsın yâ ‘ Aliyyü’l-Murtażâ
- 6 ‘ Aşr eşneyn imāmân aşlısın ey pākîze zât
Mezhebân Āl-i ‘ Abâ’sın yâ ‘ Aliyyü’l-Murtażâ
- 7 *Şehr-i ‘ilmüñ bābısın* ‘ ummân-ı ‘ aşkuñ gevheri
Kenz-i ‘ ummân-ı hafâsın yâ ‘ Aliyyü’l-Murtażâ
- 8 Görinür mir ’ât-ı hüsnuñde cemâl-i nûr-ı zât
Hâk budur kim Hâk-nümâsın yâ ‘ Aliyyü’l-Murtażâ
- 9 Vaḥdetinden çün haber virür şıfātuñ ser-be-ser
Şübhesüz ‘ ayn-ı likâsın yâ ‘ Aliyyü’l-Murtażâ
- 10 Hâl-i ruḥsāruñ mişāl-i nokṭa *bismillāh*’da
Sırr-ı remz-i *hel etā*’sın yâ ‘ Aliyyü’l-Murtażâ
- 11 Āstān-ı devletüñdür ‘ aşıklararuñ hem Ka‘be’si
Merve-i ‘ umre şafâsın yâ ‘ Aliyyü’l-Murtażâ
- 12 ‘ **Askerî**’dür nice şayd ide seni ol ḥar mekes
Murğ-ı lāhūt Hümā’sın yâ ‘ Aliyyü’l-Murtażâ

5a merd-i meydân: merd-i merdân AD

6a: Çünkü on iki imāmuñ aslısun ey zât-ı pāk AD

6b mezhebân: mesned-i AD

7b ‘ ummân: ‘ irfân AD

11a ‘ aşıkların hem Ka‘be’si: Ka‘be’si ‘ aşıkların AD

12a ol ḥar: çün bir AD

[71b]

174*

Mersiye-i Şerifü'l-Hâfıkayn-ı Hâzret-i 'Âlî
meṣ'ûlû fâ'ilâtü meṣâ'ilü fâ'ilün

- 1 Ey nûr-ı çeşm-i Ahmed-i Muhtâr yâ Hüseyn
V'ey yâdgâr-ı Haydar-ı Kerrâr yâ Hüseyn
- 2 Ey cân u dil serîrine sultân yâ Hüseyn
V'ey Kerbelâ'da şâh-ı şehîdân yâ Hüseyn
- 3 Çeşm-i çerâğ-ı 'âlem ü nûr-ı cemâl-i Hâk
Cân-ı cihân u rahmet-i Raḥmân yâ Hüseyn
- 4 Rûşen yüzinde sûre-i *ve's-şemsi ve'd-duḥâ*
Şânında nâzil âyet-i Qur'ân yâ Hüseyn
- 5 Hâk-i rehûñ katında şehâ seng-rîzedür
Dürr-i 'Aden'le la'l-i Bedaḥşân yâ Hüseyn
- 6 Hüsnuñ kûyında olmaya bir berg-i sebzce
Bâğ-ı behîşt ü ravza-i rıdvân yâ Hüseyn
- 7 Ceddüñ Resûl-i pāk [ü] atañ Şâh-ı Murtaẓâ
'Ammüñ 'Uḳayil ü Ca'fer-i Tayyâr yâ Hüseyn
- 8 Ey nûr-ı çeşm-i Fâtıma mahbûb-ı ins ü cân
İñletdi bizi miḥnet-i devrân yâ Hüseyn
- 9 Mâh-ı Muḥarrem irdi dem-i mâtem oldı âh
Olduñ bu ayda gün gibi pinhân yâ Hüseyn

* SFD 110-113.

6a kûyında: gülünde SFD

7a pāk: kevneyn M

7b 'Uḳayil ü Ca'fer-i Tayyâr: imâm-ı dîn şeh-i merdân SFD

- 10 ȶan aȶladı řafaȶda řehā şefkatinden ebr
Ol dem ki itdiler seni ȶurbān yā Hüseyn
- 11 Devr-i zamāne dōndi dū ‘ālem yıȶıldı řan
ȶutdı cihānı nāle vū efgān yā Hüseyn
- 12 Mātem ȶonını geydi bulutlar bōlūk bōlūk
Bārān gamıyla kopdı ȶū tūfān yā Hüseyn
- 13 Gōkler boyandı gōge vū gūn geydi ȶāreler
Maȶv oldı arada meh-i tābān yā Hüseyn
- 14 Yırtdı yūzini nāhun-ı řasretle mihr ü māh
Aȶladı yir ü gōk saña yeksān yā Hüseyn
- 15 ȶarȶuñ bükildi beli vū řındı sitāresi
Encūm řaȶıldı yire ȶū bārān yā Hüseyn
- 16 Deryālar acıdı saña aȶar şular daȶı
ȶařlar alup dōgūndi Firāvān yā Hüseyn
- 17 ȶanlar dōkūp fiġān ile her kiři dir ki āh
ȶanı ne oldı sevgūlū cānān yā Hüseyn
- [72a] 18 Gūl gibi ȶehre řana boyandı firāȶ ile
ȶāk itse řañ mı ġonca-girībān yā Hüseyn
- 19 Sūnbūl řaȶını ȶōzdi vū gūl gitdi kendūden
Sūsen elinde řanȶer-i būrān yā Hüseyn

10a ebr: āh SFD

11a dū: vū SFD

13a gōke: şana M, SFD

- 20 Eydür zebân-ı hâl ile kanı ne yirdedür
Şimr-i la' in ü nekbet-i Mervân yâ Hüseyn
- 21 Âl-i Resûl'e kangı yüzi kara böyl'ider
Olsun Yezîd'e la' net-i Yezdân yâ Hüseyn
- 22 Her kim seni vü âlüni cân gibi sevmeye
İtten beterdür ol nice insân yâ Hüseyn
- 23 Bezm-i gamuñda âteş-i hasretle yanmayan
Olsun hemîşe ney gibi nâlân yâ Hüseyn
- 24 Derdâ ki tās-ı çarh-ı felek hânedânuña
Gâhî içürdi zehr gehi kân yâ Hüseyn
- 25 Sen deşt-i Kerbelâ'da şusuz bunda âh âh
Yire mi geçdi çeşme-i hayvân yâ Hüseyn
- 26 Dervîşem âstânuña yüz süregelmişem
Şâh-ı keremsin eylegil ihsân yâ Hüseyn
- 27 Maḥşer güninde el benüm etek senüñ şehâ
Ḳomağıl anda teşne vü 'üryân yâ Hüseyn
- 28 Ḳandur şarâb-ı kevşere **Şâfi** kuluñı sen
Geydür libâs-ı hulle-i rıdvân yâ Hüseyn
- 29 Raḥmet seni sevüp yoluña cân virenlere
Olsun hemîşe hil' atı imân yâ Hüseyn

30 Olsun kamu muḥibbūñe rūz-ı rüsteḥīz
Şarāb na‘im ü ni‘met-i ğufrān yā Hüseyn

31 Olsun saña vü ālūñe Rūḥü’l-Emīn müdām
Kerrübilerle medḥ ü şenā-ḥ^vān yā Hüseyn

175*

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1 Ehl-i ‘aşka eş-şalā itdüm bugün mey-ḥāneden
Lerze-nāk oldı felekler na‘ra-i mestāneden

2 Çeşm-i mesti ehl-i derdi şol kadar mest itdi kim
Kaldılar fark eylemekden Ka‘beyi put-ḥāneden

3 Oldılar müstağraḥ-ı deryā-yı vaḥdet ‘āşıkān
Tā ḥaberdār oldılar ol bī-bedel dürdāneden

4 Nār-ı ‘aşka yandılar yakıldılar dildār için
Şem‘-i vaşla yanmağı öğrendiler pervāneden

[72b] 5 Ey **Sezā’i** baş u cāna ḳalmasun derd ehli kim
Vāşıl-ı cānān olan ‘āşıqlara pervāneden

176*

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1 Cām-ı ‘aşkı nūş iden ol gözleri mestāneden
Mest olup fark itmez oldı mescidi mey-ḥāneden

30a rūz-ı rüsteḥīz: rūzī yarınki gün SFD

30b şarāb: şürb -i SFD; ğufrān: Rıdvān SFD

* HSD 452.

4a ‘aşka yandılar: ‘aşk ile yanup M, HSD

* HSD 442.

- 2 Şeş cihetden gūş iden anuñ hıṭābın şübhesüz
Bī-cihet seyr itdi Hakk'ı Ka'be'den put-hāneden
- 3 Maḥrem olmaz zāt-ı Hakk'a bilmiş ol ehl-i 'uḳūl
Terk idüp 'aḳlı ḥaber al gel berü divāneden
- 4 Nār-ı 'aşḳuñ sūzişin pervāne bilmez ben ḳadar
Çünki ol nāra ben evvel yanmışam pervāneden
- 5 Vaḥdet içre āšnā idi **Sezā'**ı baña yār
Şimdi keşretde tegāfūl eyledi āyā neden

177*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Şanma ey zāhid bizi kim 'ālem-i keşretdeyüz
Dīde-i cān ile baḳ kim yār ile ḥalvetdeyüz
- 2 Āšnā-yı yār olaldan 'ālem-i 'aşḳ içreyüz
Āh u zār eglencemüzdür derd ile ülfetdeyüz
- 3 Pīr-i 'aşḳuñ dāmenini tutmuşuz biz şıdḳ ile
Emrine rām olmuşuz hem cān ile ḥıdmetdeyüz
- 4 Şoyınup dervīş-i 'aşḳuz zevḳ-i dūnı bilmezüz
Derd [ü] ḡamda işimüz çün tekye-i miḥnetdeyüz
- 5 Geçmişüz ḥavf u recādan 'aşḳa çün dūş olmuşuz
Yār u aḡyārı bir itdük şimdi biz vaḥdetdeyüz

2a anuñ: innī HSD

* ARS s. 392

2a içreyüz: içre biz ARS

4a dūnı: işret HSD

4b ḡamda işimüz: ḡamdur aşımız HSD

- 6 Halk içinde gerçi menfûruz **Sezâ**'î ğam degül
Çünkü şâh-ı ' aşka mensûb olmuşuz raġbetdeyüz

178*

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 Dermân arardum derdüme derdüm baña dermân imiş
Bürhân arardum aşluma aşlum baña bürhân imiş
- 2 Şağ u şolum gözler idüm dost yüzini görsem diyü
Ben taşrada arar idüm ol cân içinde cân imiş
- 3 Öyle şanurdum ayruyam dost ġayrıdur ben ġayrıyam
Benden görüp işideni bildüm ki ol cânân imiş
- 4 Şavm u şâlât u hacc ile şanma biter zâhid işüñ
İnsân-ı kâmil olmaġa lâzım olan ' irfân imiş
- [73a] 5 Kande gelür yoluñ senüñ ya kande varur menzilüñ
Nerden gelüp gitdüġini anlamayan hayvân imiş
- 6 Mürşid gerekdür bildüre Hakk'ı saña haġka'l-yakîn
Mürşidi olmayanlaruñ bildükleri gümân imiş
- 7 Her mürşide dil virme kim yoluñı şarpa uğradur
Mürşidi kâmil olanuñ ġâyet yolu âsân imiş
- 8 Añla hemân bir söz durur yoġuş degüldür düz dürür
' Âlem kâmu bir yüz durur gören anı hayrân imiş
- 9 İşit **Niyâzi**'nüñ sözün bir nesne örtmez Haġ yüzün
Haġ'dan ' ayân bir nesne yoġ gözsüzlere pinhân imiş

* NMD 98.

- 1 Gözlerüñ ğamzeñ mu' ayyen gösterür *ve'n-nāzi'āt*
Kaşlaruñ maḫhūr idüpdür leşker-i *ve'l-ādīyāt*
- 2 Vechüñe mu' cizden ötrü kıldılar cānā sücūd
Muslimātin mü'minātin tā'ibātin 'ābidāt
- 3 Aşl-ı 'ulvī ḳavm-i süflī 'aql-ı küllī didiler
Yüzine şems-i ḍuḥā hem saçına *ve'l-mürselīn*
- 4 Müşterī Merrīḥ Züḥal Zühre 'Uṭārid mihr [ü] māh
Ḥüsnüñe taḥsīn oḳurlar rub' -ı meskūn şeş cihāt
- 5 'Arz idersem ḳāmetüñi ḥaşr olur yevmü'l-ḥisāb
Söylesem şīrīn lebūñden maḥv olur āb-ı ḥayāt
- 6 Ger tefahḥuş ḳılsa kimse şark u ğarb [u] tūl [ü] 'arz
Görmeyeler seni bi-küllī dārü'l-fenāda mevcūdāt
- 7 Çün seni sevdi gönülden bu **Nesīmī** ey nigār
Cān-ı cānānsın ḥaḳīḳat cismüñe cānlar zekāt

* ND-HA 210.

2a cānā: cānlar ND-HA

3a Aşl: Ehl ND-HA

5a idersem: iderseñ ND-HA

5b söylesem şīrīn: söylesen Kevşer ND-HA

6b görmeyeler seni bi-küllī: görmeyenler sen teki ND-HA (Mecmuadaki kullanım, vezin bakımından kusurludur.)

7b cismine: ḥüsnüñe M

180*

fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn

- 1 Yüzüñi göreliden hayrān olmuşam
Ben beni bilmezem yā sen mi olmuşam
- 2 Düşmişem ‘aşk baħrine ğavvāş oluben
Baħr içinde gevhere kān olmuşam
- 3 Kāf-ber-Kāf hākimem hüküm iderem
Mühr elümdedür Süleymān olmuşam
- 4 Sırrımı bilmez benüm ins ü melek¹²⁰
Sırr içinde gör ki ne cān olmuşam
- 5 Zāhir egerçi faķīrem nā-tüvān
Bāṭın içre ben ne ‘Ankā olmuşam
- 6 Gerçi ki ben **Eşrefoğlu Rūmi’yem**
Cümleñüñ istediği ben olmuşam

* ERD 310-311. Mecmuânın 29b-30a varaklarında daha önceden yer alan şiir, burada tekrar yazılmıştır. Müstensih de şiirin yanına “Bu gazel mükerrer yazılmış” notunu düşmüştür. Şiir burada 6, 29b-30a’da ve ERD’de 9 beyitten oluşmaktadır. Şiirin beyit sıralaması 29b-30a ve ERD’de 1-2-5-3-F-F-F-4-6 şeklindedir.

1a göreliden: görelî ERD

1b: Bilmezem ben ben mi yā sen olmuşam ERD

2a oluben: olup ERD

2b gevhere: gevher-i ERD

3b elümde kevneyne sulṭān: elümdedür Süleymān ERD

¹²⁰ Metinde yer alan “Benüm sırrımı bilmez” ibaresi vezin gereği ERD’de olduğu gibi “Sırrımı bilmez benüm” şeklinde yazılmıştır.

4a benüm sırrımı bilmez: sırrımı bilmez benüm ERD

4b gör ki ne cān: kim ne pinhān ERD

5b: Bāṭinen kevneyne sulṭān olmuşam ERD

[73b]

181*

meḥ'ülü fā' ilātü meḥ' ilü fā' ilün

- 1 Yol 'ālemüñde bul beşerüñ sırrın ādem ol
'Ālem tufeyl ola saña bābā-yı 'ālem ol
- 2 Senden toğar bu 'ālem-i kevneyn dem-be-dem
Her demde her nefesde sen ādemdeki dem ol
- 3 Zātuñ durur bu 'ālem-i ma' nide var olan
Var sırr-ı zātuñ aña bu esrāra maḥrem ol
- 4 Zāt [u] şifāt-ı Hāḫ ola zātuñda cılve-ger
'Ārif olup bu ma' nāyi bil la' l [u] ebkem ol
- 5 Feth it tılısm-ı zātuñı Allāh ile gönül
Miftāḥ-ı kenz-i sırr-ı dil-i ism-i a' zam ol
- 6 Sırr-ı *neḥāhtü* hem-demisin **Rāmizā** bugün
Her bir nefesde var dem-i 'İsī'yle hem dem ol

182

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Himmet umma her kişiden himmeti kendüñde bul
'Āḫıl iseñ ey dil ancak devleti kendüñde bul
- 2 Hāl-i 'aşḫı 'arz idüp her kimseye fāş eyleme
Ġayre ḥacāt eyleme her ḥaceti kendüñde bul
- 3 Hāḫ'dan özge kimseden bir nesne itme ilticā
Maḫlab-ı maḫşūd olan ol 'izzeti kendüñde bul

* Şiir, Fatih Polat'ın hazırlamış olduğu "Rāmiz Mehmed Efendi Dīvānı"nda bulunmamaktadır. Ancak dīvānda aynı redifle oluşturulmuş kaside ve gazel bulunmaktadır.

- 4 Bir h l   -1 t mm ile m r   d     t t d menin
A na h  met eyle amm  h leti kend  nde bul
- 5 Ey g    l d ny da  at   eyleme  l  ftelik
  feti   eyler ise    feti kend  nde bul

183*

f   il t n f   il t n f   il t n f   ilün

- 1 Biz bu d ny  man  b ndan  uzlet itmi lerden z
 anma [kim] bu d ny  ya biz rağbet itmi lerden z
- 2 Mülk [ ] m la ba mazuz hem   rete fa r itmez z
Kend m z h r u ha  r b    zzet itmi lerden z
- 3 Gerçi bu halk  n g zinde  adrim z yok zerrece
Ma  n  b   r nda biz p r-  ymet itmi lerden z
- 4 Biz H d  y  bilmi  z  ilme l-ya  n  ayne l-ya  n
R   m z d r-1 be  da ra at itmi lerden z
- 5 Biz H sey n -me reb z hem bende-i   h-1 H d  
 l-i evl da vel kin b   at itmi lerden z
- 6 Biz  urey  ehli deg l z H  im y z H  im 
 ad-hez r n h ric ye la  net itm  lerden z
- [74a] 7 Ey Nes m  m dde iler  a  n iderse  am degül
R h-1 b  nda  at  biz şöhret itm  lerden z

*  iir, ND-HA, KN ve Seyyid Nes m  D v n  n n yurt d   neşirlerinde bulunmamaktadır.
2a hem: hiç M

184*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

I

‘ Āşıkam ben gülşen-i hüsnüñe hayrānam ‘ Alī
Bir su’āl it var mı aşla cürm-i ‘ işyānum ‘ Alī
Hālümü ‘ arz itmege geldüm meded dīvānına
Başuñ için haqqı icrā eyle sultānum ‘ Alī

II

Her taraftan yolumı bend eyledi kavm-i Yezīd
Katlūme sa’y itdiler ben kesmedüm Hāq’dan ümīd
Urdı anlar sīneme bī-‘ aded-i zaḥm-ı şedīd
Kalmadı dermānum aşlā aqdı çok ḳanum ‘ Alī

III

Ol ‘ adū-yı bed-liḳālar itdiler fāsīd ḥayāl
Didiler dār-ı beḳāya itdi taḥḳīḳ intīḳāl
Gel meded imdāduma çün var iken tende mecāl
Derdüme bir çāre eyle çıkımadan cānum ‘ Alī

IV

Yoluña olsun fedā āh dem-be-dem bu cān [u] ser
Yok durur dünyā yüzinde saña beñzer ber-güz̄er
Ölmeden bu ḥasretüñle el-amān ‘ Āşık ‘ Ömer
Gel yetiş imdāduma ey Şāh-ı Merdān’um ‘ Alī

185*

mef’ ūlū mefā’ ilū mefā’ ilū fe’ ūlün

- 1 Pāk eyle göñül çeşmesini tā durulınca
Dik dur gözini göñlüñe göñlüñ göz olınca

* AÖD’de bulunmamaktadır.

* LMD 207.

- 2 Efkārı ҡo dil destisin ol çeşmeye ıttur
Ol āb u şafā-baħş ile ol desti dolınca
- 3 Çün Haķ seni derbān-ı der-i hānesi itdi
Dur ķapuda ğayrı ķoma tā anı bulunca
- 4 Şimdi ķoma kim şöıra çıkarması ğüç olur
Şeytān erisi hāne-i ķalbe ķoyulınca
- 5 Sen ık aradan hānesini şāhibine vir
Bī-şekk gelür ıssı evine sen şavulınca
- 6 ekdüm bu cihān içre hezār miħnet [ü] zahmet
Ol pīr-i Hudā mürşid-i kāmīl bulunınca
- 7 Ey Lā-yı mekān ben seni hoş çok aradum çok
Sīnemde muķīm olducağuñ çāk duyulınca

[74b]

186*

mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

- 1 Haber virdi bu sırrı ehl-i esrār
Nedür bu sırrı ğuş it diñle ğüftār
- 2 Zāhil devri ķarīb oldu zamāndur
Cihānın cümle aħvāli yamandur

6b kāmīl bulunınca: kāmīli bulınca LMD

7a Lā-yı mekān: Lā-mekānum LMD

7b çāk: tā LMD

* Şiir, KAK'ta bulunmamaktadır; ancak Abdurrahim Yıldız'ın "Kaygusuz Abdal'a Ait Olduğu Düşünülen Üç Şiir" adlı makalesinde yer almaktadır. Yıldız'ın makalesinde şiir, 7. beyitten itibaren farklı bir şiir olarak verilmiştir. Karşılaştırma için bu makaledeki metin ele alınmıştır: AY 36-37.

1b diñle: nice M

2a -oldı AY

- 3 Ğurābdan ‘add idüp eyle hisābuñ
Ğayurda nesh olur ħükmi kitābuñ
- 4 Kıyāmet zāhir olur ħalka ey yār
Nice tuġyān ider bil seyr-i Tatar
- 5 Müneccim añlamaz bu sırrı ceffār
Fesād ile bil artar bu nev‘ eşrār
- 6 Rumūzum yok ‘ayān idem bu sırrı
فخری خزان بعدہ غوری
- 7 Gelür bir şāhib-i seyf gerçi ammā
Niẓām mümkün degül gūş itme cānā
- 8 دمسندد bu fi‘ lūñ ibtidāsı
Bunuñladur nihāyet intihāsı
- 9 Diyār-ı Rūm ilinde şūr [u] şerler
Nice gūne fesādatlar iderler
- 10 Edirne şehrine ħākim olur ‘ayn
Sitānbül ħalkına hem düşe mābeyn

2b ‘add: ‘abd AY

3b Ğayūrda: Gabūrdan AY

4a zāhir olur: ħopusardur M

4b bil seyr-i: gör terk-i M, sırr-ı AY

5b -bil AY; eşrār: esrār AY; fesād ile bil artar: fesāda iriserdür M

6a idem: etdim AY

6b: فخری خزان بعدہ غوری

8a دمسندد : Mısır’dandır AY

9a şūr [u] şerler: sevseler AY

9b fesādatlar: fesāhatler AY; ħasāretler M

- 11 Hicāz'da çala Mekke'yle Medīne
Hasāret çok ide kāfir bu dīne
- 12 Kıyāmetdür kıyāmetdür kıyāmet
Bunı tafşıl [ü] tatvile ne hācet
- 13 Tevārīh oldı tārīhi bu remzüñ
Kapanur bāb-ı tevbe genc-i kenzüñ
- 14 Çekülsün ehl-i İslām kıblesine
Çıkar Deccāl iner 'İsī zemīne
- 15 Gelür Mehdī ile olur mülākī
Budur nuṭṭ-ı şahīh yokdur hilāfi
- 16 Mürā'ī zümresi a'vān-ı ricāl
Olurlar cümlesi Deccāl'e idhāl
- 17 Bu hāl üzre geçer bir hayli devrān
Ne zahmetler çekerler ehl-i imān
- 18 Benüm kaygum degüldür Kaygusuz'am
Velikin kāşif-i sırr-ı rumūzam

10b -hem AY; düşe: düşer AY

11b hasāret: cesāret AY; bu dīne: yüzüne AY

12b bunı tafşıl [u] tatvile: yok tafsıl ile takvīm AY

13a tārīhi bu remzüñ: tārīh bu remzinin AY

14a çekilsün: geçsün AY

14b 'İsī: 'İssı AY

16a mürā'ī: merāyih AY

17a devrān: zamān M, AY

17b Ne zahmet çekseler gör ehl-i imān AY

[75a]

187*

8'li Hece

I

Yücelerden yüce gördüm

Erbābısın kıoca Tañrı

‘ Ālim okur kelāmullāh

Sen okursın hece Tañrı

II

‘ Āşī kıullar yaratmışsın

Varsun şöyle dursun diyü

Anı koymışsın arada

Sen çıkmışsın uca Tañrı

III

Kıldan köpri yaratmışsın

Gelsün kıulum geçsün diyü

Hele biz şöyle duralum

Yigit iseñ geçe Tañrı

IV

Yigit adıyla añılur

Falan oğlu falan diyü

Anañ yokdur babañ yokdur

Sen beñzersin ... Tañrı

* KAK 861. Şiir M’de 5, KAK’ta 4 dörtlüktür. M’nin 4. dörtlüğü KAK’ta bulunmamaktadır.

I/2 erbābısın: erbābsın sen KAK

I/3 kelāmullāh: kelāmı ile KAK

II/3: Anları koymışsın orda KAK

III/2 kıulum: kıullar KAK

III/4 geçe: geç a KAK

Ḳayğusuz'am dir Yaradan
 Günde yüz biñ [iç] cür' adan
 Ḳaldur perdeyi aradan
 Gezelüm bilece Tañrı

188*

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Bugün ğam tekyegāhında fedā bir cānımız vardır
Göñül abdāl-ı ' aşq olmuş gelün kurbānımız vardır
- 2 Evel birdür āhir birdür zāhir birdür bāın bir[dür]
Çü birlik bābına girdük şükür ' irfānımız vardır
- 3 Şafıyyullāh ḥalīlullāh esedullāh dimiş billāh
Bi-ḥamdillāh ululardan ḳadīm erkānımız vardır
- 4 Çemende bülbüli gördüm ' aceb efğān ile söyler
Dili şad ḥār ile her dem gül-i ḥandānımız vardır
- 5 Peri peyker melek manzar bize ādem dimez ammā
Dem olur ki meleklerle bizüm seyrānımız vardır
- 6 Şarābuñ bezm idüp sāķī şarābı la' l-reng olsun
Derün şışede pişmiş ciger büryānımız vardır

V/1 dir Yaradan: Abdāl yaradan KAK

V/2: Gel içegör şu cür'adan KAK

* ŞHD-SNE 165. ŞHD-MM 131'deki bilgiye göre, bu şiir Hatâyî Dîvânı'nın sadece İstanbul nüshalarında bulunmaktadır ve Sadeddin Nüzhet Ergun neşri sayesinde dîvân neşirlerinde yer almıştır.

2b Çü birlik bābına girdük: Çü bildik birliğe erdik ŞHD-SNE

3b ululardan: ki bulardan ŞHD-SNE

4b dili: dahi ŞHD-SNE; dili şad ḥār ile her dem: dirīgā ḥār ile hem-dem M

5a manzar: sīmā M

7 Hata menden ‘atā senden günāh menden luṭuf senden
Bizüm cürmimüze bakmañ zārā noḡşānımız vardur

8 Hataı bendesin añmış kerem bābuñ küşād itmiş
Dimişler ol gedā gelsün aña ihsānımız vardur

189*

8’li hece

I

Be erenler be ġazīler
Gelen Murtaẓā ‘Alī’dür
Yezīd’e bāṭın kılıçlar
Çeken Murtaẓā ‘Alī’dür

II

Alçağa indirmiş özini
İder Hakk’a niyāzını
Kırklar ile bir üzümü
Yiyen Murtaẓā ‘Alī’dür

III

Turnaya virmiş sesini
İmāmlar çeker yasını
Yine kendi devesini
Yeden Murtaẓā ‘Alī’dür

7b bakmañ: bakmaz ŞHD-SNE; noḡşānımız: Mennānımız ŞHD-SNE

8a añmış: etmiş ŞHD-SNE; kerem bābuñ küşād itmiş: kerem [u] luṭfi çok olsun M

8b dimişler: dimiş kim M

* ŞHD-SNE 114-115.

I/3 kılıçlar: kılıcın ŞHD-SNE

I/4 çeken: çalan ŞHD-SNE

IV

Getür aḥret azuḡını
‘ Āşık çeker yazuḡını
Muḥammed’üñ yüzüḡını
Yudan Murtaẓā ‘ Alī’dür

V

Cennetüñ yemişi alma
Şarar beñzüm şarar şolma
Şāh Ḥaṭāyim inkār olma
Gelen Murtaẓā ‘ Alī’dür

[75b]

190

Güfte-i Ḥazret-i Hünkār Ḥacı Bektāş-ı Velī Kuddüsü Sırrıhu

fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilün

- 1 Baş açık yalın ayak ‘ üryāne gelmişlerdenüz
Ḥāk-i pāy abdāl olup vīrāne gelmişlerdenüz
- 2 *La teḡabbel ‘ indenā ey ḥ^vāce e’l-māl benūn*
Pes bu ‘ ālem içre biz seyrāne gelmişlerdenüz
- 3 ‘ Āşık-ı dīdār olup nūr-ı tecellī gözlerüz
Şanma zāhidler gibi bīḡāne gelmişlerdenüz
- 4 Biz mevālīyüz fıkıh şūfīleyin bekrī degül
Şāhlerdür adımız merdāne gelmişlerdenüz
- 5 Pādişāh-ı dehr olup hem *küllü nefsīn zā’ika*
Bir iki gün dünyeye mihmāne gelmişlerdenüz
- 6 Ey müselmān ol şehūñ nūr-ı cemāl-i mihrine
Yek cihet olup bugün imāne gelmişlerdenüz

- 7 İmdi ‘ārif bu sözün üç yüzi var durur yakın
*Men ‘aref*den tanıyup ‘irfāne gelmişlerdenüz
- 8 *Mü ’minün mir ’atı mü ’mindür* didi Şāh-ı Cihān
Küfr-i kūyı pāk idüp bürhāne gelmişlerdenüz
- 9 Yüri ey zerrāk sālūs zāhid-i ḥod-bīn ki siz
Baş [u] cān terk eyleyüp meydāne gelmişlerdenüz
- 10 Ol mu‘aṭṭar mazhar[1] hem şūrete kılup nazar
Kaṭreyüz kim gūyiyā ‘ummāne gelmişlerdenüz
- 11 Pādişāh-ı lem-yezel dānā-yı bī-miṣl-i bedel
Ya‘nī kim ol ġāfir-i ġufrāne gelmişlerdenüz
- 12 *Aḥsen-i taḳvīm*[i] bildüm hādī Raḥmān’dur yakın
Ey şıfātı *ḳul hüvellāh* şāne gelmişlerdenüz
- 13 İktidārum var imiş kim tā ebed sultān ile
Şad hezārān şükr kim dermāne gelmişlerdenüz
- 14 Yā Muḥammed yā ‘Alī virdüm olupdur tā ebed
Yā Muḥammed yā ‘Alī iḥsāne gelmişlerdenüz
- 15 Enbiyā vü evliyānuñ ḥürmetiyçün cürmine
Ḥamdülillāh kim bugün derbāne gelmişlerdenüz
- 16 Ey Esedullāh-ı ġālip şāhib-i Düldül süvar
La fetā illā ‘Alī şirāne gelmişlerdenüz
- 17 Ey yed-i Murtzā ḳamersin şun‘-ı şāni‘ şevḳine
Nār-ı ‘aşḳuñ şem‘ine pervāne gelmişlerdenüz

- 18 Şāh Ḥasan Ḥulku'r-Rızā'nuñ 'abd-i şallu ḥaqqına
Çün Hüseyin-i Kerbelā kurbāne gelmişlerdenüz
- [76a] 19 Şāh Zeyne'l-Ābidīn'dür Bākır u Ca'fer imām
Mūsā-i Kāzım Rızā çün yāne gelmişlerdenüz
- 20 Ol Taķī vü bā-Naķī şāhib-livā-yı 'Askerī
Mehdī-i şāhib-zamān sultane gelmişlerdenüz
- 21 Biz muḥibb-i ḥānedānla *seķāhüm rabbühü*'den
Lā-yezāl-i ḥayy-çün mestāne gelmişlerdenüz
- 22 Ḥānedān-ı Aḥmed-i Muḥtār'a kaşd idenlerüñ
Cānına la'net idüp giryāne gelmişlerdenüz
- 23 Ol benem kim **Hācī Bektāş**'em bugün ey mütteķī
Şöyle yektā vü cünün ḥayrāne gelmişlerdenüz
- 24 Gerçi kim eksikliyüz n'ola o Şāh'uñ ḥaqqıçün
Bir gedāyuz kim bugün şāhāne gelmişlerdenüz

191*

mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün

- 1 Dil ü cān içre bil cānān 'Alī'dür
Benī ādem kamuya cān 'Alī'dür
- 2 Nebī'nüñ kulıdur *ben şehri-i 'ilmem*
Bu şehristānda bil derbān 'Alī'dür
- 3 *Seķāhüm rabbühüm* min *ḥavz-ı kevşer*
Emīn-i ḥüsn-ī rızvān 'Alī'dür

* Şiir, ND-HA, KN ve Seyyid Nesīmī Dīvānı'nın yurt dışı neşirlerinde bulunmamaktadır. Müstensih şiirin kenarına "Bu gazel Nesīmī'nindür. Eksikdür." notunu düşmüştür.

- 4 Hızır tek cāvidān cān diler iseñ
Haķıķatde bilüp derbān ‘Alī’dür
- 5 Şerī‘ at āftābıdur Muḥammed
Ṭarīķat māh-tābān ‘Alī’dür
- 6 ‘Adūye baş viren gāhī sūḥāde
Kerem-kān-ı Şeh-i Merdān ‘Alī’dür
- 7 Kāmu peygamber ile gizli geldi
Velāyet mu‘cizi bürhān ‘Alī’dür

192*

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

I

Atı Düldül kulu Kānber kılıcıdur Zülfiķār
Ay [u] gün yıldız elinden sâ‘ati leyl [ü] nehār
Levḥ-i maḥfūzında yazmış Ḥālīķ-i Perverdgār
Lā fetā illā ‘Alī lā seyfe illā Zülfiķār

II

Nokṭa-i nūr-ı nübüvvet ol ‘Aliyyü’l-Murtezā
Zāhir oldı on sekiz biñ ‘āleme nūr-ı dücā
Çün kelāmullāh-ı nāṭıķdur vücūd-ı Muştafā
Lā fetā illā ‘Alī lā seyfe illā Zülfiķār

* KN 75. Şiir M’de 5, KN’de 4 benttir. M’nin 3. bendi KN’de bulunmamaktadır.

I/3 maḥfūzında yazmış: maḥfūzda yazılmış KN

II/1 ‘Aliyyü’l-Murtezā: Muḥammed Muştafā KN

II/3 vücūd-ı Muştafā: ‘Aliyyel Murtazā KN

III

[76b]

Ey Esedullāh-ı gālīb noқта-i bāb-ı berāt
Hızır ile ‘İsî çün anda içdiler āb-ı hayāt
Bir velāyet ma‘ denidür fehm ider şāhib-necāt
Lā fetā illā ‘Alī lā seyfe illā Zūlfikār

IV

Açdı yüzinden niķābın göründi nūr-ı celīl
Heybetinden ditredi burc-ı felekde Cebra’ıl
Bu du‘ āyı Aḥmed’e Ḥaḳ’dan getürdi şöyle bil
Lā fetā illā ‘Alī lā seyfe illā Zūlfikār

V

Ey Nesīmî dünya vü ‘uķbāda şāhumdur ‘Alī
Dest-girüm dem-be-dem pūşt-penāhumdur ‘Alī
Şaçı çün levḥ-i ḳalem faẓl-ı İlāh’umdur ‘Alī
Lā fetā illā ‘Alī lā seyfe illā Zūlfikār

193*

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Oldı her ḳavl-i şāḫihūñ serverā cevher ḥadīs
Bir nübüvvet baḥridür zātuñ aña gevher ḥadīs
- 2 Ey delīl-i Ḥaḳ nizā‘-ı münkiri ḳaṭ‘ itmege
Sen Resūl-ı Kibriyā’dan naşş-ı ḳaṭı‘ her ḥadīs
- 3 Her birinden bir hidāyet güneşi eyler ṭulū‘
Lafz-ı pākūñden meşāriḳdur nice yüz biñ ḥadīs

IV/1: “Lā fetā” baḥrında gördüm suret-i ummānı il KN

IV/2: Heybetinden dönerdi çarḥ-ı felekde Azrail KN

IV/3: Bu mübarek ismi gökte yādî kıldı Cebra’ıl KN

V/3 Şaçı çün: Sahib-i KN

* UBD 49-50. Şiir Ubeydî Dîvânı’nda bulunmaktadır; mecmuada ise “Nesîmî” adına kayıtlıdır.

4 Bir Buḥārī'dür felek fazluñ Buḥārī'dür diye
Şafḥa-i 'ālemde şol Müslim ki cem' eyler ḥadīs

5 Cāmi'-i 'ālem **Nesīmī** nice rūşen olmasun
Anlara olmışdur meşābiḥ-i ziyā-güster ḥadīs

194*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1 Yağma cānum nāle-i bī-iẖtiyārumdan şağın
Dökme ḳanum āb-ı çeşm-i eşk-bārumdan şağın

2 Şu virür her şubḥ-dem göz yaşı tığ-i āhuma
Çok beni incitme tığ-i ābdārumdan şağın

3 Cevr odı yakdı beni yanuma tırma ey gönül
Bir tutuşmış āteşüm ḳurb [u] civārumdan şağın

4 Ten evinden raḥtuñı cehd eyle ey cān taşra çek
Āfet-i seyl-i sirişk-i bī-ḳarārumdan şağın

5 Gerçi bir ḥāk-i rehem kimse beni almaz göze
Çok ḥaḳāretle nazar ḳılma ğubārumdan şağın

6 Çekme kabrüm üzre ey 'aşḳ içre ben tek ölmeyen
Ta' ne daşıdur saña seng-i mezārundan şağın¹²¹

3b yüz biñ: enver UBD

4a buḥāridür: biḥārnuñ UBD

5a Nesīmī: 'Ubeydī UBD

5b anlara: anda UBD

* FD 347.

3a yanuma: yanumda FD

4a 'alevinden: evinden FD

6a çekme: gelme FD

- [77a] 7 Şāh-ı mülk-i miḥnetüm ḥayl [ü] sipāhum derd [ü] gam
Ḥayl-i bī-ḥadd [ü] sipāh-ı bī-şümārumdan şaḫın
- 8 Ey **Fuzūlī** ḳande maḥbūbı ki sevseñ raḥmi var
Ḳıl ḥazer ancak beni bī-rām yārumdan şaḫın

195*

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Kerem ḳıl kesme sāḳī ' iltifātuñ bī-nevālardan
Elüñden geldügi ḥayrı dirīg itme gedālardan
- 2 Esīr-i ğurbetüz biz senden özge āşnāmuz yok
Ayağūñ kesme başūñ' çün bizüm miḥnet-serālardan
- 3 Şabā kūyında dildāruñ nedür üftādeler ḥālin
Bizüm yārden gelürseñ ḥaber vir āşnālardan
- 4 Girüp mescidlere ger muḳtedālar pey-revī olman
Budur vechi ki hergiz görmedüm yüz muḳtedālardan
- 5 Ṭabībā ḥāk-i kūy-ı yārdandur eşk teskini
Bize arturma zaḥmet göz yaşarur tütüyālardan
- 6 Felekdür mihr-i zā' il yār gāfil ' ömr müsta' cil
Nedür tedbīr bilmen cāna yetdüm bī-vefālardan
- 7 Vücūdum ney gibi sūrāḥ-sūrāḥ olsa āh itmen
Maḥabbetden dem urduk incimek olmaz cefālardan

¹²¹ FD'de 6 ve 7. beyitler yer deġiştirmiş hāldedir.

8b beni: menüm FD

* FD 339.

Şiir M'de 8, FD'de 9 beyittir; FD'nin 4. beyti M'de bulunmamaktadır.

3b yārden: yerden FD

- 8 **Fuzûlî** nâzenînler görseñ izhâr-ı niyâz eyle
Terahhûm umsa ‘ayb olmaz gedâlar pâdişâhlardan

196*

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Ey gönül gel gayrıdan geç ‘aşka eyle iktidâ
Zümre-i ehl-i haqîkat anı kılmış muhtedâ
- 2 Cümle mevcûdât u ma‘lûmâta ‘aşk aqdem durur
Zîra ‘aşkuñ evveline bulmadılar ibtidâ
- 3 Hem dağı cümle fenâ buldukda ‘aşk bâkî kalur
Bu sebebden didiler kim ‘aşka yokdur intihâ
- 4 Dilerem senden Hudâyâ eyle tevfiķuñ refiķ
Bir nefes gönlüm senüñ ‘aşkuñdan itmegil cüdâ
- 5 Mâsivâ-yı ‘aşkuñuñ sevdâsını gönlümden al
‘Aşkuñı eyle iki ‘âlemde baña âşnâ
- 6 ‘Aşk ile tamuda olmak cennetidür ‘âşkuñ
Lîk cennetde olursa tamudur ‘aşkuñ aña
- 7 Ey **Niyâzî** mürşid isterseñ bu yolda ‘aşka uy
Enbiyâ vü evliyâyâ ‘aşk olupdur reh-nümâ

* NMD 3.

[77b]

197*

7'li hece

I

Dervîşlük dir ki baña
Sen dervîş olamazsın
Gör ne söyleyem saña
Sen dervîş olamazsın

II

Dervîş bağı baş olur
Gözi tolu yaş olur
Koyundan yavaş olur
Sen dervîş olamazsın

III

Dövene elsüz gerek
Sövene dilsüz gerek
Dervîş gönülsüz gerek
Sen dervîş olamazsın

IV

Toğruya varmayınca
Mürşide yetmeyince
Hak naşib itmeyince
Sen dervîş olamazsın

* Şiir YEK'te bulunmamaktadır ancak YED-BT 104-105'de mevcuttur. Şiir M'de 5, YED-BT'de 7 benttir. YED-BT'nin IV ve V. bentleri M'de bulunmamaktadır. Ancak YED-BT'nin V. bendinin 3 ve 4. mısraları M'nin V. bendi ile aynıdır.

I/3: Gel ne diyeyüm saña M, YED-BT

II/1 dervîşün: dervîş M; olur: gerek M, YED-BT (2 ve 3. mısrada da aynı)

V

Dervîş **Yûnus** sen dahı
Bir gördüğün kaçırısın
Bu kaçımak sende var
Sen dervîş olamazsın

198*

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Tecellî-i cemâl ister gönül eglenmez eglenmez
Tesellî-i vişâl ister gönül eglenmez eglenmez
- 2 Sivâ şavmını kim tutdı vişâlün 'ıydine yetdi
Cemâlün vaşfin işitdi gönül eglenmez eglenmez
- 3 Cihânı gezme ser-tâ-ser görünmez aña baır ü ber
Meger yâ Râb seni ister gönül eglenmez eglenmez
- 4 Şu cân kim buldı cânânı n'ider mülk-i Süleymân'ı
Kodı hayretde 'aşk anı gönül eglenmez eglenmez
- 5 Ne hâlvette ne celvette ne vaḥdetde ne keşretde
Ne tûbâda ne cennetde gönül eglenmez eglenmez
- 6 Cihân bağında bir sâ'at ne mümkün oluna râḥat
Bulursam ravza-i cennet gönül eglenmez eglenmez

V: Dervîş **Yûnus** gel imdi/'Ummânlara tal imdi/'Ummâna talmayınca/Sen dervîş olamazsın M, YED-BT

* MHD 243-247.

3a gezme: gezse MHD

6a: Ne dünyâda ne ukbâda gönül bir özge sevdâda MHD

6b: Dem-â-dem fikr-i Mevlâ'da gönül eglenmez eglenmez MHD

- 7 Cemālūñ nūrını gözler aña kār eylemez sözler
Meger yā Rab seni özler gönül eglenmez eglenmez
- 8 Gönül vīrānesin yā Rab kemāl-i fazluñ ile yap
İdelden zātuñı maṭlab gönül eglenmez eglenmez
- 9 Eger dünyā eger ‘uqbā viṣālūñsüz qurı sevdā
Hüdāyī n’eylesün Mevlā gönül eglenmez eglenmez

199*

fā‘ilātūñ fā‘ilātūñ fā‘ilātūñ fā‘ilūñ

- 1 Bezm-i ‘aşkuñ sāḳiyā peymānesidür bu gönül
Li ma‘allāh ḥamrınıñ ḥum-ḥānesidür bu gönül
- 2 On sekiz biñ ‘ālemi ma‘nīde olmışken muḥīṭ
Şüretā görseñ şanevber dānesidür bu gönül
- 3 Gerçi ey sālik cemālullāh[a] ‘aşıksın velī
Bilmedüñ ol zāt-ı pākūñ ḥānesidür bu gönül
- 4 Āsmān-āsā kurulmuşdur vücūduñ mülkine
Şāh-ı ‘aşkuñ ḥayme-i ḥākānesidür bu gönül
- 5 Maṭla‘ıdur şāḥ-ı ten *innī enallāh* nūrınıñ
Bāz-ı lāhūtuñ o tende lānesidür bu gönül
- 6 Kānde baksa *semme vechullāh* nūrın seyr ider
Anuñiçün dā’imā dīvānesidür bu gönül

7b yā Rab: Mevlā MHD

9b n’eylesün Mevlā: n’itsin ey Mevlā MHD

* AND 293-294.

4a vücūduñ: vücūdum AND

6a nūrın: sırrın AND

- 7 Nüş idüpdür dest-i kudretten şarāb-ı vaḥdeti
Ol şarābuñ tā ebed mestānesidür bu gönül
- 8 Nūr-ı zāt[1] zulmet-i ‘unşurda yakmış bir çerāğ
Ol çerāguñ **Nūriyā** pervānesidür bu gönül

[78a]

200*

mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün

- 1 Gözet ey dil *şirāt-ı müstaḳīm*’i
Ferāmūş eyleme ‘ahd-i ḳadīmi
- 2 Gönül mir’atını eyle muşaffā
Şuhūd eylemege vech-i kerīmi
- 3 Bu bāzār-ı cihānda ol hırīdār
Nuḳūd-ı cāna ol dürr-i yetīmi
- 4 Tecellī-i cemālūñ eyle in‘ām
Cinān-ı ‘adnūñ içre vir na‘īmi
- 5 Sivādan ḳıl **Fenāyī** bendeñ āzād
Ḥarīm-i vaşluñuñ olsun muḳīmi

201*

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Ādemi bil ādemi bul ādem ol
Her nefesde ādem ile hem-dem ol

* FND 231.

* FND 240.

- 2 Münkir olma Ādem'e mişl-i racīm
'İsa-veş *rūḥu 'l-ḳudūs*'le yek-dem ol
- 3 Vāḳıf olalı *nefaḥtū* rūḥına
Ḥāl̄ olmadı o demden bir dem ol
- 4 Bildi bu heft āyetūñ vechūñ tamām
Ḥatm-i Ḳur'ān itdi zīrā her-dem o
- 5 Eyledūñse yek-nefesde iki 'id
Ol dem ile ey **Fenāyī** hoş-dem ol

202*

fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilūn

- 1 N'ola ger geyse dilā 'āşık-ı 'üryān kepenek
Geye geldi ezelī şāḥib-i 'irfān kepenek
- 2 Kepenek geymek ile 'āleme sulṭān oldum
Bir gedāyken ebedī ādem-i sulṭān kepenek
- 3 Pertev-i nūr-ı Ḥudā neydügin idrāk idemez
Geymeyen gerçek erenler gibi her ān kepenek
- 4 Ehl-i 'irfān olanuñ yüzi şuyıdır am mā
Oldı münkir olana āteş-i sūzān kepenek
- 5 Āteş-i dāğı ten-i zārumı gülzār eyler
Görinür şimdi baña bāğ-ı gülistān kepenek
- 6 Jeng-i ğamdan gönül āyinesini şaklar imiş
Ehl-i dil anuñiçün örtinür ey cān kepenek

* VD 89-90.

- 7 Resm-i settāra ‘aceb mazhar olıdur ki ebedī
Dāmen-i luṭfı ile ‘aybumı pinhān kepenek
- 8 Gel nemed-pūş olalum faḫr ile faḫr eyleyelüm
Geydi ‘ār eylemedi server-i merdān kepenek
- 9 Eşk-i çeşmünden ider cism-i za‘ıfım pinhān
Bu muḫarrer ki olur māni‘ yārān kepenek
- 10 İbrahim Edhem[i] gör tahtını terk eyleyüb[en]
Dün [ü] gün kendi özin eyledi mihmān kepenek
- 11 Ey **Nesīmī** yūri gey hırka erenler tönıdur
Geymedi münkir anı şandı ki zindān kepenek
- 12 Seyf-i ḳāṭı‘ gibi eyyām-ı şitā ırmekde
Ḳanı bir şāh ki muḫkem ide iḫsān kepenek
- 13 Sineye çekmek için **Vaḥdetiyā** cānānı
Kepenek cān kepenek derdüme dermān kepenek

[78b]

203*

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 ‘Āşıḳa ṭa‘n itmek olmaz mübtelādur n’eylesün
Ādeme mihr [ü] maḫabbet bir belādur n’eylesün
- 2 Göñlü dil-berden kesilmezse ‘acep mi ‘āşıḳuñ
Ġamzesiyle tā ezelden āşnādur n’eylesün

8b itmedi: eylemedi VD

* NED 324-325.

- 3 N'ola ta' yin itse zabt-ı mülk-i hüsni gamzeye
Zülfî bir aşüfte-i ser-der-hevâdur n'eylesün
- 4 Zülfine kalsa perîşân eylemezdi dilleri
Anı da tahrîk iden bād-ı şabâdur n'eylesün
- 5 N'ola olsa muẓtarib hāl-i dil-i 'uşşâkdan
Sînesi âyîne-i âlem-nümâdur n'eylesün
- 6 Olmasa **Nef'î** n'ola dil-beste zülf-i dil-bere
Ṭab' -ı şūhı dāme düşmez bir hümâdur n'eylesün

204*

mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fe' ulün

- 1 Dünyā dime ey dil buña künc-i gam imiş bu
Bir miḥnet[i] çok raḥat[1] yok ' âlem imiş bu
- 2 Eflāk degül kât kât olup iden ihāṭa
Zehr ile dolu mār-ı ḥam-ender-ḥam imiş bu
- 3 Māhında maḥabbet yok imiş mihr-i vefāsuz
Kām alması müşkil hele gāyet kem imiş bu
- 4 Sūdunda sürūd aṇlamadum ben bunuñ aṣlā
Ṭurduḳça hemān ye's ile bir mātem imiş bu
- 5 Cevr ile görüñ n'eyledi **Nef'î** gibi zātı
Hîç dimedi raġbet idecek âdem imiş bu

* NED 329. NED'de 2 ve 4. beyitler yer deġiştirmiş hâldedir.

1b Bir miḥnet[i]çok raḥat[1] yok: Bir ' âlemi yok miḥneti çok NED

3a yok imiş mihr-i: yüzü yok mihr ü NED

5a Cevr ile görüñ n'eyledi: Gör n'eyledi ḳahr ile bu NED

- 1 Dervîş beş harfdür ey t̄alib-i Hudā
Her biri bir teḥalluḡ-ı ma' nāya reh-nümā
- 2 **Dāl**ı budur ki ḡayra delil ola her zamān
Rāsı budur ki raḡm ide maḡlūḡa dā'imā
- 3 **Vāv**ı budur ki vāsı' ola hīç tarılmaya
Yāsı budur ki yār ola her cāna bī-riyā
- 4 **Şın**ı budur ki şükr ide Allāh'a rūz [u] şeb
Küfrān-ı ni' met olmaya vü ola ḡoş edā
- 5 Her kim bu nice ḡalḡ ile eyler teḥalluḡı
Cānı Ehili'nüñ aña mālı gibi fedā

[79a]

206*

Müseddes-i Ġalib*meḥ'ülü meḥ' ilü meḥ' ilü fe'ülün*

I

Şanmañ bizi kim beste-dil-i nefsi-gavîyüz
 Ḥāk-i ḡadem-i Āl-i ' Abā Muşṡafavîyüz
 Ne ḡavf-ı emîrān bilürüz ne bedevîyüz
 Rāzî-şüde-i ḡükm-i ḡazā Murṡazavîyüz
 İḡrārımuza ser virirüz ' ahde ḡavîyüz
 Biz şāh-ı velāyet ḡulıyuz hem ' Alevî'yüz

* ŞGD 258-259.

II

‘Älemlere işnā ‘aşer ebrāc degül mi
Her biri ser-i mihr ü mehe tāc degül mi
Tīr-i siteme cümlesi āmāc degül mi
Da‘ vā-yı maḥabbet buña muḥtāc degül mi
İkrārımuza ser virirüz ‘ahde kavīyüz
Biz şāh-ı velāyet kulıyuz hem ‘Alevī’yüz

III

Naḳş-ı hevesi şafḥa-i dilden sile geldük
Tā da‘ vā-i mihr-i neseb-i pāk ile geldük
Ḳurbān-ı İlāhī olup İsmā‘il’e geldük
Çün bezm-i kıdemden dile geldük bile geldük
İkrārımuza ser virirüz ‘ahde kavīyüz
Biz şāh-ı velāyet kulıyuz hem ‘Alevī’yüz

IV

A‘ vān-ı Yezīd’üñ hele ḥaşmāniyüz el-ḥaḳ
La‘ net-keş-i imān-ı dil ü cāniyuz el-ḥaḳ
Bu ma‘ rekenüñ Sām u Nerīmān’ıyuz el-ḥaḳ
Evlād-ı Hüseyin’üñ kulı ḳurbāniyuz el-ḥaḳ
İkrārımuza ser virirüz ‘ahde kavīyüz
Biz şāh-ı velāyet kulıyuz hem ‘Alevī’yüz

V

Yokdur bizi tekdire ḥavāricde liyāḳat
Ednāmuz ider ‘ālemi pūr-lerze-i dehşet
Ammā n’idelüm böyle imiş ḥükm-i meşıyyet
Cān başa fedā eylesek **Es‘ad** ne sa‘ādet
İkrārımuza ser virirüz ‘ahde kavīyüz
Biz şāh-ı velāyet kulıyuz hem ‘Alevī’yüz

- 1 Bihîn evlād-ı Şıddîk-i hilâfet
Celâleddîn o Hünkâr-ı velâyet
- 2 Kitâb-ı Meşnevî'nüñ âsmânı
Münevver maşrıķ-ı şems-i ma' âni
- 3 Ser-efrâzı şehân-ı ma' nev'inüñ
Penâhı ' aşıkân-ı mevlev'inüñ
- 4 İdüp Yunân ilinde neşr-i esrâr
Felâtûnlar olurken mest-i envâr
- 5 İdüp bezmüñ ziyâret Âl-i Selçûķ
Gelürmiş ol şehân-ı zühre mancûķ
- 6 O devletde vezâret birle muhtaş
Mu' inü'd-dîn imiş Pervâne-maḥlaş
- 7 Olup hattâ ki nûrından sebaķ-gîr
Komış Pervâne nâmın Hâzret-i Pîr
- 8 Vezîr-i ehl-i hâl ü bâ-hâbermiş
Gelüp pâyına her dem yüz sürermiş
- 9 Olup ol ' aşıķuñ şıdķından âgâh
Mübârek pâyını çekmezmiş ol şâh
- 10 Meger bir gün ki da' vâ-yı riyâset
Mu' inü'd-dîne virmiş idi naḥvet

* ŞGD 310-312.

- 11 Getürmiş gönline bir hātır-ı şüm
Görüp çekmiş ayagın Mürşid-i Rüm
- 12 Bir iki gün geçüp Āl-i Karaman
Olup ‘āşī tutuşmış nār-ı tuğyān
- 13 Kavī düşmen belürmiş pādīşāha
Begāyet dehşet el virmiş ol şāha
- 14 Mu‘īnüd-dīn duyup feryāda gelmiş
Cenāb-ı Pīr’e istimdāda gelmiş
- 15 Buyurmuş Hāzret-i Monlā vezīre
Ne lāzım sū-i zann itmek faķīre
- 16 Bu bābuñ seddine meşgūl idüm ben
Ayak çekdükde fürce buldı düşmen
- 17 Nümāyānken katuñda kār u bārum
Şanursın kibr ola hāşā fikārum
- 18 Kıyās-ı nefis idüp sen itme bühtān
Degüldür serserī tavr-ı ‘azīzān
- [80a] 19 Ğubār irdürme rüy-ı ibtihāle
Ayak çekdürme Ğālīb ehl-i hāle

208*

fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

- 1 Ağlama ey bülbul-i dīvāne Allāh ‘aşķına
Merhamet kıl hasta-i hicrāna Allāh ‘aşķına

* ŞGD 501-502.

- 2 Oyma bağrum oyma ey şeh gamze-i hün-riziñe
Girme ol bed-mest için sen kana Allāh ‘aşkına
- 3 Bārī sen ey āh-ı hasret saṭr-ı mektüb-ı gam ol
Tesliyet vir ol gül-i ḥandāna Allāh ‘aşkına
- 4 İsm-i nūrı gün gibi söyler mu‘ ammā-yı cemāl
Bağma rüy-ı yāra küstāḥāne Allāh ‘aşkına
- 5 Rūşen it çeşm-i çerāğ-ı cān u dil bulsun şafā
Zulmet içre kalmasun pervāne Allāh ‘aşkına
- 6 Dāstān-ı ‘aşkı itmām eyle ey meddāḥ-ı kilik
Böyle pür-gam kalmasun efsāne Allāh ‘aşkına
- 7 Pertev-i rūşen-zamīre eyle **Ğalīb** pey-revī
Vāşıl olsun şem‘ ine pervāne Allāh ‘aşkına

209*

fā‘ ilātūn fā‘ ilātūn fā‘ ilātūn fā‘ ilūn

- 1 Olmada diller rübūde gamze-i cādūsına
Deşt-i ḥüsnüñ şayd olurlar şirler āhūsına
- 2 Reng [ü] būda zülf-i cānāna müşābih olmasa
Kim bakar gülzār-ı dehrüñ sünbül ü şeb-būsına
- 3 Şad hezārān fitne meftūn bir nigāh-ı şūḥına
Biñ dil-i Hārūt beste perçem ü gīsūsına

* FHD 365.

3b perçem beste vü : lebinde her ḥam-ı M

- 4 Çille-i sahtuñ çeker her dem kemān ebrūlaruñ
Āferīn erbāb-ı ‘aşkuñ kuvvet-i bāzūsına
- 5 Cisini çāk eyle ol şāhuñ yolında **Fiṭnat**
Nā’il olmaḡsa murāduñ devlet-i pā-būsına

210*

mefā‘ilūn mefā‘ilūn mefā‘ilūn mefā‘ilūn

- 1 Hıṭāb-ı ‘alleme’l-esmā rumūz-ı sırr-ı insāndur
Kitāb-ı nokṭa-i evvel ḡaḡīḡat ehl-i ‘irfāndur
- 2 Lisān-ı ‘ilm-i esrārın o kim fehmi eylemez remzin
Görinür şūretā insān velī mānīde ḡayvāndur
- 3 Olar kim rūy-ı dildārı temāşā itdi her yüzden
Çıḡarlar aradan anlar bu ma‘nī özge seyrāndur
- [80b] 4 Kaçan kim ol kemān ebrū girer meydān-ı ‘aşḡ içre
Başın ṭob eyler ‘āşıḡlar anuñ kim zūlf-i çevḡāndur
- 5 Diler bir demde ḡatlı eyler ser-ā-ser ‘ālemin ḡaḡkın
Yazılmaz bir nefes cürmi rızā-yı ḡükm-i sultāndur
- 6 Binā-yı dest-i ḡudretdür yıḡılmaz bilmiş ol **Naḡşī**
Libāsın tāzeler ancaḡ ‘aḡıllar bunda ḡayrāndur

5a cisini çāk eyle ol şāhuñ: cismi ḡāk it ol sehī ḡaddūñ M, FHD

* NAD 203. Mecmuānın 64a-64b varaklarında daha önceden yer alan şiir, burada tekrar yazılmıştır. Müstensih de şiirin yanına “Mükerrer yazılmış” notunu düşmüştür.

I

Men ğulam-ı hānedānem pādişāhumdur 'Alī
 İhtiyācum añadur püşt ü penāhumdur 'Alī
 Göñlümi kıldı münevver mihr ü māhumdur 'Alī
 Kıblegāhumdur Muḥammed secdegāhumdur 'Alī

II

Geldiler Hāḳ'dan baña çün sırr ızhār ittiler
 Özlerinden 'ālem-i ma' nāya pervāz itdiler
 Ḥamdülillāh men gedāyı maḥrem-i rāz itdiler
 Kıblegāhumdur Muḥammed secdegāhumdur 'Alī

III

Vāḳıf-ı esrār-ı 'adn ya' nī ṭavāf-ı Ka' be'yem
 Şöyle kim ehl-i şalāt ile ehl-i kıbleyem
 Dergehinde anlaruñ men bir mevālī bendeyem
 Kıblegāhumdur Muḥammed secdegāhumdur 'Alī

* Şiir, ND-HA ve KN'de bulunmazken Seyyid Nesimî Dîvânı'nın Bakü neşrinde mevcuttur: ND-CG 3/320-321. Şiir M'de 8, ND-CG'de 9 benttir; ND-CG'nin 6. bendi M'de bulunmamaktadır.

II/1 baña çün sırr: peyāpey sırrın M; baña çün sırr ızhār: beyān-ı sırr āğāz ND-CG

II/2 özlerinden: sözlerinden M, ND-CG; 'ālem-i ma' nāya: 'ālemüñ mülkine ND-CG

II/3 men: biz ND-CG

III/1 'adn ya' nī: a' dād-ı ND-CG

III/2 şalāt ile: şalātı bildüm ND-CG

III/3 anlaruñ: bunlaruñ ND-CG; mevālī: Ḥüseynī ND-CG

IV

Sa‘y idüp cān u gönülden bulmuşam men reh-beri
Gezmezem rüy-ı zemîni nîte hayvân serserî
Bî-ğaberdür bu mu‘ammâdan şehâ dîv ü perî
Kıblegâhumdur Muḥammed secdegâhumdur ‘Alî

V

On sekiz biñ ‘âlem içre şâh-ı merdânlar durur
‘Arşa-i meydân içinde merd-i meydânlar durur
Bağdıgumca her nazarda gördigüm anlar durur
Kıblegâhumdur Muḥammed secdegâhumdur ‘Alî

VI

Tâ ezelden pâdişâhumdur Ḥasan Ḥulku’r-Rızâ
Dünye vü ‘uqbâda ser-tâcum Ḥüseyn-i Kerbelâ
Nûr-ı çeşmümdür menüm nûr-ı İmâm Zeyne’l-‘Abâ
Kıblegâhumdur Muḥammed secdegâhumdur ‘Alî

VII

Cān u dilden bende-i Bâkır ğulām-ı Ca‘fer’em
Mūsî-i Kāzım ‘Alî Mūsî Rızâ’ya çâkerem
Şâh Takî vü bā-Naķî yolında aḥkar kemterem
Kıblegâhumdur Muḥammed secdegâhumdur ‘Alî

IV/1 sa‘y: cehd ND-CG

IV/2 rüy-ı zemîni nîte hayvân: hayvân gibi rüy-ı zemînde ND-CG; zemîni: zemînde M

IV/3 şehâ: olan ND-CG

V/1 merdânlar: sulṭânlar M ; ‘âlem içre şâh-ı merdânlar: ‘âlemün içinde sulṭânlar ND-CG

V/3 Bağdıgumca: bağdıgumda M

VII/2 çâkerem: reh-berem ND-CG

VII/3 aḥkar: gedâ M, ḥâk-i ND-CG

VIII

[81a] Zümre-i nâcîde nûruz ‘ Askerî’ye ‘ askerüz
Mehdî-i şâhib-zamāna biz tevellâ eylerüz
Ḥamdülillāh ey **Nesīmī** yolumuzda serverüz
Ḳıblegāhumdur Muḥammed secdegāhumdur ‘ Alī

212*

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

I

Nedür senden o kim nuṭṭı nihān u hem ‘ ayān söyler
Sen anı dimedüñ mi kim nedür o ne olan söyler
Ḳamu nāzır içinde kendi özini bulan söyler
Eyā [sen] şanma kim senden bu güftārı dehān söyler
Veyā terkīb olan ‘ unşur yāḥud laḥm-ı zebān söyler

II

Nedür aşluñ ezelden çün fikir ider misin eyā
Bu şüret içre tıyduñ mu nedür ma‘ nādaki ma‘ nā
Ḳoyup taşranı içerden içerusin seni aña
Seni ol saña bildürmek murādın ḳaşd idüp Mevlā
‘ Anāşırdan geyüp bir ṭon yüzüñden tercemān söyler

VIII/1 nâcîde nûruz: nâcîdenüz hem ND-CG

VIII/2 tevellâ: temennâ M

VIII/3 serverüz: izlerüz ND-CG

* CUD 275-276.

I/2 dimedin mi: duymadın mı CUD

I/3 Kamudan âri hem cümlede sâri bulunan söyler CUD

II/1 çün: tâ CUD; ider misün: eyler misün CUD

II/2 bu: o CUD

II/3 taşranı: taşra ki CUD; içerusin: içeri sen CUD

III

Ḥaḳīkat üzre ger sen de tıyam dirseñ seni sende
Dir iseñ kim nedür aşlındaki bu ten olan bende
Der ü devşir seni sen gel kulaḳ tıt yüzi bu pende
Ḥayāl-i zıll yeter ‘ibret görinen ḥayme-i tende
Degüldür nuṭḳ idüp şûret derûnında tıran söyler

IV

Şaḳın hîç kimseden bilme saña geldükde ḥayr u şer
Ḥaḳīkatde buları Ḥaḳ’dan özge yokdur işler
Ki Ḥaḳ’dan ḡayrı bir çöpe kimüñ var kudreti göster
Kimüñdür bunca cünbişler kimüñdür nuṭḳ iden gevher
Özinden olmadın ‘ārif ki senden özge kân söyler

V

Merāyāya baḳup yüzinden iden gör nedür ‘aksüñ
‘Aref’den dersini alup nedür cehd ile bil nefsüñ
Ḥilāfuñ kılmasun eşyāda olsun cümlesi cinsüñ
Şular kim bilmedi nefsin ‘aref’den almadı dersin
Degüldür Ḥaḳḳ’a ‘ārifler özin bilmez yalan söyler

III/1 ger sen de tıyam dirseñ seni: anla gel nedir bu sır olan CUD

III/2: Ger anlayup dime sen kim benim bu ben olan bende CUD

III/3: Derin düşün seni sen gel kolay dut yürü bu bende CUD

III/4 ḥayāl: cibāl CUD

IV/2 buları: oları CUD

V/1: ‘Aref’den ders alup aña ki bir nuşḥa-i ekbersin CUD

V/2: O kân-ı lâ-mekâniden ayrılmış ‘âli gevhersin CUD

V/3: Cemâlu’llâha mazḥar-ı nūr Ḥaḳḳ’ile münevversin CUD

V/4 bilmedi: bildi CUD; almadı: almayup CUD

VI

[81b] Ezelden kendi kendiyle olurken kendi ol anda
Ne kim var vâsıl iken yoğ iken bir nesne hicrānda
Murād itdi şifāt ile ola zātını seyrānda
Yaratdı cümle eşyâyı özin pinhān idüp anda
Göründi cümle yüzlerden velī kendi nihān söyler

VII

Cemālī-veş kapuña yüz süren ‘āşıklar ey **Naḳṣī**
İrüşüp bezmine ayak başan ‘āşıklar ey **Naḳṣī**
Visāl cāmını dostından alan ‘āşıklar ey **Naḳṣī**
Seḳāhüm rabbühüm hamrın içen ‘āşıklar ey **Naḳṣī**
İrer ma‘ şūḳına anlar mekāndan lā-mekān söyler

213

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Dil-pezi̇r-i dü cihān merḡub-ı sübhānum meded
Bī-bedel vālā-nişān maḥbūb-ı yezdānum meded
- 2 Rīze rīze ‘āşıḳān rāhında ḳurbān oldı hep
Çeste çeste nūr-ı raḥmān dilde mihmānum meded
- 3 Ol Ebābekr ü ‘Ömer ‘Oṣmān ‘Aliyyü’l-Murtaḳā
Dād-ger dil-cū dil-āvereyn ḳehār yārum meded
- 4 Merdüm-i didem dem-ā-dem mürde oldı ‘aşḳ ile
Ḳāḍıyü’l-ḥacāt diyü gūş eyledi cānum meded

VI/2 ne kim var vâsıl: kamusu gizli CUD; hicrāndan: meydānda CUD

VII/2 erenler CUD

VII/3 vişāl cāmını dostından: bu dosttan visāl-i cāmın CUD

- 5 Millet-i İslām[1] Hāḡ ḡalḡ eyledi ḡāyet nazīf
Bu sebebden oldı ḡatmü'l-enbiyā ḡātem meded

214*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Öyle bir şeh-bāz-ı 'aşḡam ki şikārum dildedür
Öyle Sīmurḡ'am ki Ḳāf-ı iftiḡārum dildedür
- 2 Bir Hümā'yem ki mekānum lā-mekān şehrindeür
Bir hezārem ki nigār-ı gül-'izārum dildedür
- 3 Bir gedāyem şüretā ammā ki şāh-ı 'ālimem
Fātiḡ-i iḡlīm-i 'aşḡam kār [u] bārum dildedür
- 4 Baña mevrūş-ı pederdür Ḥaydar-ı Kerrār'dan
Ḳāhir-i ceyş-i 'adüyem Zülfiḡār'um dildedür
- 5 Sikkedār-ı mürşid-i Geylāni'[ye]m ben tā ezel
Bir zer-i ḡālīş 'ayāram ki 'ayārum dildedür
- 6 Vuşlat-ı dildār için aḡyāra minnet eylemem
İlticā-yı nāse yoḡ ḡācet ki yārum dildedür
- 7 Öyle müştāḡem ki **Müştāḡ**-ı Ḥudā dirler baña
Bende-i nācizem ammā şehriyārum dildedür

* MBD 120. Şiir M'de 7, MBD'de 8 beyittir; MBD'nin 7. beyti M'de bulunmamaktadır.

1a şikārum: nigārum MBD

3a 'ālimem: 'ālem MBD

6b nāse: hāsa MBD

215*

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

- 1 Göñül çāk it giribānuñ bugün mäh-ı muḥarremdür
Aķıtsun ħün-ı çeşmānuñ bugün mäh-ı muḥarremdür
- [82a] 2 Semāvāt ehlini pindār kılsun āh-ı şebgīruñ
İrişsün ‘arşa efgānuñ bugün mäh-ı muḥarremdür
- 3 Şadā-yı nāle-i zārından āh itsün Mesīḥā hem
Tutulsun mihr-i dünyānuñ bugün mäh-ı muḥarremdür
- 4 Ğarīķ-ı seyl-i eşk ile cihānı mātemüñ ey dil
Tutup şāh-ı şehīdānuñ bugün mäh-ı muḥarremdür
- 5 Hezārān āh idüp yād eyle Şāh-ı Kerbelā ḥālūñ
İçüp her gün ciger ḳanuñ bugün mäh-ı muḥarremdür
- 6 Yıķılsun bāmı eflākuñ perişān olsun aḫvālī
Yuf it devrine devrānuñ bugün mäh-ı muḥarremdür
- 7 Ḥüseyn-i Kerbelā’nuñ ‘aşķına āh it **Zekī** her dem
Fedā kıl baş ile cānuñ bugün mäh-ı muḥarremdür

216*

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

- 1 Nice zār eylesesün bu dil-i sūzān giryān
İrdi çün mäh-ı muḥarrem aña yārān efgān

* ZED 265. Şiir M’de 7, ZED’de 6 beyittir; M’nin 4. beyti ZED’de bulunmamaktadır.

2a pindār: bīdār ZED

6b devrine: rüzına ZED

* ZED 124-125.

1b aña: ide ZED

- 2 Ceyş-i ğam içre ‘alem çekmege medd-i āhum
Nāleler eyleyerek kıldı şitābān ey cān
- 3 Yiridür āh ile eflākı idersem ber-bād
Kıldı evlād-ı Resūl’ı çü perîşān devrān
- 4 Ne yaman iş idi kim eyledüñ ey çarh ikdām
Ehl-i Beyt üzre havāle tîġ-i bürrān ‘ayān
- 5 Hîç raḥm eylemedüñ nice revā gördüñ kim
Kana ġarḫ ola o çeşm-i şeref cümle cihān
- 6 Tāk-ı eyvān-ı ḫarāb olması evvel yegdi
Kerbelā vaḳ‘ ası olmadın ‘ālemde beyān
- 7 Ḥaḳ’dan evlādına aşḫābına Şāh’uñ dā’im
Çok şalāt ile selām ola hemîşe her ān
- 8 Ol Yezîd bin Yezîd’e ola la‘net her dem
Heme evlādına a‘vânına yevm-i mîzān
- 9 Ey **Zekî** ağlayarak inleyerek her dā’im
Yād idüp şāh-ı şehîdān[1] ciger tığla hemān

217*

Ġazel-i Sulṭān Süleymān

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Halk içinde mu‘teber bir nesne yok devlet gibi
Olmaya devlet cihānda bir nefes sıḫḫat gibi

2a medd-i: müddî ZED

6a olması: olmasa ZED

* MD 2/1676.

- 2 Salṭanat didükleri ancaḳ cihān ḡavḡāsıdur
Olmaya baḥt [u] sa‘ādet dünyāda vaḥdet gibi
- [82b] 3 Ḳo bu ‘iyy [ü] ‘işreti çünkim fenādur ‘āḳıbet
Yār-ı bāḳī ister iseñ olmaya ṭā‘at gibi
- 4 Olsa ḳumlar şaḡışınca ‘ömrine ḥadd [u] ‘aded
Gelmeye bu şīşe-i çarḥ içre bir sâ‘at gibi
- 5 Ger ḥuzur itmek dilerseñ ey **Muḥibbī** fāriḡ ol
Olmaya vaḥdet maḳāmı gūşe-i ‘uzlet gibi

218*

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Ey göñül a‘yān-ı devlet içre himmet ḳalmadı
Kimden umarsın kerem ehl-i mürüvvet ḳalmadı
- 2 Nefs[e] nefsi oldı ‘ālem her kişi ḥayretdedür
Kimseden ḥiç kimseye dermān[a] ṭāḳat ḳalmadı
- 3 Ey dirīḡā luṭf [u] iḥsānuñ ḳapusın yapıdılar
Zıḳrı ḥayr olsun diyü bir şāḥib-sa‘ādet ḳalmadı
- 4 Gel zuḥūr it ḳandesin Mehdī-i şāḥib-zamān
Ḥiç cihānda zāḥir olmaduḡ ‘alāmet ḳalmadı
- 5 Cāhil [ü] nādān ola gör ister iseñ mertebe
Kim kemāl ehline **Bāḳī** şimdi raḡbet ḳalmadı

* BD 436.

1b mürüvvet ehl-i sa‘ādet: kerem ehl-i mürüvvet BD

3b diyü bir: dinür BD (Mecmuadaki kullanım, vezin bakımından kusurludur.)

- 1 Yüri ey zāhid-i ḥod-bīn dolaşma sen bu meydānı
Ki herkes bunda at sürmez ne şanduñ sen bu ‘irfānı
- 2 Geçüp şekl-i behā’imden kemāle irmek isterseñ
Elüñ çek gel bu sevdādan tavāf it kāmīl insānı
- 3 Ki ḵonmışdur Ḥudā ḥaḵḵı Muḥammed nūrı anlarda
Libās-ı ğayrāde tā kim süre Ḥaḵ uşbu erkānı
- 4 Nüzül itmezse göklerden ḥayāt-ı cān-fezā baḥşuñ
Beḵā bulmaz ölür cānuñ görünmez peyk-i Yezdān’ı
- 5 O kim ehl-i taşavvufdan ḥaḵīḵat dūr olupdur bil
Özinden bī-ḥaberdür ol ne bilsün küfr ü imānı
- 6 Buña küfr-i ḥavāş dirler irişmez degmenüñ ‘aḵlı
Ki bunda maḥv olup ‘āşīḵ būrinür ‘arş-ı Raḥmān’ı
- 7 O kim irmez bu esrāra tamāmet ey şeh-i ‘ālem
Kalur ol şirk-i aḥfāda irişmez nefḥ sulṭānı
- 8 Eger ben irmişem dirseñ ḥaber vir imdi ey zāhid
Nedür ol küfr-i ekber kim ider mü’min müselmānı
- 9 Bu küfr-i bī-nihāyetden olaydı cümleler mü’min
Eger bir zerresin Ḥālīḵ ideydi ḥalka iḥsānı

* NAD 317-318.

7b aḥfāda: aḥfādan NAD

- [83a]
- 10 Geçeydi cümle menzilden hicābı ҡalmayup āḥir
Başaydı sedd-i Ye'cūc'e içüp fi'l-cümle 'ummānı
- 11 Bu küfrin neydiğün bilmek şaḡın miskīn gelür şanma
Ki bu bir mā-verādur kim bulunmaz ḥadd ü pāyānı
- 12 Olursañ 'ilm ile deryā bu dilden bilmeyen zāhid
'Ulūm-ı aşla irmez ol açılmaz genc-i pinhānı
- 13 'İlim bir noḡṭadur cānā ki Mevlā anda derc itmiş
Ser-ā-ser ey şeh-i 'ālem ne kim var ḥatm-i Ẓur'ān'ı
- 14 Aña kim mekteb-i dilden mürebbī ola çün Allāh
Oḡur ol kes *ledün* 'ilmin bilür herkesde noḡşanı
- 15 Nedür bu sözlerüñ dirseñ eger ey zāhid-i ḥod-bīn
Bular āyetle şābitdür anuñ kim vardur iz'ānı
- 16 'Aceb mest-i müdām olduñ sözüñ añlanmaz ey **Nakşī**
İçelden dest-i sākīden şarāb-ı şāh-ı devrānı

220*

mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün

- 1 Benüm şāhum benüm cānum 'Alī'dür
Gözüm ziyāası imānum 'Alī'dür
- 2 Baña gösterdi rāh-ı *müstaḡīm*'i
İki 'ālemde sulṭānum 'Alī'dür

13b ḥatm-i: cümle NAD

14b bilür: bulur NAD

* RBD 149-150.

- 3 Muḥammed *şehir-i ‘ilmem* didi el-ḥaḳ
‘*Ulūm-ı şehre derbān* ‘um ‘Alī’dür
- 4 *Benüm maḥbūbum Aḥmed* dür didi Ḥaḳ
Dilāverlikde arslanum ‘Alī’dür
- 5 Muḥammed dü cihāna reh-ber oldı
İden irşād cānānum ‘Alī’dür
- 6 Kelām-ı İncīl ü Tevrāt Zebūr hem
Rumūz-ı vaḥy-i Ḳur’ān’um ‘Alī’dür
- 7 Şecā‘ at kişverinde merd-i meydān
Seḫāvet ıssı Yezdān’um ‘Alī’dür
- 8 Olur her bir ġarīb bir şāha bende
Benüm de şāh-ı merdānum ‘Alī’dür
- 9 Nice biñ mürde diller kıldı iḥyā
Bu bende feyz-i iḥsānum ‘Alī’dür
- 10 Ne ġam yer **Resmī** ḥuffāş olsa münkir
Bugün meydānda sübhānum ‘Alī’dür

fā‘ ilātūn fā‘ ilātūn fā‘ ilūn

I

Yā ‘Alī yā şāh-ı sultān-ı velī
 Dimişüz ‘aşkuñ belāsına belī
 Yüz urup dergāhına açduk eli
Yā ‘Alī lillāh lillāh yā ‘Alī

II

Yoluña cān virmeyen ādem degül
 ‘Aşkuñ ile geçmeyen dem dem degül
 Bir nefes sensüz gönül hürrem degül
Yā ‘Alī lillāh lillāh yā ‘Alī

III

Cümle cānlar cānınuñ cānānısın
 Hāḡ-şıfat serverlerüñ sultānısın
 Derdmend üftādel dermānısın
Yā ‘Alī lillāh lillāh yā ‘Alī

IV

Luṭfuñ ile buldı bu ‘ālem ḡayāt
 Ḳahruñ öñinde ḡamusı bī-şebāt
 Āstānuñdur ḡamu ḡamdan necāt
Yā ‘Alī lillāh lillāh yā ‘Alī

* Şiir, ND-HA, KN ve Seyyid Nesîmî Dîvânı’nın yurt dışı neşirlerinde bulunmamaktadır. Mustafa Erdoğan, “Nesîmî Mahlaslı Bilinmeyen Bir Hz. Ali Velâyet-nâmesi ve Bazı Yeni Şiirler” makalesinde mezkûr şiire yer vermiştir: ME 216-218. ME’de bent sonlarında tekrar eden 4. mısra “Yā ‘Alī yā ‘Alī yā ‘Alī yā ‘Alī” şeklindedir.

I/3 urup: sürüp M; dergāhına açduk eli: dergāha açdık [biz] eli ME

V

Nuṭḡ-ı âdem genc-i âdemdür ṭapuñ
‘*Alleme’l-esmā*’dur ‘âlemde ṭapuñ
Ne diyem kim ism-i a‘zamdur ṭapuñ
Yā ‘Alī lillāh lillāh yā ‘Alī

VI

Ḳuluñ olmayanda yoḡ imān u dīn
Ṭaşa çalsın başını dīv-i la‘īn
Maḡhar-ı Allāh-ı *rabbi’l-‘ālemīn*
Yā ‘Alī lillāh lillāh yā ‘Alī

VII

Merk-i ḡod-bīn Ḥudā-bīn olmadı
Zāḡ-ı murdār oldı şāhīn olmadı
Ḳullaruñ ‘âlemde ḡamḡīn olmadı
Yā ‘Alī lillāh lillāh yā ‘Alī

VIII

Emr-i Ḥaḡ’dan irdi didi yā ḡalem
Eyle resmullāh levḡ üzre raḡam
Şaḡḡ oluben didi zār idüp o dem
Yā ‘Alī lillāh lillāh yā ‘Alī

V/1 âdemdür: ummdur M; âdem... âdemdür: ‘âlem... ‘âlemdür ME

V/2 ‘*alleme’l-esmā*’dur ‘âlemde: ‘*alleme’l-esmā*’da ‘âlemdür ME

V/3 kim: şāh ME

VI/3 Allāh: sulṭān ME

VII/1 merk: müşrik M, ME

VIII/1 didi: [bu ki] ME

VIII/2 resmullāh: *bismillāh* ME

VIII/3 oluben didi zār idüp o dem: olup rāz eydüben didi Âdem ME

IX

Қудретinden чүн yaratdı ādemi
Ādeme қıldı müsaḥḥar ‘ālemi
Қодı zātında bu ism-i a‘zamı
Yā ‘Alī lillāh lillāh yā ‘Alī

X

[84a]

Aḥmed-i Muḥtār faḥrū’l-mürselīn
Sırr-ı Raḥmān *raḥmeten li’l-‘ālemīn*
Ḥāteminde bu idi naḳş-ı nigīn
Yā ‘Alī lillāh lillāh yā ‘Alī

XI

Muṣṭafā ol nūr-ı pāk-i zū’l-celāl
Lem-yezel hem ‘ayn-ı zāt-ı lā-yezāl
Қapusı miftāḥıdur ebu’l-kemāl
Yā ‘Alī lillāh lillāh yā ‘Alī

XII

Ḥaḳḳ dīdār-ı Ḥasan nūr-ı Ḥüseyn
Ġurbet ü derd ü belā vü Şāh Zeyn
Sırr-ı Bāḳır ḥaḳḳ feyz-i nūr-ı ‘ayn
Yā ‘Alī lillāh lillāh yā ‘Alī

IX/3 қодı zātında bu: оқудı zātında ME

X/3 naḳş-ı: naḳşın ME

XI/1 Muṣṭafā: Murtażā ME

XI/2 hem ‘ayn-ı: bī-‘ayb ME

XII/1 Ḥaḳḳ : Ḥaḳḳ’ı MEN; nūr-ı: -lıǵı ME

XII/2: [Hem] ġarībdür dü belā-yı şāh-ı dīn ME

XIII

‘İlm-i Şādık ıhılm-i Kāzım hürmeti
Şāh Rızā’nuñ haqq ‘izz ü rıf atı
Şāh Takī vü bā-Nakī’nüñ şefkati¹²²
Yā ‘Alī lillāh lillāh yā ‘Alī

XIV

Haqq Şāh ‘Askerī-i bā-şafā
Haqq Şāh Mehdī-i şāhib-livā¹²³
Bir nefes kılma bizi senden cüdā
Yā ‘Alī lillāh lillāh yā ‘Alī

XV

Şādık-ı maqşūd sensin yā ‘Alī
Şāhid-i meşhūd sensin yā ‘Alī
Kıble-i Ma‘būd sensin yā ‘Alī
Yā ‘Alī lillāh lillāh yā ‘Alī

XVI

Yā ‘Alī bir hasta-dil bī-çāre-ten
Bu **Nesīmī** seyyid-i āl-i Ḥasan
Bī-қarar itmiş anı hubbu’l-vaṭan
*Yā ‘Alī lillāh lillāh yā ‘Alī*¹²⁴

XIII/1 ıhılm-i: ıatm-ı ME

¹²² ME’de XIII/2 ve XIII/3 yer değıştirmiş haldedir.

XIV/2 şāhib-livā: şāķib-liķā ME

¹²³ ME’de XIV/1 ve XIV/2 yer değıştirmiş haldedir.

XVI/1 bir: bu ME

XVI/3 hubbu’l: ıasbe’l ME

¹²⁴ ME’de XV ve XVI. bentler yer değıştirmiş haldedir.

222*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 İbtidāyem ibtidāyem ibtidā
İntihāyem intihāyem intihā
- 2 Ezelüm Hâk âhîrüm Hâk olmuşam
Anuñiçün müntehāyam müntehā
- 3 Evvelüme iremez 'aql-ı 'uqūl
Âhîrüme iremez 'ilm-i 'ālā
- 4 İn ü ân vaqti zamānum yok durur
Hâkķ ileyem Hâkķ ileyem dā'imā
- 5 Anıñiçündür *Ene'l-Hâk* didigüm
Bilen[i] Hâk'dur iden Hâk'dur nidā
- [84b] 6 Şanma kim her sözi kendüm söylerem
Söyleyene bak yüri ey reh-nümā
- 7 Söyleme her kişiye ey **Vahdeti**
Bu hüviyyet sırrını itme hebā

223*

7+7=14'lü hece

- 1 İstedigümi buldum âşkäre cān içinde
Taşra isteyen kaldı bengi gümān içinde

* VD 44-45.

* YEK 2/321-324. Şiir M'de 6, YEK'te 18 beyittir. YEK'in 2, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 11, 12, 13, 14 ve 17. beyitleri M'de bulunmamaktadır. M ile YEK'in makta beyitleri birbirinden tamamen farklıdır. YEK'te beyit sıralaması 1-F-F-F-F-5-4-F-F-F-F-F-2-3-F-6 şeklindedir. Şiir, mecmuanın 96a-96b varaklarında 10 beyit olarak tekrar yazılmıştır. Müstensih de bu durumu 84b'de "mükerrer yazılmışdur" ile derkenar etmiştir.

- 2 Degdüm gönül şehrini baħrisiyem ben anuñ
Ben bendesin iderken iz buldum cān içinde
- 3 Ol izi ben izledüm şağum şolum gözledüm
Çok ‘ acāyibler gördüm sırr-ı pinhān içinde
- 4 H̄asta olmuş iñiler K̄ur’ān ünin[i] diñler
K̄ur’ān okuyan kendi kendi K̄ur’ān içinde
- 5 Çekmiş kudret kılıcın urmış nefsin boynını
Depelemiş nefsinin elleri kan içinde
- 6 **Yūnus** bunu söyledi işidenler tıñladı
Kendi hālın añladı çıkdı gümān içinde

224*

fā‘ ilātūn fā‘ ilātūn fā‘ ilātūn fā‘ ilūn

- 1 Levh-i ruḥsāruñda naḳş itdi yüzün naḳḳāşımız
Ya‘ nī lām u zād u fādur sem‘ ü ‘ ayn u ḳaşımız
- 2 Bir dükenmez ni‘ mete irdük *beḥī*’den tā ezel
H̄vān-ı dīdāruñdan otuz iki dürlü aşımız
- 3 Menzil-i Yezdān’a irmek mümkün olmazdı eger
Olmasaydı rāh-ı ‘ aşḳuñda ḡamuñ yoldaşımız

1b bengi: zann u YEK

2a: Girdüm gönül şehrine taldum anun bahrine YEK

2b ben bendesin: ‘ ıskıla seyr YEK

3b sırr-ı pinhān: yokdur cihān YEK

5a çekmiş: almış YEK; urmış: çalmış YEK

6a: Yūnus senün sözlerün ma’nīdür bilenlere YEK

6b: Söyleyeler sözünü devr-i zamān içinde YEK

* MİD 334.

- 4 Rāh-ı imān fażl-ı *rabbi'l-‘ālemīn*’ün ‘ ilmidür
Dīn budur bu dīnde şarf olmak gerekdür başımız
- 5 *Şemme vechullāh*’dur her şeyde vechullāhı gör
Ya‘nī dal olmuş durur Hakk’a kıyıyla yaşımız
- 6 Hatt u hālī āyetin ger şerh idersen ey gönül
Yine ehl-i fażla kıl kânlar durur sırdaşımız
- 7 Tutmak için taze ol serv-i revānı dīdeden
Ey **Mişālī** her taraf enhār kılduk yaşımız

225*

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Fażl-ı Hakk’dan şerm kılsun her kim ol te’vilden
Bir kitābı yazıcak sonra muķābil itmeye
- [85a] 2 Zīre kim olur ğalať yazan dađı eyler ğalať
Kār-ı cāhildür bu kārı merd-i kāmīl itmeye
- 3 Şehr-i imāndur anı vīrāne kılmak ola hayf
Ehl-i dīd olan görüp bir harfī zā’il itmeye
- 4 Bü’l-hevesdür kim kitābuñ alıķor noķşānda
‘ İlme ger bu tarz ile cehd itse hāşıl itmeye
- 5 Bir naşihatdür **Mişālī**’den taleb ehline bu
Merd olan kāl eyleyüp hakk nutķı bātıł itmeye

* MİD 589-590.

3b dīd: dīdār MİD

4a -kim MİD

5a Mişāliden: Mişālī MİD

- 1 Ol benem kim yüz tutup āyine-i insāna men
Faẓl-ı Raḥmān'dan irüşdüm şüret-i Raḥmān'a men
- 2 Secde idüp *rūḥ-ı kuds*'inüñ öñinde Ādem'ün
Oḳuram Esmā-i Ḥüsna uymazam **seyṭāna** men
- 3 Genc-i *tā-hā*'nuñ tılısmuñ keşf idelden dest-i ğayb
‘Ālimem ta‘līm-i ‘ilm-i ‘*alleme*’-l-*Ḳur’ān*’a men
- 4 Sāk̄-i bāk̄i baña bir bāde nūş itdürdi kim
Ḥızr-ı vaḳt oldum irişdüm çeşme-i ḥayvāna men
- 5 Zülfinüñ küfrini her ‘īsī nefeslü dil-berün
Nūr-ı imān bilmeyince gelmedüm imāna men
- 6 Şol kamer devrinde baḡlu ‘anber’in çevgān içün
Başumı tob eyleyüp geldüm bugün meydāna men
- 7 Ey **Sürürī** ‘*ālimü*’-l-*ġayb*’uñ cemālün görmişem
Cān göziyle bakmışam ol şüret-i cānāna men

* ASD 272.

1b Raḥmān'dan: Yezdān'a ASD

2a ḳudsīnün: ḳudsī tek ASD

3a tılısmuñ: tılısmını ASD; dest-i ğayb: sünbülü ASD

6b eyleyüp geldüm: eyledüm girem M, eyledüm girdüm ASD

7b ol: tā M, ASD; cānāna: Raḥmān'a ASD

227*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Ey mu' anber kākülün şerh-i *hüdelli'l-müttekîn*
La' l-i cān-baḥş beyān-ı *rahmeten li'l-ālemîn*
- 2 Muşhaf-ı ḥüsnünde ḥaṭṭuñdan kināyetdür tamām
Levh-i maḥfūz-ı İllāhî içre Qur'ān-ı mübîn
- 3 Kimse bilmez kim nedür şubḥ-ı ezel şām-ı ebed
Olmasaydı devr-i ruḥsārında zülf-i ' anberîn
- 4 Mescid-i Akşā' da қаşuñ āyet-i *fethun qarīb*
Ka' be-i a' zamda zülfün ḥalḳa-i ḥablü'l-metîn
- 5 Gözlerinden āyet-i Allāh nūruñ şerḥini
Görmeyen görmez ki taḥsîl itmedi ' ayne'l-yakîn
- 6 Ey **Sürürî** ' *alleme'l-esmā* 'ı ḥüsni gösterür
Aḥsen-i şüretde **Faẓlullāh** 'ı *rabbî'l-ālemîn*

[85b]

228*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 ' *Alleme'l-esmā* ki geldi Ādem'e Allāh'dan
Ol kināyetdür beyān-ı ' ilm-i **Faẓlullāh**'dan
- 2 Ka' be-i ḥüsnünde ḡamzeñ şerḥ idelden sīnemüz
Leyletü'l-mi' rāca irişdük kelāmullāhdan

* Bu şiir ASD'de bulunmamaktadır.

* ASD 277.

2a sīnemüz: sīnemi ASD

2b irişdük: irişdüm ASD

- 3 ‘*Ālimü’l-ğayb*’uñ *şırāt-ı müstaķīm* ĩdür şaçuñ
Ehl-i cennetdür gečenler bu sebĭlullāhdan
- 4 Zülfüñ ol ‘*Anķā-yı Kāf-ı lā-mekānīdūr* anuñ
Kā’inātı sāyesi taldurdı zıllullāhdan
- 5 Perde-i ‘izzet açıldı şüretinden ādemüñ
Nāzil oldı çün kelāmullāh ‘arşullāhdan
- 6 Zāhid-i ĥod-bĭn kaşuñ mihrābına kılmaz sücüd
Gör ne şeytāndur ki yüz döndürdi vechullāhdan
- 7 Ey **Sürürī** zāhir u bātında gördüñ şübhesüz
Sen ‘Aliyyü’l-Murtażā’yı şāh-ı nūrullāhdan

229*

mefā’ilün mefā’ilün mefā’ilün mefā’ilün

- 1 Zihī müşķin hilālün *ķābe ķavseyn* ile *ev ednā*
Mu’anber zülfinüñ her tāresi bir *leyletü’l-īsrā*
- 2 Şaçuñ şüretde *bismillāhirahmānirrahim* oldı
Ki tuğrā-yı kelāmullāh-ı nāţıķdur başında bā
- 3 Elif ķaddüñ ser-āmed olmadın *Allāhü a’lem* kim
Yedullāh ile esmā-i ĥüsnā defterin inşā
- 4 Dehānuñ sırrını la’lün beyān eyler anuñçün kim
Cemālün muşķaf-ı Hāķ’dur anuñ mihrin açar ĩsā

7b Murtażā’yı: Murtażā bir ASD

* ASD 202.

3b ile: itmedi ASD

- 5 Mesîhâ vaşf-ı la‘lûnden dimiş bir söz nuţkından
Toķuz çarķ yedi iķlîmi tıtmış ser-te-ser ğavġâ
- 6 Kitâb-ı âsmânîden kelâm-ı câvidânîden
Ruķ [u] zülfüñ beyânıyla ķamu kevn ü meķân ġüyâ
- 7 Yüzüñ mâh-ı tamânullâha mazhardur bu ma‘nîde
Tınaķ *seb‘u’l-meşânî*’dür müzekkâ sûre-i *ķâ-hâ*
- 8 Ruķuñ devrinde ġurřîdüñ ġözi gird-âb-ı ġayretde
řaçuñdan *leyletü’l-ķadr* üñ başı uş şanem-i sevdâ
- 9 **Sürürî** Âdem ü Aġmed’den iste *rûġ-ı ķudsî*’nün
Eger üstâd fıtratdan okursañ ‘*alleme’l-esmâ*

230*

I

[86a] Gel benüm derd içre gizlice dermānum
Sensin ancaķ cānum içre cānānum
Vechüñde ġördüm *innâ fetahnâ* sende insānum
Cānâ saña tāmdu herġiz dīnüm īmānum
İsmi ‘Alī şâh-ı velāyet maţlab-ı dü cihānum
Çeşm-i siyehüñden didi baña sulţānum

6b beyânıyla: beyânıdur ASD

7a bu ma‘nâda: budur ‘ibre ASD

7b tınaķ: ġatuñ ASD

8a girdâb-ı ġayretde: ġiryân-ı ġayrāndur ASD

8b uş şanem-i: âşüfte-i ASD

9a: Sürürî adımı Aġmed’den almış *rûġ-ı ķudsî* tek ASD

* şiirin vezni tespit edilememiştir.

II

Gördüğüm an didüm sen ey kıadd-i bālā
Senden görünür āyet-i *cennetü'l-me'vā*
Dür itme cemālinden şānında *hel etā*
Zāhid arasun mescid-i Ka'be'de şehā
İsmi 'Alī şāh-ı velāyet maṭlab-ı dü cihānum
Çeşm-i siyehüñden didi baña sultānum

III

Senüñ 'aşkuñ bende bildüm ezelidür
Pīrüm Hünkār Hācī Bektāş-ı Velī'dür
Biz rümīyüz ser-dārımız Kızıl Velī'dür
Dü cihānda maḫşūdum Haydar 'Alī'dür
İsmi 'Alī şāh-ı velāyet maṭlab-ı dü cihānum
Çeşm-i siyehüñden didi baña sultānum

IV

Hem 'Alī'dür Şāh-ı sālār-ı cihān
'Alī'dür kevkeb-i 'uṭārid kātib-i devrān
'Alī'dür bāğ-ı behişt hūr-i rıdvān
'Alī'dür şems [ü] kamer bu kevn ile mekān
İsmi 'Alī şāh-ı velāyet maṭlab-ı dü cihānum
Çeşm-i siyehüñden didi baña sultānum

V

'Alī'dür keşf-i esrār 'Alī'dür ḫaşd-ı 'alāyık
Hem seni münkirüñ bilmesi neden lāyık
Sende feth oldu 'ilm-i esrār-ı ḫaḳāyık
Yā 'Alī ḳabul it 'Ārif'i ḳulluğa lāyık
İsmi 'Alī şāh-ı velāyet maṭlab-ı dü cihānum
Çeşm-i siyehüñden didi baña sultānum

I

Bu isimle remz olmuş ki erenlerüñ nüktesi
 Şānı meşhūr olupdur hem ‘ aşıkānuñ Mekke’si
 Çekdügi elifi tāt dörd pīrānuñ sikkesi
 Hem meskeni eyledügi sa‘ d u ābād ülkesi
 Yed-i taşarrufında kara ağaç bağçesi
 Erenlerden Şarī Şūfī Hüseyin Baba Tekkesi

II

[86b]

Zātı Şūfī Hüseyin şüretde Halīl Baba
 Kendi dergehin yeñiden eyleyüp ihyā
 Hem gösterüp mürüvvetin Şāh-ı Haydar-āsā
 Añla sen bu remzi kıl fikr kim ne ma‘ nā
 Yed-i taşarrufında kara ağaç bağçesi
 Erenlerden Şarī Şūfī Hüseyin Baba Tekkesi

III

Sırrıdur Muştāfā’nuñ remzidür Murtaẓā’nuñ
 Şıdk ile kavline uydı Hasan Hülku’r-Rızā’nuñ
 Aña bende olan irer sırrına Şehīd-i Kerbelā’nuñ
 Cān ile bendesi olan Halīl Baba’nuñ
 Yed-i taşarrufında kara ağaç bağçesi
 Erenlerden Şarī Şūfī Hüseyin Baba Tekkesi

IV

Çün Zeyne’l-‘ Abā’nuñ sırrı oldı āşkār
 Muḥammed Bāķır Ca‘ fer’üñ ey kāmķār
 Daķı Mūsī-i Kāzım ‘ Alī Rızā’nuñ ey yār
 Taķī bā-Naķī’ye uyupdur kuli her bār
 Yed-i taşarrufında kara ağaç bağçesi
 Erenlerden Şarī Şūfī Hüseyin Baba Tekkesi

* Şiirin vezni tespit edilememiştir.

V

Hasanü'l-‘ Askerî Mehdi’ye iktidâ kılmak isteyen
Şıdk ile dârına geçsün Haqq’ı bulmak isteyen
Hünkâr Hâcî Bektâş sırrına irmek isteyen
İkrâr kılsun anı ‘ irfân olmak isteyen
Yed-i taşarrufında kara ağaç bağçesi
Erenlerden Sarı Şûfî Hüseyin Baba Tekkesi

VI

Eşiginde hizmet eyleyenler alur himmetüñ
Çekmez kayd-ı fenâyı hem dahı ‘ uqbâ zahmetüñ
Her rûz [u] şeb boylar Haqq’uñ rahmetüñ
Dirig itme şâhum ‘ Ârif-i bî-çâreden mürüvvetüñ
Yed-i taşarrufında kara ağaç bağçesi
Erenlerden Sarı Şûfî Hüseyin Baba Tekkesi

232

Nutq-ı Nâme Hüsrev

fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün

- 1 Es-selâm ey maksad [u] makşûd-ı ‘ âlem Muştafâ
Es-selâm ey muhtedâ-yı evliyâ vü enbiyâ
- 2 Es-selâm ey server-i merdân emîrû’l-mü ’minîn
Es-selâm ey şâhib-i şamsâm-ı sırr-ı *lâ fetâ*
- [87a] 3 Es-selâm ey Şüpper ü Şeppîr ü Zeyne’l-‘ Âbidîn
Es-selâm ey Bâkır u Şadıq imâm-ı reh-nümâ
- 4 Es-selâm ey Mûsî-i Kâzım imâm-ı cinn ü ins
Es-selâm ey dîn-i dünyâ Şâh ‘ Alî Mûsî Rızâ
- 5 Es-selâm ey âl-i *yâ-sîn* hem Taķî vü hem Naķî
Es-selâm ey ‘ Askerî ân âftâb-ı kibriyâ

- 6 Es-selām ey Mehdî-i Hādî şeh-i luṭf u kerem
Es-selām ey seyyid-i ‘ālem imām-ı pîşvā
- 7 Es-selām ey sāye-i ḥurşîd-i *rabbi’l-‘ālemîn*
Es-selām ey āftāb-ı dîn ü dāniş bî-riyā
- 8 Es-selām ey **Nāme Hüsrev**-i muḥibb-i ḥānedān
Es-selām ey Ehl-i Beyt-i Muştafā vü Murtażā

233

Nuṭḡ-ı Ḥazret-i Şāfi‘î

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün

بَنِيَّ عَرَبِيٍّ وَرَسُولِي مَدَنِيٍّ وَأَخِيهِ اسْدُ اللَّهِ مَسْمَاً بَعْلِيٍّ
وَبِزَهْرَاءِ بَتُولٍ وَبِإِمٍّ وَلَدْتُمَا وَبِسَبْطِيهِ وَشَبْلِيهِ هَانُجُلُ ذِكِّي
وَبِسَجَّادٍ وَبِالْبَاقِرِ وَالصَّادِقِ حَقًّا وَبِمُوسَى وَعَلِيٍّ وَنَقِيٍّ وَنَقِيٍّ
وَبِدِّ الْعَسْكَرِ وَالْحِجَّةِ الْقَائِمِ بِالْحَقِّ الَّذِي يَضْرِبُ بِالسَّيْفِ بِحُكْمِ اِذْنِي
أَجِبِ الْيَوْمَ دُعَائِي وَتَرْتَمِ خَضِرَائِي وَأَقْضِ حَاجَاتِهِمْ كُلَّ غَدَاةٍ وَعَشِيٍّ
وَتَقَبَّلْ بِقَبُولِ حَسَنِ رَزْتُ عَلِيًّا وَعَلِيٍّ وَعَلِيٍّ وَعَلِيٍّ وَعَلِيٍّ

234

Kāle ‘Aleyhi’s-selām

مَنْ ارَادَ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى آدَمَ فِي عِلْمِهِ وَالْإِبْرَاهِيمَ
فِي حِلْمِهِ وَالْمُوسَى فِي هَيْبَتِهِ وَالْإِسْمَاعِيلَ فِي عِبَادَتِهِ
فَلْيَنْظُرْ إِلَى عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ
صَدَقَ رَسُولُ اللَّهِ

mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilūn

I

Ey Şîr-i Hâk ki ism-i şerîfün durur 'Alî
 Kevşer şarâb-ı sâķşidür himmetün eli
 Selmân'a virdi şundığı dem deste-i güli
 Evrâd idindi ismüñi her mü'min [ü] velî
Yâ mazhara'l-'acâyib 'avnan lenâ 'Alî
Ed'üke külle hemmin ve gammin seyenceli

II

Şehr-i 'ulūma kapu olan Şāh-ı Murtaẓā
 Zevcū'l-Betül şāhib-i esrār-ı lā fetā
 Kān-ı seḥā ma' den-i sır-ı menba'-ı şafā
 Hülķ-i Hüseyñ vech-i Ḥasan ḥüsn-i Muştafā
Yâ mazhara'l-'acâyib 'avnan lenâ 'Alî
Ed'üke külle hemmin ve gammin seyenceli

III

Māh-ı şu'ā'-ı şa' şa' a-i şems-i Zü'l-minen
 Bāğ-ı behişte kâmetidür serv-i nārven
 Şeb-büy-ı müy-ı bendesidür nāfe-i Ḥoten
 Zātı 'Alî vü resmi Velî ism ile Ḥasan
Yâ mazhara'l-'acâyib 'avnan lenâ 'Alî
Ed'üke külle hemmin ve gammin seyenceli

* DAD 60-64.

I/3 şundığı: ańduğı DAD; virdi şundığı: şunduñ ańduğı M

II/4 vech-i Ḥasan ḥüsn-i Muştafā: ḥüsn-i Ḥasan vech-i Muştafā DAD

III/2 nārven: nāzdan DAD

IV

Ol nūr-ı ʿayn-ı Aḥmed-i Muḥtār-ı bā-ṣafā
Ol yādgār-ı Ḥaydar-ı Kerrār *lā-fetā*
Oldur diyār-ı vaḥdete hādī vü reh-nümā
Yaʿnī Ḥüseyn-i ṣāh-ı şehīdān-ı Kerbelā
Yā maẓharaʾl-ʿacāyib ʿavnan lenā ʿAlī
Edʿūke külle hemmin ve ġammin seyenceli

V

Nesl-i Resūl-i zübde-i evlād-ı ṭayyibīn
Deryā-yı ʿilm-i maḥrem-i sır gevher-i yakīn
Zāt-ı şerifi Ḥazret-i sultān-ı müttekīn
İmān u dīne ziynet olan Zeyneʾl-ʿĀbidīn
Yā maẓharaʾl-ʿacāyib ʿavnan lenā ʿAlī
Edʿūke külle hemmin ve ġammin seyenceli

VI

Mihr-i münīr-i zerresidür cümle evliyā
Baḥr-i şehāsi gevheridür rūḥ-ı etḳiyā
Ḥāk-i mezārı cevheridür ehl-i kīmyā
Bākır olursa ism[i] n'ola ḳadridür aʿlā
Yā maẓharaʾl-ʿacāyib ʿavnan lenā ʿAlī
Edʿūke külle hemmin ve ġammin seyenceli

IV/3 diyār: deryā M

VI/2 şehāsi: semāsi DAD

VI/3 ehl: aşı M, DAD

Ey pādişeh-i server-i sultān-ı baḥr ü ber
 Ḥāk-i rehūñe cān vireyin nice sīm ü zer
 Tāb-ı ruḥuñdan iki cihān tıldı nūr [u] fer
 Zāhir İmām-ı Ca‘ fer-i Şādık’dur ol güher
Yā maẓhara ’l-‘acāyib ‘avnan lenā ‘Alī
Ed‘üke külle hemmin ve ğammin seyenceli

Şer‘ -i Nebī’de cāmi‘ -i ‘ aşka imām olan
 Evlād içinde tayyib ü tāhir hümām olan
 Sultān olur dü kevnē kapuñda ğulām olan
 Mūsī-i Kāzım oldur imām-ı tamām olan
Yā maẓhara ’l-‘acāyib ‘avnan lenā ‘Alī
Ed‘üke külle hemmin ve ğammin seyenceli

‘ İlm-i ‘ ulūma a‘ lem-i ‘ allāme-i ‘ alīm
 Yokdur nihāyet ‘ ilmine luṭfidur delīm
 Şānında nāzil oldu anuñ āyet-i kerīm
 Mūsī Rızā ki oldur anuñ *kalbidür selīm*
Yā maẓhara ’l-‘acāyib ‘avnan lenā ‘Alī
Ed‘üke külle hemmin ve ğammin seyenceli

VIII/3 kapuñda: kapuña M

IX/1 ‘ ulūma: ‘ ulūm-ı DAD

IX/2 ‘ ilmine: medḥine M

IX/4 Rızā ki oldur: Rızā’dur ol ki DAD

X

Vech-i münîri şu‘le-i nûr-ı cemâldür
Zülf-i siyâhı maẓhar-ı sırr-ı celâldür
Aña maḥabbet eylemeyen kavm-i Zâl’dür
Oldur Taķî ki müttak’dür ḥayr-ı âldür
Yâ maẓhara’l-‘acâyib ‘avnan lenâ ‘Alî
*Ed‘ûke külle hemmin ve gammin seyenceli*¹²⁵

XI

Güm-râh olana luṭf ile göster ḳapuña râh
Künc-i ‘anâda ḳalmayayın gice gündüz âh
Raḥm eyle ben belâ-keşe ey raḥmet çok İlâh
Ya‘nî Naķî ki oldu belâ kişverine şâh
Yâ maẓhara’l-‘acâyib ‘avnan lenâ ‘Alî
Ed‘ûke külle hemmin ve gammin seyenceli

XII

Ey dil cihânda ceḥd idüb[en] gezme serserî
Eyle ğazâ ki ḳatlı idegör nefsi-i ‘Anter’i
Bilmek dilerseñ ol şeh-i sulṭân-ı serveri
Ya‘nî ḥüsün ḥasende imâm oldu ‘Askerî
Yâ maẓhara’l-‘acâyib ‘avnan lenâ ‘Alî
Ed‘ûke külle hemmin ve gammin seyenceli

X/4 oldur: ol şeh M; Taķî: Naķî DAD

¹²⁵ DAD’da 10 ve 11. bentler yer deĝiştirmiş haldedir.

XI/1 ḳapuña: ṭapuña M, DAD

XI/3 raḥmet çok: raḥmet-i DAD

XI/4 Naķî: Taķî DAD; belâ: beḳâ DAD; belâ kişverine: beḳâ iklimine M

XII/2 idegör: idesin DAD

XII/4 Ya‘nî ḥüsün ḥasende: ḥüsn-i ḥüsünde oldur DAD

XIII

[88b] Çün vaqt irişdi gün gibi bir gün ‘ayān olur
Qalmaz vücūdı zerrece küfrin nihān olur
İnkār iden tavāyife līkin ziyān olur
Ya‘nī İmām-ı Mehdī-i şāhib-zamān olur
Yā mazhara’l-‘acāyib ‘avnan lenā ‘Alī
Ed‘ūke külle hemmin ve gammin seyenceli

XIV

İki cihānda cümlesi şehzādedür bular
Kim bendelikde qalmadı āzādedür bular
Vaḥdet şuyıyla yundı kamu sādedür bular
‘İzz-i ḥuzūr-ı Ḥazret-i Mevlā’ dadur bular
Yā mazhara’l-‘acāyib ‘avnan lenā ‘Alī
Ed‘ūke külle hemmin ve gammin seyenceli

XV

Yā Rabb āl-i Aḥmed-i Muḥtār ḥaḳḳıçün
‘Arş-ı mecīde fer viren envār ḥaḳḳıçün
Luṭfuñla şaḳla Ḥaydar-ı Kerrār ḥaḳḳıçün
Sürme kapuñdan **Aḥmed**’i didār ḥaḳḳıçün
Yā mazhara’l-‘acāyib ‘avnan lenā ‘Alī
Ed‘ūke külle hemmin ve gammin seyenceli

XIII/3 tavāyife līkin: tavāyif-i küfre M

XV/1 āl-i: be-ḥaḳḳı DAD

XV/4 kapuñdan: tapuñdan DAD

Müsebbâ'-i Mî' âdî Medh-i Hünkâr*fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün*

I

Vâriş-i 'ilm-i nübüvvet kâşif-i sırr-ı celî
 Vâkıf-ı naķş-ı tılısmât hurûf-ı ezeli
 Māye-i faẓl u kerem mefhar-ı aķtāb u velî
 Reh-ber-i rāh-ı necāt ya' nî Hāk' uñ kudret eli
 Hāzin-i genc-i 'ulūm nā'ib-i esrār-ı 'Alî
 Nāẓır-ı levh ü kalemdür Hācî Bektāş-ı Velî
 Server-i Rūm u 'Acem'dür Hācî Bektāş-ı Velî

II

Evliyā içre odur menba'-ı ser-çeşme-i Rūm
 Emrine oldu muṭî' şems [ü] kamer devr-i nücūm
 Sırr-ı kudretle virilmişdür aña cümle 'ulūm
 Kāmu Rūm erleri kıldı aña teşrîf-i kudūm
 Bildiler bezm-i velāyetde nedür tarz-ı rūsūm
 Nāẓır-ı levh ü kalemdür Hācî Bektāş-ı Velî
 Server-i Rūm u 'Acem'dür Hācî Bektāş-ı Velî

III

Geldi çün Rūm'a kerāmetlerüñ itdi izhār
 Söyledi sırr-ı Hudā'dan nice dürlü esrār
 Emrine oldu kāmu rām cemād u eşcār
 Şaçdı aḥbāb-ı kulübına çü tuḥm-ı envār
 Hamdülillāh dil ü cāndan aña kılduķ ikrār
 Nāẓır-ı levh ü kalemdür Hācî Bektāş-ı Velî
 Server-i Rūm u 'Acem'dür Hācî Bektāş-ı Velî

[89a]

II/1 menba'-ı ser-çeşme-i: ser-çeşme-i menba'-ı M

III/1 kerāmetlerüñ: velāyetlerüñ M

IV

Mesned-i hükm-i velāyetde kerem aña düşer
Dermendāna kamu feyz-i himem aña düşer
Sufre-i nān u ‘aṭā bezl-i ni‘am aña düşer
Seyf ü seccāde çerāğ ṭabl u ‘alem aña düşer
Ḥüccet-i silsile-i zāt-ı şiyem aña düşer
Nāzır-ı levḥ ü kalemdür Ḥācı Bektāş-ı Velī
Server-i Rūm u ‘Acem’dür Ḥācı Bektāş-ı Velī

V

Ceyş ü guzāta viren seyf ü gazāyı oldur
Dem-i gül-bengi çeken merd-i vegāyī oldur
Reh-i ‘aşk mürşididür pīr-i bakayī oldur
Şeb-i zulmetde yağan şems-i ziyāyī oldur
Ġam-ı ‘aşk hastasına tıbb-ı şifāyī oldur
Nāzır-ı levḥ ü kalemdür Ḥācı Bektāş-ı Velī
Server-i Rūm u ‘Acem’dür Ḥācı Bektāş-ı Velī

VI

Ḳurb-ı ‘izzetde odur vāriş-i ‘ilm-i Nebevī
Odur evlād-ı Muḥammed güher-i Muştafavī
Cebhesinde görünür āyet-i nūr-ı ‘alevī
Ḥaseneyn gayretine ṭolmış idi göñül evi
Cümlesinden ṭolu gördi anı Şāh-ı Yesevī
Nāzır-ı levḥ ü kalemdür Ḥācı Bektāş-ı Velī
Server-i Rūm u ‘Acem’dür Ḥācı Bektāş-ı Velī

V/5 gam-ı ‘aşk hastasına: hasta-i ‘aşka ṭabīb M

VII

Şeref-i Zeyn ‘Aba vü Bâkır u Ca‘ fer haqqı
Kâzım u Mūsî Rızâ nesl-i Peyamber haqqı
Şeh Takî Şâh Nakî hem Şeh-i ‘Asker haqqı
Mażhar-ı fażl-ı Hudâ Mehdî-i server haqqı
Kulı Mî‘âdi’ye itdiği keremler haqqı
Nâzır-ı levh ü kalemdür Hâcî Bektâş-ı Velî
Server-i Rûm u ‘Acem’dür Hâcî Bektâş-ı Velî

[89b]

237*

fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün

I

Şu‘ lelenüp derd ü gam [u] ızdırâb
İtdi gönül mülkini yek-ser harâb
Âteş-i ‘aşk eyledi bağrum kebâb
*Âh mine’l-‘aşkı ve hâlâtîhi ahrağa kalbi bi-harârâtîhi*¹²⁶
Mânaẓare’l-‘aynü ilâ ğayriküm uksimu billâhi ve âyâtîhi

II

Gördüm idi bir gün o meh-peykeri
Nolduğımı bilmem o günden beri
Âteşe düşdüm gezerim serserî
Âh mine’l-‘aşkı ve hâlâtîhi ahrağa kalbi bi-harârâtîhi
Mânaẓare’l-‘aynü ilâ ğayriküm uksimu billâhi ve âyâtîhi

* EDD 115-116. EDD’de şiirin bent sıralaması 1-3-4-2-5-6 şeklindedir.

I/3 ‘aşk: hecr EDD

¹²⁶ EDD’de bentlerin 5. mısralarını mecmuada 4. mısradaki bulunan “*ahrağa kalbi bi-harârâtîhi*” ifadesi oluşturmaktadır. Mecmuanın 5. mısrasını oluşturan “*Mânaẓare’l-‘aynü ilâ ğayriküm uksimu billâhi ve âyâtîhi*” ifadesi ise EDD’de bulunmamaktadır. Mecmuadaki kullanım şekil bakımından uygun olmasa da mecmua metnine bağlı kalmıştır.

III

Başladı bî-dâda o şâh âh âh
Hâlûmi peyk itdi tebâh âh âh
Kaldı hemân dilde bir âh âh
Âh mine'l-‘aşkı ve hâlâtîhi ahrağa kalbi bi-ḥarârâtîhi
Mânâzare'l-‘aynü ilâ gayriküm uḡsimu billâhi ve âyâtîhi

IV

‘Aşk şalup başımı ğavġâlara
Virdi gönül mülkini yağmâlara
Hayf düşürdi meni sevdâlara
Âh mine'l-‘aşkı ve hâlâtîhi ahrağa kalbi bi-ḥarârâtîhi
Mânâzare'l-‘aynü ilâ gayriküm uḡsimu billâhi ve âyâtîhi

V

Matlebün ey sâķî-i medhûş nedür
Mey yerine şunduġuñ âteş nedür
‘Aşķla bu şu‘le-i ser-keş nedür
Âh mine'l-‘aşkı ve hâlâtîhi ahrağa kalbi bi-ḥarârâtîhi
Mânâzare'l-‘aynü ilâ gayriküm uḡsimu billâhi ve âyâtîhi

VI

Gün bugün **Esrâr’a** bir efsün ider
Hâlini gitdükçe diger gün ider
Baġrını hûn eşkini ceyhûn ider¹²⁷
Âh mine'l-‘aşkı ve hâlâtîhi ahrağa kalbi bi-ḥarârâtîhi
Mânâzare'l-‘aynü ilâ gayriküm uḡsimu billâhi ve âyâtîhi

III/2 peyk: pek EDD

IV/2 gönül mülkini: yine aklımlı EDD

V/1 medhûş: mehveş EDD

V/2 şunduġuñ: verdiġiñ EDD

V/3 ‘aşķla: ‘aşķ mı EDD

¹²⁷ EDD’de V/2 ve V/3 yer deġiştirmiş hâldedir.

[90a]

238*

mütefā' ilün fe' ilün mütefā' ilün fe' ilün

- 1 Yā Resūlullāh cemālūñ *keşefe'd-dücā* degül mi
Ḥabībā senūñ kemālūñ *belāga'l-ʿulā* degül mi
- 2 Eşigüñ taşına başın koyan ādem ü melā'ik
Ayağūñ türāb[1] ey şāh tāc-ı enbiyā degül mi
- 3 İki kaşlaruñ kemānı *şeb-i kadr* [ü] *kābe kavseyn*
Biri kâf *kul hüvallāh* biri *kul kefā* degül mi
- 4 İki gözleruñ kemānda nāzil olmuş *nūn* [u] *ve'n-necm*
Biri *nūn ve'l-kalemi* biri *ve'd-duḥā* degül mi
- 5 İki bergüzide aduñ senūñ ey ḥabīb-i Raḥmān
Biri Aḥmed ü Muḥammed biri Muştafā degül mi
- 6 **Sa' diyā** sa' dīsin anuñ yolına şādık ol [...] **Sa' diyā**
Sen anuñ şafāsın[1] gör ne 'aceb şafā degül mi

239*

mef' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fe' ūlūn

- 1 Tennūr-ı dile od yakup āh-ı şererümden
Bir özge kebāb mā-ḥazar itdüm cigerümden
- 2 Derd ehline nūş itmek için eyledüm iḥzār
Bezm-i ğama iki şşe mey dīdelerümden

* Şiirde vezin bakımından kusurlar bulunmaktadır.

* HSD 457.

- 3 Şeb-tā-be-seher zārum o yāre eşer itmez
Lerzīde cihān gerçi ki āh-ı seherūmden
- 4 Āvāze-i hicr-i elemi düşeli dehre
Mātemzededür ins ü melek bu kederūmden
- 5 Dil-beste-i zülf-i siyehem yine **Sezāyī**
Sevdā-yı cünūn gitmedi bir kerre serūmden

240*

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

I

Böyledür tā ezeli resm-i sülūk-ı Yesevī
Şühedā mātemini tāzeleyüp her senevī
Hasret-i āl-i Muḥammed’le yanup gönül evi
Şem‘-i ‘aşk-ı ḥaseneynem ‘Alevī’yem ‘Alevī
Rūḥ-ı a‘dāyı yakar āteş-i āhum ‘alevi

II

İderem la‘net eyā nām-ı Yezīd’i añıcaḳ
Teng olur başuma ‘ālem o pelīdi añıcaḳ
Āl-i evlāda olan zulm-ı şedīdi añıcaḳ
Ebr olur āhum o leb-teşne şehīdi añıcaḳ
Yağdırur bāriş-i la‘net be-revān-ı Emevī

3b cihān: felek M, HSD

4a Āvāze-i hicr-i elemi: Āgāze-i hicr-i elemüm M

* Şiir, ZED’de bulunmamaktadır.

III

[90b]

Hük-m-i takdîr-i Hudâ kıldı cihânı vâle
İ‘tizâle düşürüp kimini rāh-ı dāle
Hāşılı oldu sebeb bir nice kıl ü kâle
Ne revā Rāfîzî‘ta‘ biri muhibb-i âle
Hem Yezîdî olana nisbet-i Sünnî Senevî

IV

Olur âşâr sirişkümle havâric efnâ
Bir yañadan şerer-i âh-ı dilüm berķ-ı kazâ
İderem cümle Yezîdî olanı hiç ü hebâ
Kerbelâ ehline bes şā‘iķa-i kerb [u] belâ
Hamdülillâh ki dilüm kuvvet-i Haydar’la kavî

V

Olmaķ istersen eger vâşıl-ı gülzâr-ı cihân
Eşk-i çeşmüñle şula gülşen-i medhüñ her ân
Sen de bî-çâre **Zekî** kıl yeridür âh u figân
Eyledi bülbül tek **Fâzıl**[1] zâr [u] nālân
Ol iki ğonca-i ne’şkûfte vü bâĝ-ı nebevî

241*

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

I

Beni âşüfte vü hayrân iden sensin şerîfüm hû
Alup ‘aqlumı ser-gerdân iden sensin şerîfüm hû
Derūnum şem‘ini sūzân iden sensin şerîfüm hû
Kapuñda her gice mihmân iden sensin şerîfüm hû
Vişâlūñ ‘iydine qurbân iden sensin şerîfüm hû
Yoluñda sāye-veş yeksân iden sensin şerîfüm hû
Kerem kıl itme cevri başuñ için ey deliķanlı

* FHD’de bulunmamaktadır.

II

Yeşildür kâmetüñ serv-i revānum başda destāruñ
Çemen şahnında göstermiş şerāfet kıdd-i refāruñ
Şeker-efşān ider tūṭı gibi eṭvār-ı güftāruñ
Seni sevmekde mücrimem beni ‘afv ide settāruñ
Şefā‘ at ide maḥşerde daḥı hem cedd-i muḥtāruñ
Bu elṭāfı baña iḥsān iden sensin şerīfüm hū
Kerem kıl itme cevri başuñ içün ey deliḳanlu

III

[91a]

Qurılmış kıavs-ı āhindur hele seyr it kemān ebrū
Çekilmez kıahremān olsa ṭayanmaz Rüstemi bāzū
Nigeh-i iltifātuñ kesme bizden ey gözi āhū
Çekerler sū-be-sū ‘āşıklaruñ her gūşeden yāhū
Rübūde eyledi göñlüm benüm ol gözleri cādū
Helāk-ı çeşm ile fettān iden sensin şerīfüm hū
Kerem kıl itme cevri başuñ içün ey deliḳanlu

IV

Ezelden göñlimüz yüz vech ile meftūn iken şimdi
Cefā ma‘düm [u] nā-peydā vefā efzūn iken şimdi
Raḳīb-i bed-likālar kıahr ile maḡbūn iken şimdi
Bu rütbe luṭfuña iḥsānuña memnūn iken şimdi
Kādīmī ‘ādetüñ aḡlatmamaḳ kıānūn iken şimdi
Gice gündüz beni giryān iden sensin şerīfüm hū
Kerem kıl itme cevri başuñ içün ey deliḳanlu

V

Serüm ğaltān idüp meydān-ı ‘aşķuñ ‘arşagāhında
 Tutar çevgān [u] tīġuñ şöyle gördüm destgāhında
 Beni kurbān idüp āķır bu ‘ālem tekkegāhında
 Mürīdüm mürşidüm yokdur tarīkat bīşegāhında
 Nesīmī gibi postum yüz *ene’l-Ḥaķ* cāygāhında
 Şoyup ‘abdāl gibi ‘ūryān iden sensin şerīfüm hū
 Kerem kıl itme cevri başuñ içün ey deliķanlu

VI

Şarāb-ı la‘ lūñi nūş eyleyelden bezm-i rindānem
 Beni zencīr zūlfūñ bend idelden ḥabs-i zindānem
 Süḥan deştinde da‘ vālar iderken merd-i meydānem
 ‘İnānum gitdi elden **Fıṭnatā** teng-sūḥandānem
 Şaşırdum Türkçemi bilmem sorarlarsa nümīdānem
 Benüm bu nuṭkumı pinhān iden sensin şerīfüm hū
 Kerem kıl itme cevri başuñ içün ey deliķanlu

242*

Sersem ‘Alī Baba İsnā Mu‘aşşer Medḥ-i Ḥazret-i Ḥünkār
Ḳuddise Sırruhu’-l-‘Azīz
fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilūn

I

Baş çeküp burc-ı felekden yine rüz-ı ezeli
 Toġdı ḥurşīd-i kemāl-i ezel-i lem-yezeli
 Menzil idindi meger ḥāne-i burc-ı ḥameli
 Şem‘-i baḥtum uyarup eyledi rüşen zuḥali
 Gün gibi şu‘le virür ‘āleme ‘ilm ü ‘ameli

* VD 40-42. Şiir mecmuada “Sersem Alī Baba” adına kayıtlıdır; ancak Virānī Dīvānı’nda mevcuttur. Sersem Alī Baba, Vahdetī’nin mürşididir. Vahdetī de şiirin makta bendinde bunu ifade etmektedir. Müstensihin bu ifadeyi yanlışlıkla mahlas olarak aldığı değerlendirilmektedir.

I/4 baḥtum: baḥtın M, VD

I/5 virür: şalup M, virüp VD

[91b]

‘ Ālemi altına aldı kamu nūr [u] zuleli
Biñ güneş ıoğsa bulunmaz anuñ aşıā bedeli
Bir nazarda idüp āsūde nice kör şelli
Devşirüp h^vān-ı vilāyetle kerāmāt-ı velī
Haq çerāguñ uyarup eyledi izhār-ı celī
Maẓhar-ı nūr-ı Nebī maḥzen-i esrār-ı ‘ Alī
Pīr-i erkān-ı ıarīkat Hācı Bektāş-ı Velī

II

Nokta-i nūn-ı Nebī nüsha-i Qur’ān oldur
Bā’-i *bismillāh* ile sūre-i Raḥmān oldur
Ehl-i inkār olanuñ küfrine imān oldur
Şeb-i zulmetde güneş tek meh-i tābān oldur
Fuḳarā ‘ askerine server-i sulṭān oldur
Hüccet-i kâtı‘ ile āyet-i bürhān oldur
Rūz-ı maḥşerde dilā mihr-i dıraşşān oldur
Hasta dil cismine cān derdine dermān oldur
Kā’il-i kavı ü maḳālāt-ı ‘ azizān oldur
Sırr-ı pīrān-ı ‘ Acem şāh-ı Horāsān oldur
Maẓhar-ı nūr-ı Nebī maḥzen-i esrār-ı ‘ Alī
Pīr-i erkān-ı ıarīkat Hācı Bektāş-ı Velī¹²⁸

I/9 vilāyetle: vilāyetde VD; velī: ‘ Ali VD

I/10 celī: velī VD

II/5 sulṭān: merdān VD

II/8 cismine: cānına VD

II/9 kā’il: kābil VD

II/10 sırr: ser VD

¹²⁸ VD’de II. bendin mısra sıralaması 1-2-3-4-8-7-6-5-10-9-11-12 şeklindedir.

III

Zübde-i nesl-i Muḥammed güher-i Şîr-i Hudâ
Hasan ile Hüseyin sırrını kıldı peydâ
‘ Âbid ü Bâkır u Şâdık’ dan olup rāh-nümâ
Ceddi ḥod Kāzım idi ibn-i ‘ Alî Mūsî Rızâ
Şeh Takî ile Nakî ‘ Askerî-rûz-nümâ
Mehdî-i nuṭḡ-ı beyân faẓl-ı Hudâ rāh-ı hüdâ
Ehl-i Beyt’ üñ çerağın eyledi ey dil ihyâ
Şem‘ -i Hâk’ dur ki virür ḥaşre degin nûr-ı ziyâ
Nûr-ı çeşm-i budalâ pertev-i mazhar-ı a‘ lâ
Kayşer-i Rûm anuñ oldu eşiginde gedâ
Mazhar-ı nûr-ı Nebî maḥzen-i esrâr-ı ‘ Alî
Pîr-i erkân-ı tarîkat Hâcî Bektâş-ı Velî

IV

Çâr-ḍarb ile anuñdur elifi tîğ u tırâş
Ser ü riş ile bürüt oldu hem daḡı kaş¹²⁹
Kutlu başdur ki çeker sikkesini ‘ aşk ile fâş
Aña kurbân olanuñ yolına biñ cân kıardaş
Gün yüzün nice görür şa‘ şa‘ alardan ḥuffâş
Nûr-ı Hâkḡ’ ı göremezmiş nitekim ‘ aql-ı ma‘ âş
Münkirüñ ḡalbine yazılmadı mühr-i Bektâş
Sikke-i şâhiye lâyıḡ mı olur her kıara taş
Ġâfil olma gözin aç eyleme ġaflet kıardaş

[92a]

III/3 olup: olur VD

III/5 rûz-nümâ: rûz-ı baḡâ VD

III/6 rāh-ı hüdâ: nûr-ı Hudâ VD

III/7 çerağın: ocağın VD

III/9 mazhar: mir-i M, VD

III/10 anuñ oldu eşiginde: eşiginin anuñ olurdu VD

¹²⁹ VD’de IV/1 ve IV/2 mısraları bulunmamaktadır.

IV/3 fâş: kaş VD

IV/4 kıardaş: ile baş M, eyle baş VD

IV/5 şa‘ şa‘ alardan: şa‘ şa‘ asından M

IV/8 şâhiye: şâhi VD

فاش کویم کہ برو غافل و کموات

Mazhar-ı nūr-ı Nebī maḥzen-i esrār-ı ‘Alī
Pīr-i erkān-ı ṭarīkat Ḥācī Bektāş-ı Velī

V

Evliyānuñ birisi bir gün olup şire süvār
İlanı kāmçı idüp eyledi ‘azm-i dīdār
Lāzım oldu ki aña qarşu çıka pes hünkār
Bindi bir taş kayaya ol şeh-i ‘ālī-miḳdār
Emr idüp yūri didi yūridi bī-cān dīvār
Didi canluyı yūrūtmek degül erlūk ey yār
Hüner oldur yūriye cansuz iken bu kühsār
Kāfir-i muṭlaḳ olur her kim iderse inkār
Bunca emşāli nice kıldı velāyet izhār
Biñde birin dimege bende de yoḳdur miḳdār
Mazhar-ı nūr-ı Nebī maḥzen-i esrār-ı ‘Alī
Pīr-i erkān-ı ṭarīkat Ḥācī Bektāş Velī

VI

Yüz biñ ihlāş ile on iki imāmuñ ḳulıyuz
Vech-i ḥātemde olan nuṭḳ [u] peyāmuñ ḳulıyuz
Ādem’e secde iden rükn-i ḳıyāmuñ ḳulıyuz
Ehl-i Beyt ile olan sır-ı selāmuñ ḳulıyuz
Tāc-ı Bektāşī çeküp şanma ‘avāmuñ ḳulıyuz
Fuḳarā içre dinen ḳavl [ü] peyāmuñ ḳulıyuz
Rūm şādıḳları abdāl maḳāmuñ ḳulıyuz
Şey’elillāh mevālī-i ‘izāmuñ ḳulıyuz

IV/9 ḡāfil: münkir VD

V/3 oldı: olur VD

V/5 bī-cān: ol dem VD

V/6 degül erlūk: iñen azdurdı VD

V/9 bunca: bunuñ M, VD; velāyet: kerāmet VD

VI/2 peyāmuñ: kelāmuñ M, VD

VI/6 peyāmuñ: peymānuñ VD

Kiminüñ kemteriyüz ya' nî gulāmuñ kulıyuz
Yüz sürüp dergehine şāh-ı imāmuñ kulıyuz
Maẓhar-ı nūr-ı Nebî maḥzen-i esrār-ı 'Alî
Pîr-i erkân-ı ẓarîkat Hâcî Bektâş-ı Velî¹³⁰

[92b]

VII

'Āşıkāne nefesüñ Vaḥdetî meydāna ilet
'Aşk meydānını gözle Şeh-i Merdān'a ilet
Yüzüñi yire sürüp cānib-i dīvāna ilet
Bāde-i 'aşk ile lā-ya' kıl-i mestāna ilet
İsm[i] **Sersem** 'Alî' dūr mürşid-i erkāna ilet
Fuḡarā ehline ser-' asker-i sulṭāna ilet
Şāh-ı dergāh-ı felek ḡadr-i melek-şāna ilet
Ḳuş dilin fehm idici zāt-ı Süleymān'a ilet
Nice mürşid nazarı ekmel-i insāna ilet
Ya' nî Sulṭān Balım' uñ naḡdi olan cāna ilet
Maẓhar-ı nūr-ı Nebî maḥzen-i esrār-ı 'Alî
Pîr-i erkân-ı ẓarîkat Hâcî Bektâş-ı Velî¹³¹

VI/9 Kiminüñ: Kemterî M, Kemterüñ VD

VI/10 yüz sürüp: ḡasretüz M, VD

¹³⁰ VD'de VI. bendin mısra sıralaması 1-3-4-9-7-10-2-6-8-5-11-12 şeklindedir.

VII/3 yüzini yire sürüp: yirlere sür canını M

VII/6 ehline: ḡayline VD

VII/7 şāh-ı dergāh-ı felek: dergeh-i şāh-ı felek VD

¹³¹ VD'de VII. bendin mısra sıralaması 1-2-3-4-5-9-10-6-7-8-11-12 şeklindedir.

Müseddes-i Kānberī Medḥ-i Hünkār*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

I

Ey şeh-i mülk-i velāyet v'ey Ḥaḳ'uñ ḳudret eli
 Āstānuñ Kā'be'sine yüz sürüp didük belī
 Ravza mıdur eşigüñ yā bāğ-ı rıdvānuñ güli
 Medḥüñ okur cān u dilden her şehir cān bülbüli
 Es-selām ey hādī-i rāh-ı Ḥudā nesl-i 'Alī
 Es-selām ey ḳutb-ı 'ālem Ḥācı Bektāş-ı Velī

II

Nūr-ı Ḥaḳ'dur muṭlaḳā ābā vü ecdāduñ senüñ
 Ol sebehten rāh-ı Ḥaḳ'dur dā'im irşāduñ senüñ
 On sekiz biñ 'ālemüñ zıkrı durur yāduñ senüñ
 Hem nidā gelüp Ḥudā'dan yād idüp aduñ senüñ
 Es-selām ey hādī-i rāh-ı Ḥudā nesl-i 'Alī
 Es-selām ey ḳutb-ı 'ālem Ḥācı Bektāş-ı Velī

III

İḳtidā ḳılsun saña 'ālemde reh-ber isteyen
 Eşigüñde ḥidmet itsün āb-ı kevşer isteyen
 Himmetüñ baḥrine ṭalsun dürr [ü] gevher isteyen
 Bir ṭavāf itsün kapuñı ḥacc-ı ekber isteyen
 Es-selām ey hādī-i rāh-ı Ḥudā nesl-i 'Alī
 Es-selām ey ḳutb-ı 'ālem Ḥācı Bektāş-ı Velī

[93a]

IV

Pāye-i na‘ leynüñe bālā-yı ‘arş oldu mekar
Emrūñ ile esb-i tazī tek revān oldu hācer
Kudretüñle çün şitāda mīve bitürdi şecer
Tābī‘-i hūkmūñ olupdur cümle ‘ālem ser-te-ser
Es-selām ey hādī-i rāh-ı Hudā nesl-i ‘Alī
Es-selām ey kutb-ı ‘ālem Hācī Bektāş-ı Velī

V

Āstān-ı ‘izzetüñde evliyālar mu‘tekif
Anlaruñ nutkı durur ma‘nī-i sırr-ı *lev keşef*
Mu‘cizüñle dīne geldi nice cins-i muhtelif
Ferd-i yektāsın velāyet içre hem şeklüñ elif
Es-selām ey hādī-i rāh-ı Hudā nesl-i ‘Alī
Es-selām ey kutb-ı ‘ālem Hācī Bektāş-ı Velī

VI

Muştafā’nuñ sırrısın hem Şāh-ı Merdan oğlısın
Şüpper ü Şeppīr ‘İbād-ı nūr-ı Yezdān oğlısın
Bākır u Ca‘fer ki Hākk’uñ hās sultān oğlısın
Mūsī Kāzım dahı Şāh-ı Horāsān oğlısın
Es-selām ey hādī-i rāh-ı Hudā nesl-i ‘Alī
Es-selām ey kutb-ı ‘ālem Hācī Bektāş-ı Velī

IV/3 kudretüñle: nutkuñ ile M

IV/4 ‘ālem: eşyā M

V/3 mu‘cizüñle: himmetüñle M

V/4 şeklüñ: tācuñ M

VII

Allāh Allāh rüşen oldı çün çerāğ-ı evliyā
Ehl-i faḡre oldı bürhān u delīl ü reh-nümā
Virelüm cāndan şalātı ez-derün u bī-riyā
Ber-cemāl-i Aḡmed-i mürsel ‘Aliyyü’l-Murtażā
Es-selām ey hādī-i rāh-ı Ḥudā nesl-i ‘Alī
Es-selām ey kütüb-ı ‘ālem Ḥācı Bektāş-ı Velī

VIII

Ol Takī vü ba-Nakī bedrū’d-dücānuñ ḡaḡkıcıñ
‘Askerī vü Mehdī-ı şāḡib-zamānuñ ḡaḡkıcıñ
Sūre-i *ṭā-hā* vü *yā-sīn hel etā*’nuñ ḡaḡkıcıñ
Raḡmet eyle **Ḳanberī**’ye ḡānedānuñ ḡaḡkıcıñ
Es-selām ey hādī-i rāh-ı Ḥudā nesl-i ‘Alī
Es-selām ey kütüb-ı ‘ālem Ḥācı Bektāş-ı Velī

244*

Müseddes-i Resmī Medḡ-i Ḥünkār Ḳuddise Sırruh
fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

I

[93b] Ey ser-i ceyş-i velāyet tāk-ı şāḡhān-ı velī
Vech-i nūrın pertevinden oldı ‘ālem mūncelī
Mürşid-i müşkil-güşā ya‘nī Ḥaḡ’uñ ḡudret eli
Bir nefesle kılsa iḡyā ṭaḡn mī biñ mürde dili
Dürr-i deryā-yı hüviyyet mazḡhar-ı sırr-ı ‘Alī
Pādişāḡ-ı heft kişver Ḥācı Bektāş-ı Velī

VIII/1 ol: şāḡh M

* RBD 214-218.

I/4 kılsa: kılsan RBD

II

Tıynet-i aşliyyesi Âdem'den oldu münteşir
Âb [u] pāk-i cism[i] anuñ Nūḥ'dan oldu münteşir
Âteş-i germiyyeti Mūsā'dan oldu münteşir
Bād-ı kuds[i] Meryem-i İsā'dan oldu münteşir
Dürr-i deryā-yı hüviyyet mazḥar-ı sırr-ı ʿAlī
Pādişāh-ı heft kişver Hācī Bektāş-ı Velī

III

Ced-be-ced Âl-i Muḥammed'dür o sultān-ı kerem
Naḳd-i Şāh-ı Murtaẓā vālā-neseb ālī-himem
ʿIrķıdur anuñ Ḥadice Fāṭıma şeyḫü'l-ḥarem
Tā kıyāmet evliyā içre odur şāḫib-ʿalem
Dürr-i deryā-yı hüviyyet mazḥar-ı sırr-ı ʿAlī
Pādişāh-ı heft kişver Hācī Bektāş-ı Velī

IV

Meşreb-i luṭf u şehāsi hem-çü sultān-ı Necef
Hem-ḥasebde nūrındandır ʿAlī aña selef
Geçdi iḳlīm-i velāyet taḥtına oldu ḫalef
İḳtidā iden tarīķına anuñ olmaz telef
Dürr-i deryā-yı hüviyyet mazḥar-ı sırr-ı ʿAlī
Pādişāh-ı heft kişver Hācī Bektāş-ı Velī

V

Ol iki şehzāde kerīm ʿarşa oldu gūş-vār
Şāh Ḥasan'dur birisi şāh-ı şehīd-i tācdār
Nesl-i pāk-i Şāh Zeyne'l-ʿĀbidīn ʿālī-vaḳār
Oldı ol pīrlar pāri tāliblere muḫkem ḫişar
Dürr-i deryā-yı hüviyyet mazḥar-ı sırr-ı ʿAlī
Pādişāh-ı heft kişver Hācī Bektāş-ı Velī

VI

[94a]

Oldı bir dürr Bâkır u Ca‘ fer belinden çün revân
Nûr-ı zât-ı Kâzım alnından gelüp virdi nişân
Hem-nesebdür ol İmam Rızâ ile itme gümân
Geldi bâtından zühûr idüp olup şâh-ı cihân
Dürr-i deryâ-yı hüviyyet mazhar-ı sırr-ı ‘Alî
Pâdişâh-ı heft kişver Hâcî Bektâş-ı Velî

VII

Şâh Takî vü bâ-Nakî geçdi imâmet şadrına
‘Askerî püşt ü penâh oldı velâyet ehline
Mehdî-i şâhib-zamân ‘azm itdi gâ’ib iline
Geldi iclâs eyledi ol er velâyet tahtına
Dürr-i deryâ-yı hüviyyet mazhar-ı sırr-ı ‘Alî
Pâdişâh-ı heft kişver Hâcî Bektâş-ı Velî

VIII

Nice biñ dürlü kerâmet kıldı izhâr ol emîr
Nice biñ dürlü düşmüşleri kaldurdı oldı dest-gîr
Oldı iklîm-i velâyet içre ol şâhib-serîr
Ân-ı dâ’im sırr-ı Haydar’dan işâret gösterir
Dürr-i deryâ-yı hüviyyet mazhar-ı sırr-ı ‘Alî
Pâdişâh-ı heft kişver Hâcî Bektâş-ı Velî

IX

Vaqt-i irşâdı irince eyledi hâtif nidâ
Sırrına sırrından irdi sem‘ine bir hoş şadâ
Mürşide irdi kılup emrine ol dem iktidâ
Ka‘ idüp nice menâzil oldı halka muhtedâ
Dürr-i deryâ-yı hüviyyet mazhar-ı sırr-ı ‘Alî
Pâdişâh-ı heft kişver Hâcî Bektâş-ı Velî

X

Ṭoksan altı biñ Ḥorāsān pīrleri irşād ider
Anda mekş olan emāneti alup Rūm’a gider
Ol erenler çekdiler hayli te’essüfle keder
Aldı pīrinden icāzet nev-ṭarīķ icād ider
Dürr-i deryā-yı hüviyyet maẓhar-ı sırr-ı ‘Alī
Pādişāh-ı heft kişver Ḥācī Bektāş-ı Velī

[94b]

XI

Gösterir hem-meclis olanlara erlükden nişān
Anları kıldı vedā‘ ol er kıllur ṭayy-i mekān
İrdi Beytullāh’a ḥacc itmek içün ol er hemān
‘Avdetinde Rūm’a nice erle oldu imtiḥān
Dürr-i deryā-yı hüviyyet maẓhar-ı sırr-ı ‘Alī
Pādişāh-ı heft kişver Ḥācī Bektāş-ı Velī

XII

Çünkü kıldı ol zamān teşrīf Rūm serḥaddine
Remz-i muğlaķ gösterüp girdi gögercin ṭonına
Kondığı dem ayağı gömildi mermer ṭaşına
Cem‘ idüp Rūm erlerin kısmet virüp her birine
Dürr-i deryā-yı hüviyyet maẓhar-ı sırr-ı ‘Alī
Pādişāh-ı heft kişver Ḥācī Bektāş-ı Velī

XIII

Bir nefesle başarup virdi şemer kurı şecer
Ḥaķķı ızhār itmege eyler şehādet beş ḥacer
Gördiler oldu revān ol bindigi seng-i diger
Ka‘r-ı deryāda murād itdükde eylerdi maķar
Dürr-i deryā-yı hüviyyet maẓhar-ı sırr-ı ‘Alī
Pādişāh-ı heft kişver Ḥācī Bektāş-ı Velī

XIV

Gāh olur bir ānı eylerdi zamān içre zamān
Seyr iderdi rub[‘]-ı meskūnı bir ānda geh zamān
Gösterürdi ger su’āl itseler ol ilden nişān
Remz ile dimek diler şimdi benüm kûtb-ı zamān
Dürr-i deryā-yı hüviyyet maẖhar-ı sırr-ı ‘Alī
Pādişāh-ı heft kişver Hācī Bektāş-ı Velī

XV

Otuz altı biñ çerāğ uyardı ol kûtb-ı cihān
Otuz altı biñ ḫalīfe kıldı iḫyā nā-gehān
Gāhī gāhī gösterirlerdi velāyetden nişān
Virdi destūr her biri bir menzil idindi mekān
Dürr-i deryā-yı hüviyyet maẖhar-ı sırr-ı ‘Alī
Pādişāh-ı heft kişver Hācī Bektāş-ı Velī

[95a]

XVI

Āstānında nice erlerle olmışdı muḳīm
Kılımış idi ol yiri luṭfıyla *cennāt-ı na‘īm*
Ḥayli ser-keşler yola geldi olup *ḫalb-i selīm*
Ḥızr olurdu cā-be-cā gelüp o sulṭāna nedīm
Dürr-i deryā-yı hüviyyet maẖhar-ı sırr-ı ‘Alī
Pādişāh-ı heft kişver Hācī Bektāş-ı Velī

XVII

Resmiyā başuñda devlet bil o sulṭān sāyesin
Her ne dirlerse disünler koyma elden dāmenin
Kendüñe luṭf u ‘ināyet bil ḡanīmet ḫidmetin
Her ki giydi şāh olur başına tāk-ı devletin
Dürr-i deryā-yı hüviyyet maẖhar-ı sırr-ı ‘Alī
Pādişāh-ı heft kişver Hācī Bektāş-ı Velī

Der Medh-i Kızıl Velî Seyyid ‘Alî Sultân u Düvâz-deh-i İmâm
fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

I

Râh-ı Hâk’da pîşvâ sultânımız Seyyid ‘Alî
Hem delîl-i ma‘nî-i Qur’ân’ımız Seyyid ‘Alî
Lem‘a-ı nûr-ı hidâyet ânımız Seyyid ‘Alî
Rûz-ı maḥşer hem şefâ‘at kânımız Seyyid ‘Alî
‘Ahdimiz ikrârımız peymânımız Seyyid ‘Alî
Zâtımızda şu‘le-i imânımız Seyyid ‘Alî

II

Vech-i nûrından olupdur cümle ‘âlem müncelî
Heft kişverde nümâyân oldu izhâr ol velî
Tiğ-i eşcârıyla ḥâk itdi nice biñ mühmeli
Pâk idüp fetḥ oldu o şâhuñ elinden Rûm ili
‘Ahdimiz ikrârımız peymânımız Seyyid ‘Alî
Zâtımızda şu‘le-i imânımız Seyyid ‘Alî

III

Ravza-i pâki behişt oldu maḳâm-ı dil-güşâ
Tekke-i bezmüñ ḥadimi merd-i meydân-ı Hudâ
Her biri himmet bülend-aḥter delîl-i reh-nümâ
Ḥâk-i pâyı her birinüñ ‘aynuma nûr-ı ziyâ
‘Ahdimiz ikrârımız peymânımız Seyyid ‘Alî
Zâtımızda şu‘le-i imânımız Seyyid ‘Alî

[95b]

* RBD 208-209.

II/3 ḥâk: çâk RBD

IV

H^vān-ı Yezdān şofra-i nān u ‘aṭā şānındadır
Nice biñ mürde ḥayāt virmek süḥandānındadır¹³²
Feyz-i Ḥaḳ baḥş olmağa meydān-ı erkānındadır
‘Āşık [u] üftāde diller derd ü dermānındadır
‘Ahdimüz ikrārımız peymānımız Seyyid ‘Alī
Zātımızda şu‘le-i imānımız Seyyid ‘Alī

V

Ol şecā‘at ma‘deni merd-i Ḥudā’dur sevdigüm
Nūr-ı *tā-hā* nesl-i *yā-sīn* Muştafā’dur sevdigüm
Sırr-ı Ḥaydar Şāh ‘Aliyyü’l-Murtaẓā’dur sevdigüm
Bendesine luṭf-ı bī-ḥadd-ı ‘aṭadur sevdigüm
‘Ahdimüz ikrārımız peymānımız Seyyid ‘Alī
Zātımızda şu‘le-i imānımız Seyyid ‘Alī

VI

Meşrebi Ḥulk-ı Ḥasan ceddi Ḥüseyn-i Kerbelā
Şāh Zeyne’l-‘Ābidīn mefḥar-ı Āl-i ‘Abā
Ḥilm-i Bāḳır ‘ilm-i Ca‘fer anda tamdur bī-riyā
Naḳd-i Kāzım meslegi Şāh ‘Alī Mūsī er-Rızā
‘Ahdimüz ikrārımız peymānımız Seyyid ‘Alī
Zātımızda şu‘le-i imānımız Seyyid ‘Alī

VII

Hem Taḳī vü bā-Naḳī Şāh ‘Askerī ‘işmet-serā
Mehdī-i şāḥib-zamāndur nūr-ı çeşm-i evliyā
Her ki ṭapşurdu özin irşādına virdi rızā
Oldı **Resmī** pāk-dāmen maẓhar-ı luṭf-ı Ḥudā
‘Ahdimüz ikrārımız peymānımız Seyyid ‘Alī
Zātımızda şu‘le-i imānımız Seyyid ‘Alī

¹³² Metinde yer alan “ḥayevāt” kelimesi vezin gereği “ḥayāt” olarak yazılmıştır. RBD’de de kelime “ḥayāt” şeklindedir.

I

Kıyâmet güninde maḥşer yerinde
Yeşil berât ile gelür Fâtıma
Şağında Ḥadîce şolında Ḥavvâ
Yeşil berât ile gelür Fâtıma

II

Nürdan berâtını almış eline
Segirdüben gelür maḥşer yerine
Mü'minler müjdeler birbirine
Yeşil berât ile gelür Fâtıma

III

Maḥşer yerlerinde feryâd ideyor
Ümmetlerüm diyüp niyâz ideyor
Alup cehennemden âzâd ideyor
Yeşil berât ile gelür Fâtıma

IV

Yedükleri arpa daru dânesi
Ḥabîbullâh imiş anuñ babası
Oldur Ḥasan Ḥüseyn'üñ anası
Yeşil berât ile gelür Fâtıma

* Şiir YEK, YED-BT ve 60 numaralı dipnotta belirtilen Yûnus Emre Dîvânı neşirlerinde bulunmamaktadır. YEK 4/32'de Âşık Yûnus'a âit "Kıyâmet gününde maḥşer yerine/Yeşil sancak ile gelir Muhammed" ile başlayan bir şiir bulunmaktadır ancak şiirin devamı mecmuadaki ile farklıdır.

V

Yedi kat göklerden iner melekler
‘ Arş altında kabûl olur dilekler
Hürîler gılmânlar yolını bekler
Yeşil berât ile gelür Fâtıma

VI

Dervîş **Yûnus** tâ kıyâmet olıcak
Kişi itdüğini anda bulıcak
Za‘îf ümmetine şefî‘ olıcak
Yeşil berât ile gelür Fâtıma

247 *

7+7=14'lü hece

- 1 İstedigümi buldum ben bende cân içinde
Taşra isteyen kaldı bengi gümân içinde
- 2 Degdüm gönül şehrini bahrisiyem ben anuñ
Ben bendesin iderken iz buldum cân içinde
- 3 Ol izi ben izledüm şağum şolum gözledüm
Çok ‘ acâyibler gördüm sırr-ı pinhân içinde

* YEK 2/321-324. Şiir M’de 10, YEK’de 18 beyittir; YEK’nin 2, 3, 4, 9, 10, 11, 12 ve 17. beyitleri M’de bulunmamaktadır. YEK’de beyit sıralaması 1-F-F-F-5-6-7-4-F-F-F-8-9-2-3-F-10 şeklindedir. Şiir, mecmuada daha önce 84b’de 6 beyit olarak yer almıştır.

1a ben bende: âşkâre M, YEK

1b bengi: zann u YEK

2a: Girdüm gönül şehrine taldum anun bahrine YEK

2b ben bendesin: ‘ışkıla seyr YEK

3b sırr-ı pinhân: yokdur cihân YEK

- 4 Hasta olmuş iniler Kur'an ünin[i] diñler
Kur'an okuyan kendi kendi Kur'an içinde
- 5 Uğrı olmuş uğrılar tutuñ diyü çağırur
Bu ne 'acep uğrıdur bu çağıran içinde
- 6 Siyaset meydânında galebeden baķan ol
Siyaset kendi olmuş girmiş meydân içinde
- 7 Aldı kudret kılıcın urdı nefsüñ boynına
Ėatl eylemiş nefsinin elleri kan içinde
- 8 Orucuña inanma namâzına tayanma
'İlm ü 'amel Ėarķ olur nâz u niyâz içinde
- [96b] 9 Oruc namâz Ėusl ü hacc hicâbıdur âşıkun
'Âşık andan munezzeh Ėâşsü'l-Ėavâş içinde
- 10 **Yûnus** senün sözlerün ma' nîdür bilenlere
Söyleyeler vaşfuñi âĖir zamân içinde

248

6+5=11'li hece

I

Dün gice seyrümde bātın yüzinde
Ėünkâr Ėacı Bektâş Velî'yi gördüm
Elif tâc başında niķâb yüzinde
Tañrı'nuñ arslanı 'Alî'yi gördüm

5a: Dutun diyü çağırur uğru dahı çağırur YEK

7a aldı: çekmiş M, almış YEK; urdı: urmış M, çalmış YEK; boynına: boynını M, YEK

9a hicâbıdur âşıkun: hicâbdur 'âşıklara YEK

10ab: **Yûnus** bunu söyledi işidenler tıñladı / Kendi Ėâlin añladı çıķdı gümân içinde M

10b vaşfuñi âĖir: sözünü devr-i YEK

II

Geçdi seccādeye oturdı kendi
Cemāli nūrından çirāklar yandı
İşāret eyledi Kar' Abdāl şundi
Bize Hāk'dan gelen toluyı gördüm

III

İçdüm ol toluyı ' aqlum yitürdüm
Çıkardum kisvetüm ikrār yitürdüm
Menzil gösterdiler geçdüm oturdum
Tīg-bend ile bağılu belümi gördüm

IV

İçdüm ol toluyı ser-hoşem mestem
Mürşid etegine virmişem destüm
Bu idi murādum irişdi kaçdum
Erenler dārında kendümi gördüm

V

Ḳalender Abdāl'um koymışam seri
Şükür ḳurbān kesdüm gördüm dīdārı
Erenler serveri gerçekler eri
Pīrüm Hācī Bektāş Velī'yi gördüm

I/4 Tañırınıñ arslanı: aşı-ı imām sırr-ı M

III/1 ol toluyı: o toludan M

IV/1: Bilmem ser-hoş muyam içmişem mestem M

IV/2: Mürşid etegini tutmuşam dostum M

I

Zāhid hū dimegi eyleme inkār
 Ya niçün çağırur insān hū diyü
 Hū dimenüñ aşlı nedür nedendür
 Eyleyeyüm saña beyān hū diyü

II

Evvel hū āhir hū *Allāhu ekber*
 Cemālūñ şem'inden toğdı bir gevher
 Muḥammed Muştafā Şāh İmām Ḥaydar
 Söz diler gevheri 'ayān hū diyü

III

[97a]

Erenler gizli idi kevn ü mekānda
 Muştafā Murtaẓā bir idi anda
Lā fetā okudı karşı gelende
 Yedi kez çağırdı sultān hū diyü

IV

Anlar 'āşık idi yār yāre karşı
 İderlerdi niyāz settāra karşı
 Nice yüz biñ yıllar dīdāra karşı
 Bakdılar kaldılar ḥayrān hū diyü

V

Çün ol tecelliden 'aşk başa geldi
 Gevher eridi deryā cūşa geldi
 Kevn ü mekān anda ḥurūşa geldi
 Dem o demdür döner devrān hū diyü

VI

Muḥammed Muṣṭafā peygamber oldu
‘Alī cümle evliyāya ser oldu
Şāh-ı Cibrīl-i emīn reh-ber oldu
Ol demde ḳuruldı erkān hū diyü

VII

Bir üzüm dānesi ol şāh elinde
Ḳırḳlara şundılar ḳısmet güninde
Ḥaḳ Resūlullāh’uñ mi‘rāc yolında
Şeydallāh eyledi Selmān hū diyü

VIII

Ol üz’mi ḳırḳlara ilette Selmān
Ḳırḳlar [da] ol demde oldılar ‘üryān
Muḥammed şerbetüñ ezüp içdiler her cān
Sāḳī ḳadeḥ şundı peymān hū diyü

IX

Ḳırḳlar ol şerbeti içti mest oldu
Şāh-ı Merdān cümlesinden üst oldu
Setr-pūş bağlandı kemer-best oldu
Semā‘a girdiler ‘üryān hū diyü

X

Ḳırḳlaruñ birine neşter urıldı
Aḳdı ḳan cümleden işbāt görindi
Ḥaḳ ol meclisde mevcūd bulundu
Oḳudı *huvallāh* ‘irfān hū diyü

XI

Hû dimenüñ aşlı şöyledür şöyle
Ne sözüñ var ise gel berü söyle
Taşdıķ imān getür şehādet eyle
Sen de bu esrāra boyan hû diyü

XII

Ḳul Himmet bu meyden ser-ḥoş olalı
Cān gözi tecellīye düş olalı
Ḥabībullāh ‘aşķına yoldaş olalı
Ḥayālī gönümde miḥmān hû diyü

[97b]

250

11’li hece

I

İsim verilmeden cümle cihāna
Ḥuṭbe-i düvāz-deh imām yazıldı
Ḥaḳ buyurdı levḥ üstine ḳalem
Ḥuṭbe-i düvāz-deh imām yazıldı

II

Mihr Muḥammed’dür ‘ālemler serveri
Dergehinden ayırma biz kemteri
Lā fetā illā ‘Alī’dür evveli
Ḥuṭbe-i düvāz-deh imām yazıldı

III

Evvelisi ‘Alī geldi cihāna
İblīsde buğıday oldı bahāne
Ādem’e virildi yā Ḥavvā Ana
Ḥuṭbe-i düvāz-deh imām yazıldı

IV

Âdem cennette kubbe içinde
Fâtma Ana'yı gördüm zeyn içinde
Bir hutbede on iki âyet içinde
Huṭbe-i düvâz-deh imâm yazıldı

V

Başında nûrdan tâc belinde kemer
Tâc Muḥammed kemer 'Alî'dür meger
Kulağında mengüş Şeppîr [ü] Şüpper
Huṭbe-i düvâz-deh imâm yazıldı

VI

Mihr-i Muḥammed'dür Ḥaydar-ı Kerrâr
Ḥasan Ḥüseyn'dür Şeppîr ü Şüpper
İmâm Zeyne'l-'Âbidîn Bâkır Ca'fer
Huṭbe-i düvâz-deh imâm yazıldı

VII

Gökde melekler tesbîḥ okur üstine
İsim virilmedi bundan ilerüsine
'Arş-ı a' lānuñ yedi kat yarusına
Huṭbe-i düvâz-deh imâm yazıldı

VIII

Cennetde kevşer şarābuñ üstine
Ḥaḳḳ'uñ kudret niḳābınuñ üstine
Beytü'l-ma' mūr miḥrābınuñ üstine
Huṭbe-i düvâz-deh imâm yazıldı

IX

Mūsī-i Kāzım'dan Mūsī Rızā'ya
Dergehinden bizi eyleme cüdā
Düvāz-deh buyurdu luṭf ile Ḥudā
Ḥuṭbe-i düvāz-deh imām yazıldı

X

[98a]

Çözilince Cebra'ıl'ün ḳanadı
Onda yazılıdır imāmlar adı
Yire göge onlar ḳurdu bünyādı
Ḥuṭbe-i düvāz-deh imām yazıldı

XI

Taḳī Naḳī 'Askerī nāc gürühı
Ḥaḳ buyurdu giydük tāc-ı elifi
Muḥammed Mehdi'nün ism-i şerīfi
Ḥuṭbe-i düvāz-deh imām yazıldı

XII

Şems çerāğıdır 'aynum içinde
Aradum da buldum ḳoynum içinde
Şükür **Ḳul Himmet'üm** gönlüm içinde
Ḥuṭbe-i düvāz-deh imām yazıldı

251

11'li hece

I

Tā *ḳālū belī* den sevdük sevişdik
Bizümle ezelden yārdur maḥabbet
Üstād naẓarında iḳrāra ḳavışduk
Mü'mine ḳadīm iḳrārdur maḥabbet

II

Maḥabbetdür *Lā ilāhe illallāh*
Maḥabbetdür *Muḥammed resūlullāh*
Maḥabbetdür *‘Alīyyen veliyyullāh*
Üç isim ma‘nide birdür maḥabbet

III

Allāh bir Muḥammed ‘Alī ortasında
Beytullāh içinde Ḥaḳ ḥazīnesinde
Ḳudret ḳandīlinde ‘aşḳ şaḥrasında
Cebrā’īl gördiği nūrdur maḥabbet

IV

Ḳudret kelāmını söyler Cebrā’īl
Rızā loḳmasını şunar Mīkā’īl
Cānı cāna ulaştırur ‘Azrā’īl
İsrāfil ağzında şūrdur maḥabbet

V

Maḥabbet idenler naşibin alur
Maḥabbet iderse derd ehlin bulur
Ser-çeşme Muḥammed ‘Alī’den gelür
Ṭalgası dükenmez göldür maḥabbet

VI

Maḥabbetdür yirūñ gögüñ direği
Maḥabbet idenüñ yanar çerāğı
‘Āşıḳuñ Beytullāh olur ṭurağı
Ḥaḳ nazar itdiği yerdür maḥabbet

VII

[98b] Maḥabbet qadīmdür insān içinde
Zīrā ki cān sevinür cān içinde
Kırklar meydānında ‘irfān içinde
N’isterseñ bulunur şārdur maḥabbet

VIII

Gel beri gel [beri] imān iderseñ
Gelme ḥaqquñ degül gümān iderseñ
Sırruñ tercemāndur ‘ayān iderseñ
Zīrā ḥalk içinde sırrdur maḥabbet

IX

Bu her dem bahārdur bunda kış olmaz
Öter bülbülleri dilleri tırmaz
Koşusu dükenmez rengi bozılmaz
Bir ‘acep bāğ-ı gülzārdur maḥabbet

X

Varaka gül-şāhdur hem Şīrīn Ferhād
Leylī’yi Mecnūn’a gönderdi üstād
Muḥammed ‘Alī’den kūrıldı bünyād
Tā ezelden berü vardur maḥabbet

XI

Cān cāna maḥabbet itse erkāndur
Zīrā maḥabbetüñ arzūsı cāndur
Ḥūblar meclisine irse civāndur
Rızā[nuñ] yurdında pīrdür maḥabbet

XII

Ḳul Himmet bu maḳām özge maḳāmdur
Maḥabbet mihri on iki imāmdur
Güzel şāhuñ naẓarında tamāmdur
Ḥaḳīkat vāsl-ı dīdārdur maḥabbet

252*

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

I

Ḥudāyā itme ḥālī dā'imā dilden şekūr ismüñ
Gözümnden dūr kıılma pertev-i envār-ı nūr ismüñ
Enīs it dem-be-dem bu ḳalb-i bī-şabre şabūr ismüñ
Bana ḡayret müyesser eyle virdüm ḳıl ḡafūr ismüñ
Ya maḥv it levḥ-i 'iṣyāndan bu 'abd-i pūr-ḳuşūr ismüñ
Yaḥūd esmā-i ḥüsnādan çıkar yā Rabb ḡafūr ismüñ

II

Me' āṣī cürmini 'afv itmek iken rüz-ı şeb kāruñ
'Ayān iken zünüb ehline remz-i nām-ı ḡaffāruñ
'Uyūbuñ kā'inātuñ setr iderken ism-i settāruñ
Kerīmā geçmemek lāyık mı cürminden bu ḡam-ḥ'āruñ
Ya maḥv it levḥ-i 'iṣyāndan bu 'abd-i pūr-ḳuşūr ismüñ
Yaḥūd esmā-i ḥüsnādan çıkar yā Rabb ḡafūr ismüñ

* Şiir, H. Dursun Gümüşoğlu tarafından hazırlanan Sâdık Abdâl Dîvânı'nda bulunmamaktadır.

I/3 dem-be-dem: dā'imā M

I/4 eyle virdüm ḳıl ḡafūr ismüñ: it kıılam virdüm ḡayūr ismüñ M

I/5 'iṣyāndan: maḥfūẓdan M

II/1 me' āṣī: 'uṣātuñ M; rüz-ı şeb: dā'imā M

II/3 kā'inātuñ setr iderken ism-i: setr iderken kā'inātuñ nām-ı M

III

[99a]

Gelelden ‘āleme cürm [ü] qabāhatdür baña hep kār
‘İbādet kıлмаға қоymaz heves bu qalb-i nā-hemvār
İderken bu günāhı nādim olup biñ kez istiğfār
Revā mı rüz-ı maşşerde benüm hālüm ola düşvār
Ya maḥv it levḥ-i ‘işyāndan bu ‘abd-i pür-quşūr ismüñ
Yaḥūd esmā-i ḥüsnādan çıkar yā Rabb ğafūr ismüñ

IV

Ola ḥāşā ki vaḥdāniyyetüñ ḥaqqında inkārüm
Resül’üñ Muştafā’ya cān [u] dilden vardur ikrārüm
Muṭābıqken kamu şer‘ -i şerīfe ṭavr [u] eṭvārüm
Revā mı dūzaḥ içre āh u zār olmaḥ benüm kārüm
Ya maḥv it levḥ-i ‘işyāndan bu ‘abd-i pür-quşūr ismüñ
Yaḥūd esmā-i ḥüsnādan çıkar yā Rabb ğafūr ismüñ

V

Du‘āsın müstecāb it **Şādık’uñ** şubḥ u mesā ḥaqqı
Resül’üñ Muştafā ile cemī‘ -i enbiyā ḥaqqı
Refīḫ it aña tevfiḫüñ gürūh-ı evliyā ḥaqqı
Tevakḫufsuz qabül it dergehüñ olan du‘ā ḥaqqı
Ya maḥv it levḥ-i ‘işyāndan bu ‘abd-i pür-quşūr ismüñ
Yaḥūd esmā-i ḥüsnādan çıkar yā Rabb ğafūr ismüñ

IV/2 cān [u] dilden vardur: vardurur cān ile M

IV/3 muṭābıqken: muvāfıqken M

IV/4 olmaḥ: olsa M

V/3 aña: baña M

V/4 dergehüñ olan du‘ā: dergehüñde bu du‘ā M

Tercî-i Bend-i Şenâ'î

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

I

Âh kim derd-i derûnum yine buldı zararı
 Yine eflâkı siyâh eyledi âhum şereri
 Levh-i dilde kımadı yaşum eğerçi eşeri
 Âh u ser ü şehir ile yine buldum kederi
 Yel gibi yeldüm aradum bulımadum bir eri
 Dimedi bād-ı şabâh şolıma aldum haberi
 Hâş u 'âm şeyh idinmiş bir alay hûre-şeri
 Saña Döldül diyü vallâhi şatar leng harı
 Ne hâkikat bilür ebter ne gök añlar ne yeri
 Bağlamaz terkisine kâl ile hayrû'l-beşeri
 Her yaña gâhî Sikender gibi kıldum seferi
 Geh Süleymân gibi şaldum yedi iklîme çeri
 Açdı şeh-bâz-ı dilüm her yañaya bâl ü peri
 Eyledüm seyr nice mu' teberât u siyeri

[99b]

* Türk şiirinde “Senâyî” mahlaslı birden fazla şair bulunmaktadır. Bu şiirin hangi Senâyî'ye ait olduğu kesin olarak bilinmemektedir. Ali Emîrî, Osmanlı Tarih ve Edebiyat Mecmuası'nda bu şiiri yayımlamış ve şiirin Kanunî dönemi şairlerinden Senâyî-i Kadîm'e ait olduğunu bildirmiştir: Ali Emîrî, *Osmanlı Tarih ve Edebiyat Mecmuası*, Sayı 29, ss. 848-851.

Ahmet Bâdî'nin “Riyaz-ı Belde-i Edirne” isimli eserinde ise şiir Edirneli Şeyh Ali Senâyî'ye ait olduğunu belirtmiştir: Niyazi Adıgüzel ve Raşit Gündoğdu, *Ahmed Bâdî Efendi Riyâz-ı Belde-i Edirne 20. Yüzyıla Kadar Osmanlı Edirne'si 2 Cilt*, ss. 1695-1698. Ancak şiir Ali Senâyî Dîvânı'nda yer almamaktadır. Dîvân üzerine hazırlanan üç yüksek lisans tezinde de şiir dîvâna eklenmiştir. Bu çalışmalarda da Cevdet Kazım tarafından Edirne'den Osman Ergin'e yazılan Taksim Atatürk Kitaplığı 1761'de bulunan altı sayfalık mektuptan alınmıştır: Durmuş Sezgin, *Alî Senâyî Dîvânı (Tenkitli Metin)*, ss. 157-161. Emine Öte, *Senâî Dîvânı ve Tenkitli Metin*, ss. 28-31. Müslüm Kardaş, *Senâyî Dîvânı (İnceleme-Metin)*, ss. 144-148.

Cemal Kurnaz ve Halil Çeltik, “Muaşşerden Uzun Musammatlar ve Bilinmeyen Nazım Şekillerinden Yirmilik” adlı makalelerinde Ali Emîrî'nin yayımlamış olduğu metni latin harflerine aktarmışlardır: Cemal Kurnaz ve Halil Çeltik, “*Muaşşerden Uzun Musammatlar ve Bilinmeyen Nazım Şekillerinden Yirmilik*”, ss. 840-843. Tez çalışmalarındaki okuma farklılıklarından dolayı, metin karşılaştırması için bu makaledeki metin kullanılmıştır. Bundan sonraki dipnotlarda Alî Emîrî neşri için AE kısaltması kullanılacaktır.

I/4 âh u ser u: âh-ı serd-i AE; kederi: güzeri AE

I/6 dimedi: diye ey AE, M

I/7 idinmiş: dimişler M; şeri: seri AE

I/10 hayrû'l-beşeri: nev'-i beşeri AE

Oğudum kavl-i Ebū Bekr ile İbn-i ‘Ömer’i
Kimi ‘Abbās’ı delil itdi kim’ İbn-i Hacer’i
Görmedüm gülşen-i aqvâlde hiçbir şeceri
Ki bite şāhınuñ üstinde murādum şemeri
Yazmamış Kādî vü Keşşāf [u] Cerir-i Taberî
Haberüm yok güzelüm kimden alayum haberi

II

Seni ‘ālem şāneme ‘arş-ı mu‘allāda arar
Kimi esmāda kimi genc-i müsemmāda arar
Kimi A‘rāf kimi cennet-i me’vāda arar
Kimi havrāda kimi Ādem ü Havvā’da arar
Kimi gökde kimi yerde kimi deryāda arar
Kimi tağda kimi bāğda kimi şahrāda arar
Kimisi sīm ü zer ü gevher-i yektāda arar
Kimi Hürşid-i cihān-tāb-ı mücellāda arar
Kimi Beyt-i Mağdis’de kimi Ka‘be-i ‘ulyā’da arar
Kimisi deyre girüp Lāt ile ‘Uzzā’da arar
Kimi Ya‘kūb-şıfat Yūsuf-ı zībāda arar
Kimisi Yūsuf olup rüy-ı Züleyhā’da arar
Kimi Mecnūn’uñ olup sūret-i Leylā’da arar
Kimi Vāmık gibi ruhsāre-i ‘Azrā’da arar
Kimisi bāğa girüp serv-i semen-sāda arar
Gül ü sünbülde kimi bülbül-i şeydāda arar
Kimi levhe yazılan lafz ile ma‘nāda arar
Kimi necm ile eş‘ār u mu‘ammāda arar
Yazmamış Kādî vü Keşşāf [u] Cerir-i Taberî
Haberüm yok güzelüm kimden alayum haberi

II/12 olup: olur AE

II/15 semen-sāda: dil-ārāda AE

II/18 necm: tecnis AE

III

Söyle ey mäh-ruḡ Kubbe-i Ḥaḍrā' da mısuñ
Yoḡsa şol şem' -i münir-i felek-ārāda mısuñ
Kürsî vü levḡ ü qalem Sidre-i Ṭübā' da mısuñ
Yoḡsa envār-ı Ḥudā Necm-i Şüreyyā' da mısuñ
Bā' iş-i ḡılqat olan gevher-i yektāda mısuñ
Bār-ı maşnū' uñ olan cümle-i eşyāda mısuñ
[100a] Sāye-i zātuñ olan Dāver-i Devvār' da mısuñ
Zātına şāhid olan olan şāhid-i dünyāda mısuñ
' Aks-i ruḡsāruñ olan rūy-ı muşaffāda mısuñ
Çeşm-i cān-bīnūñ olan nergis-i şehlāda mısuñ
Aceb izḡār gibi ḡavṭa-i ḡarrāda mısuñ
Gāh esfelde geḡi evsaṭ-ı a' lāda mısuñ
Gāh ĩsī vü geḡi Hācer ü Sārā' da mısuñ
Gāh Mūsī'[de] vü gāḡi yed-i beyzāda mısuñ
Mescid ü medresede künc-i muşallāda mısuñ
Zāhidūñ hū diyüben itdigi ḡavḡāda mısuñ
Keyte vü leysede mi lā' da mı illā' da mısuñ
Ḳāf-ı ' Anḡā' da vü yā-sīn ile ṭā-hā' da mısuñ
Yazmamış Ḳāḍī vü Keşşāf [u] Cerir-i Ṭaberī
Ḥaberüm yok güzelüm kimden alayum ḡaberi

III/1 mäh-ruḡ: mäh ' aceb AE

III/4 Ḥudā: Duḡā AE

III/6 bār-ı: ya bu AE

III/7 Dāver-i Devvār: Dāver-i Ḥārā M, Dāver ü Dārā AE

III/8 dünyā: ra' nā M, zībā AE

III/11 izḡār gibi: enhār geḡi M, enhār gibi AE; ḡavṭa-i ḡarrā: ṭūṭ-ı ḡarrā M, tūde-i ḡabrā AE

III/12 geḡi evsaṭ-ı: keremle geḡi M, geḡi ' ālem-i AE

III/13 vü: -da AE

III/15 muşallā: mu' allā M

III/16 hū deyüben: hāy ile hūy AE

III/17 keyte: lide M, leyte AE

III/17 vü yā-sīn ile ṭā-hā: misk-i mäh ile tāyir M, yā Ḥuld ile Me'vā AE

IV

Nice dem hem-nefes-i nāle vü feryād oldum
Âh ile taht-ı Süleymān gibi ber-bād oldum
Gāh olup bende-i muṭlaḳ gehī āzād oldum
Taht-ı ʿizzetde gehī seyr ile şehzād oldum
Gāh maʿmūr oluben vaşl ile ābād oldum
Gāh Yaʿkūb gam-ı hicrān ile nā-şād oldum
Hızır ile hem-dem olup Qābil-i irşād oldum
Cān u dilden ne ki dirler ise münḳād oldum
Gāh hem-rāh olup aḳṭāb ile evtād oldum
Nice dem keşf ü kerāmet ile muʿtād oldum
Şeref-i zühd ile gāh eşref-i zühhād oldum
Şiddet-i nefis ile geh berter-i Şeddād oldum
Nefs-i bed-h^vāhumı öldürmege cellād oldum
Cigerüm zaḥmına Selmān gibi faşşād oldum
Gāh mollālar ile zümre-i irşād oldum
Gāh evbāş ü kumarbāz ile nerrād oldum
Gāh sehḥārlik idüp gehi şeyyād oldum
Gerçi kim oḳumada yazmada üstād oldum
Yazmamış Qādī vü Keşşāf [u] Cerīr-i Ṭaberī
Ḥaberüm yok güzelüm kimden alayum ḥaberi

IV/3 olup bende-i muṭlaḳ gehi: inüp yeryüzine muṭlaḳ M, olup bende gehī muṭlaḳ u AE

IV/4 seyr ile: gerçi ki M, AE

IV/5 maʿmūr oluben: vīrān ü gehī AE

IV/6 gāh Yaʿkūb gam-ı hicrān ile: yıkılıp gāh gam-ı hier ile AE

IV/10 şeref-i: zühhād: ʿubbād M, ṭāʿ at ü AE;

IV/11 berter: bedter AE

IV/14 öldürmege: öldürmekle AE

IV/15 zümre-i irşād: zümre-i eşhād M, reh-ber-i ʿubbād AE

IV/17 idüp: itdüm AE

[100b]

ande bulsam seni kim yokda degül varda yok
   Aşık-ı z rda da yok dil-ber-i mekk rda da yok
 N h felek şeş cihet [ ] seb  a-i seyy rda da yok
 N k   bedde degül  s n ile duşv rda da yok
 H l   müstakbel   evz   ile eşv rda da yok
 Z hir   bütün u   ay n ile esr rda da yok
 Mış u ş m u Haleb u Mekke v  Baş a'da da yok
 Yemen   Hind   Buĥ r  ile Tatar'da da yok
 Atlas u Kemĥ  degül dirhem   d n rda da yok
 Nice vaş itsem anı kim der   d v rda da yok
 G şe-i meykede de ĥ ne-i ĥamm rda da yok
 Server-i ĥayl-i cih n Aĥmed-i Muĥt r'da da yok
 Daĥı ser-cümle muĥ cirde v  enş rda da yok
 Ebr u b r n-ı felek d de-i ezh rda da yok
 G l ile ĥ rda yok b ĥ ile g lz rda da yok
 F ĥ u tefs r   eĥ d ř ile eş   rda da yok
 alb-i v r n-ı **Sen y **-i dil-efk rda da yok
 Künc-i d kk nda degül şehr ile b z rda da yok
 Yazmamış  d  v  Keşş f [u] Cer r-i şaber 
 H ber m yok güzelüm kimden alayum ĥaberi

V/1 bulsam seni: bulam anı M, bulsam anı AE

V/2 -da AE

V/7: Haleb   ş m'da yok Mekke'de emş rda yok AE

V/9 Kemĥ : akmişede AE

V/10 itsem: itmez AE

V/11 meykede de ĥ ne: mescid   mey-ĥ ne AE

V/12 server: ser-i ser M, ser-be-ser AE

V/13 muĥ cirde v : muĥ cir ile AE

V/14 ebr u b r n-ı felek d de: ebr-i b r n-fiken aĥsen AE

V/16 eş   r:  ş r M, AE

V/18 künc-i d kk nda degül şehr ile: şehr   d kk nda yok s ĥ ile AE

254*

meḥ'ülü meḥā'ülü meḥā'ülü fe'ülün

I

Diñle sözümi cān ile ey yār-ı Peyamber
Āl-i 'Alī'den dem ururam bir şaḥīḥ defter
Ger diler iseñ cān-ı cihān kim durur ez-ber
Diyem saña ben tūt kulaḡuñ anı ser-ā-ser
Ḥasan u Ḥüseyn Zeyne'l-'Abā Bākır u Ca'fer
Kāzım u Rızā TaḡīNaḡī Mehdīvü 'Asker

II

Kim diler ise virmeye bu 'āleme şu'le
Nefsini kesüp ḡayret ile uymaya cehle
Taḡkīḡi olan 'āşık-ı hergiz ola m'öyle
Pend-i ezelī şāh-ı cihān dir bunı böyle
Ḥasan u Ḥüseyn Zeyne'l-'Abā Bākır u Ca'fer
Kāzım u Rızā TaḡīNaḡī Mehdīvü 'Asker

[101a]

III

Çün mihr-i 'Alī cān u dile *ḡālū belī* dür
'Āşıklara 'aşık-ı ebedī lem-yezelidür
Canāna eger cān virür iseñ bedelidür
Maḡşūduñı iste ki seḡā āl-i 'Alī'dür
Ḥasan u Ḥüseyn Zeyne'l-'Abā Bākır u Ca'fer
Kāzım u Rızā TaḡīNaḡī Mehdīvü 'Asker

* VİD 584-586. Şiir M'de 11, VİD'de 12 bentten oluşmaktadır. M'nin 4. bendi VİD'de, VİD'in 5 ve 10. bentleri M'de bulunmamaktadır. VİD'in bent sıralaması I-II-III-V-F-VIII-IX-VI-VII-F-X-XI şeklindedir.

I/2 ururam bir şaḥīḥ: urayım sahh eyle VİD

I/3 diler iseñ: sen der iseñ VİD; dürür ezber: ola diyü VİD

II/1 kim diler ise: her kim ki diler VİD

II/3: Taḡkīk olan âşık ide mi hergiz öyle VİD

III/3 virür iseñ: viresin ol VİD

III/4 maḡşūduñı iste ki: maksûdı dile kân-ı VİD

IV

Ger ister iseñ luṭf ile maḥşerde şefā‘ at
Bekle edebî tâ irişe saña sa‘ âdet
Faḳr ol ḳamudan el çeküben eyle ferāḡat
A‘ mālîḡı ḳo aç gözüñ uş nesl-i velāyet
Ḥasan u Ḥüseyn Zeyne‘l-‘ Abā Bâḳır u Ca‘ fer
Kāzım u Rızā Taḳī Naḳī Mehdī vü ‘ Asker

V

Şunma elüñi ne ise dünyāda rızāsuz
Tâ ki geḳesüñ sırāt[1] sen çok ḡaṭāsuz
Niçün olasın âdem iken ‘ avd [u] ḡayāsuz
Bir gevher imiş bu on iki kişi bahāsuz
Ḥasan u Ḥüseyn Zeyne‘l-‘ Abā Bâḳır u Ca‘ fer
Kāzım u Rızā Taḳī Naḳī Mehdī vü ‘ Asker

VI

Döndürme yüzüñ mü ‘min iseñ Āl-i ‘ Abā‘dan
Faḳr ol yûri sen çıkma şaḳın köhne ‘ abādan
Evlād-ı ‘ Alī faḳr oluben geḳdi ḳabādan
Levlāke bular şânına nazildi Ḥudā‘dan
Ḥasan u Ḥüseyn Zeyne‘l-‘ Abā Bâḳır u Ca‘ fer
Kāzım u Rızā Taḳī Naḳī Mehdī vü ‘ Asker

V/1 ne ise dünyāda: nesneye dünyāda VİD

V/2 sen çok: ḡavf u VİD

V/3 ‘ avd u: uğru VİD

V/4 kişi: remze VİD

VI/2 faḳr ol yûri sen: faḳr ile yürü VİD

VI/3 ḳabādan: fenādan VİD

VI/4 bular şânına nâzildi: bunların şânına çün indi VİD

VII

Kim ki diler ‘ âlemde bula şâhid [ü] meşhûd
Bildi kim imiş cümleye uş sâcid [ü] mescûd
Ta‘ cîl eyitme şağın aldar seni merdûd
Abdâl olana âl-i ‘ Alî oldu çü ma‘ bûd
Hasan u Hüseyin Zeyne’l-‘ Abâ Bâkır u Ca‘ fer
Kâzım u Rızâ Tağî Nağî Mehdî vü ‘ Asker

[101b]

VIII¹³³

Her kim âle ger güvâh olsa baht-ı sa‘ id
Fırsat aña kim hevâricden ola dâ’im ba‘ id
Kaşd idenler âle ser-keşler Yezîd ibn-i Yezîd
Her birisi de birer ahvâl ile oldu şehîd
Hasan u Hüseyin Zeyne’l-‘ Abâ Bâkır u Ca‘ fer
Kâzım u Rızâ Tağî Nağî Mehdî vü ‘ Asker

IX

Sen dağı idüp la‘ net[i] şad-bâr Yezîdân
Var ‘ ârif iseñ müşkilüñi uşlılara dan
Kogıl bu yola şıdk ile bir baş ile biñ cân
Çün âl-i ‘ Alî kodı bize âyin ü erkân
Hasan u Hüseyin Zeyne’l-‘ Abâ Bâkır u Ca‘ fer
Kâzım u Rızâ Tağî Nağî Mehdî vü ‘ Asker

VII/1: ‘ Âlemde dilâ kim ki ede bunları maksûd VİD

VII/3 ta‘ cîl eyitme şağın: meyl itme sakın dünyâya VİD

¹³³ Bu bendin 2, 3 ve 4. mısralarında vezin *fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün* olarak değişmektedir.

VIII/1: Her kim ki güvâh âle olur oldu sa‘ idi VİD

VIII/2: Farzdur ana kim Hâricîden ola ba‘ idi VİD

VIII/3: Kasd itdiler âle ser-leşker idi Yezîdi VİD

VIII/4: Her birisi bir hâl ile kim oldu şehîdi VİD

IX/1 şad-bâr: şad-pâre VİD

IX/2 müşkilüñi uşlılara: müşkili bir uslıya VİD

IX/3 bu yola şıdk ile bir baş ile: yoluna ‘ âşık isen bin baş u VİD

IX/4 çün: uş VİD

X

Gün [gibi] şehā uşbu sözüm ‘ ayn-ı ‘ ayāndur
Meddāh-ı ‘ Alī cümleye ser-cümle lisāndur
Bu medh-i ‘ Alī havārice zehr ile kıandur
Bilmez ki Yezīd āl-i ‘ Alī şāh-ı cihāndur
Hasan u Hüseyin Zeyne’l-‘ Abā Bākır u Ca‘ fer
Kāzım u Rızā Taķī Naķī Mehdīvü ‘ Asker

XI

Taķķık ile āl-i faķrı eylemedi münker
Vīrānī dil ü cāndan çāker ‘ Alīye çāker
Bir bende-i ednādur [o] kemter kamu kemter
Fātiķ-i dīn ü dünyā bunlar durur ey server
Hasan u Hüseyin Zeyne’l-‘ Abā Bākır u Ca‘ fer
Kāzım u Rızā Taķī Naķī Mehdīvü ‘ Asker

255*

Mersiye-i Yakīnī

meʿūlū fāʿilātū mefāʿilū fāʿilūn

- 1 Ehil-i dīne server [ü] sālār yā Hüseyin
V’ey Muştafā’ya mūnis [ü] dildār yā Hüseyin
- 2 Ceddūñ Resūl [u] atañ ‘ Alī Fāṭıma anañ
‘ Ammūñ diseng Ca‘ fer-i Ṭayyār yā Hüseyin
- [102a] 3 Ol boğazına öpmiş idi Resūl ekşerī
Kesdi Yezīd-i kāfir ü ğaddār yā Hüseyin

X/1 sözüm ‘ ayn-ı: sözümüz ālī VİD

X/2 cümleye ser: āl-i ser-i cümle VİD

XI/1 āl-i faķrı eylemedi: çün ālini fark itmedi VİD

XI/2 çāker ‘ Alī’ye: u çāker ‘ Alī VİD

* Şiir, Ömer ZÜLFE tarafından hazırlanan Yakīnī Dīvânı’nda bulunmamaktadır.

- 4 Ol başına taramış idi mihr ile betül
Şancedi cüdāya ol seg-i bed-kār yā Hüseyn
- 5 La‘net Yezīd’e olsun anuñ kavmine dağı
Her demde söylerem yine şad-bār yā Hüseyn
- 6 Şahrā-yı Kerbelā’da saña kıldılar cefā
Ol ehl-i zulm leşker-i küffār yā Hüseyn
- 7 Kalduñ belāda miḥnet ile Kerbelā’da sen
Zālimlerüñ elinde giriftār yā Hüseyn
- 8 Her kim ki ağlamaz bu muḥarremde zār u zār
Oldur Yezīd ü Şimir ile yār yā Hüseyn
- 9 Toprak kana bulaşdı bugün aña [...]
Bin raḥmet eyler ĩzed ü Cebbār yā Hüseyn
- 10 Her kim ki sever Muşafā’nuñ Ehl-i Beyt’ini
Olur durur bu derde sezā-vār yā Hüseyn
- 11 Her kim ki Hüseynīlere kılmaz muvāfaqat
La‘net anuñ vücūdına şad-bār yā Hüseyn
- 12 Cānum yanar [u] cigerüm tūtışur erir¹³⁴
Ben yanarum bu derd ile nā-çār yā Hüseyn
- 13 Cevr [ü] cefā-yı miḥnet imiş çün naşībimüz
Dünyā yüzinde ey şeh-i sālār yā Hüseyn
- 14 Bir cān[1] var cihānda **Yakı[nı]nūñ** uş yakīn
Anı dağı saña kıla nişār yā Hüseyn¹³⁵

¹³⁴ Mısra, vezin bakımından kusurludur.

I

Her işde idelüm Allāh adın yād
 ılalum Muşţafā medh ini b ny d
 Mu ıbb-i Murta  'yuz   abd-i evl d
 Bil ey mü'min olasın  amdan    d
 H sey n ibn-i   Al  sırr-ı H d 'dur
 H b b-i n r-ı    m-i Muş af 'dur

II

[102b]

H san'dur g  l m   ta tında s lt n
  m m-ı mebd '-i k mil ins n
 H k k t   iliminde c n u c n n
 Bilün kimdür diy m ey ehl-i  m n
 H sey n ibn-i   Al  sırr-ı H d 'dur
 H b b-i n r-ı    m-i Muş af 'dur

III

Pederd r Ş h Zeyne'l- bid n'e
  m m-ı server   ş h b-zem ne
 Gerekdür c n u dilden ehl-i d ne
 ul olmak anber'in  n anberine
 H sey n ibn-i   Al  sırr-ı H d 'dur
 H b b-i n r-ı    m-i Muş af 'dur

¹³⁵ Metinde yer alan “ılur” ifadesi vezin gereği “ıla” olarak yazılmıştır.

IV

Muhammed Bâkır'a ' abd oldum ey yâr
Getürdüm cân ile ol şâha ikrâr
Cihânda yok bulardan ğayri deyyâr
Dilümde söylerem bu nuṭṭı tekrâr
Hüseyn ibn-i ' Alî sırr-ı Hudâ'dur
Habîb-i nûr-ı çeşm-i Muştafâ'dur

V

İmâm Ca' fer ol kân-ı tabî' at
Anuñ fermânıdur ' ilm-i şerî' at
Ki nuṭṭından zühûr itdi tarîkat
Hem oldur menba' -ı sırr-ı haḳîkat
Hüseyn ibn-i ' Alî sırr-ı Hudâ'dur
Habîb-i nûr-ı çeşm-i Muştafâ'dur

VI

İmâm Mûsî-i Kâzım ibn-i Ca' fer
Odur mü'minlere hâdî ü reh-ber
Oḳur ins ile cin medḥin ser-â-ser
Resûl'ün âlidür hem nesl-i Hayder
Hüseyn ibn-i ' Alî sırr-ı Hudâ'dur
Habîb-i nûr-ı çeşm-i Muştafâ'dur

VII

' Alî Mûsî Rızâ'dur heştüm-i pâk
Anuñ ' aşḳına seyrân eyler eflâk
Ḳıl ey mü'min yolında cânuñı ḥâk
Diyem kimdür mekân u ' ilm-i idrâk
Hüseyn ibn-i ' Alî sırr-ı Hudâ'dur
Habîb-i nûr-ı çeşm-i Muştafâ'dur

[103a]

VIII

Muhammed'dür Takî vü müttakî hem
İmâm-ı pîşvâ-yı her dü 'âlem
Habîb-i ins ü cin ser-tâc-ı 'âlem
Aña bî'at kılanlar görmeye ğam
Hüseyn ibn-i 'Alî sırr-ı Hudâ'dur
Habîb-i nûr-ı çeşm-i Muşafâ'dur

IX

Naķî'dür şâhib-i sırr-ı velâyet
Odur hem hâfız u tefsîr-i âyet
Velâyet-i ma' nîdür bî-nihâyet
Bu söz mü 'minlere 'ayn-ı 'inâyet
Hüseyn ibn-i 'Alî sırr-ı Hudâ'dur
Habîb-i nûr-ı çeşm-i Muşafâ'dur

X

Çerâğ-ı 'âlem ü bedr ü dücâmuz
Hasanü'l- 'Askerî'dür pîşvâmuz
Emîr ü muktedâ-yı reh-nümâmuz
İmâm-ı dîn şehîd-i Kerbelâ'muz
Hüseyn ibn-i 'Alî sırr-ı Hudâ'dur
Habîb-i nûr-ı çeşm-i Muşafâ'dur

XI

Muhammed Mehdî'dür haķ hüccetullâh
Yakîndür kim zuhûr eyleye ol şâh
Ola bu vechle 'âlem halkı âgâh
Sücûd ide yüzine mihr ile mâh
Hüseyn ibn-i 'Alî sırr-ı Hudâ'dur
Habîb-i nûr-ı çeşm-i Muşafâ'dur

Di yuf Mervān'a hem ser-naḥs [u] aḥmak
 Yezīd'e ṣad-hezārān lā' net-i Ḥaḳ
 Şehīd eylediler evlādı nā-ḥaḳ
 Şehīdler serveri sultān-ı muṭlaḳ
 Ḥüseyn ibn-i 'Alī sırr-ı Ḥudā'dur
 Ḥabīb-i nūr-ı çeşm-i Muştafā'dur

Gel ey mü'min tevellā eyle şāha
 Teberrā düşmen-i evlāda eyle
 Ḥudā Ḳur'ān içinde didi böyle
 Var imdi cān ile bu medḥi söyle
 Ḥüseyn ibn-i 'Alī sırr-ı Ḥudā'dur
 Ḥabīb-i nūr-ı çeşm-i Muştafā'dur

Keremlü ḥ^vācedür Şāh-ı velāyet
 Niyāz eyle temennā kıl be-ḡāyet
 İrişe ey **Seher** feth-i hidāyet
 Ḳaçan yād olsa ismi vir taḥiyyet
 Ḥüseyn ibn-i 'Alī sırr-ı Ḥudā'dur
 Ḥabīb-i nūr-ı çeşm-i Muştafā'dur

257

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Āsmānuñ ḥāveridür ol Muḥammed Muştafā
 Meh cebīn oldı birisi ya' nī Şāh-ı Murtażā
 Birine didi ḥabībüm birisi arslān Ḥudā
 İki bir nūr-ı Ḥaḳ'dur böyle bil ey pür-şafā
 Kim 'Alī'dür pişvā-yı evliyā vü enbiyā
 Anuñ içün didi 'İsī İncīl'inde İlyā

II

Pādişāh-ı ‘ālem oldu cismine cān eyledi
Bu cihān sultānların kendüye derbān eyledi
Şüret-i Ādem’de kendin giri pinhān eyledi
[...]
Kim ‘Alī’dür pīşvā-yı evliyā vü enbiyā
Anuñ içün didi ‘İsī İncāl’inde İlyā

[104a]

III

Hak Te‘ālā varlığını virdi çün āb u gile
‘Alleme’l-esmā’e külli yazdı hem levh-i dile
Kudretinüñ biñde birin söylesem gelmez dile
Hem gelen Peygamber ile reh-nümā oldu bile
Kim ‘Alī’dür pīşvā-yı evliyā vü enbiyā
Anuñ içün didi ‘İsī İncāl’inde İlyā

IV

Çıkdı Muhammed mi‘rāca gördi arslan ‘Alī
Cebrā’īl’e şordı ol dem didi kimdür bu velī
Cebrā’īl dir hātemüñ vir bulasın andan yolu
Vardı Aḥmed gördi anda söyleyen Şāh’uñ dili
Kim ‘Alī’dür pīşvā-yı evliyā vü enbiyā
Anuñ içün didi ‘İsī İncāl’inde İlyā

V

Kurretü’l-‘ayn Ḥasan’dur hem Hüseyin-i Kerbelā
‘Ālemüñ çeşm-çerāğı şāhı ol Zeyne’l-‘Abā
Ca‘fer-i Şādık be-nām-ı sırr-ı Şāh-ı Murtażā
Hem anuñ şānında Hak’dan nāzil oldu *hel etā*
Kim ‘Alī’dür pīşvā-yı evliyā vü enbiyā
Anuñ içün didi ‘İsī İncāl’inde İlyā

VI

Mūsî-i Kāzım ḥaḳīḳat ‘ālemüñ deryāsıdur
Mūsî Rızā zāt-ı Ḥaḳḳ’uñ ‘*alleme’l-esmā*’sıdur
Baḥr-i ‘aşḳuñ gevherinüñ Şāh Taḳî ğavvāşıdur
On sekiz biñ ‘ālemüñ Ḥaḳ bilmişem a‘lāsıdur
Kim ‘Alî’dür pîşvā-yı evliyā vü enbiyā
Anuñ içün didi ‘İsî İncıl’inde İlyā

VII

Şāh Naḳî ‘Asker imāmuñ olmışamdur ben ḳulı
Mehdî-i şāḥib-zamāna dimişemdür hem belî
Ḥācı Bektāş-ı Velî’ye bî-ġamî sundum eli
Zāhir ü bâtında kendü söyleyen dilde dili
Kim ‘Alî’dür pîşvā-yı evliyā vü enbiyā
Anuñ içün didi ‘İsî İncıl’inde İlyā

[104b]

258

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

I

Ger bize fırsat virürse ḥāl-ı rabbü’l-enām
Muşṭafā vü Murtażā’nuñ āline yüz biñ selām
Cān u dilden bu mübārek ismi yād idem müdām
Es-selām ey şāh-ı sulṭān-ı velāyet es-selām

VI/1 ‘ālemüñ: ‘ilminüñ M

VI/3 ‘aşḳuñ gevherinüñ: ‘aşḳ gevherlerinüñ M

VI/4 a‘lāsıdur: Mevlāsı’dur M

II

Es-selām ey zübde-i ‘ālem Muḥammed Muṣṭafā
Es-selām ey eṣref-i ādem ‘Aliyyü’l-Murtażā
Es-selām ey şāhib-i Ḥasan Ḥüseyn Ḥulk-ı Rızā
Es-selām ey şāh-ı sultān-ı velāyet es-selām

III

Es-selām ey menba‘-ı ‘ilm-i muḥīt-i lem-yezel
Es-selām ey ibn-i amm-ı şāh-ı bī-meşel bedel
Es-selām ey muḥṭ-i dīn ‘āmil ü ilm ü ‘amel
Es-selām ey şāh-ı sultān-ı velāyet es-selām

IV

Es-selām ey sāk̄-i kevşer ‘Aliyyü’l-Murtażā
Es-selām ey ḥ^vāce-i Qanber veli-i muḳtedā
Es-selām ey şāfi‘-i maḥşer vaşī-i Muṣṭafā
Es-selām ey şāh-ı sultān-ı velāyet es-selām

V

Es-selām ey her şey’-i menba‘-ı mevt ü ḥayāt
Es-selām ey mevc-i deryā-yı Nūḥ-ı tūfān-necāt
Es-selām ey Yūsuf [u] Ya‘kūb [u] İbrāhīm-şifāt
Es-selām ey şāh-ı sultān-ı velāyet es-selām

VI

Es-selām ey noḳṭa-i bā’-i *Bismillāhirrahmānirrahīm*¹³⁶
Es-selām ey ma‘nā-i āyāt-ı Qur’ān-ı kadīm
Es-selām ey ism-i zāt-ı Ḥazret-i Rabbü’l-‘azīm
Es-selām ey şāh-ı sultān-ı velāyet es-selām

¹³⁶ Mısra, vezin bakımından kusurludur.

VII

Es-selām ey nefḥa-i deşt-i Necef ḥüsn [ü] cemîl
Es-selām ey nesl-i Âdem aṣl-ı İbrâhîm Ḥalîl
Es-selām ey ‘âleme ‘ilm-i İlâhî’den delîl
Es-selām ey şâh-ı sultân-ı velâyet es-selām

VIII

Es-selām ey ‘İsî vü Mûsî münâcât ile Tûr
Es-selām ey kı̇sım-ı cennât ‘aden ile kı̇şûr
Es-selām ey ma‘nî-i Kı̇ur’ân [u] İncîl [ü] Zebûr
Es-selām ey şâh-ı sultân-ı velâyet es-selām

IX

Es-selām ey şâhib-i Dûldûl emîr-i Zûlfikâr
Es-selām ey vâlî-i Ḥayber velî-i Girdgâr
Es-selām ey nûr-ı zât-ı kudret-i Perverdgâr
Es-selām ey şâh-ı sultân-ı velâyet es-selām

X

Es-selām ey âftâb-ı Ḥüsrev-i şâhib-serîr
Es-selām ey şâhib-i meydân-ı dîn mâh-ı münîr
Es-selām ey cümle bî-dermâna sensin dest-gîr
Es-selām ey şâh-ı sultân-ı velâyet es-selām

XI

Es-selām ey Şeppâr ü Şüpper ü Zeyne’l-‘Âbidîn
Es-selām ey Bâkır u Ca‘fer imâmu’l-müttakîn
Es-selām ey Mûsî-i Kâzım imâm-ı heştümîn
Es-selām ey şâh-ı sultân-ı velâyet es-selām

[105a]

VII/1 nefḥa-i deşt-i Necef ḥüsn [ü] cemîl: enbiyâ-yı server [ü] sâlâr-ı dil M

XII

Es-selām ey menba‘ -ı hilm ü hayā Şāh Taķī
Es-selām ey Hāzret-i maķbūl-i dergāh-ı Naķī
Es-selām ey vallāh sensin fażl-ı İlāh ‘ Askerī
Es-selām ey şāh-ı sultān-ı velāyet es-selām

XIII

Es-selām ey Mehdī-i Hāķ hūcctü’l-kā ’im-imām
Es-selām ey ķā ’il-i şer‘ -i habīb ü lā-yenām
Es-selām ey h‘āce-i āķir-zamān elf es-selām
Es-selām ey şāh-ı sultān-ı velāyet es-selām

XIV

Eş-şalātü ve’s-selām ‘aleyk ey şir-i Hudā
Eş-şalātü ve’s-selām ‘aleyk ey cān Muştafā
Eş-şalātü ve’s-selām ‘aleyk ey şāh-ı evliyā
Es-selām ey şāh-ı sultān-ı velāyet es-selām

XV

Ey **Seher Abdāl** Şāh’uñ yolına terk eyle ser
Rūz-ı maşşerde seni nārına yaķmaya *seķar*
Gice gündüz cān ile bu medķi söyle ey **Seher**
Es-selām ey şāh-ı sultān-ı velāyet es-selām

I

‘Älem yüzine şaldı ziyā āl-i Muḥammed
 Ḥayvān ne bilür dānā bilür ḥāl-i Muḥammed
 Seyfin şakıdup geldi yine āl-i Muḥammed
 Tā şalli ‘alā seyyidinā āl-i Muḥammed

II

Kemter kılıyam ben ‘Alī’nün Şāh-ı keremdür
 Ḥasan başumuñ tacı Ḥüseyn gözümde nemdür
 Zeyne’l-‘Abā vü Bakır mihr-i ḥaremdür
 Tā şalli ‘alā seyyidinā āl-i Muḥammed

III

‘Älem yüzine gelmeye Ca‘fer gibi ‘irfān
 Kâzım gibi olmaya daḥı bir [ulı] sulṭān
 Güneş yüzini görse diye Şāh-ı Ḥorāsān
 Tā şalli ‘alā seyyidinā āl-i Muḥammed

IV

Şāh-ı Taḳī gözlerüme nūr-ı ziyādur
 Şāh-ı Naḳī sāyesi ol murğ-ı Hümā’dur
 Şāh ‘Askerī’bil derdlere ‘ayn-ı şifādur
 Tā şalli ‘alā seyyidinā āl-i Muḥammed

* KN 91. Şiir, mecmuada daha önce 42a’da yer almıştır. .

I/2: Dil kişverine verdi şafā āl-i Muhammed KN; ḥāl: āl M

I/3: Ġāfil ne bilür ehl bilür āl-i Muḥammed KN

III/1: İmām-ı Cāfer Sadık bir dahi irfān KN

III/2: İmām-ı Mûsa Kâzım gibi olmaya sultân KN

III/3 güneş: cihan KN

IV/1 ve 2 Şāh-ı: İmām-ı KN

IV/3 Şāh: İmām KN; derdlere: derdimize KN

V

Çün Mehdî zühûr ola ‘ayân qalmaya perde
Yezîdî olan geçse gerek tîğ-i dü serde
Nesîmî Şâh’uñ medhîn okur şâm u seherde
Tâ şalli ‘alâ seyyidînâ âl-i Muḥammed

[105b]

260*

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

I

Ey şehîd-i Kerbelâ’ya ağlayan
Ağla mâtemdür muḥarremdür bugün
Âteş-i ḥasretle sîne dāğlayan
Ağla mâtemdür muḥarremdür bugün

II

Sînede serde gerekdür dāğ ola
Ḳanlu yaşuñ dîdeden ırmağ ola
Ger dilerseñ menzîlün uçmağ ola
Ağla mâtemdür muḥarremdür bugün

III

Gice gündüz ey Muḥammed ümmeti
İdelüm cân-ı Yezîd’e la‘neti
Dirseñ ire saña Ḥaḳḳ’uñ raḥmeti
Ağla mâtemdür muḥarremdür bugün

V/1 ola ‘ayân: ede nihân KN

V/2: Hâricîleri kesse gerek tig-ü teberle KN; Yezîdî: Ḥâricî M

V/3 Şâh’uñ: Resûl KN

* HSD 302-303.

IV

Kindür ol şāh-ı şehīd-i Kerbelā
Nūr-ı çeşm-i Murtaẓā Āl-i ‘Abā
Eb u ceddīdür ‘Alī hem Muştafā
Ağla mātemdür muḥarremdür bugün¹³⁷

V

Her seher şanma şafaqla şebnemi
Añdı kan ağlar felekler ol demi
‘Ālemi tutdı Hüseyin’ün mātemi
Ağla mātemdür muḥarremdür bugün

VI

Çār-yār ile Muḥammed ey sa‘īd
Oldılar tesmīm-i zehr ile şehīd
Kıydılar rahm itmeyüp bunca ‘anīd
Ağla mātemdür muḥarremdür bugün

VII

Ey **Sezāyī** bilmiş ol Şāh-ı Hüseyin
Cümleye sevmekdür anı farz-ı ‘ayn
Şeksüz ehlullāha oldu nūr-ı ‘ayn
Ağla mātemdür muḥarremdür bugün

261*

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Görmüşem ‘ayne’l-yaḳīnī sırr-ı zātumdur ‘Alī
Fāzl-ı Ḥaḳ’dan keşf olan ḥaṭṭ-ı şıfātumdur ‘Alī

¹³⁷ HSD’de IV ve V. bentler yer değiştirmiş hāldedir.

* VİD 430-431. Şiir M’de 7, VİD’de 6 beyittir; M’nin 5. beyti VİD’de bulunmamaktadır.

1a yaḳīnī: yaḳīn kim VİD

- 2 Ğayb-ı muṭlaḳdan getürdüm yedi ḥaṭṭı āṣkār
Oḳuram *seb‘u’l-meṣānī* ümmehātumdur ‘Alī
- 3 Çār ‘anāşırdan vücūdum mülkini var eyleyen
Terkīb-i endām-ı ādem şeş cihātumdur ‘Alī
- 4 Bulmuşam esrār-ı vechin men anuñ ḥayrānıyam
İçmişem mest olmuşam āb-ı ḥayātumdur ‘Alī
- [106a] 5 Cehlümi ref eyledüm bildüm vücūd-ı ādemi
Nūḥ ṭufānında [...] çün necātumdur ‘Alī
- 6 *Mūtū ḳable en temūtū* ma‘ nāşin fehm eyledüm
Ölmedin öñdiñ ölüp geçdüm memātumdur ‘Alī
- 7 Çünki meyyit olmuşam ḳalkıp namāza ṭurmuşam
Men **Vīrānī** dervāşem işit şalātumdur ‘Alī

262*

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

- 1 Senüñ nūr-ı cemālüñdür iden ‘ālemleri işrāk
Senüñ rüy-ı vişālüñdür iden bu dilleri müştāk
- 2 Ḥalīl’e nār-ı Nemrūd’ı gülistān eyledüñ ammā
Benüm nār-ı maḥabbetle derūnum eyledüñ iḥrāk
- 3 Egerçi Nūḥ’a ṭufāndan necāt irdi Cenāb’uñdan
Beni deryā-yı ‘aşḳuñda be-küllī eyledüñ iḡrāk

6a ma‘ nāşin fehm eyledüm: ma‘ nīni eyle fehm VİD

7b dervāşem işit: dervāşin işte VİD, dervāşem işte M

* ZAD 71.

- 4 Şarāb-ı hoş-güvāruñdan şifālar virdüñ Eyyüb’a
Bu ben bî-çāreyi kılduñ şehā derd ehline ilhāk
- 5 Senüñ şevk-i cemālūñle bugün bu **Zāt**-i ednā
Döner meydān-ı ‘aşk içre başı açık yalın ayak

263*

fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

- 1 Nüşa-i şuğrā benem ma‘nāda sırr-ı ‘ālemem
Cümle eşyā bendedür hep gerçi ibn-i ādemem
- 2 Mazhar-ı gayb-ı şehādetdür vücūdum ser-te-ser
Ahsen-i takvīm menem kim anuñ içün ekremem
- 3 Cümle esmā ‘ilmin ‘irfānumda mektüb eyledüm
Sırr-ı ‘ilm-i ‘*alleme’l-esmā*’ya çünki maḥremem
- 4 ‘Ālem-i a‘lā vü esfel cümle seyrānumdadur
Her ‘aşırda devr iden dārā ile men hem-demem
- 5 Bu derūnum gülşeni saḫf-ı semāvātında ben
‘Ayn-ı ‘arşullāhı buldum şādmānem hürremem
- 6 Çeşme-i āb-ı ḫayātı isteyen gelsün berü
Ma‘nā-i Hızır-ı zamānem anuñ içün mübhemem
- 7 Nuṭṭ-ı Hāk’dur feyz olan dilden ḫaḫīkat **Zātiyā**
Ol vecihden bî-maḫālem bî-lisānem ebkemem

* ZAD 81.

3a mektüb: mektūm ZD

4b dārā: dār ZD

7a olan: alan ZD

[106b]

264*

mef' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fe' ūlūn

- 1 Dīvār-perest şūret-i insānı ne bilsün
Zulmetde kalan çeşme-i hayvānı ne bilsün
- 2 Ādem haberin söyleme her dīv-i racīme
Raḥmānī bilür bu sözi şeytānī ne bilsün
- 3 Nā-dān ile dānāsın eger dime işitme
Har mühre-fürüş la' l-i bedaḥşānı ne bilsün
- 4 Deryā-yı ḥaḳīkatde şu kim olmadı gavvāş
Nerden çıkar ol lū' lū' -i mercānı ne bilsün
- 5 Yāruñ sıfat u ḥüsn-i ḥaṭın şorma faḳīhe
Şeytān-ı racīm ma' nī-i Kur'ān'ı ne bilsün
- 6 Her post-pūş abdāldan itme taleb erkān
Zīrā ki Kırım dilkisi erkānı ne bilsün
- 7 Şūretde Muhīṭī gibi ma' nā-yı kadīme
Yol bulmayan esrār-ı ten ü cānı ne bilsün

265*

fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn

- 1 Baḥr olup ol gevher-i yektāyı bildüm neydüğün
' Ālem içre zāt-ı bī-hem-tāyı bildüm neydüğün

7b vecihden: ecilden ZD

* MUD 252.

4b mercānı: 'ummānı MUD

* MUD 255.

- 2 Eyleyüp yetmiş yedi harfün mu‘ammāsını feth
Lām-elifde derc olan esmāyı bildüm neydüğün
- 3 Eyledüm sırrını Kur‘ān’uñ muḳaṭṭa‘dan tamām
Ya‘nî nûn u kâf ile *tâ-hâ*’yı bildüm neydüğün
- 4 Nokta vü harf ü İlāhî’den bulup mefhûme yol
Seyr-i mi‘râc-ı şeb-i *İsrâ*’yı bildüm neydüğün
- 5 Vaḳıf-ı esrâr-ı ḥaşr-ı vâdî-i ḳuds oluben
Emr-i Ḥaḳ’dan va‘de-i Mūsâ’yı bildüm neydüğün
- 6 Fî vü **ḍâd** u **lām**-ı Ḥaḳ’dan ‘ayn u **şîn** u **ḳâf** ile
Ḳâf-ı dilde menzil-i ‘Anḳâ’yı bildüm neydüğün
- 7 Ey **Muḥîṭî** cümle eşyâyı ihâta eyleyen
Zâhir ü bâtında o deryâyı bildüm neydüğün

266*

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Bir ‘aceb ḥammām gördüm ḳudretin
Çâr rûknî vaż‘ olunmış ḥikmetin
- 2 Câmekânı ola bir âdem yeri
Hem alur vusṭânesi iki eri
- 3 İçerüsinde anuñ bir ḳurna var
Bir kişiden ğayrı almaz bil ey yâr
- [107a] 4 Ğusl iden içerüden taşra çıkar
Taşrada olan giyünüben gider

* MUD 78-79.

- 5 Biri dağı çıka gelür ol zamān
Başlar esbābın şoyınmağa hemān
- 6 İçeri gider biri vusṭāniden
Birine gelür o taşra şoynuben
- 7 Dört kişiden şıgmaz artuğ bir dağı
Bu ḥamāmuñ içine bil ey ağı
- 8 Uş bu tertīb üzre tā rūz-ı şümār
Vaż‘ olınmış emr-i Ḥaḳ’dan ber-ḳarār
- 9 Ne ḥarāb olması vardur ne fenā
İ‘tidāl üzre hevāsı dā’imā
- 10 Ḥālî olmaz dört kişi bu lıcadan
Bir dağı ğusl itmege gelmez giden
- 11 Görmek isterseñ bu ḥammāmı eger
Şehr-i Çine yürî var eyle sefer
- 12 Bilesin neydüğün ol ḥammāmı sen
Ḳurtulasın cümle reyb ü şübheden
- 13 Göresin anda nuḳūş-ı ‘ālemi
Feth idesin bu tılısm-ı a‘zamı
- 14 Kim ki fehm eyler **Muḥīṭi’nüñ** sözün
Ḥall ider bî-şek bu ‘aḳduñ müşkilin

267*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Bu yalancı tekyeye taşdıķ iden abdāla yuf
Hem aña tekke-nişinüm diyen ol cühhāle yuf
- 2 Tāc u post u ħırķa vü tennūrına mağrūr olup
Münker-i erbāb-ı faẓl olan gürüh-ı dālle yuf
- 3 Ħurde-i faķr u fenānuñ bulmayup gencīnesin
Eyleyüp terk-i ķabā faķr eyledügi şāle yuf
- 4 Ma' rifet kavliyle varmayan tarīķat yolına
Bī-şerī' at işleyen dā'im o bed-fi' āle yuf
- 5 Geçinüp şüretde Mehdī-i zamānuñ leşkeri
' Ālem-i ma' nīde olan tābī' -i Deccāl'e yuf
- 6 Yapışup dāmān-ı nefse ħidmet-i Ħaķ'dur diyü
Çekmeyüp andan elin ħāl eyledügi ķāle yuf
- 7 Ey **Muĥīṭī** ħāķdan ser çekmeyen çün sünbüle
Ħāşılı ' ömrini ber-bād eyleyen pā-māle yuf

[107b]

268*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 *Lā ilāh illā 'Alī'dür* nūr-ı zāt-ı zū'l-celāl
Lā ilāh illā 'Alī'dür ħayy [u] bāķī lā-yezāl

* MUD 196.

4b işleyen: işlenen MUD ; fi' āle: ef' āle MUD

* VİD 293-294. Şiir M'de 8, VİD'de 9 beyittir. M'nin 2. beytini VİD'in 3a ve 2b mısraları oluşturmaktadır. VİD'in 2a ve 3b mısraları M'de bulunmamaktadır.

- 2 *Lā ilāh illā ‘Alī’dür* vākıf-ı ‘ilm-i ledün
Lā ilāh illā ‘Alī’dür görinen şîrîn cemāl
- 3 *Lā ilāh illā ‘Alī’dür* şems-i şāh-ı ve’d-*duḥā*
Lā ilāh illā ‘Alī’dür gökdeki bedr-i hilāl
- 4 *Lā ilāh illā ‘Alī’dür* pādīşāh[ı] ‘ālemün
Lā ilāh illā ‘Alī’dür nūr-ı muṭlaḳ bî-zevāl
- 5 *Lā ilāh illā ‘Alī’dür* çeşme-i ḥayvānımız
Lā ilāh illā ‘Alī’dür kevşer-i āb-ı zülāl
- 6 *Lā ilāh illā ‘Alī’dür* Muştafā vü Murtaẓā
Lā ilāh illā ‘Alī’dür gözüme ‘ayn-ı vişāl
- 7 *Lā ilāh illā ‘Alī’dür* gönölümün şāhı benüm
Lā ilāh illā ‘Alī’dür üşte oldur pür-māl
- 8 *Lā ilāh illā ‘Alī’dür* bu **Vīrānī** dervīşün
Gözde nūrı başda tācı ol ‘Alī celle celāl

6b gözüme: gözümde VİD

7b pür-māl: bî-melāl VİD

8b celle: cümle VİD

شاهي که ولي بود و وصي بود علي بود
 هم آدم و هم شيت و هم ادریس و هم
 هم خضر و هم الیاس و هم یونس و هم
 موجود ملزک و بنی آدم ازو شد
 آنچا چورسی جوی نیازی بحقیقت
 آن قلعه کشانی که در می قلعه خیر
 آن شاه درستان که ز بهر طمع
 عیسی بوجود آمد در حال سخی گفت
 موسی و عصا وید بیضا و نبوت
 سلطان سخا و کرم و جود علی بود
 هم صالح پیغمبر و داود علی بود
 هم یحیی و هم یونس و هم خود علی بود
 در قبله محمد بد و مقصود علی بود
 عارف شیخ کون عابد ریحی و معبود علی بود
 بر کند بیک جمله و بر بود علی بود
 در خوان جهان دست نیالود علی بود
 آن دلق و ملاحت که دژ بود علی بود
 در مصر بفرعون که بنمود علی بود

این یک دوسه بینی که بگفتم بحقیقت
 سرد و جهان جمله ز پیدا و ز پنهان
 شمس الحق تبریز که بنمود علی بود

- 1 Saña kimdür diyen kim cān degülsin
Bu cisme cān cāna cānān degülsin
- 2 Gözi kördür seni kim görebilmez
Aña bu 'aşq ile mihmān degülsin
- 3 Yüri zāhid bunı ben böyle bildüm
Ḥaḡ'ı bilmez iseñ insān degülsin

* VİD 379.

2b aña bu: anasın VİD

- 4 Eger itmez iseñ sen nefsüñ idrāk
Hemān lā-şey' gibi hayvān degülsin
- 5 Qabūl itmez iseñ sen emr ü nehyi
Yüri var şāhib-i erkān degülsin
- 6 'Alī evlādına cāndan şehādet
Qılursañ mezheb-i Nu' mān degülsin
- 7 Eger itmez iseñ sen āle ikrār
Menāhīsin ki ehl-i īmān degülsin
- 8 'Alī sensin cihānuñ pādişāhı
Yedi iqlīme kimdür hān degülsin
- 9 **Vfānī** bende-i āl-i 'Alī'yseñ
Yezīd'ūñ fi'line fermān degülsin

271*

mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün

- 1 'Alī sensin benüm cānumda cānān
'Alī sensin benüm derdüme dermān
- 2 'Alī sensin benüm hāk-i vücūdum
'Alī sensin benüm cismümde sulṭān
- 3 'Alī sensin benüm zikrümde fikrüm
'Alī sensin benüm dilümde destān

7a sen āle: İlāh'a VİD

7b menāhīsüñ: münāfıksın VİD: mübāhīsüñ M

9a 'Alī'yseñ: 'Alī'sin VİD

9b fermān: kurbān VİD

* VİD 361.

- 4 ‘ Alî sensin benüm dilde beyānum
‘ Alî sensin benüm nuṭṭumda bürhān
- 5 ‘ Alî sensin **Vāḥānī** derdmendüñ
Gözinde nûrî hem fahrinde erkān

[108b]

272*

Merşiye-i İmāmān-ı Dīvāz-deh

meḥ ūlū fā ilātū meḥ ilū fā ilūn

I

Āyā ne güne devr ideyor çarḥ-ı bî-vefā
Ehl-i derūna eylediği ṭavr-ı nā-sezā
Mir ’āt-ı ḥāṭırumda şafā olsa rû-nümā
Taşvîr iderdi şāhid-i ma’ nāyî şüretā
Keşf eylesem bu rāzı ki feth ola mā-cerā
Qaldı gönülde ‘ uḡde-i ser-beste mücmelā
Zāhid bu remzi ḥall idemez söylesem aña
Olmaz bu sırr-ı mübheme bî-gāne āšnā
Metn-i murādı şerḥ idemem n’eyleyem saña
Üstād-ı ‘ aşka ‘ arz ideyüm müşkilüm dilā
Müslim midür ‘ Alî’ye ‘ adū olan eşkıyā
Mü ’min midür ḥalîfe-i Ḥaḡ’ dan iden ibā

II

Şîr-i Hudā ki şāh-ı velāyet degül midür
Dāmād-ı ḥāş-ı fahr-ı nübüvvet degül midür
Rûz-ı gāzāda şāḥib-i kuvvet degül midür
Ḥayber-güşā-yı pençe-i kudret degül midür
Düldül-süvār-ı arz-ı secā’ at degül midür
Māh-ı münîr-i evc-i kerāmet degül midür
Müşkil-güşā-yı ‘ ilm-i şerî’ at degül midür

* ZD 27-30.

Gencîne-i rumûz-ı haķıķat degül midür
Mesned-nişîn-i taķt-ı hılâfet degül midür
Sultân-ı bârgâh-ı imâmet degül midür
Müslim midür ‘Alî’ye ‘adû olan eşķıyâ
Mü’min midür ħalîfe-i Hâķ’dan iden ibâ

III

[109a] 10 Maĥbûb-ı kibriyâ Ĥasan-ı müctebâdur ol
Sırr-ı Ĥudâ vü meĥar-ı Âl-i ‘Abâ’dur ol
Ĥurbân olam Ĥüseyn’e şeh-i Kerbelâ’dur ol
Nûr-ı dü çeşm-i pâdişeh-i *lâ fetâ*’dur ol
Zeyne’l-‘Abâ ki Hâķ yolına reh-nümâdur ol
Bâķır İmâm-ı Ca’fer-i kâñ-ı vefâdur ol
Mûsâ-yı Kâzım ile ‘Alîyyen Rızâ’dur ol
Sırr-ı Taķî Naķî’de ‘ayân rû-nümâdur ol
Hâķķa ki ‘Askerî kerem-i kibriyâdur ol
Âl-i Resûl Meĥdî-i şâĥib-livâdur ol
Müslim midür ‘Alî’ye ‘adû olan eşķıyâ
Mü’min midür ħalîfe-i Hâķ’dan iden ibâ

IV

Bir gün gelür o nûr-ı velâyet zühûr ider
Âfâķa şems-i ‘adli ile baĥş-ı nûr ider
Luţfiyla ehl-i mâteme bezl-i sürûr ider
Süfyâniyânı tama’-ı şemşîr zûr ider
‘Ayn-ı ‘adûyı ĥançer-i ķahr ile kûr ider
Ref’-i fesâd u fitne idüp def’-i şûr ider
Elbet gelen bu dehr-i denîden ‘ubûr ider
Bir cîsr-i köĥnedür ki ķamu kes mürûr ider
‘Uşşâķ-ı ĥânedân elemi bî-ĥuzûr ider
Dilden ĥayâl-i zînet-i dünyâyı dûr ider
Müslim midür ‘Alî’ye ‘adû olan eşķıyâ
Mü’min midür ħalîfe-i Hâķ’dan iden ibâ

Māh-ı muḥarrem oldu nice cān nişār ola
 N'ider **Zekāyī** derd ile bī-iḥtiyār ola
 Gülzār iken sezā mı şehidāna zār ola
 Ḥāk-i Necef bu dem dem ile lālezār ola
 Yā Rabb ne bād-ı fitne denī rūzgār ola
 Güller fütāde-i yem-i ḥūn u ğubār ola
 Bir āh idem ki çarḥ-ı felek tārmār ola
 Devri dönüp niẓāmı daḥı bī-ķarār ola
 Lāyık mı Ehl-i Beyt-i Nebī raḥnedār ola
 La'net-revān Şimr ü Yezīd'e hezār ola
 Müslim midür 'Alī'ye 'adū olan eşkıyā
 Mü'min midür ḥalīfe-i Ḥaķ'dan iden ibā

273*

müstef' ilātün müstef' ilātün

- 1 'Aşķuñla yandur sulṭānum Allāh
 Şevķuñle döndür sulṭānum Allāh
- 2 Sensin İlāh'um peşt ü penāhum
 'Afv it günāhum sulṭānum Allāh
- [109b] 3 Nefsümi bildür aşlumu buldur
Ölmeden öldür sulṭānum Allāh
- 4 Al beni benden kayd-ı bedenden
 Ayurma senden sulṭānum Allāh
- 5 Dil cezb olına vuşlat yolına
 Lāhūt iline sulṭānum Allāh

V/8 niẓāmı: niẓām ZD

* ZD 160.

6 Varluḡ senüñ hep yoḡ ġayrı maṭlab
Luṭf eyle yâ Rabb sulṭānum Allāh

7 Eyler **Zekāyî** ḡamd ü ṣenāyî
Dâ'ım du' āyî sulṭānum Allāh

274*

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1 Ḥudā 'afv eylemezse rūz-ı maḡşer cürm ü 'isyānum
Neler çekse gerek dest-i zebāniden giribānum

2 Esīr-i nefis olup 'ömrüm geçirdüm ḡāb-ı ġafletde
Revā ḡan aḡlasa eşk-i nedāmet dökse çeşmānum

3 Ža' ifem nefis-i emmāre elinde nā-tüvān oldum
Taḡammül ḡalmadı bār-ı ma' āşî kesdi dermānum

4 Çıḡup kürsiye ey vā' iz oḡı *lā taḡneṭū* dersin
'Azāb āyetlerinden baḡş idersin sen de hey cānum

5 **Zekāyî** yüz sürüp geldüm der-i sulṭān-ı kevneyne
Melāz u melce'üm oldur iki 'ālemde sulṭānum

275*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1 Dergeh-i pīre maḡabbetle idelden intisāb
ḡülşen-i tevḡide irdüm bī-ḡesāb u bī-'azāb

* ZD 134.

1b dest-i zebāniden: dest ü zebānımdan ZD

2b revā: devā ZD

* ZD 74.

- 2 Gāh āb u gāh bād u gāh āteş geh türāb
Ben hüveydāyem kamu zerrātda çün āftāb
- 3 Cezbe-i Raḥmān'la kayd-ı izāfātı kesüp
Bezm-i cem' ü'l-cem'e pervāz eyledüm geçdüm hicāb
- 4 Pādişāhum eyledi mülk-i vücūd içre karar
Çekdi vech-i pākine ammā 'anāşırdan niķāb
- 5 İç zülāl-i vahdeti ser-çeşme-i 'uşşāķa gel
Zühd ü takvā didüğüñ zāhid hemān 'ayn-ı serāb
- 6 Mest-i bī-pervā ider bir demde ey zāhid seni
Bezm-i 'aşķ içre **Zekāyī** şunsa bir kāse şarāb

[110a]

276*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Nüzulü'l-*Qur'ān*ü 'alā seb'an okı
İsm-i a'zam tā ki keşf ola zi **Faẓl**-ı reh-nümün
- 2 Yetmiş iki biñ hicābı ref' idüp gördüñ Hāķķ'ı
Sırrına eczānuñ irdüñ[se] be-ḥarf-i **kāf**[u] **nūn**
- 3 Nokta-i **bā** on sekiz biñ 'ālemüñ esrārını
Añladuñsa 'ilm-i **Faẓlullāh**'da olduñ zū-fünün
- 4 **Bist ü heşt** u **sī vü dü** evrādımızdur rüz [u] şeb
Şānımızda nāzil olmışdur *şalāt-ı dā'imün*

* MUD 258.

- 5 Ey **Muḥīṭī** vākıf-ı sırr-ı kelām-ı *lev keşef*
Olalı biz **Faẓl-ı** Ḥaḳ’dan olduk ehl-i *yūḳinūn*

277*

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

- 1 Ben ol zāt-ı ḳadīm-i *kenz-i maḥfī*’yem ki ‘ālemd
Göründüm kendümi bildürmek için şekl-i ādemde
- 2 Mürekkebdan kelām-ı müfredātum kim ‘ayān oldum
Beyān-ı aṣl u fer‘-i ‘ālem için nuṭṭ-ı ḥātemde
- 3 Şıfatdan kuvvet-i zātem ki olmaz bir nefes münfek
Kelām-ı ḥarf ü şavt-ı lā-yezālem tā ebed demde
- 4 N’ola Ḥızr ābın içse gūş iden nuṭṭum benüm çünkim
Ḥayāt-ı cāvidān enfās ola ‘İsī-i Meryem’de

- 5 **Muḥīṭī bist ü heşt ü sī vü dü** ism ü müsemmayem
Beyān-ı ‘ālem-i hej-deh-hezārem **Faẓl-ı** a‘zamde

278*

müfte‘ilün fā‘ilün müfte‘ilün fā‘ilün

- 1 Çün beni mest eyledi sāk̄-i devrān-ı ‘aşḳ
Anuñ için olmışam vālih ü ḥayrān-ı ‘aşḳ

* MUD 270.

3a olmaz: olmam MUD

4b ola: olan MUD

* MUD 201. Şiir M’de 6, MUD’da 7 beyitten oluşmaktadır; MUD’un 3. beyti M’de bulunmamaktadır.

- 2 Halk-ı zemîn ü zamân hükmine baş egdürür
Her kim olur cān ile tābī² -i fermān-ı ² aşk
- 3 Genc-i rumūz-ı nihān olmayıserdür ³ ayān
Mülk tolu cism ü cān olmasa vīrān-ı ³ aşk
- 4 Yazdı müselleme diyü derd ü maḥabbet ile
Hükmine ⁴ aşıkларуñ kātīb-i dīvān-ı ⁴ aşk
- 5 Zülfini yāruñ heves kim ide Maṣṣūr-veṣ
Dār-ı fenādan geḡer boynına urḡān-ı ⁵ aşk
- 6 Çāker-i dergāhıdur Kayṣer ü Faḡfūr u Cem
Kim ki **Muḥīṭi** olur hem-dem-i sulṭān-ı ⁶ aşk

[110b]

279*

me² ulū me³ ilū me⁴ ilū fe⁵ ulūn

- 1 Zeyn itmek içün cennete insān iledürler
Kulluḡa aña ḡūr ile ḡilmān iledürler
- 2 Cān Yūsuf² ını Mıṣr vücūduñda bulursañ
Ken² ān iline ismüñi sulṭān iledürler
- 3 Maṣṣūr olanı bend-i melāmetle sürerler
Taḡkīk fenā dārına giryān iledürler

2a egdürür: indürür MUD

2b tābī²: tālib MUD

3b tolu: -i dil MUD; olmasa: olmaḡa MUD

4a ile: eyleye MUD

5a zülfini: zülfine MUD

* DAD 153.

- 4 Ey Ka‘be-i vaşl isteyüben dünya sevenler
‘Āşıklar aña cānını qurbān iledürler
- 5 Vā‘iz bizi qorqutma cehennemde od olmaz
Her kişi odın yanmağa bundan iledürler
- 6 Merdāneleri fūrkat ile bunda şınarlar
Vuşlat iline lūtf ile andan iledürler
- 7 **Aḥmed** şaḡın aldanma bugün tāc u qabāya
‘Üryān getürüp dünyeden ‘üryān iledürler

280*

müstef‘ilün fe‘ülün müstef‘ilün fe‘ülün
müstef‘ilün fā‘ilün müstef‘ilün fā‘ilün

- 1 Envār-ı dīde-i dil Muḥammed [ü] ‘Alī’dür
Fī’l-cümle ḡall-i müşkil Muḥammed [ü] ‘Alī’dür
- 2 Ol ḡüsn-i şāh-ı dīn Aḥmed’e ḡāyet yaḡın
Hādī-i rū-yı zemīn Muḥammed [ü] ‘Alī’dür
- 3 Nūr-ı dü çeşm-i velī Ḥüseyin ibn-i ‘Alī
İns ü melek eveli Muḥammed [ü] ‘Alī’dür
- 4 Şāh Zeyne’l-‘Ābidīn-i tāc-ı ser-i zāhidīn
Secdeḡeh-i sācidīn Muḥammed [ü] ‘Alī’dür
- 5 Bāḡır İmām Muḥammed nesl-i Resūl-i Aḥmed
Cümle fenā mü’ebbed Muḥammed [ü] ‘Alī’dür

* SND 214-215. Şiirde vezin bakımından kusurlar bulunmaktadır. Şiirin 1-7. beyitleri “müstef‘ilün fe‘ülün müstef‘ilün fe‘ülün”, 8-13. beyitleri “müstef‘ilün fā‘ilün müstef‘ilün fā‘ilün” veznine uygun düşmektedir. SND’de de şiirin vezninin tespit edilemediği ifade edilmiştir.

- 6 Ca' fer-i Sādık imām uydı aña haş ü 'āmm
Mezheb-i dīn-i tamām Muḥammed [ü] ' Alī'dür
- 7 Mūsī-i Kāzım o şāh pertev-i nūr-ı İlāh
Şu' le-i mihr ile māh Muḥammed [ü] ' Alī'dür
- 8 Hāzret-i Mūsī'r-Rızā itdi yezīdler cüdā
Mazhar-ı nūr-ı Hudā Muḥammed [ü] ' Alī'dür
- 9 İmām Muḥammed Takī ser-^c asker-i müttakī
İki cihān revnaķı Muḥammed [ü] ' Alī'dür
- 10 Şāh Naķī-ī şīr-i ner sulṭān-ı baḥr ü hem berr
Şāḥib-i tāk u kemer Muḥammed [ü] ' Alī'dür
- 11 Şāh Ḥasanü'l-^c Askerī ḥ^vāce-i ins ü perī
Cümle cihān reh-beri Muḥammed [ü] ' Alī'dür
- 12 Mehdī-i şāḥib-livā mālīk-i seyf-i Hudā
Şāfi-i bedr-i dūcā Muḥammed [ü] ' Alī'dür
- [111a] 13 Seyfī bulur Ḥaķķ'a yol muḥibb-i āl-i Resūl
Cümleden aşl-ı uşūl Muḥammed [ü] ' Alī'dür

281*

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

- 1 Benüm bu dīnüm imānum Muḥammed Muştafā'dandur
Tenüm içindeki cānum ' Alīyyü'l-Murtażā'dandur

8a cüdā:cezā SND

10a şīr-i ner: şīr-ter SND

* SND 215-216.

- 2 İçürdi İbn-i Süfyān ile Mervān zehri ol Şāh'a
Ciger biñ pāre olduğı Hasan Hülku'r-Rızā'dandur
- 3 Yezīdler kıydılar āl-i Resūl'ūñ saçdılar hūnın
Anuñçün cūş iden canum Hüseyn-i Kerbelā'dandur
- 4 Vücūdın eylediler yetmiş iki pāre ol Şāh'ūñ
Şeraḥlar çekdigüm bu sīneme Zeyne'l-^{6a} Abā'dandur
- 5 Muḥammed Bākir ^{6b}ilmūñ baḥridür evlād-ı Peygamber
Aña mihr [ü] maḥabbet eylemek ^{6a}ayn-ı imāndandur
- 6 Hele ben Ca^{6b} fer-i Şādık yolında ḥāk-i yek oldum
Kemāle irdiği taḳvām o şāha iḳtidādandur
- 7 Eridüp ağızına kurşun aḳıtdılar ḥavāricler
İmām Mūsī'nūñ ^{6b}aşqına yananlar evliyādandur
- 8 Ḳatup engüre zehri virdiler ḳan ile ol Şāh'a
Şararup şolduğı beñzüm ^{6b}Alī Mūsī'r-Rızā'dandur
- 9 Gürūḥ-ı ehl-i İslām'ūñ Taḳī'dür muḳtedāsın bil
Ziyāsı dīn ü dünyānuñ Naḳī nūr-ı Hudā'dandur
- 10 Ḥasanū'l-^{6a} Askerī mülk-i velāyet pādişāhıdur
Zuhūr-ı Mehdī'nūñ ^{6b}aşıqlara derde devādandur
- 11 Yüri **Seyyid Nizāmoğlu** ḥavāric ḳahrına şabr it
Bize bu derd ü miḥnetler Cenāb-ı Kibriyā'dandur

6a ḥāk-i yek: ḥāk-ı rah SND

6b taḳvām: taḳvā SND

282*

fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn

- 1 Kim ki sevmez Muṣṭafā evlādını
Bilmemişdür dīninūñ būnyādını
- 2 Kaṅı mel' ūn sevmese seyyidlerī
Olısar anlar cehennem itlerī
- 3 Her kim anlara ri' āyet kılmaya
Muṣṭafā'dan hīç şefā' at bulmaya
- 4 İtmeyen āl-i Resūl'e ' izzetī
La' netīdür la' netīdür la' netī
- 5 Seyfiyā sev cān u dilden anları
Ṭamuya girmez sevenler bunları

[111b]

283*

fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilūn

دولت وصل تو تا یافته ام در کینک
یا فتم در کینک آنچه طلب میکردم
کینک پوشم و از طایفه های دگرم
مکن ای غواجه مراد کینک پوششی
نظری لطف خدا یافته ام در کینک
توجه دانی که بهر یافته ام در کینک
شرف این بس که ترا یافته ام در کینک
زانکه من نور خدا یافته ام در کینک
چون نسیمی کینک پوش شد از فضل اله
جنت و حور و لقا یافته ام در کینک

* SND 321-322.

3b bulmaya: bula mı SND, ummaya M

* ND-F 28.

- 1 Her mü' mine ııız-ı emān lillāhi Mevlānā ʿ Alī
Dilden dile virdi nişān lillāhi Mevlānā ʿ Alī
- 2 Remz-i rumūz-ı *kūn fekān* feyyāz-ı fażl-ı müsteʿ ān
Mefhūm-ı fī-küllü'l-beyān lillāhi Mevlānā ʿ Alī
- 3 ʿ Ayān-ı ʿ ayn-ı mümkināt icāb-ı aʿ māk-ı vüçüb
Rūşen-i ʿ uyūn ʿ ayn-ı cān lillāhi Mevlānā ʿ Alī
- 4 Esmā-i hüsnā zātınūñ mişkātınūñ mir'ātınūñ
Şavķı şafāsından ʿ ayān lillāhi Mevlānā ʿ Alī
- 5 Fehvā-yı me'vā-yı ʿ alā *rahmanü ʿ ale'l-ʿ arşı'stivā*
Olur ʿ ayān ender nihān lillāhi Mevlānā ʿ Alī
- 6 *Ṭā-hā* dili *yā-sīn* imiş bildük meʿ ārif menba'ı
Şāfi bu meşrebden hemān lillāhi Mevlānā ʿ Alī
- 7 Zākir olan mezkūr olan mebhūt olındukda ʿ uķūl
ʿ Avn-i muʿ ayyen müsteʿ ān lillāhi Mevlānā ʿ Alī
- 8 *Fallāhü hayrun ḥāfiẓan* hıfzı ile ḥāfiẓ olan
Maḥfūz-ı levḥ-i ins [ü] cān lillāhi Mevlānā ʿ Alī
- 9 **Nūn elif rā'**dan gözet **vāv** üzre **yā'**dan yayılır
Mülke mekān-ı lā-mekān lillāhi Mevlānā ʿ Alī

285*

mefā' ilün mefā' ilün fe' ülün

- [112a]
- 1 Kānā' at tahtınuñ şāhı alender
Ferāat burcınıñ māhı alender
 - 2 Ser-ā-pā nār-ı ' aşa yadı cismin
ıarmaz sineden āhı alender
 - 3 eküpdür bī-muābā tı-i himmet
Kese tā nefis-i güm-rāhı alender
 - 4 Dili pāk itdi fıkı-i mā-sivādan
auñ oldu nazargāhı alender
 - 5 Sülūk-ı a'a dā 'im oldu sālİK
Yetürdi ālİK' a rāhı alender
 - 6 İkilükden olup ferd ü mücerred
Bırādı şirk ü eşbāhı alender
 - 7 Olupdur 'Arşiyā āzāde-aır
İde tā seyr-i fillāhı alender

286*

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 o dünyā-yı denī fıkırüñ alender ol alender ol
udā'nuñ dā 'im it zıkrin alender ol alender ol

* ARD 142.

* ARD 260.

- 2 Zen-i mekkāredür dünyā anuñ alına aldanma
Çekerseñ ‘ākıbet mekrüñ alender ol alender ol
- 3 Saña luf eyledi Mevlā geyürdi şüret-i insān
Getür gel birine şükrüñ alender ol alender ol
- 4 Kelām-ı nāṭı-ı Hā’sañ ser-ā-pā eyleme aflet
Bu ma‘ nānuñ açup bikrin alender ol alender ol
- 5 Ayak çek bezm-i keşretten olup huş-yār ey ‘Arşī
Başuñdan def‘ idüp sekrüñ alender ol alender ol

287*

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Sācidüz biz **Fal**-ı Hā’dur kıble-i mescüdımız
‘Ābidüz oldur ezelden tā ebed ma‘ būdımız
- 2 Mahrem-i esrār bizüz mahar-ı esmā-i eb
Dīv-i nā-marem ne bilsün neydüin maşūdımız
- 3 Oıdu esmā-i küllinüñ beyānın mū-be-mū
Çün görindi perdesüz ol vācibü’l-vücūdımız
- 4 aşlaruñ *avseyn ev ednā* yüzüñ beytü’l-üzün
Hāa-i zülfüñ durur anda duān-ı ‘ūdımız
- 5 Şüretüñ levhinde atm itdük kelāmullāhı biz
Kāf u nūn ire tamām oldu bugün ma‘ dūdımız

4a Hā’sañ: Hā’sın ARD

* ARD 186.

2a: Mahar-ı esrār-ı Rabb’üz mahar-ı esrār-ı eb ARD

3b vücūdımız: mevcūdumuz ARD

4a Beytü’l-üzün: Beytü’l-arām ARD

- 6 Almayanlar âdem-i hâkîden esmâ'ı sebağ
Oldı dergâh-ı Hudâ'dan tâ ebed merdûdumuz
- 7 Mest-i cām-ı bezm-i tevḥiddür be-ğâyet 'Arşiyâ
'Ayb kılnañ görseñüz delğ-i şarâb-âlûdumuz

[112b]

288*

14'lü hece

- 1 Şudan [bir] fitne kıpar 'âlem perîşân olur
Farğ idemez ehl-i dîn anda bahârı yazı
- 2 Kudret-i Hağğ'ı seyr it dime yaman iş oldı
Bir küçicek kızıcağ urdı tağa boynuzı
- 3 Toğsan iki gelince 'ayn-ı kırğa yâr olur
Kimler açar 'acebâ bu gizlice künûzı
- 4 Şâm ehline selâmum un gibi saç dökülsün
Kavm-i 'Arap uruyor birbirine omuzı
- 5 Çölden bir dipi kıpup dereleri düzledi
Toğrı yola gidilmez başdurmuş eski izi
- 6 Bağdâd'ın işi bitdi aña bir şiyem yetdi
Nây gibi sîneleri şedâ virür her düzi
- 7 Bugün imâmı gördüm ben ol Ğaznevî'yem dir
Mağrûr olup ḥâline kör olmuş bâtın gözi

5b ma' dūdumuz: ma' būdumuz ARD

* Şiir KAK'ta bulunmamaktadır.

1a Şudan fitne kıpar: Şûrdan bir pîşe gelür M

6a şiyem: hışım M

7b bâtın: iki M

- 8 Kırk üç imām çıkınca toḫsān sekiz laḡv olur
Kavm-i Lūṭ'ıñ ol zamān kırlur iki dizi
- 9 Maḡārada gizlüdür **Ḳayḡusuz'ıñ** sözleri
Bulḡurı qoy qazḡana pıṣsin anuñ rumūzı

289*

8'li hece

I

Ey Emīr Efendi bize
Daḡı namāz sorar mısın
Ṭur ḡaber vireyüm saña
Daḡı namāz sorar mısın

II

Yanar yüregümde oddur
Bilmeyene müşkil derddür
Şabāh namāzı [ḡod] dördür
Daḡı namāz sorar mısın

III

Gāh aḡlaram gāh gülerem
Tañrı'dan ḡācet dilerem
Öyleyi hem on kılarım
Daḡı namāz sorar mısın

* KAK 848-849. Şiir M'de 13, KAK'ta 15 dörtlükten oluşmaktadır; KAK'ın VI ve XI. beyitleri M'de bulunmamaktadır. KAK'ta dörtlük sıralaması I-II-III-IV-V-F-VI-VII-VIII-XI-F-X-IX-XII-XIII şeklindedir.

I/1 bize: bana M, KAK

II/1 yüregümde: bu yüregüm M, KAK

IV

Namāz şoricısın bildüm
Teftiş idüp ben de buldum
İkindiyi sekiz kıldum
Dağı namāz sorar mısın

V

Ahşam namāzı [hod] beşdür
Anı kılmak bize hoşdur
Yatsu namāzı on üçdür
Dağı namāz sorar mısın

VI

Adımı şorsañ fağihdür
Mektebde çocuk okudur
Cum'a hem bayrām ikidür
Dağı namāz sorar mısın

VII

Efendi şarığ degirmi
İşit kulağıñ şagır mı
Terāvīh namāzı yigirmi
Dağı namāz sorar mısın

VIII

Zātumdan hayrān oluram
Farzı sünneti kıloram
Bir yıllık namāzı bilürem
Dağı namāz sorar mısın

IX

Ḥatm olsun burada bu söz
Kimin oḳu kimini yaz
Altı biñ yüz yigirmi farz
Daḥı namāz sorar mısın

[113a]

X

Pīrimüzden olsun himmet
Yaradan Allāh’a minnet
Yedi biñ ikiyüz de sūnnet
Daḥı namāz sorar mısın

XI

Cāmi‘lerde olur imām
Çoḡı bilmez anı tamām
Dört biñ altı yüz selām
Daḥı namāz sorar mısın

XII

Ḳayḡusuz Abdāl epsem ṭur
Saña irişen noḳşandur
Vitr ü vācib biñ seksandur
Daḥı namāz sorar mısın

IX/1: Tamām oldu çünkü namāz KAK

IX/2: Kimini oḳı kimin yaz KAK

X/3 de: yirmi KAK

XI/3 selām: seksen selām KAK

XII/1: Kāmillerde olur ‘irfān KAK

XII/2: Göster ḥ^voca bende noḳşān KAK

XII/3: Vitr-i vācibdür biñ seksen KAK

XIII

Bir namāz vardur cenāze
O da gelecekdür bize
Bencileyin ‘āķılsuza
Daķı namāz sorar mısın

290

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 ‘Azm idüp ol rāh-ı Hāķķ’a yol bulan Bektāşī’dür
Mest olup tevķīd ile hem ķul olan Bektāşī’dür
- 2 On iki erkāna mürşīd olup irşād olan
Ser-firāz dur cümleye maķbūl olan Bektāşī’dür
- 3 Menba‘ [u] kān-ı seķādur demleri lutf-ı ‘atā
Hem tarīķat gūlşeninde gūl olan Bektāşī’dür
- 4 Hāllerin Mevlā bilür kimseye itmezler amān
İsm-i yā hū ile zıkr-i dil olan Bektāşī’dür
- 5 ‘Aşķ ile dīvānedür sırları olmaz āşķār
Hırķasın başa çeküp meşgūl olan Bektāşī’dür
- 6 Giceler tā şubķ olınca Hāķ dilinde dā’imā
Maķv olur āteş-i ‘aşķa gūl olan Bektāşī’dür
- 7 ‘İzzetā pīrimüz el-Hāc Bektāş-ı Velī
Hāķ yolında çekilüp [...] yol olan Bektāşī’dür

XIII/2: Ol hem gelse gerek bize M, O da gelür bir gün bize KAK

XIII/3 bencileyin: Kaygusuz gibi KAK

7b olan: bulan M

- 1 Yoluña cānlar fedādur yā ‘ Aliyyü’l-Murtażā
Dest-girüñ hem Hudā’dur yā ‘ Aliyyü’l-Murtażā
- 2 *Laḥmüke laḥmi* didi çün ol şefi‘ ü’l-müznibîn
Hel etā Hâk’ dan nidādur yā ‘ Aliyyü’l-Murtażā
- 3 Zülfiḳār’uñ ḥaricî boynından eksük olmasun
Zîra kim işüñ ğazādur yā ‘ Aliyyü’l-Murtażā
- 4 Ma‘ den-i cūd u seḥāsın sen eyā şāh-ı kerem
Saña Hâk’ dan luṭf ‘ aṭādur yā ‘ Aliyyü’l-Murtażā
- 5 Ey şu kimse sevmedi bunda seni anda olar
Ḥavz-ı kevşerden cüdadur yā ‘ Aliyyü’l-Murtażā
- 6 Kim ki zāhir görmedi naḳşuñda naḳḳāşı ‘ ayān
Bî-başiretdür a‘ mādur yā ‘ Aliyyü’l-Murtażā
- 7 Bu **Nesîmî** medḥüñ okur, ḳıl ‘ ināyet sen aña
Eşigüñde bir gedādur yā ‘ Aliyyü’l-Murtażā

* KN 47. Hüseyin Ayan “Kul Nesîmî’ye Ait Olduğu Sanılan Şiirler” adlı makalesinde bu şiirin Seyyid Nesîmî’ye ait olabileceğini ifade etmektedir: Hüseyin Ayan, “Kul Nesîmî’ye Ait Olduğu Sanılan Şiirler”, s. 31.

2b hel etā Hâk’dan: ol da hakkında KN

3b işüñ: kârüñ KN

4a sen eyā şāh-ı: luṭf ile imān KN

4b luṭf: bu KN

5a olar: nolur KN

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

- 1 Gine gehvâre idüp sînemi bir tıfl-ı tersâya
Olur Meryem aña ol şîr-i hârâ Mehdî'ye taye
- 2 Oğurken *aḥsen-i taḳvīm*'i ḥüsnüñ mâh-rûyından
Düşürdüm sâl-ı halkûn va‘de-i vaşl-ı kebîsâya
- 3 Sebaḳ-âmîz olur İncîl-i ḥüsnünde dil-i ‘uşşâḳ
Ḥavâriyyûn ‘aceb mi ilticâ eylerse ‘îsâ’ya
- 4 Beni dil-beste-i zünnâr kıldı ol şanem âḫîr
Girift-i kayd ü bend itdi tel-i zülf-i çelîpâya
- 5 Buḥûr-ı Meryem itdi dūd-ı âhum deyr-i ‘aşḳında
Yanup yaḳılmağa mûmî-i idḥâl ‘anber-âsâya
- 6 Tecellî-i cemâlûñ gör murâdın nûr ise râhib
Teveccüh eyleme Ḳuds-i Şerîf’e Tûr-ı Sînâ’ya
- 7 Ğamuñdan ḳanlar aḡlar gözlerüm şulu manâstırdur
Ser-i kūyuñ müşâbih eyledüm ḳanlu kilîsâya
- 8 Berehmen var aña nuşḥ it **Fedâyî** eylesin iḥyâ
Şikâyet eylerem yoḡsa o kâfîrden Mesîḥâ’ya

* Şiir, Mehmet Yardımcı ve Hayrettin İvgin tarafından hazırlanan Zileli Fedâî isimli eserde bulunmamaktadır.

I

Zāhidüñ her ne kadar zühdi firāvān olsa
 Aña ğam çekmez idük zerrece ‘irfān olsa
 Luṭf-ı ilhām nedür añlasa iz‘ān olsa
 Şıdk ile mezheb-i İslām’da tuğyān olsa¹³⁸
 Bize mülhid diyenüñ kendide imān olsa
 Daḡl iden dīnimüze bāri müselmān olsa

II

Cāhil ü bāṭıl u bī-mezheb iken bir ebter
 Kendi ef‘ālini ehl-i dile isnād eyler
 Ardımızca ne kadar ‘aybımızı söyleseler
 Aña vallāh elem çekmez idük zerre kadar
 Bize mülhid diyenüñ kendide imān olsa
 Daḡl iden dīnimüze bāri müselmān olsa¹³⁹

* KBD 46. Şiir M’de 6, KBD’de 4 bentten oluşmaktadır; M’nin IV ve V. bentleri DKB’de bulunmamaktadır. Müstensih şiirin IV. bendini “nüsha” notu ile beraber derkenar etmiştir.

I/1 zühdi: ṭa‘nı KBD; vü ‘irfānı: firāvān KBD

I/3 luṭf-ı ilhām: raf‘ u ilḡād KBD

I/4 tuğyān: pūyān KBD

¹³⁸ Müstensih ilk 4 mısranın bir başka nüshadaki şeklini derkenar etmiştir. Mısralar şu şekildedir: “Daḡl iden ehl-i dile ṭabl‘-ı sūḡandān olsa / Billahi keyfiyeti mālīk-i ‘irfān olsa / Ḥar-ı lā-yefhem ü dūn olmaya iz‘ān olsa / Şıdk ile maḡhar-ı İslām’da pūyān olsa”

II/1 ebter: ester KBD

II/3 ‘aybımızı söyleseler: ğıybetimüz eyleseler KBD

¹³⁹ KBD’de II ve III. bentler yer değiştirmiş haldedir.

III

Ṭa‘n idüp zümre-i ‘irfāna dem-ā-dem ḥazele
Nā-sezā sözler ile bā‘ iş olurlar kesele
Ne bilür ḳadrini erbāb-ı kemālūñ cehele
Cümleden geçdük idi her ne belā ise hele
[114a] Bize mülhid diyenüñ kendide imān olsa
Daḥl iden dīnimüze bāri müselmān olsa

IV

Bizi āyine tutup kendi de rūyın görse
Yine inṣāf idüben kendi ‘ayubın görse
Yok yire söylemede ṭurmayuben ol ḥar ise
Her ne herze yir ise yesün o ḥar ebter ise
Bize mülhid diyenüñ kendide imān olsa
Daḥl iden dīnimüze bāri müselmān olsa

V

Geçinüp zevḳ [ü] şefālar ile cihānda ‘āḳil
Ġam [u] miḥnetle geçer ‘ömr-i ‘azīz-i ‘āḳil
Ṭaş atarlar ağacuñ mīvesi olsa kāmīl
Bilürüz anı elem çekmezüz ammā ey dil
Bize mülhid diyenüñ kendide imān olsa
Daḥl iden dīnimüze bāri müselmān olsa

VI

Gerçi kim nefse uyup itmedeyüz sehv ü ḥaṭā
Bilürüz cürmümüzi itmeyüz inkār aṣlā
Ġam degül aybımızı söylese dā‘im a‘dā
Ḳā‘ilüz ḥaḳ söze biz gerçi **Bahāyī** ammā
Bize mülhid diyenüñ kendide imān olsa
Daḥl iden dīnimüze bāri müselmān olsa

III/1: Daḥl ider zümre-i dervīşe gürüh-ı ḥazele M; ‘irfāna dem-ā-dem: yārāna gürüh-ı KBD

III/4 cümleden: cümle KBD

VI/II itmeyüz: itmezüz M, KBD

294*

mefā' ilün mefā' ilün fe' ülün

- 1 Düşüpdür ol gül-i handāna hālün
Ki zülfün dām olupdur dāne hālün
- 2 Zenaḥdānındadır ol çāh-ı Bābil
Şalupdur ' aşıkı zindāna hālün
- 3 Şadef ağzuñ dişün incü lebüñ la' l
Sözün gevher velī dūr-dāne hālün
- 4 Kızıl gül ' arızuñ gonca dehānuñ
Şalupdur bülbüli efgāna hālün
- 5 Mısır'dan leblerün bāc aldıgıyçün
Haber gönderdi Hindistān'a hālün
- 6 Gülistān ser-ḥadinde taht urupdur
Zehī ṭurfe Ḥabeş şāhāne hālün
- 7 Selāsil zülfini boynuma şaldı
Çılupdur cānumı pervāne hālün
- 8 **Nesīmī'nün** āl ile aldı gönlin
Çılupdur kaçdı şimdi cāna hālün

* ND-HA 458.

[114b]

295*

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

- 1 Hâķîķat ‘ilmini cānā şaķın öğretme her cāna
Ki şarrāf olmayan virmez bahāyı dürr-i mercāna
- 2 Pirimüz ehl-i ‘irfāndur kaçan idrāk ider hayvān
İrişmez her mecāz ehli kemāl-i zāt-ı insāna
- 3 Karadur zāhidüñ ķalbi yoķuşdur tã‘ati ammā
Ne hāşıl fikr-i vesvāsdur ‘abeşdür fi‘l-i efsāne
- 4 Muħammed şānına geldi nişānı tãc-ı Mevlā’nuñ
Delili *lā fetā illā* gelüpdür Şāh-ı Merdān’a
- 5 İşitsün ķāḍī vü müfti bu da‘vānuñ sebebin kim
Nesīmī cān ile başı virüpdür Hâķķ’a ķurbāna

296*

müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün

- 1 Dā’im *Ene’l-Hâķ* söylerem Hâķ’dan çü Manşūr olmışam
Kimdür beni ber-dār iden bu şehre ben şūr olmışam
- 2 Kıblesiyem şādıķlaruñ ma‘şūķıyam ‘āşıķlaruñ
Maķşūdıyam lāyıķlaruñ çün beyt-i ma‘mūr olmışam
- 3 Mūsī benem kim Hâķķ ile dā’im münācāt eylerem
Göñlüm tecellī Tūr’ıdur anuñ içün nūr olmışam

* KN 46.

1a her cāna: nādāna KN

2b insāna: ‘irfāna KN

3b hāşıl: lāzım KN; vesvāsdur: vesvāsdan KN; efsāne: insana KN

* ND-HA 490.

- 4 İrdüm aşuñ mi‘ rācına kim *ābe avseyn* ol durur
Vuşlat şebinde gör meni ser-tā-adem nūr olmuşam
- 5 Bezm-i ezelden içmişem vaḥdet meyinüñ cür‘ asın
Şol cür‘ adan kim tā ebed ser-mest ü maḥmūr olmuşam
- 6 Ey ay yüzüñdür *ve’-uḥā ve’l-leyl* imiş saçuñ ara
La‘ lüñ baña dārü’ş-şifā andan ki rencūr olmuşam
- 7 Her yana kim dönse yüzüm yārı görür anda gözüm
Çünkü amından am yidüm şādān [u] mesrūr olmuşam
- 8 Ol şāhidüñ ‘aynı benem hem kā’ınatuñ ‘aynıyam
Ol nuṭ-ı Rabbānī benem her dilde mezkūr olmuşam
- 9 Çün on sekiz biñ ‘āleme oldu vücūdı āyine
Ol şūret-i Raḥmān benem kim ḥalka meşhūr olmuşam
- 10 Ol gizlü gencüñ sırrıyam hem zāhir oldu ‘āleme
Ol gevherem kim gün gibi ‘ālemde meşhūr olmuşam
- 11 Çün men **Nesīmī** gevherem sırrum size fāş eylerem
Men bu dil-i vīrāneye gör nice ma‘mūr olmuşam

6a ey ay yüzüñdür: ey yüzi mihr M; saçuñ: aşuñ M

6b andan: oldur ND-HA

7a dönse: döner ND-HA

7b çünkü: çün bu ND-HA

8a ‘aynı: aybī ND-HA; hem: kim ND-HA

9a vücūdı: vücūduñ ND-HA

11a sırrum: gencüm ND-HA

11b nice: kim ne ND-HA

- 1 Merhabā insān-ı kāmīl cānumūñ cānānesi
‘ Ālemūñ cismi şadefdür sīnemūñ dūr-dānesi
- [115a] 2 Yüzini *seb‘u’l-meşānī* okınan günden berü
Gör nice dīvāne düşmiş ‘ aşıkuñ dīvānesi
- 3 Tā *seḫāhūm* şerbetinden içdi bu ḥasta gönül
Sırr-ı *ev ednā*’yı bildi ḳaynadı ḥum-ḥānesi
- 4 Çün bize ma‘ lūm olupdur ma‘ n-i *ümmü’l-kitāb*
‘ Ārifūñ sem‘ ine şıgmaz zāhidūñ efsānesi
- 5 Şol Hızır bī-çāre içdi āb-ı ḥayvān didiler
Ṭālibūñ ‘ aynına irmez yokdur anuñ ḳanası
- 6 *Aḥsen-i taḳvīm* gören çün *ene’l-Ḥaḳ* dimesün
Yā neden ber-dār olur Manşūr’uñ dīvānesi
- 7 Kāfirūñ put-ḥānesi var mü ’minūñ beytü’l-ḥaram
‘ Āşıkuñ yār eşigidür Ka‘ be vü put-ḥānesi
- 8 Şem‘ -i vaḥdetdür cemālūñ vaḥdeti rüşen ḳılur
Ḳarşuña şevḳ ile yanar **Seyyid’üñ** pervānesi

* ND-HA 713.

1b sīnemūñ: sen misen ND-HA

2b nice: ki ne ND-HA

3b sırr-ı: seyr-i ND-HA

5a içdi: içmiş ND-HA

5b ṭālibūñ: tā lebūñ ND-HA

6b yā: bes ND-HA

8a vaḥdeti: şoḥbeti ND-HA

- 1 Senün 'aşkuñdur ey dil-ber baña hem mürşid ü hem pîr
Çü düşdüm 'aşkuña yâ Rab nedür çäre nedür tedbîr
- 2 Vücūdum pâdişāhısın gönül virdüm seni buldum
Saña gönül viren 'âşık kaçan cān eyleye takşîr
- 3 Uyurken dün gice gördüm kıara zülfüñi boynumda
Uyandum didüm ey dil-ber nedür bu düşüme ta' bîr
- 4 Bu gönlüm oldu dīvāne şaçuñ zencîrine bağla
Benüm gönlüm delüsine yine 'aşkuñ durur zencîr
- 5 **Nesîmî** nāmus u 'ârı eger 'âşık iseñ terk it
Ki 'âşık boynına biçmiş melāmet doñını takdîr

8b şevk ile yanar: hoş hoş yanadır ND-HA

* Şiir, ND-HA, KN'de bulunmazken Seyyid Nesîmî Dîvânı'nın Bakü ve Tebriz neşirlerinde mevcuttur: ND-CG 3/53, ND-GP 51, ND-HMS 259.

1a baña hem mürşid ü: penāhım mürşidim ND-GP

1b Çü düşdüm 'ışkuña yâ Rab: Nāgehān 'ışkunā düşdüm ND-CG, ND-HMS , Ki düşdüm 'ışkuña yâ Rab ND-GP

2a buldum: sevdim ND-CG, ND-GP, ND-HMS

2b cān eyleye: cānın ide ND-GP

3a uyurken: yatırken ND-CG, yatarken ND-HMS , düşümde ND-GP; kıara: siyah ND-CG, ND-HMS

3b düşüme: remzime GGN, ND-GP, ND-HMS

4a Bu gönlüm oldu dīvāne: Dīvāne oldu deli gönül ND-CG, Dīvāne oldu deli gönül ND-HMS, Dīvānedir deli könlüm ND-GP

4b yine 'ışkuñ durur zencîr: senin zülfüñ teli zencîr ND-CG, senin zülfüñ teli zencîr ND-GP, senin zülfün kılı zencîr ND-HMS

5b Ki 'âşık boynına: 'Āşıklar boyına ND-CG, 'Āşıklar boyına ND-HMS, 'Āşıklar boynına ND-GP

299*

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

- 1 Hāberdār olmayan kimse bu ‘aşkuñ derd ü āhından
Meger kim bağı taşdandır hem anuñ qalbi āhından
- 2 Kimüñ canında yoqdur çün bu şāhuñ mihr ile ‘aşkı
Ne mü’mindür ne kāfirdür ki çıkmış dīn rāhından
- 3 Yüzinde çehre-i zerdi nişāndur ‘āşıka ey cān
Ne hācet da‘viye ma‘nī ‘ayāndur Hāq güvāhından
- 4 Cemāl-i vech-i dil-berden yüzüñ döndürme ey zāhid
Sürüldi dergeh-i Hāq’dan her ān kes döndi şāhından
- 5 ‘Urūc-ı ‘āşka ‘ayb itmegil inşāf eyle ey şūfī
Nesīmī n’eylesün n’etsün budur kısmet İlāh’ından

[115b]

300*

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 ‘Āşık[a] birdür ezelden sevgülü dildār bes
İkilük yoqdur arada yār birdür yār bes
- 2 Bunca kim seyr eyledüm gezdüm vücūdum şehrin
Şehr birdür kân birdür söyleyen güftār bes

* Şiir, ND-HA, KN’de bulunmazken Seyyid Nesīmî Dîvânı’nın Bakü neşrinde mevcuttur: ND-CG 2/566.

4b her an kes: kişi kim ND-CG

5a şūfī: zāhid ND-CG

5b netsün: billāh ND-CG

* Şiir, ND-HA, KN’de bulunmazken Seyyid Nesīmî Dîvânı’nın Bakü neşrinde ve M. Fatih Köksal’ın makalesinde mevcuttur: ND-CG 3/26, MFK 114-115. ND-CG ve MFK’de şiirin redifi “bir”dir.

2b Şehr birdür kân: Şehr bir dükkân ND-CG, MFK

- 3 ‘ Āşık-ı dīvāneyem geldüm *Ene’l-Ḥaḳ* söylerem
Nār birdür nūr birdür aşılvirsem dār bes
- 4 ‘ Āşık olanlar şehīdūr gāfil olanlar baḥl
İki ‘ āşık arasında gizlūdūr esrār bes
- 5 Zāhid-i ḥod-bīne söylen özini terk eylesün
Bu ḥaḳīḳat ‘ āleminde olmasun tekrār bes
- 6 İnkār ehlin söyledirseñ bire yüz dir yüze biñ
Ehl-i iḳrāruñ ḳatında var birdür var bes
- 7 ‘ Āşık u ma‘ şūḳ ḳatında toḡrudur Ḥaḳ menzīli
İki ‘ ārif arasında ḥırḳa vü zünnār bes
- 8 Ḳahrına bel bağladum luṭfuñ görem şāhā senüñ
Cānı virdüm başı ḳodum virmişem iḳrār bes
- 9 Pīr birdür sır da birdür sırr ile bir olmayan
İkilik şıḡmaz arada sırr ile sırdār bes
- 10 Ger **Nesīmī**’nüñ penāhı Şāh-ı Merdān ‘ Alī
On sekiz biñ ‘ āleme ḥükm eylesün ser-dār bes

5a ḥod-bīne: nā-dāna ND-CG, MFK

5b tekrār: inkār ND-CG, MFK

6b vār birdür: varı birdür ND-CG, MFK

7a ḳatında: yolında ND-CG, MFK

8a şāhā: şāyed ND-CG, MFK

9a sır da: sırr ND-CG, MFK

10a Şāh-ı Merdān: Şāh-ı Merdān’dur ND-CG, MFK

- 1 Bu mu' ayyendür ki her naqşı ki naqqāş eyledi
Kendisin kendü için kendüye fāş eyledi
- 2 Şol fenāsın vechiçün yazıldı *vaḵterabe*
Hem yüzüñ bu yüzde anuñ adını qaş eyledi
- 3 Ey yüzinde nūr oldı gözle bu yüzden yüzisin
Kim ne ma' niden bu nūrı nāra yoldaş eyledi
- 4 Ben sücüd ol veche itdüm gördi zāhid itmedi
Gör nice şeytāna uydı içini taş eyledi
- 5 On sekiz biñ 'ālemi bir ḳab içine ḳapladı
Gör bu ḥiss āṣārını ḥar dilde ḥaṣḥāş eyledi
- 6 Şol gönülden kim göründi gördi gösterdi nūrını¹⁴⁰
Kendüyi kendü göreliden gözlerin yaş eyledi
- 7 **Vāv rā** vü **nūn elif**dür remzi nūrāniyyetüñ
Bu rumūzuñ ehlini kendüye sırdaş eyledi

¹⁴⁰ Mısra vezin bakımından kusurludur.

Ġazel-i Nakşî Tahmîs-i ‘Azmi

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

I

Ĥaķīķat taķtına iķdām iden ‘ālemde sulţāndur
 Bu ma‘nî bende-i nācize ĥoş-iĥsān-ı merdāndur
 Bu remzi fehm it ey zāhid ki bu esrār-ı Ĥur‘ān’dur
 Ĥiţāb-ı ‘*alleme’l-esmā* rumūz-ı sırr-ı insāndur
 Kitāb-ı nokta-i evvel ĥaķīķat ehl-i ‘irfāndur

II

Ne bilsün ‘ilm-i esrārı kim oldur zāhid-i ĥod-bîn
 Gezer ĥayvān-şifāt ‘ālemde bilmez kim nedür kendin
 Velî ‘irfān iseñ gūş idegör ‘āşıkıların pendin
 Lisān-ı ‘ilm-i esrāruñ o kim fehm eylemez remzin
 Görinür şüretā insān velî ma‘nide ĥayvāndur

III

Olar kim gördi dildārı ki sildi perdeyi gözden
 Dem-ā-dem gül ĥoķar eyā ĥopanlar yire düşmezden
 Hemān ‘ārif ol ey zāhid işit nem kab bu sözlerden
 Olar kim rûy-ı dildārı temāşā itdi her yüzden
 Çıķar anlar aradan kim bu ma‘nî özge seyrāndur

IV

Diler mesrūr ider bir dem cihānuñ ĥarb u şarķın
 Diler eyler mükedder ‘ālemüñ yakın u ırāķın
 Dilerse ĥūna ĥarķ eyler daķı baķr ü ber evrāķın
 Diler bir demde ķatl eyler ser-ā-ser ‘ālemüñ ĥalķın
 Yazılmaz bir nefes cürmi rızā-yı ĥükmi-i sulţāndur

V

Bahādırluḡ ider dildār ‘aceb meydān-ı ‘aşḡ içre
 Muraşşa‘ tıḡ-i ḡamzi ḡan doker rindān-ı ‘aşḡ içre
 Süvār-ı esb-i nāz olup ider cevḡān-ı ‘aşḡ içre
 Ḳaçan kim ol kemān ebrū girer meydān-ı ‘aşḡ içre
 Başuñ ṭob eyler ‘āşıḡlar ki zīrā zülf-i çevḡāndur

VI

‘Azāb-ı nāra mü ’min lāyık olmaz bilmiş ol **Naḡşī**
 Ḥudā şādıḡ durur mü ’min yaḡılmaz bilmiş ol **Naḡşī**
 Bu cürmi ‘**Azmī** nā-çāre baḡılmaz bilmiş ol **Naḡşī**
 Binā-yı dest-i ḡudretdür yıḡılmaz bilmiş ol **Naḡşī**
 Libāsuñ tāzeler añlar ‘aḡıllar bunda ḡayrāndur

[116b]

303*

Ḥafid-i Himmet-zāde Es-seyyid Ahmed Cezbī*fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün*

- 1 İtme gel her bir ḡurı da‘ vāya dā ’im i‘ timād
 Bunda gelmekden hemān dīni bilmekdür murād
- 2 Ḥüsn-i ḡann it ḡalka sū ’iyyet ne var kendinde bil
 Nefs-i bed-kāruñla ger ḡılmaḡ diler iseñ cihād
- 3 Her kesüñ ḡadrin bülend bil bed-naḡardan ḡıl ḡazer
 Neñ var anlardan cihān içre eyā fehm it ziyād
- 4 Zāhid-i ḡod-bīn ḡör kendüñ beḡenmiş bī-hüner
 Kimsenüñ ḡālın beḡenmez ḡayre eyler istinād

* ACD 201-203.

1b dīni: Rabbini ACD

- 5 H^vāce-i cümle melā'ikūñ gör iblīs noldıgın
İtdi Hāḫ dergāhıñ merdūdı da' vā-yı 'inād
- 6 Geç enāniyyet yüzinden secdegāh it ādemi
Zātına ḳondı ise zāhid senūñ 'aḳl u me'ād
- 7 'İlm u zūhdūñ ṣanma külliyyen seni ādem ider
Almayınca ādemiyyet menzilinden zerre dād
- 8 Bī-'aded ḳalkar yatur ya' nī namāz itdüm ṣanur
Anı bilmez kim riyā vü 'ucbı eyler çok fesād
- 9 Yatuben ḳalkmak velī a' lā namāz itdūñse ger
İtmedūñse ḳalb-i iblīs oldı bī-ṣekk bunda ṣād
- 10 Şūrete baḳmaz erenler sīret ehlin isteyüp
Kim ṣalāt-ı dā'imūn ister begüm her bir murād
- 11 Kim ki maḥv eyler cemī'-i varlıgūñ ādem odur
Cümle ehlullāh zīrā maḥvı itmiş ictihād
- 12 Men 'aref sırrın gözet **Cezbī** bilüben Rabb'ūñi
Varlıgūñ külli fenā-ender-fenāda ḳıl mezād

304*

fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilūn

- 1 Her-çi bād-ā-bād ḥarābātīlerüz tā āneden
Böyle geldük 'ālem-i terkībe vaḥdet-ḥāneden

9a ḳalkmak: ḳalmaq ACD

* ACD 236-239.

- 2 Yandırup mülk-i vücūdı nūr-ı zāta irmege
Böyle ta‘līm eyledük şem‘e yanan pervāneden
- 3 Nāle vü feryādı mu‘tād itmegi her bir nefes
Gülşen-i ‘aşk içre gördük murğ-ı pür-efgāneden
- 4 Pîşe kılduk şūretā bintü’l-‘ineb mekkāresin
Līk ‘ayyāşıyyeti alduk ezel mey-hāneden
- 5 Kayd-ı farğa düşmeyüp olduk aşamm ta‘āna biz
Ders-i ‘aşkı okıduk çünkim mu‘allīm-hāneden
- [117a] 6 Āşiyān-ı ‘aşka ‘Ankā’yuz şalā murğāna kim
Per gidüp minķār-ı kadrin dāne alsun lāneden
- 7 Bāde virdük fikh [u] naḥvi mantıku’t-ṭayrı bile
Ezber itdük nüsha-i maḥvı dil-i pīşāneden
- 8 Mū-be-mū olduk giriftār-ı belā-yı derd-i yār
Çekmeyüz bir mūyımız şaḥdan girü her şāneden
- 9 Gāh nār u bād u ḥāk olduk gehī her bir nebāt
Gāh bārān oluben yağduk nice ābāneden
- 10 Gāh germ ü serd olup geldük hevā-yı ‘aşkla
Her şıfatdan naḥd alup geçdük niçe kāşāneden
- 11 Ādem olduk şübhesüz saçduk teselsül tuḥmını
Nice ādemler getürdük mülk-i ferzendāneden

4b ‘ayyāşıyyeti: ‘ayyāşını ACD

8b şaḥdan: şimden ACD

- 12 Şīt oluben halkı da‘ vet itdük ādem hükmine
Ehl-i şirküñ küfr ü şirkin pāke her bir cāneden
- 13 Nūh olup keşt-ī tūfānı şalduķ hayrete
Çāy aķdı arayub bulduķ demi tūfāneden
- 14 Hem daķı Dāvud olup āhenleri mūm itmege
Şöyle mu‘ ciz-gīr olup geldüm ma‘ āden-ķāneden
- 15 Gāh Süleymān-ı zamān olup hükūmet taķtını
Bāde emr itdük getürdi ‘ ālem-i ğam-ķāneden
- 16 Gāh Sikender oluben ķıldıķ sefer-ender-sefer
Vād-ī Ye‘cūc sedd itdük bugün her yaneden
- 17 Emr olınduk hem Ħalīliyyetle Nemrūd üstine
Līk atılduk nār-ı Nemrūd’a yed-i tuğyāneden
- 18 Āteşi ğülzār idüp geķdük riyāz-ı emne biz
Çünki derc itdük kūnūz-ı ķalbe şad dūr-dāneden
- 19 Hem Kelīm-āsā varup Tūr-ı tecellīden yaña
Dest-i bī-envārımız nūr eyledük nūrāneden
- 20 Gāh Ħıẓr u gāh İlyās oluben geldük bugün
Baş çıkarduk gāh gāh şad ħırķa-i merdāneden
- 21 Kays-āsā vād-ī ħayret-nişīn olduk daķı
‘ Ayn-ı Mecnūn’uz dime Mecnūn’a vāveylā neden

14a Dāvud: dāver ACD

18b derc: dūrc ACD

- 22 Nāmdaş olup Muḥammed'le şefā' at isteyüp
Şad şalāt ile selām itdük dil-i dīvāneden
- 23 Veys-i vaqtüz hırka-i şad pāreyi kılduk libās
Hıçe virdük hırka-i semmüret-i vīrāneden
- 24 Çār-yār olup Muḥammed'e fedā-yı cān idüp
Milket-i fānīyi terk itdük bu miḥnet-ḥāneden
- [117b] 25 Çār-deh ma' şūm-ı pāk içün maḥabbet şem' asın
Uyarup geldük muḥaqqāq himmet-i pīrāneden
- 26 Hem imāmeyn 'aşqını tezyīn idüp **Cezbī** dile
Bāde-i rengin nūş itdük döner peymāneden

305*

7'li hece

I

Ey özüñ insān bilen
Var edeb öğren edeb
Edeb ü erkān bilen
Var edeb öğren edeb

II

Edebdür aşı-ı tāt at
Küllü şıfāt cümle zāt
Varlıguñ edebe şat
Var edeb öğren edeb

22a isteyüp: isteyü ACD

* KAK 850-851.

I/2 var: gel M

I/3 edeb ü erkān: ey edeb erkān KAK

III

Gel Hakk'a olma 'āṣī
Tā gide gönül pası
Dört kitābuñ ma' nāsı
Var edeb öğren edeb

IV

Ġaflet içinde uyan
Edebsüz olma ey cān
Edebdür aṣl-ı imān
Var edeb öğren edeb

V

Edeb gerekdür kula
Tā işi temiz ola
Edebsüz girme yola
Var edeb öğren edeb

VI

Edebdür Hakk'a yakın
Bilürsen Hakk'ın hākın
Edebsüz olma ṣaḫın
Var edeb öğren edeb

VII

Bu edeb 'aṭāyīdür
'Āṣıka yüz şuyıdur
Evliyālar hūyıdur
Var edeb öğren edeb

III/2 gönül: gönülün KAK

IV/1 içinde: içinden KAK

V/1: Ere tā yolu toğrı vara M

VI/2: Bilür isen çok yakın KAK

VIII

Gel Hakk’a ikrār iseñ
‘ Āşıqlara yār iseñ
Yüz şuyın ister iseñ
Var edeb öğren edeb

IX

Edeb gerekdür ere
Tā yolu toğrı vara
Edebsüz olma yāre
Var edeb öğren edeb

X

Edebi bekler t̄alib
Edebdür Hakk’dan naşib
Edebsüz olma ḥabib
Var edeb öğren edeb

XI

Edeblü ol cān iseñ
Hakk’ı bil insān iseñ
Müşṭāk-ı sulṭān iseñ
Var edeb öğren edeb

XII

Edebdür Hakk’a delil
Edebden olma gāfil
Olmayasın bī-ḥāşıl
Var edeb öğren edeb¹⁴¹

IX/3 yāre: yire KAK

¹⁴¹ Müstensih bu bendin yanına “Edebden olma gāfil / Edebsüz gezme ‘ āķil / Bul bir mürşid-i kāmil / Gel edeb öğren edeb” bendini derkenar etmiştir.

XIII

Ḳayğusuz Abdāl uyan

‘Aşkı bil ‘aşka boyan

Şöyle dimişdür deyen

Var edeb öğren edeb

306*

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

I

Nūrına kıldı nazar ol Ḥālīk-ı Perverdgār

Āba döndi derledi ḥayretten oldı tarmār

Ol nūruñ kandiline yazmış durur rüz-ı şumār

Lā fetā illā ‘Alī lā seyfe illā Zūlfikār

II

[118a]

Tütüninden nüh-felek oldı mu‘allaḳ ser-nigün

Köpüğinden yedi ḳat yirler döşendi der-nigün

Ol felekler gerdişinden söyledi ay ile gün

Lā fetā illā ‘Alī lā seyfe illā Zūlfikār

III

Ḳudretinden bir yüce ḳubbe yaşadı zer-nigār

Ḳubbenüñ her gūşesinde döndi bu leyl ü nehār

Çarḥ-ı gerdünı anuñ ismiyle döndürdi medār

Lā fetā illā ‘Alī lā seyfe illā Zūlfikār

XIII/1 Ḳayğusuz Abdāl: Uyan Ḳayğusuz M

XIII/2 ‘aşkı bil: ‘āşık ol M

* ND-HA 766-768.

I/3 yazmış durur: yazmışdı der ND-HA

III/2 her kūşesinde döndi: hem gerdişinden oldı ND-HA

IV

‘Akl u ‘aşk u cān u dil ḥazretde idi intizār
Bir avuç toprağa çün kıldı nazar Perverdgār
Ādem’ün cismi anuñ ismiyle oldu üstüvār
Lā fetā illā ‘Alī lā seyfe illā Zūlfikār

V

Ādem’e geldi kerāmet ḥuldı *cennātü’n-na‘īm*
Hem aña secde buyurdi ḡayrı şeyṭānı’r-racīm
Ādem’e gelen ḥātemde kim yazulmışdı kadīm
Lā fetā illā ‘Alī lā seyfe illā Zūlfikār

VI

Mancılığdan Nemrud’uñ nārına atıldı Ḥalīl
Nārı gülzār eyleyüp bir taht yaratdı ol Celīl
Bu mübārek ism öñinde yād virdi Cebra’ıl
Lā fetā illā ‘Alī lā seyfe illā Zūlfikār

VII

Eyyüb’a oldu ḥavāle yedi yıl renc ü inā
Rabbenā söylerdi dā’im ḥazretinde Rabbenā
Uş bu ismi yād kıldı oldu ol ḡamdan necā
Lā fetā illā ‘Alī lā seyfe illā Zūlfikār

IV/1 cān u dil: nefis-i cān ND-HA

V/1 geldi: virdi M, ND-HA

V/2 buyurdi: kıldı ND-HA

V/3: Ādemün vechinde yidi ḥaṭṭı yazmışdı kadīm ND-HA

VI/2 eyleyüp bir taht yaratdı ol: eyledi aña çün ol Rabb-ı ND-HA

VI/3 ism öñinde yād virdi: ismi geldi nāra urdı ND-HA

VII/1 oldu: kıldı M

VII/3: Dostuñ ismin yād kıldı buldı bu ḡamdan necā M; oldu: buldı ND-HA

VIII

Mūsî'ye Fir'avn çün sihr itdi bî-izn-i Hudâ
Hem nidâ geldi Māsî'ye şaldı elinden aşâ
Lā-tehāfu haqqına geldi bu ism ile du'ā
Lā fetā illā 'Alī lā seyfe illā Zūlfikār

IX

Tā Süleymān nebî oldı cihānda pādīşāh
İns ile cinn ü tuyūr fermān idi bā-hükm-i şāh
Hatē[in]üñ hatmine yazdı bu ismi şol İlāh
Lā fetā illā 'Alī lā seyfe illā Zūlfikār

X

'İsî'ye oldı havāle Cebrā'il ādemi
Hem meşāmından üfürdi hāmil itdi Meryem'i
İsî'nüñ mu'cizi andan zāhir oldı hem demi
Lā fetā illā 'Alī lā seyfe illā Zūlfikār

XI

[118b]

Ahmed ü Mahmūd u Kāsım çıktı ber-arş-ı mecīd
Ber-mezīd oldı ana bu ism devlet ber-mezīd
Hem Esedullāh'ı gördi dergāhı oldı ferīd ¹⁴²
Lā fetā illā 'Alī lā seyfe illā Zūlfikār

VIII/1 Mūsî'ye Fir'avn çün: Sāmīrī Fir'avn içün ND-HA; bî: bā ND-HA

IX/3 dil-güşā: şol İlāh ND-HA

X/1: Rıf'atından oldı Cibrīl'e havāle ādemi M; Haqq'ıñ emriyle getürdi Cebrā'il ādem demi ND-HA

X/2: Ol demi üfürüben hāmil çü kıldı Meryem'i M

X/3: 'İsî'anıñ ismiyle dünyāda sürdi bu demi M; İsî'anıñ ismini yād itdi boldı hem-demi ND-HA

XI/3 oldı ferīd: olmuş mürīd ND-HA

¹⁴² ND-HA'da XI/2 ve XI/3 yer değıştirmiş hāldedir.

XII

Dünyeye geldi ‘Alî ismiyle hem bir şeh-suvār
Âdem anuñ ismi ile kelām kıldı üstüvār
‘Âlem anuñ ismi ile dünyāda tutdı qarār
*Lā fetā illā ‘Alî lā seyfe illā Zülfikār*¹⁴³

XIII

Oldı eyyām-ı bahār vü geldi gülzār u bahār
Sad hezārān murğ-zār açıldı kıldı murğı zār
Bülbül ü kımrî muqarrer söyledi vasfin hezār
Lā fetā illā ‘Alî lā seyfe illā Zülfikār

XIV

Tā hayālünle gönül mülkini seyrān eyledüm
Ben **Hüseyn’em** Şāh’umuñ vaşfinı dā’im söyledüm
Men meni ol Şāh’umuñ medhinde hayrān eyledüm¹⁴⁴
Lā fetā illā ‘Alî lā seyfe illā Zülfikār

XII/1 ismiyle hem bir: çün adı oldı ND-HA

XII/2: Yirler anuñ ismi ile çünki tutdılar qarār ND-HA

XII/3: İslām anuñ ism ile İslāma geldi iftiḥār ND-HA

¹⁴³ ND-HA’da XII ve XIII. bentler yer değıştirmiş hâldedir.

XIII/1: Gitdi bu eyyām vü geldi ḥürrem ü faşl-ı bahār M, Gitdi bu hicrān demi geldi çü eyyām-ı bahār ND-HA

XIII/2 kıldı: oldı ND-HA

XIII/3 muqarrer: muṭabbak ND-HA

XIV/1 mülkini: mülkinde ND-HA; eyledüm: eylerem ND-HA

XIV/2 **Hüseyn’em**: **Nesîmî’yem** M, ND-HA; şāhumuñ: şehün ND-HA; dā’im söyledüm: destān eylerem ND-HA;

XIV/3 eyledüm: eylerem ND-HA

¹⁴⁴ ND-HA’da XIV/2 ve XIV/3 yer değıştirmiş hâldedir.

I

Şubḥ-dem kim zāhîr oldı âftâb-ı tâbdâr
 Bir münakkaş ḥayme-i zerbâfa döndi rûzgâr
 Şafḥa-i vechinde yazmış Ḥâlîk-i Perverdgâr
Lā fetā illā 'Alī lā seyfe illā Zülfiḳār

II

Murğ-ı zerrîn kim hevâ burcında pervâz eyledi
 On sekiz biñ 'âlemün vaşfını âgâz eyledi
 Kulle-i kâf-ı felekden döndi âvâz eyledi
Lā fetā illā 'Alī lā seyfe illā Zülfiḳār

III

Ol gice kim 'azm-i mi'rac eylemişdi ol Resûl
 Ref' idüp cümle hicâbı Ḥaḳḳ'a bulmışdı vusûl
 Vâkıf olmuşdı o ḥâle Murtaẓâ'-i pür-usûl
Lā fetā illā 'Alī lā seyfe illā Zülfiḳār

IV

Muştafâ'ya vahy içün indükde Cibrîl-i emîn
 Muṭṭali' olurdu ol ḥâle 'Alî-i Şâh-ı dîn
 Didi ḥaḳḳında anuñ Qur'an'da Rabbü'l-'âlemin
Lā fetā illā 'Alī lā seyfe illā Zülfiḳār

V

İntikâl itdi cihândan çün Resûl bâ-şafâ
 Yirine kâ'im-maḳâm oldı 'Aliyyü'l-Murtaẓâ
 Levḥ-i maḥfûẓında yazmışdı Ḥudâ-yı Kibriyâ
Lā fetā illā 'Alī lā seyfe illā Zülfiḳār

VI

[119a] Ol zamān kim ḥātem inmişdi Süleymān’a nişān
Cümle eşyā aña zāhir olmağıçün bî-gümān
Dest-i Ḥaḡ ol ḥātemüñ zāhrına yazmışdı ‘ayān
Lā fetā illā ‘Alī lā seyfe illā Zūlfikār

VII

Murtaẓā nūr-ı Ḥudā-yı Kibriyā’dur Murtaẓā
Pişvā-yı evliyā vü asfiyādur Murtaẓā
Feyẓiẓyā verd-i gülistān-ı ziyādur Murtaẓā
Lā fetā illā ‘Alī lā seyfe illā Zūlfikār

308

11’li hece

I

Ehl-i Ḥaḡ katında bu ne da‘ vādur
Benden saña emānet degme gönle
Gönül almaḡ dürlü derde devādur
Benden saña naşihat degme gönle

II

Ḥaḡ ile Ḥaḡ olup oturamazsın
Gönül ele alup getüremezsın
Şırçadur şancaḡ yapıramazsın
Benden saña emānet degme gönle

III

İblise uyma gel yoldan azarsın
Kendüñ düşmeñ içün kıyu kazarsın
Ḥaḡ yapıdığı evi niçün bozarsın
Benden saña naşihat degme gönle

IV

Ḳulluḳ iden ḳullar tîz olur âzâd
Elini yetdigi yire dek uzad
Pîr Sultân Abdâl’um nefsüñ gözed¹⁴⁵
Benden saña emānet degme göñle

309

11’li hece

I

Göñül gel benümle düşme ‘ināda
Ṭurducaḡuñ yirde ṭur kerem eyle
Nenüñ içün geldük biz bu cihāna
Âdem ol aşluñı bil kerem eyle

II

Vara buluşasın bir ulu ere
Bil ki maẖhar düşe yol vara vara
Aḡlasañ da olmaz bî-hûde yāre
Gel şāzluk ile gül kerem eyle

III

Ḥudā’nuñ emrinden sen olma ırāḳ
Virdigüñ iḳrāra pek eyle duraḳ
Bil ki lâzım olur hem daḡı gerek
Ḥaḳḳ’a giden yolu bul kerem eyle

[119b]

IV

Niceleri dünyāluḡa mā’ildür
Hem ḥarāma hem yalana ḳā’ildür
Elüñ zemmin itmek eyü degüldür
Kes dilüñ ğıybetden gel kerem eyle

¹⁴⁵ Metinde yer alan “Abdâl’uñ” ibaresi anlam gereği “Abdâl’um” yazılmıştır.

V

Bu **Herdem** kûlunuñ yıldızı düşük
Erenler yolına ‘âşıkdur ‘âşık
Medhûñ idem direm dilüm dolaşık
Çapuñda kûl oldum kıl kerem eyle

310

11’li hece

I

Dîvâne gönlimüz geçmez güzelden
Mihirsiz eyledük merdân yâ ‘Alî
Menüm istedigüm sensin ezelden
Gitmez maḥabbetüñ cāndan yâ ‘Alî

II

Sen mürşidsin müşkil eyle mürîde
Çağurınca imdād eyle dostına
Kerbelā’da yatan İmām ‘aşkına
‘İnāyet umaruz senden yâ ‘Alî

III

Cān [u] dilden sevenlerüñ cānısın
‘Āşıklarüñ medḥ itmede şānısın
Nokşāna bakmaz mürüvvet kānısın
Geçersin günāhdan қandan yâ ‘Alî

IV

Nice yüz biñ yıllar қandilde тұrduñ
Atanuñ belinden anadan geldüñ
Anuñiçün ḥalkı gümāna şalduñ
Biñ bir tondan baş gösterdin yâ ‘Alî

V

Ṭarīkat içinde şems ü kâmersin
Ḥaḳīkat içinde zāt-ı kemâlsin
İstemem cenneti göster cemâlün
Ḳul Himmet göçince cāndan yā ʿ Alī

311*

11'li hece

I

Gel gönül pīrlерün naşihatini
Biz tūtalum tūtmayanda nemüz var
Dost maḥabbetün muḥibbe yetmese
Biz ḳatalum ḳatmayanda nemüz var

II

[120a]

Bize böyle diyen böyle dimişdür
Bir loḳmayı biñ cān ile yemişdür
Erenler bir toḡrı yoldur ḳurmuşdur
Biz gidelüm gitmeyende nemüz var

III

Yine Ḥaḳ sendedür sen saña baḳa
Sen saña baḳup da sen senden ḳorḳa
İhlāş ile niyāzımızı Ḥaḳḳ'a
Biz idelüm itmeyende nemüz var

* ŞHD-SNE 69-70.

I/3 muḥibbe yetmese: maḥabbetimize M, ŞHD-SNE

II/1 bize böyle: bize bunu ŞHD-SNE

IV

Gel **Ḥaṭāyī** ikrārımız güdelüm
Biz bizi görelüm eli n'idelüm
Ḥarāb gönülleri ma' mūr idelüm
Biz idelüm itmeyende nemüz var

312*

8'li hece

I

Bu yoluñ ötesi Ḥaḫ'dur
Mürvet hey erenler mürvet
Bu yoldan özge yol yokdur
Mürvet hey erenler mürvet

II

Bu yolda nefes öldürmezler
Yezīd düşer kaldurmazlar
Mürvet diyeni öldürmezler
Mürvet hey erenler mürvet

III

‘Aşḫ odına yana geldüm
Pervāne-veş döne geldüm
Biñ ḵān itdüm yine geldüm
Mürvet hey erenler mürvet

IV/2 eli: ğayrı ŞHD-SNE

IV/3 ḥarāb: yıķık ŞHD-SNE

* ŞHD-SNE 119-120.

I/3 bu yoldan özge: bundan ötesi M

II/1bu yolda: dilden M, dilde ŞHD-SNE

II/3 öldürmezler: üzmezler ŞHD-SNE

III/3 biñ: men ŞHD-SNE

IV

‘İlm ü Qur’ân’dur dilimüz
Sırr-ı haqîkat yolumuz
İmām Ca‘fer’ün kılıyuz
Mürvet hey erenler mürvet

V

Şāh Haṭāyim hāle geldüm
Hāl içinde yola geldüm
Eksüklüğüm dile geldüm
Mürvet hey erenler mürvet

313*

11’li hece

I

Muḥammed ‘Alī’nün aldum destini
Haḳ diyüp tıtdıgum elden ayrulmam
On iki imāmuñ tıtdum yolını
Haḳ diyüp tıtdıgum elden ayrulmam

[120b]

II

Mürşidüñ nefesi Haḳ nefesidür
Mürşid sözün tıtmayanlar ‘āşidür
Mürşidüñ rızāsı Haḳ rızāsıdur
Haḳ diyüp tıtdıgum elden ayrulmam

V/3 eksüklüğüm dile: eksüklüyem dāra M, ŞHD-SNE

* ŞHD-SNE 57.

I/1 destini: elini ŞHD-SNE

I/4 elden: yoldan ŞHD-SNE (Diğer bentlerin 4. mısraları da bu şekilde)

III

Mürşidüñ gitdigi yol da yolumdur
Gitme didigine giden zālimdür
Zāhir bātında Muḥammed ‘Alī’dür
Ḥaḳ diyüp tutdığım elden ayrulmam

IV

Hep erenler bir araya derülse
Cümle ‘āşıqlara kısmet virülse
Āşkäre Ḥaḳ göziyle görülse
Ḥaḳ diyüp tutdığım elden ayrulmam

V

Pîr **Ḥaṭāyim** Ḥaḳ bil tutdığını eli
Zāhirde bātında Ḥaḳ göre seni
Gerçek erenlerden aldum ḥaberi
Ḥaḳ diyüp tutdığım elden ayrulmam

314*

11’li hece

I

Erenler serveri Şāh-ı velāyet
Aldı mü’minlerüñ elin eline
Ḥānedān dostına eyler hidāyet
Mü’min olanları çeker yolına

III/1 yol da yolumdur: velī yoludur ŞHD-SNE

III/2 giden zālimdür: gitmemelidir ŞHD-SNE

V/1 Pîr: Şāh ŞHD-SNE

V/2 göre: gördü ŞHD-SNE

* ŞHD-SNE 51.

II

Eger bende iseñ Şāh-ı Merdān’a
‘Alī gibi sen de alma noşāna
Bir talibi pişür getür meydāna
Ezel ebed āl gelmeye diline

III

Naşihātdür benden saña emānet
Şaın emānete itme hıyānet
Yenülmek içülmek içün bir ‘ādet
urdu Hā arslanı mü ’min ulına

IV

Erenler gitdiği yolları gözle
Gözet bir kāmیلüñ izini izle
Mü ’min ardaşlaruñ ‘aybını gizle
Girmek dilerseñ rahmet göline

V

Mürşide reh-bere eyle itā‘at
Zāhirde bā‘ında gözle şadāat
Muammed ‘Alī’den aldı emānet
Bağçe donanınca güller alına

[121a]

VI

Muammed ‘Alī kırlara atıldı
‘Alī’nüñ varluğı ceme atıldı
Bir Yahūdi’ye ul oldu şatıldı
İstek Hā olduğı bundan biline

II/4 āl: lā ŞHD-SNE

III/2 şaın: şādı ŞHD-SNE; itme: itmez ŞHD-SNE

III/3 yenilmek içilmek: yenmek ile içmek ŞHD-SNE

VI/2 Anda varlıları cümle atıldı ŞHD-SNE

VII

Şāh Hāṭāyım cennet kapusın açdum
Cömerd olanlaruñ tolusun içdüm
Baḥīl olanları ayurdum seçdüm
Baḥīlden ğayrısı cemde buluna

315*

Merşiye

mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilūn

I

- 1 Māh-ı muḥarrem oldu şafaḫdan çıkup hilāl
Kılılmış 'azā döküp ḳad-i ḥam birle eşk-i āl
- 2 Evlād-ı Muṣṭafā'ya meded kıl[ma]mış Fırāt
Giçürmesün mi yirlere anı bu infi' āl
- 3 Çokdur ḫikāyet-i elem-i Şāh-ı Kerbelā
Elbette çok ḫikāyet olur mūcib-i melāl
- 4 Fehm eyleseñ ğam-ı şühedā şerḫin itmege
Her sebze Kerbelā'da çeküpdür zebān-ı ḥāl
- 5 Tecdīd-i mātem-i şühedā kıldı rūzgār
Zār ağla ey gönül bugün oldukça ihtimāl
- 6 Meydān-ı çarḫı cılve-geh-i dūd-ı āh kıl
Gerdūn-ı dūna kisvet-i mātem-siyāh kıl

II

- 1 Māh-ı Muḥarrem oldu meserret ḫarāmdur
Mātem bugün şerī' ate bir ihtirāmdur

* FHS 480-482.

- 2 Tecdīd-i mātem-i şühedā nef' sūz degül
Ġaflet-serāy-ı dehrde tenbīh-i 'āmdur
- 3 Ġavġā-yı Kerbelā haberin sehl şanma kim
Nağz-ı vefā-yı dehre delīl-i tamāmdur
- 4 Her zerre eşk kim dökilür zıkr-i Āl ile
Seyyāre-i sipihr-i 'ulüvv-i maḳāmdur
- 5 Her medd-i āh kim çekülür Ehl-i Beyt için
Miftāḥ-ı bāb-ı Ravza-i Dārü's-selām'dur
- 6 Şād olmasun vāḳı'adan şād olan gönül
Bir dem belā vü ġuşşadan āzād olan gönül

III

- 1 Tedbīr-i ḳatl-i Āl-i 'Abā kılduñ ey felek
Fikr-i ġalaṭ ḥayāl-i ḥaṭā kılduñ ey felek
- [121b] 2 Berḳ-ı seḥāb-ı ḥādişeden tıgler çeküp
Bir bir ḥavāle-i şühedā kılduñ ey felek
- 3 'İsmet ḥarem-serāsına ḥürmet revā iken
Pā-māl-i ḥaşm u bī-ser ü pā kılduñ ey felek
- 4 Şaḥrā-yı Kerbelā'da olan teşne-leblere
Rīk-i revān u seyl-i belā kılduñ ey felek
- 5 Taḥfif-i ḳadr-i şer' den endīşe kılmaduñ
Evlād-ı Muştafā'ya cefā kılduñ ey felek

- 6 Bir raḥm kılmaduñ cigeri ḳan olanlara
Ġurbetde rûzgârı perîşân olanlara

IV

- 1 Başduḳda Kerbelâ'ya ḳadem Şâh-ı Kerbelâ
Oldı nişâñ-ı tîr-i sitem Şâh-ı Kerbelâ
- 2 Düşmen oḳına ğayrı siper görmeyüp revâ
Yaḳmışdı câna dâĝ-ı elem Şâh-ı Kerbelâ
- 3 A' dâ muḳâbilinde çekende şaff-ı sipâh
Ḳılmışdı medd-i âhı ' alem Şâh-ı Kerbelâ
- 4 Dûd-ı dil-i pür-âteş-i ehl-i nezzâreden
İtmişdi perdedâr-ı ḥarem Şâh-ı Kerbelâ
- 5 Olduḳça ' ömri râḥat-ı dil görmeyüp demi
Olmuş hemîşe hem-dem-i ğam Şâh-ı Kerbelâ
- 6 Yâ Şâh-ı Kerbelâ ne revâ bunca ğam saña
Derd-i dem-â-dem ü elem-i dem-be-dem saña

V

- 1 Ey derd-perver-i elem-i Kerbelâ Hüseyn
V'ey Kerbelâ belâlarına mübtelâ Hüseyn
- 2 Ġam pâre pâre baĝruñı yandurdu dâĝla
Ey lâle-i ḥadîḳa-i Âl-i ' Abâ Hüseyn
- 3 Tîĝ-i cefâ ile bedenüñ oldı çâk çâk
Ey bûstân-ı sebze-i tîĝ-i cefâ Hüseyn

- 4 Yağdı vücūduñı ğam-ı zulmet-serāy-ı dehr
Ey şem^ç -i bezm-i bārgēh-i Kibriyā Hüseyn
- 5 Devr-i felek içürdi saña kâse kâse kan
Ey teşne-i harâret-i berķ-ı belā Hüseyn
- 6 Yād it **Fuzûlî** Āl-i ‘ Abā hālin eyle āh
Kim berķ-ı āh ile yağılur hırmen-i günāh

316*

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- [122a] 1 ‘ Āşıkūñ da‘ vāsına hüccet yeter derd ü belā
Ağlama derd ü belādan kim odur sırr-ı velā ’
- 2 Hāne-i cāna belā gūyā ki bir çārūbdur
Yā ki bir şaykaldur anuñla virür qalbe cilā
- 3 ‘ Āşıka nisbetle birdür fehm iderseñ āh u hū
Hū demi lūṭfa göre āh oldu vaqt-i ibtilā
- 4 Uşbu meydān içre bu sırrı bilür var ise ger
Merd ise meydāna gelsün eş-şalādur eş-salā
- 5 **Hakkıyā** meydān senūñdür sūnbüle devrinde çün
Dāne saç ehl-i dile tā kim ğıdā ’-i rūḥ ola

* Şiir M. Murat Yurtsever tarafından hazırlanan İsmâil Hakkî Dîvânı’nda, Numan Külekçi ile Turgut Karabey tarafından hazırlanan Erzurumlu İbrahim Hakkı Dîvânı’nda ve İHB’de bulunmamaktadır.

317*

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

- 1 Ruḥuñ pertev-fürüz-ı nūr-ı Hāk'dur yā Resūlullāh
Tecelliden kamer-veş iki şaḳdur yā Resūlullāh
- 2 Vücūduñ muşhaf-ı esrār-ı Hākḳ'ı cümle cāmi' dūr
Hākīkat biñ bir isme mā-şadaḳdur yā Resūlullāh
- 3 Cemālūñ maṭla'-ı envār-ı ḥurşid-i tecellidūr
Tamām-ı āyine *rabbi'l-felaḳ*'dur yā Resūlullāh
- 4 Senūñ levḥ-i cebinūñden oḳurlar '*alleme'l-esmā*'
Saña Hāk'dan *fē evhā* hoş sebaḳdur yā Resūlullāh
- 5 Kelāmuñ metn-i cāmi' dūr ki anda mūnderic esrār
Senūñ her ḥarfūñ el-ḥaḳ şad [vara]ḳdur yā Resūlullāh
- 6 Şefā' at bulmaḡa senden sebep cürm ü günāh ise
Ḳamudan **Hākḳ-i** mücrim eḡaḳdur yā Resūlullāh

318*

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

- 1 Cemālūñ pertev-endāz-ı cihāndur yā Resūlullāh
Güneş nūrı gibi nūruñ 'ayāndur yā Resūlullāh
- 2 Egerçi āyineñde cilde-girdūr pertev-i vaḥdet
Velikin çeşm-i a' mādan nihāndur yā Resūlullāh

* İHB 222.

3a envār-ı ḥurşid: ḥurşid-i envār İHB

* Şiir M. Murat Yurtsever tarafından hazırlanan İsmâil Hakkî Dîvânı'nda, Numan Külekçi ile Turgut Karabey tarafından hazırlanan Erzurumlu İbrahim Hakkı Dîvânı'nda ve İHB'de bulunmamaktadır.

- 3 Kaşuñ mihrāb-ı ğayb u ruhlerüñ şem‘ -i tecellidür
Siyeh hālūñ imām-ı kudsiyāndur yā Resūlullāh
- 4 Şefā‘ at şerbetinden feyz-yāb it **Hakk-ı** zārı
Ki muhtāc-ı devā bir hasta cāndur yā Resūlullāh

319*

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

- [122b] 1 Göñül mir’ātına bād-ı teveccüh toz[ı] kondurmaz
Vücūd-ı ‘arızî bād-ı fenānuñ öñine durmaz
- 2 Göñül beyt-i Hudā’dur anda hayvān bağlama yā hū
Şeh-i ‘ālem şıgır damında varup tahtını kırmaz
- 3 Özini bilmeyüp insān şayılan cāhile söylen
Haqıkat nefsi[n]i bilmez bilene pes niçün şormaz
- 4 Saña senlükden özge küfr ü ‘işyān olmaya tā kim
Aradan sen seni kıldur günāh çokluğı kayırmaz
- 5 **Hüseyn Lā-mekān** deryāsına ğark oldı maḥv oldı
Anuñcün zāhir ü bātında Haq’dan ğayrısın görmez

320*

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Ādem-i ma‘ nā durur ervāḥa evvel ibtidā
Ādem-i şūrî durur eşyāya āḥir intihā

* LMD 186.

* SGD 250-252.

1a ervāḥa: eşyāya SGD

- 2 Âdem-i ma‘ nâ durur rûh-ı menâfi‘ ‘ âleme
Cümle zerrât-ı cihân andan bulıpdur intişâ
- 3 Oldı halvet-hâne-i Hâk cümle ‘ alem ser-te-ser
Leyse ğayrullâhı şey’ en virdin okur aḫfiyâ
- 4 Hâmdülillâh ehl-i tevḫîdüz ki bulduḫ zevḫ ile
‘ Ayn-ı vaḫdetdür bu ‘ âlem i‘ tibârîdür sivâ
- 5 Şûret-i tevḫîdi ḳogıl ma‘ nî-i tevḫîde ir
Keffeti’l-ma‘ nî hüvallâh ân ‘ Aliyyü’l-Murtaẓâ
- 6 Sırr-ı vaḫdetden ḫaberdâr olduñ ise şirki ḳo
Nice bir bu *lâ* vü *illâ* niceye dek huy u hâ
- 7 Nice bir bu ‘ âlem-i keşretde devrân idesin
Merkez-i vaḫdetde ḳuṭb ol devr iden gelsün saña
- 8 Ṭâlib-i esmâ iseñ sen biz de ism-i a‘ ẓamuz
İsm-i a‘ ẓam şoḫbetiyle bul fenâ içre beḳâ
- 9 Ya‘ nî esmâ vü müsemmâ yine âdemdür hemân
Men ‘aref nefsehu remizini tıyduñsa dilâ
- 10 Şûfî kim vâḳıf degül sırr-ı me‘ âd u mebd e
Mübtedîdür kendüni isterse tıtsun müntehâ
- 11 Bir vücûduñ zâhir[i] vü bâṭını Hâk olıcaḳ
Nice şûret baḒlar anda ibtidâ vü intihâ
- 12 Hâşılı gel gir ṭarîḳ-ı vaḫdete ta‘ nı bırak
Yoḫsa vallâhü’l-‘ aẓîm irmez saña feyz ü ‘ aṭâ

- 13 Şûret uğrısını şanma rāh-ı Hāk’da muḳtedā
Her ‘aşırda birdür ancaḳ ḥāmil-i sırr-ı Hudā
- 14 Geldi altun silsile-i nūr-ı Hāk birden bire
Vech-i İbrāhīm’den oldu Ğaybi’ye Hāk rû-nümā
- 15 Fi’l-ḥaḳīḳa ‘āşıḳa oldur *şırāt-ı müstaḳīm*
Kim bir ola anda rāh u reh-rev [ü] hem reh-nümā

[123a]

321

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Levḥ-i dilden kendi vechüñ yine ol cānān görür
Nitekim mir ‘āta nāzır kend’özüñ bürrān görür
- 2 Ādemi ālet idinür söz olup söyler kelām
Kendine eyler ḥitābı şānını her şān görür
- 3 Hem müsebbih hem sebih sübhā hem kendi durur
Kendüyi tesbih ü taḳdis eyleyüp sübhān görür
- 4 Muḳtezā-yı *kāf[u] nūn*’dur zīr [ü] bālā ‘arş u kürs
Her biri ma‘ nī göziyle kendüyi kıran görür
- 5 Ḥāzret-i Aḥmed ne sırdur leyletü’l-mi‘ rāc durur
Ḥāzret-i Raḥmān[1] ancaḳ ḥāzret-i insān görür
- 6 Ger cemāl ger celāl kim ma‘ nāde bir nūr durur
Bilmeyen ḥükm-i muḍilli ol anı şeyṭān görür

14a silsele-i nūr-ı: silsileyle feyz-i M, silsileyle nūr-ı SGD

15b reh-rev: reh-ber SGD

- 7 Çün te‘ ayyün-i zühürdur İdrîs ismi kendüye
Halk mine’l-ḥālik rumūzuñ fehm iden Raḥmān görür

322*

Ḳaṣīde-i Keṣfî’l-Ġıṭā’

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Bir vücūddur cümle eşyā ‘ ayn-ı eşyādur Hudā
Hep hüviyyetdür görinen yok Hudā’dan mā-‘ adā
- 2 Lîk vardur ol vücūduñ zāhiri vü bâtını
Pes bu ḥayṣiyyetden olur evvel ü āhir añā
- 3 İ‘tibārandur vücūda evvel ü āhir demek
Bir eḥaddur ol ki ‘ ayn-ı ibtidā vü intihā
- 4 Evvel āhir farz idersin böyledür bu yoḥsa kim
İbtidāsuz intihāsuz böyledür bu sermedā
- 5 ‘ Ayn olan şeyde ne mümkin evvel ü āhir demek
Şāhid ü kân u kelām-ı Hāḳ’daki lafz-ı *innemā*
- 6 Bu vücūduñ bâtınıdur ol ḳadīm-i rūḥ-ı Hāḳ
Hep tecellî-i Hudā’dur ḥadiṣ olan zāhirā
- 7 Bâtin-ı ‘ âlem teneffüs itmek ister zāhire
Müstehāḳḳ olan ḥaḳāyık tā ki ola rüşenā

* SGD 235-249.

Şiir M’de 100, SGD’de 99 beyittir. SGD’nin 36. beyti M’de bulunmamaktadır. M’nin 26 ve 56. beyitleri SGD’de nüsha farkı olarak dipnotta verilmiştir.

3a i‘tibārandur: i‘tibārîdür SGD

4a idersin: idersek SGD

7b müstehāḳḳ: müstecîn SGD

- 8 Cān-ı ‘ālemden taḳāzā ḳopdı zāt-ı ‘aşḳına
Ekmel-i şūretde geydi ḥüsnini seyr ide tā
- 9 Lā-cerem düşdi sefer bu iḳtizā ola tamām
Kenz-i maḥfi feth ola meḳşūf ola sırr-ı ‘amā
- 10 Geldüñ imdi zāt-ı Ḥaḳ kim bāṭın-ı ‘ālem durur
Kenz-i maḥfi’sini her dem gör nice eyler güşā
- [123b] 11 Şūret-i ādemde mestūr olmış idi sırr-ı Ḥaḳ
Ḥubb-ı zātı ḳopdı Ḥaḳ’dan mürtefi‘ ola ḥafā
- 12 Ya‘nī bir ḳuvvetdür ol ‘ayn-ı nefesdür ma‘nāde
Ḳopdı ‘ālemden ‘urūc itdi bulınca tā beḳā
- 13 Esfel ü a‘lāyı seyr idüp merātīb ḳaṭ‘ ide
Cümle-i cāmi‘ olup ḥāşıl ola cümle ğınā
- 14 ‘Ālem-i süflī ki ‘arşdur anı menzil eyledi
Bulmadı anda murādın eyleye zevḳ u şafā
- 15 Geçdi ‘arşdan çıḳdı kürsīye bu kez menzil diyü
Anda daḥı bulmadı kendin aradı cā-be-cā
- 16 Geldi heft eflāke çıḳdı anı daḥı terk idüp
Anda da bulmadı kendin nice olsun dil-güşā
- 17 ‘Unşuriyyāta bu kez geldi yüzini tutdı ol
Anda daḥı yüzini göstermedi ol dil-rübā

8b geydi: kendi SGD

9b ola: olup SGD

10b her dem: zevk it SGD

12b itdi: ide SGD; beḳā:liḳā SGD

13b cümle-i: cümleye SGD

- 18 Ḵodı anı daḡı geḡti ma‘dine menzil diyü
Bulmadı anda daḡı gerḡi kim itdi ḡok recā
- 19 Ḵodı anı daḡı geḡdi menzilin itdi nebāt
Bulmadı kendüyi tā ola o cānāna ḡıdā
- 20 Bulmadı anda özin ḡün geldi ḡayvān mülkine
Bunda bulsaydı özini cānın eylerdi fedā
- 21 ‘Āķıbet bunca menāzil geḡdi kendin bulmadı
Geldi insāna ḡöründi ol cemāl-i can-fezā
- 22 Neṣ‘e-i ādemdür ancaḡ nefḡaya kābil vüçüd
Rūḡ-ı Hāḡ’dur nuṡḡ-ı ādem dimedi mi rūḡunā
- 23 Ādemīde ḡāṣıl oldı ḡün kemāl-i tesviye
‘Arṣına pes Hāḡ Te‘ālā andan itdi *istivā*
- 24 Āṣkār oldı saña pes ‘ālem-i ‘ulvī nedür
ḡünkü ādemde yüzün ḡösterdi zāt-ı Kibriyā
- 25 ‘Ālem-i ‘ulvī odur kim anda ‘ilm ü ‘aḡl ola
‘Ālem-i süflīde olmaz ‘ilm ü ‘aḡl [u] reh-nümā
- 26 ‘Ālem-i ‘ulvīde zāhirdür cemāl-i zāt u pāk
‘Ālem-i süflīde nuṡḡ [u] ṣavta yok durur nevā

18b daḡı: özin SGD

19b ola o cānāna: kim ola ol cāna SGD

24a āṣikār oldı saña pes: āṣikāre oldı sana SGD

25a ‘ilm ü ‘aḡl: ‘aḡl ü ‘ilm SGD

26a zāt u pāk: pāk-i dost SGD

26b durur: bil SGD

- 27 ‘ Ālem-i ‘ ulvī dinilen ‘ ālem-i süflī durur
‘ Ālem-i süflī ḥaḳīkat ‘ ālem-i a‘ lā’l-‘ ulā
- 28 Mā-ḥaṣal ‘ ālem kamu ‘ ālāt-ı ādemdür hemān
Hep ‘ amel mazharlarıdur yok birinde ‘ ilm-i cā
- 29 Cümlesinüñ yok şu‘ ūrī kārı mecbūrī durur
Ḳādir olmaz bir nefes kim kārını ide hebā
- [124a] 30 Rabb odur küllī anuñ mazharlarıdur hep bular
Her ne kāra mazhar ise ḥidmetin eyler edā
- 31 Encüm [ü] eflāk ‘ anāşır ger cevāhir olmasa
Seyr-i Ḥaḳḳ’uñ sırrı bī-hūde olurdu rū-nümā
- 32 Anuñ içün seyr ider kim zāhir ola her kemāl
Hep lezā’iz ḥāşıl ola cümleten feyz ü ‘ aṭā
- 33 Ādem’e gelmez[den] evvel cāmi‘ iyyet yok idi
Enfūs [ü] āfākı cāmi‘ var mı bir böyle binā
- 34 ‘ Ālem-i kuvvetde her bir nesne kim mevcūd idi
Ādem’e geldükde fi‘ le geldi bī-çün u çirā
- 35 Görme misin nuṭṭ ile şavt var mıdı ğayrīde hīç
Ādemīde zāhir oldu hep kemālāt-ı Ḥudā

29a kārı mecbūrī dūrür: kārına mecbūrdur SGD

30a Rabb odur küllī anuñ: kudret-i külliyyenüñ M, SGD

31b seyr-i Ḥaḳḳ’uñ sırrı: ser-i ḥaṭṭuñ sırrı M, sırr-ı Ḥaḳḳ’uñ seyri SGD; rū-nümā: cā-nümā M, SGD

32b cümleten: cümleye SGD

33b bir böyle: böyle bir SGD

35a: Görme misin nuṭṭ u şüret-vārı hiçbir ğayrīde SGD

- 36 Cümleten esmāyı cāmi‘ nüshadur zātuñ senüñ
Zāt-ı Hâk’ dan şânına nâzil degül mi *külleḥā*
- 37 Hayy-ı ‘ālemsin ki ‘ilmüñ cümleye olur muḥiṭ
Nūr-ı ‘ilmüñ olmasa ‘ālem olurdu kapkara
- 38 Şāh-ı ‘ālem zıll-i Hâk’sın cümle kudret sendedür
Cümle eşyā emrine oldu musaḥḥar şāh-ı mā
- 39 ‘Ālemüñ sensin mürīdi hep irādet sendedür
Zātuñ ile ḥāşıl olur ‘āleme hep mā-yeşā
- 40 Cān-ı ‘ālemsin ki ‘ālem buldı nuṭkından vücūd
Nuṭk-ı cān-baḥşuñsuz ‘ālem bir şecerdür güyiyā
- 41 ‘Ayn-ı ‘ālemsin ki ‘ālem gördi sende vechini
Dīde-i Hâk-bīnüñ ile seyr olur ḥüsn ü beḥā
- 42 ‘Ālemüñ sensin kulağı olmasayduñ sen eger
İşidülmezdi ḳalurdı nuṭk ile şavt-ı Hudā
- 43 Bu yedi esmā’ı bil esmā’-i zātiyye durur
Ādemiyye anuñ içün eylediler intimā
- 44 *Mecma‘u’l-baḥreyn* sensin vācib imkān sendedür
Sensin ancak müsta‘idd-i zāt u şıfātına sezā

37a Hayy-ı: Ḳalb-i SGD

39b olur: oldu SGD

40a cān: nuṭk SGD

40b cān-baḥşuñsuz: cān-baḥşuñuz SGD

42b şavt-ı Hudā: şavt u şadā SGD

43b Ādemiyye anuñ içün: Anuñ içün Ādemiyye SGD

44a sensin: Hâk’sın SGD

- 45 Nūr-ı Hāḡ'sın cümle eşyā senden alur pertevi
Ay u gün secde iderler yüzine şubḡ u mesā
- 46 Kıblesisin on sekiz biñ 'ālemüñ ey zāt u pāk
Saña istikbāl iderler cümleten şāh u gedā
- 47 Secdegāh-ı 'ālem oldığına şāhid bu yeter
Secde eyler miydi saña ḡudsiyān-ı pūr-ziyā
- 48 Cān-ı 'ālemsin libās-ı ādemīde sen bugün
Ḳadrini fehḡ eylemezseñ şayılursın çār-pā
- [124b] 49 Mā-ḡaşal sensin hemān bu cümle 'ālemden ḡaraż
Fırşatı fevt eyleme ol sen senüñle āşnā
- 50 Bir şecer farż idelüm başdan başa bu 'ālemi
Fehḡ idevüz tā murādımız murād üzre şehā
- 51 Gerçi bu temşīlimüz eb' ad görinür eb' ada
Līk cān ile ḡabūl eyler velekin aḡrabā
- 52 Bu dıraḡt-ı 'ālemüñ oldı zemīn[i] ' arş bil
Pençedür kürsī vü sākī oldılar yedi semā
- 53 Nār u bād u āb u ḡāk oldı mişāl-i şāḡları
Hem mevālīd-i şelāşe berg-i gül mīve şehā
- 54 Dā' iye düşdi nevāya kendi zātın görmege
Bāḡnından ḡopdı nā-çār ḡuvvet-i neşv ü nemā

45a alur: olur SGD

47a yeter: bize SGD

50b şehā: dilā M, SGD

51b līk cān ile: cān ile dilden SGD

52b pençedür kürsī vü sākī: pençesidür kürsi vü sāk SGD

- 55 Geldi hāke anda kendin aradı bulmadı ol
Eyledi nice sefer tā ola anda müntehā
- 56 Geldi nice anda daḥı bulmadı kend'özini
Gitdi sāḳa tā ki anda derdine ide devā
- 57 Olmadı sāḳdan daḥı derdine dermān 'ākıbet
'Azm-i şāḥ itdi ki anda derdine bula şifā
- 58 İrmedi şāḥdan murāda yapraḡa tıtdı yüzün
Hem çiçek ile geçürdi arada çok mā-cerā
- 59 'Ākıbet bunları da terk itdi geldi mīveye
Gördi kendüyi tamāmet zātına itdi şenā
- 60 Bildi vü buldı vü gördi kendi kendini tamām
'İlm-i 'ayna 'ayn-ı Ḥaḳḳ'a irdi temme'l iktizā
- 61 Çün kemāle ırmeyüp ḥatm olur anuñ işi
Mīvenüñ āḥar taḳāzasına düşer iştiḥā
- 62 Böyledür ḥāl-i mürekkeb 'ākıbet fānī olur
Ma' nāde ammā fenāsı olısar 'ayn-ı beḳa
- 63 Şüret-i mişliyyesinde cilve eyler ol yine
Devr-i dā'im bu tecellī üzre olur rū-nümā

55b nice: bunca SGD; anda: andan SGD

56a nice: bīḥā SGD; kend'özini: kendini ol SGD

57a dermān: merhem SGD

57b anda derdine bula: bula ḥasta cānına SGD

61a ırmeyüp: ire mīve SGD

61b mīvenüñ : mīve-i SGD

63b tecellī: taḥavvül M

- 64 Şanma anı kim tecellisinde tekrār eyleye
Nev-be-nev her neş'eden eyler tecellī dā'imā
- 65 Zāt-ı vāhiddür tecellī eyleyen her neş'eden
Zātuma birdür egerçi bī-nihāyetdür ammā
- 66 Her inānuñ rengine göre olur ol münşabiğ
Kābinuñ rengini tutar fi'l-ḥaḳīka reng-i mā
- 67 Müfredāt olur mürekkeb hem mürekkeb müfredāt
Bu taḥavvüldür görinen gāh fenā vü gāh beḳā
- [125a] 68 Mīvenüñ aşlı dıraḥt vü hem dıraḥtuñ aşlı ol
Anuñ içün emr-i devridür didiler aḥfiyā
- 69 Aşlı fer'üñ fer' i aşluñ 'aynıdur ḡayrı degül
Biri icmāl birisi tafşıl görünür şüretā
- 70 Bu vücūduñ bāṭınıdur cevher-i evvel dinen
Seyr ider a' rāzını ol nitekim seyr-i nevā
- 71 Cevherüñ her mazḥarında bir zuhūr-ı ḥāşş[1] var
Cümlesi cāmi' zuhūr-ı ādem-i aḳşa'l-ḳazā
- 72 Mazḥar-ı 'ālem-şifatdan ḳudret izḥār eyledi
Mazḥar-ı ādem-şifāt vü zātına oldu revā
- 73 İster iseñ 'āleme baḳ ḳudretini gör anuñ
İster iseñ ādeme baḳ zāta eyle iḳtidā

66b reng-i: levn-i SGD

68a dıraḥt vü: dıraḥtdur SGD

69b birisi tafşıl görünür: biri tafşıl görünürler SGD

- 74 İster iseñ bak dırahta gör şıfātuñ mīvesin
İster iseñ mīveye baḡ zātına eyle şalā
- 75 Bāḡ-bān-ı dehre lāzım mīve-i ādem durur
Müşmir olmayan dırahta baḡ-bān virmez behā
- 76 Zāt-ı Hāḡ'dur her şıfatdan dem-be-dem devr eyleyen
Gāh görünür etḡiyā vü gāh görünür eşḡiyā
- 77 Mīvedür şüretde cümle kimi puḡte kimi ḡām
ḡām olanlar eşyādur puḡtelerdür evliyā
- 78 Kimi puḡte kimi ḡām olmaḡa bā' işdür bu kim
Dört zimāmuñ ḡaşşasıdur bil sa' adetle şeḡā
- 79 ḡāmı puḡte olmadan yire düşerse nā-gehān
Puḡte olunca nice bil seyr ider çok şāḡuhā
- 80 Puhtenüñ içi bütündür yire düşerse daḡı
Yine kendi mişlinüñ 'aynına düşürür ḡazā
- 81 Munḡali' olur şıfatı cāmi' olur mişlini
'Ārifüñ maḡlūḡı olmaz dir anuñçün eşfiyā
- 82 Elli biñ yıl dinilür neşr ile ba' süñ berzaḡı
Ḳuvvet-i 'ālem zuhur-ı ādeme virür cilā

74a mīvesin: mīvesüñ SGD

76b etḡiyā vü: etḡiyādan SGD

77b puḡtelerdür: puḡte olan SGD

78a kimi ḡām: kimisi ḡām SGD; bā' işdür: bā' iş SGD

78b zimāmuñ: zamānuñ SGD

79b nice bil seyr ider çok: bil anı seyr ide ol SGD

82a berzaḡı: berzaḡa SGD

- 83 Baṭn-ı ‘ālemden bu deñlü yılda toĝar ādemī
Ādem-i ‘ulvī anuñçün āhır olur müntehā
- 84 Mā-ḥaṣal bu neş’e-i kudret kaderüñdür senüñ
Bir daḥı bu şüret ile saña yoĝdur ḳahḳarā
- 85 Dār-ı mülk-i salṭanatdur ser-be-ser ‘ālem saña
Başına urmış ḥilāfet tācını ol pādişāh
- 86 Cümle eşyāyı musahḥar eylemiş hep emrine
Her ne yüzden zevḳ idersin kimse yoĝdur diye lā
- [125b] 87 Ehl-i ḥ^vāba gerçi ‘ālem şüret-i zībā durur
‘Ārif-i bī-dāra nisbet oldu ol dār-ı ziyā
- 88 Zīrā ‘ālem bir vücūddur evvel oldur āhır ol
Zāhir oldur bāṭın oldur cümle ol öñden şoña
- 89 Halk-ı ‘ālem zāhirine didiler dünyā anuñ
Bāṭını ĝayb olduĝıçün didiler dāru’l-beḳa
- 90 Ādem ise zāhiri vü bāṭını cāmi‘ durur
Lā-cerem dünyā vü ‘uḳbā ile oldu ol melā
- 91 Ḳuvvet-i ‘ālem ḳaçan kim cem‘ ola ol ḥaşr olur
Müfredāta rāci‘ olsa neşr olur dirler aña
- 92 Yevm-i cem‘ olan ḳıyāmet ādemīnün şānıdur
Ādemīden ĝayrıda mümkün degüldür cem‘ ola

87a zībā: dünyā SGD

87b ziyā: dünyā SGD

89b bāṭını: bāṭın u SGD; olduĝıçün: olan ana SGD

92b ĝayrıda: ĝayrıdan SGD; degüldür cem‘ ola: degül cem‘ -i ḳuvā SGD

- 93 ‘ Ālem ādem ādem ‘ ālem olmadur ھاşr u neşūr
ھاşr ile neşr olmadan bir dem cihān olmaz rehā
- 94 Rūz-ı maḥşer fi’l-ḥaḳīḳa devr-i ādemdür hemān
Ḥayr u şer her ne iderse bulısar āḫir cezā
- 95 Çünkü geldüñ ādeme geldi kıyāmet kāmete
Kaḅı dāra lāyık itdüñ kendüñi söyle baña
- 96 Ma‘ rifetden ḥışse alup kendüñi bildüñ ise
Ehl-i cennetsin senüñdür cümle zevk-i müntehā
- 97 Cehl ile ƙalup özinden olmaduñ ise ḥaber
Dūzaḥıseñ çek ‘ azāb-ı cehl ile ƙahr u ezā
- 98 Ḥıdmet eyle cān u dilden ma‘ rifet erbābına
Kim şefā‘ at mazharıdur evliyā vü enbiyā
- 99 Bu ƙaşıdem ile Ğaybī keşf-i esrār eyledüm
Lāyık olursa dinile nāmına Keşfü’l-ğıṭā
- 100 Geldi toḳsan toḳuz esmāya muḳābil beytimüz
Ma‘ nāşini vird idenler āḫir olur pīş-vā

323*

14’lü hece

- 1 Ḥaḳḳ’uñ feyzi ‘ āleme düpdüzdür añlar iseñ
Bu görinen mevcūdāt bir yüzdür añlar iseñ

93a neşūr: neşir SGD

93b olmaz: bulmaz SGD

94a devr: rüz SGD

96b cümle: feyz-i SGD

* İEK 339. M’de bulunan “durur” ibaresi vezin gereği “-dUr” şeklinde yazılmıştır.

- 2 Enbiyānuñ geldigi dört kitābuñ indigi
Her lisānuñ didigi bir sözdür añlar iseñ
- 3 Haḡ vechini görmege gözgü düşmiş ādeme
‘ Ālem bu āyinede bir toz durur añlar iseñ
- 4 ‘ Ārife bu söz ‘ ayān büzilür bu zūr ılan
Dost ile bāḡī ḡalan bir gözdür añlar iseñ

[126a]

- 5 İbrāhīm’uñ yüzinden ādem kimdür bilmege
Bu mu‘ ammā bir özge rumūzdur añlar iseñ

324*

16’lı hece

- 1 Dört kitābuñ şerḡ itdügi hemān ādemdür ādemdür
Evvel āḡir bāḡın zāhir hemān ādemdür ādemdür
- 2 Sırr içinde nihān olan cümle şeyde ‘ ayān olan
Her neş’ede nişān olan hemān ādemdür ādemdür
- 3 Göñüllerde ḡāzır olan her işlere ḡādir olan
Ġā’iblere zāhir olan hemān ādemdür ādemdür
- 4 Ḳamu eşyānuñ āyātı ḡaḡıḡat zāt u şıfātı
Cenāb-ı Haḡḡ’uñ mir’atı hemān ādemdür ādemdür
- 5 Çarḡ-ı felekde devr iden her görinende seyr iden
İbrāhīm’de bu zıkr iden hemān ādemdür ādemdür

4a büzilür bu zūr ılan: bozulur bu düzülen İEK

4b gözdür: özdür İEK

* İEK 342.

3b ḡā’iblere: gaib olan İEK

325*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 İmtisāl-i emr için kulluk iden 'ibāddur
Ücret ile hizmet iden kul degül ırğaddur
- 2 Kendüden hem kendi varından geçüp teslim olan
Bendedür şüretde ammā ma' nāde āzāddur
- 3 Senge tevḥīd iderem şanup idersin hāy hū
Şirkden kurtulmaduñsa itdügün ilḥāddur
- 4 Ğayr-i nefy işbāt-ı Hāḫ'dur lā'yı bil illā'yı bil
Semme vechullāh sırrını bilen evtāddur
- 5 Kavī Ḥulūlī i' tikkādı nesh [ü] fesh itme kim
Çeşm-i aḥvel biri iki görmege mu' tāddur
- 6 Gelme vü gitmede hergiz ihtiyārı yoğ iken
Arada kendin gören bī-çāre nākış-yāddur
- 7 Cümle ef' āl ü şifāt esmā-i Hāḫ'dur şübhesüz
Nuṭḫ-ı Hāḫ durur bu söz **İbrāhīm** ancak āddur

326*

Kaşide

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Gel ey da' vā-yı 'ilm iden nedür 'ilminde ma' lümāt
Ne derk itdün ne fehm itdün nedür fehminde mefhümāt

5b İbrāhīm'de: İbrahim'den İEK

* İEK'de bulunmamaktadır.

* İEK 260-262. Şiir, İEK'de 2. kasidenin 203-226. beyitleri olarak geçmektedir ve nâşir bu beyitlerin yalnız iki nüshada bulunduğunu belirtmektedir.

- 2 Rüsüm [u] şüret-i zāhirle iş bitdi mi şanduñ kim
Ne yapdı kümmel-i eslāf nic' oldı bunca tedķikāt
- [126b] 3 Şanursın ' ilme dā'ir nuṭṭ olan āṣār-ı aḥyārı
Senüñ bir zerre ' ilmüñçün ola Qur'an'daki āyāt
- 4 Senüñ bu bildüğüñ ' ilmi nice ĩsivler gördüm
Oḡurlar hem yazarlar ger inānmazsañ idem işbāt
- 5 Mezāk-ı ' ilmine dā'ir müzahref sözle bed-ef'āl
Bu mıdur ' ilm-i Haḡ hıç görmedüñ mi fenn-i taḡrīrāt
- 6 Niçün dirsın bu fehmi-i tāmm ile ḡazret-i Qur'an
Bikir geldi bikir gitti bunı fetḡ itmedi bir zāt
- 7 Bikirdür diyü zu' m eylersin ey zāhid bu Qur'an'ı
' Abeṣ gelmişdür añlanur odur ' ālemde teşvīṣāt
- 8 Senüñ ol ' ilm zerreñ nice anlar şems-i tābānı
Olur mı ḡatre deryāya mu' ādil ola tanzīrāt
- 9 Senüñ ' ilmüñ şanursın ehl-i Haḡḡ' uñ ' ilmine beñzer
Olur mı merkeb izinüñ şuyı deryāya teşbīhāt
- 10 Me' ānī vü ḡaḡāyık bilmüñe mevķūfdur ey aḡmaḡ
Haḡikāt āṣnā olmaḡ gerek biline mermüzāt

3b bir: bu İEK

5a mezāk-ı ' ilmine: mizacın tavrına

6a tāmm: nākıs İEK

6b fetḡ: fehmi İEK

8a ' ilm zerreñ: zerre ilmin İEK

10a me' ānī vü ḡaḡāyık bilmüñe: meāni ilmi ḡakayik ilmine İEK

10b ḡaḡikāt: ḡakayık İEK

- 11 Senüñ rütbeñ yüzindendür sözüm tefsîr-i Kâdî'dur
Elif lâm mîm zâlîke'de bu bahşı kıldı tercîhât
- 12 Didi her âyetüñ cümle ehadîşi ne kim vardur
Buṭünü zâhiri var nitekim ' âlemde meşhûrât
- 13 Buṭünü fehmine bir ' âlim-i rabbânî'er lâzım
Ki aňlana bu mefhûmât biline cümle esrârât
- 14 Buṭünî ' âlemi aňla ki âdemdür aňa ebṭun
Anuñçün Hâzret-i Qur'ân ehadîş buldı ta' zîmât
- 15 Ne kim ma'ni'l-me'ânî var bütün âdemdedür sırrı
Zuhûr-ı sırr-ı ma' nâ cümle âdemden durur kerrât
- 16 Ne şanduñ nüsha-i kübrâdur âdem şanı a' lâ kim
Elif lâm mîm zâlîke'de kitâb oldığı meşhûdât
- 17 Bu âdem Hakk'a mir'ât oldığı eşyâda mahfîdür
Anuñçün oldı eşyâ cümle[si] bu âdeme mir'ât
- 18 Eger bir ehl-i inşâfdan iseñ cân içre cânsañ gel
Saňa câm-ı maḥabbetle içürem câm-ı ' aşkıyyât
- 19 Olurdı kudretüñ *tüble's-serâ'ir* sırrını idrâk
Bilürdün ehl-i Hakk qadrin görürdün işi tekmiât

11a -dür: bil İEK

11b tercîhât: tercimat İEK

12b meşhûrât:meşhudât İEK

14a ebṭun: ebdân İEK

15b cümle âdemden dürür: cümlesi âdemdedir İEK

16b *zelike*'de kitâb: *zâlîke kitabun* İEK

19a olurdı: edeydi İEK

- 20 Dağı *yevme tübeddelü'l-erzu* sırrın tıyarduñ sen
Bu kâr-ḡāne-i ‘uzmāda saña olmazdı maḡfiyyāt
- 21 Göñül taḡhīrini saña nezāketle idem tedbīr
Elem neşrah leke sırrı olurdu sende teşrīḡāt
- [127a] 22 İderdüñ cümle esrārı kelām-ı ‘ārifi iz‘ ān
Ḳonardı başuña devlet olurduñ seyyidü’s-sādād
- 23 Bula sırruñ kemālātı gide cümle ḡayālātı
Serāy-ı vaḡdet-i zātı zuhūr iderdi her evḡāt
- 24 Gel iç bu meclis-i cāmı Şeyḡ İbrāḡīm nuṡkından
Ḥaḡāyık bādesinden kim odur cennāt u zevkiyyāt
- 327*
Abdāl Mūsī Ḥazretleri’nüñ dergāhında pūst-nişīn
es-Seyyid İbrāḡīm Baba iltimasıyla dinilmişdür
fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

I

Kār-bān-ı cünd-i ‘aşḡuñ rāh-ı Ḥaḡ’da başıyuz
Dest-i Ḥaydar’da şarāb-ı kevşerüñ ‘ayyāşıyuz
Şāh-ı ‘aşḡuz dergeh-i Āl-i ‘Abā ferrāşıyuz
Biz ḡürūḡ sultān-ı dehrüz zümre-i Bektāşı’yüz
Lā-mekān iḡlīmine ‘azm idenüñ yoldaşıyuz

20a: Duyardın “yevme tübeddelü’l-ardu” sırrını ol dem İEK

21a nezāketle idem tedbīr: eḡer tarif eden olsa İEK

23a bula sırruñ: bu esrarın İEK; gide: sürer İEK

23b serāy-ı: serāser İEK; -di: -se İEK

* SD 224-225.

II

Fāriğuz dünyā vü māfihāya rağbet itmeden
Geçmişüz havf u recādan dehre minnet itmeden
Kevn-i seyrāndur ġaraž ‘azm-i seyāhat itmeden
Biz ġürūh sulṭān-ı dehrüz zümre-i Bektāši’yüz
Lā-mekān iqlimine ‘azm idenüñ yoldaşıyuz

III

Gevher-i kân-ı rumûz-ı ‘*alleme’l-esmā* bizüz
Ṭūr’da nūr-ı tecellīyi bulan Mūsā bizüz
Mürde cāna nefḥa-i rūḥ eyleyen ‘İsā bizüz
Biz ġürūh sulṭān-ı dehrüz zümre-i Bektāši’yüz
Lā-mekān iqlimine ‘azm idenüñ yoldaşıyuz

IV

Mest olup cām-ı ezelden nār kılduğ hūşımız
Dīdemüz Ḥaqq’ı ġörüp Ḥaqq’ı işidür ġūşımız
ġūşımızda cümle ‘ālem ḥalka-i mengūşımız
Biz ġürūh sulṭān-ı dehrüz zümre-i Bektāši’yüz
Lā-mekān iqlimine ‘azm idenüñ yoldaşıyuz

V

Ey **Selāmī** bir nazarla ḥıntayı aḥcār iden
Münkire da‘vā-yı Ḥaqq’ı taş ile iḥbār iden
‘Azm-i rāha himmet ile merkebin dīvār iden
Biz ġürūh sulṭān-ı dehrüz zümre-i Bektāši’yüz
Lā-mekān iqlimine ‘azm idenüñ yoldaşıyuz

III/1 ‘alleme’l-esmā: ‘ilm-i el-esmā SD

IV/1 nār: tār SD

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

- 1 Bilürseñ sırr-ı tevḥīdi degül senden diyen ben ben
Ne ‘aynumdur ne ğayrumdur müdām benden diyen ben ben
- 2 Vücūduñ gülşeninde bakma şāḥ u bār u evrāka
Meger var ise bülbüldür bu gülşenden diyen ben ben
- 3 Bu nuṭkı cevher-i femden ne ḥod-şavt-ı ‘arāzdan bil
Nefaḥtü fihe min rūḥī durur tenden diyen ben ben
- 4 Ḥadīs-i *men ‘aref* dersin alan ḥıẓr-ı *ledünni*’ den
Bu metn-i nüṣṣa-i tende bilür kıandan diyen ben ben
- 5 *Ene’l-Ḥak* çağırup Manşur-veş feryād iderseñ de
Selāmī var durur elbette bir senden diyen ben ben

* SD 473.

2a bār: yār SD

3a ‘arāzdan: ğarāzdan SD

مرغ حريم حضرتيم بقره بقوهي زيم مست خراب و حده تم بقره بقوهي زيم
 جام شراب اوليم نفل كتاب اوليم چنگ رباب اوليم بقره بقوهي زيم
 داه حجاز اوليم ذكرو نماز اوليم محرم راز اوليم بقره بقوهي زيم
 عهد الست اوليم بلبل مست اوليم خاتم دست اوليم بقره بقوهي زيم
 چرخ منم سماع منم صبح منم مسامع منم نور منم ضياء منم بقره بقوهي زيم
 كوچه زال آدم باشد ان خوشن دم مظهر اسم اعظم بقره بقوهي زيم
 دور منم دور انم اوصاف باصفانم دودگران بهمانم بقره بقوهي زيم
 مطلع كاف نونم بر حجه ره نونم سلسله جنون منم بقره بقوهي زيم
 كعبه منم منام منم مرويه منم صفانم زن منم علا منم بقره بقوهي زيم
 من نه منم كه در تن من نه منم من نه منم اوست حقيقت تم بقره بقوهي زيم
 شاه منم كدامنم ماه منم مهر منم راه منم سرانم بقره بقوهي زيم
 طوطي شاه اوليم طوطي باغ اوليم نور چراغ اوليم بقره بقوهي زيم

[128a]

همه شمس دين منم در شرف يقين منم
 رشتد كفرو دين منم بقره بقوهي منم

330*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Çünki bildün mü 'minün qalbinde Beytullāh var
Niçün 'izzet itmedün ol evde kim Allāh var

* ND-HA 77-78. Şiir M'de 9, ND-HA'da 8 beyittir; M'nin 6. beyti ND-HA'da bulunmamaktadır.

1b ol evde: olarda ND-HA

- 2 Gel *Ene'l-Haḡ* defterinden al sebaḡ ey zāt-ı Haḡ
Dem-be-dem bātıl taṣavvur itme Haḡḡullāh var
- 3 Her ne var ādemde var ādemden iste sen Haḡ'ı
Olma İblīs tek ṣaḡī ādemde sırrullāh var
- 4 Kimseye ta' n itme ey dil sırr-ı Haḡ'dan vāḡıf ol
Nūr-ı Haḡ'dur cümle eṣyā ṣanma ḡayrullāh var
- 5 Kim ki ma' mūr eyledi vīrāne ḡöñlin Haḡ için
Āferīn taḡsīn aña sırrında şeydallāh var
- 6 Sen seni merdem diyü haḡ da' vayı ḡām eyleme
Ḥālī degül lā-cerem meydānda nice ṣāh var
- 7 Ṣūfīñüñ ger var ise dilinde zikri *lā-ilah*
' Āṣıḡ-ı ṣādıḡlarıñ ḡalbinde *illallāh* var
- 8 Pehlivān ol kiṣidür kim nefsinı ḡatl eyleye
Hem erenler meclisinde aña eyvallāh var
- 9 *Genc-i maḡfī*'dür ḡaḡīḡat ey Nesīmī söyleme
Epsem ol fāṣ eyleme yolda nice güm-rāh var

[128b]

331*

mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

- 1 Gel ey mü'min bize iḡrār ' Alī'dür
Haḡāyık 'ilmine esrār ' Alī'dür

3a ādemde: ' ālemde ND-HA; iste sen Haḡ'ı: isteñ siz Haḡ'ı M, iste Haḡḡ'ı sen ND-HA

3b teg: -i ND-HA

5b aña sırrında şeydallāh: anıñ beytinde sırrullāh ND-HA

8a: Pehlivān-ı ' aṣḡolur nefsinı fehmi eyleyen ND-HA

* VİD 204.

- 2 ‘Alī nesli durur Ḥasan Ḥüseyn
‘Alī Zeyne’l-‘Abā Settār ‘Alī’dür
- 3 Muḥammed Bākır u Ca‘fer ü Kāzım
‘Alī Mūsī Rızā Cebbār ‘Alī’dür
- 4 Taḳī vü bā-Naḳī ‘Asker ü Mehdī
Ser-a-ser derdlere tīmār ‘Alī’dür
- 5 Kāmu eşyā vüçūdında ḥayātı
‘Alī’dür sākī-i ebrār ‘Alī’dür
- 6 ‘Alī’dür ferd-i yektā zāt-ı muṭlaḳ
Şeriki yok hemīn deyyār ‘Alī’dür
- 7 **Vīrānī** kaçanaru kim ‘azmī kılsañ
Görinen gözine deyyār ‘Alī’dür

332*

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

- 1 İrişdi Fażl-ı Yezdān’um baña feyz-i kemālınden
Ser-ā-ser nuṭḳı farkı oldu hemīn ‘ālem cemālinden
- 2 Götürüp zulmeti tenden görüldi zāhir ü bāṭın
Ḥicābuñ ref‘idebilmez ḳalur cāhil cūhhālinden

3b Mūsī: nūr-ı VİD

5b sākī-i ebrār: sākī-yü’l-ebrār M, sākī-i Kevşer VİD

6b hemīn: hemān M, VİD

7a: **Vīrānī’yem** kaçan kim ‘azm kılsañ M, **Vīrānī** kaçanaru sen ‘azm kılsın VİD

7b gözine: gözgüde M, gözüme VİD; deyyār: dīdār VİD

* VİD 358-359.

1b nuṭḳı fark: nūra ğarḳ M, VİD; hemīn: heme M, cemī‘ VİD

2a götürüp: götürdi M, VİD; zulmeti: zulmetin VİD; tenden: gözden M, VİD

- 3 Müzeyyen eyledi hâki şıfâtı lutf-âbından
Ki müfred nâr ile bâddur keser qahr-ı celâinden
- 4 Tahâret eyleyen ‘âşık hicâbın buldı şevketden
Elin çekdi bu dünyânun hemîn ceng [ü] cidâinden
- 5 Okursun ebcedin sırrın huşû-ı vech-i âdemde
Beri gel eyle işbâtın nedür bu cîm [ü] dâlından
- 6 Erenler zâtına zâtın mübeddel eyleyen ‘âşık
Keser ol nefis şehâvâtı geçer mülk ile mâlından
- 7 **Vitrânî** âl-i evlâduñ haqîkat bendesi oldur
Koyup atlâs u dibâyı giy imdi köhne şâlından

333*

fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün

- 1 Gel berü ey qavm-i ‘adû ben Hudâ’dan dönmezem
Çün şehâdet eylemişem Muştafâ’dan dönmezem
- 2 Pâre pâre bu vücûdum şad hezârân itseler
Men gulâm-ı hânedânem Murteżâ’dan dönmezem
- 3 Zehrini nûş eyledüm virdüm Hasan râhında baş
Uş Hüseyinîyem Hüseyin-i Kerbelâ’dan dönmezem

2b qalur: görün VİD

3a müzeyyen: mürekkeb M, VİD; hâki: anı M

3b nâr ile bâddur keser: bād ile nâruñ gelür M, VİD

4a tahâret: ticâret M; hicâbın buldı şevketden: cihânda böyle şirketden M, cihânın bulaşığından VİD

4b hemîn: heme M

6b nefis şehâvâtı: nefis ile şehvet VİD

7b giy imdi: geyindi VİD

* VİD 332-333.

- [129a] 4 Şāh ‘Alī Zeyne’l-‘Abā Bākır ḥaḳıçün zāhidā
Sīnemi ḳalkān idindüm her belādan dönmezem
- 5 Çün baña keşf eyledi Ca‘ fer *Ene’l-Ḥaḳ* sırrını
Mūsī-i Kāzım ‘Alī Mūsī Rızā’dan dönmezem
- 6 Tā ṭabāyi‘ den Taḳī virdi binā’-i cismüme
Şol sebebdan çākeriyem reh-nümādan dönmezem
- 7 Mesken itdi Şāh Naḳī dil mülkinüñ sulṭāñıdur
‘Askerī ol Mehdī-i şāḥib-livādan dönmezem
- 8 Ḥāricīler zümresinde çok teberrā ḳılmışam
Āl-i evlāda bugün medḥ [ü] senādan dönmezem
- 9 Çün **Vīrān** Abdāl didi ismüm ‘Aliyyü’l-Murtażā
Küll varum Ḥaydar’ındur evliyādan dönmezem

334*

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

I

Diñle imdi Muşṭafā’dan ‘ārifā evrādumı
Gel berü gör Murtażā’dan dem-be-dem feryādumı
Tā ezel ḥubb-ı ezelden urdılar bünyādumı
Sevmişem cān [u] gönülden men İmām Kāzım’ı

3b uş: çün VİD

6b çākeriyem: ḥāk-i pāy-ı VİD

7a Şāh: çün VİD

8b: Medḥ idürem āl-i ‘abāyı senādan dönmezem VİD

9b küll: cümle VİD

* VİD 548.

I/3 tā ezel ḥubb-ı ezelden: tā ezelden ḥubb-ı Ḥaydar M, VİD

II

Şāh Ḥasan Ḥulku'r-Rızā'dan zāhir oldı her şıfāt
Hem Ḥüseyn-i Kerbelā'dan keşf olur envār-ı zāt
Nesl-i Şāh'ı kim ki sevdi görmedi hergiz memāt
Sevmişem cān [u] gönülden men İmām Kāzım'ı

III

Şāh [‘ Alī] Zeyne'l-‘ Abā'dur cānımız cānānımız
Hem Muḥammed Bāķır u Ca‘ fer durur bürhānımız
Nesl-i pāk-i Kāzım'a cān durur kurbānımız
Sevmişem cān [u] gönülden men İmām Kāzım'ı

IV

Şah ‘ Alī Mūsī Rızā'dur kıblegāh-ı mü'minān
Şāh Taķī vü bā-Naķī zikrüm dilümde her zamān
Bunlaruñ dostlığına var olup cümle cihān
Sevmişem cān [u] gönülden men İmām Kāzım'ı

V

Men **Vitrānī** derdmendem medḥ-i Şāh'ı söylerem
‘ Askerī hem Mehdī-i püşt [ü] penāhı söylerem
Ġayrden el çekmişem ol pādişāhı söylerem
Sevmişem cān [u] gönülden men İmām Kāzım'ı

[129b]

335*

müstef' ilātün müstef' ilātün

- 1 Şeppīr [ü] Şüpper mürşid [ü] reh-ber
Şundılar kevşer el-ḥāmdülillāh

II/3 kim ki sevdi: sevdi her kim VİD

III/3: Āl-i evlādına cān [u] baş [u] ser kurbānımız M, Āl-i evlādın yolına cān ü ser kurbānımız VİD

IV/3 olup cümle : oldı ser-i M, oldı hep cümle VİD

V/1 medḥ-i: dilde M

* HBD 278-279.

- 2 Sofra ‘ Ali’nün himmet velinün
Şöhreti dînün el-ḥāmdülillāh
- 3 Hāk’dur Muḥammed olmışuz ümmet
Bulmuşuz rıf at el-ḥāmdülillāh
- 4 Muḥammed güldür pîrüm bülbüldür
Cümlemüz kıldur el-ḥāmdülillāh
- 5 Dosta miḥmānuz cümle bir cānuz
Ehl-i imānuz el-ḥāmdülillāh
- 6 Pîre maḥabbet cān ile ḥidmet
Ṭālîbe ni‘ met el-ḥāmdülillāh
- 7 Aşlımuz nürdur vaḳtimüz Şur’dur
Sözîmuz budur el-ḥāmdülillāh
- 8 **Hāşim’ün** zıkrî *el-fakru faḥrî*
Bu demün şükri el-ḥāmdülillāh

336*

müstef ilātün müstef ilātün müstef ilātün müstef ilātün

- 1 Derd-i dilümden bir şemme açdum vaḳt-i şeherde bād-ı nesîme
Geşt itdi ol dem şaḥn-ı cihānı baḥş itdi ‘ aẓm ü remîme
- 2 Derd-i derūnum rāzını bir bir kıldum hikāyet bād-ı şabāya
Hātîfden ilhām oldı o demde biñ ‘ işve ile zihn-i saḳîme
- 3 K’āl-i Necāşî tā-key telāşî fāş eyle rāzuñ bî-vehm ü başı
Bih-ez-derūnın na‘ t-ı pesidür ‘ arz eyle ḥālün zāt-ı kerîme

* Şiir, Ali Fuat Bilgin tarafından hazırlanan Nâbî’nin Türkçe Divânı’nda ve Şerife Ördök tarafından hazırlanan Nâbî’nin Farsça Divânçesi’nde bulunmamaktadır.

- 4 Ol nūr-ı muṭlaḳ ḳavlinde eṣḁaḳ medḥ [ü] ṣenāya hod oldur
elyaḳ
Gūṣ eylesün tā münkir ser-ā-pā yansun ḥasedden nār-ı ceḥīme
- 5 Ol ṣāh-ı kevneyn kim *ḳābe ḳavseyn* na‘t-ı müniri ḳurb-ı
Ḥudā’dur
Vaṣfuṇda lālem āşifte ḥālem endişemi ḥod bulmam fehīme
- [130a] 6 Pes oldur elzem ey ṣāh-ı ‘ālem dāmānına el hem urduḡumca
Ol bī-nevāyī miskīn güvāyī olsun fedāyī renc-i ‘aẓīme
- 7 Eyle ṣefā‘at hengām-ı sā‘at rūz-ı ḳıyāmet bulsun ‘ināyet
Nābī-i zārı luṭf eyle Bārī irgürme bizi nār-ı ceḥīme
- 337***
mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün
- 1 Bi-ḥamdillāh yine *rūḥu’l-ḳudūs*’den tāze cān bulduḳ
Ölümnden ḥavfimiz yoḳdur ḥayāt-ı cāvidān bulduḳ
- 2 Ğamuñla mürde vü yād-ı femüñle bī-nişānuz biz
Ki tā ḥayy-ı ebed zāt-ı Ḥudā’dan bir nişān bulduḳ
- 3 Mekān-ı dil dehānuñ olmaḡa ḥaṭṭuñ delil oldı
Ki bī-rāh-ı ādemden bir nişān-ı lā-mekān bulduḳ
- 4 Enāniyyet evin vīrān idelden şehr-i faḳr içre
Anuñ her gūşesinden nice biñ genc-i nihān bulduḳ
- 5 Virüp cān naḳdini ey **Vaḥdeti** bāzār-ı ‘aşḳ içre
Ucuz alduḳ metā‘-ı derd-i ‘aşḳı rāyegān bulduḳ

* VD 84-85.

3b bir nişān: ṣāh-rāh M

338*

Rubā' iyyāt

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Bî-nihāyet bahre döndi gene zātum vaḥdeti
Mecma' ü'l-bahreyni fark itdi şıfātum vaḥdeti
- 2 Lā-cihetdür nuṭṭa gelmez gene zātum vaḥdeti
Her kemālāta muḥiṭ oldı şıfātum vaḥdeti

339*

Rubā' i

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Lā te' ayyündür egerçi gene zātum vaḥdeti
Keşret-i a' yānı keşf eyler şıfātum vaḥdeti
- 2 Keşf-i sübhāt-i celāl eylerse zātum vaḥdeti
Keşret-i azdādı maḥv eyler şıfātum vaḥdeti

340*

Rubā' i

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 *Künt ü kenz* ün gevheridür gene zātum vaḥdeti
Bî-nihāyetdür zuhūrında şıfātum vaḥdeti¹⁴⁶
- 2 Çün muḥiṭ-i lā-cihetdür gene zātum vaḥdeti
Dürr-i beyzāyı ' ayān itdi şıfātum vaḥdeti

* UD 310.

* UD 310.

* UD 310.

¹⁴⁶ UD'de 1b ve 2b yer deḡiştirmiş hâldedir.

[130b]

341*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Vāşıl olmaz Hakk'a kimse cümleden dūr olmadan
Kenz açılmaz şol gönülden tā ki pūr-nūr olmadan
- 2 Sūr çıkar ağıyarı dilden tā tecellī ide Hakk
Pādişāh konmaz sarāya hāne ma' mūr olmadan
- 3 *Mūtu kable en temūtu* sırrına mazhar olan
Haşrı neşri bunda gördi nefha-i şūr olmadan
- 4 Mest olan mestāne geldi tā ezelden tā ebed
İçdiler ' aşkuñ şarābın āb-ı engūr olmadan
- 5 Dost cemālūñ Ka' be' sini kıldı ' aşıklar tavāf
Yirde Ka' be gökyüzinde beyt-i ma' mūr olmadan
- 6 Maḥv olanlaruñ kelāmı kendiden gelmez velī
Pes *Ene'l-Hakk* nice disün kişi Maşūr olmadan
- 7 Bir ' aceb sevdāya düşmiş tutuşup **Şemsī** müdām
Hakk'a maḥbūl olmaḥ ister halka menfūr olmadan

* ŞSD 250-251. Şiir M'de 7, ŞSD'de 8 beyittir. ŞSD'nin 8. beyti M'de bulunmamaktadır. ŞSD'de şiirin beyit sıralaması 1-2-4-6-5-3-7-F şeklindedir.

6a maḥv: mest ŞSD; kendiden: ḡayrāden M

6b disün: söyler ŞSD

7a bir ' aceb sevdāya düşmüş tutuşup: bir devāsız derde düşdi bu dil-i ŞSD

- 1 **Elif** anı bilmişem men *Lā fetā illā 'Alī*
Yā yalanı silmişem men *Lā fetā illā 'Alī*
- 2 **Be** bekā mülkinde hâkim Muştafâ vü Murtażâ
Lām-elif lâ dimezem men *Lā fetā illā 'Alī*
- 3 **Te** temennâ eylerem sirruñda izhâr eyleyen
He hilâl levhinde gördüm *Lā fetā illā 'Alī*
- 4 **Şe** şebâtum od [u] şu toprağ [u] yeldendür benüm
Vāv vücûdum şehrin aldı *Lā fetā illā 'Alī*
- 5 **Cīm** cemâlünle celâlün istedüm kıldum taleb
Nün nihâyet buldı cānum *Lā fetā illā 'Alī*
- 6 **Hâ** hayâ eyler zebānum ālini yād eyleme
Mīm Muhammed Muştafâ'dur *Lā fetā illā 'Alī*
- 7 **Hı** haber virdi Hâsan hulk-ı Rızâ etbâ'ına
Lām leţâfet mülk[i] içre *Lā fetā illā 'Alī*
- 8 **Dāl** dilümde Şâh Hüseyn-i Kerbelâ'nuñ medh[i] var
Kef kerem-kānı haķıdur *Lā fetā illā 'Alī*

* ŞHD-SNE 148-149. ŞHD-MM 134'de Muhsin Macit'in verdiği bilgiye göre, bu şiir Hatâyî Dîvânı'nın sadece İstanbul nüshalarında bulunmaktadır ve Sadeddin Nüzhet Ergun neşri sayesinde dîvân neşirlerinde yer almıştır.

3a eylerem: eyledim ŞHD-SNE; eyleyen: eyleyüp M, ŞHD-SNE

4b vücûdum şehrin aldı: vücûdum mülki taldı M, vücûdun şehriyem ben ŞHD-SNE

5a istedüm: isteyüp ŞHD-SNE

6a hayâ: hayâl ŞHD-SNE; eyleme: etmege ŞHD-SNE

7b mülk(i): kâni M

8b haķıdur: be-Haķdur M: 'Alî'dür ŞHD-SNE

- 9 **Zel** zelîl it nefsüñi Zeyne'l-‘İbād’uñ ‘aşkına
 Kāf karîbdür Hâk yolında *Lā fetā illā ‘Alī*
- 10 **Rā** riyā kıldı havāricler Muḥammed Bakır’a
 Fe firāk idüp didi kim *Lā fetā illā ‘Alī*
- 11 **Ze** ziyāde kıldı ‘ilm-i ḥubb-ı Ca‘fer Şādık’a
 Ġayn ġayrı dimezem men *Lā fetā illā ‘Alī*
- [131a] 12 **Sîn** ser-ḥoş eyledi çün şāġarı Kāzım begi
 ‘**Ayn** ‘aynumda nihāndur *Lā fetā illā ‘Alī*
- 13 **Şîn** Şāh-ı Ḥorāsān ‘Alī Mūsī [er-] Rızā
 Zı zuhūr göstere hem *Lā fetā illā ‘Alī*
- 14 **Şād** şafā ehlinüñ imānı Muḥammed’dür Taķī
 Tı tarīķe göstere hem *Lā fetā illā ‘Alī*
- 15 **Dād** zamīrüm mülkine server Naķī’dür bilmişem
 ‘Askerī’nüñ zıkrıdür hem *Lā fetā illā ‘Alī*

9b yolında: bu yolda M

10a kıldı: etdi ŞHD-SNE

10b firāk idüp: Furāt akub ŞHD-SNE

11a kıldı ‘ilm-i ḥubb-ı Ca‘fer Şādık’a: kılmışam gönlümde Ca‘fer ḥubbını M: kıldı gönlüm Ca‘ferin mahabbetin ŞHD-SNE

11b dimezem: bilmezem M

12a çün: ol M; çün şāġarı Kāzım begi: Mūsî-i Kâzım bil meni ŞHD-SNE

12b nihāndur: ‘ayāndur M, ŞHD-SNE

13a ‘Alī Mūsī (er-) Rızā: İbn-i ‘Alī Mūs-er-Rızā ŞHD-SNE

13b göstere hem: oldu ḥaķīķat M, oldu cihānda ŞHD-SNE

14a ehlinüñ imānı Muḥammed’dür Taķī: ehli cihānda ol Muḥammed’dür Taķī M, ehli Takî’dür ‘âlem içre gerçi kim ŞHD-SNE

14b tarīķe göstere: tarīķüñ gösterüp M, tarīķi gösterir ŞHD-SNE

- 16 Hem Muḥammed Mehdî-i şāhib-zamān sırr-ı Resûl
Tesbâḥüm zikrüm dilümde *Lā fetā illā ‘Alī*
- 17 Bu **Ḥatâyî** ger ḥayāt-ı cāvidān bulsa n’ola
Göñline mihmān olupdur *Lā fetā illā ‘Alī*

343*

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Mihrini mühr itmışem sīnem içinde Ḥaydar’uñ
Cān u dilden çākeriyem şıdķ ile ol serverüñ
- 2 Nāzil olan *hel etā* şānında vü hem *lā fetā*
Şāḥibidür Düldül’uñ hem ḥ^vācesidür Kanber’uñ
- 3 Zülfiķār’ıyla müsahḥar kıldı ol heft kişveri
Barmağıyla feth idüpdür ḳapusını Ḥayber’uñ
- 4 Muştafā *şemsü’ḍ-ḍuḥā* dur Murtaẓā’dur ve’l-ķamer
Hem Emīrū’l-mü’minin hem sākāşidür kevşerüñ
- 5 Nūr-ı çeşmi Aḥmed’uñ hem Murtaẓā’nuñ dīdesi
Ḳurretü’l-‘aynı ‘Alī’nüñ ālidür Peyğamber’uñ

16a hem: ya ŞHD-SNE

17a ger ḥayāt-ı cāvidān bulsa nola: bir nefes birlik[i] iķrār eyledi M; bulsa: bulsan ŞHD-SNE

17b göñline: göñlümde M

* ŞHD-SNE 160-161. ŞHD-MM 133’de Muhsin Macit’in verdiği bilgiye göre, bu şiir Hatâyî Dîvânı’nın sadece İstanbul nüshalarında bulunmaktadır ve Sadeddin Nüzhet Ergun neşri sayesinde dîvân neşirlerinde yer almıştır.

3a ol heft: heft-i ŞHD-SNE

4a ḍuḥādur: duḥā hem ŞHD-SNE

- 6 Bāb-ı Şüpper ü Şeppîr biri Ḥasan biri Ḥüseyn¹⁴⁷
Ey mevālî bil ki bunlardur imâm-ı reh-berüñ
- 7 Şāh Zeyne'l-‘Ābidîn oldı evlād-ı Resûl
Hem Muḥammed Bâkır oldı atası bil Ca‘fer’üñ
- 8 Mūsî-i Kāzım muḥîṭ-i baḥr-i ‘ilm-i ma‘rifet
Şāh ‘Alî Mūsî Rızâ’dur Ka‘besi mü’mînlerüñ
- 9 Keşf ola bâb-ı tarîkat hem Takî’nüñ ‘aşkına
Şıdk ile bel bağlayup terk eylegil cān [u] serüñ
- 10 Ḥaḥḥ’a kurbıyyet bulasın ger dilerseñ ey ‘azîz
Meşrebinden yüz çevirme ol Naḥî vü ‘Asker’üñ
- 11 Mehdî-i şāḥib-zamân oldı imâmı her şeyüñ
Neslini katl eyler ol müşriklerüñ kâfirlerüñ
- 12 Yâ İlâhî Muştafâ vü Murtażâ’nuñ ‘aşkına
Sen ḳabûl eyle du‘âsın bu **Ḥatâî** kemterüñ

¹⁴⁷ Mısra, vezin bakımından kusurludur .

6a: Bâb-ı Şebpîr ile Şebper’dır Hasan biri Hüseyin ŞHD-SNE

7a: Ba’de Zeyne’l-Abidîn’dır hem imâm-ı mü’mînân ŞHD-SNE

7b hem: çün ŞHD-SNE; bil Ca‘fer’üñ: bunların ŞHD-SNE

8a baḥr: mihr ŞHD-SNE

8b şāh: hem ŞHD-SNE

10a kurbıyyet: kurbet ŞHD-SNE

10b meşrebinden: mezhebinden M, ŞHD-SNE

11a: Yâ Muḥammed Mehdi-i sâhib-zamân ile zuhûr ŞHD-SNE

11b eyler ol müşriklerüñ: eyle müşrikler ile ŞHD-SNE

12a ‘aşkına: ḥaḳîçün M, ŞHD-SNE

12b ḳabûl eyle du‘âsın: duâsın müstecâp et ŞHD-SNE

[131b]

344*

mefā' ilün mefā' ilün fe' ülün

- 1 Yolından azana sen Şāh delīl ol
Togru yol gösterüp rāh-ı dil ol
- 2 Gördün bir düşmüş ayak tutgil elini
Sen aña gökden inmiş Cebrā'il ol
- 3 Raḥm eyle ben faḳīr derdmende
Şāhuñ ḥazīnesinden öz vekīl ol
- 4 Ne kadar yaramaz söz işidürseñ
Kulağa aşma gel sen anı fil ol
- 5 Mevālī meşrebi mü 'min cān iseñ
Yüri var dost eşiginde sebīl ol
- 6 Muḥibb-i ḥānedān olmaḳ dilerseñ
Hüseyn-i Kerbelā tegi ḳatīl ol

* ŞHD-MM 415-416. Bu şiir, ŞHD-MM'de Muhsin Macit'in, "Tek Nüshada Bulunan Şiirler" başlığı altında tasnif ettiği şiirler arasında bulunmaktadır. Macit bu grup için "Şah İsmail'e aidiyeti konusunda tereddüt olsa da onun olamayacağına dair başka verilere ulaşana kadar Hatâyî Dîvânı'nda yer almasında yöntem bakımından bir sorun görülmemektedir" demektedir. Ayrıca, şiirin olduğu nüshalarda aruz kusurlarının da olduğundan bahsetmiştir. Mecmuada da şiir aruz bakımından kusurludur ve Macit'in neşri ile büyük farklılıklar içermektedir. ŞHD-MM'de şiirin beyit sıralaması: 1-5-2-4-3-6-7 şeklindedir.

1b: Aña yol gösterüp ağzına dil ol ŞHD-MM. Mecmuadaki kullanım, vezin bakımından kusurludur.

2a: Görürsen düşmüş dutgil elini ŞHD-MM. Mecmuadaki kullanım, vezin bakımından kusurludur.

3a raḥm eyle ben faḳīr: teraḥḥum kıl faḳīre ŞHD-MM

3b: Şehüñ virgüsine sen varugil ol ŞHD-MM

4a ne kadar: nerede ŞHD-MM

4b: Kulağa alma sen anı ḳatīl ol ŞHD-MM

5a: Dilersen güneñünden kurtulasın ŞHD-MM

5b var dost eşiginde: şāh dergāhında sen ŞHD-MM

6b teki ḳatīl: 'ya var daḡīl ŞHD-MM

- 7 **Ḥatāyī** kande görsen şol Yezîd'i
Amān virme cānın al 'Azrā'il ol

345*

mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün

- 1 Bu 'ālem ḥüsnüñe ḥayrāndur ey dost
Saña bu gonca-leb ḥandāndur ey dost
- 2 Men ol Ya'kūb'a nisbet zārı buldum
Cemālūñ Yūsuf-ı Ken'ān'dur ey dost
- 3 Hilālī kaşuñı tã gördi çeşmüm
Bu cānum 'ıydıña qurbāndur ey dost
- 4 Saña kevn ü mekân vālih olıpdur
Ki ḥüsnüñ şüret-i Raḥmān'dur ey dost
- 5 Senüñ 'aşkuñ vücūdum şehri içre
Bu göñlüm tahtına sulṭāndur ey dost
- 6 **Ḥatāyī**'ye dimişsin cevır idem çok
Yine luṭf u yine iḥsāndur ey dost

7a kande: ḥanda ŞHD-MM; şol: sen ŞHD-MM

* ŞHD-MM 278, ŞHD-SNE 175. Şiir; M ve ŞHD-SNE'de, ŞHD-MM'de 7 beyittir. ŞHD-MM'nin 5. beyti M ve ŞHD-SNE'de bulunmamaktadır.

2a men: sen ŞHD-SNE

3a hilālī: hilāl ŞHD-MM, ŞHD-SNE; tã: tã ki ŞHD-MM, ŞHD-SNE

4a saña: cana ŞHD-SNE; kevn ü mekân: bu kün fekân ŞHD-MM

4b ḥüsnüñ şüret-i: senin sûretin ŞHD-SNE

346*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Tā kim ol zülfün niķābı mäh-tāb üstindedür
Bu bulut nisbetdür ol kim āftāb üstindedür
- 2 Gün tegi yüzün cihānda zāhir olmışdur velī
Bu ' aceb kim bendeden dā'im hicāb üstindedür
- 3 ' Aşkıñuz kim oldı bu vīrāne göñlüm meskeni
Gence beñzer kim yiri dā'im ħarāb üstindedür
- 4 Zāhid-i güm-rāh kim dīvāra eyler secdeyi
O günehkār öyle şanur kim şevāb üstindedür
- [132a] 5 Bu **Ĥatāyī**'nün dilinde ' aşk-ı dil-sūzuñ senün
Oda beñzer kim hemīşe ol kebāb üstindedür

347*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Şāh Ĥüseyn'ün firķatine ağlayan gelsün beri
Āh u vāh idüp dem-ā-dem inleyen gelsün beri
- 2 Kerbelā'da çağrışurlar yā Muḥammed yā ' Alī
Sīnesine şerḫalarla dāğ uran gelsün beri

* ŞHD-MM 323.

4a secdeyi: secdeni ŞHD-MM

* ÖFD 51.

1b inleyen: ağlayan ÖFD

2a yā ' Alī: Mustafā ÖFD

2b: Kara giyip siyāhlr saran gelsin beri ÖFD

- 3 Kerbelā-yı ‘aşk içinde cān ile olup şehīd
Sīnesin çāk eyleyüp kanlar şaçan gelsün beri
- 4 Ol Yezīd’e cān u dilden la‘ net idenlerdenüz¹⁴⁸
Ol pelīde sebb ü hem la‘ n eyleyen gelsün beri
- 5 Kūṭb-ı ‘ālem Şeyḥ Şa‘bān’uñ ‘azīz erkānını
Leyl-i ‘āşūrāda iḥyā eyleyen gelsün beri
- 6 Hem Muḥammed meclisine çār-yār ile gelüp
Ey Fu’ādī ḥāl ile irşād olan gelsün beri

348*

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Sırr-ı ‘aşka maḥrem olmaz itmeyen cānın fedā
Zāt-ı Hakk’a ‘ārif olmaz ‘aşka irmeyen dilā
- 2 Bil metā‘ -ı vāṣl-ı yāruñ ‘aşk durur ser-māyesi
Böyledür aḳvāl-i cümle enbiyā vü evliyā
- 3 Kār-bān-ı ‘ārifine vāṣıl olmaz bir eḥad
Sırr-ı ‘aşkı esb-i nefse itmeyince tā ḡidā
- 4 Şun‘ -ı ‘aşkdur ‘alleme’l-esmā’yı izhār eyleyen
Küntü kenz üñ mantıḳı hem oldı ‘aşk üzre binā

3b sīnesin çāk eyleyüp:cān u başa kalmayıp ÖFD; şaçan: dōken ÖFD

¹⁴⁸ ÖFD’de bu beyit yerine “Hak civārında şehīdler menzilin bulmaḡıçün / ‘Arşı seyrān etmeḡe cānlar veren gelsün beri” beyti yer almaktadır.

5b leyl: leyle ÖFD; eyleyen: eden ÖFD

6a ile: gibi ÖFD

6b ey Fu’ādī: Dervīş Ömer ÖFD; olan: alan ÖFD

* HBD 101-102.

1a fedā: cūdā HBD

3b sırr-ı: şı‘r-i HBD

- 5 Zāt-ı Hâk sırran müsemma zâhir üzre ism-i ‘aşk
‘Āşıkân oldı anuñçün rāh-ı Hâk’da bî-riyā
- 6 ‘Āşık [u] ma‘şūk [u] ‘aşkuñ vahdetine **Hāşimā**
İrmeyince zâhir olmaz sırr-ı tevḥīd-i Ḥudā

Sene 1154 Miladi 1741/42

349

11’li hece

I

Gel İmām Hüseyn’i seven cānlara
Añsun kan ağlasun ‘āşur ayında
Kerbelā’da şehīdlerüñ ḥālını
Bilsün kan ağlasun ‘āşur ayında

II

[132b]

Yas eyleyüp kara giysün tonını
Ağlamak ile geçirsün günini
Şehīdler ‘aşkına kurbān cānını
Virsün kan ağlasun ‘āşur ayında

III

Şakınsun kimseyle itmesün hürrem
Bilsün ol cān bu ay māh-ı Muḥarrem
Vāh Hüseyn’üm diyü yaraya merhem
Sürsün kan ağlasun ‘āşur ayında

IV

Maḥabbet ile yıldursun özini
Kanlı yaş ile tıdursun gözini
Seyyāḥ Dedem topraklara yüzini
Sürsün kan ağlasun ‘āşur ayında

350*

11’li hece

I

Gelün özenelüm farza sünnete
Dost enbiyā giderdi Hakk’a minnete
Kıyāmetde şefî‘ olan ümmete
N’ola bir göreydüm arslan ‘Alî’yi

II

‘Alî Düldül’ini almış eline
Ceng Zülfikâr’ın kuşanur beline
Gice gündüz gider gaza yolına
N’ola bir göreydüm arslan ‘Alî’yi

III

Gazaya giderken yollar açılır
Deñiz deryā köpri olur geçilür
Düşmānuñ üstüne âteş saçılır
N’ola bir göreydüm arslan ‘Alî’yi

IV

‘Alî Düldül’ine biner aşardı
Çeker Zülfikâr’ın ‘aşkı coşardı
Gören kâfirlerüñ ‘aklı şaşardı
N’ola bir göreydüm arslan ‘Alî’yi

* Şiir YEK, YED-BT ve 60 numaralı dipnotta belirtilen Yûnus Emre Dîvânı neşirlerinde bulunmamaktadır.

V

‘Alī’nün gözleri ay gibi bakar
 Yüzinün şu‘ lesi ‘ālemi tutar
 Haykırdığı zamān kal‘ alar yıkar
 N’ola bir göreydüm arslan ‘Alī’yi

VI

Derviş Yūnus dir ki ben de varaydum
 ‘Alī’nün cenginde hāzır olaydum
 Ayağı tozına yüzüm süreydüm
 N’ola bir göreydüm arslan ‘Alī’yi

[133a]

351

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Ey sipihr-i dilde hūrşīd-i dīrahşānum ‘Alī
 Gökyüzinün şu‘ legāhı māh-ı tābānum ‘Alī
- 2 Gūş-ı cāna dökdi men ketebe hātā benden medā
Vāl men vālāh’a biñ cān ile kurbānum ‘Alī
- 3 Ma‘den-i ‘ilm-i hākīkat mazhar-ı luṭf-ı İlāh
 Hādī-ı rāh-ı hīdāyet Şāh-ı Merdān’um ‘Alī
- 4 Kişver-i kāşāne-i şāh-ı velāyetsin ne şek
 Sākī-i kevşer mürüvvet kân[ı] sulṭānum ‘Alī
- 5 *Kerremallāhū vecheh* dinmek nedendür **Şükriyā**
 Cebhe-i pākünde zāhir dilde sübhānum ‘Alī

3a ‘ilm: luṭf M; luṭf: şun‘ M

352*

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

- 1 İlāhī yārı kıl baña ki senden ğayrı yārum yok
Ne yüz ile varam saña günāhdan ğayrı kārūm yok
- 2 Dilüm zıkr ider subhānı gözüm yaşı ciger kanı
Virmişem baş ile cānı bu yolda ihtiyārum yok
- 3 Yine bir menzile vardum nedāmet baħrine taldum
Hayāl-i ‘aşķa yār oldum şabā gibi qarārūm yok
- 4 Ne dervişem tarikatde ne tāt u taht devletde
Bu dār-ı dehr-i ğurbetde ğarīb oldum añarūm yok
- 5 Benem ‘āşī yüzi kara ğarīb **Üftāde** bī-çāre
Tutuşmışam ki bir nāra yanumca bir yanarūm yok

353*

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 N’olduñ ağlarsın a gönül bī-bedel yāruñ mı var
Zārī zārī ağlamağdan ğayrı bir kārūñ mı var

* ÜD 129-130. Şiir, ÜD’de “Tek Nüşhada Bulunan Şiirler” başlığı altında verilmiştir. Mecmuadaki metinle ÜD arasındaki farklılıklar göz önüne alındığında mecmuanın müstensihinin şiiri istinsah ederken dîvânın farklı bir nüshasından yararlanmış olabileceği düşünülebilir.

1b yüz ile varam: yüzle varayum ÜD

2a dilüm zıkr ider: gönül yād itdi M, ÜD

2b virmişem: komuşam ÜD

3a vardum: irdüm ÜD

3b yār: düş ÜD

4a tarikatde: ferāğatde ÜD

5b tutuşmuşam: tutulmuşam ÜD; yanumca: yanmaca ÜD

* ÜD 79-80. Şiir M’de 6, ÜD’de 7 beyittir. ÜD’nin 5. beyti M’de bulunmamaktadır.

1a a gönül: gönül bir M, ÜD

- 2 Kendini atmak diler sin nār-ı ‘aşka dā’imā
Nāra yanmaz ol Ḥalīlullāh gibi tenūñ mı var
- 3 Cānumı virsem diyü arzu çekersin her nefes
Rūh-ı İsmā‘il’e beñzer kurbāna cānuñ mı var
- [133b] 4 Bağrı başlu gözi yaşlu cigeri delik delik
Kim belāya düşücek Eyyūb gibi şabruñ mı var
- 5 Rūz [u] şeb arzū idersin dost cemālin görmege
Sırr-ı Aḥmed’den irişmiş çeşmüñe nūruñ mı var
- 6 Ne ‘aceb cūr’et idersin bu söze Üftade sen
Rāh-ı Ḥaḫḫ’a vāşıl olmuş zerrece ḥālūñ mı var

354

fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

- 1 Ey cemālūñ muşhafından şerḥ-i eşyā bir varak
Mekteb-i ‘irfānuñ içre ‘aḫl-ı küll tıfl-ı sebak
- 2 Lām enfem būy-ı ‘aşkun fī sem‘em nuṭṭuñı
Derk idelden zād çeşmüm gördi rūyuñ Fazl-ı Ḥaḫ
- 3 Gün yüziñüñ istivāsı mū‘ciz’in gördi Resūl
Kıldı engüşt-i şehādet birle māhı iki şak

1b ağlamakdan: inlemekden M, ÜD

2a dā’imā: her nefes M, ÜD

2b nāra: oda ÜD; ol: kim ÜD

3a çekersen her nefes: idersin dā’imā ÜD

3b kurbāna: virmege M

4a delik delik: pür-ḥūn durur M

4b düşücek: doyıcı ÜD

6a bu söze: sözlere ÜD

- 4 Verd-rūyuñ vaşf iderken murğ-ı ʔab‘um dün seher
Eşk odına düşdi bülbül oldu gül ğark-ı ‘ırak
- 5 Bezm-i ‘aşkuñ şanma ney tek terk idersem bağrumı
Delse cevruñ tā nefesden tende vardur bir ramak
- 6 ‘Āşkuñ her dem cemāl-i dil-ber olur manzārı
Ey başiretsiz fakīh gel ehl-i ‘aşka tutma dak
- 7 Varluğın yoğ eylemek fikr-i dehān-ı yār ile
Cāvādi tek nüktedān‘ ārif gerekdür bī-nuṭuk

355*

fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

- 1 Dermend itdüñ beni ey derde dermān Ermenī
Kalmadı ‘aşkuñ yolında bende fermān Ermenī
- 2 Ol kadar cehd eyledüm ol hūb cemālūñ görmege
Zerrece rahm itmedi ol bağı taşdan Ermenī
- 3 İsi vü Meryem haqıyçün ihtiyārum kalmadı
Dīdemi giryān idersin bağrumı kan Ermenī
- 4 Kānde bir hāç ehli varsa cümlesin seyr itmişem
Görmedüm bir saña beñzer cān-ı cānān Ermenī

* KN 54. Şiir M’de 7, KN’de 5 beyittir; M’nin 2 ve 6. beyitleri KN’de bulunmamaktadır. Hüseyin Ayan “Kul Nesîmî’ye Ait Olduğu Sanılan Şiirler” adlı makalesinde bu şiirin Seyyid Nesîmî’ye ait olabileceğini ifade etmektedir: Hüseyin Ayan, “Kul Nesîmî’ye Ait Olduğu Sanılan Şiirler”, ss. 24-25. Şiir 172b’de tekrar yazılmıştır. Müstensih de “Bu gazel aşağıda yazılmışdır.” diye derkenar etmiştir.

1b Kalmadı: Bulmadum M; fermān: dermān KN

3b dīdemi: gözlerüm M, sīnemi KN; giryān: büryān KN

4b görmedüm: bulmadum M, KN; benzer: nisbet KN

- 5 Şaklagil gül-gün yüzüñi nâ-maḥrem anı görmesün
Göricek dinden döner çok çok müselmân Ermenî
- 6 Ey cühûdî sen daḥı gel dil-berüñ dînine dön
Yoḥsa dîninden çıkar çok çü şan‘ân Ermenî
- 7 Çün **Nesîmî** bir cevâb ister dilüñden şormağa
Bilmezem ḥürî misin sen yoḥsa rıdvân Ermenî

[134a]

356

Ḥikāyet-i Münāsib

fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

- 1 Ravza-i ıstıfāya serv-i ḥurām
Ṭābde seyr iderdi bir bayram
- 2 Birkaç oḡlancık anı gördiler
Kozcaḡız isteyüp yüz urdılar
- 3 Nesne bulmadı virmege ol emîn
Beni şatuñ didi olara hemîn
- 4 Ol iki ‘āleme emîn ü emān
Bir iki tıfla tufeyl oldı hemān
- 5 Virdi anlara pāk-dāmānı
Yeddiler ḡul gibi o sultānı

5a: Şaklagil ay teg yüzüñi çeşm-i bed-ḥû görmesün M, Örtögör cânâ yüzün kim çeşm-i bed-ḥû görmesün KN

5b göricek dinden döner: yoḥsa dîniñe döner M, yoḥsa yolundan çıkarır KN

7a: Çün dilüñden su‘āl ister **Nesîmî** şormağa M, Gonca aḡzından haber ister **Nesîmî** sormağa KN

7b: Luṭf ile virgil cevâb ey rahat-ı cân ırmını M, Şıdḡ ile vergil haber ey rahat-ı cân ırmını KN

- 6 Gördiler yolda Hâzret-i ‘Ömer’i
‘Ömer anlara şordı bu haberi
- 7 Didiler şataruz Resûl’ı size
Kozcağuz virün oynamaga bize
- 8 Ol iki cihân fahrinün haridârı
İtdi yigirmi koza bāzârı
- 9 Faḥr-ı ‘âlem tebessüm itdi didi
Yusuf’a virilen bahâ yegidi

357

Pend

fe‘ilātün mefâ‘ilün fe‘ilün

- 1 Koz ağaç gibi büyütme serün
Tâ ki koz gibi bitmeye semerün
- 2 Şecer-i gül gibi büyü gülünü ko
Tâ ki gül gibi olasın hoş bû
- 3 Nice bir kendüni ögüp şatasın
Belki âḥir çoruñ koza kıtasın
- 4 Ümmetiseñ Muḥammed’e ey yâr
İ‘tibâr al bu kışşadan yûri var
- 5 Her ki kâdrin bile irür şerefe
Raḥimallâhü imru ‘ün ‘arefe

[134b]

358*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Ol nedür kim eylese ikrārını müşrik olur
Bu ' aceb kim itse inkār şübhe yok mülhid olur
- 2 Cīm'de fā'yı fā'da cīm'i bulmayan aḥvel-nigeh
Ḥaḫ'da ḫalur ḫāşılı ol şübhesüz cebrī olur
- 3 Bī-başıret hep görenler bī-başardur gözleyin
Ey ' amāluḫdan kaçan kör olmayan a' mā olur
- 4 Ḥā vü ' ayn u nūn u şād'dan aḥlayan egri naẓar
Pes ne ma' niden bilürseñ cümle şey' ' icād olur
- 5 Zāhir ü maẓhar zuhūrdan fehmi den aḥlar kelām
Yokluḡı bulan Naşūḫi ' arif ü dānā olur

359*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Sīnemūñ bağında bitmiş bir ağaçda iki dal
Biri elma biri ḫurmā biri sükker biri bal
- 2 Ol iki dal üzre biten iki elma müslimīn
Biri yaşıl biri kızıl biri şarī biri al

* MND 42.

1a ikrārını: ikrār anı MND

2a cīm'i bulmayan aḥvel-nigeh: kim ki cimi bulmaya MND

2b Ḥaḫ'da: Cīm'de MND; ḫāşılı ol şübhesüz: netice ḫāşılı MND

4b ma' niden bilürseñ cümle şey': ma' nidür bilürse cümlesi MND

5a zuhūrdan: zuhūrun MND

* AÖD 357.

1a bitmiş: bitdi M

2a iki elma: ay ey M, AÖD

- 3 Ol iki elma didigüm iki kuşdur ey nigār
Biri hūrī biri tūtī biri kumrī biri bāl
- 4 Birinüñ ağzında mīm var birinüñ gözlice hā
Birinüñ ağzında cīm var birinüñ dāl ile zāl
- 5 Ol iki kuşı tutıcağ ideyüm ki ben de bend
Birine bağ birisin gör birin alma birin al¹⁴⁹
- 6 Pes bu sırrı bilmege ‘ārif gerekdür ey ‘Ömer
Biri zāt-ı Muştafā’dur biri hayy-ı Zü’l-celāl

360*

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Cāme-i sürh ü kebūd içre nihāndur hançerüñ
Şan şafağ üzre hilāl-i āsmāndur hançerüñ
- 2 Āsmānda mäh-ı nev deryāda mähī havf ider
Māhdan mähīye dek hük-m-i revāndur hançerüñ
- 3 Şöyle geçgindür ki kınde yatdığın bilmez şehā
Ġamze-i mest-i müdāmuñdan nişāndur hançerüñ¹⁵⁰
- 4 Teşne diller gördüğü demde n’ola cān virseler
Bir güzel bildən çıkar āb-ı revāndur hançerüñ
- 5 Tatlu dillerle **Misālī’nüñ** girüpdür gönline
Güiyā bir dil-ber-i şirīn-zebāndur hançerüñ

3a elma didigüm: ay didigümüz M, AÖD

3b: Biri hūrī biri mer‘ā biri perī biri kāl M

¹⁴⁹ AÖD’de 4 ve 5. beyitler yer değiştirmiş hâldedir.

* EMD 121-122 .

¹⁵⁰ EMD’de 3 ve 4. beyitler yer değiştirmiş hâldedir.

[135a]

361*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Gūş-ı cānuñ aç kelām-ı Hakk'ı zāhid eyle gūş
Gel şarāb-ı bezm-i 'aşkı pīr elinden eyle nūş
- 2 Mest olup kendüñ yeter Mevlā'yı bul ol Hakk-perest
Tā-be-key bu ḥod-peresti ya' n' olma ḥod-fürüş
- 3 Şūret-i naķş-ı sivādan beyt-i ḳalbūñ sāde ḳıl
Ġayrıdan pāk eyle Beytullāh'da olmaz nuķuş
- 4 Çün nuķūş-ı mā-sivādan pāk ola dil ḥānesi
İster iseñ ḥırķa-pūş ol ister iseñ ḥulle-pūş
- 5 Zāhirūñe eylemez Mevlā nigāh-ı i' tibār
Bāṭınuñdur çün nazargāh-ı Ḥudā ḳıl anı ḥoş
- 6 Ḳande eylerseñ tevellā *semme vechullāh* 'ı gör
Nūr-ı vech-i muṭlaķı her zerreden gör ol ḥamūş
- 7 Bezm-i vaşla lāyık olmaz çün **Şalāhī** ḥām olan
Āteş-i 'aşķ ile dīg-i miḥnet içre eyle cūş

362

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Zāhidā çün almamışsın 'ilm-i esmādan ḥaber
Pes nice rūşen virürsin sen müsem mādan ḥaber

* SUD 358-359.

- 2 Okımayan yüzi özin muhkemātuñ sırrını
Almamışdur Muşhaf içre haṭṭ-ı haṭṭdan haber
- 3 **Faḫl**-ı Yezdān kullarından eyle ser-tā-pā özüñ
Ḥüsn-i tefsīr-i elif lām ile rā'dan haber
- 4 Mālik-i cevher degül 'ummāna ğavvāş olmayan
Ḳande virseñ otuz iki nūr-ı deryādan haber
- 5 Kim ki kıldı panz-deh hem ba' d ez ân hefde şalāt
Yaḫşı idrāk itdi Ḥaḳḳ'ı aldı cum' ādan haber
- 6 Başuma taşlar yağarsa kes Mişāli-veş ne ğam
Çünkü keşf oldu baña tā 'arş-ı Mevlā'dan haber
- 7 Ey **Mezīdī** Ḥaḳ şināsın diyüben lāf urmasun
Almayanlar istivā-yı vech-i a' lādan haber

363*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Hep erenler geldi geçdi evveli serden 'Alī
Yetmiş biñ yıl Ḥayber'i eliyle atdı şehrden 'Alī
- 2 Ne okıdı ne ḳalem aldı eline ey dilā
Dört kitābuñ ma' nīsini şerḥ itdi ezberden 'Alī

* Muhsin Macit, ŞHD-MM 134'de bu şiirin Hatâyî Dîvânı'nın sadece İBB İstanbul Atatürk Kitaplığı Osman ErginYazmaları 2/226 numaralı nüshanın 92a sayfasında bulunduğunu ve Hatâyî'nin mevcut dîvân neşirlerinde yer almadığını ifade etmiştir. Şiir, vezin bakımından kusurludur.

1a hep: çok M

1b: Yetmiş yıl Cebre'il'i sen itdün berden 'Alī.

2a: Ne kitāb açdı okıdı ne ḳalem aldı ele M

- 3 Tıtdı ŧehādet parmağın ya‘ nı kāfırleri māt eyledi
Yetmiŧ biñ baţmān ıpadı atdı Hıyber’den ‘ Alı
- [135b] 4 Geldi sā’ıl yolına kim Hıkk’ını yād eyledi
Virdi ıpande develerden geıdı Eŧter’den ‘ Alı
- 5 Şāh Hıţāyı oldı zāhir gice gındüz ŧaf ebed
İıdı bir zerre zülāli havz-ı kevşerden ‘ Alı

364*

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Gevher-i zāt-ı ıpādım-i kibriyāsın yā ‘ Alı
Enbiyāya evliyāya pıŧvāsın yā ‘ Alı
- 2 Kimse bilmez ma‘nı-i zātuñ ŧıfātuñ[ı] senüñ
Lā-mekān bahrında dürr-i müntehāsın yā ‘ Alı
- 3 Kābiliyyet sende görmişdür resül-i Hāŧimı
Şükrü lillāh hem-dem-i Hıyrü’n-nisāsın yā ‘ Alı
- 4 Hem havāric sırruñı bildüm ki idrāk eylemez
Zāhir ü bāţında sen mu‘ciz-nümāsın yā ‘ Alı

3a tıtdı: ıpadı M; ya‘ nı kāfırleri māt: Ma‘ būdın yād M

3b yetmiŧ: seksen M; ıpadı: ıeligi M

4a: Sā’ıl Ka‘be ıpölinde geldi Allāh dost diyü M

4b: Virdi ıpāţırın mahārın geıdı Kānber’den ‘ Alı M

5a: Öksüz Abdāl mest olınca ıpangı medhi sōylesün M

5b: Bir ıpāţre nazār kıldı āb-ı kevşerden ‘ Alı M

* ŞHD-MM 570, ŞHD-SNE 149-150.

2a ŧıfātuñ(ı): ŧıfātuñdur ŞHD-SNE

4a sırruñı: sırruña ŞHD-MM; bildüm: bildin ŞHD-SNE

- 5 Muştafā gördi seni arşlan şıfātlu der-felek
Şāhib-i mi‘rāc u hem-tāc u livāsın yā ‘Alī
- 6 Zūlfikār ile kamu kılduñ musahhar ‘ālemi
Bilmişem taḥkīk ile kim *lā-fetā*’sın yā ‘Alī
- 7 Bu **Ḥaṭāyī** dīn ü imānı ki sendendür dürüst
Nūr-ı çeşm-i ḥānedān-ı Muştafā’sın yā ‘Alī

365*

fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

- 1 Yirde gökde Ḥaydar-ı Kerrār sensin yā ‘Alī
Rūz-ı maḥşer sākī-i ebrār sensin yā ‘Alī
- 2 Ḥamsetü’l-esmā okurlar ismüñi ey Bu’l-Ḥasan
İbn-i ‘amm-i Aḥmed-i Muḥtār sensin yā ‘Alī
- 3 ‘Anter’üñ başın kesen Ḥayber kapusın koparan
Ceng içinde kätıl-i küffār sensin yā ‘Alī
- 4 ‘İfrit’üñ bendini alduñ üç biñ yıldan soñra sen
Deşt-i Erjen’de geçen Kerrār sensin yā ‘Alī
- 5 *Lā fetā illā ‘Alī* şānuña olmışdur nüzül
Ḍarb içinde sikke-i dīnār sensin yā ‘Alī

5a der-felek: bir melek ŞHD-SNE

* ŞHD-MM 251-252, ŞHD-SNE 150. ŞHD-MM’de şiirin beyit sıralaması 1-2-8-4-7-3-5-6-9-10-11 şeklindedir.

2a ismüñi: aduñ ŞHD-MM; ey: yā ŞHD-MM

4a biñ: yüz ŞHD-MM; -ey ŞHD-SNE

5b ḍarb: hadd ŞHD-SNE

- 6 Evvel ü âhırde sensin zāhir ü bātında sen
‘ Aql-ı evvel dāniş-i bisyār sensin yā ‘ Alī
- 7 Evvel ü âhırde çün sen dīni şerh eyledün
Göñüle hem dillere ikrār sensin yā ‘ Alī
- 8 Çıkdı mi‘ rāca Muḥammed didi toḡsan biñ kelām
Sırr-ı Hāḡ ol maḥrem-i esrār sensin yā ‘ Alī
- 9 Enbiyālar mihterisin evliyālar serveri
Ġāzāler[ün] serveri ser-dār sensin yā ‘ Alī
- [136a] 10 Ādem-i ḡāk[ī] henüz olmamış idi mā’ [u] tīn
Dü cihān ḡalkı yoḡ iken var sensin yā ‘ Alī
- 11 Bu Ḥaṭāyī bendenün sensin murādı maḡşadı
Ḳande baḡsam görinen dīdār sensin yā ‘ Alī

6b evvel: kāmīl ŞHD-MM, evvelden ŞHD-SNE; dāniş-i bisyār: hüveydā yārsın ŞHD-SNE

7a çün sen dīni şerh eyledün: İslām dīnini fāş eyleyen ŞHD-MM: sensin dīnini şerh eyleyen ŞHD-SNE

7b göñüle hem dillere: dillere gönüllere ŞHD-SNE

8b Hāḡ: Ḥaḡḡ’a ŞHD-SNE; ol: hem ŞHD-MM, - ŞHD-SNE

9a mihterisin: maḥremisin ŞHD-MM, mihrisin ŞHD-SNE; serveri: bihteri ŞHD-MM

10a: Henüz âdem mâ ü tıynden halk olunmamış iken ŞHD-SNE

10b dü cihān ḡalkı: bu cihān ehli ŞHD-MM

11a bendenün: ḡastenün ŞHD-MM

I

Men anı bilmişem kavı-i Hudā'dur
 Anuñçün okuram la' net Yezīd'e
 Yezīd'e la' net itmek ki sezādur
 Anuñçün okuram la' net Yezīd'e

II

' Ālem fahrı Muhammed Muştafā'dur
 Şāh-ı Merdān ' Alī Şīr-i Hudā'dur
 İmāmum çün Hasan Hülk-ı Rızā'dur
 Anuñçün okuram la' net Yezīd'e

III

Hüseyn-i Kerbelā'dur dürr-i gevher
 Çü Zeyne'l-' Ābidin'dür sırr-ı Haydar
 Muhammed Bākır oldı pāk-ı cevher
 Anuñçün okuram la' net Yezīd'e

IV

Ca' fer-i Şādık'ıñ bir kemteriyem
 Kāzım'ı sevmeyenlerden beriyem
 ' Alī Mūsī Rızā'nuñ kanberiyem
 Anuñçün okuram la' net Yezīd'e

* ŞHD-SNE 181. Şiir, ŞHD-MM 130'da "Neşirlerde Bulunduğu Halde Yazmalarda Bulunmayan Şiirler" başlığı altında ilk dördlüğü ile yer almaktadır.

I/3 itmek ki: itmege M, itmek hem ŞHD-SNE

II/1 ' ālem: cihan ŞHD-SNE

II/2 şāh-ı merdān ' Alī: Aliyyel-Murtezā ŞHD-SNE

III/2 Çü Zeyne'l-Ābidin'dür: İmām Zeyn-el-abā'dur M, ŞHD-SNE

IV/1 Ca' fer-i Şādık'ıñ bir: İmām-ı Ca'fer'in ben ŞHD-SNE

V

Takî mihmānum olıpdur gönülde
Naķî sulţānum olıpdur gönülde
‘ Asker îmānum olıpdur dilümde
Anuñçün okuram la‘ net Yezîd’e

VI

Muhammed Mehdî durur kıblegāhum
Dün [ü] gün ol durur hem secdegāhum
Ḥatāyî’yem Hudā durur penāhum
Anuñçün okuram la‘ net Yezîd’e

367*

11’li hece

I

Türbesi üstine naķş eylemişler
Gel dînüm îmānum İmām-ı Hüseyn
Dört gūşeye sizi baş eylemişler
Gel derdüme dermān İmām-ı Hüseyn

V/1: Takî gönlümde îmānım olubdur ŞHD-SNE

V/2: Naķî sırrımda sultānım olubdur ŞHD-SNE

V/3: Canımda Askerî mihmān olubdur ŞHD-SNE; dilümde: gönülümde M (M’deki kullanım, vezin bakımından kusurludur.).

VI/1 durur kıble-gāhum: ’dır âlemde şâhım ŞHD-SNE

VI/2 ol durur: öldürür ŞHD-SNE

* ŞHD-SNE 68. Şiir M’de 8, ŞHD-SNE’de şiir 6 dörtlükten oluşmaktadır. M’nin III ve VI. dörtlükleri ŞHD-SNE’de bulunmamaktadır. ŞHD-SNE’de şiirin dörtlük sıralaması, I-V-VII-IV-II-VIII şeklindedir.

I/4 derdüme dermān: dînım îmānım ŞHD-SNE

II

İmām Hüseyn'ün elleri bağı
‘ Āşık muhiblerün yüregi dağı
Hâzret-i ‘ Alî'nün sevgüli oğlu
Gel derdüme dermân İmām-ı Hüseyn

[136b]

III

Sen anlara ‘ āşıksaň gülme ağla
Hem başuñ üzere qaralar bağla
Yüregüñ hün idüp cigerüñ dağla
Gel derdüme dermân İmām-ı Hüseyn

IV

Senüñ dervişlerüñ semā‘ a döner
Kadir geceleri şem‘ alar yanar
Kaşarımız İmām Ca‘ fer’e uyar
Gel derdüme dermân İmām-ı Hüseyn

V

Çağlar şular gibi aşasum gelmez
Yezîd’üñ yüzine baçasum gelmez
Şehrine girince çıkasum gelmez¹⁵¹
Gel benüm efendüm İmām-ı Hüseyn

VI

Yezîdlerüñ olmuş anlara kaçdı
Cehennemden döşenmiş anlaruñ postı
Mâtemi tutanlar Hüseyn’üñ dostı
Gel benüm efendüm İmām-ı Hüseyn

II/1 elleri: kolları ŞHD-SNE

II/2 ‘ āşık muhiblerüñ: muhib âşıkların ŞHD-SNE

II/3 sevgüli: en küçük ŞHD-SNE

IV/4 derdime dermân: dînim îmânım ŞHD-SNE

¹⁵¹ ŞHD-SNE’de V/2 ve V/3 yer değiştirmiş hâldedir.

V/4 benüm efendüm: derdime dermân M, dînim îmânım ŞHD-SNE

VII

Senüñ dervîşlerüñ yanar yakılır
On iki imâm қаатарına қатılır
Bunda Yezîdlere la‘net okınur
Gel benüm efendüm İmâm-ı Hüseyn

VIII

Şāh Ḥaṭāyım eydür erenler nerde
Çalışuz kayasuz bir şaḥra yirde
Kerbelā şehrinde kandilde nūrda
Gel benüm sultānum İmâm-ı Hüseyn

368*

fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

I

*Lā‘y*ı iskāṭ eyleyüp bir bilmeyen *illā‘* sını
Bilmedi nefy ile işbātuñ nedür ma‘nāsını
Vādī-i ‘isyānda qaldı añmadı Mevlā’sını
Āb-ı tevḥîd ile tâhir kılmadı a‘zāsını
İçmedi bezm-i elestüñ bâde-i ḥamrāsını
Açmadı nūr-ı hidāyet çeşm-i nā-bînāsını
Görmedi gün zerresinüñ leyle-i *İsrā‘* sını
Bulmadı rāh-ı yakīnūñ menzil-i a‘lāsını
Ḳābe kavseyn ün yanıldı kurb-ı *ev ednā* sını
Fazl-ı Yezdān silmedi dil şafḥasınūñ pasını
Müftī-i ‘aşk böyle virmişdür bu sır fetvāsını
Ya çek el sırdan ya gel çıñlatma ‘aşkuñ tāsını

VII/4 benüm efendüm: dînim î mânım ŞHD-SNE

VIII/4 benüm sultānum: derdüme dermān M, dînim î mânım ŞHD-SNE

* ŞHD-MM 135, ŞHD-SNE 197-199. Şiir, ŞHD-MM’de “Sadece İstanbul Yazmalarında Bulunanlar” başlığı altında matla bendiyle yer almıştır. Şiir M’de 5, ŞHD-SNE’de 8 benttir. ŞHD-SNE’nin 4, 5 ve 6. bentleri M’de bulunmamaktadır. ŞHD-SNE’de şiirin dîvânda eksik olduğu, bir mecmuadan tamamlandığı belirtilmiştir. M’de de müstensih şiir için “Bu tercî‘-bend nâkışdur” diye derkenar etmiştir.

I/7 zerresinüñ: turrasından ŞHD-SNE

II

Yoğ iken kevn ü mekân ü sâhil ü âğ u kıra
Cûşa geldi ‘aşk ile baır-i maıabbet ibtidâ
Taşa çaldı şışesin itdi temevvüc her yaña
Ser-be-ser eşyâyı seyrân eyledi bî-çün-çerâ
‘Aşk-ı Manşûr’ını gördüm ol arada âşnâ
Bir fenâ abdâlı geldi yanuma didi baña
Var ferâgat gûşesin idüñ maķâm-ı dil-güşâ
K’ol durur dârü’l-şifâ-yı derdmendân [u] belâ
‘Âlem-i baır-i tecerrüdde gezerken bî-nevâ
Gûşuma irdi ğaybdan bir nidâ vü hoş şadâ
[137a] Müftî-i ‘aşk böyle virmişdür bu sır fetvâsını
Ya çek el sırdan ya gel çıñlatma ‘aşkuñ tāsını

III

Şol zamân kim baır-ı ümde nuıfe-i medfûn idük
Emr-i Bârî ile anda perde-i pür-hûn idük
Kaıre-i nâciz idük muzġa uyuşmuş hûn idük
Özini fark itmeyüp dem-beste-i maızûn idük¹⁵²
Serserî idük egerçi tâlib-i bî-çün idük
Sa’y ile deryâya ırmış bir dürr-i meknûn idük
Kâsesin kesr eylemiş bir Leyli-i Mecnûn idük
Kûh-kenden soñra hem Ferhâd ile hāmûn idük
‘Âciz ü aç u zelil ü müflis ü medyûn idük
Dest-gîr olmasa bir kân-ı kerem maıgbûn idük
Müftî-i ‘aşk böyle virmişdür bu sır fetvâsını
Ya çek el sırdan ya gel çıñlatma ‘aşkuñ tāsını

I/12 ya gel: yâhûd M

II/4 bî-çün-çerâ: çûn u çerâ ŞHD-SNE

II/5 ‘aşk-ı Manşûr’ını gördüm: ‘aşk-ı Manşûr beni gördi M

II/8 belâ: devâ SNE

II/9 tecerrüdde: tahayyürde M, ŞHD-SNE

¹⁵² ŞHD-SNE’de 3. bentte 4 ve 7. mısralar yer deġiştirmiş hâldedir.

III/8 kûh-kenden soñra hem: kûh-ı tende sa’y ile ŞHD-SNE

III/9 aç: zâr M, ŞHD-SNE

IV

Perde-i pindārdan geç ‘ālemüñ ‘irfānı ol
Her gedāya şefkat idüp cümleñ sultānı ol
Gevher-i ‘aql-ı ma‘ādin gel çıkargıl kânı ol
Kūy-ı ‘aşkuñ sen dağı [bir] baş açık ‘üryānı ol
Na‘re-i yā hū ile tıldur cihānı fānī ol
Gāh mest ü gāh esrük bir mehūñ hayrānı ol
‘Āşık-ı dīvāneler ser-defterinüñ hānı ol
Baş açık ol pādīşāhuñ bende-i fermānı ol
Hem Hüseyn-i Kerbelā’nuñ şıdķ ile kurbānı ol
Kelleni tıb eyle meydānda gel ğaltānı ol¹⁵³
Müftī-i ‘aşķ böyle virmişdür bu sır fetvāsını
Ya çek el sırdan ya gel çıñlatma ‘aşkuñ tāsını

V

Vaşf-ı yāre ey **Haṭāyī** söz demek şānumdadur
Cilveler itmek benüm ṭab‘-ı sūḥandānumdadur
Hem-demem hem-meşrebem derd ü belā yanumdadur
Yār içün ölmek benüm āyīn ü erkānumdadur
On sekiz biñ ‘ālemüñ esmāsı dīvānumdadur
Kā’inātuñ şābitātı kaşır [u] eyvānumdadur
Sāye şalmaķ üstüme mihr-i dıraḥşānumdadur
Muştafā’nuñ ümmetiyem sevgisi cānumdadur
Çār-yār-ı bā-şefānuñ derdi dermānumdadur
On iki şehzādenüñ esrārı pinhānumdadur¹⁵⁴

IV/1 ‘irfānı: sultānı M, ŞHD-SNE

IV/2 cümleñ sultānı: cān içre cānı M, ŞHD-SNE

IV/3 ‘aql-ı ma‘ādin gel: akli ma‘āniden ŞHD-SNE

IV/7: Can verüb aşķ ile yolunda kulu kurbānı ol ŞHD-SNE

¹⁵³ ŞHD-SNE’de IV. bendin 9 ve 10. mısraları bulunmamaktadır; 9. mısra 7. mısranın varyantı olarak dipnot verilmiştir.

V/2 itmek: kılmaķ M

V/9 çār-yār-ı bā-şefā: hem ‘Aliyyü’l-Murtezā’nuñ M, ŞHD-SNE

¹⁵⁴ ŞHD-SNE’de 7. mısradır.

V/10 esrārı: imlāsı M, ŞHD-SNE

Müftî-i ‘aşk böyle virmişdür bu sır fetvâsını
Ya çek el sırdan ya gel çınlatma ‘aşkuñ tāsını

[137b]

369*

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Ey cemālün āyeti ‘unvân-ı dīvân-ı kâdīm
Kaşlaruñ tuğrâsı *bismillāhirrahmānirrahīm*
- 2 Seni bu hüsn ile görürken hevâdan şeyh-i şehr
Tevbe ‘arz [eyler] baña *estağfirullāh el-‘azīm*
- 3 Lām zülf-i ser-nigün naqşına ol dürr-dānenün
Ey raķīb el şunma kim *lā taķrabū māle’l-yetīm*
- 4 Hālün ol Hindū ki Rūm ilinde tutmışdur maķām
Zülfün ol tã’ūs kim gülşende olmuşdur muķīm¹⁵⁵
- 5 Nāfe-i Çinī şaçuñdan guşşadur likin haķā
Nergis-i şehlā gözüñden nüşhadur amma saķīm
- 6 Görseñ ey dil-ber ki sensüz nicesi ‘ayş iderem
Eşk-i sākī āh muķrib nāle hem-dem ğam nedīm
- 7 Miķnet ü derd ile pür-nemdür **Nizāmī**’nün gözi
Tolı gözde maķām ol kaşları nün ağızı mīm

* KND 177.

3a naqşına: naqşına KND

¹⁵⁵ KND’de 6. beyittir.

5a guşşa: kışşa KND

- 1 Gelmişem *kālū belī*'den sırr-ı sübhān olmuşam
Bā'-ı *Bismillāh* içinde nūr-ı Raḥmān olmuşam
- 2 Bulmuşam cism-i şadefde dürr-i kānuñ māñşin
İlm-i te'vīlūñ içinde baḥr-i 'ummān olmuşam
- 3 Çün tecellī kıldı ey cān zūlf ü ruḥsāruñda Ḥaḳ
Küfr-i zūlfūñ ḥaḳḳıçün ben nūr-ı imān olmuşam
- 4 Sī vü dü ḥatt-ı kadīmem Yūsuf' uñ vechinde ben
Mısr-ı cāmi' dür vücūdum kevne Ken' ān olmuşam
- 5 Zāt-ı Ḥaḳ' dan 'alleme'l-esmā'e küll ta'lim iden
Hem melā'ik kıblegāhı faẓl-ı yezdān olmuşam
- 6 Tā ezelden bu vücūdum nüṣṣa-i kübrā durur
Kāf hā yā 'ayn şād'em ḥarf-i Qur'ān olmuşam
- 7 Tūr-ı dilden *len terānī* perdesin ref' eyleyüp
Vāşıl-ı zāt-ı İlāh'em āl-i 'umrān olmuşam
- 8 Nuṭṭayā nuṭṭuñ senün zāt-ı İlāh' uñ nuṭṭıdur
Anuñçün 'İsī-veş her mürdeye cān olmuşam

- 1 Ol menem kim kāşif-i genc-i tılısm-ı 'ālemem
Vāḳıf-ı sırr-ı kelāmullāh-ı vech-i ādemem

* ASD 270.

- 2 Cümle esmānuñ müsemması menem bu vech ile
K'ādemüñ vechinde mektüb olan ism-i a' zamem
- [138a] 3 Demidür nefh eylerem eşyāya enfās-ı ezel
Kim Mesīhā'nuñ dem-i rūhu'l-emīne hem-demem
- 4 *Küntü kenz* üñ gevheri luṭfuñdan olmışdur zuhūr
Dürr-i vahdet mendedür ya' nī ki genc-i mübhemem
- 5 'Ālimü'l-ğayb' uñ kitābıdur vücūdum nuşhası
Men kelām-ı nāṭıķam zāt-ı Hudā'ya maḥremem
- 6 Haḳ Ta'ālā'nuñ cemālin aḥsen-i şüretde men
Cān göziyle görmişem kim şādmān [u] hürremem
- 7 Ser-be-ser eşyāyı vechullāha teslim itmege
Hem Süleymān'em hem engüştinde anuñ hātemem
- 8 Ol **Surūrī**'yem ki men rüz-ı ezelden tā ebed
Fazl-ı Haḳḳ' uñ bendesiyem pādīşāh-ı 'ālemem

372*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Ey muvaḥḥid Haḳḳ'ı gel cān u gönülden yād kııl
Kurtarup cān gülşenin hār u belādan şād kııl

2b K'ādemüñ vechinde: Kim ruḥ-ı ādemde M, ASD; mektüb: kütüb ASD

3a demidür nefh eylerem: dem-be-dem nefh eyler ol ASD; eşyāya: kevneyne M, ASD

4a luṭfuñdan: nuṭḳumdan M, nuṭḳumda ASD; olmışdur: bulmışdur ASD

6a aḥsen-i şüretde: şüret-i ādemde M, şüret-i zībāda ASD

6b şādmān u: şādmānem ASD

* DAD 20.

- 2 Nūr-ı Aḥmed'den eṣer görmek dilerseñ ey gönül
Ḥ^vāb-ı gāfletden gözün aç kendüñi āzād kı1
- 3 *Laḥmüke laḥmi* diyen çün Muṣṭafa'dur yā ʿAlī
Hem Ḥudā'nuñ şirisin ben mūra sen irşād kı1
- 4 Kurretü'l-ʿaynum Ḥüseyn ile Ḥasan'dur yā İlāh
Anlaruñ şir'in kelāmına meni Ferhād kı1
- 5 Pey-revi Zeyne'l-ʿİbād'uñ hem Muḥammed Bāḳır'uñ
Himmetiyle mülk-i dil virānesin ābād kı1
- 6 Ca'fer ü Mūsī yolında vāruñı terk ide gör
Cānuñı nār-ı belādan kırtarup dil-şād kı1
- 7 Gün gibi ʿālemde rüşen olmak isterseñ eger
Dā'imā şāh-ı Ḥorāsān'ı dilünde yād kı1
- 8 Sevmeyen Mīr Taḳī [vü] Şāh Naḳī'yi yā Resül
Ehl-i imān zümresinden anları sen yad kı1
- 9 ʿAskerī şāḥib-livānuñ hem Muḥammed Mehdī'nüñ
Yollarında bizi yā Rāb ḳāf u dāl u şād kı1
- 10 Şāh-zāde çār ma'şūmı sen ey dil bülbülü
Medḥ idüp cān gülşeninde rūz [u] şeb feryād kı1

6b dil-şād: āzād M

7a eger: gönül M

7b -ı dilünde yād kı1: ismini evrād kı1 M

8a Resül: İlāh M, DAD

9b: Yollarında anlaruñ sen bizi ḳāf u dāl kı1 M, DAD

10a çār ma'şūmı: çār-deh ma'şūm M

- 11 Ger haqıķı menzile ırmek dilerseñ **Aḥmedā**
Yol uzakdur göz yaşıyla ḥūn-ı dilden zād kıı

[138b]

373*

müfte‘ilün fā‘ilün müfte‘ilün fā‘ilün

- 1 Mazḥar-ı sırr-ı Ḥudā Şāh *selāmun ‘aleyk*
Kāşif-i *ḳul innemā* Şāh *selāmun ‘aleyk*
- 2 Mālik-i tıĝ-i dü ser pādişāh-ı baḥr ü ber
Mālik-i dürrindedür Şāh *selāmun ‘aleyk*
- 3 Server-i ḥuld-i berīn sāḳ-ı mā’-i ma‘īn
Hem-dem-i rūḥu’l-emīn Şāh *selāmun ‘aleyk*
- 4 Seyr iderem gū-be-gū şerh iderem mū-be-mū
Kāşif-i esrār-ı hū Şāh *selāmun ‘aleyk*
- 5 Raḥmet-i Raḥmānsın āyet-i Ḳur’ān’sın
Şüret-i sübhānsın Şāh *selāmun ‘aleyk*
- 6 Medḥ idüben Muştafā zātuña dir *lā fetā*
Şīr-i Ḥudā’sın Ḥudā Şāh *selāmun ‘aleyk*
- 7 Ma‘den-i imān-ı dīn server-i ḥuld-i berīn
Ḳātil-i dīv-i la‘īn Şāh *selāmun ‘aleyk*
- 8 Bağladı meclisde şaf medḥüñ okur cengle def
Ey dürr-i baḥr-i Necef Şāh *selāmun ‘aleyk*

11b göz yaşıyla ḥūn-ı dilden: ḥūn-ı dilden göz yaşıyla M

* DAD 23-24.

7a ḥuld-i berīn: şadr-ı yemīn M

8b dürr-i: şeh-i M

- 9 Şeppâr ile Şüpperin ya‘nî Hasan’la Hüseyin
Oldı bular nûr-ı ‘ayn Şâh *selâmun ‘aleyk*
- 10 Zeyn ile Zeynü’l-‘ibād mālîk-i mülk-i me‘ād
Sâlik-i şâfi-nihād Şâh *selâmun ‘aleyk*
- 11 Bâkır olupdur imâm oldur imâmü’t-tamâm
Bendesidür hâş u ‘âm Şâh *selâmun ‘aleyk*
- 12 Ca‘fer-i Şâdık yakîn zînet-i huld-i berîn
Hüvâce-i sâlâr-ı dîn Şâh *selâmun ‘aleyk*
- 13 Mûsî-i ‘âlî-güher şâhib-i tâc ü kemer
Dîdemüze nûr-ı fer Şâh *selâmun ‘aleyk*
- [139a] 14 Şeh ‘Alî Mûsî Rızâ şâfi‘-i rûz-ı cezâ
Pertev-i nûr-ı Hudâ Şâh *selâmun ‘aleyk*
- 15 Server-i Şâh Takî ya‘nî İmâm Nakî
Her dü cihân revnakı Şâh *selâmun ‘aleyk*
- 16 ‘Askerî şâhib-livâ ‘âleme zıll-i Hudâ
Ol kamu derde devâ Şâh *selâmun ‘aleyk*
- 17 Mehdî-i şâhib-zamân mālîk-i mülk-i cihân
‘Âleme rûh-ı revân Şâh *selâmun ‘aleyk*
- 18 **Ahmed’inüñ** cânısın dîn ile imânısın
Server-i sultânısın Şâh *selâmun ‘aleyk*

374*

mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

- 1 Bakup gözgüde gördüğün yüzüñdür
O fi' l-i ğayrı şanma kend' özüñdür
- 2 Gören nūr-ı Hudā'dur zāt-ı Hakk'ı
Anı şanma ki sen iki gözüñdür
- 3 Şakın hiç kimseye bir şanu şanma
Ki cümle fitnenüñ başı özüñdür
- 4 Muḥiṭ olduğu gibi Hakk cihāna
Senüñ cismüñe cān olan sözüñdür
- 5 Şıfāt u zātuñ 'ālemde mişālī
Nazar kıl bu giceyle gündüzüñdür
- 6 ' Aceb deryā imiş deryā-yı kudret
O deryāda şadef 'ālem özüñdür
- 7 Bugün cehd eyle **Aḥmed** Hakk'ı gör sen
Ki yarına kalan iş gözsüzüñdür

[139b]

375

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Fazl-ı Hakk'dan cāna fetḥ oldı cihān-ı Cāvidān
Mürde cismüm zinde oldı buldı cān-ı Cāvidān

* DAD 148.

3a: Meger kafesçe şuya hiç şalmaduñ sen M, Meger hiç şuya sāye şalmaduñ sen DAD

- 2 Genc-i bî-pâyāna irdük ebed[î] olduḡ ġanî
Âşkâr oldu bize genc-i nihân-ı Cāvidān
- 3 Ḥamdülillāh ‘ākıbet ol fā vü zād u lāmdan
Tā ebed yandı çerāġ-ı ḥānedān-ı Cāvidān
- 4 ‘Aşk bāzārındadır dā’im bizüm büstānımız
Cān u dil şehrinde açıldı dükān-ı Cāvidān
- 5 Kerbelā-yı ‘aşk içinde cān u dil oldu şehīd
Bu imiş ‘āşıklara āḥir nişān-ı Cāvidān
- 6 Cāvidān-nāme’dür şāḥib-zamānuñ nüṣṣası
Ġāfil olma ey göñül geldi zamān-ı cāvidāñ
- 7 Ey **Tufeylî** lā-mekānuñ ‘āleminden bir daḡı
Geldi cān mülkine ḵondı kār vān-ı cāvidāñ

376

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Fazl-ı Ḥaḡ’dan tā zuhūr oldu kelām-ı Cāvidān
‘Ayn u lām u yā bize oldu imām-ı Cāvidān
- 2 Ḥamdülillāh ol Ḥüseyn ibn-i ‘Alî’nüñ ‘aşḡına
Kerbelā oldu bize āḥir maḡām-ı Cāvidān
- 3 ‘Ālem-i ervāḡda bu cān u dil seyrān ider
Rūḡına ‘āşıklaruñ bizden selām-ı Cāvidān
- 4 Şükrülillāh evvel ü āḡirde bu kevn ü mekān
Fā vü zād u lāmdan buldı niżām-ı Cāvidān

- 5 Mest-i ma' nîdür **Tufeylî** çünkidür bezm-i ezel
Sâķî-i vahdet elinden içdi cām-ı Cāvidān

377

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Fażl-ı Hāk' dan tā bize fetḥ oldı bāb-ı Cāvidān
Hem *seķāhüm rabbühüm* şundı şarāb-ı Cāvidān
- 2 Bu cihāndan ol cihān bir cennet olmışdur bize
Geldi rahmet tā ebed gitdi ' azāb-ı Cāvidān
- 3 Cismimiz ḥayme-i mî' ād-ı Mūsî cānımız
El ayakdur her taraf pençe tınāb-ı Cāvidān
- 4 Bir vücūd içinde gördük cümle ' ālem varını
Bu imiş *vallāhü a' lemü bi' ş-şavāb* Cāvidān
- 5 Bu **Tufeylî**' yi görüñ boynında heykel yerine
Gice vü gündüz ḥamā' ildür kitāb-ı Cāvidān

[140a]

378*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Biz ezelden tā ebed meydāna gelmişlerdenüz
Şāh-ı Merdān ' aşķına meydāna gelmişlerdenüz
- 2 Kılmağa Hāk' dan kelāmullāh-ı nāṭık şerḥini
Rūḥ-ı kuds' üz kim ruḥ-ı insāna gelmişlerdenüz
- 3 Ğayb-ı muṭlaķdan temāşā-yı ruḥ-ı zibā için
Biz şehādet mülkine seyrāna gelmişlerdenüz

* ASD 262.

- 4 Kā'inātı şüret-i Raḥman'a tebdīl eylerüz
Kim beyān-ı 'allemel-Ḳur'ān'a gelmişlerdenüz
- 5 Biz mu'anber turrenün küfrine āmennā diyüp
Ḥaḳḳ'a teslīm olmuşuz imāna gelmişlerdenüz
- 6 Sāḳī-i bāḳī meyinden mest olup geçmekdeyüz
Na're-i mestān urup mestāne gelmişlerdenüz
- 7 Ey **Surūrī** 'id-i ekberdür cemāli dilberün
Biz bu 'id-i ekbere ḳurbāna gelmişlerdenüz

379*

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Ey cemālün nūrına nisbet ezel 'ayn-ı ebed
Oldı bu ma'niye şāhid *ḳul huvel-lāhu eḥad*
- 2 Şān-ı pākündür münezzeh zāt-ı pākündür ḳadīm
Hem ḳadīm vü hem münezzeh sensin *Allāhu's-ṣamed*
- 3 *Lem yelid lem yūled* olmuşdur şifātı zātınun
Anun için *lem yekün* oldu *lehü küfven eḥad*
- 4 Mazḥar-ı esmādur ādem sen de ādem oğlın
Bil nedür esmā'-i küll ki olasın ḥayru'l-velid
- 5 Ādemün şānında çünkim Ḥaḳ didi
Nefḥa-i rūḥu'l-ilāhiden şeref buldı cesed

6a meyinden: elinden ASD; geçmekdeyüz: içmekdeyüz ASD

* DZG vr. 56b. Şiir M'de 7, DZG'de 6 beyittir; M'nin 6. beyti, DZG'de bulunmamaktadır.

4b esmā-i küll ki: esmā-i külli DZG

- 6 Kūr-ı mād̄er-zāddur vaḥdet gözini açmayan
Anuñ içün eksük olmaz çeşm-i aḥvelden remed
- 7 İrmek isterseñ ḥarīm-i vaḥdete *Ẓa‘fī* eger
Eksük olmasun dilüñde dā‘imā zikr-i eḥad

380*

fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

- 1 Gün yüzüñe *ve‘d-duḥā* eyler işāret Muştafā
Hem kıılır *ve‘l-leyli* zülfüñe delālet Muştafā
- 2 Dest-i kudretle yazılmış sūre-i *ve‘ş-şems* durur
Muşhaf-ı ḥüsnüñdeki āyāt-ı raḥmet Muştafā
- 3 Bulımaz erbāb-ı ‘aşkuñ şemme-i ḥālātını
Zāhid-i mürtaş biñ kılsun ‘ibādet Muştafā
- [140b] 4 Her kişi kim zülfünüñ küfrini imān bilmese
Aña mü‘min dimez erbāb-ı zarāfet Muştafā
- 5 Sende bilmem ne kerāmet var durur kim kııl olur
Bir naẓar seyr itse her ehl-i vilāyet Muştafā
- 6 Dāl-i devletdür dile yetdi mu‘anber zülfünüñ
Çeşm-i ḥışmuñdan baña ‘ayn-ı ‘ināyet Muştafā
- 7 **Ḥayretī** yanar cehennemden beter hecr odına
İtmedüñ bir dem şefā‘ at hey kıyāmet Muştafā

7b dilüñde: dilüñden DZG

* HD 196.

4a bilmese: bilmeye HD

6a yetdi mu‘anber: her bendi müşkin HD

- 1 Āstānuñ Ka'be-i ehl-i şafādur yā 'Alī
Aña yüz sürenlerüñ kadri 'alā'dur yā 'Alī
- 2 *Şehr-i 'ilmüñ kapusıdur* diyüben Hakk'ına hem
Laḥmüke laḥmī diyen ḥod Muşafā'dur yā 'Alī
- 3 Sûre-i *ve's-şems* alnuñ nûrını tefsîr ider
Şānuña nāzil olan *hel etā*'dur yā 'Alī
- 4 Sırr-ı Hakk ol nûr-ı muṭlaḳdur kim evşāfuñ senüñ
Sûre-i *A'râf*'da ḥoş müntehādur yā 'Alī
- 5 Ḥadice ḥayru'n-nisādur mebdē'i vü menba'ı
Ya'nî zevcün Fâtıma ḥayru'n-nisādur yā 'Alī
- 6 Bir aduñ Şāh-ı velāyetdür melekler zıkr ider
Bir aduñ mü'minler içre Murtaẓā'dur yā 'Alī
- 7 Birisi ḥulḳuñ gibi adı Ḥasan Ḥulḳ-ı Rızā
Birisi şāhum Hüseyin-i Kerbelā'dur yā 'Alī
- 8 Gice gündüz dilde virdüm Şāh Zeyne'l-Ābidîn
Hem Muḥammed Bâkır'a cānum fedādur yā 'Alī
- 9 Ca'fer-i Şādık durur Kāzım bizüm sultānımız
Pişvāmuz Şāh 'Alī Mūsî Rızā'dur yā 'Alī

* Şiir, Mesut Dursun'un hazırlamış olduğu "Nihânî Dîvânı"nda ve Yunus Kaplan'ın hazırladığı "Nihânî (İbrahimÇelebi) ve Gazelleri"nde bulunmamaktadır.

2a Hakk'ına: vaşfına M

- 10 Şāh Taķī ile Naķī'nüñ yollarına hāk olup
‘ Asker’ine dā’imā zikrüm du‘ ādur yā ‘ Alī
- 11 Bize gönder Mehdī-i şāhib-zamānı kim anuñ
Sāyesi mü ’minlere nūr-ı ziyādur yā ‘ Alī
- 12 Kim ki seni cān ile evlāduñ ile sevmedi
Aña la‘ net eyleyen evvel Hudā’dur yā ‘ Alī
- 13 Dūr kılmagıl kapuñdan bu **Nihānī’yi** şehā
Cān ile ol bende-i Āl-i ‘ Abā’dur yā ‘ Alī

[141a]

382

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Şaçuñuñ zıll-i hümāsı tāt-ı devletdür baña
Ġamze ile baķdıġı ‘ ayn-ı sa‘ ādetdür baña
- 2 Kirpigi kaşı şacı aġzı tudaġı dişleri
Muşhaf-ı Hāk’dur ki her harfı biñ āyetdür baña
- 3 Hatt u hālinden sebīlullāha yol ayırdıgum
Kimseden minnet degül Hāk’dan hidāyetdür baña
- 4 Dil-berüñ cevrin görüp ta‘ n itme ey nādān raķīb
Kim anuñ cevr ü cefāsı çün ‘ ināyetdür baña
- 5 Ger melāmet gömlegin ‘ aşkuñda giysem ġam degül
Bu maħabbet kisveti Hāk’dan hidāyetdür baña
- 6 Hāşılum ‘ aşkuñ yolında itmeyen evķātten
Hāk bilür kim hasret ü āh u nedāmetdür baña

- 7 **Fāzīlī** ma‘şūķ sırrın ğayre dime nitekim
Fażl-ı *rabbī’l-‘ālemīn* virmiş emānetdür baña

383

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Şüretüñ naķşında gördüm Fażl-ı ism-i a‘zamı
Zülf ü kaç u kirpigüñdedür Süleymān hātemi
- 2 *Lime‘allāh* uñ cemālidür yüzüñ vech-i İlāh
Gösterür mir’āt-ı mü’mīn on sekiz biñ ‘ālemi
- 3 Kim ki sācid olmadı hüsnuñ öñinde ey şanem
Sen anı merdūd-ı şeytān bil degüldür ādemī
- 4 ‘Ārif-i nefis olmayınca Rabb’ini bilmez faķih
Ger olursa Hayderī vü jende-püş Edhemī
- 5 Ey **Yemīnī** tayyib ü tahir olunmaz şöyle bil
Her kim içmez sākī-i kevşerden āb-ı zemzemi

384

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 ‘Āşık-ı vech-i Hudā cām-ı şafādan esrmiş
Şanma kim zāhid gibi cevri cefādan esrmiş
- 2 Fażl-ı Raḥmān’uñ cemālin ādemüñ vechinde ol
Görelī rüz-ı elest *ķālū belā* dan esrmiş
- 3 *Raḥmeten li’l-‘ālemīn* dür āyet-i *seb‘u’l-meşāñ*
Okıyan *ümmü’l-kitāb* ı Muştafā’ dan esrmiş

- 4 Çeşme-i hayvān şuyından mest olan ebrār-ı ‘aşk
Sāk̄-i kevşer ‘Aliyyü’l-Murtaẓā’dan esrmiş
- [141b] 5 Encüm ü şems ü kamer dīvāneler tek seyr ider
N’eylesün bî-çāreler nūr-ı Hudā’dan esrmiş
- 6 *Kāf[u] nūn* emrinden oldu mā-yekün mā-kān ile
Cümleñün maḳşūdı Haḳ zān-ı Hudā’dan esrmiş
- 7 Ey **Yemīnī** her kim ol maḥbūb[ı] bildi tā ebed
Mest ü lā-ye‘ kıl olup cām-ı vefādan esrmiş

385

8’li hece

I

Güzel ‘āşık cevrimüzi
Çekemezsin dimedüm mi
Bu bir rızā loḳmasıdır
Yiyemezsin dimedüm mi

II

Yemeyenler ḳalır nā-çār
Gözlerinden ḳanlar saçar
Bu bir demdür gelür geçer
Tuyamazsın dimedüm mi

III

‘Āşıḳlar ḥarābāt olur
Haḳ ḳatında ḥürmetlü olur
Maḥabbet cāndan tatlu olur
Doyamazsın dimedüm mi

IV

Bağ şu abdālun hālne
Her ne gelür söyler diline
Cān [u] başı Hağ yolına
Koyamazsın dimedüm mi

V

Girelüm ‘Alī sırrına
Turalum dīvān yerine
Postumuzu ‘aşk yolına
Seremezsin dimedüm mi

VI

Pīr Sultān Abdāl pīrimüz
Hağğ’a ulaşur rāhımız
On iki imām kaṭārimuz
Uyamazsın dimedüm mi

386*

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Hağ ‘ayāndur sır nihāndur ‘ābidā gāfil nedür
Cümle eşyā mazhar-ı Hağ zāhidā zāhil nedür
- 2 *Küntü kenz*’ün sırrın ifnā eyledüm çünkim saña
‘Ālem-i ‘ıtlākda muṭlak ‘ārifā fāzıl nedür

V/2 dīvān: meydān M

V/3: Küfrümüzi imān yerine M

V/4 seremezsin: şayamazsın M

* MND 38.

1b zāhidā: zāhidān MND

2a ifnā: ifşā MND

2b ‘ārifā: ‘ārifān MND

- 3 Ehl-i nāsūt kande kaldı sırr-ı lāhūt kandedür
Sırr-ı vahdet keşf olunmaz ‘āşıkā vāşıl nedür
- 4 Kalb-i insān zevk-i vicdān nūr-ı rahmān mazharı
Gel berü ey gizlü insān şādıkā nā’il nedür
- 5 Mīm-i Aḥmed’dür ḥaḳīkat cümle esmā mebde’i
Keşreti қо vahdete bak kāmīlā ‘ākīl nedür
- 6 Gel **Naşūhī**’nün elinden bir kadeḥ nūş eyle kim
Maḥv ola hep cümle varuñ qalmaya ḥā’il nedür

387*

fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilün

- 1 Ḥamd [u] şükr ol Ḥaḳḳ’a kim Āl-i ‘Abā’dur sevdigüm
Şāh-ı Merdān Şīr-i Yezdān Murtaẓā’dur sevdigüm
- 2 Nur-ı çeşm-i faḥr-ı ‘ālemdür Ḥasan Ḥulḳu’r-Rızā
Hem daḥı şāh şehīdān-ı Kerbelā’dur sevdigüm
- 3 Yolına cānum fedā Zeyne’l-‘Abā vü Bākır’uñ
Hem İmām-ı Ca’fer-i sırr-ı Ḥudā’dur sevdigüm
- 4 Mūsā-i Kāzım’dur aşḥāb-ı ḥidāyet reh-beri
Raḥmet-i Raḥmān ‘Alī Mūsī’r-Rızā’dur sevdigüm
- [142a] 5 Çün muḥibb-i Ehl-i Beyt’em baña gam yok gayrıdan
Hem Taḳī vü bā-Naḳī şāḥib-seḥādur sevdigüm

3b ‘āşıkā: ‘āşıkān MND

4b şādıkā: şādıkān MND

5b kāmīlā: kāmīlān MND

6b varuñ: varlık MND

* Şiir, Hüseyin Güfta tarafından hazırlanan Sâlim Dîvânı’nda bulunmamaktadır.

- 6 Çün İmām-ı ‘Askerī kıblem eşiği taşıdur
Hem Muḥammed Mehdī-i şāhib-livādur sevdigüm
- 7 **Sālimā** olduk gulām-ı āl-i evlād-ı ‘Alī
Kāşif-i sırr-ı velāyet Murtażā’dur sevdigüm

388*

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

I

Zāhidā ḥükm-i ezel-i ‘aşk imiş kısmet bize
Şāhid-i da‘vā-yı Ḥaḳḳ’uz her varak ḥüccet bize
Vaşl-ı yāre ḡam yimek olsa n’ola ni‘met bize
Bende-i Āl-i ‘Abā’yuz bu yeter devlet bize
Ḥāşıl[1] şāh-ı velāyetden gelür şevket bize
Açılur bāb-ı ‘Alī’den Ka‘be-i ḥācet bize

II

Murğ-ı şehbāl-i elestüz ‘aşk-ı Ḥaḳ’dur dāmımız
Şevk-i vaşl-ı yār ile bir yirde yok ārāmımız
N’ola zār ile güzer eylerse şubḥ u şāmımız
Ḥamd ola dīn-i Muḥammed’de muvaḥḥid nāmımız
Ḥāşıl[1] şāh-ı velāyetden gelür şevket bize
Açılur bāb-ı ‘Alī’den Ka‘be-i ḥācet bize

6b Mehdī-i ḥatm-i velāyet: Hem Muḥammed Mehdī-i M

* RKD 127-128.

I/1 ezel-i: ezel kim RKD

III

Cism-i zeynüñ rûhı Aḥmed'dür 'anâşır çār-yār
Ḥubb-ı Şıddıķ olmasa bir dilde dīn itmez qarār
Farķı yok cānumla itsem ḥubb-ı Fārūķ'ı 'ıyār
Dü cihānda sevmeyen 'Oşmān'ı olsun şerm-sār
Ḥāşıl[1] şāh-ı velāyetden gelür şevket bize
Açılur bāb-ı 'Alī'den Ka'be-i ḥācet bize

IV

Cedd-i sıbṭeyn mefḥar-ı 'ālem ki şāh-ı mürselīn
Āb-rū-yı kaṭresinden oldı eflāk [u] zemīn
Her kim anuñ berk-i verd-i āline oldı meḥīn
Görmesün rüy-ı sa'ādet dü cihānda ol la'īn
Ḥāşıl[1] şāh-ı velāyetden gelür şevket bize
Açılur bāb-ı 'Alī'den Ka'be-i ḥācet bize

V

Biz **Refi'a** bezm-i 'aşķuñ mest-i ser-gerdānıyuz
Ġayr[1] bezm-i şoḥbetüñ dem-beste vü ḥayrānıyuz
Āh kim ol Kerbelā hicrānınuñ giryānıyuz
Pādişāh-ı taḥt-ı *levlāk*'uñ kulu ḳurbānıyuz
Ḥāşıl[1] şāh-ı velāyetden gelür şevket bize
Açılur bāb-ı 'Alī'den Ka'be-i ḥācet bize

[142b]

389*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Tā elestden yā şabūr isminde mestür olmışam
Āl-i 'Abā sırrına girmiş de mesrūr olmışam
- 2 Lezzet-i dünyā nedür ki iltifāt eyler bu ḥalk
Faḥr-ı fenā eyleyüp maḥfinde mafķūr olmışam

* VUD'da bulunmamaktadır. VUD'da aynı redifli, 8 beyitten oluşan bir gazel bulunmaktadır.

- 3 *Men ‘aref* sırında *küntü kenz* ‘em ammā *maḥfi* ‘yem
Birlük içre bir ile birlükde pür-nür olmuşam
- 4 Dü cihānda zerrece hîç ârzüm yokdur menüm
Cümle ârzûdan geçüp ḥayyında mezkûr olmuşam
- 5 Hakk ile her ān tekellüm-tercümānum dil-lisān
Len terānî ‘dür bu gönüm anda ma‘ mûr olmuşam
- 6 **Vuşlati’yem** mağfîret kıldı baña Rabbü’r-raḥîm
Yokluğu kıldum temennā sende mağfûr olmuşam

390*

7’li hece

I

Kaplu kaplu bağalar
Kınadlanmış uçmağa
Kertenkele dirilmiş
İster Kıırım geçmege

II

Bir pire bir bit tuzı
Yüklenmiş girmiş yola
Gāh at olur yorgalar
Gāh kuş olur uçmağa

* KAK 862-864. KAK ile M arasında büyük farklılıklar bulunmaktadır.

I/4 ister: diler M

II/1: Bir pire bir mûr tuzı M

II/2: Yüklenüp gider yola M

III

Bir arınca devenũñ
Degmiş oylıgın ırmış
Bir budunı yklenmiş
Pryañ idp yemege

IV

Leylek o yayı almış
řikāre ıkmış ağa
Geyikleri rktmş
Ayu ister amağa

V

Ergene kprisinũñ
şuyı seli dknmiş
Edirne mināresi
Egilmış şu imege

VI

Leylekler kpri yapmış
Murād ayı şuyına
Ykl ykl rdekler
ster andan gemege

VII

rmcek buğday ekmiş
Mānisā'nuñ ayına
Sivrisinek dirilmış
Irgāt olup bimege

IV/1: Kelebek o yay almış M

VI/4 ister: gelmiş M

VIII

Toñuz düğün eylemiş
Ayuya kızın virmiş
Meymūn mīkrās getürmiş
Hil'atların biçmege

IX

Ayu hamāmcı olmuş
Bunlara külek ider
Şu şıgırı şoyınmış
Nevbet ister girmege

X

Laqlaql kodaql toğurmuş
Zurna çalar ovada
Balıql kavağa çıkmış
Zift tırşusın yimege

XI

Ḳaygusuz'ıñ sözleri
Hindistān'ıñ qozları
Söyle yalan sözleri
Sen gidesin uçmağa

VIII/3 mīkrās: şındı M

IX/1: İnek hamāmama girmiş M

IX/2: Buğa dellāklık ider M

IX/4 girmege: yunmağa M

X/1: Leylek çocuk toğurmuş M

X/2: Hamāmuñ

X/4 yimege: qurmağa M

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

I

Kindür ol kim pāk olmışdur anda rāh-ı dīn
Rāzdār-ı Muşţafā hem şāh-ı cümle mü'minīn
Nūr-ı zāt ile münevverdür semāvāt u zemīn
Kim 'Alī'dür mazhar-ı elţāf-ı *rabbi'l-ālemīn*

II

Diñle medh-i Şāh-ı Merdān 'Alī'den bir kelām
İşidüp şādān [u] ħandān ola ħāş cümle 'āmm
Lā fetā illā 'Alī didi qadīm lā-yenām
Kim 'Alī'dür mazhar-ı elţāf-ı *rabbi'l-ālemīn*

III

Laħmūke laħmī didi āña Resūl bergüzīn
Ol ħabīb-i zū'l-celāl evvelīn ü āħirīn
Nūr-ı 'ayn Şāh Ĥüseyn ile Ĥasan'dur bil yakīñ
Kim 'Alī'dür mazhar-ı elţāf-ı *rabbi'l-ālemīn*

IV

Şāh Ĥüseyn'ün göz nūrı Şāh Zeyne'l-Ābidīn
Hem Muħammed Baķır u Ca' fer imām-ı ehl-i dīn
Mūsā-i Kāzım'dur ol nesl-i emirü'l-mü'minīn
Kim 'Alī'dür mazhar-ı elţāf-ı *rabbi'l-ālemīn*

V

Cümle 'ālem ħalkına reh-ber 'Alī Mūsā Rızā
Şah Takī vü bā-Nakī çeşm-i çerāğ-ı Murtaşā
Şah-ı Qanber şāħib-i Döldül imām-ı reh-nümā
Kim 'Alī'dür mazhar-ı elţāf-ı *rabbi'l-ālemīn*

* Şiir, ND-HA ve KN'de bulunmazken Seyyid Nesîmî Dîvânı'nın Bakü neşrinde mevcuttur: ND-CG 2/574.

II/2 ħās cümle āmm: cümle ħāzirīn ND-CG

VI

‘ Askerī’dür Mehdī-i şāhib-zamān-ı pür-kerem
Andan özge dağı ben dermān kimden isterem
Nūr-ı ‘ ayn zāt-ı muṭlaḳdur imām-ı muḥterem
Kim ‘ Alī’dür mazḥar-ı elṭāf-ı *rabbi’l-‘ālemīn*

VII

Āftāb-ı dīn ü maḥbūb-ı kerimdür girdigār
Zülfiḳār-ı Şāh-ı Merdān ile oldu āşkār
Ḥaydar-ı Ḥaḳ şāh-ı Düldül’dür süvār-ı nāmdār
Kim ‘ Alī’dür mazḥar-ı elṭāf-ı *rabbi’l-‘ālemīn*

VIII

‘ Āşık oldur kim vire ‘ aşkına kevnüñ postı
Tā belālar kim olandur Murtaẓā’nuñ dostı
Bundan özge nesne gelmez dilümüze rastı
Kim ‘ Alī’dür mazḥar-ı elṭāf-ı *rabbi’l-‘ālemīn*

IX

‘ Āşık-ı ser-mest-i Şirāz u Ḥorāsān özine
Ḥāriciler bağına bir tığ-i bürrān özine
Lillahi ḥamd bende-i ol Şāh-ı Merdān özine
Kim ‘ Alī’dür mazḥar-ı elṭāf-ı *rabbi’l-‘ālemīn*

X

Āferīn olsun aña kim hem anuñ üstādına
Kim teberrā eyleye naḥs-ı Yezīd’uñ adına
Ey **Nesīmī** sen tevellā kıl Şāh’uñ evlādına
Kim ‘ Alī’dür mazḥar-ı elṭāf-ı *rabbi’l-‘ālemīn*

VI/2 andan: sizden ND-CG

VI/3: Nāṭıḳ-ı Ḥaḳ nūr-ı muṭlāḳdur emir-i muḥterem ND-CG

VII/1 girdigār: berr u bār ND-CG

VIII/1 vire ‘ ışıkına kevnüñ postı: anıñ ışıkına vire postı ND-CG

X/1 āferīn olsun: raḥmet-i Ḥaḳ ND-CG

[143b]

392*

meḥ'ülü fā' ilātü meḥ' ilü fā' ilün

- 1 Yāruñ gerek ki mihr-i ruḥı dil-peḫir ola
Tā ḥüsn-i ḥulḫ içinde cihānda emir ola
- 2 Her kim ki kılmaya naḫar ol ḥüsn-i şürete
Yokdur başiret anda ger ehl-i başir ola
- 3 Hüb luḫda çün mişāli bulunmaz mu' āyene
' Ālemde ol yegāne meger bī-naḫir ola
- 4 Bī-çāre ' aşḫa n'eyleye tedbir ü çār[ey]i
Ma' şūḫa şāh-ı ' ālem ü ' aşıḫ faḫir ola
- 5 Tevhid içinde nükte-i esrār bulmuşam
Şāhib-naḫar gerek ki bu ḥāle ḥabir ola
- 6 Manşūr ' aşḫ yolında **Nesîmî** vü Faḫl-ı Ḥaḫ
Anuñ mu' ayyen āyeti *nî' me'n-naḫir* ola

393*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Sefere ' azm eyledüm o şāh-ı ḥübān elvedā'
Göñlimüz zülfüne bağlanmışdur ey cān elvedā'
- 2 Teşnedür cānum ḫudaḫuñ çeşmesinden ḫanmadın
Giderem teşne-ciḫer ey āb-ı ḫayvān elvedā'

* ND-HA 189. Şiir, ND-HA'da tek nüsha üzerinden neşredilmiştir.

6b mu' ayyen: mu' inî ND-HA

* Şiir, ND-HA, KN ve Seyyid Nesîmî Dîvânı'nın yurt dışı neşirlerinde bulunmamaktadır.

- 3 Giderem reyḥān-şaçuñ sevdāsını hem-rāh ider
Dil perişān cān peşimān ‘ aql ḥayrān elvedā’
- 4 Nev-bahār oldı gönül vaşluñdan almadı naşib
Giderem bülbül gibi uş zār-ı nālān elvedā’
- 5 Bu **Nesīmī**’nün dil ü cānı şaçuñ bendindedür
Yalıñuz uş giderem ey cān-ı cānān elvedā’

394*

fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilün

I

Yā ‘ Alī Ḥaydar Şafiyyü’l-Murtaẓā’sın yā ‘ Alī
Ma’ den-i ‘ ilm-i velāyet Murtaẓā’sın yā ‘ Alī
Çün Muḥammed Muştafā’ya ibtidāsın yā ‘ Alī
Şāh-ı Merdān Şir-i Yezdān pişvāsın yā ‘ Alī

II

Dürr-i deryā-yı ḥaḳīḳat ma’ den-i sırr-ı Ḥudā
Seb’ a-i luṭf-ı kerāmetsin sen ey şāhib-livā
Hem senün şānuñda nāzil oldı Ḥaḳ’dan *hel etā*
Şāh-ı Merdān Şir-i Yezdān pişvāsın yā ‘ Alī

III

Ol zamān kim Muştafā luṭfından itdi yā ‘ Alī
İkimüz bir nūr idük biz tā ezelden yā velī
İ’ timād itdük bu nokṭa biz daḥı didük belī
Şāh-ı Merdān Şir-i Yezdān pişvāsın yā ‘ Alī

* Şiir, ND-HA, KN ve Seyyid Nesīmī Dīvānı’nın yurt dışı neşirlerinde bulunmamaktadır.

[144a]

IV

Yine bir yerde Nebiyyullāh’a gösterdi nişān
Diñler iseñ cān u dilden añlıyasın bī-gümān
Kesdi bir almayı didi biri sensin biri ben
Şāh-ı Merdān Şīr-i Yezdān pīşvāsın yā ‘ Alī

V

Hem Nebī *laḥmūke laḥmī* didi şānuñda senüñ
Öyle olsa cānı cānuñ oldu kanı vü kanuñ
Bu ḥadīşi dir muḥaḳḳaḳ söz ile Peygamber’üñ
Şāh-ı Merdān Şīr-i Yezdān pīşvāsın yā ‘ Alī

VI

Bu cihānuñ serveri ol ḥatemi faḥr-ı Nebī
Ben ki ‘ilmüñ şehri oldum ḳapısı sensin didi
Hem senüñ ḥaḳḳında Aḥmed bu ḥadīşi söyledi
Şāh-ı Merdān Şīr-i Yezdān pīşvāsın yā ‘ Alī

VII

Ol zamān kim Zūlfikār ile Nuşayr’i yā ‘ Alī
Yetmiş iki kez çalup [hem] yine kılduñ sen diri
Zāhir ü bāṭın çü sensin dü cihānuñ serveri
Şāh-ı Merdān Şīr-i Yezdān pīşvāsın yā ‘ Alī

VIII

Yine ol dergāh-ı Ḥaḳḳ’a yüz urup kıldı zāṛı
Hem didüñ yār ise bu dem Cümcüm’i eyle diri
Ḥaḳ Te‘ālā ḳudretinden Cümcüm’e durdı öri
Şāh-ı Merdān Şīr-i Yezdān pīşvāsın yā ‘ Alī

IX

Yine bir yerden ‘ Alī’ye kim güneş virdi selām
Didi sensin evvel ü āḥirde zāhir nev-civān
Kim saña ma‘lūm olıpdur āşkār o nihān
Şāh-ı Merdān Şīr-i Yezdān pīşvāsın yā ‘ Alī

X

Kim durur ol kim Muḥammed'den 'Alī'yi ayırur
Her ki böyle ıaşd ider cānı tenden ayırur
Rāfıẓī ol kimsedür kim eri erden ayırur
Şāh-ı Merdān Şīr-i Yezdān pīşvāsın yā 'Alī

XI

Yā 'Alī ol āstān-ı ḥāzretüñden umaram
Kim senüñ şānuñda gelmişdür mürüvvet hem kerem
Medḥüñi ben söylerem dā'im Nesīmī kemterem
Şāh-ı Merdān Şīr-i Yezdān pīşvāsın yā 'Alī

395*

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Ey göñül [ger] t̃alib iseñ eyleme 'ömrüñ telef
Sen de maṭlūbuñ t̃aleb kıl gezmegil her bir taraf
- 2 Ğāfil olma kend'özüñden 'arş-ı Hāḫ bil sen seni
Cevherüñ mir'atı sensin şanmağil seni ḥazef
- [144b] 3 Ādem-i ma'nīdür aşluñ mebde'isin 'ālemüñ
Ḥil'at-ı *kerremnā*'yı geydüñ cümleden bulduñ şeref
- 4 Ma'rifet baḥrinde Hāḫ tevḥīd dürrin ḥāḫ idüp
Kıldı 'unşurdan seni maḥzen aña hem-çün şadef

* Şiir, ND-HA ve KN'de bulunmazken Seyyid Nesīmī Dīvānı'nın Bakü neşrinde ve Mehmet Fatih Köksal'ın makalesinde mevcuttur: ND-CG 1/424, MFK 124. Şiir M'de 9, ND-CG'de 8, MFK'de 5 beyittir. M'nin 7. beyti ND-CG'de; 6,7,8 ve 9. beyitleri MFK'de bulunmamaktadır.

1b maṭlūbuñ: maṭlūbı ND-CG, maḥūbı MFK; gezmegil: gitmegil ND-CG, MFK

2b şanmağil: şanma kıl ND-CG

3b *kerremnā*yı: tekrimi ND-CG, MFK

4b maḥzen aña hem: faḥrından āğāh ND-CG, faḥruñ aña hem MFK

- 5 Virmegil nefsüñ ğıdāsın sen eger insān iseñ
Nefsüñi perverde kılma olmagil gāv-ı ‘alef
- 6 Makşad-ı aşliyye vardur gerçi yetmiş biñ hicāb
Naḥl-i taḳdīr kıl teveccüh Ḥaḳḳ’a iḳbal *lā teḥaf*
- 7 Ṭālī‘-i maḳşūd olan şehr-i vişāle yol bulur
‘Asker-i hicrān ṭururken her ṭarafdan şaf [u] şaf
- 8 Sūfī *lā*‘dan dem urur ammā ki *illā*‘dan nişān
Virmez olmaz şöhret içün gösterür zıkr-i şegaf
- 9 Ey **Nesīmī** uşbu söz kim kaldı senden yādgār
Tā kıyāmet añılursuñ hem-çü ferzend-ḫalef

396*

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Ṭālibūñ maṭlūbı hūdūr sālīkūñ seyrānı hū
‘Āşīḳūñ ma‘ şūḳı hūdūr ‘ārifūñ ‘irfānı hū
- 2 Sırr-ı cān ehline şordum didi hūdūr lā-mekān
Lā-mekān ehline şordum dir mekānuñ kānı hū
- 3 Derdmend olan kişiye şorsalar derd ehlini
Aşlı hūdūr faşlı hūdūr derdinūñ dermāñı hū

5a virmegil nefsüñ ğıdāsın: diregör rûḥuñ ğıdāsın ND-CG, diregör rûḥuñ ğıdāsın MFK

5b olmagil gāv-ı ‘alef: olma gel gād-ı ‘alef ND-CG

8b virmez olmaz: viremezdi ND-CG

9b anılursuñ hem: olasıdır saña ND-CG

* ND-HA 92.

2a şordum didi: şorsañ der ki ND-HA

2b şordum dir mekānuñ: şor der lāmekānuñ ND-HA

3a derd ehlini: der aşlını ND-HA

- 4 ‘ Ālemüñ levhî münevver oldı nūr-ı hū ile
Zikri hūdūr fikri hūdūr sözi hūdūr şānı hū
- 5 ‘ Āşıkuñ sırrı ezelden bir olıpdur hū ile
Bu mu‘ ammādūr müselsel kim anuñ dīvānı hū
- 6 Bu **Nesîmî** bağrını yandurdı ‘ aşkuñ şevki kim
Bir dükenmez derde düşdi nāle vü efğānı hū

397*

meṣṣ ulü meṣṣ ilü meṣṣ ilü feṣṣ ulün

- 1 Ey göñlüm alan kaşları yay gözleri cādū
V’ey nergis-i mest ü yüzi gül beñleri hindū
- 2 Tā şevk-i cemālūñ geleli ‘ aynuma qarşu
Her laḥza kıllur ḥasret ile beñzümi şaru
- 3 Gel fırkat [u] hicrūñ ne kıllur cānıma gör kim
Ger luṭf ile kılsañ n’ola bu derdüme dārū
- 4 Ne çarḥ-ı felek çün kılluram āh ile zārı
Ol dem ki edem vaşluñ içün derd ile yāhū
- [145a] 5 Şol zülf-i müselselni menüm boynuma şalgıl
Tā bend-i selasil düşer ez-gerden-i āhū

5a ezelden: ezelde ND-HA

5b mu‘ ammādūr: makamımdır ND-HA

6a şevki kim: şevkına ND-HA

* Şiir, ND-HA ve KN’de bulunmazken Seyyid Nesîmî Dîvânı’nın Bakü ve Tebriz neşrinde mevcuttur: ND-CG 3/116, ND-HMS 364.

3b bu: her ND-CG, bir ND-HMS

4a çarḥ-ı felek çün: çarḥ-ı felekni ND-CG, ND-HMS ; zārı: ezraḥ ND-CG, ND-HMS

4b mededle: derd ile ND-CG, ND-HMS .

- 6 Terk itdi **Nesîmî** yoluña cân u cihânı
Ey kaşları [yay] kirpigi ok gözleri cādū

398*

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

- 1 Hoşā ol kimse kim vardur ḥabîbî sen teki meh-rū
Şeker-güftār u gül-ruḥsār u miskîn-ḥāl ü ‘anber-bū
- 2 Saña hiç olmaya nisbet cihānda bir daḥı dil-ber
Sa‘īd-aḥter melek-manzar perî-peyker ferîşteḥ-ḥū
- 3 Zehî şāni‘ ki şun‘ından yaratmış kendü luṭfindan
Beli ince lebi ḡonca ḡadi ra‘nā ruḥı nîkū
- 4 Gel ey şarrāf-ı kıymet-ger naẓar kıl ma‘den-i gevher
Zümür-rūd ḥaṭṭ u sîmîn-ber lebi la‘l ü dişi incū
- 5 Kaşuñla kirpüḡüñ zülfüñ yüzüñde beñlerüñ daḥı
Biri ‘ayyār biri tayyār biri mekkār biri cādū
- 6 Seni sevenlerüñ ḥālî bu dört işden degül ḥālî
Gehî ḡavḡā gehî sevdā gehî dîvān gehî yargū
- 7 Cihānda ḡullaruñ çokdur **Nesîmî** ḡamudan kemter
Pesî Türkî pesî Zengî pesî Qıpçaḡ pesî Hindū

5b düşer: düşe ND-CG, ND-HMS

* ND-HA 624.

1a hoşā: zehî M, ND-HA

1b miskîn: müşkîn ND-HA

2a nisbet: beñzer M

7b pesî: besā M, besî ND-HA

399*

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Didüm 'aşk meşk didi yā hū baña bir gözleri āhū
Didüm dil teşnedür Hızr ol didi virmem bir içim şu
- 2 Didüm cān ise maqşūduñ qazāña eyledüm umaç
Qazādan ğamze put-kānın ki gizler ol kemān-ebrū
- 3 Didüm ki hastadur cānum lebūñden uş şifā ister
Didi bir qatre şu virmem ölürseñ de degül şayru
- 4 Didüm sīnem siper kıldum korımam zahm-ı tırūñden
Didi dil-ber zehī 'āşık ki gelmez 'aynına qorhu
- 5 Didüm dil-ber sekiz cennet içinde var mıdur mişlūñ
Didi yoqdur benüm gibi melek-manzar perī meh-rū
- 6 Didüm bendeñ melāmetī meni Mecnūn iden neñdür
Didi dil-ber yañāğum gül lebüm mercān dişüm lū' lū
- 7 Didüm bāda **Nesīmūñden** mu' attar kıldı āfākı
Didi firdevs-i a' lādan durur bende bu 'anber bū

2

[145b]

400*

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Hayāl-i la' lidür yāruñ gözümden aqıdur lū' lū
Hevā-yı zūlf-i şeb-rengūñ şalupdur göñlüme qaygu

* Şiir, ND-HA, KN ve Seyyid Nesīmî Dîvânı'nın yurt dışı neşirlerinde bulunmamaktadır.

* Şiir, ND-HA ve KN'de bulunmazken Seyyid Nesīmî Dîvânı'nın Bakü ve Tebriz neşrinde mevcuttur: ND-CG 3/116-117, ND-HMS 364.

- 2 Belā-yı nergis-i mestüñ cefā-yı terkeş-i hecrüñ
Delipdür bağrumı cānā bu ɗarb-ı ol kemān ebrü
- 3 Benüm bu ‘ aql [u] bu fikrüm cemī‘ tāmār oldı
Ki hüsnüñ ‘ askeri şaf şaf yüridi gönlüme karşı
- 4 ‘ İtābuñ çekdigüm oldur sebeb dünyāda kim yokdur
Saña beñzer leb-i ḥandān perīşān-zülf ḥürrem-rü
- 5 Ne ‘ anber dāneler saçmış ne miskīn dāneler kırmış
Gönüller şaydını itmiş dü zülf [ü] ḥāl ile ebrü
- 6 Melek yüzlü geyik gözlü nemek nazlu şārīn sözlü
Lebi şīrīn saçı müşkīn perī-veş ‘ anberīn gīsū
- 7 **Nesīmī** bağrını hecrüñ kıarardı şöyle kim hergiz
Ağarmaz yüz yusañ biñ kez yüzün çün ruy-ı bes hindü

401*

müfte‘ilün mefā‘ilün müfte‘ilün mefā‘ilün

- 1 Her ki taleb kıılır ise dār-ı beḳā-yı saltanat
Er bigi ḥāşıl eylegil faḳr u fenā vü meskenet

2b bu ɗarbı: yavuzdur ND-CG, üzüpdür ND-HMS

3b ‘ askeri: leşkeri ND-CG, ND-HMS

4b rü: mū ND-HMS

5a miskīn dāneler: müşkīn dāmlar ND-CG, ND-HMS

5b gönüller şaydını itmiş: gönül murğını şayd itmiş ND-CG, ND-HMS

6b lebi şīrīn saçı müşkīn: teni nesrīn beni müşkīn ND-CG, ND-HMS

7b yusañ biñ kez yüzün çün ruy-ı bes: gezin yusañ az in bes ruy-ı çün ND-CG, ND-HMS

* ND-HA 217. Şiir, ND-HA’da tek nüsha üzerinden neşredilmiştir.

1b u: -ı ND-HA

- 2 Çünki ‘ibādetüñ senüñ hāş degül Hudā için
Zerķ u riyāle itdigüñ hergiz ola mı menfa‘at
- 3 Vay saña bunca tã‘at u bĩ‘atı virdü[gü]ñ ile
Aldı güneh seni meger Hāķ’dan irişse mağfıret
- 4 O bu imiş bu o imiş diyüben uyma hālķa sen
Hālķ-ı zamāneden saña hergiz ola mı menfa‘at
- 5 Kendü vücūd-ı şehrınüñ her kişı pādişāhıdur
Zulm ile şehrüñi harāb eyleme eyle ma‘delet
- 6 Tālib-i uḡrevĩ iseñ devlet-i dünyevĩ dime
Hod buña tālib olanuñ sehl bir iki mertebet
- 7 Gerçi Nesīmĩ’nüñ sözi vahy-i Hudā durur işit
Sen niçün olmayasın [çü] tālib-i kalb-i ente-mūt

402*

fã‘ilātün fã‘ilātün fã‘ilātün fã‘ilün

- 1 Ey melāmet yüri var kim derd-i yārum kime ne
Ben uyaram şol ‘aqluma hoş yürürem kime ne
- 2 Gāh çıkaram gökyüzine şevķ iderem ‘ālemi
Gāh inerem yeryüzine maḡbüb severem kime ne

3b güneh: gine ND-HA; irişse: irişe ND-HA

6a uḡrevĩ iseñ: uḡrevilik ND-HA

* KN 49. Şiir M’de 5, KN’de 6 beyittir. KN’nin 1 ve 5. beyti M’de, M’nin 1. beyti KN’de bulunmamaktadır.

2a şevķ: seyr KN

2b maḡbüb severem kime ne: seyr ider ‘ālem beni KN

- 3 Gāh giderem medreseye ders okuram Hāḡ için
Gāh giderem mey-ḡāneye dem sürerem kime ne
- [146a] 4 Şofiler ḡarām buyurmuş bu ‘aşḡuñ cür‘asına
Ben tıldurur ben iḡerem ḡünāḡ menüm kime ne
- 5 Nesīmī’ye şordılar [kim] yāruñ ile ḡoş mısūñ
ḡoş olayum olmayayum yār benümdür kime ne

403*

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

- 1 Şanma ey ḡ^vāce ki senden zer ü sīm isterler
Yevme lā-yenfe‘u’da *ḡalb-i selīm* isterler
- 2 Berzaḡ-ı ḡavf u recādan ḡiḡe ḡör nā-kām ol
Dem-i āḡirde ne ümīd ü ne bīm isterler
- 3 Unudup bildüḡüñi ‘ārif iseñ nā-dān ol
Bezm-i vaḡdetde ne ‘ilm ü ne ‘alīm isterler
- 4 ‘Ālem-i bī-meh ü ḡurşīd [ü] felekde herḡiz
Ne müneccim ne mühendis ne ḡakīm isterler
- 5 ‘Ālem-i keşf-i me‘ārifde ḡoḡ esrār açılır
Varamaz nefsi-ḡazūb anda ḡalīm isterler

3b sürerem kime ne: ḡekerim ‘ışḡ için KN

4a buyurmuş bu ‘aşḡuñ cür‘asına: haram demişler ışıkmın şarabına KN

5b olayum: olam ya KN, yār benümdür: ol yār benim KN

* BRD 581-582.

3b bezm-i vaḡdetde: yevm-i rıḡletde M

5a ‘ālem-i keşf-i me‘ārifde: meclis-i keşf-i me‘ārifde M, maḡbes-i keşf-i ma‘ānide BRD

- 6 Harem-i ma' nāye bīgāneye yol virmezler
Āšnā-yı ezeli yār-ı kādīm isterler
- 7 Sākin-i dergeh-i teslīm-i rızā ol dā'im
Ber-murād itmege hıdmetde muķīm isterler
- 8 Dergeh-i faķra varup dirlüğini ' arz itme
Anda hergiz ne sipāhī ne za'im isterler
- 9 Cürmüñe mu' terif ol tã' ata mağrūr olma
Ki şifā-ḥāne-i hikmetde saķīm isterler
- 10 ' Āşık ol şerbet-i vaşl ister iseñ kim ' āşık
Çāresüz derdin Eyyüb'a renc-i elīm isterler
- 11 Kible-i ma' nāyi fehm eylemeyen keç-revler
Sehv ile secde idüp ecr-i ' aẓīm isterler
- 12 Ni' met-i zāhire dil-beste olan gürsineler
Müzd-i nān-pāreye *cennāt-ı na'im* isterler¹⁵⁶
- 13 Ezber it kışsa-i esrār-ı dili ey **Rūhī**
Hāzır ol bezm-i İlāhī'de nedīm isterler

10a kim ' āşık: kim uşşāk BRD

10b derdin Eyyüb'a: derd arayup BRD

¹⁵⁶ BRD'de 11 ve 12.beyitler yer değıştirmiş hâldedir.

13b hāzır ol: kendüyi M

404*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Dil penāh-ı Kibriyā'dur yıķma ķalbin kimsenün
Genc-i esrār-ı Hūdā'dur yıķma ķalbin kimsenün
- 2 Dest-i ķudretle yapılmış şun' -ı Mevlā'dur gōñül
Mülk-i 'aṭṭāru'l-beķādur yıķma ķalbin kimsenün
- 3 ķalb-i mü'min beyt-i Hāķ'dur ḥacc-ı ekber andadur
Secdegāh-ı Muřṭafā'dur yıķma ķalbin kimsenün
- 4 Mü'minün ķalbin ele al 'izzet eyle ḥürmet it
Zir-i envār-ı Hūdā'dur yıķma ķalbin kimsenün
- 5 Ey Nesīmī bil ki Hāķķ'ın kendi vaḥdet-ḥānesi
Cilvegāh-ı evliyādur yıķma ķalbin kimsenün

[146b]

405*

16'lı hece

- 1 Zihī settār zihī settār kendüyi ḥoř setr eylemiş
Añsuzın yir yoķdur illā 'aceb gözlerden gizlemiş

* ND-HA, KN ve Seyyid Nesīmī Dīvānı'nın yurtdışı neşirlerinde bulunmamakla birlikte M. Fatih Köksal'ın makalesinde yer almaktadır: MFK 100. şiir M'de 5, MFK'de 6 beyittir. MFK'nin 4 ve 5. beyti M'de, M'nin 4. beyti MFK'de bulunmamaktadır. MFK'nin beyit sıralaması I-III-II-F-F-V şeklindedir. M'de şiirin redifinde yer alan "ķalbin" kelimesi MFK'de "gōñlin" şeklindedir.

1a penāh: binā MFK

2a yapılmış şun' -ı Mevlā'dur gōñül: yazıldı şun' -ı Hāķķ-ı lem-yezel MFK

2b mülk-i 'aṭṭāru'l-beķādur: zü'l-fiķār-ı lā-fetādur MFK

5a bil ki Hāķķ'ın kendi vaḥdet-ḥānesi: nūr-ı Hāķ'dur andadur esrār-ı Hāķ MFK

* ATD 154-155. řiir M'de 10, ATD'de 6 beyittir. M'nin 7, 8, 9 ve 10. beyitleri ATD'de bulunmamaktadır. ATD'de metin 4 nüsha üzerinden neřredilmiřtir; ancak bu řiir sadece bir nüshada 4 beyit eksik olarak bulunmaktadır. Eksik olan mezkūr beyitler ise M'de mevcuttur.

1b gizlemiş: gizlenmiş ATD

- 2 Cemāl-i şem‘ katında görünmez ne ki var eşyā
Kend’özinüñ zāhr-ı tende kendüyi pinhān eylemiş
- 3 Cān viren gerçek erlere dīdārına erenlere
Bu sırrı açmañuz diyü cecdiyle işrāk eylemiş
- 4 Kendüsinden geçenleri o perdeyi açanları
Ol şınırı geçenleri şer‘ ile tahzīr eylemiş
- 5 Şerī‘ at erleri kıomış ellerine hüccet virmiş
Evlā gördüm diyenleri siyāset emrin eylemiş
- 6 Nice şabr eylesün ‘ aşık olan dīdārına karşı
Cānı mest gözleri maħmūr gördüğün ikrār eylemiş
- 7 Anuñ vaħdeti baħrinde kend’özünü yavı kıomış
Ene’l-Ḥaḳ dimiş çağırışmış baş açmış feryād eylemiş
- 8 Ḥalkı başına üşürmiş elin ayağın getürmüş
Tenine taşlar[1] urmış ḥalka melāmet eylemiş
- 9 Görüñ ol ma‘ şūḳın işin aldırdı ‘ aşkı başına
Anı *Ene’l-Ḥaḳ* dārına çekdürmüş ber-dār eylemiş
- 10 Ey ‘**Abdurraḥīm Tirsī** hey gizle zinhār gizle açma
Ḥaḳ rāzıda gül ola ma‘ şūḳ istemez şerī‘ atde eylemiş¹⁵⁷

2b zāhr-ı tende: zuhūrında ATD

3a dīdārına: dīzārına ATD

3b cecdiyle işrāk: şabrı işāret ATD

4b şınırı: şınırdan EAYT; tahzīr: tecdīd ATD

5b ki ol: evlā ATD; diyenleri siyāset emrin eylemiş: diyenlere siyāsetin idüñ dimiş ATD

6b cānı: ḥanı ATD

¹⁵⁷ Mısra vezin bakımından kusurludur.

406*

16'lı hece

- 1 Şeyhüm yoluña qurbānuñ olayum gideyüm
Her ne kim emr iderseñ fermānuñ olayum gideyüm
- 2 Bir qatreym geldüm saña qarışayum aňdan saña
Sen ‘ummānsın taldum saña ‘ummānuñ olayum gideyüm
- 3 Allāh nūrından bir nürsun qaldur niqābuñ qul görsün
Dost bağçesinde bir gülsün bülbülüñ olayum gideyüm
- 4 Benüm şeyhüm mürüvvet kânı **Sulţan Eşref** hāşlar hāşı
Bu ‘**Abdurrahīm Tirsī** senden olayum gideyüm

407

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Vaşf-ı zāt-ı müfred āmed *Qul hüvellāhu ehad*
Çün mürekkebe oldı toğdı geldi Meryem’den veled
- 2 Dir mürekkebe çün nebūd rast ğayr-ı zāt-ı müfrede
Anuñiçün ol maqāma dindi *Allāhu’ş-şamed*
- 3 Müfredāt u hem-mürekkebe ‘ayn-ı yek-diger şodend
Ehl-i Hāq katında birdür lā-cerem rūḡ u cesed
- [147a] 4 İsm-i **zād** u **lām** u **fā** şed **kāf hā** vü **hā** vü **mīm**
Mebde’-i şāh-ı velāyet istedi andan meded
- 5 ‘Aqd-i taḡmireş beyābī ez-ḡurūf-ı ‘ayn u **bā**
Fazl-ı Hāq’dan olasın ger ‘ārif-i sırr-ı ‘aded

* Şiir, ATD’de bulunmamaktadır; vezin bakımından kusurlar içermektedir.

- 6 Çün negeştî āšnā bā-ehl-i Hāḡ ey müdde‘î
Āhiretde hem-nişînüñ olıserdür diyü ded
- 7 Enderîn da‘vî ki güftem beyân-ı cism ü cān
Cāvādi’ye Cāvidān’dur hem güvāh u hem sened

408*

meḥ‘ülü meḥ‘ilü meḥ‘ilü fe‘ülün

- 1 Cānāneyi men sevdigümi cān daḡı bilmez
Göñlüm dilegin dünyede cānān daḡı bilmez
- 2 Abdāl oluben benlük iden ‘ārifi bir gör
Bu salṭanatuñ ḡadrini sulṭān daḡı bilmez
- 3 Çünki ṭudaḡuñ mu‘cizini bilmedi ĩsî
Zülfüñ serini Mūsî-i ‘umrān daḡı bilmez
- 4 ‘Aḡluñ gemisin ḡarḡ ide gör ‘aşḡ deñizinde
Kim bu deñizüñ ḡa‘rını ‘ummān daḡı bilmez
- 5 Ey sākî getür dur ayaḡı devrini çünkim
Bu devr ayaḡı devrini devrān daḡı bilmez
- 6 Bir şūfî iḡer cām-ı muṣaffāy bu resme
Pinhān iḡer ol şöyle ki şeyṭān daḡı bilmez
- 7 Nūş eyle mey-i şāfî[yi] ki şūfî şafā yok
Ef‘āl riyāsını çü şeyṭān daḡı bilmez

* ND-HA 420. Şiir, M’de 9, ND-HA’da 7 beyittir; M’nin 3 ve 7. beyitleri ND-HA’da bulunmamaktadır.

2a benlik: biglik ND-HA

5b devrini: devrānı ND-HA

6b pinhān iḡer ol: pinhānî iḡer ND-HA

- 8 Bildüm tanıdum ‘aql ile ma‘būdı yakīnde
Şöyle bilürem bildigüm ‘irfān daḥı bilmez
- 9 Keşf eyle **Nesīmī** sözünüñ ma‘nisini bil
Bu kuş dilidür bunı Süleymān daḥı bilmez

409

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

I

Cūş idüp gösterdi keşret-i mevcini deryā-yı cūd
Lücce-i vaḥdetde eyle ey gönül maḥv-ı vüçüd
İtmek isterseñ cemāl-i şāhid-i ğayb-ı şühūd
Cān gözin eyle münevver nūr-ı zıkrullāh ile

II

Zıkr-i Hāḳ bir ‘aşıkuñ kim ḳalbini tenvīr ider
Cānına derd-i maḥabbet āteşi te’sīr ider
Sırr-ı ‘uşşāḳı sivādan gör nice taṭhīr ider
Cān gözin eyle münevver nūr-ı zıkrullāh ile

III

Ṭutmayan gevher gibi dilde maḥabbet āteşin
Kār-ı bī-hūde şanur erbāb-ı ‘aşkuñ cünbüşin
Gel temāşā idelüm çarḥ-ı şıfātuñ gerdişin
Cān gözin eyle münevver nūr-ı zıkrullāh ile

[147b]

8a ma‘būdı yakīnde: ma‘būd-ı muḳaddes ND-HA

9a keşf: fehmi M, ND-HA; sözünüñ: bu sözünüñ ND-HA; bil: kim ND-HA

IV

Ey **Ğafūrī** perdedür dīdār-ı Hakk’a cān u ten
Dest-i himmetle çalış ref’ it hicābı aradan
Āftāb-ı vaḥdeti seyr eyle her bir zerreden
Cān gözin eyle münevver nūr-ı zikrullāh ile

410

fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilün

I

İsteyen būy-ı visāl ol gül-i bī-ḥārdan
Sa’y idüp bir gül koparsun gülşen-i envārdan
Rūşen eyle cān gözin nūr-ı cemāl-i yārdan
Bağma fāniye elün çek dārdan deyyārdan

II

‘Ālem-i envāra ‘azm it eyle zulmetden ‘ubūr
Her taraftan zātuñı itsün ihāṭa baḥr-i nūr
Luṭfa müstağrak olup bulsun göñül bākī ḥuzūr
Bağma fāniye elün çek dārdan deyyārdan

III

Ey **Ğafūrī** bulmak isterseñ fenā ender fenā
Sa’y idüp işbāta iriş eyle nefy-i mā-sivā
Ehl-i tevḥide neler iḥsān ider kādir Ḥudā
Bağma fāniye elün çek dārdan deyyārdan

411*

mefā' ilün mefā' ilün fe' ülün

- 1 Şıfātuñ ' ayn-ı zātuñ manzarıdur
Kamu eşyā bu sırruñ mazharıdur
- 2 Egerçi şüretā aşgardur insān
Velī ma' nī ilinüñ ekberidür
- 3 Bu nazmuñ olmadı remzine vākıf
Gerek Selmān u Āşaf enveridür
- 4 *Şırāṭ-ı müstaḳīm* oldı ṭarīḳı
Anuñ kim Faḥr-i ' ālem reh-beridür
- 5 Cemālün āftābından münevver
Semāda mihr ü māh u müşteridür
- 6 N'ola bu ' ayn-ı dil olsa naẓar-bān
Ki manẓūr-ı cemālün manzarıdur
- 7 Temennā-yı cemālünde **Fenāyī**
Bu vech ile dü ' ālemden beridür

[148a]

412*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Diñle nāyuñ nālesini ey dedem
Söyleden bir demdür anı dem-be-dem

* FND 217.

* FND 298.

- 2 Hem-dem ol gel ney gibi erbābına
İrişe *rūḥü'l-ḫudūs*'den tā ki dem
- 3 Yir ü gökden itdi efgānı güzer
‘Arş-ı a‘ lādan yiridür ursa dem
- 4 Dem-be-dem derd ile sūzāndur özi
Eyler ‘uşşāḫa nevā her şubḥ u dem
- 5 Maḥfī itdi sırr-ı ‘aşkı sīnede
Olmadın Ādem’e daḥı nefḥ dem
- 6 Şaydı ‘ārif dü cihānı yek deme
Evvel ü āḫire didi dem bu dem
- 7 Her nefesde hem-dem ol cānān ile
Geç **Fenāyī** bākī milke baş ḫadem

413*

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Kıl namāzı it niyāzı ey dede
Eyle yeksān ḫış u yazı ey dede
- 2 Dehr-i dūnuḥ bakma ‘izz ü cāhına
Bul özünde imtiyāzı ey dede
- 3 Lā-mekān milki hūmāsın eyle şayd
Şalma zāḡa şāh-bāzı ey dede

2b irişe: Īsā-veş FND; -den: -de FND; tā ki: ire FND

5a itdi: idi FND

* FND 290-291.

1b ḫış u yazı: çoḡ u azı FND

4 Añla gel *seb‘u’l-meşānī* remzini
Ol bu Maḥmūd’uñ Ayaz’ı ey dede

5 Cāna keşf itme derūnuñ sırrını
Ġayrıya açma bu rāzı ey dede¹⁵⁸

6 Eyle ‘uşşāka nevāñı rāstdan
Geç ‘ırāk ile ḥicāzı ey dede

7 Çün **Fenāyī** dinle nefs-i muṭribūñ
Perdeden gūş it bu sāzı ey dede

414*

fā‘ ilātūn fā‘ ilātūn fā‘ ilātūn fā‘ ilūn

1 ‘İd-i edḥādur cemālūñ cān aña qurbān olur
Şu‘ le-i mihr-i ruḥuñ her zerreden raḥşān olur

2 *Şemme vechullāh* rumūzın eyledüñ ‘ayna ‘ayān
Pes ne vech ile cemālūñ dīdeden pinhān olur

3 *Naḥnü aḳrab* lem‘ asından ireli sırra nidā
Āmed ü refṯ refṯ olup cism ile cān yeksān olur

[148b] 4 Lā-mekān milki hümāsın şayd idüp şeh-bāz-ı dil
‘Ālem-i lāhūtda kārı zīn sebeb seyrān olur

¹⁵⁸ FND’de 5 ve 6. beyitler yer deġiştirmiş hāldedir.

6b geç: ḳo FND

7a nefs-i: kārın FND

7b perdeden gūş it: perdesinden bil FND

* FND 226-227.

2a rumūzın eyledüñ: rumūzı oldı çün FND

4b seyrān: cevālān M

- 5 Cem' ü farkı cem' idüp irdi **Fenāyī** 'izzete
Her kimüñ kim muḳtedāsı sünnet ü Qur'ān olur

415*

mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün

- 1 Sivā şavmını yā Rab kıl müyesser
K'ide sālīkleriñ tā ḥacc-ı ekber
- 2 Şuhūd-ı nūr-ı zātuñ eyle i' tā
Degül bir kerre iḥsān it mükerrer
- 3 Lebüñ 'aynında zāhīr oldı ol mā
Cihān baḥrine ğarḳ oldı ser-ā-ser
- 4 Ḥayālüñ naḳşını bu cān içinde
Ezel naḳḳāşı eyledi muşavver
- 5 Tecellī-i cemālüñ pertevinden
Ki şems ile ḳamer encüm münevver
- 6 Ḥarīm-i vaşla maḥrem olmayan cān
Nice bilsün nedür miḥrāb u minber
- 7 Vişālüñ zevḳini iki cihānda
Fenāyī ḳuluña eyle muḳadder

* FND 229-230.

1b ḥacc-ı: id-i FND

416*

mefā' ilün mefā' ilün fe' ülün

- 1 Hākīkat kenzinüñ sırrı açıldı
Vücūd milkine raḥmetler saçıldı
- 2 Yed-i ḥayyāt-ı kudret cism ü cāna
Fütüvvet cāmesin dikdi vü biçdi
- 3 Göñül teşne iken bir kaṭre āba
Seḫāhüm rabbühüm cāmı[nı] içdi
- 4 Hākīkī maṭlaba dil itdi pervāz
Mecāza baḫmayup gördi vü geçdi
- 5 Fenā ehli n'ola irse beḫāya
Fenāyī eski yurtdan kūy1 göçdi

417*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Bend olanlar zülf-i hālün dāmına āzādedür
Cām-ı la' lün 'īs-veş mürde dile cān-dādedür
- 2 Nice vaşf ide cemālün vaşfını şems ü kamer
Zerreden kemter yoluñda rüz u şeb üftādedür
- [149a] 3 Baḫ vücūduñ 'ālemine gör ne yazmış nāmuñı
Bu me' ānīnün beyānı 'alleme'-l-esmā'dadur

* FND 309.

5b kūy1: kūy FND

* FND 220.

3a nāmuñı: şānuñı M

- 4 Eyledi pergār-ı vaḥdet dü cihānı der-ḥarem
Nokṭa-i devr-i vücūduñ remzi ḥarf-i bādadur
- 5 Sırr-ı tevḥidden olursa ger **Fenāyī'**ye su'āl
Nefy ü işbātuñ me'ālī neş'e-i *illā* dadur

418*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Murğ-ı dil eski yuvadan uçdı
Bu da bir devr idi gördi geçdi
- 2 Nice huş-yār ola 'aşkuñ mesti
Bāde-i cām-ı belādan içdi
- 3 İtdi ḥayyāt-ı ezel fażlından
Cāme-i ḥüsnüni cāna biçdi
- 4 Kıldı luṭf ile 'ademden bizi var
Raḥmeti ābın 'ibāda şaçdı
- 5 Ey **Fenāyī** bu fenāya bakma
Her gelen milk-i beķāya göçdi

419*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Raḥmetüñ feyzini iḥsān eyle yā Rab teşneyüz
Kaṭresi bes 'āleme olsa nice biñ kerre yüz

4b remzi: sırrı M, FND

* FND 300.

* FND 204-205.

- 2 ‘Aşr-ı emşâliyle zâhid ‘âşıkâ ta‘n eyleme
‘Ârif olan her nefesde buldı anı nice yüz
- 3 Şanmañuz sırr-ı haķıkāt āşnādan yad ola
Şems-i zātuñ zerre-veş her ān tecellisindeyüz
- 4 Bedr olur burc-ı şerefde rū-yı baħtı kāmیلūñ
Z’ān sebep çün māh-ı nev kesb-i kemāl üstindeyüz
- 5 Bāda vardı varımız sevdā-yı hāl-i yārda
Biz de ol hālūñ **Fenāyī** vech-i sevdāsındayuz

[149b]

420*

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

I

Haķıkāt zāt-ı Mevlā’dan kamu eşyā ‘ayān söyler
İşit sem‘-i başiretle şaķın şanma nihān söyler
Kıyāmın añlayup Haķ’la *ene’l-Haķķ*’ı söyler
Eyā sen şanma kim senden bu güftārı dehān söyler
Veyā terkīb olan ‘unşur yāhūd laħm-i zebān söyler

II

Saña irmek içün tırmaz dün ü gün devr ider eşyā
Seni mir’āt idinmişdür mezāhir esfel ü a‘lā
Vücūduñ mazhar-ı tāmduñ cemālūñ āyet-i kübrā
Seni ol saña bildürmek murādın kaşd idüp Mevlā
‘Anāşırdan geyüp bir ton yüzünden tercemān söyler

3a yad: dūr FND

* HBD 159-160.

I/3 kıyāmın: kıyāmet MYH

III

Mürekkebe cümle müfreden nümüne sırr-ı ekbersin
Bugün nefh eyleyen rûhı kamu ecsâda bil sensin
Eger bilmez iseñ kâdrin gezen meydânda bir harsın
Olar kim bilmedi nefsin ‘aref’den almadı dersin
Degüldür Hakk’a ‘ârifler özin bilmez yalan söyler

IV

Bütünüñ şah-ı ‘âlemdür zühuruñ şüretâ kemter
Ziyâ-bağş-ı cihân sensin cemâlüñ sî vü dü defter
Demünden var olur eşyâ idegör bu sözi ez-ber
Kimündür bunca cünbişler kimündür nuṭṭı iden gevher
Özüñden olmaduñ ‘ârif ki senden özge kân söyler

V

Zühürından zühür itdi ‘aceb seyrân bu eyvânda
Zamân maḥfî şuver zâhir vücûd imkân bu bir anda
Maḥabbet kenzini izhâr iden insân bu ekvânda
Bir itdi cümle eşyâyı özin pinhân idüp anda
Görindi nice biñ yüzden velî kendi nihân söyler

VI

Selâmet bulmaḫ isterseñ olagör mürşide bende
Îrâdet vir murâdına göresin tâ seni sende
Ki âḫır özge şüretle görünüp olma şermende
Ḥayâl-i zıl yeter ‘ibret görinen ḥayme-i tende
Degüldür nuṭṭı iden şüret derûnında ṭuran söyler

VII

[150a] Kelāmuñdan alur feyzi bugün ‘āşıklar ey **Nakşî**
Senüñ nuṭṭuñla ihyādur bugün ‘āşıklar ey **Nakşî**
Zuhūruñ sırr ile **Hāşim** bilür ‘āşıklar ey **Nakşî**
Seḳāhüm rabbühüm hamrın içen ‘āşıklar ey **Nakşî**
İrer ma‘ şūḳına anlar mekāndan lā-mekān söyler

421*

fe‘ ilātün mefā‘ ilün fe‘ ilün

- 1 ‘Āşıḳa vech-i pāk-i zāt-ı Hudā
Oldı ma‘ şūḳ içinde ber-eda
- 2 Levḫ-i maḥfūz imiş yüzüñ dü cihāñ
Görinür mişl-i cām-ı gīt̄-nümā
- 3 *Ḳābe kavseyn* üzere zülfinüñ
Şaḳḳ ider vechüñi çü bedr-i dücā
- 4 Zülfinüñ zulmetünde ḳalmış iken
Doğdı ḥüsni göründi *şems-i duḫā*
- 5 Ḥüs[nü]nüñ burḳa‘ ını bād-ı seḫer
Şalalı güneş oldı meşel sühā

VII/2 nuṭṭuñla: luṭṭuñla HBD

* ND-HA 798. Şiir, ND-HA’da 3. terciibendin VII. bendidir. Bent M’de 10, ND-HA’da 11 beyittir. ND-HA’nın 11. beyti M’de bulunmamaktadır. ND-HA’nın beyit sıralaması 1-2-3-5-6-8-9-10-7-4-F şeklindedir.

1a pāk-ı zāt-ı: zāt-ı pāk-ı ND-HA

1b ber-edā: peydā M, ND-HA

2b mişl-i: anda M

3a zülfinüñ: zülfeynüñ ND-HA

5b oldı meşel: üzre şanki ND-HA

- 6 Hatt u hālũñ kitābı meştūr
Yazılıdur rakḡ-ı Tūr-ı Mūsî-liḡā
- 7 Hızr olup içdük āb-ı hayvānı
Lām [ū] bīden irişdi cām-ı Hudā
- 8 Geldi Mehdī hidāyet itdi Mesīḡ
Nuṡḡa geldi faşīḡ arz u semā
- 9 Vech-i ādemden özge cümleye hem
Limeni'l-mülk vāḡid itdi fenā
- 10 Fānī it benligi Nesīmī bugün
Ki bulasın vişāl-i ‘ayn-ı beḡā

422*

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Ġāfil olma aç gözüñi tanı bil
Geçdi ‘ömrüñ ne şayarsın ay u yıl
- 2 Ādem iseñ añla kendi hālũñi
Bir işit ne dir saña Rabb-i celīl
- 3 ‘Ādī-i bī-‘ār kıılma ey püser
Kıılma şaḡın cehl ile nefşüñ rezīl

6a kitābı: kitābetini M, kitābdur ND-HA

7a hayvānı: hayātı M, hayāt ND-HA

7b cām-ı Hudā: fenā beḡā ND-HA

8b arz: zemīn ND-HA

9b vāḡid itdi: didi kamu ND-HA

* Şiir, ND-HA, KN ve Seyyid Nesīmī Dīvānı’nın yurt dışı neşirlerinde bulunmamaktadır.

- 4 Kend'özini görme gel iblīs gibi
Dünye içün eyleme dīnūñ zelīl
- 5 Ki er iseñ meskeneti kıl maḳām
İtme fenā dīrligiçün ḳāl ü ḳīl
- 6 Ey **Nesīmī** özüñe vir pendüñi
Şaḡır işitmez naşihat şöyle bil

[150b]

423*

fē' ilātūn mefā' ilūn fē' ilūn

- 1 Gitdi fūrḳat irişdi ' ayn-ı vişāl
Ḳalmadı zerrece gözümde ḡayāl
- 2 Ümmet içre ḡayāt imiş bildüm
Zülf-i ḡüsnūñ lebinde āb-ı zülāl
- 3 Āb-ı ḡayvāna la' lini teşbīh
Eyleyenler zehī ḡayāl-i muḡāl
- 4 Cennet [ü] selsebīl [ü] ḡūr-likā
Vechüñi [Ḥaḳ] bilene oldı celāl
- 5 Zāt-ı Ḥaḳḳ'a ulaşdı ' ārif-i Rab
Men 'aref sırrına buldı kemāl

* ND-HA 797. Şiir, ND-HA'da 3. terciibendin VI. bendidir. Bent M'de 11, ND-HA'da 12 beyittir. ND-HA'nın 12. beyti M'de bulunmamaktadır.

2a ümmet: zūlmet ND-HA

4b celāl: ḡalāl ND-HA

5a Ḥaḳḳ'a: Ḥaḳ ND-HA; Rab: nefse ND-HA

5b sırrına: sırrıyile ND-HA

- 6 Ay [u] gün der-cihān kāmīl baş
Tā kim ir[iş]meye zerrece zevāl
- 7 Ehl-i tevḥīd irişdi maḳşūda
Ḳaldı şirketde şūfī şöyle melāl
- 8 Dīve ḥüsnūnden irmedi ḥasenāt
Seyyi ’āt oldı kıldığı a’ māl
- 9 Lā-mekān oldı aduñ eşyāda
Bī-nişānsın daḥı bī-levn mişāl
- 10 Vech-i Ādem şıfat-ı ‘aynullāh
Sī vü dü ḥaṭ ūlā’ike’l-ebdāl
- 11 *Lī ma’allah* maḳām-ı vaḥdetdür
Ehl-i keşret ne bilsün anı ne ḥāl

424*

fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilün

- 1 Ey ṭabīb āḥir çü dil-pür-ḥastayam kılgıl ‘ilāc
Ḥaḳ rızāsıyçün baña bir dervāşem kıl ihtiyāc
- 2 Şaḳla göñlüm gözgüsin şındurma fūrḳat taş ile
Şındığından şöñra bir daḥı bütün olmaz zücāc

6a ay [u] gün: sa’y kün ND-HA

6b: Kim irişmez kemāle zerre zevāl ND-HA

9b: Bī-nişān sırr u levn bī-eşḳāl ND-HA

10a ‘aynullāh: ḡayrullāh ND-HA

* ND-HA 222. Şiir, ND-HA’da tek nüsha üzerinden neşredilmiştir.

1a ṭabīb āḥir çü dil-pür: ṭabīb-i āḥar-ı dil ND-HA

- 3 Hâk kıatında hac kılandan yeg durur bir ehl-i dil
Bir şınık göñül bitürsün yoḥsa toyursun bir ac
- 4 Hüsne maḡrūr olma şāhā devlete bel bağlama
Kim vefā kılmaz cihānda kimseye bu taḥt u tāk
- 5 Ger leb-i şīrīnūñe biñ cān bahā kılsam ‘aceb
Hātem-i la‘ lūñ içün mülk-i Süleymān’dur ḥarāc
- 6 Ger dil ü cān oynamaḡ şehā ruḥuñ şaṭrancını
Kara zülfüñ abanos durur ruḥuñ mānend-i ‘āc
- [151a] 7 Gözlerüñ yaḡmacı Türkī Rūm ilinde çekdi tīḡ
Cādū zülfüñ tırrası Çīn ḥānıdan aldı ḥarāc
- 8 Ey Nesīmī sözüñi ‘āriflere ḥarc it revān
Nitekim ḡadrin bilen kıatında söz bulur revāc

425*

mef‘ ūlū fā‘ ilātū mefā‘ ilū fā‘ ilūn

- 1 Gerçek ḥadīṣ imiş bu ki ḥūbuñ vefāsı yoḥ0
Kim sevdi ḥūbı kim didi ḥūbuñ cefāsı yoḥ
- 2 Işkuñ belāsı yoḡ diyüben ‘aşka düşme kim
Kim ‘āşık oldı vü didi ‘aşkuñ belāsı yoḥ
- 3 Anuñ ki ḥacc-ı ekberi ey cān sen olmaduñ
Beytü’l-ḥarāma varmamış anuñ şafāsı yoḥ

6b abanos durur: abanos dur gül ND-HA

7a çekdi: çaldı ND-HA

* ND-HA 223-224

ND-HA’da 5. beyitten sonra beyit sıralaması 8-10-9-6-7-11 şeklindedir.

- 4 Şeytân tek ol ki şûretüñe kılmadı sücûd
Bir ince derde düşdi ki hergiz devâsı yoḥ
- 5 Şol cān ki senden özge taleb itmedi murād
Hecründe yaḳuben anı her dem devâsı yoḥ
- 6 ‘Aynuñ ḥaṭāsuz ey büt-i Çin dögdı ḳānumı
Türk-i Hıṭā’dur aṣlına varur ḥaṭāsı yoḥ
- 7 Fānī cihāna baḳma geṇer ‘ömri sevme kim
‘Ömrün zevāli var u cihānuñ beḳāsı yoḥ
- 8 Yā Rab ne şem‘ imiş bu mehūñ yüzi kim anuñ
Yüzi ḳatında *şems-i duḥā* nuñ ziyāsı yoḥ
- 9 Gel gel ki ḳamu şavm u şalātuñ ḳazāsı var
Sensüz geṇen zamān-ı ḥayātuñ ḳazāsı yoḥ
- 10 Bīmāra cān virür senüñ ey cān lebüñ velī
Münkir şanur kim ol şefeteynüñ şifāsı yoḥ
- 11 Yāruñ gelür hemişe cefāsı **Nesīmī**’ye
Sen şanma kim **Nesīmī**’ye yāruñ ‘aṭāsı yoḥ

426*

müfte‘ilün fā‘ilün müfte‘ilün fā‘ilün

- 1 Aç bu serā-perdeyi gir içine cāna baḥ
Gör ne tecellī ḳılur pertev-i cānāna baḥ
- 2 Dost göziyle gözüñ sürme gönülüm gözi
‘Aşḳ ile andan dönüp ṭala‘ t-ı sulṭāna baḥ

* ND-HA 226.

- 3 ‘ Aksini gör ol yüzüñ ister iseñ gözige
Cân ile cânân gözin âyine-i cāna baḡ
- 4 Açdı ise Hâḡ gözin görmek içün Hâḡ yüzün
Küfri elinde gibi şu‘ le-i imāna baḡ
- [151b] 5 Şavma‘ a vü mescide gūşe-nişin oluban
Kāfirī kisvet giyen sūnnī müselmāna baḡ
- 6 Gözlerinüñ âyeti ‘ aksi ‘ ayān gösterür
Diler iseñ bakmaya şüret-i insāna baḡ
- 7 Niçün eger şir iseñ bîşede zinhār sen
Mürceden ulular didiler merdāna baḡ
- 8 Şüret-i Şirāzīni yaḡışını urma kim
Añla ki sensin uyan devlet-i pinhāna baḡ

427*

mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün

- 1 Bu ne ‘ âdetdür ey Türk-i perī-zād
Ġamuñdan olmadum bir laḡza āzād
- 2 Siyeh-dil gözlerüñ ḡan dökmeḡ içün
Çeküpdür tîḡini mānend-i pūlād
- 3 Revā mı göñlümüñ şehrinde sensüz
Firāk u ḡuşşa vü ḡam tutdı bünyād

5b giyen:giyüp ND-HA

* ND-HA 228. Şiir M’de 8, ND-HA’da 7 beyittir; M’nin 8. beyti ND-HA’da bulunmamaktadır. Şiir, ND-HA’da tek nüsha üzerinden neşredilmiştir.

2a ḡan dökmeḡ içün: ḡanımı dökdi ND-HA

3a sensüz: senden ND-HA

4 Bu bünyâdı baña hecrüñ kılupdur
Cihânda kılmadı Nemrûd u Şeddâd

5 Nazar kıl bu vîrân gönlüme şâhâ
Kılur sultân olan vîrânı âbâd¹⁵⁹

6 Gel ey şîrîn-dehân ‘aşkuñ yolında
Benem ol kûh-ken bî-çâre Ferhâd

7 Bir eyü ad ide görseñ cihânda
Eyülerden cihânda kaldı bir ad

8 **Nesîmî’nün** kelâmından işitdün
Vefâsuzdur cihân sen kılma bî-dâr

428*

fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün

1 Sırr-ı zâtuñ gevheriyem men müselmân olmanam
Ehl-i îmâna yakînem men müselmân olmanam

2 Tañrıyı bildüm tanıdum küfr ü îmân kandedür
Küfri virdüm aldum îmân men müselmân olmanam

3 Ey yüzüñ Ka‘be cemâlün *rahmeten li’l-âlemîn*
Senden özge yok kimesnem men müselmân olmanam

4a bünyâdı: bî-dâdı ND-HA; hecrüñ kılupdur: kim hecrüñ itdi ND-HA

5a kıl: kılıl ND-HA; şâhâ: şâh ND-HA

¹⁵⁹ ND-HA’da 5 ve 6. beyitler yer değiştirmiş hâldedir.

7a: Eyü ad ide görgil ey Nesîmî ND-HA

* KN 61. Şiir M’de 10, KN’de 9 beyittir. M’nin 9. beyti KN’de bulunmamaktadır. Hüseyin Ayan “Kul Nesîmî’ye Ait Olduğu Sanılan Şiirler” adlı makalesinde bu şiirin Seyyid Nesîmî’ye ait olabileceğini ifade etmektedir. Ayan, “Kul Nesîmî’ye Ait Olduğu Sanılan Şiirler”, s. 26.

- 4 İstedüm buldum Hâk'ı men secde-i şükr eyledüm
Dönmegüm yokdur 'Alî'den men müselmân olmanam
- 5 Çün benüm atam müselmândur anam dağı belî
Bu müselmân şer' içre men müselmân olmanam
- [152a] 6 Mescid [ü] mihrâb [u] minber bendedür küllî yakîn
Çün anuñ harfin okudum men müselmân olmanam
- 7 Öz şerî' at öz tarîkat dört kitâbı okudum
Bu kitâbı çünki bildüm men müselmân olmanam
- 8 Ka' beyi put-hânedan fark eyleyen gelsün berü
Bu sözüñ küfri nedür ki men müselmân olmanam
- 9 Zâhid eydür ' aşîka tutgil oruç kılğıl namâz
Çün muvaḥḥid mü'min oldum men müselmân olmanam
- 10 Ey Nesîmî Hâk'ı bildüñ Hâk'ı ikrâr eyledüñ
Dîne dönsün ol münâfık men müselmân olmanam

429*

mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün

- 1 Ben ol şâdık kulam kim Ca' ferîyem
Hâkîkat gözlerem haq Haydarîyem
- 2 Gül-âb ile eger biñ yursam ağzum
Diyebilmem ki Şâh' uñ Kanber'iyem

10a ikrâr: izhâr M

* KN 62-63. Şiir M'de 12, KN'de 11 beyittir; M'nin 11. beyti KN'de bulunmamaktadır. KN'de şiirin beyit sıralaması 1-5-6-7-8-9-10-4-2-3-12 şeklindedir. Hüseyin Ayan "Kul Nesîmî'ye Ait Olduğu Sanılan Şiirler" adlı makalesinde bu şiirin Seyyid Nesîmî'ye ait olabileceğini ifade etmektedir: Ayan, "Kul Nesîmî'ye Ait Olduğu Sanılan Şiirler", s. 26.

1b gözlerem haq: söylerem ben KN

- 3 Ne haddüm var şehā kulam diyem ben
Kanber'inüñ Kanber'i çākeriyem
- 4 Neyem ben kim olam muhibb-i evlād
Velī gerçek muhibler kemteriyem
- 5 Hāsan Hülķ-ı Rızā'dur nūr-ı çeşmüm
Hüseyn-i Kerbelā'nuñ yāveriyem
- 6 Çü Zeyne'l- 'Ābidīn'dür mīr-i kevneyn
Muhammed Bāķır'uñ hāş leşkeriyem
- 7 İmāmum Ca' fer-i Şādık'dur ammā
Şanur münkir beni hā serseriyem
- 8 Güherdür Mūsī-i Kāzım hāķīkat
Bilürem heştümi hāş cevheriyem
- 9 Muhammed'dür Takī vü müttakī hem
Naķī cānum gulām-ı ' Askerī'yem
- 10 Muhammed Mehdī'dür hāķ hüccetullāh
Buları sevmeyenlerden beriyem
- 11 Hüseyniyem cihānda ne ğamum var
Güzīde nüşhanuñ ser-defteriyem

3a: Neyim men kim olam gerçek cihanda KN

3b: Velâkin Kanberinin çākeriyem KN (Mecmuadaki kullanım, vezin bakımından kusurludur.)

5a çü: ki KN; mīr-i kevneyn: mâsum-ı pāk KN

7a: İmāmımdır iman Cāfer-i Sādık KN

7b hā: ki KN

8b: Ali'yi tanıdım has Cāferiyem KN

9a: İmam-ı Takī'dir şah, Askerī hem KN

10b buları: Ali'yi KN

- 12 Nesîmî'yem Yezîd'e la' netüm var
Ezelden ben havâric hanceriyem

430*

müfte' ilün mefâ' ilün müfte' ilün mefâ' ilün

- 1 Dîv ü racîme ey gönül itme dahı mütâbe' at
Gel eşigine ol şehün şıdk ile kıl mülâzemet
- [152b] 2 Şol kişinün ki şeytanet yoldaşdır işitmeye
Biñ dir iseñ kulağına nükte vü pend [ü] mev' izat
- 3 Söz ile cāhilün dili ' arif öñinde lâl olur
Ma' rifeti ne söyleye olmayan ehl-i ma' rifet
- 4 *Men 'aref*1 çün okuduñ nefsünü bilmedün veli
Özüni bil ki Tañrı'dan zātuña geldi biñ şıfat
- 5 Yağsılık eyleseñ saña yağsılık eyleye Çalab
' Akıbet aşlına kılur hayr ile şer mürāca' at

12b havâric hanceriyem: mecaz-i Haydarîyem KN

* ND-HA 209. Şiir, ND-HA'da tek nüsha üzerinden neşredilmiştir.

1a itme: kılma ND-HA

1b gel eşigine ol şehün: tañrı sözi işidecek M, ND-HA

2a şol: her ND-HA; şeytanet yoldaşdır: aşlı çün dîv ola ND-HA

3a ' arif: ' alim ND-HA

3b olmayan ehl-i: bilmedi çünkü ND-HA

4a okuduñ nefsünü bilmedün veli: tanıduñ Tañrı'ya ' arif olasan ND-HA

4b özüni: sen anı ND-HA; geldi: ola ND-HA

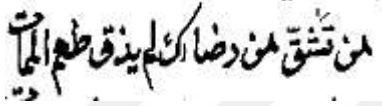
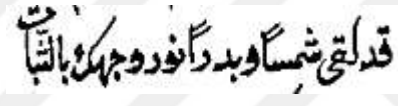
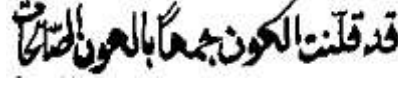
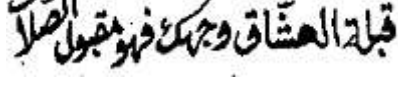
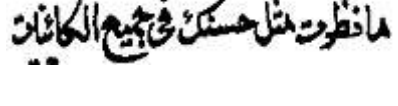
5a eyleseñ: eyle sen ND-HA; Çalab: Hudā M, ND-HA

5b hayr ile şer: hayrı şeri ND-HA

- 6 Çünkü İlāh'ı tanıduñ özüñi görme āferīd
Ger bilesin ḥaḳīḳatı kılmayasın enāniyet
- 7 Çün[ki] Nesīmī sözlerin ehl-i ma' ānī yeg bilür
Kim bu ṭarīḳ-ı me' īni bilmeye bilmeyen lügāt

431*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Ey yüzi gül saçı sünbül lebleri āb-ı ḥayāt

- 2 Gün tütüldi ay yüzüñden ey perī-peyker şifāt

- 3 Kaşlarıñuñ cāzu (?) tütüdi bu cihānı ser-be-ser

- 4 Kaşlarıñ mihrābıdur 'āşıklarıñ şol ka' besi

- 5 Bunca maḥbūblar içinde görmedüm sen tek ḥabīb

6a:Çün sen özüñi bilesen Ḥaḳ saña *kerremnā* dir M, Özüñi tanıduñ ise Ḥaḳ saña *kerremnā* didi ND-HA

6b -i me' īni bilmeye bilmeyen: -i ma' nīyi bilmedi bilmeyen M, u ma' nīyi bilmedi bilmeye ND-HA

* Şiir, ND-HA, KN ve Seyyid Nesīmī Dīvānı'nın yurt dışı neşirlerinde bulunmamaktadır.

1a lebleri: gözleri M

5a sen teg ḥabīb: senüñ gibi M

- 6 Zāt-ı hüsnüñ ey nigārum çün ezelden var imiş

لا ابد ما ينقص في مدحك بعض الصفا

- 7 Ger Nesīmī vaşl itse gönlini dildārına

كنت اقد يا بروج وابق محمود الحيات

432*

mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

- 1 Hudā 'aşkı durur cismümde cānum
Muḥammed'dür velī şıdķ u āmānum
- 2 Nebī'den şoñra dīn yolında server
'Alī'dür Şāh-ı Merdān yok gümānum
- 3 Emīrū'l-mü'minīn ol gevher-i pāk
Ḥasan'dur ol imām dü cihānum
- 4 Ḥüseyn için fedādur cān u başum
Zehī devlet anuñçün aķsa ķanum
- [153a] 5 Gönülde mihr-i Zeyne'l-'Ābidīn'dür
Anuñçün hoş müzeyyendür dükānum
- 6 Muḥammed Bāķır oldur sırr-ı Merdān
Anuñ 'aşķıyla söyler bu lisānum

* ND-HA 545. Şiir M'de 14, ND-HA'da 13 beyittir; M'nin 8. beyti ND-HA'da bulunmamaktadır. Şiir, ND-HA'da tek nüsha üzerinden neşredilmiştir.

3b Ḥasan'dur ol imām: imāmumdur Ḥasan vü ND-HA

4a Ḥüseyn için: Ḥüseyn'e çün ND-HA

6b söyler: söyle ND-HA

- 7 İmāmumdur İmām Ca‘fer-i Şādık
Ki mürvet içre oldur aşı-ı kanum
- 8 İmām Mūsī-i Kāzım’dur haqīkat
Sebeb çün söylenür bugün figānum
- 9 İmām-ı heştüm ü kıble-i heftüm
Göñülde ol durur rāz-ı nihānum
- 10 Taqī’dür cān [u] göñlümüñ murādı
Naqī’dür hem dilümde dāstānum
- 11 Havāric körligine ‘Askerī’dür
Dān ü imān u bāğ u būstānum
- 12 Erenler serveri ol pāk-i dīndür
Muḥammed Mehdī-i şāḥib-zamānum
- 13 Severem ben de on iki imāmı
Fedā olsun benüm anlara cānum
- 14 Faḳīrūñ miskinūñ Seyyid **Nesīmī**
Nem ola rüy-ı zerddür armağanum

7a: İmām-ı Ca‘fer-i Şādık bilürsen ND-HA

9a ü kıble-i heftüm: ‘Alī Mūsī Rızā’dur M

9b göñülde: göñülde ND-HA

10a (u) göñlümüñ murādı: u göñlümde murādum ND-HA

10b dāstānum: tercümānum M

12a erenler: Muḥammed ND-HA

12b Muḥammed: imāmum ND-HA

13a de on iki imāmı: daḡı on ik’imāmı ND-HA

- 1 Dil-berā dil senden özge daḥı dildār istemez
Çün müyesser oldı vaşluñ ğayrı dīdār istemez
- 2 Göñlüme 'aşkuñı kısmet çün ezelden itdi Hāk
Tā ebed 'aşkuñdan özge nesne zinhār istemez
- 3 Göñlümün Manşūr'ı çünkim zülfüñi idindi dār
Ya' nī Manşūr olalı zülfünde berdār istemez
- 4 Men kesildüm mā-sivallāhdan bugün ey müttekī
Vāhid oldum yār ile 'āşık olan var istemez
- 5 Bu dil-i bīmār[ın]a şordum nedür derdüñe em
Dil-berüñ la' lüñden özge ğayrı tımār istemez
- 6 Bu göñül şehrini 'aşkuñ çünki vīrān eyledi
Gel ki senden ayru dil ma' mūr-ı mī' mār istemez
- 7 Çün lebün āb-ı ḥayātıdur ḥayāt-ı 'ömrümün
Bu **Nesîmî** senden özge *leyse fī'd-dār* istemez

* KN 92. Şiir M'de 7, KN'de 5 beyittir; M'nin 3 ve 6. beyti KN'de bulunmamaktadır. Hüseyin Ayan "Kul Nesîmî'ye Ait Olduğu Sanılan Şiirler" adlı makalesinde bu şiirin Seyyid Nesîmî'ye ait olabileceğini ifade etmektedir: Ayan, "Kul Nesîmî'ye Ait Olduğu Sanılan Şiirler", s. 30.

1a dil-dār: dilber KN

1b dīdār: dildār KN

4a müttekī: müddeî KN

4b var: yār KN

5b özge ğayrı: ayrılma ki KN

[153b]

434*

11'li hece

I

İkrār virdüm elest bezminden dönmem
Virdigüm ikrārı imandan aldum
Başka seyrān gördüm kendi özümden
Men bu maḥabbeti bir cāndan aldum

II

Nār [u] āb u bād [u] ḥākden ḥalkı oldum
Kendi kendüm ana raḥminde buldum
Müddet tamām olup dünyāya geldüm
Bu ʿibret-nümāyı cihāndan aldum

III

Bildigüm unuttum eylerem feryād
Derd bu ki dil dönmez isterem imdād
Tekrār ile taʿlīm itdi bir üstād
Dersümi mekteb-i ʿirfāndan aldum

IV

Cāñ gözi ḡafletden açıla düşdi
İkilük birlüğe göcile geçdi
Ḥazine-i Ḥaḫḫ'a elüm ulaşdı
Laʿli güher-kānı mercāndan aldum

* ŞHD-SNE 57-60. ŞHD-SNE'de bu şiirin başka bir mecmuada Kul Himmet adına kayıtlı olduğu yazılıdır. ŞHD-SNE'de VI. bentten sonra bent sıralaması XVI-XVIII-XIV-XVII-XII-XIII-IX-X-VIII-XV-VII-XI şeklindedir.

I/2 virdigüm: mürīdüm M, ŞHD-SNE

I/4 bir cāndan: Merdān'dan M, ŞHD-SNE

II/4 cihāndan: mihmāndan M

III/2: Derdüm bu ki dil yok isteyem imdād M, Derdüm budur dil yok isteyem imdād ŞHD-SNE

III/3 ile: yine ŞHD-SNE

IV/2: İkilik perdesi seçile düşdü ŞHD-SNE

IV/3: Kudret hazinesi açıla düşdü ŞHD-SNE

V

Bu bir gizlü sırdur her cān tıyamaz
Ehl-i ‘aşkuñ kaṭarına uyamaz
Degme cevher-fürüş bahā koyamaz
Bir dürr-i yektādur ‘ummāndan aldum

VI

Maḥabbet görünmez bilmem nereddür
Gerçeklere ‘ayān bize perdedür
Esrār-ı maḥabbet gizlü yereddür¹⁶⁰
Ḥaḳīḳati Şāh-ı Merdān’dan aldum

VII

Dünyeden el çekdüm erkāndur işüm
Çeşm-i pür-ḥūnumdan akıtdum yaşum
Sizlere hediye eldedür başum
Ol yaşıl bayrağı Selmān’dan aldum

VIII

‘Ālem başdan başa bir seyrāngāhdur
Gir gönül şehrine gör ne dergāhdur
Bu bir gizli sırdur ḳudretullāhdur
Yazılmış defteri dīvāndan aldum

IV/4 güher-kānı: vü gevheri M; la‘li güher-kānı: cevāhiri kân-ı ŞHD-SNE

VI/1 maḥabbet: bu ‘ışk ki M, ŞHD-SNE

VI/2 gerçeklere ‘ıyan: gerçi kim ‘ıyandır M, gerçeğe ayandır ŞHD-SNE

¹⁶⁰ ŞHD-SNE’de VI. bendin 2 ve 3. mısraları yer deḡiştirmiş hāldedir.

VII/2: Çeşm ile bürhandır dökülür yaşım ŞHD-SNE

IX

Bilinmeyen yerde dağı şatmazam
Herkese bu sırrı ‘ayān itmezem
Haḳīḳat sözūme ḥile ḳatmazam¹⁶¹
Ben bu naṣīḥatı bir cāndan aldum

X

Çalış bu gird-ābdan çıḳagör sen de
Dermān da gizlidür derd arasında
Merhem mi şarılır ‘aşḳ yarasına
Bu ‘ilm-i ḥikmeti Loḳmān’dan aldum

XI

[154a] Gerçi ḥaṭā ile ‘iṣyānum çokdur
Ḳalbümde benligüñ eṣeri yoḳdur
İncil Tevrāt Zebūr dört kitāb ḥaḳdur
Ledünni āyet-i Ḳur’ān’dan aldum

XII

Şerī‘ at sancağı geldi dikildi
Ṭarīḳat yolında dürler döküldi
Ḥayır himmet oldu gül-bang çekildi
Ṭarīḳat kemendin erkāndan aldum

IX/1: Kıymeti bilinmez yerde satmazam ŞHD-SNE

IX/3: ḥaḳīḳat: Hak budur ŞHD-SNE

¹⁶¹ ŞHD-SNE’de IX. bendin 1 ve 3. mısraları yer deḡiştirmiş hāldedir.

X/1 -dan çıḳagör sen de: -ın çık yöresine ŞHD-SNE

X/2: Derman gizlenübdür derd arasına ŞHD-SNE

X/3 merhem mi şarılır: merhem sarılır mı ŞHD-SNE

XI/1 ḥaṭā ile: Hatâyî’yem ŞHD-SNE; ‘iṣyānum: günāhum M, ŞHD-SNE

XI/2 benligüñ eṣeri: benlikden bir eṣer M, ŞHD-SNE

XI/4: Lezzeti āyāt-ı Fūrḳān’dan aldum M, ŞHD-SNE

XII/2 döküldi: saçıldı ŞHD-SNE

XII/3: Ma‘rifet deryāsı taşup döküldi M, Ma‘rifet deryāsı taşı döküldü ŞHD-SNE

XII/4: Ḥaḳīḳati pīr ü pīrāndan aldum M, ŞHD-SNE

XIII

Hakikat yolında gör şavaşımı
Akıtdum gözümde kanlı yaşıımı
Pirler eşigine koydum başımı
İcâzet ol demde meydândan aldum

XIV

Mûsî'ye tecellî göründi Tûr'dan
Mest olup 'aqlını şaşurdu andan
Ene'l-Hak sırrını aldum Maşşûr'dan
Mağabbet kemerin erkândan aldum

XV

Egnüme giymişem Âl-i 'Abâ'yı
Ezelden severüz biz Murtażâ'yı¹⁶²
Kimden alduñ dirseñ bu vâşılâyı
İsmâ'il'e inen kurbândan aldum

XVI

Gel düşünme 'aqla şığmaz bu 'ilim
Bir ulu dergâhdur uğradı yolum
Kudret hazînesine miftâhdur dilüm¹⁶³
Bilmeyenler şanur dükkândan aldum

XIV/2 andan: başdan M, sırdan ŞHD-SNE

XV/1 giymüşem 'âl-i: giyündüm şâldan M, giyindim şâl ü ŞHD-SNE

XV/2: Terk ü tecrid oldum dökdüm kabayı M, ŞHD-SNE

¹⁶² ŞHD-SNE'de XV/1 ve XV/2 yer değıştirmiş haldedir.

XV/3: Bana sorun kimden aldım yasayı ŞHD-SNE

XVI/2 dergâhdur uğradı: dergâha ulaşdı ŞHD-SNE

XVI/3 hazînesine miftâhdur: hazinesi miftâhı ŞHD-SNE (Mecmuadaki kullanım ölçüye uymamaktadır.)

¹⁶³ ŞHD-SNE'de XVI/2 ve XVI/3 yer değıştirmiş haldedir.

XVII

Mü'minlerüñ budur elde berâtı
Mü'min olan bulur bundan necâtı ¹⁶⁴
Mi' rācdan indürdi şavm u şalâtı
Hâk bilür Hâzret-i Sultân'dan aldum

XVIII

Şâh Hâṭayî utandum kendi sözümden
Mest olup türāba düşdüm özümden
Kanlı yaş aḳutdum iki gözümden
Mā-cerāyı çeşm-i giryāndan aldum

435*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Ger dilerseñ keşf ola envār-ı sırr-ı enbiyā
Gide taḳlīd ü gele taḥḳīḳ [ü] görine liḳā
- 2 Şehr-i kırānı girip bir bir teferrüc idesin
Göresin sultānını şehrüñ olasın āšnā
- 3 Sa'y kıl zinhār ol şehrüñ yolın ele getür
Kim *şırāṭ-ı müstaḳīm* andan 'ibāretdür saña
- [154b] 4 Ger bilürseñ yolın enbiyāyla bulursın sebīl
Bilmez iseñ ḥor u ser-gerdān ḳalasın bī-nevā
- 5 Kāruñ ol şehrüñ ḳapuların bulasın girmege
Vedḥulū'l-bāb işidüben bulasın 'ömr-i beḳā

XVII/2: Mü'minler bulurlar oddan necâtı M, ŞHD-SNE

¹⁶⁴ ŞHD-SNE'de XVII/1 ve XVII/2 yer deḡiştirmiş haldedir.

XVIII/1 Şâh Hâṭayî: âh edüp ŞHD-SNE (Mecmuadaki kullanım ölçüye uymamaktadır.)

* RKD'de bulunmamaktadır.

- 6 Yolı ol şehriñ hurûf u kapuları noktadır
Böyle olsa gelmek olmaz kapuya bî-mā-cerā
- 7 Noktaya gel noktayı gör noktayı [...]
Dört kitābı bildi bir nokta bilendür Murtaẓā
- 8 Çün ‘ Alî nefsinı bildi ya‘ nî aşl [...]
Nefsüñi bil k’olasın āyine-i ‘ âlem-nümā
- 9 ‘İlm şehrinüñ kapusıydı anuñiçün didi
Noktasıyam bā’-i *Bismillāh* ũñ ey ehl-i şafā
- 10 Nokta nefsüñdür çü nefsüñ bilesin bildüñ Hāḡ’ı
Ger Hāḡ’ı bilürseñ olursın bu yolda pîşvā
- 11 İster iseñ kim saña bu sırdan ola fetḥ-i bāb
Faẓl ayağı tozını kıl gözlerüñe tütüyā
- 12 **Faẓl**-ı Yezdān kim kitābuñ ‘ilmi anuñ kaçdadur
Ya‘ nî Qur’ān’uñ eger okuduñ ise *kul kefā*
- 13 *Ümmetümden geliser Mehdî* didi Şāh-ı Resul
Kıst ü ‘adl ile cihānı tıldurup cūd-i şivā
- 14 Ḥayr-ı ümmet ümmet-i vasaṭî biz ol ümmetüz
Ḥayr-ı ümmet nîçün olmaya k’odur keşf-i ğıṭā
- 15 Çünki bildi ḥatm olur Mehdî’de her dürlü kemāl
Ol sebebdan *ümmetî ve’l-ümmetî* dir Muştafā
- 16 Gerçi eşrāṭ-ı kıyāmetden üküş virdi ḥaber
Ekşerî Faẓl’uñ vücūdından ‘ibāretdür etā

- 17 ‘Arş-ı Raḥmān ādem-i ḥākī vü firdevs-i berīn
Kürsī-i Ḥaḳ levḥ-i maḥfūz u dıraḥt-ı müntehā
- 18 Dābbetü’l-arż adıdur mü ’mini kāfirden seçer
Bir elinde ḥātem-i Cemşid [ü] birinde ‘aşā
- 19 Anuñ adları firāvāndur nişānları üküş
Ba‘ zısın yād ideyin tā kılasın baña du‘ ā
- 20 Şems-i maḡrib nār-ı meşriḳ beyt-i ma‘ mūr adıdur
Beyt-i ‘izzetdür kim ol evden zuhūr itdi Ḥudā
- 21 Ser-be-ser eşyā mezāhirdür Ḥaḳ’a bil ‘ayndur
Faẓl-ı Ḥaḳ’dur merkezi ayruḡınuñ yöni aña
- 22 Ḥaḳ eliyle balçıḡın yoḡurdıḡı ādem budur
Hem ḥalīfe رَقْدَمِ شَوْنِ ذِرْعَالِي السَّمَاءِ
- [155a] 23 Kendü şeklinde yer itdi didüḡünüñ ma‘ nāşī
Rūşen ola oḡı *er-raḥmanü ‘ale’l-‘arşi’stivā*
- 24 Aḥsen-i şūret bu şūretdür işit aḥsen-kelām
Aḥsen-i taḳvīm’i aḥsen görmeyenlerdür ‘amā
- 25 Enbiyānuñ atasıdur maḥrem-i esrār-ı gil
Bu sebebden oldı mescūd-ı melā’ik bī-riyā
- 26 Ḥayme-i mī‘ād u Ka‘be Mescid-i Aḳşā ki var
Secde kıлмаḡ bunlara anuñıçün olmış revā
- 27 Alnı başı Ka‘be topraḡından oldıḡı içün
Secdegāh-ı enbiyā oldı maṭāf-ı evliyā

28 Çün özi aşı-ı beşer dir Ka‘ be hakkında Resûl
Didi yer bundan yaradıldı bu durur ‘Ümmü’l-kurâ

29 Pîşvâ-yı evvelîn ü âhîrîndür bî-gümân
Reh-nümâ-yı etkiyâ vü ezkiyâ vü aşfiyâ

30 Ger dilerseñ bu beyânı añlayasın şübhesüz

Câvidân-nâme kitâbıdur anuñ

31 Çünkü hâşıl idesin hall ola Qur‘ân müşkili
Kamu edyân u melâl birle çü qalmaya hafâ

32 Ey Refi‘î şükr-i Yezdân it ki zâyi‘ kılmadı
Sa‘yuñı virdi saña buncılayın ulu ‘atâ

33 Pâdişâhâ rahmetüñ deryâsınuñ pâyânı yok
Ben zaife ger kıılır iseñ ‘inâyetdür n’ola

34 Rüşen oldu kimseye bu sözde müşkil qalmadı
Kim senüñdür ‘iz ü câvid ü maqâm-ı kibriyâ

436*

mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün (fâ‘lün)

1 Göñülde her ki diler bula nûr-ı imânı
Gerek ki **Fazl-ı** Hudâ’dan işide Qur‘ân’ı

2 Ki cem‘ anuñdı hem okıyup beyân itmek
Gel iste bil ne beyân eyledi bu sulţânı

* RKD’de bulunmamaktadır.

- 3 İřitdüñ Aḥmed-i Mürsel didi *gelür Mehdī*
Görüñ ki geldi vü tutdı cihānı bürhānı
- 4 Cihār defteri bir ḥarf ile beyān itdi
Açıldı genc-i İlāhī ki yōķ pāyānı
- 5 Şu **Faẓl**'dur ki aña Mehdī-i zamān dirler
Şu **Faẓl**'dur ki cemī' -i ümem umar anı
- 6 Şu **Faẓl**'dur ki Nebī didi şems-i mağrib aña
Çün ol toğa kişiye ışşı itmez imānı
- [155b] 7 Şu **Faẓl**'dur kim aña sidre didi şāh-ı Resul
Kim anda gördi behişt-liķā-yı Raḥmān'ı
- 8 Şu **Faẓl**'dur kim aña cennet-i berīn dirler
Şular ki görmediler nice bula nūr imānı
- 9 Şu **Faẓl**'dur kim anuñiçün Ḥalīl ev yaptı
Ṭavāf idersin ev ıssın dimedüñ ḳanı
- 10 Şu **Faẓl**'dur kim anuñiçün oğlın İbrāhīm
Diledi ki ide ḳurbān aķıda ḳanı
- 11 İrişdi peyk-i Ḥudā didi ki fidye yeter
Anuñiçün ḳılur uş hacılar bu ḳurbānı
- 12 Milel didi bize gelür bizümdür āl-i sürür
Velikin ümmet-i Aḥmed bulıpdur āsānı
- 13 Cemī' -i mezheb ü āyīn ü kīři bir ḳıldı
Göñül maraźlarına çünkim itdi dermānı

- 14 Cihānı ‘adl ü kıstıyçün kıldı mālāmāl
Gelün ey ehl-i nazar [...] uş bu devrānı
- 15 Eger Nūh-ı haķikī gemisi olmasaydı
Cihānı kılmışidi ğark cehl tūfānı
- 16 Diler iseñ yed-i beyzā-yı Mūsī göresin
Eşābi‘ inde gözet hātem-i Süleymān’ı
- 17 Ne geldi ancılayın ne hū bir dağı geliser
Ki Ādem atası olmağa olmaz imkānı
- 18 Felek anuñ u mülk-i kā’ināt cümle anuñ
Geçer kıamusına hükmi vü cār-ı fermānı
- 19 Yaratdı enfüs ü āfāk u yer ü gök dün [ü] gün
Kıamuyı *kāf ile nūndan* gör emri bil cānı
- 20 Diler iseñ bilesin sırr-ı şavm u hacc u zekāt
Deyyāndan kıodılar dінде penç erkānı
- 21 Neden didi ki ine rūh-ı Īsī ola imām
Sebeb nedür ki didi göge gide fūrķānı
- 22 Sekiz kıapusı neden cennetün yedi tıamunuñ
Ki didi birisi muzlim birisi nūrānı
- 23 Diler iseñ saña bu sırda kıalmaya müşkil
Ele getüresin āsān maķām-ı insānı
- 24 Var okı ‘ilmini kııl ayağı tozına sücūd
Ki degmelere bunı kıılmadı Hāķ erzānı

- 25 Yolına cānuñı hem-çü rüsul fedā eyle
Eger hayāt-ı ebed ister iseñ ey fāñı
- [156a] 26 ‘İnāyet-i ebedī bil sa‘ādet-i sermed
Eger eliñe girerse **Refi‘** ĩdīvānı
- 27 İlāhī rahmetüñ āşarı irmeseydi bize
Harāb iderdi bizi nefis-i şüm [u] şeytāñı

437*

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

- 1 Baña evvel dil-ārāmuñ cefāsı yahşıdur hoşdur
Cefādan āhır ol yāruñ vefāsı yahşıdur hoşdur
- 2 Men ol dildārumuñ cānā ki hū çeksem gerekdür ben
Çekenden soñra derdini devāsı yahşıdur hoşdur
- 3 Firākın görmeyen anuñ mukadder hātır itmişdür
Vişālinüñ velī āhır şafāsı yahşıdur hoşdur
- 4 Egerçi yahşıdur hoşdur nigāruñ serv-i bālāsı
Revān evinde gülşende belāsı yahşıdur hoşdur
- 5 Cefā vü cevri ü hicrānın çekersem gam degül yāruñ
Baña ol şāh-ı hubānuñ cefāsı yahşıdur hoşdur
- 6 **Nesimī** cān bahā vir al nigāruñ vaşlını şatun
Disünler kim **Nesimī**’nün bahāsı yahşıdur hoşdur

* Şiir, ND-HA, KN ve Seyyid Nesimī Dīvānı’nın yurt dışı neşirlerinde bulunmamaktadır.

438*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Her ne senden gelse ey dildār hoşdur yaşıdır
Ger cefā kıl ger vefā dildār hoşdur yaşıdır
2. Çeşm [ü] ruhsāruñı buldum mār zülfüñden ne gam
Tolışır sa boynuma ol mār hoşdur yaşıdır
- 3 Çün *enallahüm* didi āteş şecerden Mūsî'ye
Yandurursa cānumı ol nār hoşdur yaşıdır
- 4 Zāhidüñ dīvāredür dā'im 'ibādet kılduğı
Sen yüzüñ göster baña dīdār hoşdur yaşıdır
- 5 Perde tutma yüzüñe 'anber saçuñdan ey kamer
Çün güneş bu hüsn ile izhār hoşdur yaşıdır
- 6 Hār-ı gamzeñ kim yañağıñ verdinüñ bekçisidür
Ger batır bağıruma ol hār hoşdur yaşıdır
- 7 Ey **Nesîmî** cān virüp alsañ nigāruñ vaşlını
Dünye vü 'uqbāda ol bāzār hoşdur yaşıdır

439*

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 Hāsta dilem belā-keşem āh ne idem āh ne idem
Yakdı beni firāk [u] gam āh ne idem āh ne idem

* Şiir, ND-HA, KN ve Seyyid Nesîmî Dîvânı'nın yurt dışı neşirlerinde bulunmamaktadır.

1b dildār: ey yār M

* KN 29-30. M ile KN arasında büyük farklar bulunmaktadır.

[156b]

- 2 Bir put-ı hūb-ı gül-‘ izār kılmışam üstine hezār
Nice çekem ben intizār āh ne idem āh ne idem
- 3 Çün gelmedi yārden vefā çok çekerüz cev̄r ü cefā
Sürdüñ raķīb ile şafā āh ne idem āh ne idem
- 4 Cismümi meşelgāh idem gözyaşumı güvāh idem
Derd ile nice āh idem āh ne idem āh ne idem
- 5 [Gerçi bugün] Nesîmî’yem Hāşimî’yem Kureyşî’yem
Bir şanemüñ esîriyem āh ne idem āh ne idem

440*

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Yanmayınca ‘ aşķ odına kimse cānān mı bulur
Varluğundan geçmeyince genc-i pinhān mı bulur
- 2 *Len tenālū’l-birra hattā tünfīkū’* didi Hudā
Sevdigin terk itmeyince hūr u ğilmān mı bulur
- 3 Gice gündüz gözyaşıyla zār u giryān olmayan
Şu gibi ol aķmayınca ya‘ nī‘ ummān mı bulur
- 4 Hem-çü Ya‘ kupa uşbu yolda nāle vü āh itmeyen
Bağrı başlu olmayınca şāh-ı Ken‘ ān mı bulur
- 5 Nāmusuñ çün nākış oldu nāle vü āh eyleme
Nāmusını şaymayanlar yolda meydān mı bulur
- 6 Bu tarīkat pūtesinde şınuban kāl olmayan
Tab‘ -ı zulmātında kalan kurb-ı raķmān mı bulur

* Şiir, ND-HA, KN ve Seyyid Nesîmî Dîvânı’nın yurt dışı neşirlerinde bulunmamaktadır.

- 7 Da‘vayı ҡo ey **Nesīmī** ‘āşıķa nīṣān gerek
Uṣbu benlūk yaķasın yırtmayan īmān mı bulur

441*

fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

I

Gir göñül mülkini seyr it ol ulu dergāhı gör
Şeş cihetden pertevin şalmış durur ol māhı gör
Zerre-i nā-cizden hūrşide varan rāhı gör
Her neye kim bakduñ ise anda sen Allāh’ı gör
Ne yaña kim ‘azm kılsañ *şemme vechullāh*’ı gör

II

Naķ-ı tendür cānla rüyınuñ niķābı ref kıl
Mihr-i ālem-tāb-ı vechinden seḥābı ref kıl
Çeşm-i dilden ğaflet[i] terk eyle hū‘āb[1] ref kıl
Bu ikilük perdesinden geç hicābı ref kıl
Gel bu birlük revzeninden bak bu sırrullāhı gör

III

Şüret-i Hāķķ’ı tavāf itmek dilerseñ rû-be-rû
Şürete bakup girü ҡalma ҡadem baş ilerü
Zāhiri ҡo ‘ālem-i ma‘nīye gel gir içerü
Hacc-ı ekber kılmak isterseñ gel ey zāhid berü
Mü‘minüñ ҡalbi içinde sen bu beytullāhı gör

* UD 135-136.

I/1 it ol: eyle UD

I/2 cihetden: cihāta UD

I/5 ne yaña: ҡancaru UD

II/1 cānla rüyınuñ: cān cemālinüñ UD

IV

Ėam degöl eţfâl senginden özüñ dîvâne kıł
Vaĥdetüñ şem‘ ine cān at kendüñi pervâne kıł
‘ Işķ cāmından dili lâ-ya‘ kıł u mestâne kıł
Geç enāniyyet sözinden gönľüñi vîrâne kıł
Nicesin tîzcek bulursın *küntü kenzullāh*’ı gör

[157a]

V

Rāzı ol *naĥnu ĥasemnā*’da yazılan kısmuñā
Yokluk erĥāmını çek ‘ âlemde ism ü resmüñe
Tā tecellî eyleye sırr-ı müsemmā ismüñe
Ölmedin nefis öldürürseñ nice tolar cismüñe
Nefĥa-i *rūĥu ’l-ĥudūs*’den maĥż-ı rūĥullāhı gör

VI

Vācib-i bi’z-zāt tolmış mümkinātuñ ‘ aynına
Bu mezāhirden zuhūr iden şıfātuñ ‘ aynına
Bir nażar kıł evvelā vaşfuñda zātuñ ‘ aynına
Cān göziyle baķduñ ise kā’inātuñ ‘ aynına
Andan artuķ nesne var mı ĥasbeten lillāhı gör

VII

Zıkr-i illallāh ile virdüñse cāna revnāķı
Nefs zulmātın koyup bulduñsa nūr-ı muţlakı
Seyr idüp mi‘ rāc-ı rūĥānide gördüñse Ĥaķ’ı
Levh-i iĥlāş eyledüñse gönľüñi ey muttakı
Kürsî-i Raĥmān’a aĥduñ anda arşullāhı gör

IV/5 nicesin: nice şey UD

VI/1 vācib-i: vācibün UD

VIII

Ehl-i taḥkīke iriş Ḥaḳḳ'ı muḥaḳḳaḳ görmege
 Ḥālet-i Mansūr'a baḳ rāz-ı *Ene'l-Ḥaḳ* görmege
 Şayḳal it mir'āt-ı ḳalbi sırr-ı muḡlaḳ görmege
 Münkir-i rü'yet degülseñ şūret-i Ḥaḳ görmege
 Baḳduḡuñca her nazarda ayn-ı zātullāhı gör

IX

Ey **Uşūlī** remz-i *mā evḥā*'yı bilmez her le'im
 Kim kelāmullāh sırrın añlamaz dīv-i racīm
 Hoş buyurmışdur sipeh-sālār-ı rāh-ı *müstakīm*
 'İlm-i ḥikmetden bilürseñ gel berü gel ey ḥaḳīm
 Sen **Nesīmī** mantıḳından diñle faẓlullāhı gör

442

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

شیخ و سادات و نقیب و نقبدارا عشقت	ساکنان و صفا دایم صفا دارا عشقت
از همه واه و روان مرشد را عشقت	مجمع حاضر جمع نقر دارا عشقت
آن سالک صفا دارا عشقت	ادب باب طریق مرقضا دارا عشقت
ای قبله درویش شمارا عشقت	مقصود قوی ذجمله درویشان

443

mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün (fā' lün)

نماند طاقت آن تا نایم ادکا سرا	شاه ذشوق جمالت فدا کنم باز را
کشاده بود در دایره احسان را	شنیده که سلیمان فرمود زهار و زنی
قبول کنم چو سلیمان نیاز مود را	تو کم نه درو سلیمان من همان مودم

عادت می‌باده چکن خوردن ولی واقع
 تو بر را کونلر یقینست آمده ماه و حب
 مایکب شمد نکرو او غلان بودم زدن بر
 مانکل بر شیلد ایون بوست و بر
 یشر قهوه شوی آئی داشوق شوق
 مانع النوم واقعت هم دانی و ادر
 قلدی نقره و آمده غیر بری بردن مایک
 خیل آتچا بودم عودت و او غلان
 من دتم بودم اسلام بولر اش
 نجبی بودم بر آتچا ز فست حب
 لازم آمد قیاحه زیرا که اول نافع
 عارضت کورد مدقه قال بعضم حرم
 کرلما آمد وجود من جوبت باذاتی
 اش قفل یاران بریم چون ایلدیلر
 او نیارم بی ذاد طولی ما فیش اقران
 جوق ولایت سیر می‌کردم سیاحت ایلر
 کور ز بودم قسامت اولزم با اهل نیم
 کوچه ما فیش باشده دولت صنعتی
 بوده ایم اهل قناعت یوق طبع شاند
 بر بلوایی کورده ام نام مرا دیر لر حوروم
 جوق غزل تخمیس کردم هم غباری تخم
 غل یاستدی او ز محمد قصه اقصه بیا
 یکت دعا میخوان واسکت یا اها برن حط

I

- 1 Biz 'ārif-i hilkat-ı kâ'inātuz
Biz vākıf-ı sırr-ı müfredātuz
- 2 Kıldı bize Fazl-ı Hak hidāyet
Bildük ki ħurūf-ı 'āliyātuz

- [158a] 3 İsm oldı hayf cemî‘ ismüñ
Çün اوليو , müsemmayâtuz
- 4 Ma‘ nide mücerredüz mücerred
Şüretde velî mürekkebâtuz
- 5 Mescüd-ı melâ‘iküz haqîkat
Âdem-şifatuz bil ‘ ayn-ı zâtuz
- 6 Nuṭṭ-ı qadîmüz ki aṣl-ı harfüz
Fâriğ-i hudûş-ı mümkinâtuz
- 7 Geh mu‘ tekif-i harem zi **Ka‘be**
Geh gûşe-nişîn-i şümnâtuz
- 8 Dānende-i sırr-ı muḥkemâtuz
Ḥ^vānende-i **ḥaṭṭ-ı** ümmehâtuz

II

- 1 Biz nuṭṭ-ı mücerred-i Ḥudā’yuz
Biz nokṭa-i taḥt-ı **ḥarf**-i bāyuz
- 2 Ḥākīyüz be-haḥîkat ammā
‘ Arşuz ki mirār heft esmāyuz¹⁶⁵
- 3 Nār-ı şecerüz maḳām-ı eyemen
Ṭūruz ki hevā türāb u māyuz
- 4 Bî-ṭül ü ‘ arz basîṭ cevher
Nūr-ı ezelüz ebed beḳāyuz

¹⁶⁵ Beyit vezin bakımından kusurludur.

- 5 Ma' şūkla 'āşıkuz be-ḥaḳīḳat
Maḥbūb-ı maḥabbet ḥoş-likāyuz
- 6 Hem cām-ı Cem'üz şarāb-ı kevşer
Hem āyāne-i Ḥudā-nümāyuz
- 7 Şāh-ı cihān-ı berüz [ve]līkin
Faḫluñ eşiğinde biz gedāyuz
- 8 Dānende-i sırr-ı muḥkemātuz
Ḥ^vānende-i ḥaṭṭ-ı ümmehātuz

III

- 1 Biz bezm-i ezelde cur' a-nūşuz
Mest-i ebedüz ki der-ḥurūşuz
- 2 Naḳş-ı dü cihān bizüz ser-ā-ser
Çün mecma' -ı naḳş-ı her-nuḳūşuz
- 3 'Uşşāk-ı cemāl-i yāre her-dem
Mey-ḥāne-i dilde mey-fürūşuz
- 4 Ma' nāda sūḥanuz rüy-ı **şurat**
Çeşm ü dehen ü zebān [u] gūşuz
- [158b] 5 Hem muşḥaf [u] hem kelām-ı nāṭıḳ
Hem vaḥy-i Ḥaḳ'uz ki bā-sürūşuz
- 6 Bildük çü zebān-ı murğ u māhı
Sulṭān-ı tıyūr hem vuḥūşuz
- 7 Baş egmedük atlasına çarḫuñ
Bu deyr-i fenāda mişāl-pūşuz

- 8 Dānende-i sırr-ı muḥkemātuz
Ḥ^vānende-i ḥaṭṭ-ı ümmehātuz

IV

- 1 Biz iki cihānda kām-yābuz
Biz ‘ālim-i vech-i şeyḥ ü şābuz
- 2 Bizde görünür liḳā’-i raḥmān
Zirā ki liḳā’-i heşt bābuz
- 3 Hem cennet içinde cārī [...]
Şīr ü ‘asel ü şarāb [u] ābuz
- 4 Mektüb-ı cemāl-i Fażl-ı Ḥaḳ’dan
Dānā-yı rumūz-ı ḥāk-bābuz
- 5 Meclis-i ‘āşīḳān-ı ser-mest
Sāḳī vü piyāle vü şarābuz

- 6 Olmuş şeb-i kadir içinde ṭālī‘
Gör kim ne münīr āftābuz

- 7 Bildük çü nedür ḥaḳīḳat-i ḥāk
Ma‘nā bilesin Ebū Tūrāb’uz

- 8 Dānende-i sırr-ı muḥkemātuz
Ḥ^vānende-i ḥaṭṭ-ı ümmehātuz

V

- 1 Biz baḥr-i muḥīṭ-i bī-kerānuz
Biz gevher-i genc-i lā-mekānuz
- 2 Ḳāf-ı ḳadāmūz muḥīṭ-i ‘ālem
‘Anḳā şıfatuz ki bī-nişānuz

- 3 Çün maẓharıyuz kelām-ı aşluñ
Hestî-i zemîn ü âsmānuz
- 4 Ez-feyẓ-i kelām-ı **Faẓl**-ı Yezdān
‘Aşķ ahegi içinde kāmūrānuz
- 5 Zāhirde gedā zi rūy-ı bāṭın
Kışver-i ma‘ rifetde ḥāḳānuz
- [159a] 6 Geh sā‘ir-i ḥānḳāh u mescid
Geh zā‘ir-i külbē-i muḡānuz
- 7 Dānende-i sırr-ı muḥkemātuz
Ḥ^vānende-i **ḥaṭṭ**-ı ümmehātuz

446

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

مصحف قوه انسان آمده	شارح اوفت دحمان آمده
اذی سیاه طے سرقین فرو	باد و آب و چادر متزکان آمده
نازل و منزلی چو آمدی و دل	دانش او حکم ایمان آمده
شد مشابره محکمش و اطلاب	ددا ازا طے حق قرآن آمده
چون عبودم شد صراط مستقیم	چار جویی ولد ره جویان آمده
دیدم اندر عدن هشت درجائی	بزم سرمد وصل جانان آمده
سر بر سیری باوگاه ایزدی	خارمانم خود و غلمان آمده
ساقیان سیم ساعد پر شراب	کود برجم جام کردن آمده
بارد نطق و جام لعل مهروشان	نقل ماسیب دختزدان آمده
اهل بزم از شراب شم وجد	دید خود را مست و حیران آمده
مه جی از مقام لوکشف	دخ نمود خوش خرامان آمده
تا دهد شرح درون عاشقان	ذخوه و ش باجکن و نالان آمده
قد عشا قش نمونه شد اذو	تارهای اذ زلف خوبان آمده
در حسنی بی مخالف پرده	راست کرد و در صفایان آمده
شعبه ما اندر عراق ای شاه ناز	تا نماید از حجاز زان آمده
با عشاقش رو نبود از کوچکی	با نواحی بی نوبان آمده

از سرود خوش نوای ساز او خود یان د در قص چو لایان آمده
 لایق این نعت و عیش مدام بنده کان فیس سبحان آمده
 منکران صدق بر خدای جای سرمد تعویذان آمده
 در فراق مهرانسان نشان سینده گویان دیده کریان آمده
 بزم شانرا بهره از نعت ضریح باره ایم و نقل کوهان آمده
 سیح هدم تن و بانی نادرکت نغمه شان آه و سوزان آمده
 بهره سرمد بود این نزل عنوان در عوض زان کسب ایشان آمده
 آنکه اندر فلک کلکم چون بجی در نشد در جهل طوفان آمده
 بسو سو نفسی فوعون چون کلیم کلک اندر و فضل عین تعبان آمده
 و ایمان در حجر جبرای خسته دل وصل علم چونکه در همان آمده
 بهر ذات نقطه ام در جست و جو بی کرو پا چرخ کردان آمده
 تا کند حاصل چو ذاتم کو هو ع در طلب زان دل خونین گاه آمده
 بهر کسب زنده کی ای مرده دل خاک دایم آب حیوان آمده
 باغ خلد و حور و غلمان و لقا جاودیرا بزم عرفان آمده
 مرغ و وحش ما سوادا چون کزانت سوی ذات اذان بطیران آمده
 در محیط کبریا شایع شوکشت غطا قطره بود و عین عجمان آمده
 سسی شوی چم در مقام وحدتش
 ای ذکر ت دل پر شان آمده

447

fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn

- 1 Faḫl-1 zāt-1 Ḥaḫ Te' ālā sözdedür
Sī vü dü nūr-1 tecellā sözdedür

[160a]

- 2 Vaḫy-i muṭlaḫ Ḥaḫ kelāmı sözdedür
İsm ü ḫarf ü lafẓ u ma' nā sözdedür
- 3 Bu kelām oldı şıfāt-1 zāt-1 pāk
Cāmi' -i esmā' -i ḫüsnā sözdedür
- 4 Remz idüp söyler saña Ḳur'ān tamām
Vaḫdet-i ism ü müsemmā sözdedür

- 5 Yüz yigirmi dört biñ oldı enbiyā
Mazhar-ı fażl āşkāre sözdedür
- 6 Cümle eşyāyı taşarruf eyleyen
Dilde nāṭıķ gözde bīnā sözdedür
- 7 Nuṭṭ-ı Ḥaḳ'dur aşl u fer' -i kā'ināt
Ḥālīķ-ı söz der ki eşyā sözdedür
- 8 Cümle bir sözdedür emr-i *kāf u nūn*
Mūcid-i icād-ı eşyā sözdedür
- 9 Cāvidān-nāme'dür nūr-ı Ḥudā
Raḥmetullāhi Te'ālā sözdedür
- 10 Berr ü baḥr ü ay u gün hem ne felek
'Arş u kürs āyāt-ı kübrā sözdedür
- 11 Va' de-i imrūz u ferdā nefḥ u şūr
Ḥaşr u neşr ü dīn-i 'uḳbā sözdedür
- 12 Zāhid ü fāsıķ ḥarābāt nīk ü bed
Mest-i ser-mest rind-i rüsvā sözdedür
- 13 Ka'betullāh ḥayme-i mī'ād-ı vech
Nār-ı Mūsī Ṭūr-ı Sīnā sözdedür
- 14 Yerde gökde sözden artuķ nesne yok
On sekiz biñ 'ālem-ārā sözdedür
- 15 *Şemme vechullāh* 'a gel baķ bir nefes
Nuṭṭ-ı Ḥaḳ dīdār-ı Mevlā sözdedür

- 16 Kevşer-i sākī vü cennet ü caḥīm
Sidre vü ḡilmān u ḥūrā sözdedür
- 17 Hāl u ḥaṭṭ u zülf-i müşk [ü] vech-i yār
Çeşm-i nergis ḳadd-i ṭübā sözdedür
- 18 Ten şadefdür gevher-i cāndur bu söz
Bahr-i ma‘ nī dürr-i deryā sözdedür
- 19 Şüret-i Raḥmān ‘uḳül ü hem nüfūs
Maẓhar u muẓhir hüveydā sözdedür
- 20 Ḳāf-ı a‘ ẓamdur ṭılsımāt-ı vüçüd
Andaḡı Sīmurg ‘Anḳā sözdedür
- [160b] 21 ‘Āşık u ma‘ şūḳ u ‘aşḳ u āh vāh
Leylī vü Mecnūn-ı şeydā sözdedür
- 22 Evvel āḫir zāhir ü bāṭın tamām
Vech-i Ādem vech-i Havvā sözdedür
- 23 Enbiyā vü evliyā vü etḳiyā
Ahmed ü Muḥtār u Īsā sözdedür
- 24 Gün gibi mir’āt Cem-i ‘ālem-nümā
Hem Sikender Şāh Dārā sözdedür
- 25 Mehdī-i ‘ālem Īmām-ı Murtaẓā
Hem düvaz-deh sırr-ı peyda sözdedür
- 26 *Ḳul kefā men ‘indehü ‘ilmü’l-kitāb*
Ferd ü aḫad faẓl-ı yektā sözdedür

- 27 **Ḳātil ü maḳtūl irādet-çün ḳader**
Aşl sözdür esfel a‘lā sözdedür
- 28 Ey **Nemāyī** faẓl-ı *rabbi’l-‘ālemīn*
Bist ü heşt sī vü dü esmā sözdedür

448*

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Ey dilā biz pīrden alduḳ himmeti Bektāşi’yüz
Pīrūñ ocağında giydük kisveti Bektāşi’yüz
- 2 Hācı Bektāş-ı Velī’nüñ çākeri bendesiyem
‘Alī’den aldum kelāmı ḳuvveti Bektāşi’yüz
- 3 Ehl-i hāli añlaruz varsun şūfī ṭa‘n eylesün
Maḥbūb[1] terk itmeyüz hem ‘işreti Bektāşi’yüz
- 4 Biz ḥarābāt ehliyüz ‘ālem ḥarābāt olmasun
Sevmeyüz hem öyle çok çok ziyneti Bektāşi’yüz
- 5 **Hāliyā** her bir ṭarīḳa dest uzadup yoḳladum
Bunda buldum dürlü dürlü ḥāleti Bektāşi’yüz

* Şiir, Dertli Dîvanında yer almamasına rağmen farklı cönk ve mecmualarda Dertli adına kayıtlıdır. Bkz.: Recep Tek, *Türk Edebiyatında Dertli Olgusu Aşık Dertli ve Eserleri (İnceleme-Metin)*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kayseri 2011, s. 501.

- 1 Derūnumda olan hālet ne hāletdür anı bilmem
Ezel cāmından içilmiş ne şerbetdür anı bilmem
- 2 Bu göñlüm gāhī külhāndur vücūdum cümle püryāndur
Akar gözlerimüñ yaşı ne hikmetdür anı bilmem
- 3 Taşarrufdan kalur ‘aqlum tedebbür idemem naklüm
Tağlamışdur kamu fikrüm ne hayretdür anı bilmem
- 4 Ğarīb oldum şu ‘ālemde mişālümdür benüm Mecnūn
Cüdā düşdüm o Leylā’dan ne firqatdür anı bilmem
- [161a] 5 Ğarīķ-ı baħr-i hayretde faķīrūñ **Maħvī** yem ya Rāb
Ba‘id oldum cenābuñdan ne hasretdür anı bilmem

* MSİD vr. 61a. Şiir M’de 5, MSİD’de 6 beyittir; MSİD’in 3. beyti M’de bulunmamaktadır.

NMD 156. Şiir, Kenan Erdoğan’ın hazırlamış olduğu Niyâzî-i Mısrî Dîvânı’nda yer almaktadır. Erdoğan, şiirin sadece Süleymaniye Kütüphanesi Mihrişah Sultan 384/1 nüshasında 41a’da sayfa kenarına farklı bir kalemle yazıldığını, diğer nüshalarda yer almadığını belirtmiştir. Şiir NMD’de 4 beyittir. MSİD’in 3 ve 4. beyitleri NMD’de bulunmamaktadır.

4a Ğarīb oldum şu: Ğarībem pes bu MSİD, Ğarībem ben bu NMD

4b firqatdür: ğurbetdür MSİD, hasretdür NMD

5a Ğarīķ-i: Ğarīķem MSİD, NMD

5b hasretdür: firqatdür MSİD, NMD

450*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

بسیدار دلم ... سرور ...
 که تو عاشق می شوی پرواوشد بریم و طی
 وجهه رای شد نو عاشق کن نظر دوری و طی
 دغ مثال ماه باشد لب جو آب کوثر است
 کو شدی نشسته بیا نواب خوار از لام و طی
 لب جو یا قوت است دند بر مثال چود را
 کو ترا هست دیده بینا با کن دخی و طی
 نقطه حقیقت بر دغ یوسف نخواست بوسه بر
 تابدانی چون نوشت دستهای ری و طی
 دج من مارا از ذرق و زهد و سالوی
 ناعطا کو در من درویش جام میم و طی
 می علا چیست در تن آدم دوائی ضعیف را
 کو بود اندر نظر هر دم مران بی وقی
 بت جو محبوبستان جای بود هم وصل یار
 هو که بگر بزدانه پنما اوجه باشد چوری
 چو خه داند این سخت را هم مکر داند کسی
 خوانده باشد شعرهای نوسی و می

451*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Tutdı gülzār-ı cihānı ebr-i gevher-bār bār
 Bār-dār-ı ebr-i nīsān yüz şekāyık-vār var
- 2 Var nazar kıl gör nedür ez-ğudret-i şabbāğ bāğ
 Bāğ içinde yandurur yüz gūşede gül-nār nār
- 3 Nār-ı gül yandurdı bülbülni ki ğam-perverde verd
 Verd için dā'im dolanur gūşe-i gülzār zār

* ND-F'de bulunmamaktadır.

* ND-HA 308.

1a cihānı: cinānı ND-HA

1b bār-dār-ı: bār dāred ND-HA

3a ğam-perverde verd: ğam-perver durur ND-HA

3b verd: derd ND-HA; dolanur: dola şol ND-HA

- 4 Z'arzū-yı lāle-i sīr-āb alur pīrūz rūz
Rūz [u] şeb gülşende tutmaz cüz gül ez-deyyār yār
- 5 Yār eger zülfin açarsa ger duru bā-dām dām
Dāme düşse sünbül olur nāfe-i Tatar tār
- 6 Tār-ī çeşm-i şeķāyık-gīr ü taraf-cūy cūy
Cūy-ı cān bir āb-ı ıyş it çün mecālūñ bar bar
- 7 Bā-rehā didüm Nesīmī kılma ez-bī-dād dād
Dād ile gönüm n'ola çün la' l-i gevher-bār bār

[161b]

452*

müfte' ilün fā' ilün müfte' ilün fā' ilün

- 1 Ey şeh-i 'ālem-penāh Şāh *selāmun 'aleyk*
Ehl-i dile secdegāh Şāh *selāmun 'aleyk*
- 2 Server-i hayl-i Resūl hād-ī ehl-i sebel
Hātme-i rāh-ı küll Şāh *selāmun 'aleyk*
- 3 Aḥmed ü Maḥmūd-nām tālib-i Ḥaḳḳ'a imām
Ya' nī resūl-i tamām Şāh *selāmun 'aleyk*
- 4 *Laḥmūke laḥmi* saña didi resūl-i Ḥudā
Maḫhar-ı nūr-ı Ḥudā Şāh *selāmun 'aleyk*

4a alur: olur ND-HA

5a duru bā-dām: durur mādāme ND-HA

5b düşse sünbül olur: tüşgı sünbül olgı ND-HA

6b bir: pür ND-HA

* DZG vr. 4a-4b.

2b rāh-ı küll: cüz'-i küll M, DZG

3a imām: enām DZG

3b tamām: enām M

- 5 Şāh-ı velāyet özüñ maḥẓ-ı kerāmet sözüñ
‘ Ārife āyet yüzüñ Şāh *selāmun* ‘aleyk
- 6 Saña didi ol velī *ente aḥī yā* ‘Alī
Ḥaḳ didi ḥaḳdur belī Şāh *selāmun* ‘aleyk
- 7 Kān-ı ḥayāsın bugün nokṭa-i bāsın bugün
Şīr-i Ḥudā’sın bugün Şāh *selāmun* ‘aleyk
- 8 Ey meh-i bedr-i tamām ālüne yüz biñ selām
Vird iderem şubḥ u şām Şāh *selāmun* ‘aleyk
- 9 ‘ Aşk-ı ḥüsn-i cān olup sīnede imān olup
Yoluña qurbān olup Şāh *selāmun* ‘aleyk
- 10 Şāh-ı şehīdān Ḥüseyn sevmesidür farz-ı ‘ayn
Ehl-i cinān içre zeyn Şāh *selāmun* ‘aleyk
- 11 Ḥazret-i Zeyne’l-‘İbād server-i ‘ālī-nijād
Bendesiyem bī-‘ibād Şāh *selāmun* ‘aleyk
- 12 Bende-i Bāḳır benem *fāḳr ile fāḥir* benem
Zīkr ile zākīr benem Şāh *selāmun* ‘aleyk
- 13 Ca‘ fer-i Şādīḳ şafī maḥzen-i genc-i ḥafī
Mālik-i mülk āşafī Şāh *selāmun* ‘aleyk
- 14 Mūsā-i Kāzım yaḳīn rāh-ber-i ehl-i dīn
Ya‘ nī imām-ı güzīn Şāh *selāmun* ‘aleyk¹⁶⁶

8b iderem: idünüp M

11b ‘ibād: ‘inād DZG

13b mālik-i mülk: mülk ü milel DZG

¹⁶⁶ DZG’de 16. beyittir. 12 İmam sırası dikkate alındığında M’deki kullanımın doğru olduğu düşünülebilir.

- 15 Şāh-ı Ḥorāsān ‘Alī Mūsī Rızā ol velī
Cān ile didük belī Şāh *selāmun ‘aleyk*
- 16 Şāh Muḥammed Taķī oldur o şeh müttakī
Muşḥaf cemālūñ ḥaķī Şāh *selāmun ‘aleyk*
- 17 Ol Naķī-i reh-nümā ehl-i dile pīşvā
Kāşif-i *ķul innemā* Şāh *selāmun ‘aleyk*
- 18 Şāh Ḥasanü’l-‘Askerī pāyine koyduķ seri
Milket-i dīn serveri Şāh *selāmun ‘aleyk*
- 19 Mehdī-i şāḥib-zamān yānī imām-ı zamān
Ḥaẓret-i şāh-ı cihān Şāh *selāmun ‘aleyk*
- 20 Nāmuñı ol bī-naẓır nāmı ile ķıldı bir
Za‘fīr ye ol dest-gīr Şāh *selāmun ‘aleyk*

[162a]

453*

fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

- 1 Deyr-i ‘ālemde ḥalīlem tenge şūret baġladı
Bir şanem naķşına zünnār-ı maḥabbet baġladı
- 2 Bildi Mecnūn ‘aşķ imiş bünyād-ı ‘ālemden murād
Gör ne ‘ākıldür ġam-ı Leylī’yle ülfet baġladı

16a oldur o şeh müttakī: ol dile sen müttakī M, oldur olan müttakī DZG

16b muşḥaf: şuḥuf DZG

17a ol Naķī-i: oldı Naķī DZG

18b milket-i dīn: cān u dilūñ M

19a Şāḥib-zamān: Şāḥib-ķırān DZG

20a bir: mir M

* DZG vr. 111b-112a

- 3 ‘Azm idüp şark-ı vücuda eyleyüp ümmîd-i sūd
Âhîrî miskîn ‘adem mülkine rıhlet bağladı
- 4 Pās-bān itdi ruḥuñ gencîne cānā kaşlaruñ
Çün tılısm-ı ḥüsnüñi üstād-ı ḥikmet bağladı
- 5 Zîr-i ḥāk olup maḥamı ḥil‘ atı olur kefen
Za‘fiyā şol kim fenā mülkinde şöhret bağladı

454*

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Ḥayme-i mî‘ād **Faẓl-ı** Ḥaḫ ḥisāb rûdudur
Küllü şey’in ḥālik illā veche bu gözgüdedür
- 2 Muşḥaf-ı nāṭıḳ ḥuṭûṭınuñ beyânı şübhesüz
Ger maḥabbetden ḥaberdār olduñ ise ḥûdudur
- 3 Cāvidān-ı nuṭḳ-ı **Faẓl-ı** Ḥaḫ’dan özge bî-ḥilāf
Her ne söz kim söylenür ‘ālemde hep bî-ḥûdedür
- 4 On sekiz biñ ‘ālemüñ esrârı vü mâhiyyeti
Fā vü **zād** u **lām** ḥaḫḳıçün ki **sî vü dü**dedür
- 5 **Sî vü dü** dürr-i dendānuñdan almış perveriş
Ol letāfetlerüñe zāt cevher-i lü’lü’dedür

3a şark: sevk DZG

* 454 ve 455 numaralı şiirler, Mustafa Karlitepe tarafından hazırlanan Kelâmî Cihan Dede Dîvânı’nda bulunmamaktadır. S. Nüzhet Ergun “Bektaşî Şairleri ve Nefesleri” isimli eserinde Kelâmî Cihan Dede’den “Hurûfilik kavramlarına hakim ve bu kavramları şiirlerinde işleyen bir şair” olarak bahsetmiş ve Kelâmî’ye ait iki şiir neşretmiştir. Bu şiirler de Mustafa Karlitepe’nin dîvân neşrinde bulunmamaktadır. Hem mecmuadaki hem Ergun’un eserindeki şiirlerde hurufî unsurlar bulunmaktadır. Kelâmî Cihan Dede’nin dîvânında da hurufilikle ilgili kavramlara rastlanmaktadır. Ayrıca, Karlitepe’nin Kelâmî Dîvânı neşri, bilinen tek nüsha ile oluşturulmuştur. Dîvânın bu tek nüshasında bulunmayan şiirlerin varlığı ihtimal dahilindedir. Bu nedenle mezkûr şiirlerin Kelâmî Cihan Dede’ye ait olduğu düşünülebilir. Öte yandan mecmuada ve Ergun’un eserinde yer alan şiirlerin bir başka “Kelâmî” ye ait olma ihtimali de bittabi mümkündür.

- 6 **Sî vü dü** nuṭḡdan bi'l-ḡuvvede mevcûddur
Her ne kim ṭopraḡ u bād u āteş ile şudadur
- 7 Rāḡat-ı cān bulmamışdur ʿ ayn u şīn ı ḡāfdan
Kim ki cehliyyet yüzinde ʿ aşḡdan āşûdedür
- 8 *Ḳābe ḡavseyn* ile *ev ednā* rumûzı ser-be-ser
Ol ser-i zülf-i perīşān ile ol ebrûdadur
- 9 *سوغوی* serv-i ḡaddūn idüp ey ṭübā ḡırām
Nār-ı ʿ aşḡuñda yüzi ṭopraḡda cüst ü cûdadur
- 10 Şām müyuñdan muṭarrā şubḡ rûyuñdan münîr
Uşbu ḡāşıyyet neden yā Rab bu rû vü mûdadur
- 11 Ey perî ʿ ıyārluḡdan çeşm-i mestānuñ senüñ
ʿ Ālemi ḡavgāya şalmışdur özi uyḡudadur
- 12 Ey **Kelāmî** rûz u şeb eflāk u encüm muttaşıl
Noḡta-i ḡālūñ içün ser-geşte cüst u cûdadur

[162b]

455

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Muşḡafdur ʿ ārizuñ ey meh ḡaṭuñ āyātları
Ḥāl noḡta müjeler kesr ü fütūḡātları
- 2 Nefāḡāt-ı nefesüñ mu' cize-i ʿ Īsî teg
Dirḡürür bir nefes ile nice emvātları
- 3 Muḡkemāt-ı ruḡuñı bilmeser ger ʿ ābid şehṛ
Hiçedür mukriż taḡḡıḡde ṭā' ātları

- 4 Bārekallāh ne ‘aceb eylemiş inşā künden
Hefte vü sāl ü meh ü kısmet-i sâ‘ atleri
- 5 Ey hūş ol tã’ife kim **Fazl-ı** Hudā feyzinden
Zevk u şevk [u] sühan ile geçer evkâtları
- 6 Kuvvet-i rûh-ı eb ü Rabb **Kelāmī** bî-şek
Şıfaten muhtelif ammā bir imiş zâtları

456*

10’lu hece

I

Bulmak dilerseñ dā’im sa‘ âdet
Cân u gönülden Allāh’a yalvar
Gafletde kalma eyle ‘ibâdet
Cân u gönülden Allāh’a yalvar

II

Aldanma zinhâr fânî cihâna
Taḳvâyı zikri ḳut eyle cāna
Uçmak dilerseñ bâğ-ı cinâna
Cân u gönülden Allāh’a yalvar

III

Ḳaldur dilüñden keşret ḥicâbın
Sırruñda okı vaḥdet kitâbın
İçmek dilerseñ vuşlat şarâbın
Cân u gönülden Allāh’a yalvar

* MSİD vr. 68b.

II/2 taḳvâyı: taḳvâ vü MSİD

IV

Yakdurma nefsün nār-ı celāle
Taḥhīr-i şāf it ir gör kemāle
İrmek dilerseñ nūr-ı cemāle
Cān u gönülden Allāh’a yalvar

V

Yoklukda yokla ma‘ nāyı **Maḥvī**
Maḥsūdı aña şarf eyle naḥvi
Merdud-ı rāh ol gel iste şaḥvi
Cān u gönülden Allāh’a yalvar

457*

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

- 1 Bulinsa zevk-i rūḥānī dem-i cismānī n’eylerler
Görinse vech-i sübhānı bu nām [u] şānı n’eylerler
- [163a] 2 Bugün a‘ mā olan yarın daḥı a‘ mā durur elbet
Aça gör cān gözini bī-başar nādānı n’eylerler
- 3 Şerī‘ at mülkine mālīk olanlar ceş-i ṭā‘ atle
Cihānda Ḳāf’a ḥükm iden şeh-i sulṭānı n’eylerler
- 4 Ṭarīḳat Ṭūr’nuñ nūrın bulanlar arz-ı cisminde
Bu dünyāda mecāzī ‘ izz ile şādānı n’eylerler¹⁶⁷

IV/3 irmek: bakmak MSİD

* MSİD vr. 69b. Şiir M’de 7, MSİD’de 5 beyittir. M’nin 2 ve 6. beyitleri MSİD’de bulunmamaktadır.

¹⁶⁷ MSİD’de 4b ve 5b yer değiştirmiş hâldedir. Anlam bakımından MSİD’deki kullanım daha uygundur.

4b ‘ izz: ‘ ışık MSİD

- 5 Hâķīkat dārına dāķil olandur dā' ī-i mesrūr
Semāvātıda olan şems ü meh-i tībānı n'eylerler
- 6 Me' ārif sırrınıñ ehli fenā içre bekā buldı
Bulan sırrında cānānı bu tende cānı n'eylerler
- 7 Şarāb-ı vaķdeti **Mahvī** ezel bezminde içdüñse
Bu 'ālemde mey-i keşret ile sekrānı n'eylerler

458*

mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

I

Bi-ķamdillāh 'ayān oldu baña hū
Direm yā hū veyā men hū veyā hū
Hüviyyetle beyān oldu baña hū
Direm yā hū veyā men hū veyā hū

II

Derūnumda lisān üzre gelen hū
Baña sırrum içinde sır olan hū
Alup göñlüm beni şeydā kılan hū
Direm yā hū veyā men hū veyā hū¹⁶⁸

III

Menāfī' cümle ħalkā hūdan ancaķ
Vücūdı mā-sivānuñ hūdan ancaķ
Baña iķsān görindi hūdan ancaķ
Direm yā hū veyā men hū veyā hū

5a dārına dāķil: mülkine mālīk MSİD; dā' ī-i: dā'imā MSİD

* MSİD vr. 68a. Şiir M'de 4, MSİD'de 5 benttir; MSİD'nin 4. bendi M'de bulunmamaktadır.

¹⁶⁸ MSİD'de II ve III. bentler yer deķiştirmiş hāldedir.

IV

Bu **Maḥvī** nefis elinden kaldı ḥayrān
Vücūdı varını hep itdi vīrān
Meded yā hū kerem it eyle ḡufrān
Direm yā hū veyā men hū veyā hū

459*

14'lü hece

- 1 Vaḥdet meyini içdüm mestāne olup geldüm
Keşret yemmine düşdüm dūrdāne olup geldüm
- 2 Hāḡ emri ile çıkdum ʿālemleri seyr itdüm
Bu ʿālem-i insāna mīrāne olup geldüm
- 3 Firḡat odına yandum vuşlatda bulam lezzet
Şemʿ -i ruḡ-ı cānāna pervāne olup geldüm
- 4 Taḡşīl-i maʿ rifetde yokluk yolına girdüm
Dil ḡānesini yıkdum vīrāne olup geldüm
- 5 Dost vuşlatına **Maḥvī** bildüm ki ʿiḡāl ʿaḡlum
Ben ʿaḡlı fedā itdüm dīvāne olup geldüm

[163b]

460*

mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün

- 1 Bırakdum ʿaşḡuñ ile nām u ʿārum yā Resūlullāh
Unutdum şevḡuñ ile cümle kārūm yā Resūlullāh

IV/2 varını hep: dārını zenb MSİD

* MSİD vr. 64a

2b mīrāne: bir dāne MSİD

* MSİD vr. 67a. Şiir M'de 5, MSİD'de 6 beyittir. MSİD'nin 4 ve 6. beyitleri M'de, M'nin 3. beyti MSİD'de bulunmamaktadır. MSİD'nin beyit sırası 1-2-4-F1-5-F2 şeklindedir.

- 2 Bu gön̄lüm bülbüli aşlā cihānuñ bāğına bakmaz
Ki gül yüzüñi görmek gül-‘ izārum yā Resūlullāh
- 3 Gön̄ül pervāne-veş zīr vişālūñ şem‘ ine dā’im
Dükendi kalmadı şabr u qarārum yā Resūlullāh
- 4 Derūnum hānesi yandı duḡānum çıkdı eflāke
Dermānum ḥaddın aşdı āh u zārum yā Resūlullāh
- 5 Bu **Maḥvī** bendeñe raḥm it firākuñ nārına düşmiş
Ḳatı ḡaylī zamān oldu yanarum yā Resūlullāh

461*

mef‘ūlū mefā‘ilūn mef‘ūlū mefā‘ilūn

- 1 Ğafletde olan gön̄lüm gel Ḥaḳḳ’a niyāz eyle
Ḥayretde kalan gön̄lüm gel Ḥaḳḳ’a niyāz eyle
- 2 Bul sendeki ma‘ nāyı gör ‘ālem-i ra‘ nāyı
Ḳo zīnet-i dünyāyı gel Ḥaḳḳ’a niyāz eyle
- 3 Gel ḳulluğına bel bağla ‘ aşḳ odına cān tāğla
Sen leyl ü nehār ağla gel Ḥaḳḳ’a niyāz eyle
- 4 Sen tūl-i emelden geç bu sehv ü zeleden geç
Var **Maḥvī** sivādan geç gel Ḥaḳḳ’a niyāz eyle

2b: Yüzüñ görmek gülistānı araram yā Resūlullāh MSİD

5a düşmüş: yakma MSİD

* MSİD vr. 68b. Şiir M’de 4, MSİD’de 6 benttir. MSİD’nin 4 ve 5. bentleri M’de bulunmamaktadır.

- 1 Ma' den-i esrār-ı **Faẓl-ı** ğayb-dāndur Cāv ādī
Halk-ı 'ālem cism ü haqqā tende cāndur Cāv ādī
- 2 Kuṭb-ı 'ālem mürşid-i kāmīl imām-ı 'āşıkān
Nūr-ı dīdem şāh-ı mülk-i lā-mekāndur Cāv ādī
- 3 Dürr-i yektādur o cism-i pākine gerdün-şadef
Yolına cān-ı cihān vir rāyegāndur Cāv ādī
- 4 Mehbiṭ-i 'ilm-i Hudā ḥallāl-i cümle müşkilāt
'İsī dem Mūsī yed u Hızr-ı zamāndur Cāv ādī
- [164a] 5 Āsmān-ı 'ālem-i ma'nīde pervāz ile geç
Enbiyā vü evliyāya hem-'ināndur Cāv ādī
- 6 Nūrdan serv-i elif cānumda Allāh ḥaqqı-çün
Sidre vü ṭubī ḳad ü rūḥ-ı revāndur Cāv ādī
- 7 Meclis-i cān-perverinde mürdeler tāze ḥayāt
Buldılar feyz-i Hudā ile 'ayāndur Cāv ādī
- 8 Bir kıllı biñ yardı ṭab' -ı mūşikāf-ı bī-dirīg
'İlm-i **Faẓl-ı** Ḥaḳ' da yektā pehlivāndur Cāv ādī
- 9 Kāşif-i 'ilme'l-yaḳīn ü 'ārif-i ḥaqqā'l-yaḳīn
Nüktedān u ḥurde-bīn ü bī-gümāndur Cāv ādī
- 10 Şūretā mūr-ı ḥaḳīr-āsā velī rūz-ı neberd
Ḳahremān u Rüstem ü şīr-i jiyāndur Cāv ādī

* Şiir, Veli Atalay tarafından hazırlanan Vechī Dīvānı'nda bulunmamaktadır.

- 11 Vech-i pākidür ki gerdün-ı meābı kıblemüz
Ka‘betü’l-‘uşşāka firdevs-i cināndur Cāvādi
- 12 Cümle ehlullāhuñ ümīdi güzīde serveri
‘Āşıkāna rahmet-i şāhib-beyāndur Cāvādi
- 13 Kulle-i Kāf kadem-i ‘Ankā-yı Sīmurğ-ı cihān
Vākıf-ı esrār u ‘ilm-i Cāvidān’dur Cāvādi
- 14 Murtażā-sīret ‘Alī-nām u Muḥammed-ḫū velīk
Çeşm-i nā-maḥremden ammā kim nihāndur Cāvādi
- 15 Vāşıl-ı Hāḫ nūr-ı muṭlaḫdur ser-ā-pā cümleten
Pīr-i ma‘ nī şūretā gerçi civāndur Cāvādi
- 16 Naẓm ile efkār-ı bīkr ü ‘ilm-i **Faẓl**-ı Hāḫ ile
Ḥāzret-i Seyyid’le cānā tev’emāndur Cāvādi
- 17 Māt olur zīrekleri pīr-i ferīd-i ‘aşrdur
Böyle efşāḫ böylece ‘azbü’l-lisāndur Cāvādi
- 18 Pīrimüz maḫşūdımız maṭlubımızdur **Vechiyā**
Hırz-ı cānum dem-be-dem vird-i zebāndur Cāvādi

463

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Dil-berā vechüñdeki ḫaṭ naḫş-ı faẓlullāhdur
İsm-i a‘ zāmdur muşavvir-i ma‘ nīullāhdur
- 2 Ḥilḫat-i Ādem olıpdur zāta mir’āt-ı ezel
Kim şifātullāh u zātullāh [u] vechullāhdur

- 3 Sûre-i *seb‘u’l-meşânî*’dür cemālũñ bî-ħicāb
Bir naẓar kıl cān göziyle *semme vechullāh*’dur
- 4 Muşhaf-ı vechũñ kelāmullāh-ı nāṭık okudum
Ser-be-ser sırr-ı vücũduñ çũn kelāmullāhdur
- [164b] 5 Kāf-ı tendür nuṭk-ı ‘Ankā’dur mekānı lā-mekān
‘Arş-ı şûret pāy-i kürsî dil ki beytullāhdur
- 6 Seyr idüp mi‘rāc-ı rûḥānide vuşlat buldı dil
Men ‘aref sırrını bildi kim ne sırrullāhdur
- 7 Cümle eşyānuñ vücũd-ı vācibi ol **bist ü heşt**
Sî vü dü nûr-ı kelām [u] ‘ayn-ı zātullāhdur
- 8 Kudretullāhdur ḥaḳıḳat bu ḥurûf-ı lā-yezāl
Fā‘il-i muṭlaḳdur ol her şeyde nuṭkullāhdur
- 9 Zāhidā gel secde kıl bu şûret-i Raḥmān’a sen
Olmayan sācid melek-veş dīv-i redd-güm-rāhdur
- 10 Sırr-ı Kūr‘ān u ezān u Ka‘be vü şavm u şalāt
Ādemũñ vechin beyān ider ki kenzullāhdur
- 11 Cümle eşyā nuṭk-ı Ḥaḳ’dur zûlf ü kaş u kirpigũñ
Her kılı bir remz idüp dir ādeme Allāh’dur
- 12 Hılḳatinden tanıdı her kim sevādü’l-vechini
Fırka-i nācî durur ol faḳr-ı bâbullāhdur
- 13 Lafz u ma‘nî şûret ü rûḥ dün vü ‘uḳbā emr ü ḥaḳ
Nokṭa-i vāḥidde mevcũd bir kitābullāhdur

- 14 İstivā remzin bilen geçdi *şırât-ı müstaķīm*
Mürşid-i kāmīl olana ol sebīlullāhdur
- 15 Vech-i faẓlullāh-ı *rabbi'l-‘ālemīn*’üñ ‘āşıkı
Cān ḥalīlīdür ne ğam nār aña nūrullāhdur
- 16 Hādī-i dīndür Muḥammed baña tenzīl içre kim
Kāşif-i te’vīl olan şāh-ı ‘aliyyullāhdur
- 17 Ka‘be vechinde bugün qurbān olıpdur cānımız
Cān aña qurbān kılan gerçek veliyyullāhdur
- 18 Cāvidān-nāmedür *‘ilm-i ledūn-i* te’vīl-i Ḥaḳ
Faẓl-ı Ḥaḳ’dan okıyan anı kim ehlullāhdur
- 19 Okudı yazdı **Nemāyī** Cāvidān-nāme’yi
Vech-i pākin muḥkemāt *ümmü’l-kitāb*ullāhdur

464*

14’lü hece

- 1 Ben dervīşem diyene bir ün idesüm gelür
Segirdüben sesine varup yetesüm gelür
- 2 Şırāt kıldan incedür kılıçdan keskincedür
Varup anuñ üstine köşkler yapasum gelür
- 3 Altında ğayyā vardır içi nār ile pürdür
Varuben ol gölgede biraz yatasum gelür

* YEK 4/50-51. YEK’te şiirin bir varyantı dipnotta verilmiştir. Karşılaştırmada bu metin de dikkate alınmıştır.

1b segirdüben sesine: tanıyuban şimdiden YEK

2b köşkler: evler YEK

- [165a] 4 Oda gölgedür diyü ta‘n eylemeñ ħ^vocalar
Ĥāṭırırñuz hoş olsun yanup tütösüm gelür
- 5 Ben günāhımca yanam raḥmet şuyıyla yunam
İki kanad taḳınam ḳalkup uçasum gelür
- 6 Andan cennete varam cennetde ḥūrī görem
Ḥūrī vü ğilmānları bir bir ḳoçasum gelür
- 7 ‘Āşıḳ **Yūnus** bu sözi egri bögri söyleme
Seni şīgaya çeker bir Monla Ḳāsım gelür

465*

8’li hece

I

Ben dost ile dost olmışam
Kimseler dost olmaz baña
Münkirler baḳar gülişür
Selām daḥı virmez baña

II

Ben dost ile dost olayım
Cānumı ḳurbān ḳılayım
Ölmezden evvel öleyim
Dünyā bāḳī ḳalmaz baña

5ab -am: -up YEK

5b ḳalkup: yine YEK

6a ḥūrī: Hakk’ı YEK

* YEK 4/19.

III

Ben ʿāşık-ı bî-çāreyem
Başdan ayağa yāreyem
Bir öksüz dīvāneyem
ʿAqlum da yār olmaz baña

IV

Şanmañuz beni deliyem
Dost bağçesinüñ güliye
Tañrı’nuñ kemter kılıyam
Kimse bahā şaymaz baña

V

ʿĀşık **Yūnus** bir nice dem
Fānī cihānı terk idem
Yana yana dosta gidem
Perde hicāb olmaz baña

466

mefāʿilün mefāʿilün feʿülün

- 1 Yüzün berk-i gül-i hamrāya beñzer
Şehā zülfün şeb-i yeldāya beñzer
- 2 Lebün esrārını fehm eyleyenler
Bilür bî-şübhe kim ĩsā’ya beñzer
- 3 Yüzün üstünde ol zülf-i semen-sā
Kelāmullāhda veşikāya beñzer

III/1 ʿāşık-ı: bir âşık YEK

III/3 öksüz: akılsüz YEK

IV/3 kemter: abdāl YEK

[165b] 4 Yüzünde haṭlarıñ gören didi kim
Rumûz-ı ‘*alleme’l-esmâ*’ya beñzer

5 Kaşuñ sevdāsına çün düşdi **Maḥfi**
Ḥam oldı kāmeti bir yaya beñzer

467

fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilün

1 Ger dilerseñ keşf ola rāz-ı nihān
Ṭālibā oḳı kītāb-ı Cāvidān

2 Añla ğasl ḥāl u haṭuñ mermūzını
‘Ömr-i cāvīd ister iseñ bī-gümān

3 Mürtefi’ dūr ortaluḳda ikilük
Yevme ye ’tī çünki olmışdur ‘ayān

4 Şüretüñ tağyirüdü *ümmü’l-kitāb*
Seb’a āyāt aña şerḥ ü beyān

5 Küll eşyā fānī vü ma’ dūm olur
Hālik ölmez zāt-ı muṭlaḳdur hemān

6 Bende-i **Faẓl**-ı Ḥudā tā olmışam
‘Aynuma gelmez benüm mülk-i cihān

7 Ṭālib olmam dünyeye kerkes gibi
Kulle-i Kāf üzre itdüm āşiyān

8 Ṭālibā mü ’minlere yoḳdur memāt
Lā-yezūkūne āyeti besdür nişān

- 9 *Men ‘aref* sırrın çü bildüñ **Maḥfiyā**
Şimdi kıl ḥamd-ı Hudā-yı ḡayb-dān

468

müfte‘ilün mefā‘ilün müfte‘ilün mefā‘ilün

- 1 Tālib-i ehl-i ma‘ rifet Ḥaḡ ne mekān içindedür
Zāhiri var mekānı yok pes ne mekān içindedür
- 2 Gel söyle gel beyānını kim bu dükānı yaşadı
Hem bu dükānı yaşıyan kendi dükān içindedür
- 3 Seyyid-i server-i cihān derdüme bir meded gerek
Ben bir daḡı delü gönül o daḡı ḡan içindedür
- 4 Şāh-ı velāyetüm ‘ Alī mīr-i hidāyetüm ‘ Alī
Şāhib-i āyetüm ‘ Alī cümle beyān içindedür
- 5 **Pendiye** ^{دوزاوعلى} uş bugün defter ile dīvān okur
Hem bu dīvānı okıyan kendi dīvān içindedür

[166a]

469

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

- 1 Ḥamdülillāh ki gönüm mazḡar-ı nūr-ı tecellādur
Ġubār-ı mā-sivādan pāk olup şāf-ı mücellādur
- 2 İrelden feyz-i faẓl-ı Ḥaḡ dil-i cāna Hudā ḡaḡḡı
Temāşā itdigüm her gūşede āyāt-ı kübrādur
- 3 Cemāl-i vech-i bāḡi ‘ ālem içre gün gibi rüşen
Velikin zāhid-i ḡod-bīn kılsun kör ü a‘ mādur

- 4 Tecellî-i cemâle musta‘idd ol kalma cehl içre
Vücûduñdan ‘ibâret oldı ol kim Tûr-ı Mûsâ’dur
- 5 Ma‘ârifle müzeyyen kıl vücûduñ mısr-ı câmi‘ ol
Sevâd-ı a‘zamı bul kim huţûtuñdan bir imâdur
- 6 Murâdullâh olan ‘ilme deriş müdde‘î yoĥsa
Ne hâşıl ‘ilm-i kıl ü kâlden bir kırı gavgâdur
- 7 N’ola ger zümre-i emvâta **Fehmî** tâze cân virse
Kelâm-ı mu‘ciz âşâruñ senüñ nuţķ-ı Mesîhâ’dur

470

Nazîre-i Mahfî

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

- 1 Gönül mir’atı şimdi mazhar-ı elţâf-ı Mevlâ’dur
Ĥalâş oldı ĥubâr-ı şirkden pâk ü muşaffâdur
- 2 Neye baksañ dilâ ‘ibret gözin aç Ĥaķķ’ı seyr eyle
Ser-â-ser cümleten eşyâda Ĥaķ gün gibi peydâdur
- 3 Olur fânî bu eşyâ cümle vechullâh bâkîdür
Bu remzi añla kim Ĥaķ vech-i âdemde hüveydâdur
- 4 Lebün nuţķ-ı Mesîhâ’dur yüzünse Ka‘be-i ‘ulyâ
Ĥaşuñla kirpügün zülfün senün *yâ-sîn* ü *tâ-hâ*’dur
- 5 Tavâf-ı Ka‘be ey dil-ber huţûtuñdan ‘ibâretdür
Vücûduñ küh-ı Ĥâf u nuţķuñ ise anda ‘Anķâ’dur
- 6 Yürî ey müdde‘î mantıkla naĥvi baña şarf itme
Kelâm-ı Fazl-ı Ĥaķ’dan ĥayrısı bir kırı gavgâdur

- 7 Vücūduñ qadrini fehm eyle **Maḥfi** kalma cehl içre
Bu mermūzı te' aḳḳul itmeyenler seng-i ḥārādur

471*

Nazīre-i Hevāyī

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Yüzüñ levḥinde ser-tā-ser kelām-ı Ḥaḳ hüveydādur
Cihān kāmilleri gördükçe dā'im ān-ı şeydādur

[166b]

- 2 Cemālūñ muşḥafını ders-i üstād-ı fıtratdan
Kemāhī sırr-ı eşyā gün gibi lāmi' -i peydādur
- 3 Sevād-ı a' zām u miḥrāb u Ka' be zülf ü ḳaşıdur
Gel ey zāhid ṭavāf it ḥacca varmaḳ ḳurı sevdādur
- 4 Leb-i la' linden anuñ nūş idelden āb-ı ḥayvānı
Ḥızır tek ba' d ezīn şanma ecelden baña pervādur
- 5 Vücūduñ Mısr'ınuñ sen şāhı ol ey Yusuf-ı şānī
Ṭabī' at çāhına maḥbūs olan 'uḳbāda rüsvādur
- 6 Muḳavves ḳaşlarıñdan fehm idelden *ḳābe ḳavseyn* ı
Hevāyī dīnūñ imānuñ senūñ ol gözi şehlādur

* Şiir, Zehrâ Vildan Çakır tarafından hazırlanan Hevâyî (Abdurrahman, Kubûrî-zâde) Divânı'nda bulunmamaktadır. Şiirin, üslup ve içeriği incelendiğinde Abdurrahman Kubûrî-zâde'ye ait olmadığı anlaşılmaktadır.

472*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Yoğ iken yir ile gökler ben ezelden var idüm
Gevherüñ bir dānesinden ilerü pergār idüm
- 2 Gevheri āb eyledüm tıtdı cihānı ser-be-ser
Yiri gögi ' arşı kürsi yaradan Settār idüm
- 3 Girdüm ādem tönına hīç kimse sırrum bilmedi
Ben bu beytullāh içinde tā ebedden var idüm
- 4 On sekiz biñ ' ālemi seyr eyledüm gerdiş ile
Deryānuñ altında saçı kızduran nār idüm
- 5 Ol Yezīd-i Mervāniler postumı soydı ğāzāler
Ben *Ene'l-Haḫ* söyledüm Manşūr gibi ber-dār idüm
- 6 Postumı çignüme aldum ğā'ib oldum ol zamāñ
Kimsesi sırruma irmez Haḫḫ ile sırdār idüm
- 7 Ben **Nesîmî**'yem Haḫ'ı Haḫ tanıımışam bî-gümān
Ol meni idi yaradan ben aña der-kār idüm

* Şiir hem Seyyid Nesîmî Dîvânı'nın Bakü neşrinde hem Şah Hatâyî Dîvânı'nın neşrinde hem de Kul Nesîmî'nin şiirleri arasında yer almaktadır: ND-CG 3/285, ŞHD-MM 438-439, KN 65.

Muhsin Macit ŞHD-MM'de bu şiirin Şah Hatâyî'ye ait olduğu kanaatindedir (SHD-MM, 159-160). M'deki şiir metni ile diğer metinler arasında büyük farklılıklar bulunmaktadır. Bu durum şiirin sözlü gelenekle yayıldığını düşündürmektedir.

473*

mef'ülü mefā' ilü mefā' ilü fe'ülün

- 1 İhlaş ile tā cānumı cānāna yetürdüm
Düşmenleri bu hasret ile cāna yetürdüm
- 2 Hem bahr-i muḥīṭi leb-i çeşmümden akıtdum
Hem kıtreyi der-pey 'ummāna yetürdüm
- 3 Hem Ādem'e ben kıldum işāret ki dirildi
Hem keştāyi ben Nūḥ ile tūfāna yetürdüm
- 4 Hem Yūsuf'ı ben çāḥ-ı beyābāna bıraḳdum
Hem āteşi ben Mūsā-ı 'İmrān'a yetürdüm
- 5 İskender'i zulmāta iriştürdüm ü döndüm
Ḥızr'ın şıfatın çeşme-i ḥayvāna yetürdüm
- [167a] 6 Mısr'ın içine girdüm ü ḥūb saltanat itdüm
Züleyḥa ḥatunı Yūsuf-ı Ken'ān'a yetürdüm
- 7 Hem şivede ben muṭrib ile hem-nefes oldum
Hem sākiye ben sāḡar [u] peymāne yetürdüm
- 8 Hem tūtāye ben şehd ü şekerini ter itdüm
Hem bülbüli ben bāḡ [u] gülistāna yetürdüm

* Şiir ND-HA, KN'de bulunmazken Seyyid Nesîmî Dîvânı'nın Bakü neşrinde ve Mehmet Fatih Köksal'ın makalesinde yer almaktadır: ND-CG 3/82, MFK 126. Şiir M'de 11, ND-CG ve MFK'de 8 beyittir. M'nin 3, 6 ve 10. beyitleri ND-CG/MFK'de bulunmamaktadır. Mezkûr neşirlerde beyit sıralaması ise 1-5-4-2-8-7-9-11 şeklindedir.

2b der-pey: baḡr-ıla ND-CG, MFK (Mecmuadaki kullanım vezin bakımından kusurludur.)

7a şivede: şirde ND-CG, MFK

8a şekerini ter: şekerden semer ND-CG, MFK

8b bāḡ [u] gülistāna: bāḡ-ıla bustāna ND-CG, MFK

- 9 Hem Esedullāh'a gulām itdüm özümü
Hem mu' cizümi şāh-ı Hōrāsān'a yetürdüm
- 10 Hem Ādem'e ben emīn idüm vaḥy getürdüm
Rūḥu'l-kudūs ūñ nuṭṭkını bürhāna yetürdüm
- 11 Hāḫ söyledi Hāḫ didi **Nesīmī** ne disün kim
Eş' ārumı hem āyet-i Qur'an'a yetürdüm

474*

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 Hīç toymaduñ bu dünyādan ey nefsi-i şom [u] zālīmün
Hīç añmaduñ ölümü sensin begāyet cāhilün
- 2 Hīç añmaduñ ölümü sen hīç kesmeduñ dilüñi sen
Hāḫ ile kılduñ mekr u fen gezdüñ cihānda gāfilün
- 3 Tutduñ münakkaş-hāneler bā-ḫufl bā-dendāneler
Cem' eyledüñ çok dāneler dām-ı ecel kıldı zebün
- 4 Bir müddet olduñ der-büṭün taḫdīr ile geldüñ birün
Gezdüñ derin dünyā-yı dün gehi cünün gehi finün
- 5 Ğarḫ-ı günehsin bī-ḫaber ey seng-dil-i zālīm beşer
Ḥayır u şerrüñ yazalar her dem Kirāmen-Kātībün

9a: Özümü Esedullāh'a kem-ter gulām itdüm ND-CG, MFK

9b mu' cizümi: mu' cizi ben ND-CG, MFK

* Şiir ND-HA, KN'de bulunmazken Seyyid Nesīmī Dīvānı'nın Bakü neşrinde yer almaktadır: ND-CG 2/89. Şiir M'de 8, ND-CG'de 11 beyittir. ND-CG'nin 7, 8 ve 10. beyitleri M'de bulunmamaktadır. ND-CG'de şiirin beyit sıralaması 1-3-4-5-2-6-F-F-7-F-8 şeklindedir.

1b hīç añmaduñ ölümü: tanımaduñ kend'özünü ND-CG

2b ḫāḫ: Hāḫ ND-CG

- 6 Bükdi ecel hoş kâmetüñ gitdi elinden fırsatüñ
Oldı cenāze merkebüñ *innā ileyhi rāci‘ün*
- 7 Çün *lā yemūt*’un söyledi mü’minler ölmez şöyle bil
‘Āşilerüñ düzağ yeri cennet maḳāmu’l-mü’minün
- 8 Senden dilerem yā İlähi ey pādişāh-ı zü’l-celāl
Kılğıl **Nesīmī** haşrini bā-‘ābidün u şālihün

475*

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Olmaya ey nefsi-zālim dünyāya aldana sen
Ol sebebden dönüben ender cehennem yana sen
- 2 Pirezen mekkāredür aldar seni aldanma kim
Ger aña aldanasın aldanasın şeytāna sen
- 3 Merkeb-i nefsüñ binüp her tağa taşa çaçğıl
Sen bu meydāndan geçersin gel beri meydāna sen
- [167b] 4 Yoldaşuñ güm-rāh olıpdur bindiği şeytān atı
N’olduñ ey zālim saña kim dīv ile hem-ḥāne sen

7b ölmez şöyle bil: ölmezdür yakīn ND-CG

8a yā İlähi: lā-mekān ND-CG; zü’l-celāl: lem-yazel ND-CG

* Şiir ND-HA, KN’de bulunmazken Seyyid Nesīmī Dîvânı’nın Bakü neşrinde yer almaktadır: ND-CG 3/102-105. Şiir M’de 19, ND-CG’de 30 beyittir. ND-CG’de şiirin beyit sıralaması 11. beyte kadar M’deki ile aynı, 11. beyitten sonra ise 15-16-F-F-F-F-F-17-18-F-12-13-14-F-F-F-F-19 şeklindedir.

2a seni aldanma kim: bu dünyā göñlini ND-CG

2b aña aldanasın: aña inanasın ND-CG

3a taşa çapmagıl: düşme Hakk’ı bil ND-CG

3b sen bu: kim bu ND-CG

- 5 Hâk'dur ol bâtil degüldür gökden indi dört kitâb
Üçi mensûh oldu şimdi hâk degül Furkân'a sen
- 6 'Āķilem dirsın cihānda ehl-i ma' nī ma' rifet
Tanımazsın nefsüñi var kim henüz dīvāna sen
- 7 Kān döküp zūlm eylemekdür işlerüñ ey nefs-i şūm
Tañrı'dan bir kōrk dağı nīçün bu kāna kāna sen
- 8 Bu ecel meydānıdur hīç kimse kalmaz girmedin
Başuñı lahd taşına uruben uyana sen
- 9 Nev 'arūs-ı dünyā gehī al gehī yaşıl giyer
Al ile aldar seni olmaya kim aldana sen
- 10 Her ne görseñ bakmagıl her söz işitseñ dimegil
Yüzine öykünmegil bu gıybet-i bühtāna sen
- 11 Tende can beş gün konuğdur günāhlar itme kim
Ekrame zayfen didi çün ' izzet it miḥmāna sen
- 12 Üç biñ yılluğ yol giçersin kıldan ince köpriden
Düşme andan tā ebed ender cehennem yana sen

5a ol bâtil digüldür gökden indi: bâtil dime Hâk indi gökden ND-CG

6a 'āķilem: 'ālimem ND-CG

6b: Çünkü nefsüñ tanımazsın var henüz dīvāna sen ND-CG

8a meydānıdur: meydānına ND-CG

8b: Geçdi bu meydān girersin ol gelen meydāne sen ND-CG

9b ile: ider ND-CG

10a dimegil: söyleme ND-CG

10b yüzine öykünmegil bu: uymagıl vesvāse düşme ND-CG

11a günāhlar itme kim: çoğ günāh arturmagıl ND-CG

11b çün: Hâk ND-CG

- 13 Kāfile gitdi uyursın gelmez āvāz-ı ceres
N’oldı ey zālīm saña kim vaqtlen uyana sen
- 14 Şeb qaralukdur uyursın gitdi yoldaş ortadan
Yolı azuban düşersin nale vü efgāne sen
- 15 Senden ey dünyā-yı fānī çünkü hiç görmem bekā
Hem bekā göstermedin ol ‘ izzet ü cānāne sen
- 16 Sen degül misin ki sen ez-dest-i Fir‘avn-ı cühüd
Neyledüñ ‘İsī vü Meryem Mūsā-ı ‘İmrān’a sen
- 17 Kork o günden kim gele yir yaruben Münkir Nekir
Haq cevābın virmege nuṭṭ olmaya bağlana sen
- 18 Ögredür oldum saña şeyṭān kamu bātıl cevāb
Uyma o şeyṭān sözine vāşıl ol Raḥmān’a sen
- 19 **Ey Nesīmī** sen cihān endişesinden fāriğ ol
Elñi kaldur yüzüñ tut ol Raḥmet-i Yezdān’a sen

476*

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Ey nesīm-i şubḥ-dem gel ḥazret-i cānāna es
Bu faḳīr aḥvālını var yāre söyle bir nefes

13b zālīm: gāfil ND-CG; kim: bir ND-CG

15a çünkü hiç görmem: cehl olup umman ND-CG

15b: Kalmaduñ çünkü Resül-i Raḥmet ü Yezdān’a sen ND-CG

16a sen digül misin: ol digül misin ND-CG

17b virmege: itmege ND-CG

19a sen: gel ND-CG

19b: Rüz u şeb bil bağlağıl şol ḥidmet-i sultāna sen ND-CG

* ND-HA 423. Şiir, ND-HA’da tek nüsha üzerinden neşredilmiştir.

- 2 Söylegil kim ‘āşık-ı maḥcūr zār [u] nā-tüvān
Oldı hecr ile ğamuñdan uş tehī kaldı nefes
- [168a] 3 Fūrkat [ü] hecrüñ odına yanarsam pervâne teg
Ey ḥabībüm derdüme sen çäre kıl feryād-res
- 4 Gün cemālūñ ḥasretinden anca feryād eylerem
Merdüm-i çeşmüm ağıdur çeşmeler mişl-i Aras
- 5 Hāl ü ḥaṭṭı ey Nesīmī ehl-i ‘aşq imānıdur
Ey gönül sen secde kıl şol [şüret-i] Raḥmān’a pes

477*

meḥ’ülü fā’ ilātü mefā’ ilü fā’ ilün

از خلق ای تو مابا قی همه فنا	یادرب بحق ذات تو و بی نیازیت
یادرب بحق و منزلت محض مصطفی	یادرب بحق بانی اود سولان در کت
یادرب بحلم و حلم کالات مرتضا	یادرب بحق سیتد کونین و آل او
جبار بر فضیلت و بر عصمتش کوا	یادرب بپاکى و شرف فاطمه که هست
مسموم کین دشمن مظلوم کربلا	یادرب بچرخ حسن و حرمت حسین
هوکوز بهر خویش نیاسود از کجا	یادرب بسوز سینه ذین العباد کو
هوکوز می دلش نبود جدا از خدا	یادرب بفضل باقر و دانش کبیر بنی
اسلام را ببرکت علمش بود بقا	یادرب بصدق جعفر صادق که در نهان
بر خلق کائنات امیرست و مقتدا	یادرب بحق موسی کاظم درد و کون
چون که عباد است قبله حاجات خلق	یادرب بدان شهید خراسان که در کوش
والی ولی والی حق والی ولا	اعلی علی موسی رضا آن شه جواد
بیرون ریاض خلل و کل باغ انما	یادرب بحق آن تقی متقی که هست
قام مقام آن شه معصوم مجتبا	یادرب بذات پاک علی نقی که هست
چون او امو در حق بشر انظر نکردا	یادرب بطاعت حسن عسکری که کس
دارند تا بخیر بدان شاه اقتدا	یادرب بحق مهدی هادی که بعد از خلق

2b nefes: kafes ND-HA

3a odına: adına ND-HA

4a anca: anca ey ND-HA

* Şiir, ND-F’de bulunmamaktadır.

[168b]

یادوب بحق جلده الامان کز ذات شفا پاک آفریده زحمه ذلت و خطا
کین بنده روی کرده بدان کعبه نجات آورده است زاری و حاجات دنیا
جوم همه بخشش و مرادات بنده ان از فضل خود برآورده حاجات کن روا
امیدوار بنده نشیمی بفضل تست
یا قاضی السوائج و یا سامع الدعای

478*

8'li hece

I

Evvel qadīm öñden şoña
Bî-zevāl sulţān benem
Yedi iqlīme hūkm idüp
Yiri gögi tutan benem

II

Ben bu yiri yaradıcak
Yir üstine gök tırıcak
Ulı deñiz mevc urıcak
Nūh'a tūfān viren benem

III

Kūn didüm çün bu yir tırdı
Buyurdum gök sāye-bān tırdı
Yüz biñ dürlü ādem geldi
Getürüp gideren benem

* YEK 2/217-218. Şiir M'de 7, YEK'te 10 dördlütür; YEK'in 4, 8 ve 9. dördlükleri M'de bulunmamaktadır. (YEK'te şiir "müstef'ilünx4" vezniyle ve gazel nazım biçimiyle yazılmıştır. M'deki metin aruz bakımından fazla kusur içerdiği için 8'li hece ölçüsü ve koşma nazım biçimi tercih edilmiştir.

I/2 bî-zevāl: zevâli yok YEK (Mecmuadaki kullanım, vezin bakımından kusurludur.)

III/1 çün bu yir: bu yire YEK

III/2: Gökler dahı karâr kıldı YEK (Mecmuadaki kullanım, vezin bakımından kusurludur.)

IV

Şûfî ile sūfî olan
Şâfî ile şâfî olan
Bel bağlayup ʿat at kılan
Ol Kerîm ü Raḥmân benem

V

Ḳāfʾdan Ḳāfʾa hüküm eyleyen
Dîvleri hükmine kıyan
Yile binüp seyrân kılan
Bu mülke Süleymân benem

VI

Et [ü] deri endâm çatan
‘Ālem ilen gönül kıtan
Ādem ʿonın donaduban
Mülke kıdem başan benem

[169a]

VII

Yûnus degül bunı diyen
Ḳudret dilidür söyleyen
Kâfir olur inanmayan
Evvel âḥir hemân benem

479*

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

- 1 Esîr-i ‘aşk-ı yâr olduñ dilâ ney gibi nālân ol
Gerek bülbül gibi ağla gerek gül gibi ḥandân ol

IV/2 şâfî ile: sūfîyle YEK

VI/2 ‘âlem ilen: ‘âlemlere YEK

VII/3 olur: ola YEK

* Muhsin Macit, ŞHD-MM 132’de bu şiirin Hatâyî Dîvânı’nın sadece İBB İstanbul Atatürk Kitaplığı Osman ErginYazmaları 2/226 numaralı nüshanın 78b sayfasında bulunduğunu ve Hatâyî’nin mevcut dîvân neşirlerinde yer almadığını ifade etmiştir..

- 2 Göñül bir Yūsuf-ı şānī melāḥat yāri sevdünse
Hemān benden ferāḡat kıl bir perī mıṣr-ı sultān ol
- 3 Saña bir tob gönderdi cefā-yı ḡayḡılı dil-ber
Gel ey dil ḡal‘ası bārī yıḡıl birlige vīrān ol
- 4 Yazarsın şafḡa-i ḡasene firūz-nāmeler ey ḡaṭ
Yeter incitdi eslāfı be-hey kāfir müselmān ol
- 5 Ḥarābāt ehlisin çünki **Ḥatāyī** devr-i gül geldi
Gerek mestāne seyr eyle gerek maḡfice ḡayrān ol

480*

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

- 1 Pendi ḡuş itme dilā alma ele ‘ār etegin
Ḳo ne dirlerse disünler tutaḡör yār etegin
- 2 Baña her demde gelür derd ü belā miḡnet ü ḡam
Müşkil işdür kişi kim tuta sitemkār etegin
- 3 Müdde‘ī dāmen-i dildāra irişse ne ‘aceb
Ḳande bir gül açıla tutaḡ anuñ ḡār etegin
- 4 Ḥ‘ābda yāri bulup furşat ile pūse alur
Uyanup ḡışma gelürse ḡoma inkār etegin
- 5 Ey **Muḡibbī** ben-ādemde vefā ḡalmadı ḡiç
Sen de Mecnūn-şıfat tuta yūri taḡlar etegin

* MD 2/1363-1364. Şiir M’de 5, MD’de 6 beyittir; MD’nin 5. beyti M’de bulunmamaktadır.

2b iş her kişiye: işdür kişi MD

3b bir gül açıla: kim açıla gül MD

4a pūse alur: pūsesin al M, MD

بر مصلحت عصا و جبه و دستار دیوف
بر نماز و روزه و تسبیح و برادر کار دیوف
علم و حلم صبر و تمکین شد حجاب راه تو
پنجه بر شیران نوزن کو بران بکند دیوف
خاکن باد و آب و آتش کسوت انسان
لیس غیر الله شی بر شک و بندار دیوف
درس تعلیم و تعلم لا نسلم لا یجوز
بر سبق بر مدد سه بر دهن بر تکرار دیوف

[169b]

بر جنید و شبلی و شیخ کبیر و الحسن
بر انا الحق گفتن منصور و بر گفتار دیوف
بر دوع بر زهد و بر تقوی و بر فضل کمال
بر حکیم و حکمت و تشخیص و بر بیمار دیوف
آتش مهر جمال یوسف کنعان طلب
بر زلیخا بر عزم مصر و بر تاجار دیوف
کنج مخفی آشکارا ده در درون جان ما
بر خزان بود فاین حبه و دینار دیوف
نقد وقت نیست محبوب بو مستغنا از
بوالعجب کادریست بر اطوار و بردار دیوف
هوولی کولدت تو حیدر عارفانده نیست
آدمی هشتاد او را کوب و بکندار دیوف
آفرین ابن عرب صد آفرین ابن عرب
بر حسودان غرض کو بر کن و طوار دیوف
سالك مجذوب شمس الدین تبریزی منم
کیست مولانا ای روحی این زمان بوبار دیوف

[169b]

482*

I

Ḥamdülillāh kim müyesser oldı görmek dergehi
Cennetü'l-me'vā degül mi it ziyâret merķadi
Sen de gördün mi dilâ hîç buncılayın meskeni
Dehr-i dūna daḡı gelmez vaşl-ı Ḥaḡ'dur ma' deni
Merd-i pîrân-ı ṭarîkat şâh-ı baḡt-ı ma' nevî
Ya' nî sultānum Şucâ' eddîn Baba mürvet 'Alî

* Şiir, Abdalân-ı Rûm zümresinin en önemli şahsiyetlerinden biri olan Şeyh Şücâeddîn Velî'nin medhini ihtivâ etmektedir. Şiir, aynı zamanda "Şeyh Şücâeddîn Velâyet-nâmesi"nin bir nüshasının sonunda da yer almaktadır. Nüsha üzerine çalışma yapan M.Fatih Köksal'ın makalesinde de (ŞŞV) mezkûr şiir bulunmaktadır: M. Fatih Köksal, "Şeyh Şücâeddîn Velâyet-nâmesi'nin Son Neşri Üzerine", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, S. 84, 2017, ss. 18-20. M'nin III. bendi ŞŞV'de, ŞŞV'nin IV. bendi M'de bulunmamaktadır.

II

‘Ālim-i ‘ilm-i ‘ulüvv-i ‘*alleme’l-esmā* budur
Mazhar-ı zāt-ı Hüdā hem âdem-i ma‘ nā budur
Ma‘ nî-i sırr-ı beyānı nuṭṭ-ı bî-hemtā budur
Terk-i tecrîd-i mücerred Hâzret-i ‘Îsâ budur
Merd-i pîrân-ı tarîkat şâh-ı baht-ı ma‘ nevî
Ya‘ nî sulṭānum Şucâ‘ eddîn Baba mürvet ‘Alî

III

Muştafâ’ya ma‘ den olan genc-i nihân sendedür
Murtażâ’ya maḥzen olan sırr-ı pinhân sendedür
Âyet-i *seb‘u’l-meşânî*’nün beyānı sendedür
Hel etā remzine vâkıf nuṭṭ-ı eşyâ sendedür
Merd-i pîrân-ı tarîkat şâh-ı baht-ı ma‘ nevî
Ya‘ nî sulṭānum Şucâ‘ eddîn Baba mürvet ‘Alî

[170a]

IV

Naḥnü aḳrab âyetini okuduñsa sen yaḳîn
*Lâ’*yı isḳâṭ eyleyüp *illâ’*ya olduñsa ḳarîn
Ḥarem-i Mevlâ’ya çünki sensin olan hem-nişîn
Ġam degül a‘ dâ ne bilsün sendedür nûr-ı mübîn
Merd-i pîrân-ı tarîkat şâh-ı baht-ı ma‘ nevî
Ya‘ nî sulṭānum Şucâ‘ eddîn Baba mürvet ‘Alî

I/6 sulṭānum: sulṭān-ı ŞŞV (tüm bentlerde aynı)

II/1 ‘ulüvv-i: ‘ulûm u ŞŞV

IV/1 okuduñsa sen: okuyan hazret-i ŞŞV

IV/2 illâ’ya olduñsa: illâ ile olduñ ŞŞV

IV/3 ḥarem: hırmen ŞŞV; olan: [illâ] ŞŞV

V

Şāh Ḥasan şāhum Ḥüseyn Āl-i ‘Abā’dur reh-berüm
Bākır [u] Ca‘fer-i Şādık müktedādur reh-berüm
Mūsî-i Kāzım Alî Mūsî Rızā’dur reh-berüm
Ol Muḥammed müttakî sırr-ı Naķî’dür reh-berüm
Merd-i pîrân-ı tarîkat şāh-ı baht-ı ma‘nevî
Ya‘nî sultānum Şucā‘eddîn Baba mürvet ‘Alî

VI

Şāh Ḥasanü’l-‘Askerî şāhib-zamānuñ ḥaqqıçün
Hel etā vü lā fetā Bedri’d-ducā’nuñ ḥaqqıçün
‘Āşık-ı şādıklarun itdigi ikrār ḥaqqıçün
Niyāzî’ye himmet eyle āstānuñ ḥaqqıçün
Merd-i pîrân-ı tarîkat şāh-ı baht-ı ma‘nevî
Ya‘nî sultānum Şucā‘eddîn Baba mürvet ‘Alî

483

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

I

İstiḳāmet elfiyem meyl itmezem
Vaḳte ḳayd olmam zamāna geçmezem
Hem viren ben hem virüp hem almazam
İbn-i vaḳtem ben ebu’l-vaḳt olmazam
‘Abd-i maḥzem ben taşarruf bilmezem

V/1 reh-berüm: reh-berin ŞŞV (Benddeki diğer mısraların rediflerinde de 1. tekil şahıs yerine 2. tekil şahıs kullanılmıştır.

V/4 müttakî: -i Takî ŞŞV

VI/1 şāhib: Mehdî ŞŞV

VI/2 lā fetā Bedri’d-ducā’nuñ: li’l-gınâyîdir dehânın ŞŞV

II

Tā ebed baña ezelden sūzişi
Bende bulındı cihānuñ her işi
Olalı baña tecellī tābişi
Ān-ı dā'imdür haqīkat güneşi
Āneyem ben gitmezem ben gelmezem

III

Mebde'ümden ben toğup Ādem-be-nām
Toğdı benden Meryem oldı baña nām
‘İsī’benden geh ben ‘İsī’den tamām
Meryem içre ben toğurdum bir gulām
Hem bikir hem bir gülem ki şolmazam

[170b]

IV

Ben getürdüm Yūsuf’a büşräyı ben
Ben getürdüm Medyen’e Mūsī’yi ben
Ben toğurdum bir dil-i dānāyı ben
Ben toğurdum atasuz ‘İsī’yi hem
İttişālüm var aña ayrılmazam

V

İntikāl eyler ‘alem şadran şadır
Olur anuñ gicesi *leyl-i kadir*
‘İyd-i ekber sözi hem dā'im budur
Şanma kim Mehdī benem Mehdī odur
Adı Yaḥyā’dur anuñ yañulmazam

VI

Mu‘ciz-i āyāt-ı kübrā cümleten
Maẓhar-ı dünyā vü uḥrā cümleten
Vaşfidur cennāt-ı ‘ulyā cümleten
Vaşfidur esmā’-i ḥüsnā cümleten
Bu sözi işbāta ‘aciz qalmazam

VII

Bu o sözdür m̄a-teḳaddem söylenür
Var ise Ḥaḳ yine benden bilinür
Şadr̄ dirler ne toḡar ne ṭavlanur
Sır ile baña içümden söylenür
Mısr̄yā ben toḡmazam ben ölmezem

484

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

I

Evvelā ey dil Ḥaḳ'ıñ ismini eyle ibtidā
Tā ki göñülin ḥānında berḳ ura nūr-ı Ḥudā
‘ Āḳil iseñ diñle ey mü ’min bu kıṭ‘ ayı dā ’imā
Gūş-ı cāna irdi hātifden bu lafz-ı cān-fezā
Es-selām ey Ḥazret-i Şāh-ı Şehīd-i Kerbelā

II

Ümmet oldum Aḥmed’e oldur cāy-ı bā-şafā
Ḥaḳ didi şānında anūñ çünki *levlāke lemā*
Şāhib-i tāc-ı sa‘ ādetdür daḡı ḥamd ü livā
Bu kelāmı dir idi ol şāfi‘ -i rüz-ı cezā
Es-selām ey Ḥazret-i Şāh-ı Şehīd-i Kerbelā

III

Mustafā tendür ḥaḳīḳatde ‘ Alī’dür cānımız
Laḥmūke laḥmī ḥadīşi dīnimüz imānımız
Ol ṭarīḳat şehriyāridur kim o sulṭānımız
Ḥāne-i dilde bu nuṭḳı eyledük miḥmānımız
Es-selām ey Ḥazret-i Şāh-ı Şehīd-i Kerbelā

[171a]

IV

Bende-i hulk-ı Hasen olmak dilerseñ gel beri
Âl-i evlâd-ı ‘Alî’nüñ ‘aşkına ol Hayderî
Cân-ı dilden cümlesinüñ olmuşuz fermân-beri
Bu kelâmı vird idin ol ğussa vü ğamdan berî
Es-selâm ey Hâzret-i Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ

V

Ben Hüseynîyem ezelden‘ aşk ile ey mü’minân
Kim Hüseyn ibn-i ‘Alî’dür pâdişâh-ı dü cihân
Bendesiyem dergehinde yolına cânım revân
Mü’minînüñ ey muvaḥḥid bunı kıl vird-i zebân
Es-selâm ey Hâzret-i Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ

VI

Hem ‘Alî Zeyne’l-‘İbâd’uñ kûliyuz kurbâniyuz
Hıdmetinde ol şehüñ baş açuk ‘üryâniyuz
Kerbelâ ğamında ey dil şehüñ giryâniyuz
Terk [ü] tecrîdüz velî derd ü belânuñ kâniyuz
Es-selâm ey Hâzret-i Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ

VII

Kim Muhammed Bâkır ol şâhib-vâlâ-yı şark [u] ğarb
‘İlm [ü] ḥilmiyle mükemmel eylemişdi anı Rab
Es‘adullâh diyü ismni yâd ider kavm-i ‘Arab
Zıkr iderdi dâ’imâ bu virdi ol şâhib-neseb
Es-selâm ey Hâzret-i Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ

VIII

Pâdişâhumdur benüm çün ol imâm-ı hoş-likâ
Ca‘fer-i Şâdık’durur kim derdlere virür şifâ
‘Âlemi ‘ilm-i ledûn iden hem ol şâhib-hayâ
Hırz-ı cân idüñ gel ey mü’min bu lafzı dâ’imâ
Es-selâm ey Hâzret-i Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ

IX

[171b]

Muṣṭafā vü Murtaẓā’nuñ naḳdidür ol pâdişāh
Gice gündüz āstānuñ bilesidür mihr ü māh
Sālik-i Haḳ Mūsî-i Kāẓım’durur bî-iştibāh
Dā’imā ayırma bu virdi ölmeden ey yâ İlāh
Es-selām ey Haẓret-i Şāh-ı Şehîd-i Kerbelā

X

Şāh-bāz-ı ehl-i ātîdür bil ki ol burc-ı şeref
Ejdehā-yı nefsinî ḳatlı eyledi ol *men ‘aref*
Oldur o sultān ‘Alî Mūsî Rızā ibn-i Necef
Bunı zıkr eyle ki ‘ömrüñ olmaya hergiz telef
Es-selām ey Haẓret-i Şāh-ı Şehîd-i Kerbelā

XI

Bā-Taḳî-i müttakî [vü] sultānû’l-cerî durur
Çehre bedr-i meyzi şanki mihir-i enver durur
Dergehinde her şehër şems-i Hudā çāker durur
Dā’imā bu zıkr-i Haḳ ḳalbinde çün ez-ber durur
Es-selām ey Haẓret-i Şāh-ı Şehîd-i Kerbelā

XII

Ben İmām-ı bā-Naḳî’nüñ dā’imā medḥindeyem
Kim ki sevmezse anı la‘n eyleyüp ḳadḥindeyem
Pâdişāh-ı derd [ü] ḡam oldum belā saḥḥindeyem
Dā’imā virdüm budur anuñiçün ferḥundeyem
Es-selām ey Haẓret-i Şāh-ı Şehîd-i Kerbelā

XIII

Gezme ey dil bu fenā dünyāda her dem serserî
Āstān-ı āl-i evlāduñ ulı gör pāy-güheri
Pâdişāhumdur benüm bil ki Ḥasan bā-‘Askerî
Bu kelāmı yād idüp oldum ezelden Ḥayderî
Es-selām ey Haẓret-i Şāh-ı Şehîd-i Kerbelā

XIV

Vaqt irişmişdür [ü] bir gün gün gibi ola ‘ayān
Mü’min [ü] münkir biline āşkār ola nihān
Kıl meded mü’minlere ey Mehdī-i şāhib-zamān
Görmek isterseñ imāmı bunı kıl vird-i zebān
Es-selām ey Hāzret-i Şāh-ı Şehīd-i Kerbelā

XV

Maqşad-ı aqşā budur kim dergehüñden yā İlāh
Muştafā vü Murtażā’nuñ haqqıçün eyle nigāh
Bu **Gedāyī** bendeñe çekdürme şāhā dün gün āh
Bunı okur ‘aşq ile bir nice demdür sāl u māh
Es-selām ey Hāzret-i Şāh-ı Şehīd-i Kerbelā

[172a]

485*

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

- 1 Mürşid-i feyz-i eşer ma‘nī-i mübhem dildür
Rāz-ı i‘cāz küş-i vefāt ile mülhem dildür
- 2 Şekl-i zātında anuñ merdüm-i nūrānīdür
Heykel-i ādem-i hākī ile tev’em dildür
- 3 Zāt-ı esmā vü şıfāta ne ‘aceb maẓhar ise
Külle yevmin hüve fī şe’nin 1e mükrem dildür
- 4 Eyler izāh süveydāsı nikāt-ı vaḥdet
Mücmel-i ma‘nī-i tafşīl-i dü‘ālem dildür
- 5 N’ola āgāh ise esrār-ı kazā vü kadere
Harem-i ‘ālem-i ğaybübete maḥrem dildür

*SBD 2/565.

5b ğaybübete: maḥviyyete SBD

- 6 Cesed-i âdemi mescûd-ı hayâl itme **Şabîh**
Melekûñ secdegehi oldığı âdem dildür

486*

14'lü hece

- 1 Şûfiyem halk dilinde tesbîh elümden gitmez
Dilüm ma' rifet söyler gönlimüz kabûl itmez
- 2 Destümde irâdetüm riyâ ile tã' atüm
Endişem gayrı yirde gözüm yolum gözetmez
- 3 Tâşum dervîş içüm boş dilüm tatlu sözüm hoş
Elümle ben itdügüm yolında keşîş itmez
- 4 Görenler elüm öper tãc u hırkama bakar
Şöyle şanurlar beni zerrece günâh itmez
- 5 Görenler şûfî şanur selâm virür utanur
Anca iş kıpar idüm el irüben güç yitmez
- 6 **Yûnus** sen eksüklisin gel Allâh'a arz eyle
Anuñ keremi çokdur sen itdügüñ ol itmez

* YEK 2/133-134. Şiir mecmuada 6, YEK'te 10 beyittir; YEK'in 3, 4, 5 ve 7. beyitleri M'de bulunmamaktadır. YEK'in beyit sıralaması 1-2-F-F-F-4-F-5-3-6 şeklindedir.

1a dilinde: içinde YEK

1b gönlimüz: gönüm hiç YEK

2a destümde irâdetüm: boynumda 'icâzetüm YEK

2b gayrı: ayruk YEK

3b: İllâ ben itdügümi dînin deşüren itmez YEK

5a şûfî: velî YEK

5b kıpar: koyar YEK

6a eksüklisin gel Allâh'a: eksükligüni Allah'una YEK

- 1 Diler idüm ki idem derdüme dermān seni ben
Eyledüñ derd ile dermānda vü hayrān beni sen
- 2 Diler idüm ki idem vaşluma mihmān seni ben
Eyledüñ yār-ı belā hem-dem-i hicrān beni sen
- 3 Diler idüm ki idem koğum içün gül seni ben¹⁶⁹
Eyledüñ bülbül-i hayrān gibi nālān beni sen
- 4 Diler idüm ki idem cānuma cānān seni ben
Eyledüñ miḥnet ile bī-dil [ü] bī-cān beni sen
- 5 Diler idüm ki idineydüm **Ferah** cān seni ben
Eyledüñ güşşa ile mūnis-i efgān beni sen

[172b]

488*

- 1 Derdmend itdüñ beni ey derde dermān Ermenī
Ḳomaduñ ‘aşkuñ yolında bende fermān Ermenī
- 2 Ol kadar cehd eyledüm ol hūb cemālūñ görmege
Zerrece raḥm itmedi ol bağı taşdan Ermenī
- 3 ‘İsī vü Meryem ḥaḳıçün ihtiyārum kalmadı
Gözlerüm giryān idersin bağrumı ḳān Ermenī

¹⁶⁹ Metinde yer alan “reyḥān” ibaresi vezin gereği yazılmamıştır.

* KN 54. Daha evvel mecmuânın 133b varagında yer alan şiir burada tekrar yazılmıştır.

1b ḳomaduñ: ḳalmadı M, KN

3b gözlerüm: dīdemi M, sīnemi KN; giryān:büryān KN

- 4 Kānde bir hāç ehli varsa cümlesin seyr itmişem
Bulmadum bir saña beñzer cāna cānān Ermenī
- 5 Şağlağil ay tek yüziñi çeşm-i bed-hû görmesün
Yoğsa dīniñe döner çok çok müselmān Ermenī
- 6 Ey caḥūdī sen daḥı gel dil-berüñ dīnine dön
Yoğsa dīninden çıkar çok çü şan‘ ān Ermenī
- 7 Çün **Nesīmī** bir cevāb ister dilinden şormağa
Bilmezem ḥūrī misin sen yoğsa rıdvān Ermenī

489*

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Bir haber al ey şabā gül yüzlü yārum kandedür
Gülşen-i kūyında yok ol gül-‘ izārum kandedür
- 2 Nāz ile gönülüm alup āşufte vü şeydā kılan
Görmedüm kevneynde yāri şivekārūm kandedür
- 3 Kākül-i müşkīn ile ‘ aqlum perīşān eyledüñ
Ḥüsn-i ḥulḳ ile alan şabr u qarārūm kandedür
- 4 Māye-i naḳd-i ḥayātum müntehā-yı maṭlabum
Ḥāşıl-ı ‘ ömrüm iki ‘ ālemde varum kandedür

4a hāç: Hāç M

4b bulmadum: görmedüm M; beñzer: nisbet KN; cāna: cān-ı M, cān ü KN

5a: Şağlağil gün yüziñi nā-maḥrem anı görmesün M, Örtögör cānâ yüzün kim çeşm-i bed-hû görmesün KN

5b yoğsa dīniñe döner: göricek dīnden döner M, yoksa yolundan çıkarır KN

7a: Çün dilüñden bir su‘āl ister **Nesīmī** şormağa M, Gonca ağzından haber ister Nesīmī sormağa KN

7b: Luṭf ile virgil cevāb ey rāḥata cān Ermenī M, Sıdk ile vergil haber ey rahat-ı cān İrmeni KN

* Şiir, Zehra Göre’nin hazırlamış olduğu Adnî Receb Dede Dīvânı’nda ve Osman Kufacı tarafından hazırlanan Adnî (Mahmûd Paşa) Dīvânı’nda bulunmamaktadır.

- 5 Şöhre-i şehre eyleyüp ‘aşk ile ey ‘Adnî benüm
Taşa çalan şîşe-i nāmūs u ‘ārum kıandedür

490

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Şehr-i defterde şūfîler yıkdurdılar mey-hāneyi
‘Āşıkā çok gördiler beñzer o devlet-hāneyi
- 2 Almağa meclis deminde dil-berüñ bir pūsesin
Bayram ayı gibi yılda bir görürler peymāneyi
- 3 Kimise göstermez iki gözine nergis çıkar
Gördiler keyf geçdiler ol gözleri mestāneyi
- 4 Gökden uçurur diyü şavķ-ı cemālün şem‘ ine
Māh-rūlar ōdlarındur diler pervāneyi
- 5 **Ferruķî** şūfîlerüñ ne kīs yirin tār eyledüñ
Mescidi tıldurdılar boş kıodılar mey-hāneyi

[173a]

491*

müstef‘ ilün müstef‘ ilün müstef‘ ilün müstef‘ ilün

- 1 Göster cemālün şem‘ ini yansın oda pervāneler
Devlet degül mi ‘āşıkā şem‘ ine kıarşı yanalar
- 2 Ol hāli çok a‘ lā güzel yağmaladı göñlüm evin
Pek bağla ‘aşķuñ zencārın boşanmasun dīvāneler

* ŞSD 215. Şiir M’de 5, ŞSD’de 6 beyittir; ŞSD’nin 5. beyti M’de bulunmamaktadır.
2a ol hāli çok: şol dilber-i ra‘ nā M

- 3 Ben meye tevbe itmişem ağyār elinden içmege
Kudret elüñle şun bize tolu tolu peymāneler¹⁷⁰
- 4 Mescid ile medreseyi ısmarladuķ zāhidlere
Haķķ'a 'ibādet itmege yeter bize vīrāneler
- 5 Cevr ü cefā itmeñ ile **Şemsī** seni terk eylemez
Sen şanma kim seni seven senden şehā uşanalar

492*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Hāzret-i Şāh'ı ögüp meydāna gelmişlerdenüz
Zülfikār-ı kabza-i Kerrār'a gelmişlerdenüz
- 2 Gülsitānī bahçesinde lāleler çokdur velī
Bülbül-i üftādeyüz efgāna gelmişlerdenüz
- 3 Bir kafesde ötürürdi ol şanem tūṭı gibi
Ol şeker güftārına dīvāna gelmişlerdenüz
- 4 Gözlerüm yaşı gölinden behri uçduysa çağum
Şāhin-i şeh-bāz olup pervāza gelmişlerdenüz
- 5 Tekyegāhında anuñ abdallaruz leyl ü nehār
Biz daḡı cān virüp kurbāna gelmişlerdenüz
- 6 Bu sözüñ ma' nāsını fehm eylesün cānānımız
Biz **Hakı** bilürüz imāna gelmişlerdenüz

¹⁷⁰ ŞSD'de 3 ve 4. beyitler yer değiştirmiş haldedir.

3b elüñle: eliyle M

4b vīrāneler: mey-ḡāneler M

* Şiir M. Murat Yurtsever tarafından hazırlanan İsmāil Hakkī Dīvānı'nda, Numan Külekçi ile Turgut Karabey tarafından hazırlanan Erzurumlu İbrahim Hakkı Dīvānı'nda ve İHB'de bulunmamaktadır.

- 7 Ol mäh hıfz eylemiş ebrü niķābıyla yüzün
Zülf-i zencirine bir bendāne gelmişlerdenüz

493

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Yā İlāhî ölmedin cānāna irsem bir dağı
Ol hilāl-ebrü kamer-ruhsāra irsem bir dağı
- 2 Her gice tā şubha dek feryād [u] fiğān eylerem
Ol yüzi gül gözleri mestāna irsem bir dağı
- 3 Ey müselmānlar beni ğam leşkeri öldürmedin
Ol vefāsuz zulmi çok sultāna irsem bir dağı
- 4 Dil qarār itmez benüm Ya' kūb-veş kan ağlaram
Mısr-ı hüsnüñ Yusuf-ı Ken' ān'a irsem bir dağı
- 5 Ey **Hüseynî** kıl taħammül 'ahd-i yāre ola kim
'Ahdi bütün va' desi yalana irsem bir dağı

[173b]

494

mef' ülü mefā' ilü mefā' ilü fe' ülün

I

Şem' -i rüyuña cismümi pervāne düşürdüm
O rakka dili āteş-i sūzāna düşürdüm
Bir kaçre iken kendümi 'ummāna düşürdüm
Şafā'-ı semā' cāna şafā rūha ğidādur

II

Ey şūfî bizüm şöhetimüz cāna şafādur
Hakķ ile ezel itdigimüz 'ahde vefādur
Bir cür' amuzı nüş idegör derde devādur
Şafā'-ı semā' cāna şafā rūha ğidādur

III

Diñle sözümi saña direm özge edādur
‘ Āşıkuñ nesi var ise ma‘ şūka fedādur
Derviş olana lāyık olan ‘ aşka Hudā’dur
Şafā’-ı semā‘ cāna şafā rūha ğıdādur

IV

‘ Aşk ile [...] eyleyelüm zevk [u] şafāyı
Zevk ile şafālar sürelüm hū ile hāyı
Çalalum kudüm devr idelüm def ile nānı
Şafā’-ı semā‘ cāna şafā rūha ğıdādur

V

‘ Aşk ile gelin t̄alib-i cūyende olalum
Zevk ile şafālar sürelüm zinde olalum
H̄azret-i **Mevlānā’ya** gelin bende olalum
Şafā’-ı semā‘ cāna şafā rūha ğıdādur

495*

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

- 1 Vire mi derd-i şanem derdüme dermān vire mi
Vaġtidür dem-be-dem artar yüregümün elemi
- 2 Görebilmem yüzün müdde‘ ñlerden şanemā
Ey kızıl gül saña kim çekdi dikenden haremi
- 3 Hayli demdür ben anuñ gözlerinün ġastasıyam
Süregelse yüzümün üstine başsa ġademi

* Şiir, “Vefeyât-ı Ayvansarâyî” isimli eserde “Şeyh Seyyid Fazlullâh Fazlî Efendi Kuddise Sirruhû” başlığı altında “Bu meşhur ilahi onun şiirlerindendir” denilerek matla ve makta beyitleri ile yer almaktadır. Mecmuada şiir 6 beyit olarak bulunmaktadır.

2a görebilmem: görebilsem M

- 4 Yüzümi yirlere sürüp giceler yalvarıram
Kāfirūñ vire murādın ya baña virmeye mi
- 5 Yazayum dirse kalem kirpüğünñ şerhını men
Yarayum başdan ayağa bıçağ ile kalemi
- 6 **Fazl** sen māhı severseñ yüzüñi dergāha tut
Hāşā maḥrūm kıoya mı çokdur İlāh'ıñ keremi

496*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- [174a] 1 Dermendem mücrimem dermāna geldüm yā Resūl
Sā'ilem muḥtācınam iḥsāna geldüm yā Resūl
- 2 Ka'be-i vaşluñ yolında sa'y idüp düşdüm ğarīb
Ġayrı nem var cānumı kıurbāna geldüm yā Resūl
- 3 'Aql [u] fikrüm aldı elden rāh-ı Hāķ düşmenleri
Baş açık yalın ayak dīvāna geldüm yā Resūl
- 4 Nār-ı ḥasret cāna geçdi cān atup cānum saña
'Aşķ ile dīdāruñı seyrāna geldüm yā Resūl
- 5 İntisāb-ı zāt-ı pākūñ 'afv-ı cürme çün sebeb
Āstān-ı Hāzret-i Raḥmān'a geldüm yā Resūl

6a severseñ: dilerseñ M

6b mı: ki M

* MSİD vr. 59b. Şiir M'de 8, MSİD'de 7 beyittir. MSİD'nin 4. beyti M'de, M'nin 6 ve 7. beyitleri MSİD'de bulunmamaktadır. MSİD'nin beyit sıralaması 1-2-5-F-3-4-8 şeklindedir.

3a fikrüm: göñlüm M, MSİD

4a geçdi: düşdi M; atup: atar M

5b Hāzret-i: Raḥmet-i M, MSİD

- 6 Bu günāhum derdi ġāyet ḥadden aşmışdur benüm
Yüz sürüp ıoğrı ıapuña dermāna geldüm yā Resül
- 7 Umaram rūz-ı cezāda sen bizi redd eyleme
‘Arş-ı a‘ lā gölgesinde imdāda geldüm yā Resül¹⁷¹
- 8 İtme **Mahvī** bendeñi redd ey şefā‘ at menba‘ ı
Sen gibi iḥsānı çok sultāna geldüm yā Resül

497*

mef‘ ūlū mefā‘ ilū mefā‘ ilū fe‘ ūlūn

- 1 Ey ġāfil uyan rıḥlet-i nāğāhı unutma
Yol ıorıuludur ıorıusı çok rāhı unutma
- 2 Mağrūr oluben devlet-i dūnyāya ṭayanma
Şaıın yitürüp dīnūñi Allāh’ı unutma
- 3 Ey çeşm-i ḥaıāretle baıan merd-i faııre
Kim *faıır ile faıır* eyleyen ol şāhı unutma
- 4 Gögsūñ gerüben cān u cihān içre şalınma
Añsuz yıkıılup düşeceğūñ çāhı unutma
- 5 Bu dār-ı fenā içre bugün n’itseñ elūñde
Yārın varacağūñ ulu dergāhı unutma

¹⁷¹ Mısra, vezin bakımından kusurludur.

* ŞSD 273-274. Şiir M’de 7, ŞSD’de 11 beyittir. ŞSD’nin 4, 6, 7 ve 8. beyitleri M’de bulunmamaktadır. ŞSD’de beyit sıralaması 1-2-5-F-4-F-F-F-6-3-7 şeklindedir.

3b kim: ol ŞSD; eyleyen ol: iden ulı ŞSD

4a cān u: cāh-ı ŞSD

4b añsuz: āḥir ŞSD

- 6 Hālîk'dan utan rızkuñı hālkdan şakın umma
Bil Rabb'üñi *er-rızku* 'alallāh'ı unutma
- 7 Bu dār-ı cihān içre hevā yolları çokdur
Şemsî yürî sen Hakk'a giden rāhı unutma

498*

10'lu hece

- 1 Vaqt-i seherde açılır perde
Düşdüğüm yirde dermān sendendür
- 2 Düşmişem kaldur minnetüm oldur
Ağlatma güldür dermān sendendür
- 3 Benem bî-çāre kaldum āvāre
Yürek pür-yāre dermān sendendür
- 4 Nefs-i zālîmi gözle hālümü
Şundum elümü dermān sendendür
- 5 Dervîş **Himmet** çāre vuşlata
Derd-i firqate dermān sendendür

[174b]

499

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 'Ārifüz āyine-i insāna bakmak yeg bize
'Ālimüz çün Hāzret-i Raḥmān'a bakmak yeg bize

* BHD 68.

2b ağlatma: ağlaram BHD

- 2 Biz ḥarābāt ehlinüñ vīrānesinden n'isterüz
Anda gizlū kenz-i bī-pāyāna bakmak yeg bize
- 3 Şüretinde Ādem'i ḥalk eyleyüp hem cān viren
Şibh ü mişli olmayan Sübhān'a bakmak yeg bize
- 4 *Semme vechullāh* 'ı fehm itdünse gel qarış bize
Şeş cihetden bī-cihet sultāna bakmak yeg bize
- 5 Kāl ü kāl-i kavmi cümle ol aradan ref' idüp
'Aşk u şevk u şıdk ile Kur'an'a bakmak yeg bize
- 6 **Pendiyā** ko lafzı çün 'uqbāda ma' nīdūr murād
Kaṭreyi ko lūcce-i 'ummāna ṭalmak yeg bize

500*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Cān [u] dil şehrin ezelden eyledi yağmā-yı 'aşk
Ol vecihden düşdi bu 'ālemlere gavgā-yı 'aşk
- 2 Derde düşenler bilürler ehl-i derdün ḥālını
Gör nice 'ārifleri Mecnūn ider Leylā-yı 'aşk
- 3 Gel gülistān seyrin eyle çık kafesden ey hezār
Cennet-i kuds 'urūc it bulasın me'vā-yı 'aşk¹⁷²
- 4 Zāhir olup sırrımız 'ālemlere fāş eyledi
Hem-dem olaldan bu sırra nokṭa-i sevdā-yı 'aşk

* FND 398-399.

1a eyledi: eyledün FND

2a düşenler bilürler: düşendür bilürler FND

¹⁷² FND'de 2 ve 3. beyitler yer değiştirmiş haldedir.

4a zāhir: māhir M

5 Çünkü mevcūd nuṭṭa imiş ‘ālemde ‘aşk kâ’im-makām
Bize bildürdi **Fenāyī** reh-ber-i Mevlā-yı ‘aşk

501*

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

I

Terk-i tecrīdem ḳanā‘at gūşesinde bī-ḡamem
Mazhar-ı sırr-ı Ḥudā’yem *küntü kenz*’e mahremem
Ḥaddi yok pāyānı yok bir muḥīṭ-i a‘zamem
Ben ki dervīşem faḳīrem pādişāh-ı ‘ālemem
Rūḥ-ı bī-rengem egerçi rengen geldüm ādemem

II

Bendedür levḥ-i ḳalem varluḡ ḳamu hep bende var
Mün‘akis olmuş durur āyine-i dīdār-ı yār
Ref‘ ḳıl ḡaflet ḥicābuñ aç gözün cānuñ uyar
‘Ālemü’l-ḡaybuñ vücūdı benden oldı āşkār
Ey başiretsiz beni gör kim ne zāt-ı a‘zamem

[175a]

III

Nuṭṭa ḳādir mi olurum yine oldur söyleden
Arada alt durur ancaḡ zebān ile dehen
Ben kimem benden zuḥūr ide bu ḡüftār-ı sūḡan
Söyleyen Ḥaḡ’dur benüm dilümde her-dem yoḡsa ben
Çār ‘unşurdan mürekkeb bī-lisān-ı ebkemem

4b olaldan: olanlar M

* Mecmuada şiir, “Halilî” mahlaslı bir şairin gazeline “Belîḡî” mahlaslı bir şairin tahmisi olarak yer almaktadır. Tahmis edilen bu gazel, Seyyid Nesimî Dīvânı’nda bulunmaktadır: ND-HA s. 540. Gazel ND-HA’da 7 beyittir. Müstensih, tahmis edilmeyen iki beyti derkenar etmiştir.

II/4 ‘ālemü’l-ḡaybuñ vücūdı: ‘ālemün ḡayb-şifâtı M

IV

Yāduma gelmez benüm sencileyin bāğ-varem
Bāğdan kırtulmışam ey şūfī bāğı n'eylerem
Ġam çekem bülbül gibi gülzār için kıılma neğam
Cennet-i firdevs için bir laḫza ġam-kīn olmazam
Ṭālib-i dīdār-ı yārem şādmānem ḫürremem

V

Geçdi anuñçün **Belīġi** reng ile tedbīrden
Kim irādet cāmını nūş eyleyüp bir pīrden
İki ‘ālem ġussasın def eyleyüp bir yirden
Ey **Ḥalīlī** çünkü her iş işlenür taḫdīrden
Fāriġem dünyā vü ‘uḫbānuñ ġamından bī-ġamam

502*

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Yolına cān virmege cānāna gelmişlerdenüz
Ṭālib-i derd olmışuz dermāna gelmişlerdenüz
- 2 Başumı ṭob itmek için zülfünüñ çevgānına
‘Aşḫ[ın]uñ meydānına merdāne gelmişlerdenüz
- 3 Gülsitān-ı hüsnünüñ her ġüşesinde dostum
Bülbül-i ġüyā olup efġāna gelmişlerdenüz
- 4 Gelmişem hüsnüñ zekātındaki şey ‘lillāh için
Şanma bu dervīşi kim cānāna gelmişlerdenüz

V/4 çünkü her iş işlenür taḫdīrden: çün her iş taḫdīr elinden işlenür M

* MİHD 84-85. Şiir M’de 6, MİHD’da 7 beyittir; MİHD’nin 3. beyti M’de bulunmamaktadır.

4a zekātındaki: zekātından ki MİHD

- 5 Ey tabīb-i dil beni bend eyle dermān vaḳtidür
Zülfüññ zencīrine dīvāne gelmişlerdenüz
- 6 Şem‘ -i ruḥsārına cānānuñ i **Mihri** dā‘imā
Yanalum pervāne-veş çün yana gelmişlerdenüz

503*

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

- 1 Vefādār ol şaḳın her-dem cefākār olma sulṭānum
Saña pend ü naşihatdūr sözüm güş eyle sulṭānum
- 2 Seni cānum gibi sevdüm seni cānumda şaḳlaram
Şaḳın ḳurd almasun [...] çıkma ḳuyından sulṭānum
- 3 Senüñ vaşluñ metā‘ ına gönül pek müşteri ammā
Bilürüz müşteriñ çokdur bize luṭf eyle sulṭānum
- [175b] 4 Öpülmekden ḳoçulmaḳdan senüñ ḥazzuñ velī vardur
Ḳoçulursın ḳoçul bārī hele ehline sulṭānum
- 5 Sevindürseñ ne var bir kez vişālüñ va‘ deler itseñ
Olurdu şādmān ‘ **Adnî** o demde eyle sulṭānum

* Şiir, Zehra Göre’nin hazırlamış olduḡu Adnî Receb Dede Dīvânı’nda ve Osman Kufacı tarafından hazırlanan Adnî (Mahmūd Paşa) Dīvânı’nda bulunmamaktadır.

I

Bezm-i elestden cümle 'ālem mest velī hüş-yār yok
 H^vāb ile elvāḥ olmuş ḥalk bir bī-dār yok
 Şad-hezārān kılası bir gül-i gül-zār yok
 'Ārif-i billāh olanda zerre-i inkār yok
 Bāğ-ı dehre toğrı baḳdum gül ḳamu bir ḥār yok
 Bir naẓar ḳıldum cihāna cümle yār aḡyār yok

II

Kesret-i ālāyīş-i dünyādan idüm çün güzër
 Kā'ināt 'āleme 'ibret ile ḳıldum bir naẓar
 Pister-i genc-i belāda yaturiken bir seḥer
 Hüb-ı ḡafletde uyandum ḳalb-i rāḥat ile ser
 Bāğ-ı dehre toğrı baḳdum gül ḳamu bir ḥār yok
 Bir naẓar ḳıldum cihāna cümle yār aḡyār yok

III

Muşḥaf-ı ḥüsnüñde gördüm āyet-i Allāh [u] nūr
 Oḳudum *seb'u'l-meşānī* ruhlarında bī-ḳuşūr
 Şūfī ḥavf-ı dūzaḡ ile her-dem ider yā Ġafūr
 Ḳurtılup ḥavf u recā vü ḡamdan 'ārif bī-sürūr
 Bāğ-ı dehre toğrı baḳdum gül ḳamu bir ḥār yok
 Bir naẓar ḳıldum cihāna cümle yār aḡyār yok

* Şiirin şairinin kimliği tespit edilememiştir. Şiir, Halil İbrahim Yakar tarafından hazırlanan Gelibolulu Sun'î Dîvânı'nda bulunmamaktadır. Dîvanda "yok" redifli bir gazel bulunmaktadır: Halil İbrahim Yakar, *Gelibolulu Sun'î Dîvânı ve Tahlili*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2002, s. 496.

IV

Eyleyüp rûz-ı ezelde çün tecellî zû'l-celâl
 Herkesi kılmış tesellî hayy ü bâkî lâ-yezâl
 Kimi kâhre maẖhar olmuş kimisi nûr-ı cemâl
 Havf-ı nîrân ile zâhid çekmezem kaṭ'â melâl
 Bâğ-ı dehre toğrı baḳdum gül kamu bir hâr yok
 Bir naẖar kıldum cihâna cümle yâr ağıyâr yok

V

Zâhir ü bâtında Şun'î birdür hemân¹⁷³
 'Ayn-ı vâhid bir görür vaḥdet maḳâmın bî-gümân
 Kâf ile nûndan olupdur bunca keşretler 'ayân
 Zâtımız bildük görelden ber-rumûz-ı câvidân
 Bâğ-ı dehre toğrı baḳdum gül kamu bir hâr yok
 Bir naẖar kıldum cihâna cümle yâr ağıyâr yok

[176a]

505*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

- 1 Beni nâr-ı maḥabbetle yaḳan dildâra 'aşḳ olsun
 Vücûdum şehrine âteş şalan dildâra 'aşḳ olsun
- 2 Göñül bālâydı baş egmezdi degme bir sürûra
 Beni hâk ile yeksân iden reftâra 'aşḳ olsun
- 3 Nice şîrîn semen geldi güzelliük kaşırına ammâ
 Beni Ferhâd-veş Mecnûn iden güftâra 'aşḳ olsun
- 4 Unutdı mâ-sivâyı dil ne fîkr-i dünyâ vü 'uḳbâ
 İki 'âlemde ey zâhid cemâl-i yâre 'aşḳ olsun

¹⁷³ Mısra, vezin bakımından kusurludur.

* Şiir, Fatma Eser Kanmaz tarafından hazırlanan Ömer Şevkî Mardinî Dîvânı'nda ve Tuba Işınsoy Durmuş ile Rıdvan Canım tarafından hazırlanan Edirneli Şevkî Dîvânı'nda bulunmamaktadır.

- 5 Ferāgat eylemişdi güft ü gūdan **Şevkiyā** gönüm
Yine bülbül gibi gūyā iden gülzāra ‘ aşk olsun

506

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Küfr-i zülfün ey şanem envār-ı imān gösterür
Şafha-i hüsnünde haṭṭuñ sırr-ı Kur’ān gösterür
- 2 Ben nice dil virmeyem zülf-i perişānuña kim
Ey perişān bir dem içre nice biñ şān gösterür
- 3 Genc-i esrār-ı haḳāyık oldığıçün gönlimüz
‘ Aşk-ı cānān aña her dem genc-i virān gösterür
- 4 Sālik-i rāh-ı haḳīkat olmayan abdallar
Pes ne yüzden yire kendin kāmīl insān gösterür
- 5 Anuñiçün hüsnüñe cān virdi **Zeynī** ey melik
Kim aña bir an içinde şad-hezārān gösterür

507

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Hāzret-i ‘ İṣī gibi her kim ki dünyādan geçer
‘ Unşur-ı pāki anuñ çarḥ-ı mu‘ allādan geçer
- 2 Dānyāl hikmet olsañ dilini eylersin güzer
Her kişi elbetde rūḥum şabr-ı dünyādan geçer
- 3 Mest-i ‘ aşk olan fenā iklīmünñ sultānları
Cām-ı Cem’den el çeker dārāt-ı Dārā’dan geçer

- 4 Bu toꣳuz at ara űıgmaz vaűf-ı hali ahumu
Macer-y1 eűk-i eűmm yedi deryadan geer
- 5 Ey melek szm n'ola albune te'űir eylese
'űıku h-ı dernı 'arű-ı a' ladan geer
- 6 Gedi űanma Husrevi ky-ı nigarı grmedin
Gnde bi kerre o b-cn ol radan geer

[176b]

508*

fe' iltn fe' iltn fe' iltn fe' iln

- 1 Grinr dilde ayl-i aűu ey mihr-i ceml
Ayda zahir olıpdur űanma sen 'aks-i hill
- 2 Geh aylnle fera-nkem  ge dűde grp
'Iyű  'iűret-i cihn olur imiű b [u] ayl
- 3 Bezm-i vuűlatda ne var cm-ı lebn nű itsek
Cennet iinde olur m'mine n bde hell
- 4 Ne ceml ola bu kim sende kemlin bulmıű
Hb olur bir yere cem' olsa ceml ile keml
- 5 Fitne-i devr [] zamn fet-i devrn olmıű
Cmiy ruhları devrinde anu bu add  hl

* CRD 183. űiir, CRD'de űairin dvnn bilinen tek nűhası zerinden oluűturulmuűtur. űiir, CRD'de 6, M'de 5 beyittir. M'nin 1, 2 ve 5. beyitleri CRD ile ortaktır. M'nin 3 ve 4. beyitleri CRD'de, CRD'nin 3, 4 ve 6. beyitleri M'de bulunmamaktadır.

1a ayl-i aűu: aűu 'aksi CRD

1b ayda: bda CRD; űanma sen: űanasın CRD

5b Cmiy: ey gl CRD; add: a CRD

I

Hamdülillāh yogiken var eyledi bizi celī
 Luṭfin izhār eyleyüp söyletdi ağızda dili
 Haḳ Te'ālā birlüğine dimişüz cāndan belī
 İşde çeşmümden akar diñmez ebed hicrān seli
 Merḥabā ey küt-1 'ālem zübde-i nesl-i 'Alī
 Merḥabā ey sır-1 Haydar Hācī Bektāş-1 Velī

II

Āyet-i *Levlāk* Ḥabīb'ün şānına oldu nüzül
 Aḥmed'üñ şer' iyle bilindi hem dīn hem uşul
 Ahmed'üñ sırrın bilen ol olıser Haḳḳ'a vuşul
 'İlm-i Qur'an'ı zuhūra getüren oldur Resul
 Merḥabā ey küt-1 'ālem zübde-i nesl-i 'Alī
 Merḥabā ey sır-1 Haydar Hācī Bektāş-1 Velī

III

Ben 'ulūmuñ şehriyem didi Muḥammed Muştafā
Bāb-1 şehirümdür ol Şāh-1 'Aliyyü'l-Murtażā
 Şānına Haḳ'dan inüpdür *hel etā* vü *lā fetā*
 Kim tutar dāmān-1 Haydar çekmez āḥırde cefā
 Merḥabā ey küt-1 'ālem zübde-i nesl-i 'Alī
 Merḥabā ey sır-1 Haydar Hācī Bektāş-1 Velī

IV

Şāh-1 Merdān-1 'Alī'nüñ perr ü bālidür olar
 Faṭıma ḥayru'n-nisānuñ hem 'ayālidür olar
 Hem *seḳāhüm rabbühüm* āb-1 zülālidür olar
 Hem Muḥammed bağınuñ tāze nihālidür olar
 Merḥabā ey küt-1 'ālem zübde-i nesl-i 'Alī
 Merḥabā ey sır-1 Haydar Hācī Bektāş-1 Velī

Şāh Hüseyn ile Hasan'dur evliyālar serveri
 Murtażā destinden evvel anlar içmiş keşşeri
 Anları sevmez havāriclerden oldu dil berī
 Şāh Hüseyn-i Kerbelā oldu şehīdler serveri
 Merhabā ey kutb-ı  ālem z bde-i nesl-i  Alī
 Merhabā ey sırr-ı Haydar H c  Bekt ş-ı Velī

VI

   yle zeyn itdi dili hubb  ile Zeyne'l- b 
 Ol cihetden giymi em egn me bir k hne  ab 
 Geliver z hid nemed  n  giyd r egn  nden  ab 
 Kimde kim olur  ab  anda  al t olur heb 
 Merhab  ey kutb-ı  ālem z bde-i nesl-i  Alī
 Merhab  ey sırr-ı Haydar H c  Bekt ş-ı Velī

VII

Ol Mu ammed B k r' n   a  ı ben m başumda t c
  tme anlardan beni  ayrıya bir dem i tiy c
 Lu f id p bende ni itme olardan i tiy c
 Dem-be-dem hubb-ı Hud 'yla bu dildür i til c
 Merhab  ey kutb-ı  ālem zübde-i nesl-i  Alī
 Merhab  ey sırr-ı Haydar H c  Bekt ş-ı Velī

VIII

Ca  fer-i   dik durur ehl-i  ar ku  reh-beri
 Z hid  horlukla bakma  aflet idüp ol eri
 Hem  er   at ehlin  n oldur  a   at mihteri
 Cümle fak rull h b   yull hu n oldur bihteri
 Merhab  ey kutb-ı  ālem zübde-i nesl-i  Alī
 Merhab  ey sırr-ı Haydar H c  Bekt ş-ı Velī

IX

Mūsî-i Kāzım'dan irmişdür baña luṭf u kerem
Kim irer evvel aña ol seyr ider bāğ-ı İrem
Aña kaşd iden Yezîd'e Hâk vire renc ü elem
Tâ göçince bu fenâdan münkire la'net direm
Merhabâ ey kûtb-ı 'âlem zübde-i nesl-i 'Alî
Merhabâ ey sırr-ı Haydar Hâcî Bektâş-ı Velî

X

Şâh 'Alî Mūsî'r-Rızâ Hâk emrine virdi rızâ
Çekdi Yezîdler elinden dünyâda dürlü cezâ
Âl-i Mervân cem' olup itdi imâmlarla nizâ
Şad-hezârân la'netullâh anlara olsun sezâ
Merhabâ ey kûtb-ı 'âlem zübde-i nesl-i 'Alî
Merhabâ ey sırr-ı Haydar Hâcî Bektâş-ı Velî

XI

[177b]

Ol Taķî'dür cümle taķvâ ehli içre müttaķî
Zâhidâ irgil aña taķķîķ göresin sen haķı
Haķķ'ı ızhâr itmek içün geldi 'âleme Naķî
Cehd idüp irşâdını anlara irgür[ür] Naķî
Merhabâ ey kûtb-ı 'âlem zübde-i nesl-i 'Alî
Merhabâ ey sırr-ı Haydar Hâcî Bektâş-ı Velî

XII

Şâh Hasanü'l-'Askerî'dür cism içinde cânımız
Âl-i Haydar[dur] bizüm hem dînimüz imânımız
Anları her kim sever cândan odur sultânımız
Sevmeyen bugż eyleyenlerdür bizüm füccârımız
Merhabâ ey kûtb-ı 'âlem zübde-i nesl-i 'Alî
Merhabâ ey sırr-ı Haydar Hâcî Bektâş-ı Velî

XIII

Ol Muḥammed Mehdî'dür hem evvelîn ü âḥirin
Terk idüp dünyâyı oldı ṭayyibîn eṭ-ṭāhirîn
Ol gelüp şavm [u] şalātuñ sırrın itdi zāhirin
Şöyle bildük mazhar-ı Hāḳ'dur gelen ol 'ārifin
Merḥabā ey kutb-ı 'ālem zübde-i nesl-i 'Alī
Merḥabā ey sırr-ı Ḥaydar Ḥācı Bektāş-ı Velī

XIV

Geldügüm demde cihānda ibtidā gördüm seni
Hem velīyyullāh içinde muḳtedā gördüm seni
Dergeh-i faḳr içinde ey şeh müctebā gördüm seni
Sidre vü 'arş ile kürsde müntehā gördüm seni
Merḥabā ey kutb-ı 'ālem zübde-i nesl-i 'Alī
Merḥabā ey sırr-ı Ḥaydar Ḥācı Bektāş-ı Velī

XV

Hem Hāḳ'ıñ ḳudret elisin yā Ḥācım Sulṭān meded
Mazhar-ı sırr-ı 'Alī'sin yā Ḥācım Sulṭān meded
Cennet-i Adn'üñ gülisin yā Ḥācım Sulṭān meded
Cümle pīrlerüñ pārisin yā Ḥācım Sulṭān meded
Merḥabā ey kutb-ı 'ālem zübde-i nesl-i 'Alī
Merḥabā ey sırr-ı Ḥaydar Ḥācı Bektāş-ı Velī

XVI

Kim derūnından saña eyler tevellāyı velī
Ol kişinüñ ḳalbine eyler ṭulū' ḥubb-ı 'Alī
Saña kim bī'at idüp dāmānuña ḳodı eli
Rūz-ı maḥşerde anuñ yüzini aḡ eyler Celī
Merḥabā ey kutb-ı 'ālem zübde-i nesl-i 'Alī
Merḥabā ey sırr-ı Ḥaydar Ḥācı Bektāş-ı Velī

XVII

[178a] Yâ İlâhî kıl ‘ ināyet baña zātuñ haqqıçün
Âdem ü Havvâ’da olan haq şıfātuñ haqqıçün
Hem kılınan hams-ı evkât-ı şalātuñ haqqıçün
Hamza Abdāl’uñ murādın vir zekātuñ haqqıçün
Merhabā ey kutb-ı ‘ âlem zübde-i nesl-i ‘ Alî
Merhabā ey sırr-ı Haydar Hâcî Bektâş-ı Velî

510

11’li hece

I

Muhammed ‘ Alî’nün kıldığı da‘vâ
Yok meydânı degül var meydânıdur
Muhammed kırklara niyâz eyledi
‘ Âr meydânı degül er meydânıdur

II

Kırklar özin bir araya koydılar
Erenler cenâzesin şusuz yudılar
Deveyi gördün mi görmedüñ diler
Ört etegini sır meydânıdur

III

Ne diyeyüm şu ‘ irfânda kalana
Yuf çekerler bu meydanda yalana
Üç yüz altmış merdimâni binâna
Kör meydânı degül gör meydânıdur

IV

Gezdigüñ yerlerde ara bulasın
Vardıguñ yerlerde maqbûl olasın
Şakla pîrûñ sırrın settâr olasın
Çek çevir kendini kâr meydânıdur

Abdāl Mūsā sultān gerçek er ise
 ‘ Alī sevenler muḥibb-i yār ise
 Hakk’uñ naṣībine irem dir ise
 Urganı boynında dār meydānidur

511*

müstef^ʿ ilātün müstef^ʿ ilātün

- 1 Bir er arardum ḥaldaşdan olsun
 Hakk yola girmiş kardaşdan olsun
- 2 Hāli bir olsun kālī bir olsun
 Esrāra vāḳıf sırdaşdan olsun
- 3 İncitmesün ol incilmesün ol
 Tatdığı anuñ her aşdan olsun
- 4 Dergāh-ı ‘ aşqda ḥidmetde olup
 Süpürge vurmuş ferrāşdan olsun
- 5 Her sāde levḥi alma ṭarīke
 Her rengi görmüş naḳḳāşdan olsun
- 6 Irmağ [u] gölden geçsün **Cemālī**
 İçdiği anuñ tā başdan olsun

* CUD 240. Şiir M’de 6, CUD’da 5 beyittir; M’nin 4. beyti CUD’da bulunmamaktadır.

1a arardum: ararım CUD

2a hāli: kālde CUD; kālī bir: ḥalde bin CUD

2b esrāra vāḳıf: esrārı duysun CUD

3a: Ol cem’i bilsün hem soñra farḳı CUD

5a: İncinmesün hiç incitmesün hiç CUD

5b her rengi görmüş: ol naḳşı koyup CUD

[178b]

512*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Hâk cemālũñ isteyüp hayrân olan gelsün beri
Cân u nefsi renc iden kurbân olan gelsün beri
- 2 ‘Aşk şarābuñ sāk̄den içüp şafā vü zevk iden
Düşüben bî-hüş olup mestân olan gelsün beri
- 3 Rûz-ı şeb derd-i Hudâ’dan âh u feryâd eyleyen
Gözlerinden kan akup giryân olan gelsün beri
- 4 Fânîye meyl itmeyüp bâkîye hizmet eyleyen
Rabbiye kulluk idüp sultân olan gelsün beri
- 5 **Muhyî** meydân içre başın tób idüp cevân iden
Mağv olup meydân-ı Hâk’da fân olan gelsün beri

513*

8’li hece

I

Yine mâtem ayı geldi
Âh Hasan’um vâh Hüseyin’üm
Gözlerim kan ile tıldı
Âh Hasan’um vâh Hüseyin’üm

* MMD 97-98. Şiir M’de 5, MMD’de 8 beyittir. MMD’nin 2, 5 ve 7. beyitleri M’de bulunmamaktadır. Önder Yaşar da MGD’de bu şiiri, “Mecmualarda Muhyî’ye Ait Olması Muhtemel Şiirler” başlığı altında vermiştir: MGD 687-688.

3a Hudâ’dan: eḥadden MMD

* Şiir YEK, YED-BT ve 60 numaralı dipnotta belirtilen Yûnus Emre Dîvânı neşirlerinde bulunmamaktadır.

II

Ol Yezîdler şuyun aldı
Derilüp bir yere geldi
Kerbelâ'da şehîd oldu
Âh Hasan'um vâh Hüseyin'üm

III

Kerbelâ'da yatan başlar
Akıdalum kanlu yaşlar
Ağlaşalum ey kardaşlar
Âh Hasan'um vâh Hüseyin'üm

IV

Kerbelâ'da eli bağılu
‘Âşıklar yüregi tağılu
Hâzret-i ‘Alî'nün oğlu
Âh Hasan'um vâh Hüseyin'üm

V

Firâkı kâr itdi câna
Kân boyandı nazûk tene
Dedem dedem diyü döne
Âh Hasan'um vâh Hüseyin'üm

VI

Yûnus Emrem ağlar gülmez
Kimse gözi yaşın silmez
Degme kişi şehîd olmaz
Âh Hasan'um vâh Hüseyin'üm

514*

mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

- 1 Göñül pür-yāredür bī-yārelerden
Unutdum kārımı āvārelerden
- 2 Senüñ 'avnüñ irişmezse İlāhī
Ne hāşıl olacak bī-çārelerden
- 3 Göñül levhinde oğunmazsa tālīb
Ne fehm itsün ağ üzre qaralardan
- 4 Zühāl devri durur fitne zamānı
Hudāyā şakla gel mekkārelerden
- 5 Çü gaflet baħrine ğarķ oldu **Şemsī**
Hudāsı şaklaya settārelerden

[179a]

515*

8'li hece

I

Hadden aşdı iştiyāķuñ
Yā Resūl göster cemālūñ
Yakdı beni iftirāķuñ
Yā Resūl göster cemālūñ

* ŞSD 253.

5a baħrine: çāhına ŞSD

5b settārelerden: seyyārelerden ŞSD

* Şiir, Avni Erdemir'in "Şeyh Vefā (Muslihu'd-din Mustafa İbn Vefā) Hayatı, Eserleri, Tesirleri ve Manzum Eserlerinin Tenkidli Metni" isimli eserinde bulunmamaktadır; ancak Abdülmecid Sivāsī Dîvânı nüshalarında mevcuttur: ABSĐ 232-233. Şiir M'de 8, ABSĐ'de 7 benttir; M'nin VI. bendi ABSĐ'de bulunmamaktadır. ABSĐ'de bent sıralaması I-IV-V-II-VII-III-VIII şeklindedir.

II

Çün şaldıñ beni bu derde
Nazar it albüme zerre
Nice bir icāb u perde
Yā abīb göster cemālūñ

III

Çün ayālūñ irdi cāne
Nice baayım cihāne
Eyleme daı bahāne
Yā Resūl göster cemālūñ

IV

Bana asretdür bu hicrān
İcrāsı derdine dermān
Bārī teslim ideyüm cān
Yā Resūl göster cemālūñ

V

Felege ıkdı fiānum
Yaş ile bir oldu anum
İştiyādan yandı cānum
Yā Resūl göster cemālūñ

VI

Yadı beni bu firāuñ
Cān müştā ister cemālūñ
Gitmez gözümden ayālūñ
Yā Resūl göster cemālūñ

II/4 abīb: Resūl ABSD

IV/1 bana asretdür: beni bu derd ü ABSD

IV/2: āır öldürür nedir ān ABSD

IV/3 bārī teslim: saa urbān ABSD

VII

Çün bahār oldı güler gül
Hürrem oldı kamu bülbül
Yüzüñ üzre kıoma sünbül
Yā Resül göster cemālüñ

VIII

İde gör zıkrını anuñ
Hem dağı şükrini anuñ
Tut elini **Şeyh Vefā'nuñ**
Yā Hābīb göster cemālüñ

516*

mef'ülü mefā'ilün mef'ülü mefā'ilün

- 1 Derdüñ ne be hey 'āşık bī-çāre neden olduñ
Bir yirde qarāruñ yok āvāre neden olduñ
- 2 Toğunmadı çün saña tır-i müjesi yāruñ
Ey sīne-i mecrūhum pür-yāre neden olduñ
- 3 Bir gonca sevüp ey dil hār-ı gama mı düşdüñ
Gül gibi bu gülşende şad-pāre neden olduñ
- 4 Ol mihr-i cihān-ārā oldı mı gözinden dūr
Ey gözlerümüñ yaşı seyyāre neden olduñ
- 5 Gördüñ mi yüzün yāruñ ya vaşfın işitdüñ mi
Tā sen bu kadar 'āşık dīdāre neden olduñ

VIII/3 Şeyh Vefā'nuñ: Şeyhī cānuñ ABSD

* ŞSD 238.

5b dīdāre: bīdāre M

- 6 Pā-māl-i maḥabbetsin yokdur başuṇa çāreñ
Tā bu kadar ey **Şemsī** bī-çāre neden olduñ

517

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 'Aşķ ile gel Hakk'a 'āşık olalum yā hū diyü
Cān göziyle dost cemālin görelüm yā hū diyü
- 2 Bakma bu fānīye dilden ğayr sevdā olmasun
Mā-sivāyī tā gönülden sürelüm yā hū diyü
- 3 Dīde-i ḳalbün açılsun zıkr-i Hakk ile müdām
Halka-i tevḥīdde meclis ḳuralum yā hū diyü
- [179b] 4 Gel şarāb-ı lā yezāliden içüp bir ḳaṭresin
Mest olup mestāne-veş çağıralum yā hū diyü
- 5 *Künt ü kenz'*ün sırıñı vāḳıf olursın mā-ḥaşal
Gel erenler menziline irelüm yā hū diyü
- 6 Pīşvāmuzdur bizüm sulṭān-ı kevneyn müctebā
Yolına **Seyyid Şeref** cān virelüm yā hū diyü

518*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Tālib-i Mevlā olan ḳul kendüyi pinhān ider
Ḥalvet ider beyt-i dilde 'ālemi seyrān ider

6b bī-çāre:bīmāre

* Pervin Çapan, *Mustafa Safāyī Efendi Tezkire-i Safāyī: Nuhbetü'l-Âsâr Min Fevâ'idü'l-Eş'âr İnceleme-Metin-İndeks*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 2005, s. 323.

- 2 Kimseye kalmaz recāsı bu beķāsuz dünyede
Ol kişi kim ‘ arz-ı hālin dergeh-i Raķmān ider
- 3 Sa‘ y iderseñ şer‘ ine Peyķamber’üñ Qur‘ān ile
Bu sülūkuñ cānını bil lāyık-ı cānān ider
- 4 Kā‘im ol dīvān-ı Hāk‘da dā‘imā kullukda ol
Müşkilātuñ her umūrında Hudā āsān ider
- 5 Kimseye itme **Şuhūdī** gel hākāretle nazar
Bir gedāyı Hāk dilerse ‘ āleme sultān ider

519

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

I

Ger řorarsañ intisāb-ı zātımız kimdür diyü
Bülbül-i şūrīdeyüz **biz** eşref-i ‘ uşşākiyüz
Gülşen-i vaķdetde feryād iderüz Allāh diyü
Bülbül-i şūrīdeyüz **biz** eşrefü’l- ‘ uşşākiyüz

II

Sırr-ı Aķmed kānıdur ehl-i vefādur pīrimüz
Nūr-ı Aķmed tercümānı reh-nümādur pīrimüz
Hāşimī nesli Muķammed Muşţafā’dur pīrimüz
Bülbül-i şūrīdeyüz **biz** eşrefü’l- ‘ uşşākiyüz

III

Biz şarāb-ı vuşlatı ma‘ şūķ elinden içmişüz
Mest-i hayrān-ı cemālüz cümleden el çekmişüz
Cān virüp **Seyyid Şeref** cānāna cāndan geçmişüz
Bülbül-i şūrīdeyüz **biz** eşrefü’l- ‘ uşşākiyüz

520*

8'li hece

I

Bize merkeziler dirler
Sünbülümüz güldür bizüm
Halvetilerde var sırlar
Hem nefsimüz kuldur bizüm

II

Hidmeti eylerüz ihdā
İşle kabûl ider Hudā
Cāna şafā rūḥa ğidā
Her sözimüz baldur bizüm

[180a]

III

‘Āşık olanlara yāruz
Ağyāruñ yanında ḥāruz
Her dā’imā emek-dāruz
Ḥazīnemüz māldur bizüm

IV

Akarşu gibi çağlaruz
Göñüli Haḫḫ’a bağlaruz
Ol Ya‘ḫūbleyin ağlaruz
Efgānımız buldur bizüm

V

Derviş Yūnus nāşī degül
Bu ḥāl ‘āşık işi degül
Bu emr-i Bektāşī degül
Bil kisvemüz dāldur bizüm

* Şiir YEK, YED-BT ve 60 numaralı dipnotta belirtilen Yūnus Emre Dīvânı neşirlerinde bulunmamaktadır.

521*

7+7=14'lü hece

- 1 Şırâtdan gel şıfâta anda şıfât bulasın
Hayâlâta talma kim dosta mahrem olasın
- 2 Bu yolda ' acâyibât çokdur katı aldanma
' Acîbeler andadur ki dost yüzün göresin
- 3 Hâkîkâtdür şehr-i Hâk yedi kapusu vardur
Her kapudan içerü girüp cevân urasın
- 4 Evvelki kapusunda bir kapucu var anda
Saña eydür gel berü olmaya ki varasın
- 5 İkinci kapusunda iki arslan var anda
Saña ider çün hamle korkmayuben varasın¹⁷⁴
- 6 Üçüncü kapusunda üç ejdehâ var anda
Nicelerin korkutmuş olmaya ki korkasın
- 7 Dördüncü kapusunda dört reh-ber var[dur] anda
Bizden saña dimekdür gerekdür sen bilesin

* YEK 2/263-264. Şiir M'de 14, YEK'te 17 beyittir; YEK'in 3, 4 ve 5. beyitleri M'de bulunmamaktadır.

1b: Hayâllerde kalmagıl yoldan mahrûm kalasın YEK

2a: Bu yolda ' acâib çok sen ' acâib anlama YEK

2b ' acîbeler andadur ki: ' acâib anda ola YEK; yüzün: yüzini YEK

3a: Hâkîkâtdür Hâk şârı yididür kapıları YEK

3b: Dergâhında yüz dürlü gerek kudret göresin YEK

¹⁷⁴ YEK'te 5b ve 6b yer değiştirmiş hâldedir.

5b: Sana hamle iderler olmasun kim dönesin YEK

6a ejdehâ var: evren vardur YEK

6b olmaya: olmasın YEK

7a reh-ber: pîrler YEK

- 8 Beşinci kapusunda perîler vardur anda
Dürlü metâ^c şatarlar olmaya ki alasın
- 9 Altıncı kapusunda hūrîler vardur anda
Saña dirler berü gel olmaya ki varasın
- 10 Sen ki anda varasın ol hūrîyi alasın
Bir hūrîden ötüri dostdan maḥrûm olasın
- 11 Yedinci kapusunda çün yediler var anda
Saña dirler kırtuldun gir dost yüzün göresin
- 12 Didigimüz bu sözler vücûddan taşra degül
Kendini hûb istersin dostuñ anda bulasın
- 13 Çün dost yüzini gördük lâf [ü] güzâf dükendi¹⁷⁵
Kend'özini şaşurma Hızır [u] nûra iresin
- 14 **Yûnus** sen bu sözleri ‘ayân ‘ayân söyledüñ
İster iseñ kânını miskinlûkde bulasın

7b: Bu söz sana rumûzdur gör kim delîl bulasın YEK

8a perîler: biş ruhḥân YEK

8b metâ^c şatarlar olmaya: metâ^c lar satar olmasun YEK

9a hūrîler vardur: bir Hûr oturur YEK

10a sen: çün YEK

10b dostdan: yoldan YEK

11a çün yediler var: yidiler oturur YEK

12a didigimüz bu sözler: şu didigüm kelecî YEK

12b: Tefekkür kılurısan cümle sende bulasın YEK

¹⁷⁵ YEK'te 12 ve 13. beyitler yer değıştirmiş hâldedir.

13a: Çün içerü giresin dost yüzini göresin YEK

13b: Ene'l Hakşerbetini dost elinden içesin YEK

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Şuffe-i şadrında dā'im 'āşıkuñ efkārı hū
Şākirüñ şükri *hüvellāh* zākirüñ ezkārı hū
- 2 Sidre seyrine muḥakḳak ırmeye Cibrīl Emīn
Olmaya anuñ dilinde dem-be-dem tekrārı hū
- 3 Nāleden ney deldi bağrın hū diyü nālān ider
Mevlevīler Meşnevīler başladı eş'ār-ı hū
- 4 Şūfī mest olup şafādan devr ider yā hū diyü
Münkir inkārın bıraḳdı eyledi ikrār-ı hū
- 5 Ravza-i hū'da maḳām it ey **Cemālī** Ḥalvetī
Tā vücūduñ mülkine keşf ola bu esrār-ı hū

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Tā ezelden sen benümle 'ahd ü peymān eyledüñ
Gösterüp ol ḥüb cemālūñ girü pinhān eyledüñ
- 2 Dimedüñ mi sev beni derdüñe dermān olayım
Sevdigimçün artdı derdüm yā ne dermān eyledüñ
- 3 Bir ḳuluña virmedüñ dünyāda bir gömlek giye
Bir ḳuluña mülkini virdüñ Süleymān eyledüñ
- 4 Bir ḳuluñı Kerbelā'da eyledüñ şusuz şehīd
Bir ḳuluñı ḳul iken Mışr'ıña sulṭān eyledüñ

- 5 Hem kuluñdur hem resülün şāh-ı kevneyn Muştafā
On sekiz biñ ‘ālem içre anı sulţān eyledün
- 6 Şeyh Cemālī ağlamakdan gözlerine kan tolar
Yiri gögi ‘arş u kürsi dosta seyrān eyledün

524*

meʿülü mefāʿilü mefāʿilü feʿülün

- 1 Mirʾāt-ı dili jeng-i sivā itse muğattā
Pertev vire mi ‘aksi ile şems-i mu‘allā
- 2 Zıkr eyle gel Allāh’ı mücellā ola qalbün
Tā kim görine sende olan şüret-i ma‘nā
- 3 Terk eyle kuyūdāt u izāfāt u şühūdı
Maḥv ola kamu sırr-ı beḳā ola hüveydā
- 4 Vuşlat daḫı cem‘inde qalam diyü du[ru]şma
Farq ola heme maṭlabuñ ey ‘ārif-i dānā
- 5 Sırrında cemāl-i Ḥaḳ’ı seyr eyleyen ‘āşık
Eyler mi naẓar zümre-i kevneyne ser-ā-pā
- 6 Sa‘y eyle maḳālātuñı Şahvī ide gör ḫāl
Erbāb-ı sülūka budu[ru]r maṭlab-ı a‘lā

* AGS 106.

4a daḫı: demi AGS

5b zümre: zehre AGS

[181a]

525*

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

- 1 Diyâr-ı dâr-ı dünyâda Hudâyâ bâķī yârum yok
Derûnum ğayrı sevdâda bu dâr içre ķarârum yok
- 2 Kâzâdur başuma geldi beni senden cüdâ kıldı
Diyâr-ı ğurbete şaldı ‘ aceb hâldür şorarum yok
- 3 Riyâz-ı lutf-ı Sübhânî gönül murġı aňar anı
Dem-â-dem yanmada cânı cihânda gül-‘ izârum yok
- 4 Şunıldı nâmesi yâruň dürildi defteri varuň
Kırıldı şîşesi ‘ âruň bu yolda ihtiyârum yok
- 5 İlâhî tiye hayretde firâķ [u] nâr-ı hasretde
Koma **Maĥvî**’yi ğurbetde efendüm iķtîdârum yok

526*

mef' ülü mefâ' ilün mef' ülü mefâ' ilün

- 1 Derd ehli libâsını ‘ aşķ ile giyen gelsün
Zehrini şeker gibi şevķ ile yiye gelsün

* MSİD vr. 58a. NMD 115. Şiir, Kenan Erdoğan’ın hazırlamış olduğu Niyâzî-i Mısrî Dîvânı’nda yer almaktadır. Erdoğan, şiirin sacece İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi 352 vr. 49’da 4 beyit, Bursa Eski Eserler Kütüphanesi 4414’de 6 beyit olarak bulunduğunu belirtmiştir. NMD’nin 2. beyti M ve MSİD’de bulunmamaktadır. NMD’de beyit sıralaması 1-F-4-2-3-5 şeklindedir.

1a yârum: dârum MSİD, NMD

2b hâldür: hâlüm NMD

3a lutf: mülk NMD

5a: İlâhî yine hasretde hâzân-ı nâr-ı firķatde NMD

5b Maĥvî’yi: Mışrî’yi NMD

* Hafsa Mutlu, MMD’de şiiri güfte mecmualarından hareketle 3 beyit olarak neşretmiştir: MMD 15. Önder Yaşar, MGD’de şiiri, “Mecmualarda Muhyî’ye Ait Olması Muhtemel Şiirler” başlığı altında 5 beyit olarak neşretmiştir: MGD 691-692. Şiir, Esrar Dede’nin “Tezkire-i Şu’arâ-yı Mevleviyye” isimli eserinde Âdem Dede Efendi’ye ait olarak geçmektedir: TŞM 25.

1b şevķ: zevk MMD, MGD, TŞM

- 2 Ol günlerini şā'im hem gicelerin kā'im
Faqr āteşine dā'im şabr ile yanan gelsün
- 3 Hāḳḳ'a iremez kimse aṭlās u libās ile
Öz kendi eli ile cānına kıyan gelsün
- 4 Ḳīl ü ḳāl ile hergiz menzile irişilmez
Kendülük ile olmaz mürşide uyan gelsün
- 5 Aldanma şaḳın **Muḥyī** her āline dünyānuñ
Öz varluḡını bugün yoḳluḡa şayan gelsün

527

11'li hece

I

Gerçek 'āşıklara şalā dinildi
Derdi olan gelsün dermānı buldum
Āh ile vāh ile cevḻān iderken
Cānumuñ içinde cānānı buldum

II

Açılmış dükkānlar kurulmuş bāzār
Cānlar mezād olmuş dellālde gezer
Oturmuş ümmetüñ berātın yazar
Hāḳḳ'a maḥbūb olan dīvānı buldum

2b yanan: duyan MMD

3a libās: dībā MGD

5a Muḥyī: Ādem TŞM

III

‘ Āşıklar meydāna ʔođrı varırlar
Erenler cem‘ olmış virüp alurlar
Cümle evliyālar dīvān ʔururlar
Cevāhir baĥş olan dükkānı buldum

IV

Emīr eydür ne ĥoşca bāzār imiş
Erenler cem‘ oluben gezer imiş
Cümlenüñ maĥşūdı ol dīdār imiş
Ĥaĥĥ’a ʔarşu ʔuran dīvānı buldum

[181b]

528*

Naşīhat-nāme

mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün

1 Şıgın Fażl-ı Ĥaĥĥ’a ey ʔālib-i rāh
Ki dost ‘aşĥuñ öziñe eyle hem-rāh

Teveccüh ʔıl teveccüh ol kerīme
Cemāl-i enveri zāt-ı ʔādīme

Tevekkül ʔapusında sen muĥīm ol
Ṭarīĥ-ı ‘aşĥ içinde müstaĥīm ol

Teferrüc ehl[i] ol ‘ālemde şādık
Taĥayyür şu‘ le-i dīdāre ‘āşık

5 Her iş kim ʔutasın ‘aşĥ ile ʔutĥıl
İki şanmaĥluđı ey cān unutĥıl

* ŞHD-SNE 203-211, ŞHD-İA 241-248.

Şiir M’de 177, SHD-SNE’de 173, ŞHD-İA’da 168 beyittir. M’nin 50, 74, 149 ve 155. beyitleri ŞHD-SNE’de; 50, 125, 142, 149, 156, 157, 159, 162, 165, 167 ve 173. beyitleri ŞHD-İA’da bulunmamaktadır. ŞHD-İA’nın 8 ve 167. beyitleri M’de bulunmamaktadır.

Niyāzmend ol müdām yol içre ٲođrı
Ki ŗuret tebdīl idüp olma uğrı

Yakın bil ٲođruluk dost kapusıdur
Haķıķat ‘āleminüñ ٲapusıdur

Kimüñ kim olmaya ‘özri niyāzı
Kabül olmaz namāzı hem niyāzı

Özüñi meskenet bābında hāk it
Bu cismi ma‘rifet ābında pāk it

10 Ki benlük menzilin maḥv eyle dā’im
Ola gör ‘aşķ ile ḥidmetde kā’im

İre tā faẓl-ı Haķ’dan saña in‘ām
Düşē ḳalbüne raḥmet feyz-i ilhām

Ḥaberdār olasın Haķ cānibinden
Çıķa zāt-ı ŗerīfün küfr ü kīnden

İrişe ḥālet-i ‘aşķ-ı İlāhī
Ola cānında her dem derd ü āhı

Dilünde feth-i devlet ola yā hū
Göñülde ḥikmet yā hū veyā men hū

15 Dilerseñ ki olasın ehl-i tevḥīd
Ki sende ḳalmaya bir ŗemme taķlīd

13a ḥālet-i: ḥālını ŞHD-İA

13b her dem: dāim ŞHD-İA

14b göñülde: gönülünde ŞHD-İA; hikmet:hikmet-i ŞHD-SNE; veyā: ya ŞHD-İA, vü ŞHD-SNE
(Mecmua metnindeki kullanım, vezin bakımından kusurludur.)

Göñül şāf eyle şāf ol şādıķāne
Hak'ı birle haķıķat   aşıkāne

 adīm [ ] l -yez l   ferd   yekt 
Ki mişli yok anu  z tında hem-t 

 eriki yokdur anu  vechi h dur
M berr dur  amudan şöyle h dur

M nezzehd r  amudan   ayn-ı z t 
Vel  her şeyde z hir mu  ciz t 

20  kil kden ber d r z t-ı mu lak 
Kem l-i  udretiyle söyle  add k

 zid r her i e ser-k r-ı mi  m r
Bu remzi a la il ey ehl-i i r r

Cih n  t rm r itmek elinde
Yine bir demde var itmek elinde

G rine  gösteren gözde gören ol
Aparup getürüp viren alan ol

Da ı kimden görürsün bunca i ler
 z i id r var içi böyle i ler

15b  almaya: olmaya M,  HD-SNE

16b Hak'ı:  af   HD- A

17b z tında: z tına M,  HD- A

19a   ayn: gayr  HD-SNE

20b  udretiyle: kudretine  HD- A, kudretinden  HD-SNE

21a ser-k r-ı: her k re M,  HD-SNE

23b aparup: apar n  HD- A; getürüp: getüren  HD-SNE,  HD- A

24b var içi: ki i ler  HD- A

25 Gehī mazhar cemāle gāh celāle
 ‘ Aceb sırdur bu sır cell-i celāle

Ki Hāk’dur secde çün zıkr ü fikrũñ
Kilīsā mescid ü küfrine küfrũñ

Ki oldur her şeyũñ ‘aynında mevcūd
Özidür cümle maḥlūk içre ma‘būd

Bahānedür velikin işi ḥalka
Kulağında bu pendı eyle ḥalka

Anuñ ḥikmetlerinũñ kudreti çok
Ne diyem bī-nihāyet pāyānı yok

30 Tārīḫ-ı ehl-i Hāk bir özge ḥāldür
 Kālanı yol içinde kıl ü kāldür

Hākīkat içre hem varlık özidür
Dinilen cümle dilde öz sözidür¹⁷⁶

[182a] Kim ol tevḥīd maḳāmıdur bu yollar
 Bu yoldan çıkanı yol ehli yollar

26a zıkr ü: zikrine ŞHD-İA, zıkr ile ŞHD-SNE

27a şeyũñ: işin ŞHD-İA

28b kulağında: ki kulagda ŞHD-İA

29a ḥikmetlerinũñ kudreti: kudretlerinũñ ḥikmeti M, ŞHD-SNE, ḥikmetlerine kudreti ŞHD-İA

29b yok:çok ŞHD-İA

30b yol içinde: yüz ile çoh ŞHD-İA, bozılacak M, ŞHD-SNE

31a hem varlık: ger var künc ŞHD-İA, bil varlık ŞHD-SNE

¹⁷⁶ ŞHD-İA ve ŞHD-SNE’de 31 ile 32. beyit yer deḡiştirmiş haldedir.

32b -yol ŞHD-SNE

Velî setr-i edebdür görmek andan
Beşer fi'lini ya' nî bilmek andan

Ki söz var söylenür bu halk içinde
Dağı söz var nihânı halk içinde¹⁷⁷

35 Çıkarma perdeden taşra bu sırrı
İşit ey seyr iden bu baır ü berri

Geçid gözle şağın geçme bu şuyı
Dîv-i nâ-mağreme açma bu sırrı

Mağâm-ı hayret içre eyle seyrân
Dîvâne esrük ü ser-mest [ü] hayrân

Olasın tâ kim ol dildâre mağrem
Visâl-i hazret-i didâre hem-dem

Ezelden bir meşeldür kim dimişler
Tarîkat pîrleri sükker yemişler

40 Ne ise zâhirüñ bâtinuñ oldur
Zâhirden bâtına tostoğrı yoldur

34a ki söz: dahi sır ŞHD-İA; söylenür bu: dilemez ŞHD-İA, söylene bu ŞHD-SNE

34b dağı: yine ŞHD-İA; nihânı halk: diyesi hulk ŞHD-İA

¹⁷⁷ ŞHD-İA'de 87. beyittir.

35b bu baır ü berri: baır ile berri ŞHD-İA, bu berr ü bahri ŞHD-SNE

36a şuyı: berri ŞHD-SNE

37b dîvâne: deli vü M, ŞHD-SNE

38a dildâre: didâre ŞHD-İA

38b didâre: dildâre ŞHD-İA

40b tostoğrı: düş doğru ŞHD-SNE

Nazar eyle Hâk'ũñ hikmetlerine
Ta'âlallâh zihî kudretlerine

Yaratdı cânũñı Hâk bir nefesden
Anı bil çıkmadın uş bu kafesden

Ki bir gevher durur eşyānuñ aşlı
Hem anuñ ma' deni menba' ı nesli

Ki her kim dürr iledür kân-ı gevher
Ne gevher kim haqîkat Hâk' a mazhar

45 Cihân kaçre anuñ bahri yanında
Ki garķ olur 'âķiller pâyānında

Velî kaçre degül deryādan ayrı
Ulaşıcak bir olur şanma ğayrı

Eliñe alıcak bir şāf ayine
Yine özüñ görürsin her ayine

Görinen gözgüde hem öz cemālũñ
Daķı nedür saña senden hayālũñ

Yakın bak kim saña senden yakındur
İraķ bakma beri gel sen yakındur

42a Hâk bir: üş bü ŞHD-İA

42b uş bu: sen bu ŞHD-İA

44a kim: kör ŞHD-İA; iledür: ile sen ŞHD-İA

44b gevher kim: gevherdür ŞHD-İA

47b özüñ: onı ŞHD-İA

48a gözgüde: göz göre ŞHD-SNE

49b: İrah bahma sana senden sahin dur ŞHD-İA

50 İrak bakan taşra katdı atını
Unutdı *küllü şey'in* âyetini

[182b] Yüzünde vü sözünde vü gözünde
Özidür cân olan ey cân özünde

Çamuda oynayan bu devr-i Hâk'dur
Özin bilene bu yahşî sebakdur

Bu ma' nî her kimün hâkķı degüldür
Şâfî şâfî gerek bağlana dildür

Eger seyr eyleseñ cân iklimini
Serâyı gülşeni cânân ilini

55 Kim özi cânâ cân olmış cinâna
Nihânı keşf ider hâne be-hâne

Yakın ayru degüldür kendüden cân
Ki birdür ma' nâde kaçre vü 'ummân

Güneş zerre vü hem zerre güneşdür
Öziñi özine ey cân ulaşdur

Çerâğ-ı 'aşķ ile cân eyle rüşen
Ki zulmet ref olup cism ola gülşen

52b: Hamûya devr iden bir devr-i Hak'dır ŞHD-İA

53b: Ki şıdk ile gönül şâfî degüldür M, ŞHD-İA, ŞHD-SNE

54a eger: ki ŞHD-İA; cân: uş cân ŞHD-İA

54b ilini: bûyini ŞHD-İA

55a cinâna: bu cânâ M, ŞHD-İA, ŞHD-SNE

55b keşf: geşt M, ŞHD-İA, ŞHD-SNE

56b: Ki bir ma' nidedir deryâ-yı umman ŞHD-İA

58a 'aşķ ile cân eyle: 'ışķı ey cân eyle ŞHD-İA, 'aşķ ile et cânı ŞHD-SNE

Kimüñ kim ‘ aşkı yok varma yanınca
Geçer fırsat o bu ‘ aşka uyunca

60 Yüri ‘ aşkı özüne pîşe eyle
Yeter uzak[1] fikr endîşe eyle

Kim ola ‘ aşk ile ser-mest dāvāne
Kalem yokdur aña varsa dāvāne¹⁷⁸

Bu demi hoş gör ey cān Hakk’a şükr it
Bu fikrūñ terkin urup özge fikr it

Niye geldüñ ne getürdüñ cihāna
Ne iltersin sen āhir cāvidāna

Ne idüñ ‘ ālem-i vahdetde söyle
Bu keşret evine düşdüñ mi böyle¹⁷⁹

65 Bunı bildüñ ise irdüñ maķāma
Hakkīkat menzil[i] dārü’s-selāma

Bu remzi iste bir ‘ ālī nazardan
Vire lutf eyleyüp gizlü haberden

Elinde var iken bir ihtiyārluk
Hakk’uñ ‘ aşıklarıyla eyle yārluk-

59b bu ‘ ışka uyunca: bu ‘ ışka yanınca ŞHD-İA, ‘ aşka boyanınca ŞHD-SNE

¹⁷⁸ ŞHD-İA ve ŞHD-SNE’de 60 ile 61. beyitler yer değiştirmiş haldedir.

62b urup özge: it var özge ŞHD-İA, ur özünü ŞHD-SNE

63b iltersin sen: iletirsin ŞHD-İA

¹⁷⁹ ŞHD-SNE’de 63 ve 64. beyitler yer değiştirmiş haldedir.

65b hakkīkat: ahiret ŞHD-İA

66a bu remzi: munu sen ŞHD-İA; ‘ ālī: ehl-i ŞHD-İA, ŞHD-SNE

66b gizlü: ger nev ŞHD-SNE

Elüñi alalar bir dār maḥalde
Gerekdür ancıleyin yār maḥalde

Yārūm diyen çok olur bunda ey yār
Şaḫın her birine aldanma zinhār

[183a] 70 Kimi sevseñ hem anuñla ḳoparsın
Aña kim cān u dilden sen ṭaparsın

Uzaḳdur menzilüñ azıḳ ḳazanıl
Yeter bu dünyā mülkine uzanıl

Ḥayāl-i ‘aşḳ özüñe hem-dem eyle
Anuñla hoş şafā sür dem-dem eyle

Ki her cānda ola ‘aşḳuñ ḥayālī
Degüldür ḥālden ol ḥāl ehli ḥālī

Olur bu ‘aşḳ ile cān Ḥaḳḳ’a vāşıl
Ki ‘aşḳı olmayan cāndan ne ḥāşıl

75 Teşebbüh eyle ey cān ḥānedāna
Yolında ḳalma anuñ baş u cāna

Cemāl-i Muşṭafā’ya vir şalavāt
Olasın cümleden şağ u selāmet

71b: Yeter özendiğın dünyāya vazgıl ŞHD-SNE

72a ‘ışḳ özine: aşḳa özün ŞHD-SNE

72b sür: vü ŞHD-SNE

73a ki her cānda ola ‘ışḳ: her an canda ki ola ‘ışḳ ŞHD-İA; cānda: hālde M, ŞHD-SNE

73b ehli: içre ŞHD-İA

75a teşebbüh: teşebbüs ŞHD-SNE

75b baş: cism ŞHD-İA, ŞHD-SNE

76b: Bulasın dü-cihān içre sa‘ādāt M, ŞHD-SNE

‘İbādetler başıdur diñle ardaş
Şalavāt ‘aşķ ile ger ola yoldaş

Kimüñ ‘aşķına yaratdı cihānı
Budur ‘ayn-ı ‘ibādet tanı ‘anı

Tevekkül ıl tefekkür eyle idrāk
Nedür ol ‘ālem-i ma‘nide *levlāk*

80 Muhammed ümmeti almaz amuda
Şalavāt vir cānuñ yanmaya oda

Aña ihlāş ile ümmet olagör
Aña münkir olanuñ gözleri kör

aķ’un dostını bil kim dost olasın
Şeha ulaşuben peyvest olasın

Kimüñ elindedür bu cümle ‘ālem
Bu ikmete irüşür gerçek ādem

Nebī mi‘rāca ıķdı kimi gördi
Maķām-ı müntehāda kime irdi

85 Yol üstinde urur arslanı gördi
ıķardı ātemini aña virdi

Didi kim aramuzda bu nişāna
Bu söze hem mevāliler inana

77a diñle ardaş: ey karındaş ŞHD-İA

82a bil kim: bilgil ŞHD-İA

85a urur: duran ŞHD-İA

85b ātemini: yüzigini ŞHD-İA, ŞHD-SNE

86b söze hem: sözüme ŞHD-İA, sözlere ŞHD-SNE

Bunı fehm eyle kim özge hayāldür
Hayāl içre hayāl hāl içre hāldür

Yüri Şāh'a müdām gönülün açılsun
Laṭīf söyle lebinden dūr saçılsun

[183b]

Nişān göster kim olasın şeha kıl
Ki degme kes olmaz aña maqbūl¹⁸⁰

90 Nedür söyle baña Şāh'ın nişānı
Eger mü'min iseñ sen Şāh'ı tanı

Anuñ emriyle çekzinür felekler
Aña secde kılur gökde melekler

Mürüvvet ü kerem luṭf u şehāvet
Nişānı şāhuñ ey ehl-i sa' ādet

Hasan Hüseyin'i sev cāndan hemişe
Zehī bahtlı cān ki şāha ulaşa

İmām Zeyne'l-İbā Bāķır u Ca' fer
Bulardur mü'mine mürşid [ü] reh-ber

87b hayāl hāl içre hāldür: visāl içre mealdır ŞHD-İA, ŞHD-SNE

88b lebinden: dilinden ŞHD-İA

89b kes: kişi ŞHD-İA, ŞHD-SNE; aña: şāha ŞHD-İA, ŞHD-SNE

¹⁸⁰ ŞHD-İA'de 89a ile 89b yer değiştirmiş haldedir.

91a anuñ emriyle: kimin eliyle ŞHD-İA

91b kılur: ider ŞHD-İA

93b: Zehī devletlü can şāha buluşa ŞHD-İA

94b olardur: bulardur ŞHD-İA

95 İmām Kāzım ‘ Alī Mūsī Rızā’ya
Rızā virdüm yaķın Āl-i ‘ Abā’ya

Taķī vü bā-Naķī Şāh ‘ Askerī’den
Olagör şāh imāmlar leşkerinden

İrişdi va‘ de-i Āl-i Muḥammed
Zuhūr ide ki ol Mehdī Muḥammed

Bu on iki imāma kıl eyvallāh
Eger mü ’min iseñ yarıcuñ Allāh

Yaķın oldı şāḥib-zamānuñ
Velāyet leşkeriyle ḥānedānuñ

100 ‘ Alāmetler görindi cümle aḥvāl
Ki tebdīl idebilmez ehl-i ef’āl

Cihān ‘ aksine döndi ey birāder
Diler dīv insāna ola berāber

Kaçan dürüst olur bu ḥam ḥayāller
Yaķışmaz yol içinde uşbu ḥāller

95a İmām: Musi ŞHD-İA

95b virdüm: virgil ŞHD-İA

96b olagör şāh: ola görgil ŞHD-İA; leşkerinden: gevherinden ŞHD-İA, serverinden M, ŞHD-SNE

97a āl: ahd ŞHD-İA

97b ki ol: özin ŞHD-İA

99a zamānuñ: zamāne ŞHD-İA

99b ḥānedānuñ: hānedāne ŞHD-İA

100b idebilmez ehl-i ef’āl: görünür kul ile akval ŞHD-İA, görebilmez öyle ef’āl ŞHD-SNE

101b insāna ola: ola insana ŞHD-İA, ŞHD-SNE

102a dürüst olur: dürüst ola ŞHD-İA, dost oliser ŞHD-SNE

Bu pür-kâr issi mülkini gözler
Görür bu ma‘ nâyi ışıklı gözler

Zuhûr olmaz cihân karışmayınca
Bu ‘ âlem halkı küfre düşmeyince

105 Yine oynaya Şâh’uñ Zülfikâr’ı
Muṭî‘ ola anuñ emrine varı

Gel imdi bir daḥı şöḥbeti diñle
Kulaḫ tut bu sözüñ ma‘ nâsın aña

İdersin bundan âḫir seyrân anda
Ne köşk ü taḫt yaparsın ya‘ nîbunda

[184a]

Yüküñ zılm ise arḫañdan bıraḫgıl
Teferrüc eyleyüp dîdâra baḫgıl

İresin menzile oynaya güle
Ki şeklüñ beñzeyeye gülşende güle

110 Bu dünyâ miḫnetin vaḫdete degşür
Özüñi şıdk ile sen Şâh’a ṭapşur

Ḥaḫ’ı erden eri mü’minden iste
Budur pendüm saña şikeste beste

Ere yeten Ḥaḫ’a yeter yaḫîn bil
Eger ‘ ârif iseñ bu remzi tuyḫıl

103a pür-kâr issi: bikâr iyesi ŞHD-İA, bir kâr ebesi ŞHD-SNE

104b halkı: cümle ŞHD-İA

107a idersin: eder ŞHD-SNE

112b tuyḫıl: bilgil ŞHD-İA, duy bil ŞHD-SNE

Kim ol cān kim ḥaḳīḳat pīrimüzdür
Yolında teslīmüz ol mīrimüzdür

Egerçi ḳaṭreyi şudan yaratdı
Velī öz ‘aşḳını aña yār itdi

115 Bu şun‘ ullāha sen eyle sücûdî
Münevver eylegil uşbu vücûdî

Gerek şun‘ -ı Ḥaḳ’a ikrām u ta‘zīm
Melek ādemden alur ‘ilm ü ta‘līm

Zehī şüret anı cānlar göricek
Yanınca sürinür olur za‘ifcek¹⁸¹

Göñül göziyle baḳ dīdār göresin
Nice bir bu der-i dīvār göresin

Ne kim vardur bu şüretde görindi
Tecellī şevḳini bunda gör indi

120 Ki bunda görmeyen cān anda görmez
Ḳalur bu vuşlatı cānāna irmez

Bu vechüñ tefsīri Tevrāt u İncīl
İder Zebūr u Fūrḳān ehl-i te’vīl

113a kim ol: bil ol ŞHD-İA

113b: Yolında teslim öz emirümüzdir ŞHD-İA

115a: Be-vâzullah kılakil sen sücûdî ŞHD-İA

116a: Gerek-dürür sana her işde tâ’zim ŞHD-İA

117b za‘ifcek: şalcak M, ŞHD-İA

¹⁸¹ ŞHD-İA’de 116 ve 117. beyitler yer değiştirmiş hâldedir.

118b bu: sen ŞHD-İA

120b bu vuşlatı: ol vaslını ŞHD-İA, ol vuslat-ı ŞHD-SNE

Şerī' at ü tarīkat yollarıdır
Ki ma' rifet haqīkat halleridür

Budur bu dört kitābuñ ma' nisi hem
Özüñ bil olasın bu yolda muhkem

Tarīk ehli yanında yol birükdür
Ki münkirler bu dergāhdan sürükdür

125 Bu yolda bir delīl ü pīr gerekdür
Haq içün Haq yolında pīr gerekdür

Mürīd oldur ola ehl-i irādet
Ala her şeyde ol pīrden icāzet

[184b]

Harām ide uykusın dost yolında
Yana pervāne tek ' aşkuñ odında

Eger olmaz iseñ bu yolda gerçek
Velāyet sofrasından sen elüñ çek

Tarīk-ı evliyā bir özge yoldur
Yeter her bitene özüñi buldur¹⁸²

121b İder Zebūr u: İderler onı ŞHD-İA

123a: Bu dört kitabların ma'nisini hem ŞHD-SNE; -bu ŞHD-İA

123b bil olasın bu: bilüb olasın ŞHD-İA, ŞHD-SNE

124a tarīk: yakīn ŞHD-İA, ŞHD-SNE; birükdür: bir indi ŞHD-İA, sürüldü ŞHD-SNE

124b sürükdür: süründü ŞHD-İA, sürüldü ŞHD-SNE

125b: Tarīkat içre ihlās er gerektir ŞHD-SNE

126a oldur: olur ŞHD-İA, ŞHD-SNE

126b şeyde: işde ŞHD-İA, ŞHD-SNE; ol: var ŞHD-İA

127a harām: ram ŞHD-SNE; dost: ol dost ŞHD-SNE; yolında: yolına ŞHD-İA, yolundan ŞHD-SNE

127b ' aşkuñ odında: ışkın odına ŞHD-İA, bu aşk odundan ŞHD-SNE

129a özge: doğru ŞHD-İA, ŞHD-SNE

129b bitene öziñi: yetene kendüni ŞHD-İA, ŞHD-SNE

130 Kerem-kān[1] ‘Alī’den ḥāṣṣalillāh
Kağan öz çākerini ide güm-rāh

Muḥibb-i Şāh olan miḥnetde qalmaz
Çıkar aydınlığa zulmetde qalmaz

Qomağıl dāmenin sen dā’im elden
Yapış silsilesine cān u dilden¹⁸³

Çalınma dört yaña bağlan ‘Alī’ye
Erenler serveri Şāh-ı Velī’ye

Mizān ile su’āl ü ḥaṣr u maḥşer
‘Alī elinde[dür] fi’l-cümle yekser

135 Geçüren ol *şırāṭa’l-müstakīm* ı
Anuñ himmetidür ezel kadīmi

Velāyet şehrinüñ mīri ‘Alī’dür
Ḥaḳ’un fermān-beri şāh-ı velīdür

Yedi tamu sekiz uçmaḳ nişānı
Qamusı sendedür anuñ beyānı

¹⁸² ŞHD-İA ve ŞHD-SNE’de 128 ile 129. beyitler yer değıştirmiş hāldedir.

130a ‘Alī’den: Alī’dır ŞHD-SNE

132a qomağıl dāmenin sen: koma şah dāmenini ŞHD-İA, ŞHD-SNE

¹⁸³ ŞHD-İA’de 140. beyit.

134a mizān ile su’āl ü: mizān terazü sorgu ŞHD-İA, terazi sūr u mīzan ŞHD-SNE

135a geçüren: geçerem ŞHD-SNE

135b himmetidür: ümmetidür ŞHD-İA

136a mīri: kadri ŞHD-İA, ŞHD-SNE

136b: Hakikat bahrinin dūrri Alī’dır ŞHD-İA; -ber: ile ŞHD-SNE

137a uçmaḳ: cennet ŞHD-İA; ŞHD-SNE

137b anuñ: anla ŞHD-İA

Vücūdından gider tamu şıfâtın
Yaman huydur bırak elden berâtın

Şıfât-ı ehl-i cennet yahşî hûdur
Hûyî yahşî olanlar bahtludur

140 Kemâl ehli ile olgıl muşâhib
Kim andan ma‘ rifet kesb it ‘ acâyib

Özin bilmez ile turma oturma
‘Ömür zâyî‘ geçer ‘aqluñ yitürme

Kişîye turmak oturmak gerekdür
Velî öz lâyıkiyla yigrekdür

Anuñ kim ma‘ nî içre zârı yoğdur
Çürükdür sözünñ bünyadı yoğdur

Yakîn şıdk âdemüñ ser-mâyesidür
Bu remzi ol bilür cân âyesidür

145 Ğmân ehli iseñ ey cân velîkin
Bu cism ü cân içinde tutmağıl kin

[185a] Budur pendüm saña benden emânet
Göñül yıkma velî eyle ‘ imâret

139b hûyî: ki hûyî ŞHD-İA, ki hulku ŞHD-SNE; olanlar: olan ŞHD-İA, ŞHD-SNE

143a anuñ: kimin ŞHD-İA, ŞHD-SNE; zârı: zâtı ŞHD-İA, ŞHD-SNE

144a âdemüñ: âşıkın ŞHD-İA

144b ol bilür: bil ki ol ŞHD-İA; âyesidür: ebesidir ŞHD-SNE

145b bu: ki ŞHD-İA, ŞHD-SNE; içinde: ü dilde ŞHD-İA, dilinde ŞHD-SNE

146a pendüm: sözüm ŞHD-İA

Dahî kendi yoldaş u koñşuñı gözle
Ki halkuñ ‘aybını sen açma gizle

Yoldaş oldur raḥm ide yoldaşına
Yoldaşın uğratmaya yol t̃aşına

Yoldaş oldur ḥaḳ göre yoldaşını
Yoldaş içün ār ide yoldaşını¹⁸⁴

150 Ḳamu a‘ mālden efdāldür bir inşāf
 Ḥaḳ’uñ öz evidür olsa göñül şāf

Be-Ḥaḳḳ-ı Fazl-ı Ḥaḳ çün oldı tevḫīḳ
Yola ṭapanlara Ḥaḳ yolu taḥḳīḳ¹⁸⁵

Ḥaḳ’uñ ol ḥaḳluḡı ḥaḳḳı ḥaḳıçün
Ki fazl-ı zāt-ı mutlakı ḥaḳıçün

Cemāl-i pertev-i şevḳi ḥaḳıçün
Kemāl-i ḳudret-i ‘aşḳı ḥaḳıçün

Kelām-ı ‘ilm-i esmāsi ḥaḳıçün
Hem ol ‘ayn-ı müsemması ḥaḳıçün

147a kendi yoldaş u: yoldaş ile ŞHD-İA, yoldaşını ŞHD-SNE (M’deki şekil, vezne uymamaktadır.)

¹⁸⁴ 148 ve 149. beyitler “fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün” veznindedir.

150a efdāldür bir inşāf: efdaldürür inşāf ŞHD-SNE

151a: Hamû fazl-ı Hak’a oldu be-tevfik ŞHD-İA

151b yola ṭapanlara: ola tâliblere ŞHD-İA

¹⁸⁵ ŞHD-İA’de 150 ve 151. beyitler yer deḡiştirmiş haldedir.

152b fazl-ı zāt-ı mutlakı: zāt-ı mutlakı Fazlı ŞHD-SNE

154a kelām-ı ‘ilm-i: kemāl-i ism-i ŞHD-İA

154b ‘ayn: ‘ilm ŞHD-İA

155 Mu‘allā ‘arş ile ferşi haķıçün
Hem ol gökden inen yaķşı haķıçün

Ki Mekke vü Medîne hāc haķıçün
Nebī seyr itdügi mi‘rāc haķıçün

Muħammed ü ‘Alī dīni haķıçün
Velīler ħırķası tönü haķıçün¹⁸⁶

Şafā ehli şufī şāfi haķıçün
İvallāh ehl-i inşāfi haķıçün¹⁸⁷

Ki Mecnūn ħasret-i Leylī haķıçün
Ġāziler ħürmeti yolu haķıçün

160 ‘Āşıklar āteş-i āhı haķıçün
Ki tesbīḥ-i seḥergāhı haķıçün¹⁸⁸

Ene’l-Ḥaķ söyleyen Manşūr haķıçün
Şehīd üstine düşen nūr haķıçün

Seyid Ġāzī Ḥācem Ḥünkār haķıçün
Erenler itdügi iķrār haķıçün

Ki Rūm abdālları şıdkı haķıçün
Ḥorāsān pīrleri nuţķı haķıçün

155a: Musallā arş ü ferş nakış haķıçün ŞHD-İA

155b yaķşı: yaķış ŞHD-İA

156a Mekke vü Medîne hāc: Mekke Medine ol Hac ŞHD-SNE

¹⁸⁶ 156 ve 157. beyitler ŞHD-SNE’de yer deĝiştirmiş haldedir.

¹⁸⁷ ŞHD-İA’de 156, ŞHD-SNE’de 163. beyit

159b ĝāziler: kadılar ŞHD-SNE

160a āhı: aşķı ŞHD-SNE

¹⁸⁸ ŞHD-İA’de 159, ŞHD-SNE’de 164. beyittir.

161b şehīd üstüne düşen: şehidler üste düşen ŞHD-İA, şehidler üzre inen ŞHD-SNE

Nihān dervīşlerüñ sırrı haqıçün

Bu yol pīrlerinüñ pīri haqıçün

[185b] 165 Ser-ā-ser cümle enbiyā haqıçün
Tarīk [u] remz-i evliyā haqıçün

İmām Ḥasan şehīd cānı haqıçün
Dökülen Şāh Hüseyin kanı haqıçün

Hem on iki Şāh imāmlar haqıçün
Kıgırıcak yiten erler haqıçün

Ki üçler yediler kırklar haqıçün
Budalā kavm-i sermestler haqıçün

Müdām çağırduğum ol şāh haqıçün
Ḥācet maqbūl olan dergāh haqıçün

170 Cürmüm bağışla Şāh-ı Kerbelā'ya
Kamu 'āşıkларуñ şāh evliyāya

Qabūl it bu du'āmı yā İlāhī
Ki sensin cümleñ püst [ü] penāhı

163b nutkı: luṭfı ŞHD-İA

164b yol pīrlerinüñ pīri: yolda pīrlerin sırrı ŞHD-İA

165a enbiyā: evliyā ŞHD-SNE

168b budalā: bu vâlâ ŞHD-İA

169a çağırduğum: çağırduğın ŞHD-İA

169b ḥācet: hacāt ŞHD-İA; maqbūl: kabūl ŞHD-İA, ŞHD-SNE

170a cürmüm: suçum ŞHD-İA, ŞHD-SNE

170b 'āşıkларуñ: âşıklara ŞHD-İA

171a du'āmı: duayı ŞHD-İA

171b cümleñ püst (ü) penāhı: cümle âlem pâdişāhı ŞHD-İA

Ne erbābem ne zāhid ḥāk-i pāyem
Bi-ḥamdillāh ki dost ‘aşkına pāyem

Anuñ bir bendesiyem sâf mevālî
Dâdâr-ı ‘aşka şâdık lâubālî

Ġanîdür luṭuf ıssı pâdişāhum
Ümidgāhum u hem püşt [ü] penāhum

175 *Teveccehtü tevekkeltü ‘al’allāh*

Ḳulaḳ çekdüm didüm ‘ālemlere şāh

Ḥaṭāyî derdmendem bir kemine
Anıcaḳ hū diñüz anuñ demine

Cihānda ḳalmaḡiçün bir nişāne
Naşîḥat-nāme didüm dervîşāne¹⁸⁹

172b ‘ışkına pāyem: ıskıyla bâyıyım ŞHD-İA, aşkıyla mâyem ŞHD-SNE

173a: Şehin bir bendesiyem hâs mevli ŞHD-SNE

174a ıssı: iyesi ŞHD-İA

174b: Ümidgāhım penāhım âli şāhım ŞHD-SNE; u hem:şehim ŞHD-İA

175a teveccehtü: teveccüh kıl ŞHD-İA

175b ‘ālemlere: erenlere ŞHD-İA

177a ḳalmaḡ: olmaḡ ŞHD-İA

177b didüm: yazdım ŞHD-İA

¹⁸⁹ ŞHD-İA’de 177a ile 177b yer deḡiştirmiş hâldedir.

529*

Rubā'ī

mefā' ilün mefā' ilün fe' ülün

Ḥaḳuñ faẓluña bağlanduḳ ezelden
Temennāmuz dārdur lem-yezelden
Ḥaṭāyī yeg durur bir şıdḳ ihlāş
Hezārān tesbāh ü zıkr ü 'amelden

530*

Rubā'ī

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Ben Mevālī meşrebem rāhum 'Alī
Ḥācetüm zıkrüm naẓargāhum 'Alī
Oldı 'Anḳa'nuñ Ḥaṭāyī bī-vücūd
Ḳāf-ı ḳudret sırr-ı İlāh'um 'Alī

531*

Rubā'ī

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Ben Ḥüseynī meşrebem Şāh'uñ ḳulı
Ya' nī ki ma' nīde Allāh'uñ ḳulı
Ey Ḥaṭāyī pādişāh olmaz ḳişi
Olmayınca uşbu dergāhuñ ḳulı

* SHD-MM ve SHD-SNE'de bulunmamaktadır.

* ŞHD-MM 585.

I/3 'anḳanuñ: 'ankā tek ŞHD-MM

I/4 sırr-i İlāh'um: sırru li'llāhum ŞHD-MM

* ŞHD-MM 584.

[186a]

532*

mefā' ilün mefā' ilün fe' ülün

- 1 Ezelden 'aşkuñ ile yana geldüm
Cemālin şem' ine pervāne geldüm
- 2 ẖo beni yanayım şeyḥ eşiginde
Şu derdli cānuma dermāna geldüm
- 3 Görüidi gözime şeyḥüñ ḥayāli
Nāgehān uyḡudan uyana geldüm
- 4 Yusuf'um yitürdüm Ken' ān ilinde
Arayı arayı zindāna geldüm
- 5 Bu dünyā fān'dür **ẖayḡusuz Abdāl**
Hemān bir beş on gün seyrāna geldüm

533*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Her nefesde bir tecellī-i Ḥudā ister gönül
Kendüye bu ḡurbet içre āšnā ister gönül
- 2 Görmege āyinesinde pertev-i nūr-ı Ḥaḡḡ'ı
Ḥāk-i pāy-ı Muştafā'dan tūtiyā ister gönül
- 3 Bir şeb-i mi' rāc içün biñ şem' uyandur cānuña
Şem' -i Ḥaḡ'da şeş cihāt[ın]da ziyā ister gönül

* Şiir, KAK'da bulunmamaktadır.

* İHB 229-230.

- 4 Nice bir bāğ-ı fenāda zār ide dil bülbüli
Bir ḥazān irmez gülistān-ı beḳā ister göñül¹⁹⁰
- 5 Devlet-i dünyā vü ‘ukbā cümle tecrīd içredür
Ne ‘abāya meyl ider hem ne ḳabā ister göñül
- 6 **Hakkıyā** mahrem bulunmaz rāz-ı ‘aşḳa bu zamān
Halk-ı ‘ālemden anuñçün ihtifā ister göñül

534*

8’li hece

I

Seyr itdüm cennet evlerin
Sekiz yirde ḳapusı var
‘Āşık oldum mi‘ mārına
Ne ‘acāyib yapısı var

II

Bir kerpici altun bir kerpici gümüş
Yaradan ne hoş yapmış
Misk ‘anber ile döşenmiş
Ne ‘acāyib ḳoḳusu var

¹⁹⁰ İHB’de 3 ve 4. beyitler yer deḡiştirmiş haldedir.

4b ‘abāya meyl...ḳabā: ḳabāya meyl...‘abā İHB

* YEK II/34.

I/1 evlerin: evine YEK

II/1: Kerpiçleri altun gümüş YEK (Mecmuadaki kullanım, vezin bakımından kusurludur.)

II/2 yapmış: yaratmış YEK

II/3 döşenmiş: donatmış YEK

III

Cennetden dört ırmāk aḡar
Dördi de bir yerden ıḡar
Ne bala beñzer ne sükker
Ne ‘acāyib lezzeti var

IV

Cennetde Ṭūbā ağacı
Köki yuḡarı ucı aṡaḡı
Ol cennette bülbul ḡuşı
Oḡur Allāh diyü var

V

Cennetde ḡūrī ḡızları
Ṭoḡan ay gibi yüzleri
Misk [ü] ‘anberdür sözleri
Ne ‘acāyib nāzları var

VI

‘Āşıḡ **Yūnus**’uñ sözleri
Çökerdi beni nāzları
Köşlerde ḡūrī ḡızları
Ne ‘acāyib baḡışları var

IV/2: Başı aṡaḡı hem ucı YEK

IV/3: Dalında bülbuller ḡuşı YEK

IV/4: Ne ‘acāib ötüşi var YEK (Mecmuadaki kullanım, vezin bakımından kusurludur.)

V/2 ṭoḡan: toḡar YEK

V/3 ‘anberdür: ‘anberden YEK

V/5 nāzları: sözleri YEK

VI/2: Cigerler deler nāzları YEK

VI/3 köşlerde: köşkünde YEK

VI/4 baḡışları: nāzları YEK (Mecmuadaki kullanım, vezin bakımından kusurludur.)

‘Arab iki kısmıdır. Biri Qaḥṭānī biri ‘Adnānī vü Qaḥṭānī daḥi iki kısmıdır. Biri Siyāh biri Muḫra’dur vü ‘Adnānī daḥi iki şu‘bedür. Biri Rebī‘a vü biri Muḫra’dur. Quşā‘a kabilesi ‘Adnānī vü kimisi Qaḥṭā’i nisbet itmişdür vü bu Qaḥṭā’nuñ oğluna Yarūb dirler ki ibtidā ‘Arab līsānı ol söylemişdür. Ḥazret-i Hūd ‘aleyhisselām neslindendür ki Yemen’de sākin olurlardı. Ḥazret-i İsmā‘il zuhūr itdükde ‘Arabī līsānı taşḥīḥ itdi, faşīḥ ‘Arabī līsānı söyleyen Ḥazret-i İsmā‘il’dür, on dört yaşında iken söyledi dimişler. İsmā‘il’üñ ma‘nāsı ‘İbrānī luğatı üzre “Muṭī‘ullāh” dimekdür. Andan muḫaddem Ḥazret-i Ādem’e varınca kimse İsmā‘il ismiyle tesmiye olunmamışdır diyü İnsānu’l-‘Uyūn’da muşarraḥdur.

536

Qıṭ‘a*meḥ‘ülü meḥā‘ilü meḥā‘ilü fe‘ülün*

Ben bilmez idüm gizli ‘ayān hep sen imişsin
 Tenlerde vü cānlarda nihān hep sen imişsin
 Senden bu cihān içre nişān ister idüm ben
 Āḥir bunı bildüm ki cihān hep sen imişsin

537

Diger*meḥ‘ülü meḥā‘ilü meḥā‘ilü fe‘ülün*

Şeyḥler saña nisbetle degül bende-i kemter
 Şāhenşeh-i şāhān-ı zamān hep sen imişsin
 Āzürde dil-i **Rif‘at’a** merhem iden iḥsān
 Āsāyiş-i devrān-ı cihān hep sen imişsin

538*

Ꞑıı' a-i Nesimĩ

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Derdüm ondur çün toꞑuz dimezem 'ağyāra ben
 Sekizde ƙaldı 'aqlum yediye āvāre ben
- 2 Altı bend olduğıçün beşe çekdüm elümi
 Dörtde luş u iřsān irerse üçe buldum çāre ben
- 3 Ey Nesimĩ çünki cānuñ ikiden ħālĩ degül
 Anuñiçün yalvarıram bire ben

539

Beyt

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Ḥatāyi'm cān Ḥatāyi'm cān Ḥatāyi'm [cān Ḥatāyi'm]
Dü cihānda ne miřlüñ var ne mānendüñ Ḥatāyi'm

540

Beyt

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Her kim Ḥatāyi'mi ziyāde yād ider¹⁹¹
Ḳurtılır derd ü belādan Ḥař anı āzād ider

* Şiir, vezin bakımından kusurlar içermektedir.

¹⁹¹ Mısra, vezin bakımından kusurludur.

مناجيات انشاد توحيد

يا مولانا يا حنان	يا رحمانا يا ديان	استجوا بالرحمان
يا مولانا يا مبدؤ	يا رحمانا يا مقصود	يا بحر الكرم يا خور
يا مولانا يا سامع دعائنا	يا تقطعوا رحمانا	بالقرآن تو سلتنا
يا الله الا الله	افتتاحا بذكر الله	يا الله الا الله
يا رحا كل الرحا	يا عظيم المتجا	يا طلب منك الرحا
يا الله الا الله	اول آدم صفى الله	يا الله الا الله
	محمد رسول الله	

يا عظيم المتجا
الذى جددك الخلق
يا الله الا الله

يا رحا كل الرحا
يا عظيم المتجا
يا طلب منك الرحا

يا رب هني لنا من امرنا دشا	واجعل معونتك احسنى لنا مددا
ولا تكلمنا الى تدبير انفسنا	فالتفنى يعجز عن اصلاح مافسدا
انت الكريم يا الله وقد وجهت الى	الى جنابك قلبا خاشعا وبدا
فلا تردنا يا رب خائبة	فبحر جودك يروى كل من يلبدا
وللرجاء ثواب انت تعلمه	واجعل ثوابى دوام التسولى ابدا

543

Ḳıṭ‘a

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Nükte-i sırr-ı dehānuñ fethin eyler fāl yok
Söylenür ammā bilün vaşında ḳıl ü ḳāl yok
Ḳaşıña beñzer bulunmaz ne felek devrinde ḳūs
Ḳirpigün gibi görünmez bir ḳazā reftār ok

[187b]

544

Heze el-Āyet-i mine’l-İncıl fi Na‘t en-Nebıyyü
‘Aleyhi’s-şalātü ve’s-selām

Bir oğlan Āzeroğullarından peygamber ola. Yalancı olmaya.
Anuñ mevlüdü Mekke’de ola. Evvelinden şālîhliğle gele. Anuñ mübārek adı
Muḥammed ola. Aña uyalar. Bu cihān issi ola. Ol cihān issi ola. Mevāliden Sipāhi-
zāde merḥūm İncıl’dan istiḥrāc idüp Türkī ile tefsīr eylemiş.

545

Tevārîḥ-i Şaḥîha

İbrāhīm Peygamber’dan soñra toḳuz yüz yıldan soñra Mūsī
Peygamber ‘Aleyhi’s-selām’a Tevrāt geldi. Mūsā’dan beş yüz yıl geçdikden soñra
Dāvud Peygamber ‘Aleyhi’s-selām’a Zebūr geldi. Dāvud Peygamber’dan iki biñ yıl
soñra ‘İsā ‘Aleyhi’s-selām’a İncıl geldi vü ‘İsī’dan altı yüz yigirmi yıl geçdikden
soñra Ḥazret-i Ḥātemü’l-Enbiyā Muḥammed Muştafā ‘Aleyhi’s-selām’dan Ḥazret-i
Ḳur‘ān geldi ma‘lūm şöd.

546

Қыт'ā

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Ene'l-Haḡ şanma nā-ḡaḡ'dur lisān-ı Ḥaḡḡ-ı Manşūr'a

Bu ḡaḡḡāniyyet üzre ḡaḡ degül da'vā *Ene'l-Haḡḡ'a*

Te'ayyünde belī Manşūr'dur ḡā'il *Ene'l-Haḡḡ'ı*

Ḥaḡīḡatde *Ene'l-Haḡ* ḡavl-i Ḥaḡ'dur Ḥaḡret-i Ḥaḡḡ'a

547

El-^ʿavālimü'l-ḡamse mertebe-i zāt, mertebe-i şıfat, ^ʿālem-i
ervāḡ, mertebe-i vücūd, mertebe-i insān

[188a]

548

Va'īd bin El-Ḥuzā'ī

ناد علیاً مظهر العجايب
تجده عوناً لك في التواييب
كل غم وحلم سينجلي
بولايتك يا على يا على

549

Ḥāfiẓ-ı Şīrāzī

meḡ'ülü mefā' ilün mefā' ilü fe'ül

د د مذهب ما کلام حق ناد علیست
طاعتک قبول حق بود یاد علیست
از جمله آفرینش کون و مکان
مقصود خدا علی و اولاد علیست

550

Monlā Cāmī

mef' ulü fā' ilātün mef' ulü fā' ilātün

ناد علی دعائیت از مظهر العجایب
سر تجده عوناً و در دیست فی النوائب
از مثل هم و نعم حاصل سینجلی دان
ما را که خاطر آمد زین و در شاه غایب
بر عنوان و لایق تو از یا علی علی را
از یا علی بر آید مقصود هر غرایب

551

mef' ulü mefā' ilün mefā' ilün fā'

دائم دل ما ناد علی میکوید
جان در بدنم سینجلی میکوید
هر موی که در جمیع اعضای منست
الله و محمد و علی میکوید

552

Ḥazret-i Mevlevī

mef' ulü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

یا رب بحق ناد علیاً سینجلی
یا رب بحق شاه نجف مرتضی علی
افتادگان وادی غمرا بگردست
یا مصطفی محمد و یا مرتضی علی

553

Beyt

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

سجود خانه کعبه ازان شد بر همه واجب
که آنجا در وجود آمد علی ابن ابی طالب

554

Rubā' i

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Yā Resūlullāh cemālūñ *Ḳul hüvellāhu eḥad*

Ketb olunmuş levḥ-i ruḥsārında *Allāhu 'ş-şamed*

Lem yelid zātuñ ve lem yūled şıfātın vaşfidur

N'ola dinse şānına *Lem yekün lehū küfüven eḥād*¹⁹²

555

Kelām-ı Ḥazret-i İmām-ı Hüseyñ Raḍyallāhu 'Anhe

انا ابن علی من آل حاشم
کفانی بهذا مفخر احسن افخر
وجدی رسول الله اکرم من مشی
وشحن سراج الله فی الارض بنور
وفاطمة امی سلاله احمد
وعمیه یدعی ذوالجناحین جعفر
وفینا کتاب الله یزول صارقا
وفینا الهدی والوحی والخیر یدکر

Temmet 1235

¹⁹² Bu mısra, vezin bakımından kusurludur.

SONUÇ

Mecmualar, bir toplumun sosyo-kültürel tarihine ışık tutan önemli kaynaklar arasındadır. Mecmualar üzerine yapılan her yeni çalışma, bu kanının doğruluğunu perçinlemektedir. Öyle ki her bir mecmua farklı dünyalara kapı aralamakta, içinde barındırdığı zenginliklerle ilim dünyasına renk katmaktadır.

Bu çalışmada Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Y-1033 numarada “Mecmu‘â-i Eş‘âr” ismiyle kayıtlı şiir mecmuası ele alınmıştır. Öncelikle çalışmanın konusu, amacı, yöntemi ortaya konulmuş; ardından mecmualar/şiir mecmualarının taşıdığı bilimsel ve kültürel önem üzerinde durulmuştur. Daha sonra mezkûr mecmua farklı açılardan incelenmiş, elde edilen veriler tablo ve grafiklerle desteklenerek sunulmuştur. Araştırmacıların mecmua içeriğine daha kolay ulaşabilmeleri amacıyla Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi’ne (MESTAP) göre mecmuanın tasnifi yapılmıştır. Son olarak, mecmuanın günümüz harfleriyle çeviriyazım metni verilmiştir.

Müstensihi bilinmeyen, 188 varaktan oluşan bu şiir mecmuası, son sayfada düşülen kayda göre Miladî 1820 yılında tamamlanmıştır. Mecmua, içerdiği şiirlerin çeşitliliği ve kapsadığı coğrafi ile kronolojik genişlik bakımından dikkat çekici bir derlemedir.

Mecmuada 162 şaire ait toplam 531 şiir yer almakta; buna ek olarak mahlası bulunmayan veya kime ait olduğu belirlenemeyen 17 şiirle birlikte toplam şiir sayısı 548’e ulaşmaktadır. Şairler, Bosna’dan Bolu’ya, Edirne’den Bağdat’a kadar uzanan geniş bir coğrafyada; 13. yüzyıldan 19. yüzyılın başlarına kadar farklı dönemlerde yaşamış isimlerdir. Bu durum, eserin hem tarihsel hem de kültürel çeşitliliğini göstermektedir.

Mecmuanın büyük çoğunluğunu başta Alevî-Bektâşî-Hurûfî olmak üzere farklı zümrelere mensup tekke ehli şairlerin şiirleri oluşturmaktadır. Bu şiirlerde Kur’ân, Peygamberler, Hadis, Dört Halife, 12 İmam, din büyükleri, Allah’a ulaşma arzusu, vahdet-i vücûd anlayışı, ilahi aşk, kalp temizliği, nefis terbiyesi, insanları iyiye ve doğruya yönlendirme gibi dinî-tasavvufî temalar öne çıkmaktadır. Şiiri düşünceyi tanıtmaya ve yayma aracı olarak gören bu şairlerin şiirlerinde bağlı oldukları zümrenin inanç ve anlayışlarını, ayin ve törenlerini görmek mümkündür. Örneğin; Alevî-Bektâşî geleneğine ait şiirlerin çoğu nazım türü olarak “nefes” formundadır.

Nefesler, cem ayinlerinde, ikrar ve kurban törenlerinde, çeşitli dini toplantılarda okunan manzum metinlerdir. Mecmuada yer alan bazı nefeslerin bestelenmiş olması, onların ayin ve meclislerde aktif olarak kullanıldığını göstermektedir.

İncelenen mecmua, hem Dîvân hem de Halk edebiyatı nazım şekilleriyle yazılmış şiirleri bir araya getirmesi bakımından dikkat çekicidir. Bu yönüyle eser, iki edebiyat geleneği arasındaki geçişkenlikleri ve ortak unsurları yansıtmaya açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir. Şiirlerde kullanılan biçimsel çeşitlilik, dönemin edebî zevkine ve şiir anlayışına dair değerli ipuçları sunmaktadır. Mecmuada yer alan şiirlerde ayet ve hadis iktibaslarının yüksek oranda bulunması ise, özellikle dinî-tasavvufî şiir geleneğinde Kur'an ve Hadis kaynaklı referansların ne denli merkezi bir yer tuttuğunu göstermektedir. Bu iktibaslar, şiirlerin yalnızca estetik değil, aynı zamanda didaktik ve irşad edici bir işlev taşıdığını da ortaya koymaktadır.

Vezin açısından bakıldığında, mecmuada aruz vezniyle yazılmış 494 şiir yer almaktadır. Bu şiirlerin 250'si, klasik Türk şiirinde en yaygın kullanılan kalıplardan biri olan “fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün” kalıbıyla yazılmıştır. Bu durum, söz konusu vezin kalıbının o dönemdeki şiir anlayışı içerisinde ne denli tercih edilen ve yerleşik bir yapıya sahip olduğunu göstermesi bakımından dikkat çekicidir.

Mecmuada şiirleri bulunan şairlerin daha önce yayımlanmış dîvânları veya eserleri incelenmiş; mecmuada yer alan şiirlerin bu neşredilmiş eserlerde bulunup bulunmadığı tespit edilmiştir. Eğer şiir daha önce yayımlanmış dîvân/eserde yer almıyorsa bu durum dipnotlarla belirtilmiş, yer alması hâlinde ise mecmuadaki metin ile yayımlanan metin karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Bu inceleme sonucunda, mecmuanın daha önce neşredilmemiş şiirler ile neşredilmiş şiirlerin yayımlanmamış varyantlarını içermesi bakımından oldukça zengin bir içerik sunduğu tespit edilmiştir. Söz konusu veriler, çalışmanın “Mecmuanın Özgünlüğü ve Türk Edebiyatı/Kültürü Açısından Önemi” başlıklı bölümünde ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Bu bölümde yer alan ve bilim dünyasına katkı sağlayacak nitelikteki özgün bulgular, ileride yapılacak araştırmalar için önemli bir kaynak teşkil etmektedir. Elde edilen veriler, edebiyat mecmualarının Türk edebiyatı ve kültürü açısından taşıdığı belge değerini ve araştırma potansiyelini bir kez daha açıkça ortaya koymaktadır.

Yalnızca içerik açısından değil, şekil ve yazım özellikleri bakımından da özgün nitelikler taşıyan mecmua, bu yönüyle ayrıca dikkat çekicidir. Çalışmanın

“Mecmuanın İmlâ ve Tertip Hususiyetleri” başlıklı bölümünde ayrıntılarıyla ele alındığı üzere, mecmuada Hurûfilîğe özgü remiz ve semboller yer almakta; bu durum, eserin sadece edebî değil aynı zamanda tasavvufî ve sembolik boyutunu da gözler önüne sermektedir. Hurûfilîğe özgü bu işaret ve sembollerin, yalnızca Hurûfî gelenekten gelen şairlerde değil, Hurûfî olmayan şairlerde dahi etkisini göstermesi, mecmuanın şekilsel olarak da şiir dünyasına özgün bir katkı sunduğunu göstermektedir. Bu semboller aracılığıyla, mecmuada sadece metin değil; aynı zamanda mistik bir ifade biçimi de oluşturulmuştur.

Farklı zaman dilimleri, coğrafyalar ve edebî geleneklere ait unsurları bünyesinde bir araya getiren; bu yönüyle adeta binbir çiçeğin nektarını taşıyan bir kovanı andıran Yapı Kredi Araştırma Kütüphanesi Y-1033 numaralı şiir mecmuası, Türk edebiyatı ve kültür tarihi açısından önemli bir kaynak niteliğindedir. Bu çalışmada ele alınan mecmuanın, hem içerik hem de şekil özellikleriyle literatüre yeni katkılar sunması ve Türk edebiyatı sahasında yapılacak yeni araştırmalara örnek teşkil etmesi umulmaktadır.

KAYNAKÇA

- Abdulkadiroğlu, Abdülkerim, *İsmail Belîğ Nuhbetü'l-Âsâr li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr*, Gazi Üniversitesi Yayınları, Ankara 1985.
- Açar, Bedriye Gülay, *Salâhaddîn-i Uşşâkî'nin Türkçe Divanı ve İncelemesi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2012.
- Adak, Abdurrahman, *Zâ'fî-i Gülşenî Hayatı, Eserleri, Edebî Şahsiyeti ve Dîvânının İncelenmesi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2006.
- Adıgüzel, Niyazi ve Raşit Gündoğdu, *Ahmed Bâdî Efendi Riyâz-ı Belde-i Edirne 20. Yüzyıla Kadar Osmanlı Edirne'si 2 Cilt*, Trakya Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2014.
- Ak, Coşkun, *Bağdatlı Rûhî Dîvânı Karşılaştırmalı Metin (2 Cilt)*, Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa 2001.
- Akkaya, Hüseyin, *Abdülahad Nûri ve Divanı*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2003.
- Akkuş, Metin, *Nef'î Dîvânı*, Akçağ Yayınları, Ankara 1993.
- Aksoyak, İ. Hakkı, *Gelibolulu Mustafa Âlî Divanlar*, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2018, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-208602/gelibolulu-mustafa-ali-divani.html>, (Erişim: 20.08.2024).
- Akün, Ömer Faruk, "Divan Edebiyatı", *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 9, TDV Yayınları İstanbul 1994, ss. 389-427.
- Akyüz, Kenan vd., *Fuzûlî Türkçe Divan*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1958.
- Alıcı, Lütfî, *Halîlî-i Mar'aşî Divançe ve Etvâr-ı Seb'a Tenkitli Metin-Tıpkıbasım*, Ukde Kitaplığı, Kahramanmaraş 2010.
- Ali Emîrî, *Osmanlı Tarih ve Edebiyat Mecmuası*, S. 29, 1336.
- Alpaydın, Bilal, *Refî'-i Kâlâyî Dîvânı (İnceleme-Metin)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2007.
- Altuner, Nuran (Üzer), *Safâî ve Tezkiresi (İnceleme-Tenkitli Metin-İndeks)*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1989.
- Arıkoğlu, İsmail, *Âlî (Edirneli Hüseyin Efendi) Hayatı, Sanatı, Eserleri ve Divanının Tenkitli Metni*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ 1999.
- Arslan, Mehmet, *Zâtî Süleymân Efendi Dîvân Sevânihu'n-Nevâdir Fî Ma'rifeti'l-Anâsır*, Dilek Matbaacılık, Sivas 1994.
- _____, *Mihri Hâtun Divânı*, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2018 Ankara.
- Arslan, Saime, *Resmî Ali Baba ve Dîvânı*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2003.
- Aslanoğlu, İbrahim, *Şah İsmail Hatayî (Divan, Dehnâme, Nasihatnâme ve Anadolu Hatayîleri)*, Der Yayınları, İstanbul 1992.

- Atalay, Veli, *Vechî Dîvânı*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 2017.
- Atik, Hikmet, *Nakşî Ali Akkirmânî Dîvânı (İnceleme-Metin)*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2003.
- Afmataj, Luaf, *Arnavutluk Bektaşiliği, Başlangıcı, Gelişmesi ve Günümüzdeki Durumu*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2009, ss. 101-103.
- Ay, Alper, *Abdülmecid Sivâsî Divanı (İnceleme-Metin)*, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas 2014.
- Ay, Sibel, *Millet Kütüphanesi Ali Emiri Mnz 560 Numarada Bulunan Şiir Mecmuası (İnceleme-Metin)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2015.
- Ayan, Hüseyin, “Kul Nesîmî’ye Ait Olduğu Sanılan Şiirler”, *Edebiyat ve Beşeri Bilimler Dergisi*, S. 6, 1973, ss. 22-34.
- _____, *Nesîmî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divanının Tenkitli Metni*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2020.
- Aydoğmuş Yüce, Emine, *Abdürrahim Tîrsî ve Divanı*, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa 2010.
- Beyhan, Esra, *Enderunlu Fâzıl Divanı (Metin-İnceleme)*, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir 2021.
- Biçer, Ramazan, “Kerremallahu Vecheh”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 25, TDV Yayınları, İstanbul 2022, ss. 296-297.
- Bilgin, A. Azmi, “Tekke Edebiyatı”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 40, TDV Yayınları, 2011 İstanbul, ss. 381-384.
- _____, *Yunus Emre Divanı*, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Konya 2022.
- Bilkan, Ali Fuat, *Nâbî’nin Türkçe Dîvânı (Karşılaştırmalı Metin)*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 1993.
- Birgören, Hamdi, “Îsâ Mahvî, Sukûkî-zâde , Şeyh Îsâ Mahvî Efendi”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, 2014, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/isa-mahvi-sukukizade-seyh-isa-mahvi>, (Erişim: 16.05.2025).
- Boz, Erdoğan, *Yunus Emre, Dîvan (Fatih Yazması)*, Yunus Emre Enstitüsü Yayınları, Ankara 2021.
- Büke, Himmet, *Yunus Emre Dîvânı Vatikan Nüshası*, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, Ankara 2022.
- Ceylan, Ömür, *Tasavvûfî Şiir Şerhleri*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2020.
- Çakır, Zehrâ Vildan, *Hevâyî (Abdurrahman, Kubûrî-zâde) Dîvânı’nın Tenkidli Metni ve İncelemesi*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne 1998.
- Çeçen, Halil, *Fıtnat Hanım Hayatı, Sanatı ve Divanı İnceleme Metin*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Malatya 1996.

- Çıpan, Mustafa, *Fasîh Ahmed Dede Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni 2 Cilt*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya 1991.
- Dedebaba, Bedri Noyan, *Bütün Yönleriyle Bektâşilik ve Alevîlik*, IX Cilt, Ardıç Yayınları, Ankara 1998-2011.
- Dereli, Üzeyir, *Ca'ferî'nin Hayatı, Eseri, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Denizli 2003.
- Dîvân-ı Cemâleddin*, Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Koleksiyonu Nu. 2709-004, vr. 179b.
- Dîvân-ı Mahvî Sukûkî-zâde Şeyh İsâ Efendi*, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu Nu. 06 Mil Yz A 4635/4.
- Dîvân-ı Za'î-i Gülşenî*, Millet Kütüphanesi Manzûm Nu. 254.
- Doğan, Muhammed Nur, *Fuzulî Leylâ ve Mecnun Metin, Düzyazıya Çeviri, Notlar ve Açıklamalar*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2000.
- Donuk, Suat, *Türk Edebiyatında Vefeyâtname ve İsmail Belîğ'in Güldeste-i Riyâz-ı İrfân'ı*, (ed. M. Fatih Köksal, Gece Kitaplığı, Ankara 2017.
- Ekinci, Ramazan, "Türk Hiciv Edebiyatının Sıradışı Bir Şairi: Küfrî-i Bahâyî ve Eserlerinden Örnekler", *Türkiyat Mecmuası*, C. 24/Güz, 2014, ss. 33-58. KBD
- _____, *Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî Vefeyât-ı Ayvansarâyî (İnceleme-Tenkitli Metin)*, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2017, ss. 130-131, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55730,vefeyat-i-ayvansarayipdf.pdf?0> (Erişim: 10.04.2025).
- _____, *Vekâyi 'u'l-Fuzalâ, Şeyhî'nin Şakâ'ik Zeyli Şeyhî Mehmed Efendi*, 4 Cilt, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul 2018.
- Erdemir, Avni, *Şeyh Vefâ (Muslihu'd-din Mustafa İbn Vefâ) Hayatı, Eserleri, Tesirleri ve Manzum Eserlerinin Tenkidli Metni*, Sonçağ Akademî, Ankara 2020.
- Erdoğan, Kenan, *Niyazi-i Mısri Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divanı (Tenkitli Metin)*, Akçağ Yayınları, Ankara 1998.
- Erdoğan, Mustafa, "Nesîmî Mahlaşlı Bilinmeyen Bir Hz. Ali Velâyet-nâmesi ve Bazı Yeni Şiirler", *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, S. 52, Ankara 2021, ss. 195-232.
- Ergin, Mehmet, *Cemâleddîn-i Uşşâkî'nin Hayatı, Eserleri ve Dîvânının Edisyon Kritiği*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1995.
- Ergun, Sadeddin Nüzhet, *Âşık Ömer Hayatı ve Şiirleri*, Semih Lütfî Matbaa ve Kitabevi, İstanbul 1936.
- _____, *Türk Şairleri (4 Cilt)*, Suhulet Basımevi, İstanbul 1936-1945.
- _____, *Bektaşî Şairleri ve Şiirleri (3 Cilt)*, Maarif Kitaphanesi Matbaası, İstanbul 1944-1956.

- _____, *Hatâyî Divanı Şah İsmail Safevî Edebî Hayatı ve Nefesleri*, Maarif Kitaphanesi, İstanbul 1956.
- Erol, Mehmet, *Azbî Baba Dîvânı (İnceleme-Metin)*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çanakkale 2002.
- Ertürk, Mustafa, “Havz-ı Kevser”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 16, TDV Yayınları, İstanbul 1997, ss. 546-549.
- Eşref-zâde Şeyh Ahmed Ziyaeddin Efendi, *Gülzâr-ı Sulehâ ve Vefeyât-ı Urefâ*, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz FB 176.
- Fığlalı, Ethem Ruhi, “Gadîr-i Hum”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C.13, TDV Yayınları, İstanbul 1996, ss. 279-280.
- Fürûzânfer, Bediüzzamân, *Külliyât-ı Şems yâ Dîvân-ı Kebîr*, 10 cilt, Müessese-i İntişarât-ı Emir Kebir, Tahran 1378.
- Gehramanov, Cihangir, *Seyyid İmâmüddîn Nesîmî: Eserleri (3 Cilt)*, Azerbaycan İlimler Akademiyası, Bakü 1973.
- Genç, İlhan, *Esrar Dede Tezkîre-i Şu‘arâ-yı Mevlevîyye (İnceleme-Metin)*, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2018, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-206275/tezkire-i-suara-yi-mevleviyye.html>, (Erişim: 15.09.2024).
- Gölpınarlı, Abdülbâki, *Yunus Emre Risâlat al-Nushiyya ve Dîvân*, Eskişehir Turizm ve Tanıtma Derneği Yayınları, İstanbul 1965.
- _____, *Hurûfîlik Metinleri Kataloğu*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1973.
- Göre, Zehra, *‘Adnî Recep Dede, Hayatı ve Eserleri*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya 2004.
- Güfta, Hüseyin, *Sâlim (Mirzâ-zâde) Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divanının Karşılaştırmalı Metni*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum 1995.
- Gümüşoğlu, H. Dursun, *Sâdık Abdâl Dîvânı*, Horasan Yayınları, İstanbul 2009.
- Gündoğdu, Mehmed Kemâl, *Müşâk Baba (Dîvân)*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1997.
- Güneş, Deva, *Misâlî Dîvânı (İnceleme-Metin)*, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya 2011.
- Güneş, Mustafa, *Eşrefoğlu Rûmî ve Dîvânı (İnceleme-Metin)*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Malatya 1994.
- Güngör, Şeyma, *Fuzuli Hadikatü’s-süedâ*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1987.
- Gürbüz, Mehmet, “Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, hzl. Hatice Aynur vd., Turkuaz Yayınları, Ankara 2012, ss. 97-113.
- Güzel, Abdurrahman, *Şehzâde Alaâddin Gaybî Kaygusuz Abdâl Külliyyatı*, Türk Dili Kurumu Yayınları, Ankara 2021.

- Hikmet, İsmail, *Azerbaycan Edebiyatı Tarihi I-II*, Akçağ Yayınları, Ankara 2013.
- Horata, Osman, *Esrâr Dede Dîvân*, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2019.
- İşinsu Durmuş, Tuba ve Rıdvan Canım, *Edirneli Şevkî Dîvânı*, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2018, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-210484/sevki-divani.html>, (Erişim 10.06.2025).
- İlhan, Derda, *Üftâde Dîvânı (İnceleme-Metin)*, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa 2020.
- İnce, Adnan, *Tezkiretü's-Şu'arâ Sâlim Efendi*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 2005.
- İpekten, Haluk, *Karamanlı Nizâmî Dîvân*, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2020, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-265523/karamanli-nizami-divani.html>, (Erişim: 15.09.2024).
- İsen, Mustafa, *Usûlî Dîvânı*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul 2020.
- Kahraman, Bahattin, *Arşi Dîvânı'nın Tenkidli Metni I. ve II.*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 1989.
- Kalkışım, M. Muhsin, *Şeyh Gâlib Dîvânı*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1992.
- Kalyon, Filiz, “Nesîmî'nin Divanında ve Diğer Kaynaklarda Rastlanmayan Şiirleri”, *Turkish Studies*, 10/16, 2015, ss. 783-806.
- Kanmaz, Fatma Esra, *Ömer Şevki Mardinî ve Divanı*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2010.
- Kaplan, Doğan, *Buyruklara Göre Kızılbaşlık*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya 2008.
- Kaplan, Orhan ve Mehmet Kılıç, “Bir Şiir Mecmuasında Yer Alan Daha Önce Yayınlanmamış Nesîmî Mahlaslı Şiirler”, *TÜRK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, y. 8, S. 22, 2020, ss. 55-75. .
- Kaplan, Yunus, “Nihânî (İbrahim Çelebi) ve Gazelleri,” *Turkish Studies*, 5/4, 2010, ss. 1271-1303.
- _____, “Gubârî, Abdurrahman Efendi”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/gubari-abdurrahman-efendi>, (Erişim: 16.05.2025).
- _____, “Gubârî, Kireççi-zâde Mahmud Çelebi”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, 2014, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/gubari-kireccizade-mahmud-celebi>, (Erişim: 16.05.2025).
- _____, *Yümnî Dîvânı (İnceleme-Metin-Sözlük)*, Kesit Yayınları, İstanbul 2015.
- _____, “Mecmualardan Hareketle Bir Dîvânçe Teşkil Denemesi: Edirneli Misâlî (Hasan Çelebi) ve Dîvânçesi”, *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 2, 2020, ss. 35-152.

- Karadaş, Müslüm, *Senâyi Dîvânı (İnceleme-Metin)*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Malatya 1999.
- Karagöz, Halil, *Askerî Dîvânının Tenkitli Metni*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta 1997.
- Karahan, Abdulkadir, *Kanunî Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Figânî ve Divançesi*, İÜEF Yayınları, İstanbul 1966.
- Karasoy, Yakup ve Orhan Yavuz, *Âşık Ömer Divanı*, İnci Ofset, Konya 2010.
- Karlıtepe, Mustafa, *Kelâmî Dîvânı*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2007.
- Kaya, Ayşe, *Dîvân-ı Selâmî (İnceleme-Metin)*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Malatya 1999.
- Kaya, Taha Tuna, *Viranî Divanı (İnceleme-Metin)*, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sivas 2022.
- Kaya, Tubanur, *İsmail Hakkî Bursevî'nin Fevâid Mecmûası Üzerine Bir İnceleme (Transkripsiyonlu Metin)*, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa 2019.
- Kayalar, Serdar, *Kâdî Dîvânı*, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya 2002.
- Kayıkçıoğlu, M. Sâdık Vicedânî, *Hurûfîlik ve Bektaşîlik*, hzl. İsmail Güleç, İz Yayıncılık, İstanbul 2017.
- Kemikli, Bilal, *Sun'ullâh-i Gaybî Divanı İnceleme-Metin*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 1998.
- Kesik, Beyhan, "Seyyid Şeref/Şerefeddîn", *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, 2014, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/seyyid-şeref-serefeddin-esrefzade>, (Erişim: 01.06.2025)
- Kılıç, Atabey, "Mecmua Tasnifine Dair", *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII: Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, hzl. Hatice Aynur vd., Turkuaz Yayınları, Ankara 2012, ss. 75-96.
- Kılıç, Filiz, *Alevilik ve Bektaşilikte Yedi Ulu Ozan*, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırmalar Merkezi Yayınları, Ankara 2008.
- Koca, Turgut, *Bektâşî Alevî Şairleri ve Nefesleri (13. Yüzyıldan 19. Yüzyıla Kadar)*, Maarif Kitaphanesi ve Matbaası, İstanbul 1990, ss. 295-296.
- Köksal, Mehmet Fatih, "Seyyid Nesîmî'nin Yayınlanmamış Şiirleri", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, S. 50, 2009, ss. 77-135.
- _____, "Şiir Mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi", *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori*, Kesit Yayınları, İstanbul 2012, ss. 83-101.
- _____, "Şeyh Şücâeddîn Velâyet-nâmesi'nin Son Neşri Üzerine", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, S. 84, 2017, ss. 9-45.
- _____, "Yazma Mecmualara Dair Yeni Bir Tasnif Denemesi", 2. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Kongresi (4-7 Nisan 2018) Bildiri Tam Metinleri Kongre E Kitabı*, edt. Kadir Ulusoy, Antalya 2018, ss. 87-92,

<http://semp.ijoess.com/upload/bf31d703-4eb8-4151-b736-1ed581ea0a7c.pdf>
(Erişim: 23.05.2025).

- Köseoğlu, Sinan, *Zekâyî Dîvânı*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1997.
- Kufacı, Osman, *Adni Divanı ve Adni Divanında Benzetmeler*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006.
- Kurnaz, Cemal ve Halil Çeltik, “Muaşşerden Uzun Musammatlar ve Bilinmeyen Nazım Şekillerinden Yirmilik”, *Turkish Studies*, 4/2 Winter 2009.
- Kurnaz, Cemal ve M. Tatçı, *Mehmed Nâil Tuman Tuhfe-i Nâilî-Divân Şâirlerinin Muhtasar Biyografileri*, 2 Cilt, Bizim Büro Yayınları, Ankara 2001.
- Kut, Günay, “Mecmua”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, C. 32, Dergah Yayınları, İstanbul 1986.
- Kutlu, Mustafa, *Yunus Emre Divanı*, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2021..
- Küçük, Sabahattin, *Bâkî Dîvânı Tenkitli Basım*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2015.
- Külekcî, Numan ve Turgut Karabey, *Dîvân Erzurumlu İbrahim Hakkı*, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum 1997.
- Levent, Agah Sırrı, *Türk Edebiyatı Tarihi*, TTK Yayınları, Ankara 2008.
- Macit, Muhsin, *Hatâyî Dîvânı Şah İsmail*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul 2017.
- Maden, Fahri, *İstanbul Bektaşileri*, Gazi Kitabevi, Ankara 2019.
- Maleky, Mahnaz Roohi, *Himmetzâde Ahmed Cezbî Divanı*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2012.
- Musluoğlu, Ferhat, *Hayretî Divanı (Tenkitli Metin-Dil İçi Çeviri)*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2021.
- Mutlu, Hafsa, *Bezcizâde Mehmed Muhyiddin Efendi ve Dîvânı*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2008.
- Öge, Ali Rıza, *Bektâşî Şairleri Antolojisi*, İBB Atatürk Kitaplığı Nadir Eserler Bel_Yz_0.000131.
- Ördek, Şerife, *Nâbî'nin Farsça Dîvânçesi (İnceleme-Türkçeye Çeviri-Tenkitli Metin)*, Nevşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir 2012.
- Öte, Emine, *Senâî Divanı ve Tenkitli Metin*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2000.
- Öz, Mustafa, “Zülfikar”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 44, TDV Yayınları, İstanbul 2013, ss. 553-554.
- Özdingiş, Vicdan, *Sabîh Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya 1998.

- Özer, Sait, *Nâtîkî Dîvânı (Karşılaştırmalı Metin-İnceleme)*, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas 2006.
- Özmen, İsmail, *Alevi-Bektaşî Şiirleri Antolojisi*, 5 Cilt, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1998.
- Öztelli, Cahit, *Onyedinci Yüzyıl Tekke Şairi Kul Nesîmî*, Türk Etnografya, Folklor ve Turizm Derneği Yayınları, Ankara 1969.
- _____, *Yunus Emre Yaşamı ve Bütün Şiirleri*, Özgür Yayınları, Ankara 1997.
- Öztürk, Yılmaz, *17. Yüzyıl Şairlerinden Dimetokalı Vahdetî'nin Divan'ının Tenkitli Metni*, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006.
- Özuygun, Ali Rıza, *Hasan Sezâyî'nin Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri, Dîvanının Tenkitli Metni ve İncelemesi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum 1999.
- Pala, İskender, *Aşki, Hayâtı, Edebî Şahsiyeti ve Divânı (II Cilt)*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1983.
- Paşayevtoru, Gazanfer, *Mevlana Seyid İmadeddin Nesimi Ebülfazl Irak Divanı*, Bakı 1987.
- Polat, Fatih, *Râmiz Mehmed Efendi Dîvânı (Edisyon-Kritik-Metin-İnceleme)*, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas 2003.
- Sadık, Hüseyin Muhammedzâde, *Seyyid İmâdeddin Nesîmî-Türkçe Dîvânı*, İntişârât-ı Ahter, Tebriz 1328.
- Sarıkaya, M. Saffet, "Bektâşî-Alevîlerde Bir Dua: Nâdı Ali", *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5, 1998, ss.17-31.
- Semiz, Kenan, *Semiz-zâde Süleyman Rüşdî Efendi ve Dîvânı*, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya 2010.
- Sezgin, Durmuş, *Alî Senâyî Dîvânı (Tenkitli Metin)*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat 2001.
- Sevgi, Ahmet ve Hakan Sevindik, *Cezerî Kasım Paşa Sâfî Dîvânı*, Palet Yayınları, Konya 2016.
- Solmaz, Süleyman, "Nev'î ve Ehl-i Beyt Hakkında Yazdığı Terkîb-i Bend", *Alevilik-Bektaşilik Araştırmaları Dergisi*, 11, 2015, ss. 15-41.
- Söylemez, İdris, *Seyfullâh Nizâmoğlu Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin)*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Malatya 2013.
- Süer, Fatih Ramazan, *Şemseddîn Sivâsî Dîvânı (İnceleme-Metin)*, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sivas 2015.

- Süzen, Hüseyin, *Dükakinzade Ahmed Beg Divanı (İnceleme-Tenkidli Metin)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1994.
- Şahin, Gülay, *Zekî Dîvânı (İnceleme-Metin-Dizin)*, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir 2008.
- Şaripbekova, Saule, *Acem Sürûrî ve Divânçe'si*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2001.
- Şen, Yasin, *Dîvâne Rüşdî Dîvânı*, Dün Bugün Yarın Yayınları, İstanbul 2024.
- Şimşek, Kadriye, *Ferîdûn Dîvânı*, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya 2002.
- Tanıdır, Gülcan, *Divan-ı Vuslatî İnceleme-Tenkitli Metin-İndeks*, Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş 2002.
- Tapsız, Meliha, *Bolulu Himmet Divan Manzum Tarikatname Âdâb-ı Hurde-i Tarikat*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1995.
- Tataroğlu, Abdullah, *Muhîfî Hayatı, Eserleri ve Edebî Kişiliği Dîvânının Tenkitli Metni*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 1995.
- Tatcı, Mustafa ve Musa Yıldız, *Aziz Mahmûd Hüdâyî Dîvân-ı İlâhiyat Tıpkıbasım ve Çeviriyazı*, Üsküdar Araştırmaları Merkezi Yayınları, İstanbul 2005.
- Tatcı, Mustafa, *Yûnus Emre Külliyyâtı*, 5 Cilt, H Yayınları, İstanbul 2008.
- Tatcı, Mustafa ve Mustafa Sever, *Ömer Fuâdî Halvetî Dîvânçe-i İlâhiyât Sade fiyye Pendiyye*, Şeyh Şaban-ı Veli Kültür ve Sanat Derneği Yayınları, Ankara 2012.
- Tatcı, Mustafa ve Ahmet Ögke, *Elmalılı Vâhib Ümmî Halvetî Dîvân-ı İlâhiyât*, H Yayınları, İstanbul 2016.
- Tek, Recep, *Türk Edebiyatında Dertli Olgusu Âşık Dertli ve Eserleri (İnceleme-Metin)*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kayseri 2011.
- Timurtaş, Faruk, *Yunus Emre Divanı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1986.
- Toprak, Burhan, *Yunus Emre Divanı*, Odunpazarı Belediyesi Yayınları, İstanbul, 2006.
- Tökel, Dursun Ali, *Divan Şiirinde Harf Simgeçiliği*, Hece Yayınları, İstanbul 2003.
- Tuğluk, İbrahim Halil, *Lâ-mekânî Şeyh Hüseyin Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkitli Metni*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2001.
- Tunadurur, Melike, *Edirneli Ahmed Rüşdî Divanı*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne 2012.
- Uzun, Mustafa İsmet, "Mecmua", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 28, TDV Yayınları, İstanbul 2003, ss. 265-268.

- Ünlü, M. Şahabettin, *Ubeydi Hayatı-Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*, Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1991.
- Üzüm, İlyas, “Nusayrîlik”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 33, İstanbul 2007, ss. 270-274.
- Yağmur, Selim, *Yunus Emre Divanı*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2012.
- Yakar, Halil İbrahim, *Gelibolulu Sun'î Dîvânı ve Tahlili*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2002.
- Yaşar, Önder, *Muhyî-i Gülşenî [Ö. 1604] Dîvânı (İnceleme-Metin)*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2019.
- Yavuz, Kemal ve Orhan Yavuz, *Muhibbî Dîvânı Bütün Şiirleri (İnceleme-Tenkitli Metin) 2 Cilt*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul 2016.
- Yalçinkaya, Mehmet Akif, *Bandırmalizâde Hâşim Baba Dîvânı (Metin-İnceleme)*, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa 2008.
- Yananlı, H. Rahmi, *Hazret-i Dil-i Dâna Oğlan Şeyh İbrahim Efendi Külliyyatı*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2008.
- Yardımcı, Mehmet ve Hayrettin İvgin, *Zileli Fedâî*, Ayyıldız Matbaası, Ankara 1983.
- Yavuz A. Fikri ve İsmail Özen, *Bursalı Mehmed Tâhir Efendi Osmanlı Müellifleri*, 3 Cilt, Meral Yayınevi, İstanbul 1972.
- Yıldırım, Yusuf, *Risâletü'n-nushiyye ve Dîvân-ı Yûnus Emre Karaman Nüshası*, Duru Bulgur Yayınları, İstanbul 2017.
- Yıldız, Abdurrahim, “Kaygusuz Abdal’a Ait Olduğu Düşünülen Üç Şiir”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İnsan Bilimleri Dergisi*, 1/1, Haziran 2020, ss. 33-41.
- Yıldız, Alim, *Fenâî Divanı (Metin-Muhteva-Tahlil)*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir 2002.
- Yılmaz, Mehmet, *Kültürümüzde Arapça ve Farsça Asıllı Vecizeler Sözlüğü (2 Cilt)*, Sütun Yayınları, İstanbul 2008.
- Yılmaz, Mustafa, *Mehmed Nasûhî Efendi Hayatı, Eserleri ve Dîvânçesinin Tenkitli Neşri*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1997.
- Yurtsever, M. Murat, *İsmâil Hakkî Dîvânı (İnceleme-Metin)*, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Bursa 1990.
- Yücel, Ahmet, “Mehdî Hadislerinin Temel Hadis Kaynaklarındaki Anlamı”, *Beklenen Kurtarıcı İnancı*, ed. M. Turan Çalışkan, KURAMER Yayınları, İstanbul 2017, ss. 141-173.
- Zülfe, Ömer, *Yakînî [Ö.1568] Dîvân Tenkitli Metin-Tetkik-Dizin*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2004.

ÖZ GEÇMİŞ

Mehmet Yılmaz, Amasya Anadolu Lisesi’ni bitirdikten sonra Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden 2013’te mezun oldu. 2018 yılında OMÜ SBE Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans programını bitirdi ve OMÜ LEE Türk Dili ve Edebiyatı ABD doktora programına başladı. Samsun Atakum Halk Eğitim Merkezi bünyesinde usta öğretici olarak görev yapan Mehmet Yılmaz, hâlen Millî Savunma Üniversitesi Deniz Harp Okulu Dekanlığı bünyesinde öğretim görevlisi olarak görev yapmaktadır. İyi derecede İngilizce ve başlangıç seviyesinde Almanca bilmektedir.

İletişim Bilgileri

ORCID ID : 0000-0003-1592-5949

Yayınlar:

1. “Millî Kütüphanede Kayıtlı 06 Mil Yz A 9110 Numaralı Şiir Mecmuası”, *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi (ESTAD)*, (Y. Poyraz ile Birlikte), 1/1, 2018, ss. 367-390.
2. “Ahmed Kuddûsî Dîvânı’nda Hz. Peygamber Sevgisi ve Manzum Hadis Tercümeleri”, *Filoloji Alanında Teori ve Araştırmalar II* (ed. Y. Kurt) (Y. Poyraz ile birlikte), Gece Kitaplığı, Ankara 2020, ss. 115-130.
3. “Büyük Taarruz’u Dinle Destanlardan”, *Büyük Taarruz 100’üncü Yıl Dönümünde Türk’ün Zafer’e Yürüyüşü* (ed. S. U. Bayındır vd.), MSÜ Merkez Basım ve Yayınevi, İstanbul 2022, ss. 350-358.
4. “Tekirdağlı Hasan Cemâlî Baba’nın Yayınlanmamış Şiirleri”, *Tekirdağ Din Kültür Toplum* (ed. H. Keskin, R. Akkır), Ensar Neşriyat, İstanbul 2022, ss. 251-292.
5. “Tekirdağlı Hasan Cemâlî Baba’nın Yayınlanmamış Şiirleri-II”, *Dînî ve Kültürel Boyutlarıyla Tekirdağ* (ed. H. Keskin), Ensar Neşriyat, İstanbul 2023, ss. 109-119.
6. “Nedim’in ‘-in olsam’ Redifli Gazeline Şerh Denemesi”, *TUDOB 2023 Bildiriler e-kitap* (ed. Mevlüt İlhan vd.), 2024, ss. 557-562.